

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย

(A Pan-Dialectal Grammar of Thai)

เล่มที่ 1

เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน

(Grammar of Standard Thai)

ผู้วิจัย

ศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติมา อินทร์มพรรย์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

อาจารย์ ดร. นัฐวุฒิ ไชยเจริญ (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ)

เสนอฝ่ายวิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

22 มีนาคม 2554

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกอ. และ สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

(โดยหัวหน้าโครงการวิจัย)

รายงานวิจัยนี้เป็นผลของการวิเคราะห์ภาษาไทยด้านไวยากรณ์ ภายใต้โครงการวิจัยที่มีชื่อว่า **ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย** (A Pan-dialectal Grammar of Thai) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ทุนที่ได้รับเป็นทุนประเภทส่งเสริมกลุ่มวิจัย หรือทุนเมธีวิจัยอาวุโส ระยะเวลาของทุนวิจัยคือ 31 กรกฎาคม 2550 ถึง 30 กรกฎาคม 2553

เหตุผลที่ทำวิจัยเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากการที่หัวหน้าโครงการวิจัยได้สังเกตเห็นปัญหาหลายประการเกี่ยวกับภาษาไทย ทั้งปัญหาความลักลั่นในการวิเคราะห์ภาษาไทย และปัญหาการขาดแคลนผลการวิจัยและตำราไวยากรณ์ที่ทันสมัยในสังคมไทย อันส่งผลไปถึงปัญหาการจัดทำพจนานุกรมและแบบเรียนภาษาไทย ปัญหาการสอนภาษาไทยให้คนไทยและชาวต่างประเทศ และปัญหาการวิจัยภาษาไทยเชิงลึก

ปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุ 4 ประการ ประการแรก ปัญหาในการวิเคราะห์ภาษาไทยเกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างนักไวยากรณ์ที่ยึดถือทฤษฎีภาษาศาสตร์ต่างกัน โดยไม่มีการประเมินว่าทฤษฎีอะไรดีหรือเหมาะสมที่สุด ความขัดแย้งก่อให้เกิดความไม่แน่นอน และไม่สม่ำเสมอในการตัดสินใจอะไรเป็นอะไร เช่นการระบุชนิดของคำ การแสดงโครงสร้างของประโยค ฯลฯ ทำให้ภาษาไทยดูไร้กฎเกณฑ์ ไร้โครงสร้าง และเป็นภาษาที่ยากในการเรียนและสอน ประการที่สอง ปัญหาด้านการวิเคราะห์ภาษาไทย ยังเกิดจากการที่ตัวภาษาไทยเองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลก รูปแบบหรือโครงสร้างที่เคยใช้กันในชีวิตจริงอาจเลิกใช้แล้ว และรูปแบบหรือโครงสร้างที่ไม่เคยใช้ก็อาจกลายเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในภาษารูปแบบใหม่นี้ มักไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ยึดถือตำราไวยากรณ์เล่มเก่าๆ ที่ตามไม่ทันภาษาที่เกิดขึ้นใหม่ จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างรูปแบบที่ใช้กันจริง กับรูปแบบที่อยู่ในตำราไวยากรณ์ ทำให้เกิดการเถียงว่าแบบใดผิด แบบใดถูก แบบใดควรใช้หรือไม่ควรใช้ ข้อขัดแย้งนี้ส่งผลไปถึงปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประการที่สาม ในการศึกษาและการเขียนพรรณนาไวยากรณ์ของภาษาที่นิยมทำกันมา ผู้ศึกษามักใช้ภาษาของตนเองเป็นเกณฑ์ตัดสิน บางคนใช้ข้อมูลจำกัดเท่าที่หาได้ง่ายๆหรือแต่งขึ้นเอง ทำให้กฎเกณฑ์ที่สรุปได้อาจไม่ครอบคลุมภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผลก็คือสังคมไทยยังขาดการวิจัยและตำราไวยากรณ์ที่บอกกฎการใช้ภาษาจริงๆของคนไทย ประการสุดท้าย ภาษามีความหลากหลาย และใช้แตกต่างกันไปตามกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน แต่ไวยากรณ์ภาษาไทยที่มีอยู่ล้วนมุ่งอธิบายเฉพาะภาษาไทยมาตรฐาน ไม่รวมภาษาย่อยหรือภาษาถิ่น ทำให้สังคมไทยยังขาดไวยากรณ์ที่ครอบคลุมภาษาของประชากรส่วนใหญ่ในสังคม

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดข้างต้นและสร้างสิ่งที่สังคมไทยยังขาด โครงการวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านภาษาไทย เพราะสังคมไทยยังไม่เคยมีไวยากรณ์ที่ครอบคลุมภาษาย่อย ซึ่งหมายถึงภาษาถิ่นและภาษาย่อยทางสังคมของไทย แม้แต่ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ งานวิจัยนี้ ก็ใช้แนวทางการศึกษาแนวใหม่ตามทฤษฎีที่มีปัญหาความลึกลับน้อยที่สุด กอปรกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็มาจากคลังข้อมูลภาษาที่ใช้จริงขนาดใหญ่ ซึ่งน่าจะทำให้ผลการวิเคราะห์เป็นที่เชื่อถือมากขึ้น

ดังนั้น โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) วิเคราะห์ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวิธภาษา 9 วิธภาษาของภาษาไทย ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยย่อยตามเพศ ภาษาไทยย่อยตามอายุ ภาษาไทยย่อยตามชั้นอาชีพ และภาษาไทยย่อยตามชาติพันธุ์ 2) นำผลการวิเคราะห์ภาษาทุกวิธภาษามาสังเคราะห์เป็น ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่น ไวยากรณ์ภาษาไทยย่อยตามตัวแปรต่างๆทางสังคม และสุดท้ายสังเคราะห์รวมเป็น ไวยากรณ์ไทยที่ครอบคลุมภาษาย่อยทั้งหมด

ในด้านกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยนี้บูรณาการแนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมเข้ากับวากยสัมพันธ์ ภาษาศาสตร์สังคมมีแนวคิดพื้นฐานว่าภาษามีการแปรตามตัวผู้พูด ซึ่งทำให้เกิดภาษาย่อย โครงการนี้มุ่งวิเคราะห์ภาษาย่อยที่สำคัญของภาษาไทย ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่น 4 ภาค และภาษาย่อยสังคมที่ต่างกันตามเพศ อายุ ชั้นอาชีพ และชาติพันธุ์ ส่วนด้านวากยสัมพันธ์ โครงการนี้มุ่งวิเคราะห์ประเด็นสำคัญทางระบบไวยากรณ์ เช่น ชนิดของคำ การสร้างคำ และการสร้างประโยคในภาษาไทย

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ คือไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) ซึ่งได้พัฒนามาเป็นทฤษฎีไวยากรณ์คำ (Word Grammar) ทฤษฎีนี้มีหลักการง่ายๆ คือ ในแต่ละคำที่เราพูด นอกจากจะมีความหมายประจำศัพท์แล้ว ยังมีความหมายทางไวยากรณ์อีกด้วย กล่าวคือ ลักษณะที่ระบุว่าคุณนั้นจะนำไปใช้อย่างไร และสัมพันธ์กับคำข้างเคียงอย่างไรในประโยค จะต้องปรากฏกับคำประเภทใด และไม่ปรากฏกับคำประเภทใด เช่น คำว่า ชอบ เป็นคำกริยา ต้องปรากฏกับคำนาม คำนามที่อยู่ข้างหน้า เป็นประธาน คำนามที่อยู่ข้างหลังเป็นกรรม และ ปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ คำชนิดอื่นที่ไม่ใช่คำกริยาปรากฏหลังคำว่า ไม่ ไม่ได้ ดังนั้นการสร้างประโยคก็นำคำมาเรียงต่อกัน ตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แฝงอยู่ในแต่ละคำ หากคำที่นำมาอยู่ร่วมกันมีลักษณะไม่สอดคล้องกัน ก็จะได้ประโยคที่ผิดไวยากรณ์ เช่น *หิวฉันข้าว ทั้งนี้เพราะคำนามที่เป็นประธานต้องอยู่หน้าคำกริยา ไม่ใช่อยู่หลัง หลักการนี้ ใช้คำและเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ของคำเป็นหลักในการวิเคราะห์ ดังนั้นการตัดสินใจทางไวยากรณ์ขึ้นอยู่กับปรากฏร่วม (co-occurrence) ของคำที่เป็นส่วนประกอบของประโยค นอกจากการใช้คำเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์แล้ว ทฤษฎีนี้ยังแยกความแตกต่างระหว่างส่วนประกอบที่เป็นส่วนหลัก (head) กับ

ส่วนประกอบที่เป็นส่วนพึ่งพา (dependent) ส่วนหลัก คือส่วนที่ต้องมีเสมอ ส่วนพึ่งพาเป็นส่วนที่มีหรือไม่มีก็ได้ ไม่มีความสำคัญเหมือนส่วนหลัก กฎการปรากฏร่วมของส่วนประกอบของโครงสร้างในแต่ละระดับให้ความสำคัญแก่ส่วนหลัก เช่น ส่วนหลักของประโยคเป็นคำกริยา ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงประโยค ทฤษฎีนี้ใช้สัญลักษณ์ V แทน S (Sentence) แสดงเป็นนัยว่าประโยคต้องมีกริยาเสมอ หรือกริยาคำเดียวก็เป็นประโยคได้ เมื่อกล่าวถึงนามวลีใช้ N แทน NP (Noun Phrase) เพราะนามเป็นส่วนหลักของนามวลี หลักเกณฑ์เช่นนี้ทำให้มองเห็นโครงสร้างหลักที่เป็นแก่นของภาษามากกว่าการวิเคราะห์เชิงเส้นที่รุงรังและไม่ได้แก่นุญทั่วไปของภาษา

เป็นที่คาดหวังว่าโครงการวิจัยนี้ น่าจะมีประโยชน์ในแง่ที่ให้ข้อสรุปที่สำคัญทางทฤษฎีวากยสัมพันธ์ ทฤษฎีแบบลักษณ์ภาษา และทฤษฎีการแปรของภาษาตามปัจจัยทางสังคม นอกจากนั้นผลการสังเคราะห์ยังทำให้ได้ตำราไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน และไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน นำไปสู่การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และอนุรักษ์ภาษาถิ่นมากขึ้นด้วย

เนื้อหาทั้งหมดของรายงานวิจัยนี้แบ่งการนำเสนอแยกเป็น 10 เล่มตามภาษาย่อยที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย แต่ละเล่มมีเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบในตัวเอง แต่เกี่ยวข้องกับเล่มอื่นๆด้วยในแง่ที่ใช้กรอบแนวคิดเดียวกัน และเนื้อหาบางตอนที่ซ้ำกับเล่มอื่นก็ใช้วิธีอ้างถึงกัน

รายงาน 10 เล่มพร้อมชื่อผู้รับผิดชอบมีดังนี้

- เล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน (ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา อินทรมพรรษ์ และอาจารย์นัฐวุฒิ ไชยเจริญ)
- เล่มที่ 2 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นกลาง (อาจารย์ศรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์)
- เล่มที่ 3 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นเหนือ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ)
- เล่มที่ 4 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นอีสาน (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนวัฒน์ ตรงดี)
- เล่มที่ 5 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นใต้ (อาจารย์ ดร. กรัณศุภมาส เองฉ้วน)
- เล่มที่ 6 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับอายุของผู้พูด (อาจารย์ ดร. จันทิมา อังคพณิชกิจ)
- เล่มที่ 7 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับเพศของผู้พูด (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ลำเนียงงาม)
- เล่มที่ 8 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับชั้นอาชีพของผู้พูด (อาจารย์ ดร. ปณันดา เลอเลิศยุติธรรม)
- เล่มที่ 9 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับชาติพันธุ์ของผู้พูด (อาจารย์ ดร.นัทธชนัน เขียวพัฒน์ อาจารย์พิจิตรา พาณิชย์กุล และอาจารย์รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ)
- เล่มที่ 10 ไวยากรณ์ภาษาไทยครอบคลุมภาษาย่อย (ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย กลุ่มผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ด้านภาษาและภาษาศาสตร์จำนวน 13 คนรวมทั้งหัวหน้าโครงการ ได้ใช้ความพยายามและความขยันหมั่นเพียรอย่างมากที่สุด เพื่อให้โครงการนี้สำเร็จ ผู้วิจัยทั้ง 13 คน ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) และฝ่ายวิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเอาใจใส่และเมตตากรุณาของศาสตราจารย์ ดร. วิชัย บุญแสง อดีตผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสกว.ทุกคน โดยเฉพาะคุณพรพิมล กิตติมศักดิ์ที่ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณภาควิชาและมหาวิทยาลัยต้นสังกัดที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าร่วมโครงการนี้ ขอขอบคุณนิสิตนักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ทุกคนที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยวิจัยอย่างดี ขอขอบคุณคุณวรวิสา จันทรัฐ ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยจัดรูปแบบ และจัดการเรื่องการเข้าเล่ม

ที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่รับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ตามลำดับ การประชุมวิชาการดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อนักวิชาการและนักศึกษาในสาขาเดียวกับผู้วิจัย ทำให้ได้รับคำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น นอกจากนั้น การประชุมดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตนักศึกษาได้เสนอผลงานวิจัยของตน ผลที่ได้จากการประชุมวิชาการ คือหนังสือรวมบทความวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายงานฉบับสมบูรณ์นี้ด้วย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนักภาษาศาสตร์เจ้าของทฤษฎีหรือแนวคิดต่างๆที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ ดร. สแตนลีย์ สตารอสต้า (Stanley Starosta) นักภาษาศาสตร์เจ้าของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) ผู้ซึ่งให้ทั้งความรู้และแรงบันดาลใจแก่ผู้วิจัย

สารบัญ

ตอนที่ 1	ความนำ	1
บทที่ 1	บทนำ	1
1.1	ภาษามาตรฐานคืออะไร	1
1.2	ความสำคัญของภาษาไทยมาตรฐาน	3
1.3	ลักษณะเด่นของภาษาไทยมาตรฐาน	3
1.4	ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน	5
1.5	วัตถุประสงค์ของการวิจัยไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน	6
1.6	การนำเสนอผลการวิจัยในเล่มนี้	6
บทที่ 2	ผลงานเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน	8
2.1	ผลการวิจัยภาษาไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์	8
2.2	ผลงานที่เป็นหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทย (Thai reference grammar)	10
2.3	ผลงานที่เป็นแบบเรียนภาษาไทย	12
2.4	ผลงานที่ศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเรื่องการสร้างคำ	13
2.5	ผลงานที่ศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเรื่องชนิดของคำ	14
2.6	การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับกริยาและกริยาลี	23
2.7	การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับนามวลี	36
2.8	การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับหน่วยสร้างและประโยค	37
2.9	สรุป	44
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	46
3.1	ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	46
3.2	การเก็บข้อมูลภาษาไทยมาตรฐาน	50
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 2	ชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐาน	53
บทที่ 4	หลักการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐาน	54
4.1	เกณฑ์การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย	54
4.2	ชนิดของคำในภาษาไทย 8 ชนิด	55
บทที่ 5	คำกริยาในภาษาไทยมาตรฐาน	65
5.1	กริยาลำพัง <_#>	65
5.2	กริยาสกรรม หรือ สกรรมกริยา <_N>	66

5.3	กริยาเติมเต็ม <__N(COR)>	68
5.4	กริยาสถานที่ <__N(LOC)>	69
5.5	กริยาตามด้วยกริยา <__V>	70
5.6	กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา <__V(ให้)V>	71
5.7	กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา <__P(ว่า)V>	72
5.8	กริยาตามด้วยบุพบท ที่ +กริยา <__P(ที่)V>	73
5.9	กริยาตามด้วยบุพบท ทลี <__P N>	74
5.10	กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม <__กัน>/<__P (กับ)N>	75
5.11	สรุป	76
บทที่ 6	คำนามในภาษาไทยมาตรฐาน	78
6.1	คำนามสามัญ	78
6.2	คำนามชื่อเฉพาะ	79
6.3	คำสรรพนาม	81
6.4	คำลักษณนาม	82
6.5	คำนามแปลง	84
6.6	คำนามจำนวน	87
6.7	ปัญหาในการระบุนิคมของคำนามชนิดต่างๆ	88
บทที่ 7	คำคุณศัพท์ในภาษาไทยมาตรฐาน	90
7.1	คำคุณศัพท์	90
7.2	ประเภทย่อยของคำคุณศัพท์	91
7.3	ปัญหาในการระบุนิคมของคำสำหรับคำคุณศัพท์	96
บทที่ 8	คำปริมาณในภาษาไทยมาตรฐาน	101
8.1	ลักษณะคำปริมาณในภาษาไทย	102
8.2	คำปริมาณกับคำนามหลัก	104
8.3	การจัดหมวดหมู่คำปริมาณ	105
8.4	การเรียงลำดับคำปริมาณ	107
บทที่ 9	คำบุพบทในภาษาไทยมาตรฐาน	113
9.1	คำบุพบทตามด้วยคำนาม	113
9.2	บุพบทที่ตามด้วยกริยา	119
บทที่ 10	คำสันธานในภาษาไทยมาตรฐาน	125
10.1	เกณฑ์ในการตัดสินคำสันธาน	125
10.2	ประเภทของคำสันธาน	128

บทที่ 11	คำวิเศษณ์ในภาษาไทยมาตรฐาน	134
11.1	ตำแหน่งที่เกิดของคำวิเศษณ์	134
11.2	หน้าที่ของคำวิเศษณ์	137
11.3	การสร้างคำวิเศษณ์	139
บทที่ 12	คำอนุภาคในภาษาไทยมาตรฐาน	140
12.1	คำอนุภาคคืออะไร	140
12.2	คำอนุภาคประเภทคำอุทาน	140
12.3	คำอนุภาค ประเภทคำลงท้าย	144
12.4	โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของคำอนุภาค	147
บทที่ 13	คำที่บ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์ในภาษาไทยมาตรฐาน	148
13.1	ประเภททางไวยากรณ์ที่พบในภาษาไทย	148
13.2	ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำนามในภาษาไทย	149
13.3	ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยาในภาษาไทย	155
13.4	สรุป	161
ตอนที่ 3	การสร้างคำ	162
บทที่ 14	การสร้างคำและคำเดี่ยวในภาษาไทยมาตรฐาน	163
14.1	คำเดี่ยว	164
14.2	การตัดคำให้สั้น	168
บทที่ 15	คำประสม	173
15.1	การสร้างคำกับการประสมคำ	173
15.2	คำประสม	174
15.3	คำประสมที่เปลี่ยนชนิดของคำ	178
15.4	คำประสมที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ	180
บทที่ 16	คำประสม	182
16.1	การสร้างคำกับคำประสม	182
16.2	คำประสมทั่วไป	185
16.3	คำประสมแบบสมาส	188
16.4	คำประสมประเภทคำซ้อน	188
16.5	คำประสมประเภทคำซ้ำ	192
บทที่ 17	การซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำในภาษาไทย	198
17.1	การซ้ำคำ	198

17.2	การช้ำคำ กับ การพูดช้ำ	200
17.3	ชนิดของคำที่ช้ำคำได้	201
17.4	การช้ำคำที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ	203
17.5	การช้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำ	204
17.6	การช้ำคำที่ทำให้เกิดสำนวน	206
17.7	สรุป	206
ตอนที่ 4	โครงสร้างประโยค	207
บทที่ 18	โครงสร้างนามวลี	208
18.1	นามวลี	208
18.2	โครงสร้างนามวลีที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทย	222
บทที่ 19	โครงสร้างประโยค	226
19.1	ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย	227
19.2	ประโยคซับซ้อน	227
บทที่ 20	ประโยคกริยาเรียง	234
20.1	ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาไทย	234
20.2	ผลงานในอดีตเกี่ยวกับกริยาเรียง	234
20.3	คุณสมบัติของหน่วยสร้างกริยาเรียง	235
20.4	หน่วยสร้างที่เหมือนกริยาเรียงแต่ไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาเรียง	236
20.5	การแบ่งประเภทของกริยาเรียงตามความหมาย	239
20.6	โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย	244
20.7	สรุปคำตอบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาไทย	246
บทที่ 21	ประโยครวม	248
21.1	ลักษณะเฉพาะของประโยครวม	250
21.2	ชนิดของประโยครวม	252
บทที่ 22	ประโยคซ้อน	255
22.1	ลักษณะเฉพาะของประโยคซ้อน	255
22.2	ประเภทของประโยคซ้อน	257
บทที่ 23	คุณาประโยค และ อนุประโยคเต็มเต็ม	261
23.1	คุณาประโยค	261
23.2	อนุประโยคเต็มเต็ม	

บทที่ 24	ประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยมาตรฐาน	286
24.1	ลักษณะทั่วไปของกรรมวาจก	286
24.2	กรรมวาจกในทฤษฎีไวยากรณ์ต่างๆ	287
24.3	ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจก	300
24.4	ประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย	301
24.5	ตัวบ่งชี้กรรมวาจกในภาษาไทย	305
24.6	โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกรรมวาจก	308
24.7	สรุปผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยมาตรฐาน	313
บทที่ 25	ประโยคเน้นเรื่อง	314
25.1	เรื่อง	314
25.3	เรื่องกับแบบลักษณ์ภาษา	316
25.3	ประโยคเน้นเรื่องในภาษาไทย	316
25.4	ตัวบ่งชี้เรื่อง (Topic Marker)	321
25.5	หน่วยสร้างเน้นเรื่องกับหน่วยสร้างแบบอื่นที่คล้ายคลึงกัน	322
บทที่ 26	ประโยคไร้ประธาน ประโยคไร้กริยา	332
26.1	ประโยคไร้ประธาน	332
26.2	ประโยคไร้กริยา	329
บทที่ 27	สัมพันธสาร	332
27.1	คำว่า “สัมพันธสาร”	332
27.2	การอ้างถึง	333
27.3	การเชื่อมโยงความด้วยการละ	338
27.4	การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมสัมพันธสาร	338
27.5	การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์	345
27.6	สรุป	346
เอกสารอ้างอิง		348

ตอนที่หนึ่ง

ความนำ

ตอนที่หนึ่งของรายงานเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อหาและให้ภูมิหลังในแง่มุมต่างๆเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน เนื้อหาของตอนนี้อยู่ใน 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 เป็นบทนำ ซึ่งอธิบายโน้ตสันของภาษาไทยมาตรฐาน ความสำคัญของภาษาไทยมาตรฐาน เหตุผลที่ต้องวิจัยไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทที่ 2 เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และบทที่ 3 อธิบายวิธีดำเนินการวิจัยในส่วน of ภาษาไทยมาตรฐาน

บทที่ 1

บทนำ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

1.1 ภาษามาตรฐานคืออะไร

คำว่า **ภาษามาตรฐาน** ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า *standard language* หมายถึงภาษาที่สังคมยอมรับว่าเป็นบรรทัดฐานของสังคม และยึดถือเป็นภาษาที่ถูกต้องมากที่สุด อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) อธิบายคำว่า “ภาษามาตรฐาน” ไว้ดังนี้

ภาษามาตรฐานเป็นตัวแทนของภาษาและวิภาษา (language variety)¹ ทั้งหมดในสังคม และมักกลายเป็นสมบัติของชาติ ใช้สื่อสารกันระหว่างเขตต่างๆในสังคม มักมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในวงการ การสถาบันสำคัญในสังคม ในโรงเรียน และในสถานการณ์ที่เป็นทางการ การใช้ภาษามาตรฐานจะทำให้ผู้ใช้มีศักดิ์ศรี (prestige) และบางครั้งทำให้กลายเป็นผู้มีอภิสิทธิ์เหนือผู้ที่ไม่ได้ใช้ หรือผู้ใช้วิภาษาอื่นๆ

ความจริงแล้วภาษามาตรฐานก็คือวิภาษาที่พัฒนามาจากภาษาย่อย... ที่ได้รับยกย่องขึ้นเป็นมาตรฐาน โดยลักษณะทางภาษาแล้ว เราไม่อาจถือว่าภาษามาตรฐานดีกว่า เหนือกว่าหรือไพเราะกว่าภาษาย่อยอื่นๆเลย การได้รับยกย่องว่าดีกว่า ไพเราะกว่า ก็เพราะสังคมเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้เพราะภาษามาตรฐานมักใช้โดยบุคคลชั้นสูง ชำนาญ และใช้ในโอกาสสำคัญ

(อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2549: 7-8)

ส่วนตัวภาษามาตรฐานเอง เราทราบอย่างไรว่าภาษาแบบใดเป็นภาษามาตรฐาน คำว่ามาตรฐานคืออะไร เจเน็ต โฮล์ม (Holms 2001: 67) อธิบายประเด็นนี้ว่า ภาษามาตรฐานมักเป็นภาษาที่มีภาษาเขียน เป็นภาษาที่ผ่านกระบวนการทำให้มีกฎเกณฑ์สม่ำเสมอ หรือผ่านการจัดประมวล (codification) เช่นการจัดทำพจนานุกรม และตำราไวยากรณ์ (A standard variety is generally one which is written, and which has undergone some degree of regularization or codification (for example, in a grammar and a dictionary....)) ดังนั้น หากภาษาใดมีหลักฐานว่ามีตำราไวยากรณ์หรือ

¹ **วิภาษา** หมายถึง ชนิดย่อยของภาษาใดภาษาหนึ่งซึ่งต่างกันด้วยปัจจัยต่างๆ ภาษาหนึ่งภาษามักมีหลายวิภาษาซึ่งคนในสังคมเดียวกันรู้ว่าต่างกันอย่างไร เช่นออกเสียงบางเสียงต่างกัน ใช้คำต่างกัน ใช้หลักไวยากรณ์ต่างกัน วิภาษาที่ต่างกันเพราะถิ่นที่อยู่อาศัย เรียกว่า **วิภาษาถิ่น** หรือ**วิภาษาภูมิภาค** (regional variety) วิภาษาที่ต่างกันด้วยปัจจัยทางสังคม เรียกว่า**วิภาษาสังคม** (social variety) และวิภาษาที่ต่างกันตามหน้าที่ หรือวัตถุประสงค์ของการใช้เรียกว่า **วิภาษาหน้าที่** (functional variety)

พจนานุกรม ซึ่งเป็นหลักการใช้ภาษาของสังคม เราก็ถือได้ว่า ภาษานั้นเป็นภาษามาตรฐาน ด้วยเกณฑ์นี้ กล่าวได้ว่าสังคมไทยมีภาษามาตรฐาน เรียกว่า ภาษาไทยมาตรฐาน

1.2 ความสำคัญของภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาไทยมาตรฐาน (Standard Thai) เป็นวิธภาษาที่สำคัญที่สุดของภาษาไทย ทำหน้าที่เป็นภาษาประจำชาติ ภาษาราชการ ภาษาเมืองหลวง ภาษาสื่อมวลชน ภาษากฎหมาย ภาษาการศึกษา และภาษาวรรณกรรม (ใช้ในการเขียนผลงานทางวรรณคดี และวิชาการ) คนไทยทุกคนอาจพูดภาษาท้องถิ่น หรือภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน แต่ต้องรู้ภาษามาตรฐานด้วย มิฉะนั้นอาจมีปัญหาในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยเฉพาะในการสื่อสารระหว่างคนต่างถิ่นต่างชาติพันธุ์ ภาษาไทยมาตรฐานทำหน้าที่เป็นภาษากลาง (lingua franca) อีกด้วย กล่าวคือเป็นสื่อกลางในการสื่อสารของคนที่มีภาษาแม่ต่างกัน

ภาษาไทยมาตรฐานไม่เพียงแต่สำคัญในหน้าที่ดังกล่าวเท่านั้น แต่ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี คือ เป็นภาษาที่ทำให้คนพูดดูดี น่านับถือ น่าเชื่อถือ ฯลฯ คนไทยส่วนใหญ่น่าจะมีความทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าวิธภาษาอื่นๆ

นอกจากความสำคัญในหมู่คนไทยแล้ว ภาษาไทยมาตรฐานยังเป็นที่รู้จักดีในหมู่คนต่างชาติที่เรียนภาษาไทย ภาษาไทยมาตรฐานเป็นตัวแทนของภาษาไทย จึงใช้สอนให้แก่ชาวต่างประเทศ คนต่างชาติที่พูดภาษาไทยมาตรฐานได้ดีคู่ใจ ได้รับความชื่นชมในหมู่คนไทย และสามารถนำไปใช้ได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทย

ประการสุดท้าย ภาษาไทยมาตรฐานถือเป็นบรรทัดฐานของภาษาไทย เป็นแกนกลางหรือหลักใหญ่ที่ใช้อธิบาย ว่าวิธภาษาหรือภาษาย่อยอื่นๆของภาษาไทยแปรไปจากภาษาไทยมาตรฐานอย่างไร และมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเริ่มด้วยการวิเคราะห์ภาษาไทยมาตรฐานเมื่อได้กฎเกณฑ์หรือข้อสรุปแล้วก็วิเคราะห์ภาษาย่อยอื่นๆต่อไป เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าภาษาย่อยเหล่านั้นเหมือนภาษามาตรฐานหรือไม่อย่างไร ถ้าไม่เหมือนมีอะไรต่าง ความต่างนี้หากเป็นเรื่องของการใช้รูปแบบที่ต่างแต่ความหมายเหมือนกัน ก็จะถือว่าเป็นการแปรไปจากภาษามาตรฐาน

1.3 ลักษณะเด่นของภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาที่เรียกว่าภาษาไทยมาตรฐานนั้น มีลักษณะเช่นไร ทำไมคนไทยรู้ว่าภาษาที่ได้ยิน ได้อ่าน หรือที่ตนเองพูดเป็นภาษาไทยมาตรฐาน ที่เป็นเช่นนั้น เพราะภาษาไทยมาตรฐานมีลักษณะเด่นหรือคุณสมบัติพื้นฐานบางประการที่สังเกตได้ง่าย ลักษณะเด่นของภาษาไทยมาตรฐานแบ่งตามระบบที่เป็นสากลของภาษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเสียง ด้านไวยากรณ์ และด้านคำศัพท์

1.3.1 ลักษณะด้านเสียงของภาษาไทยมาตรฐาน

ระบบเสียงของภาษาไทยมาตรฐานประกอบด้วยหน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง การใช้คำว่า “หน่วยเสียง” ดีกว่าคำว่า “เสียง” เพราะ หน่วยเสียง ได้มาจากการวิเคราะห์ของนักภาษาศาสตร์ เป็นเสียงที่สรุปได้ว่าเป็นเสียงสำคัญ และเป็นตัวแทนของเสียงหนึ่งๆ หน่วยเสียง 1 หน่วยเสียงอาจมีการแปรเป็นเสียงต่างๆ ได้ เสียงที่แปรไปนั้นถือว่าเป็นสมาชิกของหน่วยเสียงเรียกว่า “หน่วยเสียงย่อย” เช่นหน่วยเสียงพยัญชนะ /ch/ เช่นในคำว่า ช้าง ฉัน บางคนออกเสียงเป็น [sh] เหมือนในภาษาอังกฤษ แต่บางคนออกเสียงเป็น [ch] ทั้งสองเสียงนี้เป็นหน่วยเสียงย่อยของหน่วยเสียงเดียวกัน

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวน 21 หน่วยเสียงรวมเสียงกักที่เส้นเสียง (glottal stop) ด้วย ได้แก่ เสียง /p/, /t/, /c/, /k/, /ʔ/, /ph/, /th/, ch/, /kh/, /b/, /d/, /m/, /n/, /ŋ/, /l/, /r/, /f/, /s/, /h/, /j/, /w/ ซึ่งใช้ตัวอักษรไทยแทนดังนี้ เสียง ป, ต, จ, ก, อ, พ, ท, ช, ค, บ, ด, ม, น, ง, ล, ร, ฟ, ซ, ฮ, ย, ว ตามลำดับ ในจำนวนเสียงทั้งหมดนี้ เสียงที่เด่นและทำให้ภาษาไทยมาตรฐานต่างจากภาษาย่อยหรือภาษาถิ่นอื่นๆ คือเสียง ร ซึ่งไม่มีในภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาย่อยของผู้พูดบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่มีการศึกษาน้อย เสียงที่กลุ่มคนเหล่านั้นใช้แทนเสียง ร คือเสียง ฮ ในคนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ และถิ่นอีสาน และเสียง ล ในคนภาคอื่นๆที่มีการศึกษาน้อย หรือคนที่อยู่ในชั้นสังคมระดับล่าง

นอกจากนั้น ยังมีเสียงที่ต่างจากภาษาไทยถิ่นเหนืออีก ได้แก่เสียงพ่นลม พ, ซ, ค, ท, ซึ่งคนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือออกเสียงเป็นเสียงไม่พ่นลม ป, จ, ก, ต เช่นในคำว่า เพื่อน ช้าง คิด ที่ จะออกเสียงเป็น เปื่อน, จ้าง, กัด, ตี ตามลำดับ ดังนั้นเสียงพ่นลมดังกล่าวก็เป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยมาตรฐานด้วย

เสียงพยัญชนะควบกล้ำก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งของภาษาไทยมาตรฐาน เสียงควบกล้ำ ร, ล, ว, เช่นในคำว่า กราบ, กลับ, กวาด, เกวียน คนไทยบางคนออกเสียงเป็น กาบ, กับ, ฝาด, เกียน การออกเสียงเช่นนี้เป็นการแปรไปจากการออกเสียงที่ภาษาไทยมาตรฐานกำหนดไว้

หน่วยเสียงสระในภาษาไทยมาตรฐานมี 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงหรือ 9 คู่ และสระประสมอีก 3 หน่วยเสียง สระเดี่ยวได้แก่ อิ / i/, อี / ii/, เอะ / e/, เอ / ee/, แอะ / ee/, แอ / e/, อี / i/, อือ / ii/, เออะ / e/, เออ / oo/, อะ / a/, อา / aa/, อุ / u/, อุ / uu/, โออะ / o/, โอ / oo/, ออะ / o/, ออ / oo/, ส่วนสระประสมได้แก่ เอีย / ia/, เอือ / ia/, อัว / ua/ สระเหล่านี้หากออกเสียงเพี้ยนไปก็จะทำให้หมดความเป็นภาษาไทยมาตรฐาน เช่นออกเสียงสระ เอือ เป็นสระ เอีย ในคำว่า มะเขือ ออกเสียงสระอิ เป็น เอ ในคำว่า พี่ ออกเสียงสระโออะ เป็นสระอะ เช่น ในคำว่า คน เป็นต้น

ภาษาไทยเป็นภาษามีสัทอักษรมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ อา อ่า อำ อ้าว อ๊อ เสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียงเป็นอัตลักษณ์ของภาษาไทยมาตรฐานหากออกเสียงเพี้ยนไป คนฟังจะสับสนง่ายมาก เช่นถ้าออกเสียงวรรณยุกต์จั่วเป็นวรรณยุกต์โท เช่นคำว่า หู ออกว่า หู่ ออกเสียงวรรณยุกต์ตรี เป็น วรรณยุกต์โท เช่นคำว่า มั่ว ออกว่า ม่า ก็จะไม่ใช่ภาษาไทยมาตรฐานอีกต่อไป

1.3.2 ลักษณะด้านไวยากรณ์ของภาษาไทยมาตรฐาน

ในด้านไวยากรณ์ ภาษาไทยมาตรฐานมีลักษณะเด่นอยู่บางประการ เช่น ระบบคำสรรพนาม และคำอนุภาคลงท้าย ที่มีระบบต่างจากภาษาอื่น ๆ ของไทย เช่น คำบุรุษสรรพนาม ผม กระผม ดิฉัน คุณ และคำอนุภาคลงท้าย คะ ค่ะ ครับ ครบผม ฯลฯ การใช้นามวิเศษณ์ เช่น การดำเนินงาน การปรับปรุง ประโยคกรรมจาก เช่น เรื่องนี้ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง, อนุประโยคเติมเต็ม เช่น แม่ดีใจที่ฉันสอบผ่าน ก็เป็นลักษณะเด่นของภาษาไทยมาตรฐาน รายละเอียดที่แสดงว่าภาษาไทยมาตรฐานมีไวยากรณ์อย่างไรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในบทต่างๆต่อไป

1.3.3 ลักษณะด้านคำศัพท์ของภาษาไทยมาตรฐาน

คำศัพท์เป็นสิ่งที่สังเกตเห็นง่ายรองลงมาจากเสียง คำศัพท์ที่เด่นในภาษาไทยมาตรฐาน ได้แก่ คำราชาศัพท์ ศัพท์บัญญัติในสาขาวิชาต่างๆ รวมทั้งคำยืมจากภาษาอังกฤษด้วย

1.4 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน

แม้จะมีผลงานในอดีตเกี่ยวกับภาษาไทยมาตรฐานจำนวนมาก ดังแสดงในบทที่ 2 (การทบทวนวรรณกรรม) จนอาจกล่าวได้ว่าทุกแง่มุมของภาษาไทยมาตรฐานได้ถูกตั้งคำถามและหาคำตอบไปแล้ว อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ปรากฏคือ คำตอบที่ได้ต่อคำถามเดียวกันบ่อยครั้งแตกต่างกันหรือถึงกับขัดแย้งกัน ส่วนใหญ่เป็นเพราะมุมมอง กระบวนทัศน์ หรือกรอบแนวคิดที่นำมาใช้วิเคราะห์มีความแตกต่างกัน แต่บางครั้งก็เป็นเพราะมีการตีความมโนทัศน์พื้นฐานไม่เหมือนกัน ผลการวิจัยที่หลากหลายและมีจำนวนมากดังกล่าว จึงมิได้ให้คำตอบหลายประการ ที่ยังมีอยู่เกี่ยวกับภาษาไทยมาตรฐาน ประเด็นปัญหาด้านไวยากรณ์ที่ต้องแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับภาษาไทยมาตรฐานมีดังนี้

- (1) ชนิดของคำยังเป็นปัญหา เพราะในงานในอดีต ทุกคนมองข้ามเรื่องนี้ หรือจัดชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐานตามภาษาอังกฤษ ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคือถ้าเราวิเคราะห์ชนิดของคำโดยพิจารณาทั้งระบบไวยากรณ์ มีหลักเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือ และไม่ให้มีการซ้อนเกินกัน ภาษาไทยจะมีชนิดของคำกี่ชนิด อะไรบ้าง

- (2) ปัญหาของคำที่มีรูปเดียวกันแต่มีหน้าที่และความหมายต่างกันยังไม่มีคำตอบว่าจะวิเคราะห์อย่างไร จะให้เป็นคำเดียวกันหลายความหมาย หรือคนละคำ ในที่นี้ใช้ทฤษฎีการแปลงคำ โดยเฉพาะการกลายเป็นคำไวยากรณ์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว
- (3) การสร้างคำในภาษาไทย ยังมีปัญหาบางประการในการแยกความแตกต่างระหว่างคำประสมกับคำประสาน การจัดระเบียบคำประสม คำประสาน คำซ้ำ คำซ้อน คำกร่อน ฯลฯ ยังเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ
- (4) ปัญหาเรื่องการวิเคราะห์ประโยคยังมีอยู่ ผลการวิจัยในอดีตไม่ได้มุ่งที่ปัญหานี้ ส่วนใหญ่มองข้าม และมุ่งวิเคราะห์ประเด็นเฉพาะกิจ โดยยังมีความคลุมเครือเรื่องประโยคอยู่ ที่สำคัญกว่านั้น คือ ยังไม่มีงานใดที่พยายามแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างประโยคที่ยาวหรือซับซ้อน กับสัมพันธ์สารที่ประกอบด้วยประโยคหลายประโยค การแยกความแตกต่างระหว่างหน่วยที่เป็นประโยค กับหน่วยที่เหนือประโยค ซึ่งเรียกว่าสัมพันธ์สารเป็นสิ่งสำคัญและพื้นฐาน เพราะจะทำให้การวิเคราะห์สัมพันธ์สารทำได้ถูกต้องต่อไป และยังทำให้สามารถวิเคราะห์ส่วนประกอบของประโยคได้ถูกต้องอีกด้วย
- (5) ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ยังไม่มีงานวิจัยทางวากยสัมพันธ์ที่พยายามมองภาษาไทยแบบองค์รวมซึ่งทุกอย่างสัมพันธ์กัน ปัญหาทุกอย่างต้องแก้ไปด้วยกัน คำตอบที่ได้สัมพันธ์กัน งานวิจัยส่วนนี้มุ่งหวังที่จะได้คำตอบของคำถามต่างๆ ที่เกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานโดยใช้แนวทางแบบองค์รวม

1.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัยไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน

งานวิจัยส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบไวยากรณ์ของภาษาไทยมาตรฐาน โดยเน้นปัญหาในเรื่องชนิดของคำ การสร้างคำ การสร้างประโยคและสัมพันธ์สาร

1.6 การนำเสนอผลการวิจัยในเล่มนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 27 บทตามหัวข้อสำคัญในไวยากรณ์ ทั้ง 27 บท รวมกลุ่มเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นความนำ เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้อ่าน และนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อหาหลัก มี 3 บท

ตอนที่ 2 เป็นเรื่องชนิดของคำ ประกอบด้วย บทที่ 4 ถึงบทที่ 13 แต่ละบทแสดงการวิเคราะห์แต่ละชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐานอย่างละเอียด ตลอดจนแสดงให้เห็นบทบาทของคำบางชนิดในการบ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์ด้วย

ตอนที่ 3 เป็นเรื่องการสร้างคำในภาษาไทยมาตรฐาน มี 4 บท คือบทที่ 14 ถึง 17

ตอนที่ 4 เป็นตอนที่เนื้อหาหนักที่สุดเพราะเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในระบบไวยากรณ์ คือเรื่อง ประโยค ตอนนี้มี 10 บท คือบทที่ 18 ถึง 27 เนื้อหาครอบคลุมทุกปัญหาเกี่ยวกับประโยค เช่น ประเภทของประโยค โครงสร้างของประโยค การทำประโยคให้ซับซ้อน ประโยคที่มีลักษณะพิเศษ และการรวมประโยคเป็นสัมพันธ์สาร

งานวิจัยส่วนนี้มีผู้รับผิดชอบ 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติมา อินทร์มพรรย์ และอาจารย์นัฐวุฒิ ไชยเจริญ ผู้วิจัยทั้ง 3 คนทำงานเป็นทีม คือใช้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เหมือนกัน และประชุมเพื่อปรึกษากันเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในการเขียนรายงาน แต่ละคนรับผิดชอบบทที่ตนถนัด ดังนั้นในรายงานเล่มนี้จะเห็นว่าแต่ละบทมีการระบุชื่อผู้รับผิดชอบไว้ด้วย

บทที่ 2

ผลงานเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

กิตติมา อินทร์มพรรย์

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานทั้งหมดที่มีอยู่ ในแง่มุมและรูปแบบต่างๆ ทั้งที่ทำในประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถสรุปเนื้อหาของผลงานในอดีตเป็น 8 หัวข้อ คือ 1) ผลการวิจัยภาษาไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ 2) ผลงานที่เป็นหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทย (Thai reference grammar) 3) ผลงานที่เป็นแบบเรียนภาษาไทย 4) ผลงานที่ศึกษาเรื่องชนิดของคำ 5) ผลงานที่ศึกษาเรื่องการสร้างคำ 6) การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับกริยาและกริยาวลี 7) การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับนามวลี 8) การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับหน่วยสร้างและประโยค

2.1 ผลการวิจัยภาษาไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์

ผลงานประเภทนี้ เน้นทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์ภาษา มากกว่าเน้นการเสนอไวยากรณ์ที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ทุกแง่มุม Thai Syntax: An Outline วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของอุดม วโรตม์สิกขดิตถ์ (Warotamasikkhadit 1963/1972) เป็นตัวอย่างของผลงานประเภทนี้ ซึ่งแสดงการวิเคราะห์บางลักษณะของโครงสร้างภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน (Generative Transformational Grammar) หลักการที่เน้นมากที่สุดคือ ประโยคทุกประโยคมีโครงสร้างเล็ก และงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบประโยคหลายชนิดมีโครงสร้างเล็กอย่างไร และมีกฎอะไรที่ทำให้โครงสร้างเล็กกลายเป็นโครงสร้างผิวอย่างที่พูดกัน เช่น ประโยค เด็กถูกหมากัด มาจากโครงสร้างเล็กที่ประกอบด้วย 2 ประโยค คือ เด็กถูก และ หมากัดเด็ก เช่นเดียวกับงานของอุดม วโรตม์สิกขดิตถ์ หนังสือเรื่อง การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวขอมสกี โดย วิษณุ กอปรสิริพัฒน์ (2539) ก็มุ่งแสดงให้เห็นแนวการวิเคราะห์ภาษาไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ ซึ่งเป็นทฤษฎีของขอมสกีเช่นเดียวกัน แต่เป็นฉบับที่ปรับปรุงใหม่ที่เรียกว่าทฤษฎีกักและผูกมัด (Government and Binding Theory) ซึ่งยังคงถือว่าภาษามีโครงสร้างเล็กและโครงสร้างผิว แต่โครงสร้างเล็กมีลักษณะต่างออกไป อีกทั้งกฎหรือคำอธิบายว่า โครงสร้างเล็กเปลี่ยนเป็นโครงสร้างผิวอย่างไรก็ต่างกันด้วย เช่น ประโยค เด็กถูกหมากัด มาจากโครงสร้างเล็กว่า __ ถูกหมากัดเด็ก ต้องมีการตีความว่าประโยคนี้ไม่ถูกไวยากรณ์และต้องมีการย้าย เด็ก มาไว้หน้า ถูก ประโยคจึงจะถูกไวยากรณ์ เป็นต้น

ผลงานของวิจิตร ภาณุพงศ์ (2520) เรื่อง *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์* แสดงให้เห็นการวิเคราะห์ประโยคภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง เนื้อหาครอบคลุมเรื่องหมวดคำและการวิเคราะห์ประโยคพื้นฐาน วิทยานิพนธ์เรื่อง *A Comparative Study of English and Thai Syntax* โดยเจลา ไชยรัตน์ (Chaiyaratana 1961) ใช้กรอบทฤษฎีเดียวกันกับวิจิตร ภาณุพงศ์ แต่วิเคราะห์เฉพาะโครงสร้างของภาษาไทยกับภาษาอังกฤษที่ต่างกัน

อนึ่ง เป็นที่สังเกตได้ชัดว่าผลงานที่มาจากกรณียางานทางภาษาศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ด้านภาษาศาสตร์ และยิ่งเน้นทฤษฎีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีขอบเขตแคบลงเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ที่ได้พบทวนมักมุ่งวิเคราะห์หลังลึกเพื่อหาคำตอบ หรือคำอธิบายสำหรับประเด็นปัญหาเดียว ผลงานกลุ่มนี้มีเป็นจำนวนมาก ในที่นี้จะขอยกเฉพาะบางเรื่องมาเป็นตัวอย่างงานที่วิเคราะห์ตามทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักกันอย่างดีดังนี้

ผลงานที่วิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง (structural grammar) เช่น *A Contrastive Analysis of Relative Clauses in Thai-English* (Suktrakul 1975) ซึ่งเปรียบเทียบคุณาประโยชน์ในภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ พบทั้งรูปแบบที่คล้ายกันและต่างกัน, *Temporal Aspect in Thai and English : A Contrastive Analysis* (Noochoochai 1978) เปรียบเทียบกาลในภาษาอังกฤษกับการแสดงเวลาในภาษาไทย

ผลงานตามแนวไวยากรณ์ปริวรรต (transformational grammar) เช่น *A Transformational Study of Relative Clauses in Thai* (Sornhiran 1978) ซึ่งพบว่าคุณาประโยชน์ ที่ ซึ่ง อัน เป็นตัวบ่งชี้และคุณาประโยชน์ไม่จำเป็นต้องขยายเพียงคำนาม แต่อาจขยายประโยคย่อยด้วย, และผลงานเรื่อง *Noun Phrase Deletion in Thai* (Bandhamedha 1976), *The Thai Verb Phrase* (Sriphen 1982), *Categories of Zero Nominal Reference and Clausal Structure in Thai* (Grima 1985), *On Movement Transformations in Thai* (Wongbiasaj 1980) ล้วนเสนอการวิเคราะห์แบบมีโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิวตามแนวคิดหลักของไวยากรณ์ปริวรรตในยุค ค.ศ. 1970-1980

งานวิจัยตามแนวไวยากรณ์การก (case grammar) มีตัวอย่าง เช่น *Verb Phrases in Thai: A Study in Deep Case Relationships* (Lekawatana 1970), *The Surface Syntactic Structure of the Simple Clause in Thai : A Stratificational Model with [Deep] Case Hypothesis* (Vijchulata 1978), *The Instrumental Case in Thai : A Study of Syntax and Semantics in a Generative Model* (Stine, 1968)

ผลงานตามแนวไวยากรณ์ศัพท์การก (lexicase grammar) มีเช่น *Transitive Verbs in Thai* (Kullavanijaya 1974), *Change in the Passive Constructions in Written Thai during the Bangkok Period* (Prasithrathsint 1985), *Thai Nouns and Noun Phrases: A Lexicase Analysis* (Savetamalya 1989), *Subcategorization of Verbs in Thai: A Lexicase Dependency Approach* (Indrambarya 1994).

นอกจากนี้ยังมีที่วิเคราะห์ตามแนวอรรถศาสตร์ (semantics) และไวยากรณ์ปริชาณ (cognitive grammar) เช่น *Serial Verb Constructions in Thai* (Thepkanchana 1986), ความเป็นประโยชน์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย (ยาใจ ชูวิชา 2536), การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า “เข้า” (ชัชวดี ศรลัมพ์ 2538), กริยารอง ไป และ มา ในภาษาไทย (สุดา รั้งภูพันธุ์ 2535), *A semantic and structural contrastive study of Thai and Japanese verbs of motion* (Apiwongngam 1995) และตามแนว ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) เช่น กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย (จรัสดาว อินทรทัศน 2539), คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช ในภาษาไทยล้านนา (นันทริยา ลำเจียกเทศ 2539)

2.2 ผลงานที่เป็นหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทย (Thai reference grammar)

ผลงานกลุ่มที่สองที่สรุปได้จากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ ตำราหรือหนังสือไวยากรณ์ภาษาไทยที่มุ่งให้ผู้เรียนภาษาไทยใช้ค้นคว้า หรืออ้างอิงการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ผลงานประเภทนี้มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มแรก และเป็นที่ต้องการมากกว่า ทั้งในหมู่คนไทยเอง และในหมู่ชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทย บางเล่มเห็นได้ชัดเจนว่าอยู่ในกลุ่มนี้เพราะมีชื่อเรื่องว่า “ไวยากรณ์อ้างอิง” แต่ถึงแม้จะใช้ชื่อเรื่องอย่างอื่น หากผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เนื้อหาสมบูรณ์ที่สุดในการอธิบายภาษาไทยก็น่าจะรวมไว้ในประเภทนี้

ไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทยฉบับเก่าแก่ได้แก่เรื่อง *สยามไวยากรณ์ จันทรลักษณ์ แบบเรียนภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 9* โดยกองวิชาการ กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2480

แต่ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากที่สุดในกลุ่มคนไทย ได้แก่ *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วิจิตรวาทย์สัมพันธ์ จันทรลักษณ์* เขียนโดย พระยาอุปทิศศิลปสาร (2548) เป็นการอธิบายภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิม ตำราเล่มนี้ใช้กันมานานก่อนที่จะมีสาขาวิชาภาษาศาสตร์ จากการพิจารณาเนื้อหาอาจกล่าวได้ว่า แม้จะมีการวิเคราะห์ที่ลึกล้ำอยู่บ้าง แต่ก็มีหลายแห่งที่ลึกซึ้ง และเป็นเหตุเป็นผล และใช้เป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์วาทย์สัมพันธ์มาจนทุกวันนี้ ตำราเล่มอื่นๆ ในแนวเดียวกับพระยาอุปทิศศิลปสารและใช้ชื่อเหมือนกันก็มี เช่น *หลักภาษาไทย* โดย กำชัย ทองหล่อ (2525), *หลักภาษาไทย* โดย สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2531), *หลักภาษาไทย* โดย เปรมจิต ชนะวงศ์ (2529) อาจกล่าวได้ว่าทั้งสามเล่มนี้มีแนวคิดเหมือนพระยาอุปทิศศิลปสารทุกประการ เล่มอื่นในแนวเดียวกันแต่ต่างออกไปบ้างได้แก่ *ไวยากรณ์ไทย* โดย สมชาย ลำควน (2526) *สยามไวยากรณ์ จันทรลักษณ์* แบบเรียนภาษาไทยของกองวิชาการ กระทรวงธรรมการ (2480)

หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทย ซึ่งตีพิมพ์โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ² ประกอบด้วย 6 เล่ม ว่าด้วยระบบเสียง ระบบคำ ประโยค ภาษาถิ่นสังคมและวัฒนธรรม ร้อยแก้ว และร้อยกรอง เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย มีวัตถุประสงค์ให้ครูภาษาไทย ใช้ค้นคว้าหาคำอธิบายเกี่ยวกับภาษาไทย ถือว่าเป็นหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทยอีกชุดหนึ่ง ที่ครอบคลุมแง่มุมเกี่ยวกับภาษาไทยมากที่สุด

ที่ยกมาข้างต้นเป็นไวยากรณ์อ้างอิงที่เขียนโดยผู้รู้ด้านภาษาไทย ยังมีตำราไวยากรณ์อ้างอิงอีกจำนวนหนึ่งที่เขียนโดย นักภาษาศาสตร์ เช่น *ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์* โดย อุดม วโรตม์ สิกขิตต์ (2539) ซึ่งถึงแม้จะใช้แนวคิดตามไวยากรณ์ปริวรรต ซึ่งคล้ายสมัย แต่วิธีการนำเสนอก็เพื่ออธิบายแบบครอบคลุมทุกแง่มุมของไวยากรณ์ไทย หนังสือเรื่อง *การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาไทย* โดย นิศยา กาญจนวรรณ (2546) ถือเป็นไวยากรณ์อ้างอิง เพราะพยายามนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญทั้งหมดในภาษาไทย นอกจากนั้นผู้เขียนยังกล่าวถึงพัฒนาการของการศึกษาภาษาไทย ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์บางทฤษฎีโดยสังเขปด้วย ส่วนการวิเคราะห์ภาษาไทยในเล่มนี้ ดูเหมือนจะเป็นการประสมประสานระหว่างไวยากรณ์ดั้งเดิม กับไวยากรณ์โครงสร้าง หนังสือเรื่อง *ไวยากรณ์ไทย* โดย นววรรณ พันธุเมธา (2549) ก็เป็นไวยากรณ์อ้างอิงอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีความละเอียดในการวิเคราะห์และให้ตัวอย่างที่ทันสมัย แนวการวิเคราะห์เป็นไวยากรณ์หน้าที่

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทยอีกจำนวนหนึ่งที่เขียนโดยชาวต่างประเทศ ที่นับว่าคลาสสิกและเป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ *Outline of the Thai Grammar* (Haas 1951) และ *Thai Reference Grammar* โดย Richard B. Noss (Noss 1964) ซึ่งเขียนขึ้นสำหรับชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทย ใช้แนวไวยากรณ์โครงสร้าง และเน้นภาษาพูด เช่นเดียวกับ *Thai Grammar* โดย Gosa Arya (Arya 1976) ก็เขียนให้ชาวต่างประเทศ และใช้แนวไวยากรณ์โครงสร้าง

ไวยากรณ์ทั้งสามเรื่องดังกล่าวนี้ว่าคล้ายสมัยแล้ว ต่างจากไวยากรณ์อ้างอิงใหม่ 2 เรื่อง คือ *Thai Reference Grammar, the Structure of Spoken Thai* โดย James Higbie & Snea Thinsan (Higbie & Thinsan 2002) และ *A Reference Grammar of Thai* โดย Shoichi Iwasaki and Preeya Ingkaphirom (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) เล่มแรกเน้นภาษาพูด และไม่ระบุชัดเจนว่าใช้ทฤษฎีอะไรในการวิเคราะห์ เนื้อหาเรียงตามเรื่อง เริ่มด้วย ประเด็นพื้นฐาน เช่น สรรพนาม ประโยค มี การ- ความ- คำประสม การเรียงคำในประโยค บทที่ 2 ว่าด้วยการพูดถึงสิ่งของ บทที่ 3 ว่าด้วยการพูดถึงคน บทที่ 4 ว่าด้วยคำถาม แล้วตามด้วย บทที่ 5 การขยายประโยค เช่น ใช้คำว่า ที่ บทที่ 6 ถัดมาว่าด้วยกาล บทที่ 7 การใช้กริยา บทที่ 8 การใช้ ให้ และการขอร้อง บทที่ 9 สันธาน บทที่ 10 การใช้ ก็ บทที่ 11 การใช้คำบอกปริมาณ บทที่ 12 การเปรียบเทียบ บทที่ 13 บุพบท บทที่ 14 คำอุทาน คำลงท้าย บทที่ 15 วลีเกี่ยวกับเวลา บทที่ 16 การเรียงเหตุการณ์ บทที่ 17 การถามเกี่ยวกับเวลา และ บทที่ 18 ถาม

² หนังสือชุดนี้มี ศ.ดร.กาญจนา นาคสกุล และคณะ เป็นบรรณาธิการ

เกี่ยวกับความมากมาย หนังสือจบลงด้วยภาคผนวกแสดงการใช้ลักษณนามอย่างละเอียด จากการพิจารณาการนำเสนอเนื้อหา กล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้มุ่งการใช้ภาษามากกว่าความเข้าใจภาษา คำอธิบายเกี่ยวกับไวยากรณ์มีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการให้ตัวอย่างอย่างละเอียด

ส่วนอีกเล่ม (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) นั้น มีแนวต่างออกไป คือเน้นคำอธิบาย ประเด็นต่างๆอย่างละเอียด ผู้เขียนกล่าวไว้ในคำนำว่าใช้แนวทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ เนื้อหามี 30 บท เรียงลำดับดังนี้—ระบบเสียง, โครงสร้างคำ, คำสรรพนาม, โครงสร้างนามวลี, ลักษณนาม, คำชี้เฉพาะ, คำคุณศัพท์, คำวิเศษณ์และวิเศษณ์วลี, คำกริยา, คำว่า จะ, ทัศนภาวะ (modality), การณ์ลักษณะ (aspect), คำว่า ก็, คำลงท้าย, ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse particles), ส่วนวนเกี่ยวกับร่างกาย (body part expressions), ประโยค เป็น คือ, หน่วยสร้างกริยาเรียง, คุณานุประโยค, ประโยคเติมเต็ม, คำว่า ว่า, วิเศษณานุประโยค, ประโยค รับและปฏิเสธ, ส่วนวนคำถามและไม่ชี้เฉพาะ, การใช้คำว่า กัน, กรรมวาจก, ประโยคกริต, คำว่า ให้, คำว่า ได้ เป็น ไว้, สัมพันธสาร (discourse). จากการพิจารณาพบว่าหนังสือเล่มนี้ให้คำอธิบายประเด็นต่างๆได้อย่างละเอียด พร้อมให้ตัวอย่างที่ชัดเจนและทันสมัย นับว่าเป็นหนังสือไวยากรณ์อ้างอิงภาษาไทยที่ดีเล่มหนึ่ง

2.3 ผลงานที่เป็นแบบเรียนภาษาไทย

ผลงานกลุ่มที่สามได้แก่หนังสือแบบเรียนภาษาไทยหรือไวยากรณ์ไทยที่ใช้ในการสอน ภาษาไทย หนังสือทำนองนี้มีจำนวนมากในท้องตลาด ส่วนใหญ่ประกอบด้วยแบบฝึกหัด เพื่อให้ฝึก การใช้ให้ชำนาญ หนังสือประเภทนี้ที่มีความเด่น คือหนังสือที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดย จารุณี กองพลพรหม และคนอื่นๆ (2546), เรียนภาษาไทย โดย นิตยา กาญจนะวรรณ และ Mathew J. Eynon (2546), *Teaching grammar of Thai = phasa Thai rian sanuk chang* โดย William Kuo (Kuo 1982), *Thai phrasebook* (Cummings 1999) หนังสือเหล่านี้บรรจุสำนวนและถ้อยคำที่มีประโยชน์เพื่อความอยู่รอด ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยด้วย แต่ไม่มีคำอธิบายเชิงภาษาศาสตร์ที่ลึกซึ้ง เพราะจุดมุ่งหมายของหนังสือคือการปฏิบัติ ไม่ใช่ทฤษฎี อย่างไรก็ตามมีบางเล่มที่มีคำอธิบายในด้าน โครงสร้างด้วย เช่น แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ โดยสมพงศ์ วิทศักดิ์พันธุ์ และคนอื่นๆ (2545). ไม่เพียงแต่เพื่อชาวต่างชาติเท่านั้น ที่มุ่งสอนภาษาไทยให้คนต่าง กลุ่มชาติพันธุ์ก็มี เช่น แบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา จัดทำโดยแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ (ม.ป.ท. : ม.ป.พ.)

นอกจากนั้นยังมีหนังสือแบบเรียนภาษาไทยในระดับต่างๆ และคู่มือครู ซึ่งมีมานานแล้วใน สังคมไทย เช่น คู่มือครู แบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถม จัดทำโดยกรมสามัญศึกษา (2515) แบบเรียน

ภาษาไทย จัดพิมพ์โดย กระทรวงศึกษาธิการ (2538) แบบเรียนภาษาไทย ท101-ท102 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) โดยเสนีย์ วิลาวรรณ. (2521)

โดยสรุป หนังสือและตำราแบบเรียนภาษาไทยมีความแตกต่างกันไปในด้านแนวการสอนภาษาไทย ผู้เขียนส่วนใหญ่ไม่มีทฤษฎีหนุนหลัง หลายเรื่องอาศัยสามัญสำนึก และลักษณะหรือระดับของผู้เรียนเป็นหลัก

2.4 ผลงานที่ศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเรื่องการสร้างคำ

ผู้วิจัยพบผลงานเกี่ยวกับการสร้างคำในรูปแบบของตำราหลักภาษา วิทยานิพนธ์ รายงานผลการวิจัย บทความวิชาการเพื่อนำเสนอผลการศึกษา รวมไปถึงบทความทั่วไปในวารสาร ผู้วิจัยพบตำราหลักภาษาที่น่าสนใจเล่มหนึ่งในกลุ่มนี้ คือ “ระบบคำภาษาไทย” ของสุนันท์ อัญชลีบุญ (2546) ซึ่งให้ภาพรวมของการศึกษาคำในภาษาไทยไว้ค่อนข้างรอบด้าน เนื่องจากได้กล่าวถึงแนวคิดในการแบ่งประเภทของคำในภาษาไทยตามเกณฑ์การพิจารณาที่หลากหลาย อันได้แก่ การแบ่งประเภทของคำตามการสร้างคำ ตามระดับเสียง หรือตามระดับของคำ ,การแบ่งหมวดคำตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิม และแนวไวยากรณ์โครงสร้าง ,การแบ่งคำตามหน้าที่ในประโยค ,การแบ่งคำตามความหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าตำราเล่มนี้เพียงแค่ประมวลแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาคำซึ่งมีผู้เสนอไว้ก่อนหน้านี้มานำเสนอไว้ด้วยกัน ไม่ได้นำเสนอแนวคิดใหม่แต่อย่างใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเพิ่มเติมงานที่ศึกษาลงรายละเอียดของคำแต่ละประเภท ซึ่งจะขอแบ่งอธิบายเป็น 2 หัวข้อ คือ เรื่องการสร้างคำ และเรื่องหมวดคำ

สรุปงานวิจัยที่ศึกษาด้านการสร้างคำในภาษาไทยมาตรฐานเท่าที่ได้ทบทวนมา สามารถจำแนกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ เรื่องคำประสม และเรื่องคำซ้อน ดังนี้

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับคำประสม (Compound Words) ในภาษาไทย

บทความของวิลาวรรณ ขนิษฐนันท์ (2530) นำเสนอลักษณะเฉพาะทางความหมายของคำประสมในภาษาไทยไว้ 2 ลักษณะ คือ (1) ใช้รากคำแรกของคำประสมเป็นหน่วยหลักในการสื่อความหมาย ส่วนรากคำที่ตามหลังมามีความหมายไปในทางขยายความหมายของรากคำแรก ซึ่งลักษณะนี้ช่วยสะท้อนการจำแนกประเภทในภาษาไทย เช่น “ผู้เข็ดหน้า” “ผู้ท่อม” “ผู้ก้นเปื้อน” จัดเป็น “ผู้” และ (2) รากคำแรกสื่อความหมายเฉพาะซึ่งทำหน้าที่เหมือนเป็นคำอุปสรรค (prefix) ความหมายหลักจะอยู่ที่รากคำที่ตามหลังมา เช่น “แม่ค้า” “แม่ทัพ” “แม่กัญแจ” เป็นต้น นอกจากนี้ นวนวรรณ พันธุมธา (2546) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า คำประสม วลี และประโยคในภาษาไทยบางครั้งมี

ส่วนประกอบคล้ายคลึงกัน จึงก่อให้เกิดความลำบากในการระบุสถานะของหน่วยภาษา เช่น “ร้องเพลง” อาจวิเคราะห์ให้เป็นคำประสมหนึ่งคำ หรือเป็นกริยาวิเศษณ์ที่ประกอบด้วยคำกริยากับคำนามก็ได้

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคำซ้อน (Synonymous Compounds) ในภาษาไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับคำซ้อนในภาษาไทยทั้งหมดที่รวบรวมมาได้ (รักษาพรรณ เศรษฐวัฒน์ 2516, ราตรี ชันวารชร 2534 ,สุปราณี ชีระวัฒนสุข 2541 ,พูนพงษ์ งามเกษม 2549) ล้วนแล้วแต่มุ่งศึกษาความหมายของคำซ้อนที่ได้จากกระบวนการซ้อนคำเมื่อเทียบกับหน่วยที่นำมาซ้อนว่า มีความหมายคงเดิม เปลี่ยนไป หรือย้ายที่ กว้างออก หรือแคบเข้า ฯลฯ นอกจากนั้นรักษาพรรณ เศรษฐวัฒน์ (2516) ราตรี ชันวารชร (2534) สุปราณี ชีระวัฒนสุข (2541) รวมถึงเพียรศิริ วงศ์วิภาณนธ์ (2531) อ้างในสุปราณี ชีระวัฒนสุข (2541) ยังได้ศึกษาคำซ้อนในประเด็นอื่นๆด้วย เช่น องค์ประกอบ (จำนวนหน่วย) ภายในคำซ้อน ,ลักษณะ ที่มา และหมวดคำของหน่วยที่นำมาซ้อน ,หมวดคำของคำซ้อน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทย

2.5 ผลงานที่ศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเรื่องชนิดของคำ

2.5.1 ผลงานเรื่องชนิดของคำที่ทำในประเทศไทย

ในบรรดางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชนิดของคำหรือหมวดคำในภาษาไทย มาตรฐานที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้ทั้งหมดนั้น งานวิจัยที่ศึกษาหมวดคำในภาษาไทยทั้งระบบครอบคลุมทุกหมวดคำมีอยู่หนึ่งเรื่อง คือ รายงานการวิจัยเรื่องชนิดของคำของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) ส่วนงานอื่นๆ ศึกษาเฉพาะบางหมวดคำหรือหมวดคำใดหมวดคำหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อมองจากวัตถุประสงค์ในการศึกษาแล้ว งานเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแตกต่างกัน กล่าวคือ บางเรื่องมุ่งนำเสนอการจำแนกคำในภาษาไทยให้เป็นหมวดหมู่ (จรัสดาว อินทรทัศน 2539, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2543) บางเรื่องมุ่งจำแนกหมวดคำหลักออกเป็นประเภทย่อยตามเกณฑ์ต่างๆ (สุรีย์ พันเจริญ 2509, นิตยา กาญจนวรรณ 2513 ,เพ็ญแข วงษ์ศิริ 2525, ประภัสสร เจริญสุข 2533, พรพิลาส เรืองโชติวิทย์ 2545) บางเรื่องไม่ได้มุ่งจำแนกประเภทแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้และแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลง(จันทร์รา จงศิริโชค 2530 ,มิชชัย เอี่ยมจินดา 2534, สรวณีย์ สรรคนุรานุรักษ์ 2546) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หมวดคำ

หมวดคำที่ศึกษา	ผู้วิจัย	วัตถุประสงค์
ทุกหมวดคำ	อมรา ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์ (2543)	จำแนกหมวดคำ
กริยาอาการ(	สุริย์ พันเจริญ (2509)	จำแนกประเภทย่อยของกริยาอาการ
กริยากรรม	นิตยา กาญจ นะวรรณ (2513)	จำแนกประเภทย่อยของกริยากรรม ,ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยากับคำหมวดอื่น
กริยากรรม	เพ็ญแข วงษ์ศิริ (2525)	จำแนกประเภทย่อยของกริยากรรม
กริยาควบคุม	ประภัสสร เจริญ สุข (2533)	หากริยาควบคุม และศึกษาคุณสมบัติของกริยา ควบคุม
กริยา	พรพิลาส เรื่อง โชติวิทย์ (2545)	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของกริยากับ โครงสร้างประโยค ,จำแนกประเภทย่อยของกริยา
กริยา , นุพบท	จรัสดาว อินทร ทัศน์ (2539)	อธิบายกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ,หา เกณฑ์ที่ใช้จำแนกคำกริยาออกจากคำนุพบท
ลักษณนาม	จันทรา จง ศิริโชค (2530)	ศึกษาและอธิบายการเปลี่ยนแปลงในการใช้ลักษณ นามระหว่างสมัย
ลักษณนาม	ศรณีย์ สรร คบุรานุรักษ์ (2546)	ศึกษาการแปรในการใช้เพื่อแสดงให้เห็นการ เปลี่ยนแปลง
ลักษณนาม “ตัว”	Deepadung (1997)	อธิบายการใช้ของคำลักษณนาม “ตัว” ที่ เปลี่ยนแปลงไป
บุรุษสรรพนาม	มิชัย เอี่ยมจินดา (2534)	ศึกษาระบบคำบุรุษสรรพนาม ,ศึกษาความแตกต่าง ข้ามสมัย

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผลงานที่มีวัตถุประสงค์ที่จะจำแนกคำในภาษาออกเป็นหมวดหมู่ นั้นมี
อยู่ 2 เรื่อง คือ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) อมรา ประสิทธิ์รัฐ
สินธุ์ (2543) ศึกษาคำในภาษาไทยเพื่อจัดแบ่งหมวดคำในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์พึ่งพาแบบศัพท
การก (Lexicase Dependency Grammar) โดยอาศัยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ อันได้แก่ การปรากฏร่วม

(co-occurrence) และการกระจายของคำ (word distribution) เป็นเกณฑ์ตัดสิน โดยทดสอบกับข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันขนาดสองล้านคำ เกณฑ์ในการจำแนกหมวดคำทั้ง 8 หมวด มีดังนี้

กริยา:	+ [ไม่ _]
นาม:	- [ไม่ _], { + [_ V], + [V _] }, + [_ D]
ตัวกำหนด:	- [ไม่ _], + [N _]
บุพบท:	- [ไม่ _], { + [_ N], + [_ V], + [_ S] }
วิเศษณ์:	- [ไม่ _], { + [V _], + [_ V] }, - [_ D]
สันธาน:	- [ไม่ _], + [U _ U]
จำนวน:	- [ไม่ _], + [_ N]
อนุภาค:	- [ไม่ _], { + [# _], + [_ #] }

(อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2543: 24)

ส่วนจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ศึกษาคำบุพบทและคำกริยา เพื่อหาเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์ที่สามารถใช้จำแนกสองหมวดคำนี้ออกจากกันได้ และอธิบายกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization) ในภาษาไทยที่ทำให้คำกริยาหลายสภาพไปเป็นคำบุพบท ผลการศึกษาของจรัสดาวในเรื่องเกณฑ์การจำแนกหมวดคำสอดคล้องกับผลการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) เช่น คำบุพบทไม่ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่” ในขณะที่คำกริยาสามารถปรากฏร่วมได้ และคำบุพบทจะปรากฏหน้านามวิเศษณ์ แต่คำกริยาบางคำไม่ปรากฏหน้านามวิเศษณ์ เป็นต้น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์นี้ Wilawan (1994) ได้ศึกษาคำว่า “ไป” และ “มา” ที่ปรากฏร่วมกับกริยาอีกตัวหนึ่งและตัดสินให้เป็นคำวิเศษณ์ที่แปลงมาจากคำกริยา โดยผ่านกระบวนการทำให้กลายเป็นคำไวยากรณ์โดยเรียกชื่อว่า Deverbal Adverbs มากกว่าที่จะตัดสินให้คำว่า “ไป” และ “มา” เป็นคำกริยา non-finite ในโครงสร้างกริยาเรียง โดยได้นำเสนอลักษณะทางวากยสัมพันธ์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและทางวากยสัมพันธ์ และหน้าที่ของ Deverbal Adverbs ไว้ในบทความดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยที่ศึกษาคำกริยาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งประเภทย่อยของคำกริยาโดยอาศัยเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ สุริย์ พันเจริญ (2509) จำแนกคำกริยาออกธรรมออกเป็น 12 ประเภทโดยอาศัยกรอบประโยคทดสอบ ,นิตยา กาญจนะวรรณ (2513) จำแนกคำกริยา

สกรรมตามตำแหน่งหน้าที่ในกรอบประโยคทดสอบเป็น 7 ประเภทและแบ่งประเภทย่อยลงไปอีกตามประเภทของคำนามที่ปรากฏรวมในตำแหน่งหน้าและหลัง ได้ทั้งหมด 108 ประเภทย่อย, เพ็ญแข วงษ์ศิริ (2525) จำแนกคำกริยากรรมเป็น 8 ประเภทย่อยตามกรอบการก โดยมีกรกที่นำมาใช้สร้างกรอบการกทั้งหมด 6 กรก, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) จำแนกหมวดคำกริยาออกเป็น 16 รูปแบบย่อยตามเกณฑ์การปรากฏรวมและการกระจายของคำ โดยพิจารณาจากคำที่ตามหลังกริยา โดยสิ่งที่รู้จักกันในชื่อคุณสมบัติถูกจัดว่าเป็นคำกริยาชนิดหนึ่งที่บอกสภาพ ไม่ได้แยกออกไปเป็นหมวดคำคุณศัพท์ต่างหาก และพรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2545) จำแนกคำกริยาตามความหมายซึ่งจะเป็นตัวบ่งถึงการก ‘ความ’ และหมวด ซึ่งเป็นตัวกำหนดโครงสร้างประโยคพื้นฐานที่คำกริยาแต่ละคำจะไปปรากฏ เป็นต้น

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาคำลักษณนาม (จันทรา จงศิริโชค, 2530 Deepadung 1997, ศรีวนีย์ สรรคบุรณารักษ์ 2546) และงานวิจัยที่ศึกษาบุรุษสรรพนาม (มีชัย เอี่ยมจินดา 2534) ไม่ได้มุ่งเน้นการแบ่งประเภทย่อย แต่เน้นศึกษาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างในการใช้คำเหล่านี้ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่เปลี่ยนไป โดยทั้งงานวิจัยทั้ง 3 งานที่ศึกษาเรื่องคำลักษณนามได้กล่าวไว้ตรงกันถึงแนวโน้มในการใช้คำลักษณนามทั่วไป (General Classifiers) อันได้แก่ “อัน” และ “ตัว” ร่วมกับคำนามต่างๆเพิ่มมากขึ้น ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาบุรุษสรรพนามได้แสดงให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีการให้ความสำคัญกับพจน์น้อยลง แต่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมได้แก่ เพศ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น

นอกจากผลงานที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องหมวดคำต่างๆข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยพบบทความเรื่อง “ข้อบกพร่องบางประการของกรอบประโยคทดสอบหมวดคำภาษาไทย” (พระณรงค์กรณ พุ่มอริญ 2549) ซึ่งได้ศึกษากรอบประโยคทดสอบหมวดคำภาษาไทยจำนวน 10 กรอบตามที่วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ (2520) คิดค้นขึ้น และแสดงให้เห็นข้อบกพร่องของกรอบประโยคทดสอบในสองลักษณะ คือ (1) ความไม่ครอบคลุมของกรอบประโยคทดสอบ และ (2) การที่กรอบประโยคทดสอบบางกรอบใช้จำแนกชนิดของคำได้เพียงคำเดียวเท่านั้น พร้อมทั้งเสนอแนะกรอบประโยคทดสอบเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบด้วย ตัวอย่างเช่น พระณรงค์กรณพบว่ากรอบประโยคทดสอบคำบุพบท คือ

นาม ช่วยหน้ากริยา กริยากรรม นาม

ไม่สามารถนำมาตัดสินให้ครอบคลุมคำบุพบทในประโยคตัวอย่างต่อไปนี้ได้

1. แม่ปลูกมะลิข้างโอ่ง
2. น้ำท่วมสูงเหนือเขื่อน
3. จันเลี้ยงปลาทองไว้ในโหล
4. แจกันเก่าบนหิ้งตกแตกแล้ว

จึงได้เสนอกรอบประโยคทดสอบเพิ่มเติมสำหรับตัดสินคำบุพบทขึ้นมาอีก 4 กรอบ ดังนี้

จ.นาม กริยากรรม นาม นาม (ครอบคลุมคำบุพบทใน
ประโยคที่ 1)

ฉ.นาม กริยากรรม กริยาวิเศษณ์ นาม (ครอบคลุมคำบุพบทใน
ประโยคที่ 2)

ช.นาม กริยากรรม นาม คำหลังกริยา นาม (ครอบคลุมคำบุพบทใน
ประโยคที่ 3)

ณ.นาม คุณศัพท์ นาม กริยากรรม แล้ว (ครอบคลุมคำบุพบทใน
ประโยคที่ 4)

(พระชนกักรณ พุ่มอรัญ 2549: 68)

ทั้งนี้พระชนกักรณ พุ่มอรัญ (2549) เห็นว่า เกณฑ์ความหมาย น่าจะเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุดใน
การจำแนกหมวดคำ ซึ่งน่าจะทำได้คำที่มีการใช้ในงานเดียวกันอยู่ในหมวดเดียวกัน

2.5.2 ผลงานเรื่องชนิดของคำที่ทำในต่างประเทศ

ผู้วิจัยพบงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการจำแนกชนิดคำในภาษาไทย 3 ชิ้น ได้แก่ Starosta
(2001), Singnoi (2000) และ Prasithrathsint (2000) Starosta (2001) และ Prasithrathsint (2000)
แบ่งชนิดคำเป็น 8 ชนิด ที่เหมือนกันได้แก่ นาม (Noun) ตัวบ่งชี้ (Determiner) กริยา (Verb) กริยา
วิเศษณ์ (Adverb) บุพบท (Preposition) สันธาน (Conjunction) คำลงท้าย (Sentence Final Particle)
สิ่งที่แตกต่างกันคือ Starosta (2001) จัดให้มีชนิดคำคุณศัพท์ (Adjective) ในภาษาไทย ในขณะที่
Prasithrathsint (2000) พบเฉพาะคำบอกจำนวนในภาษาไทย ไม่พบคำคุณศัพท์ จึงจัดให้คำบอก
จำนวนเป็นชนิดคำ และเรียกคำขยายว่าคำวิเศษณ์ Singnoi (2000:57) เห็นว่าการจำแนกชนิดคำใน
ภาษาไทยที่เป็นอยู่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เนื่องจาก คำในภาษาไทยจำนวนมาก อยู่ในกระบวนการ
กลายทางไวยากรณ์ (grammaticalization) ดังนั้นการจำแนกคำจึงควรมีการศึกษาเชิงประวัติร่วมด้วย

มีผลงานอีกหลายเรื่องที่วิเคราะห์ชนิดของคำบางชนิด ดังจะสรุปต่อไปนี้

2.5.2.1 การจัดกลุ่มตัวกำหนด (Determiner)

ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวกำหนดเพียง 2 ชิ้น ได้แก่ Savetamalya (1989) และ
Prasithrathsint (2000) ตัวกำหนดเป็นส่วนขยายหน้าคำนามประเภทหนึ่ง Savetamalya (1989) ได้
ศึกษาโครงสร้างนามวลี พบคำบ่งชี้ 9 คำ ได้แก่ ไค อื่น ไหน นั้น โน่น นี่ นั่น โน้น นี้

Prasithrathsint (2000:129) พบว่าการใช้ตัวกำหนด **นี้** เป็นตัวทดสอบคำนาม (Savetamalya (1989), Indrambarya (1994), Starosta (2001), Singnoi (2000)) เช่น ในคำว่า **ในนี้** **บนนี้** ส่งผลให้วิเคราะห์คำว่า **ใน** และ **บน** เป็นคำนามประเภทบ่งความสัมพันธ์ (Relator Noun) แม้ว่าคำดังกล่าวจะมีลักษณะไม่เหมือนคำนามทั่วไปก็ตาม Prasithrathsint (2000:129) เห็นว่า **นี้** ในคำว่า **ในนี้** **บนนี้** แท้จริงเป็นคำพ้องรูปและเสียงเรียกว่า Demonstrative Pronoun ซึ่งสามารถปรากฏร่วมกับบุพบท **ใน** และ **บน** ได้ โดย Demonstrative Pronoun **นี้** ใช้แทนคำนามที่มีความหมายเป็นนามธรรมโดยเฉพาะการบ่งบอกสถานที่และเวลา เช่น **ตั้งแต่นี้**

2.5.2.2 การจัดกลุ่มคำลักษณนาม

Savetamalya (1989), Warotamasikkhadit (1992), Kookiattikoon (2001) ศึกษาลักษณนามในภาษาไทย โดยจัดให้คำลักษณนามเป็นคำนามประเภทหนึ่งสอดคล้องกับ Starosta (2001) อย่างไรก็ดี Singnoi (2000:51) ไม่เห็นด้วยและชี้ให้เห็นว่าลักษณนามมีลักษณะที่แตกต่างจากคำนามทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณนามบางคำมีหน้าตาเหมือนคำนาม เช่น คำตอบ (คำตอบ) เพลง (เพลง) เรียกว่า more noun-like classifier ส่วนลักษณนามบางคำแตกต่างจากคำนาม เช่น เล่ม (มิด) เรียกว่า less-noun-like classifier ดังนั้น Singnoi (2000:52) จึงเห็นว่าการจัดหมวดหมู่คำลักษณนามควรพิจารณาเชิงประวัติคำด้วยเนื่องจากคำลักษณนามที่รูปร่างหน้าตาต่างจากคำนามจะเก่าแก่กว่าลักษณนามที่มีรูปร่างเหมือนคำนาม

เป็นที่สังเกตได้ว่า Starosta (2001) และ Prasithrathsint (2000) จัดให้ลักษณนามเป็นเพียงประเภทย่อยของคำนาม

2.5.2.3 การจัดกลุ่มคำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์เป็นชนิดคำเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนภาษาไทยและนักวิจัยภาษาศาสตร์ Noss (1964), Smyth (2002: 83) และ Iwasaki and Ingkaphirom (2005:66, 91) จัดให้คำที่มีความหมายในการบอกสภาพ เช่น **ใหญ่** ซึ่งมีความหมายตรงกับคำคุณศัพท์ในภาษาอังกฤษ เป็นคำคุณศัพท์ เมื่อทำหน้าที่ขยายคำนามโดยปรากฏหลังคำนามและคำลักษณนาม เช่น **หมาตัว ใหญ่** ต่างจาก Savetamalya (1989) ซึ่งเห็นว่า **ใหญ่** ในที่นี้เป็นคำกริยา

โดยนักภาษาศาสตร์ (Savetamalya 1989, Indrambarya 1994, Prasithrathsint 2000, Smyth 2002, Iwasaki and Ingkaphirom 2005) ต่างเห็นว่าคำบอกสภาพ **ใหญ่** และ **สวย** เป็นอกรรมกริยาเมื่อปรากฏในประโยค เช่น **บ้านใหญ่ ผู้หญิงคนนี้สวย**

Savetamalya (1989) พบคำคุณศัพท์ในภาษาไทยเฉพาะคำบอกจำนวนเท่านั้น แต่ Smyth (2002:59) จัดให้คำว่า **ห่วย** **โศด** และ **ใหญ่** เป็นคำคุณศัพท์ที่สามารถใช้ร่วมกับกริยา เป็นได้

2.5.2.4 การจัดกลุ่มคำบุพบท

Warotamasikkhadit (1992) ปฏิเสธโดยสิ้นเชิงว่าภาษาไทยไม่มีคำบุพบท แตกต่างจากนักภาษาศาสตร์ท่านอื่นๆ (Kullavanijaya 1974; Savetamalya 1989; Indrambarya 1994, 1995; Starosta 2001; Wilawan 1994; Takahashi 2005) โดยชี้ว่าคำที่ปกติเข้าใจว่าเป็นบุพบทแท้จริงเป็นคำกริยา คำนาม หรือ คำสันธานนั่นเอง อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการอ้างอิงโดยใช้ความหมายเป็นหลักมากกว่าใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

ตัวอย่างจาก Warotamasikkhadit (1992) แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูนมีอำนาจมากมายจนสามารถแปรรูปคำได้ด้วยรูปโครงสร้างลึกที่เป็นนามธรรมโดยไม่มีขีดจำกัด เช่น การวิเคราะห์ให้คำว่า *ด้วย* แปลงรูปมาจากคำว่า *ใช้* ผ่านกระบวนการปริวรรตที่ไม่มีขีดจำกัด (cf. Warotamasikkhadit 1992:75) ในประโยคต่อไปนี้

เขา*ใช้*ช้อนกินข้าว

เขากินข้าว*ด้วย*ช้อน

คำบุพบทเป็นชนิดคำที่มีผู้สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวาง นักภาษาศาสตร์มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับชนิดของคำที่ปรากฏในช่องว่างของกรอบประโยคทดสอบคำบุพบทนี้

V NP ____ NP

คำในตำแหน่งดังกล่าวเป็นอาจคำกริยา หรือคำนาม หรือคำบุพบท (Indrambarya 1994, 1995; Rangkupan 1997) หรืออาจเป็นคำพ้องรูปและเสียง เช่น อาจเป็นนามในปริบทหนึ่งและบุพบทในอีกปริบทหนึ่งได้ ((Singnoi 2000, Savetamalya 1989; Indrambarya 1994, 1995, 1997 ; Prasithrathsint 2010) นักภาษาศาสตร์บางท่านศึกษาคำเชิงประวัติและพบว่าคำในตำแหน่งดังกล่าวเป็นคำกริยาที่ผ่านกระบวนการกลายทางไวยากรณ์มาเป็นคำบุพบท (Diller 2001; Takahashi 2005) หรือ เป็นคำนามที่ผ่านกระบวนการกลายทางไวยากรณ์มาเป็นคำบุพบทในปัจจุบัน (Prasithrathsint 2010, Singnoi 2000:51) และบางท่านพบว่าในปัจจุบันคำในตำแหน่งดังกล่าวสามารถใช้เป็นคำนาม (relator noun) ได้ (Savetamalya 1989; Indrambarya 1994, 1995, Singnoi 2000, Prasithrathsint 2010) Indrambarya (1994, 1995) ได้แจงกลุ่มคำที่เป็นบุพบทแท้ในปัจจุบันมี 23 คำ ได้แก่ *โดย ว่า เพราะ เพื่อ สำหรับ ด้วย ยกเว้น เฉพาะ จรด จน กระทั่ง จนกระทั่ง ต่อ ยัง ยัน สู่ จาก กับ ณ แก่ แต่ เกี่ยวกับ ถึง*

Indrambarya (1997) จัดคำว่า *ให้* ในตำแหน่งดังกล่าวนี้เป็นคำกริยาวิเศษณ์แม้ว่าจะดูขัดแย้งกับความรู้สึกเจ้าของภาษาโดยทั่วไปก็ตาม ด้วยเหตุที่คำว่า *ให้* ในตำแหน่งดังกล่าวมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์เหมือนกับกริยาวิเศษณ์ และต่างจากคำนาม คำกริยา และคำบุพบท และ

Warotamasikkhadit (1992) ก็เป็นผู้เดียวที่จัดให้คำในตำแหน่งดังกล่าวเป็นคำสันธานได้ อย่างไรก็ตามการจัดให้คำว่า *กับ เพื่อ แก่ ด้วย* เช่นในประโยค *พ่อกินข้าวกับแม่* (Warotamasikkhadit 1992: 74) เป็นสันธาน (Conjunction) ดูไม่น่าเชื่อถือ (Starosta 2001) เนื่องจากคำสันธานใช้เชื่อมระหว่างข้อความสองข้อความขึ้นไปที่มีความสมมูลกัน เช่น นามวลีประเภทเดียวกัน เช่น *พ่อและแม่* นอกจากนี้หาก *กับ* ใน *พ่อกินข้าวกับแม่* เป็นคำสันธานจริง เราควรสามารถสลับที่ระหว่าง *ข้าว* และ *แม่* ได้ดังนี้

*พ่อกินแม่กับข้าว

ตารางที่ 2 เป็นการสรุปชนิดของคำที่ปรากฏในกรอบ V NP ____ NP จำแนกตามลักษณะการวิเคราะห์ของนักภาษาศาสตร์แต่ละท่าน และ Indrambarya (1994:45-47) ได้จัดหมวดหมู่คำบุพบทไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปชนิดของคำที่ปรากฏในกรอบ V NP ____ NP

ชนิดของคำ ในกรอบ V NP ____ NP	Warota masikkh adit 1992, 1994	Indrambarya 1994, 1995, 1997	Savetamalya 1989	Rangkupan 1997	Prasithrathsint 2000	Diller 2001	Takahashi 2005
กริยา (Verb)	ตาม ให้ ไกล	ใกล้ ไกล ถึง 2	-	ให้			-
บุพบท (Prepo sition)	-	จน 1 กระทั่ง 1 จนกระทั่ง ด้วย 1 โดย 1 กับ 2 สู่ ยัง ยัน ต่อ ณ จาก 2 ถึง แก่ แต่ สำหรับ เพื่อ 1 เพราะ 1 จรด ยกเว้น เฉพาะ ว่า 5 เกี่ยวกับ 2	จาก สำหรับ เพื่อ เกี่ยวกับ	-			-

ชนิดของคำ ในกรอบ V NP ____ NP	Warota masikkh adit 1992, 1994	Indrambarya 1994, 1995, 1997	Savetamalya 1989	Rangkupan 1997	Prasithrathsint 2000	Diller 2001	Takahashi 2005
กริยาที่ผ่าน การ กลายเป็น ไวยากรณ์ เป็นบุพบท แล้ว (Coverb/V- adposition)	-	-	-	-		ยัง คู่	ยัง
นามที่ผ่าน การ กลายเป็น ไวยากรณ์ เป็นบุพบท แล้ว (N- Adposition)					หน้า หลัง นอก ใน บน ล่าง เหนือ ได้ กลาง ริม ที่ ข้าง ด้าน ทาง อย่าง ของ		
นาม (relator noun)		หน้า หลัง บน ล่าง เหนือ ได้ กลาง เมื่อ จาก 3 ตั้งแต่ แก่	หน้า หลัง นอก ใน บน ล่าง เหนือ ได้ ที่ 4 ข้าง กลาง เบื้อง แถว ทาง ตอน ก่อน	-	หน้า หลัง นอก ใน บน ล่าง เหนือ ได้ กลาง ริม ที่ ข้าง ด้าน ทาง อย่าง ของ		-
กริยาวิเศษณ์ (Adverb)	-	ให้ 6	-	-			-
สันธาน	กับ เพื่อ	-	-	-			-

ชนิดของคำ ในกรอบ V NP ____ NP	Warota masikkh adit 1992, 1994	Indrambarya 1994, 1995, 1997	Savetamalya 1989	Rangkupan 1997	Prasithrathsint 2000	Diller 2001	Takahashi 2005
(Conjunct ion)	แต่ แก่ ด้วย						

2.5.2.5 การศึกษาคำบอกจำนวนและปริมาณ

Stein (1981), Savetamalya (1989) และ Deephuengton (1992) ต่างเห็นพ้องกันว่า คำบอกปริมาณในภาษาไทย จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับลักษณนาม โดย Savetamalya (1989) และ Deephuengton (1992) ชี้ให้เห็นว่าในวลีที่มีคำบอกจำนวนนั้นคำลักษณนามจะเป็นคำหลัก อย่างไรก็ตาม Stein (1981) และ Deephuengton (1992) มิได้ระบุว่าคำบอกจำนวนเป็นคำชนิดใด ในขณะที่ Savetamalya (1989) แบ่งชนิดคำบอกจำนวนเป็น 2 ประเภท คือ คำคุณศัพท์ที่บ่งบอกจำนวน และ คำกริยาวิเศษณ์บอกปริมาณ

2.6 การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับกริยาและกริยาวลี

2.6.1 ผลงานเกี่ยวกับกริยาและกริยาวลีที่ทำในประเทศไทย

ผลงานที่เกี่ยวกับกริยาวลีในภาษาไทยที่ทำในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเป็นผลงานชุดเดียวกับที่ได้นำเสนอไปแล้วในส่วนที่เป็นผลงานการศึกษาระดับคำ ในหัวข้อหมวดคำ ได้แก่ สุริย์ พันเจริญ (2509) นิตยา กาญจนะวรรณ (2513) เพ็ญแข วงษ์ศิริ (2525) ประภัสสร เจริญสุข (2533) พรพิลาส เรืองโชติวิทย์ (2545) รวมไปถึงอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) ซึ่งศึกษาคำกริยาในภาษาไทย และจะนำมากล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในหัวข้อผลงานที่เกี่ยวกับกริยาวลีนี้ เนื่องจากในการจำแนกประเภทย่อยของคำกริยานั้นงานวิจัยเหล่านี้ได้พิจารณาการปรากฏร่วมกับคำอื่นๆ ในโครงสร้างกริยาวลีหรือในประโยคเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ยังมีผลงานเกี่ยวกับคำช่วยหน้ากริยา (Rangkupan 2004) คำบอกการณลักษณะ (ทัศนาลัย บุรพาชีพ 2540) และกริยาวิเศษณ์ (Wilawan 1994, Kullavanijaya 1997) ไว้อีกด้วย

ในส่วนที่ศึกษาคำกริยานั้น งานวิจัยกลุ่มแรก อันได้แก่ นิตยา กาญจนะวรรณ (2513) ,เพ็ญแข วงษ์ศิริ (2525) และพรพิลาส เรืองโชติวิทย์ (2545) อาศัยความหมายร่วมกับเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการวิเคราะห์กริยาวลี กล่าวคือ นิตยา กาญจนะวรรณ (2513) ซึ่งได้ศึกษาหน้าที่ของคำกริยากรรม

ในภาษาไทยและแบ่งคำกริยากรรมเป็นประเภทต่างๆ ตามประเภทของคำนามที่มาข้างหน้าและข้างหลัง และตามความเกี่ยวข้องกับคำว่า “ถูก” “กัน” และ “ตัว” ทั้งนี้ ได้อาศัยความหมายเป็นหลักในการจัดแบ่งคำนามที่มาข้างหน้าและข้างหลังออกเป็นประเภทต่างๆ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ประเภทที่ 1 คือ สิ่งมีชีวิต เช่น คน สัตว์ พืช

ประเภทที่ 2 คือ สิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งแบ่งออกได้อีกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. เคลื่อนไหวได้ ซึ่งแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 พวก คือ

(1) สิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งอาจจะเคลื่อนไหวได้ เช่น น้ำ ลม ไฟ...

(2) ส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเป็นส่วนที่อาจจะเคลื่อนไหวได้

เช่น แขน

ข. เคลื่อนไหวไม่ได้ ซึ่งแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 พวก คือ

(1) สิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งเคลื่อนไหวไม่ได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สมุด

(2) ส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเป็นส่วนที่เคลื่อนไหวไม่ได้ เช่น

เนื้อ

นิตยา กาญจนวรรณ (2513: 36-37)

และนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์โดยใช้กรอบประโยคทดสอบ เพื่อจำแนกประเภทย่อยของคำกริยากรรม ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

หมวดย่อยที่ 13 (ของหมวดคำกริยากรรม-กรรม-คุณศัพท์)

ตัวอย่าง

ใหม่

(กรรม น1) กรอบ 1 ก. แม่มด / ใหม่ / แล้ว

(กรรม น2ก) 1 ข. รถ กำลัง / ใหม่ /

(กรรม น2ข) 1 ก. บ้าน / ใหม่ / แล้ว

(กรรม น2ก) 2 ข. ไฟ กำลัง / ใหม่ / บ้าน

(คุณศัพท์) ใช้ขยายคำนามในนามวลี พ่อไม่ชอบกิน ข้าวใหม่

นิตยา กาญจนวรรณ (2513: 53)

พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2545) ซึ่งทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำกริยากับโครงสร้างประโยคในภาษาไทยนั้น อาศัยความหมายในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential analysis) ของคำกริยาเพื่อกำหนดการกของ ‘นาม’ และ ‘ความ’ เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างของกรอบประโยคตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ความหมาย รูปคำ	กริยา สภาพ	ความหมายแก่น														
		หมวด							ความสัมพันธ์กับ “นาม” , “ความ”							
									“นาม”				“ความ”			
รูป- พรรณ	ระยะ	การ เป็นอยู่	การ มี อยู่	การ มี สาร	ความ สำคัญ	ความ สัมพันธ์	ผู้ร่วมการ				การก เสริม	ผู้ ร่วม การ	‘ความ’ เสริมกริยา			
							O	R	L	B					M	Os
กลม	+	+						+								
สูง	+		+						+				- / +			

(พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ 2545: 58)

คำกริยาสภาพ

กลม	สูง
$\begin{pmatrix} +กริยาสภาพ \\ +รูปพรรณ \\ +O \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} +กริยาสภาพ \\ +ระยะ \\ +O (M) \end{pmatrix}$

(พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ 2545: 73)

จากตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างของคำกริยาข้างต้น อ่านได้ว่า คำกริยาสภาพ “กลม” อยู่ในหมวด “รูปพรรณ” กล่าวคือ เป็นคำกริยาที่บ่งถึงสภาพของรูป และสัมพันธ์กับ “นาม” ที่เป็น O ซึ่งหมายความว่า “กลม” สัมพันธ์กับสิ่งที่กลม และคำกริยาสภาพ “สูง” อยู่ในหมวด “ระยะ” กล่าวคือ คำกริยานี้บ่งถึงระยะจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง และสัมพันธ์กับ “นาม” ที่เป็น O และอาจมี M มาสัมพันธ์ด้วย ซึ่งหมายความว่า “สูง” สัมพันธ์กับ สิ่งที่สูง และอาจจะได้ด้วยว่าสูงเท่าใด (พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ 2545 : 59)

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ สุริย์ พันเจริญ (2509) , ประภัสสร เจริญสุข (2533) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวในการวิเคราะห์จำแนกประเภทย่อยของคำกริยา กล่าวคือ สุริย์ พันเจริญ (2509) ใช้กรอบประโยคทดสอบตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง ในการจำแนกคำกริยาออกมาเป็น 5 ชนิด ประภัสสร เจริญสุข (2533) ทำการศึกษาคุณสมบัติของกริยาที่มีคุณสมบัติในการควบคุมประธานของอนุภาคที่ทำหน้าที่เป็นบทกรรมในภาษาไทยให้เป็นตัวเดียวกันกับประธานหรือกรรมในประโยคหลัก พบว่า

กริยาที่มีคุณสมบัติดังกล่าวต้องเป็นกริยากรรมที่ต้องการอนุประโยคเป็นบทกรรม และโครงสร้างส่วนที่ตามมาข้างหลังกริยากรรมจะเป็นตัวที่กำหนดว่า กริยาควบคุมดังกล่าวมีศักยภาพในการควบคุมเพียงใด ซึ่งก็เป็นการใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

1. กริยา,ส.[_ กริยาลี] → 1. เป็นกริยาควบคุมประธาน
2.สามารถควบคุมประธานของอนุพจน์ทุกโครงสร้างที่สามารถเกิดได้
เช่น เขา สมัครใจ ว่า [เขา จะ ไม่ทำงานนี้] =>เขา สมัครใจ ว่า [_ จะ ไม่ทำงานนี้]
2. กริยา,ส.[_ กริยาลี /นามาลี] → 1. เป็นกริยาควบคุมประธาน
2.ควบคุมได้เฉพาะประธานของอนุพจน์ “ที่” และ Ø
เช่น ฉัน คิด ที่ [PRO จะ ทำงานนี้] =>ฉัน คิด Ø [PRO จะ ทำงานนี้]
3. กริยา,ส.[_ นามาลี] → 1. เป็นกริยาควบคุมกรรม
2.ควบคุมได้เฉพาะประธานของอนุพจน์ “ให้”
เช่น ฉัน กำชับ น้อง ให้ [_ ทำงานนี้]

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543) ศึกษาคำในภาษาไทยเพื่อจัดแบ่งหมวดคำในภาษาไทยโดยอาศัยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ อันได้แก่ การปรากฏร่วม (co-occurrence) และการกระจายของคำ (word distribution) เป็นเกณฑ์ตัดสิน และได้แบ่งประเภทย่อยให้กับหมวดคำกริยาออกเป็น 16 รูปแบบ โดยพิจารณาจากคำที่ตามหลังกริยา เฉพาะคำที่เป็นหน่วยจำเป็น (arguments) เท่านั้น ดังนี้

1. [_#]	กริยาที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนประกอบอื่นต้องปรากฏด้วย
2. [_ AV]	กริยาที่ตามด้วยคำวิเศษณ์
3. [_ P () N]	กริยาที่ตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทกับนาม
4. [_ P () V]	กริยาที่ตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทกับกริยา
5. [_ P () S]	กริยาที่ตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทกับประโยค
6. [_ P () จะ V]	กริยาที่ตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบท+จะ+กริยา
7. [_ N]	กริยาที่ตามด้วยคำนาม
8. [_ N AV]	กริยาที่ตามด้วยคำนามและวิเศษณ์
9. [_ N P () N]	กริยาที่ตามด้วยคำนาม และบุพบท+นาม
10. [_ N P () V]	กริยาที่ตามด้วยคำนาม และบุพบท+กริยา
11. [_ N P () S]	กริยาที่ตามด้วยคำนาม และบุพบท+ประโยค
12. [_ N V]	กริยาที่ตามด้วยคำนามและกริยา
13. [_ V]	กริยาที่ตามด้วยคำกริยาเติมเต็ม (complement)
14. [_ + V]	กริยาที่ตามด้วยคำกริยาซ้อน หรือเรียงเหตุการณ์ (serial verb)
15. [_ จะ V]	กริยาที่ตามด้วยคำว่า “จะ” (วิเศษณ์บอกอนาคต) + กริยา
16. [_ S]	กริยาที่ตามด้วยประโยค

(อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2543: 27-31)

นอกเหนือจากผลงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีงานวิจัยของ Savetamalya (2000) ซึ่งศึกษาคำกริยาประเภทที่เรียกว่า กริยากริณความ (incorporated verb) ซึ่งมีโครงสร้างแบบ $[V+N]_{vp}$ ตามแนวไวยากรณ์ฟังก์พาทกรก เพื่อจำแนกคำกริยากลุ่มดังกล่าวออกจากกริยากรรม ซึ่งมีโครงสร้างแบบ $[V_{vp} N_{np}]$ เนื่องจากคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้มีลักษณะการปรากฏเหมือนกัน คือ มีคำนามตามหลัง เช่น “กินข้าว” “เซ็นชื่อ” “ว่ายน้ำ” เป็นต้น Savetamalya พบว่าสามารถจำแนก Incorporated Verbs ออกจากกริยากรรมได้โดยใช้เกณฑ์การเติมคำบ่งชี้ “นี้” “นั้น” “โน้น” ,เกณฑ์การปรากฏข้างหน้าคำนาม , เกณฑ์การปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม และเกณฑ์วิเคราะห์โครงสร้างภายในคำ ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

	Incorporated Verbs	Non-incorporated Verbs
.1การเติมคำบ่งชี้	ไม่สามารถเติมคำบ่งชี้ได้ เช่น *ตักน้ำนี้ แสดงว่า “ตักน้ำ” ถือเป็นหน่วยเดียวกัน จึงจัดเป็น incorporated verb	เติมคำบ่งชี้ข้างหลังคำนามที่เป็นกรรมได้ เช่น “สร้างบ้านนี้” แสดงว่า “สร้าง” ไม่ใช่ incorporated verb และมี “บ้าน” เป็นกรรม
.2การปรากฏข้างหน้าคำนาม	ไม่สามารถปรากฏข้างหน้าคำนามได้ เช่น* เด็กว่ายน้ำเพื่อน แสดงว่า “ว่ายน้ำ” เป็น incorporated verb	สามารถปรากฏข้างหน้าคำนามได้ เช่น ลูกช้างขัฒคำสังหัวหน้า แสดงว่า “ขัฒคำสัง” ไม่ใช่ incorporated verb
.3การปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม	สามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามที่ขยายกริยา และบ่งชี้จำนวนครั้ง เช่น ครูว่ายน้ำสามรอบ ,ครูแก้ปัญหาสามรอบ แสดงว่า “ว่ายน้ำ” และ “แก้ปัญหา” เป็น incorporated verb	สามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามที่ขยายคำนาม เช่น* ครูว่ายน้ำสามสระ ,ครูแก้ปัญหาสามข้อ แสดงว่า “แก้ปัญหา” เป็น non-incorporated verb ได้ด้วย

Savetamalya (2000) ใช้เกณฑ์ที่สามนี้ในการจำแนกประเภทย่อยของ Incorporated Verbs คือ หากคำกริยาคำใดสามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามที่ขยายกริยา และบ่งชี้จำนวนครั้งได้ แต่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามที่ขยายคำนามได้ จะเรียกว่า Intrinsic Incorporated Verb แต่หากคำกริยาคำใดสามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามได้ทั้งสองแบบ จะเรียกว่า Semi-incorporated Verb

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาแล้ว ยังมีผลงานที่ศึกษาคำประเภทย่อยอื่นๆที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาลิด้วย เช่น สูดา รังกุพันธ์ (Rangkupan 2004) ศึกษาหน่วยหน้ากริยา (preverbal operators) ในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ Role and Reference โดยให้ความสำคัญลักษณะทางอรรถศาสตร์ร่วมกับทางวากยสัมพันธ์ พบว่า หน่วยหน้ากริยาในภาษาไทยจะบ่งชี้ลักษณะทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) ได้ 4 ประเภท ได้แก่ กาล (tense) เช่น “จะ” “เพิ่ง” “มัก” , การณ์ลักษณะ (aspect) เช่น “กำลัง” “ยัง” , มาลา (modality) เช่น “ต้อง” และสถานะ (Status) เช่น “อาจ” “คง” และรูปแบบการจัดเรียงลำดับของหน่วยหน้ากริยาในประโยคก็สอดคล้องกับลักษณะสากลที่มีผู้เสนอไว้ ดังนี้

Operator

Subject -- Status (คง, อาจ -- Tense (จะ, เพิ่ง, มัก -- Modality) ต้อง -- Aspect (กำลัง, ยัง) -- **Predicate**

ในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้ตัดคำว่า “แทบ” “จน” “เกือบ” “ค่อนข้าง” “แสน” ออกไปจากการวิเคราะห์เนื่องจากเป็นคำที่แสดงการประมาณหรือการเน้น (approximation or intensification) ของคำกริยา รวมทั้งตัดคำว่า “ก็” และ “จึง” ซึ่งตัดสินให้เป็น discourse marker ออกไป เนื่องจากไม่สามารถจัดเป็นประเภทหนึ่งใน 8 ประเภททางไวยากรณ์ (grammatical categories) ตามที่ Van Valin & LaPolla (1997) เสนอไว้ได้ ในขณะที่ผลงานเรื่อง “การศึกษาคำบอกการณ์ลักษณะ : เพิ่ง ชัก จน และ เกือบ ในภาษาไทย” ของทัศนาลัย บุรพาชีพ (2540) นั้น ทัศนาลัยได้จัดให้คำว่า “จน” และ “เกือบ” เป็นคำบอกการณ์ลักษณะด้วย ซึ่งขัดแย้งกับ Rangkupan (1997)

ส่วนเรื่องของหน่วยวิเศษณ์ขยายคำกริยานั้น เท่าที่รวบรวมมาได้พบบทความ 2 บทความที่กล่าวถึงหน่วยวิเศษณ์ เรื่องแรกได้แก่ “Verb Intensifying Devices in Bangkok Thai” (Kullavanijaya 1997) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะทางความหมายของหน่วยวิเศษณ์ที่เน้นความหมายของคำกริยาว่า ในการเน้นความหมายให้กับคำกริยานั้น นอกจากจะสามารถใช้การยืดเสียงคำกริยา (vowel lengthening device), การซ้ำคำ (Reduplication as a morphological device), การเติม suffix (Use of Suffix as a morphological device) เช่น มันส์, หวานส์ เป็นต้น ยังสามารถใช้หน่วยวิเศษณ์ (modifying adverbial device) เติมข้างหน้าหรือข้างหลังของคำกริยาเพื่อเน้นความหมายได้ ในที่นี้ผู้วิจัยใช้คำว่า หน่วยวิเศษณ์ เนื่องจาก Kullavanijaya (1997: 150-151) กล่าวว่าหน่วยวิเศษณ์เหล่านี้มีทั้งที่เป็นคำ วลี และอนุพจน์ (สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับหน่วยวิเศษณ์เหล่านี้คือลักษณะทางความหมาย และได้นำเสนอลักษณะทางความหมายไว้ดังนี้

- Adverbials signifying the highest degree ตัวอย่างเช่น “)หล่อ(สุด”, “สุด(หล่อ)”, “)สด(ชั้นหนึ่ง”
- Adverbials signifying ‘purity, truth, completion’ ตัวอย่างเช่น “)โง่(บริสุทธิ์”, “)เปรี้ยว(เด็ดขาด”
- Synonymous Adverbials ตัวอย่างเช่น “)ใหญ่(โตมโหฬาร”, “)มาก(มายก่ายกอง”
- Adverbials signifying impossible event ตัวอย่างเช่น “)หิว(จะตายอยู่แล้ว”, “)สวย(เป็นบ้า”
- Adverbials signifying incapability ตัวอย่างเช่น “)อ่อย(อย่าบอกใคร”, “)ชน(เหลือเชื่อ”
- Metaphoric Adverbials ตัวอย่างเช่น “)ชน)ยังกับลิง”, “)สูง(เป็นเสาไฟฟ้า”

อีกบทความหนึ่งได้แก่ “Categorial Reanalysis: Deverbal Adverbs” (Wilawan 1994) ซึ่งกล่าวถึง Deverbal Adverbs “ไป” และ “มา” ที่ปรากฏร่วมกับกริยาอีกตัวหนึ่งว่า จัดเป็นคำวิเศษณ์ที่แปลงมาจากคำกริยา ดังที่เคยกล่าวถึงไปแล้วในตอนที่ผ่านมาที่พูดถึงกระบวนการทำให้กลายเป็นคำไวยากรณ์

2.6.2 ผลงานเกี่ยวกับกริยาและกริยาวลีที่ทำในต่างประเทศ

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาและคำกริยาวลีจำนวนมากที่ทำในต่างประเทศ สามารถแบ่งเป็น การจัดหมวดหมู่คำกริยา คำบอกการณ์ลักษณะและกริยาช่วย โครงสร้างกรรมวาจก โครงสร้างกริยาเรียง ประโยคไร้กริยา การศึกษาเฉพาะโครงสร้างหรือคำ

2.6.2.1 การจัดหมวดหมู่คำกริยา

การจัดหมวดหมู่คำกริยาภาษาไทยไม่ใช่เรื่องใหม่ นักภาษาศาสตร์จำนวนมากได้วิเคราะห์และจัดหมวดหมู่กริยาและกริยาวลีไว้เป็นจำนวนมากโดยมีแนวคิดที่แตกต่างกันไปตามทฤษฎีที่แตกต่างกัน เริ่มจาก ทฤษฎีไวยากรณ์การก Lekawatana (1970) ได้จัดหมวดหมู่คำกริยาในภาษาไทยตามความสัมพันธ์กับการกที่ปรากฏ ในส่วนของไวยากรณ์ศัพท์การกมีผู้ให้ความสนใจจำนวนมาก เริ่มด้วย Kullavanijaya (1974) ซึ่งเป็นการศึกษาคำกริยาในภาษาไทยตามแนวศัพท์การกเรื่องแรกๆ โดยศึกษาเฉพาะคำสกรรมกริยาในภาษาไทย งานวิจัยของ Indrambarya (1994) Wilawan (1990) และ (1993) ได้ศึกษาคำกริยาและกริยาวลีที่ปรากฏร่วมกับส่วนเติมเต็มประเภทต่างๆในระบบไวยากรณ์ศัพท์การกปัจจุบัน โดย Indrambarya (1994) ได้จัดหมวดหมู่คำกริยาและการปรากฏร่วมกับส่วนเติมเต็มทุกประเภท โดยจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างกริยาและการก Wilawan (1990) จำกัดศึกษาเฉพาะส่วนเติมเต็มที่เป็นประโยคย่อยซึ่งตามด้วยกริยาแท้ (Finite clause หรือ Sentential Complement) และ Wilawan (1993) จำกัดการศึกษาเฉพาะโครงสร้างที่เรียกกันว่ากริยาเรียง โดยจัดหมวดหมู่กริยาตามลักษณะส่วนเติมเต็มประเภท non-finite verb และกริยาวิเศษณ์ ไป/และ มา

ประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการวิเคราะห์คำกริยา กริยาวลีและการจัดหมวดหมู่กริยาในทฤษฎีต่างๆ คือ การยอมรับคำพ้องรูป ในขณะที่นักภาษาศาสตร์ตามแนวไวยากรณ์ปริวรรต Chaiyaratana (1961) Warotamasikkhadit (1963/1972) และไวยากรณ์การก Lekawatana (1970) Thepkarnchana (1986) ไม่เห็นด้วยกับการจัดให้มีจำนวนคำพ้องรูปโดย นิยมวิเคราะห์ 1 คำ หลายหน้าที่ แตกต่างจากนักภาษาศาสตร์แนวไวยากรณ์พึงพาศัพท์การก (Savetamalya 1989, 2000; Wilawan 1990, 1993, Indrambarya 1994, 1997, Prasithrathsint 2000) ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระจายหน้าที่ของคำด้วย ทำให้เกิดคำพ้องรูปจำนวนหนึ่ง แต่จะไม่สามารถสร้างกลุ่มกริยาใหม่ที่เรียกว่า trans-intransitive verb (Thepkarnchana 1986) หรือ hybrid verb (Iwasaki and Ingkaphirom 2005)ซึ่งหมายถึงกริยาที่เป็นได้ทั้งสกรรมและอกรรมกริยาตามแต่บริบท

2.6.2.2 คำบอกการณ์ลักษณะและคำกริยาช่วย

Auxiliary Verbs หรือคำกริยาช่วยหรือคำช่วยหน้ากริยา หมายถึงคำที่ให้ความหมายในการบ่งบอกมาลา (mood) การณ์ลักษณะ (aspect) ความตั้งใจ (intention) หรือความจำเป็น (obligatory) (Savetamalya 1989) ที่ปรากฏหน้ากริยาหลัก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน Auxiliary Verb เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากเรื่องหนึ่ง โดยใช้เรียกชื่อเรียกคำประเภทนี้ต่างๆ กัน เช่น preverbs (Kullavanijaya 1968, Panupong 1970), Modals (Noss 1964, Sriphe 1982, Visonyanggoon 2000, Smyth 2002, Muansuwan 2002), Auxiliaries (Panupong 1970, Eknuyom 1979, Sookgasem 1990, Savetamalya 1987) Auxiliary Verb (Lekawatana 1970, Indrambarya 1994, 1996) และ Temporal Verb (Sookgasem 1990)

Savetamalya (1987) จัด Auxiliaries ในภาษาไทยเป็นอกรรมกริยาจำนวนรวมทั้งสิ้น 22 คำ Indrambarya (1994, 1996) ได้แบ่งกลุ่มคำดังกล่าวใหม่ โดยใช้คำปฏิเสธเป็นเกณฑ์ พบว่ามี Auxiliary Verbs ซึ่งเป็นอกรรมกริยาจำนวน 8 คำ ได้แก่ *ควร ค่อย เคย ต้อง นำ มัว เห็นจะ อาจ* โดยจัดให้คำว่า *ก็ กำลัง เกิด เกือบ คง ก่อนข้าง จวน จะ ชัก แทบ เพิ่ง มัก ย่อม และ ยัง* เป็นคำกริยาวิเศษณ์

นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งสนใจคำบ่งบอกการณ์ลักษณะ (Aspect) จึงเรียก auxiliaries ที่บ่งบอกความเป็นไปได้ ความสามารถ ความจำเป็น ความต้องการ หรือการบังคับว่า Modal (Noss 1964, Sriphe 1982, Visonyanggoon 2000, Smyth 2002, Muansuwan 2002) Visonyanggoon (2000) และ Muansuwan (2002) ได้ให้ตัวอย่าง Modals หน้ากริยา ได้แก่ *ต้อง ควร อาจ นำ* และ Modals หลังกริยา ได้แก่ *ได้* และเรียกคำหรือกลุ่มคำที่บ่งบอกการณ์ลักษณะว่า Aspectual construction (Muansuwan 2002), Aspect Markers (Koenig and Muansuwan 2005)

Koenig and Muansuwan (2005:341) ได้แบ่งคำบ่งบอก aspect marker เป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มแรกเป็นคำที่ปรากฏหน้ากริยา ได้แก่ *เพิ่ง เริ่ม เคย กำลัง จะ* และกลุ่มที่สองเป็นคำที่ปรากฏหลังกริยา ได้แก่ *ขึ้น ลง ออก เข้า อยู่ ไป เสีย ต่อ เสร็จ จบ มา* โดยกลุ่มแรกสามารถปรากฏหลังคำกริยาได้ หากมีคำกลุ่มที่สองปรากฏร่วมด้วย

วิไล กำลัง จะ เย็บผ้า เสร็จ

วิไล เย็บผ้า กำลัง จะ เสร็จ

Koenig and Muansuwan (2005:342)

[=ยังไม่เสร็จ]

ทั้งนี้ scope ความหมายของกลุ่มแรกจะมองจากซ้ายไปขวาแต่ scope ความหมายของกลุ่มที่สองมองจากขวาไปซ้าย ในประโยคต่อไปนี้ perfective aspect marker *ไป* ให้ความหมายของการเสร็จสิ้นเหนือคำว่า *เสร็จ* และ *เสร็จ* ย่อมให้ความหมายเหนือคำว่า *ล้างจานส่วน* คำว่า *กำลัง* ขยายความหมายคำว่า *จะ* ซึ่งอยู่เหนือความหมายคำ *เสร็จ* แสดงให้เห็นว่ายังไม่เสร็จสิ้น

Muansuwan (2002) และ Koenig and Muansuwan (2005) วิเคราะห์ชนิดคำของคำบ่งบอกการณลักษณะ พบคำบ่งบอกการณลักษณะที่ปรากฏหน้ากริยา (TAM Group 1) เป็นกริยา 5 คำ ได้แก่ กำลัง เคย จะ เพิ่ง เริ่ม แม้ว่าคำว่า กำลัง จะ และ เพิ่ง จะไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ซึ่งเขาใช้เป็นแบบทดสอบชนิดหนึ่งก็ตาม ทั้งยังได้กำหนดคำบ่งบอกการณลักษณะที่ปรากฏหลังกริยา (TAM Group 2) เป็นกริยา 3 คำ ได้แก่ จบ เสร็จ ออก ส่วนคำอื่นๆ ที่เหลือ Muansuwan (2002) และ Koenig and Muansuwan (2005) จัดให้เป็น Aspect marker หรือคำเชื่อมบอกการณลักษณะ โดยมีได้ระบุว่า marker ดังกล่าว นี้เป็นคำชนิดใด

Chirawate (2002) ศึกษาอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ Aspect ในภาษาไทยเพียง 4 คำ คือ อยู่ ไป มา แล้ว โดย Thepkarnchana (1986), Muansuwan (2002) และ Chirawate (2002) เห็นว่า คำบ่งบอกการณลักษณะเหล่านี้เป็นคำหลายหน้าที่ กล่าวคือ นอกจากจะบ่งบอกกาลเวลาแล้ว คำว่า อยู่ ยังทำหน้าที่เป็น locative copula ส่วน ไป และมา ก็ทำหน้าที่เป็นกริยา และ แล้ว ก็สามารถทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบ่งบอกเวลาได้ (temporal conjunction) จึงเห็นว่าควรนับเป็น 1 คำเนื่องจากเจ้าของภาษาสามารถเดาความหมายโดยนัยอื่นๆ ได้จึงไม่จำเป็นต้องระบุในคลังศัพท์ ตัวอย่างเช่น

จอห์น กิน แอปเปิ้ล แล้ว

Chirawate (2002) อธิบายว่า มี 2 ความหมาย คือ 1) จอห์นเริ่มรับประทานแอปเปิ้ล และ 2) จอห์นรับประทานแอปเปิ้ลแล้ว โดยคำว่า แล้ว ทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ เป็นทั้ง aspect marker และ conjunction เนื่องจากไม่สามารถใช้ แล้ว ซ้ำได้

*จอห์น กิน แอปเปิ้ลแล้วแล้ว

อยู่ กำลัง ไป มา แล้ว เป็นคำบ่งบอกการณลักษณะที่มีการวิเคราะห์กันหลากหลาย สรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปการวิเคราะห์คำบ่งบอกการณลักษณะในภาษาไทย

คำ	บริบท	ชนิดของคำบ่งบอกการณลักษณะ	นักภาษาศาสตร์
อยู่	เขาอยู่ในห้อง	กริยาบอกสถานที่	Indrambarya (1994) Chirawate (2002)
		Progressive Aspect Marker	Chirawate (2002) Sookgasem (1990)

คำ	บริบท	ชนิดของคำบ่งบอก การณ์ลักษณะ	นักภาษาศาสตร์
	เขากินข้าวอยู่	Imperfective Aspect Marker	Visonyanggoon (2000) Koenig and Muansuwan (2005) Muansuwan (2002)
	เขาสูบบุหรี่อยู่เป็นเวลาสองชั่วโมง	Perfective and habitual aspect Marker ซึ่งอยู่ระหว่างการกลายเป็นหน่วยคำทางไวยากรณ์	Meepoe (1996)
กำลัง	เขากำลังกินข้าว	Progressive Aspect Marker	Meepoe (1996) Visonyanggoon (2000)
		Progressive Aspectual Verb	Koenig and Muansuwan (2005) Muansuwan (2002)
กำลัง ...อยู่	เขากำลังกินข้าวอยู่	discontinuous auxiliary verb บอก Progressive Aspect	Sookgasem (1990)
ไป	เขาทำงานเสร็จไปแล้วตั้งแต่วาน	Perfective Aspect Marker	Visonyanggoon (2000) Chirawate (2002) Koenig and Muansuwan (2005) Muansuwan (2002)
		Perfective Aspectual Adverb	Wilawan (1993)
		Perfective Aspectual Verb	Thepkarnchana (1986)
	อ่านหนังสือไปจนจบ	Imperfective Aspectual Verb	Thepkarnchana (1986)
		Imperfective Aspect Marker	Koenig and Muansuwan (2005) Muansuwan (2002)
มา	แม่ตัดผมมา	Perfective Aspect Marker	Visonyanggoon (2000) Chirawate (2002) Koenig and Muansuwan (2005) Muansuwan (2002)
		Perfective Aspectual Adverb	Wilawan (1993)
		Perfective Aspectual Verb	Thepkarnchana (1986)
แล้ว	เขาทำงานเสร็จ	Perfective Aspectual Adverb	Sookgasem (1990)

คำ	ปริบท	ชนิดของคำบ่งบอก การณลักษณะ	นักภาษาศาสตร์
	แล้ว		Visonyanggoon (2000) Chirawate (2002)

จะเห็นได้ว่านักภาษาศาสตร์มีความเห็นพ้องกันว่า กำลัง เป็น Progressive Aspect Marker มา และ แล้ว เป็น Perfective Aspect Marker ส่วน ไป สามารถเป็น Perfective หรือ Imperfective Aspect Marker ได้ขึ้นอยู่กับปริบท คำที่มีความเห็นแตกต่างกันได้แก่ อยู่ ซึ่งมีการวิเคราะห์ให้เป็น Progressive Aspect Marker (Chirawate 2002, Sookgasem 1990), Imperfective Aspect Marker (Visonyanggoon 2000, Koenig and Muansuwan 2005, Muansuwan 2002) หรือ Habitual Aspect Marker (Meepoe 1996)

เป็นที่สังเกตว่านักภาษาศาสตร์จำนวนหนึ่งให้ความสำคัญกับการระบุประเภทของคำบ่งบอกการณลักษณะมากกว่าการระบุชนิดคำ หากไม่ใช้กริยาจะระบุเพียง Aspect Marker เท่านั้น (Visonyanggoon (2000), Chirawate (2002), Koenig and Muansuwan (2005), Muansuwan (2002) ในขณะที่ Wilawan (1993) และ Sookgasem (1990) ระบุชัดเจนว่า ไป มา แล้ว เป็นคำกริยาวิเศษณ์ประเภทบ่งบอกการณลักษณะ และ Thepkarnchana (1986) ซึ่งศึกษากริยาเรียงในภาษาไทยได้ระบุชัดเจนว่า ทั้ง ไป และ มา เป็นกริยาบ่งบอกการณลักษณะ

2.6.2.3 กริยาเชื่อม (copula)

เมื่อนึกถึง Verb to Be ในภาษาอังกฤษคนทั่วไปจะนึก เป็น คือ และ อยู่ แต่นักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่ (e.g. Warotamasikkhadit 1976, Indrambarya 1994, Smyth 2002, Takahashi and Shinzato 2003, Iwasaki and Ingkaphirom 2005) มักเรียก เป็น และ คือ เป็นกริยา Copula แต่ Kuno and Wongkhomthong (1980) จัดให้ อยู่ เป็น copula ด้วยเช่นกัน ในขณะที่นักภาษาศาสตร์อื่นๆ จัดให้ อยู่ เป็นกริยาที่ตามด้วยนามบ่งบอกสถานที่ (Warotamasikkhadit 1976, Indrambarya 1994, Chirawate 2002) เช่น แดงอยู่บ้าน

เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อนักภาษาศาสตร์หลายคนจะยังเรียก เป็น และ คือ ว่า Copula แต่มีการวิเคราะห์คำทั้งสองแตกต่างกัน โดยทั่วไปคำกริยาไม่ว่าในภาษาใดจะสามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธได้ แม้ว่า คือ ในภาษาไทยจะไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธใดๆ ต่างจาก เป็น ซึ่งสามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธได้ นักภาษาศาสตร์จำนวนมาก (e.g. Kuno and Wongkhomthong 1980, Warotamasikkhadit 1963, Indrambarya 1994, Smyth 2002, Takahashi and Shinzato 2003) ยังจัดให้ คือ เป็นกริยา เช่นเดียวกับ เป็น

Iwasaki and Ingkaphirom (2005:221) ระบุว่า คือ ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธได้ จึงจัดให้คำว่า คือ เป็นคำเชื่อมบ่งบอกชื่อ ให้นิยาม และจัดให้คำว่า เป็น เป็นคำกึ่งกริยา (Semi-verbal) เพื่อบ่งบอกสภาพ

เมื่อศึกษาด้านความหมาย คำว่า เป็น มีความแตกต่างกันดังนี้ คือ ใช้ในการระบุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ‘identificational’ คือ จึงไม่สามารถตามหลังกริยาช่วยใดๆ (Auxiliary) ได้ แต่สามารถสลับคำในตำแหน่งประธานและส่วนเติมเต็มประเภทคำนาม (complement NP) ได้ (Kuno and Wongkhomthong 1981) โดยคำนามตามหลังก็ต้องเป็นนามชี้เฉพาะ (Indrambarya 1994)

*แดงอาจจะคือทหารคนนั้น

แดงคือทหารคนนั้น

ทหารคนนั้นคือแดง

*แดงคือทหาร

ส่วน เป็น ใช้บอกลักษณะ ‘characterizational’ (Kuno and Wongkhomthong 1981, Indrambarya 1994) และสามารถบอกสภาพ หรือกระบวนการหรือบอกสถานที่ได้เมื่อคำนามที่ตามมาเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (Warothamasikkhadit 1976:237-239) เช่น

Process verb: แดงเป็นไข้

แดงกำลังเป็นไข้

State Verb แดงเป็นพี่ของผม

*แดงกำลังเป็นพี่ของผม

Locative Verb ถนนเป็นโคลน

2.6.2.4 กริยา ให้

นักภาษาศาสตร์วิเคราะห์ชนิดและความหมายของคำว่า ให้ ที่เกิดในตำแหน่งต่างๆ Indrambarya (1997) จัดประเภท ให้ เป็นคำพ้องรูปและเสียง เป็น 6 คำ เป็นกริยา 5 คำ และกริยาวิเศษณ์ 1 คำ ในขณะที่ Rangkupan (1997) และ Warotamasikkhadit (1994) และ Iwasaki and Ingkaphirom (2005) จัดให้ เป็นหนึ่งคำที่หลายความหมาย เมื่อมีความหมายว่า ‘give’ จะเป็นกริยาแสดงการถ่ายโอนความเป็นเจ้าของ แต่เมื่อให้ความหมายเชิงสนับสนุน กระตุ้นให้เกิดอีกเหตุการณ์ตามมา Rangkupan (1997) จัด ให้ เป็น linkage marker หรือคำเชื่อมโดยมิได้ระบุชนิดคำ เช่นเดียวกับ Warotamasikkhadit (1994) ซึ่งระบุเพียง Causative hay, Permissive hay, Preferential hay เท่านั้น ในทำนองเดียวกัน Iwasaki and Ingkaphirom (2005) ระบุเพียง causative hay และ inductive hay โดยไม่ระบุชนิดคำที่ชัดเจนแม้ว่าจะให้ความหมายของ ให้ ทุกคำว่า ‘give’ ก็ตาม นอกจากนี้ Iwasaki and

Ingkaphirom (2005) ยังจัดให้ *ให้* ที่ตามด้วยกริยาบอกสภาพเป็นกริยาวิเศษณ์อีกด้วย ตารางต่อไปนี้สรุปการกระจายของ *ให้* ตารางที่ 4 สรุปการวิเคราะห์คำว่า *ให้* ของนักภาษาศาสตร์

ตารางที่ 4 สรุปการวิเคราะห์คำว่า *ให้* ของนักภาษาศาสตร์

โครงสร้าง	Indrambarya (1997)	Warotamasikkhadit (1994)	Rangkupan (1997)	Iwasaki and Ingkaphirom (2005)
ให้ NP NP	ทวิกรรมกริยา เช่น แดง ให้ ₁ หนังสือ น้อง		Verb of possession Transfer เช่น นวลให้ขนมจุ่ม	ทวิกรรมกริยา
ให้ NP PP	สกรรมกริยา แดง ให้ ₂ หนังสือ แก่น้อง		Verb of possession Transfer	ทวิกรรมกริยา
ให้ NP NP V	ทวิกรรมกริยา แดง ให้ ₃ หนังสือ น้อง [_อ่าน_]		-	
ให้ NP VP	Personal Causative Transitive สกรรมกริยาการิต แดง ให้ ₄ น้อง ทำขนม		Causative Verb กริยาการิต โดย กริยาตัวที่สองต้อง เป็นกริยาที่แสดง การกระทำที่เสร็จ สิ้นไม่ใช่กริยาบอก สภาพ นวลให้แก้วลืงไป เรื่อยๆ *นวลให้แก้วแตก	Causative
V NP ให้ NP VP	Personal Causative Transitive สกรรมกริยาการิต แดง สั่งให้ ₄ น้องทำขนม แดงสั่งน้องให้ ₄ ทำขนม	ไม่ระบุชนิดคำแบ่งเป็น 1.Causative แม่กินยาให้อ้วน เขาหาของตกแต่งบ้านให้สวย เขาบังคับผมให้ทำงาน 2. Permissive เมื่อให้ ตามหลัง ยอม อนุญาต ตกลง ฯ เช่น ผมยอมให้เขามาด้วย 3. Preferential เมื่อให้ ตามหลัง ชอบ อยาก ประสงค์ ตั้งใจฯ เช่น	Linkage Marker คำเชื่อม โดยมีได้ ระบุชนิดคำ ใช้เมื่อ ตามหลังกริยา แสดงอาการ เกี่ยวกับจิตใจ เช่น อยากให้จุ่มไปงาน เลี้ยง หรือกริยา แสดงวัตถุประสงค์ เช่น ผลักจุ่มให้ตก น้ำ	Causative

โครงสร้าง	Indrambarya (1997)	Warotamasikkhadit (1994)	Rangkupan (1997)	Iwasaki and Ingkaphiro m (2005)
		ผมอยากให้เขามาด้วย		
ให้ NP VP	Impersonal causative transitive กริยากริตรีไม่มีประธาน ให้ ₅ เขา มา จริงๆ เกอะ		-	Inductive causative ขอให้มีความสุข
V NP ให้ NP	กริยาวิเศษณ์ ให้ความหมาย benefactive หรือ malfactive เมื่อตามหลัง สกรรมกริยาต่างกัน แดงถือกระเป๋าทิ้ง(น้อง) เคี้ยวฉันจะดีเธอให้(แม่)	กริยา โดยคำที่ตามหลังให้ต้อง เป็นสิ่งมีชีวิต เขาซื้อ(เสื้อ)ให้แม่	Verb of possession Transfer แม่ชักผ้าให้ลูก	กริยา
V NP ให้ NP V —		กริยา พ่อหาเงินให้ลูกใช้		กริยา ฝากทุเรียนให้เจ้า อ้วนกิน
V NP ให้ V [+stative]				กริยาวิเศษณ์ แบ่งเวลาให้ลูก

2.6.2.5 กริยาทวิกรรม

Timyam (2005) เป็นงานหนึ่งที่เน้นการศึกษาด้านทวิกรรมกริยา งานวิจัยนี้แตกต่างจากงานอื่นๆ เนื่องจากเป็นการประสมประสานความสัมพันธ์ระหว่างวากยสัมพันธ์ วจนปฏิบัติศาสตร์และปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ในโครงสร้างทวิกรรมกริยาและกริยาที่ต้องการความสัมพันธ์แบบรับสภาพ (Dative) ตามแนวทฤษฎี Construction Grammar

2.7 การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับนามวลี

2.7.1 ผลงานเกี่ยวกับนามวลีที่ทำในประเทศไทย

ผลงานที่เกี่ยวกับนามวลีที่ผู้วิจัยพบมี 2 เรื่อง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของ พัทณี โชติกลีสิทธิ์ (2515) ซึ่งศึกษาโครงสร้างของนามวลีในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต โดยศึกษาองค์ประกอบของนามวลีเป็นหน่วยหลักและหน่วยขยาย หน่วยหลักได้แก่ คำนาม หน่วยขยายได้แก่ หน่วยจำนวน หน่วยกำหนด หน่วยประโยคลดฐานะ หน่วยวลีกรรม และจำแนกโครงสร้างของนามวลีทั้งหมดเป็น 83 โครงสร้าง ผลงานที่เกี่ยวกับนามวลีอีกงานหนึ่ง คือ วิทยานิพนธ์ของ สรัญญา

เสวตมัลย์ (2525) ซึ่งศึกษาลักษณะโครงสร้างของปริมาณวลีตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเช่นกัน โดยได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของปริมาณวลี และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น โดยใช้ PS-rules, transformational rules และศึกษาข้อกำหนดการเกิดร่วม (selectional restriction) ของคำในปริมาณวลีด้วย

2.7.2 ผลงานเกี่ยวกับนามวลีที่ทำในต่างประเทศ

ผู้วิจัยพบการศึกษาด้านนามวลีจำนวนน้อย งานวิจัยเกี่ยวกับนามวลีมีทั้งที่เจาะเฉพาะโครงสร้างเช่น Kookiattikoon (2001) ซึ่งศึกษาโครงสร้างและประเภทลักษณะนาม Savetamalya (1989) ได้จัดหมวดหมู่นามวลีและศึกษาโครงสร้างนามวลีและการปรากฏร่วมกับคำอื่นอย่างละเอียดตามแนวศัพทการก Singnoi (2000) โครงสร้างนามวลี การประกอบนามวลี (nominalization) โครงสร้างของนามประสม ประเภทลักษณะนาม

2.8 การศึกษาภาษาไทยมาตรฐานเกี่ยวกับหน่วยสร้างและประโยค

2.8.1 ผลงานเกี่ยวกับหน่วยสร้างและประโยคที่ทำในประเทศไทย

ในระดับอนุพจน์และประโยคนั้น ผลงานที่ทำในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นศึกษาโครงสร้างคุณาประโยคและคำเชื่อมคุณาประโยค โดยผู้วิจัยในแต่ละงานใช้คำเรียกโครงสร้างดังกล่าวต่างกันไป ดังแสดงให้เห็นในตารางด้านล่างนี้

มรุส สาขลวิจารณ์ (2530)	สังกรประโยค
นวรรณ พันธุเมธา(2537)	อนุพจน์ “ที่” ,อนุพจน์ “ซึ่ง”
พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544)	ประโยคลดฐานะ
เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2544) สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์(2549)	คุณาประโยค

เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2544) ศึกษาคุณาประโยคโดยเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาต่างๆในสมัยรัตนโกสินทร์ใน 4 ประเด็น คือ โครงสร้างของคุณาประโยค หน้าที่ของคุณาประโยค คำเชื่อมคุณาประโยคและประเภทของหน่วยหลัก และข้อเปรียบเทียบเหมือนและเปรียบเทียบต่างของคุณาประโยค ในช่วงสมัยต่างๆ ส่วนสุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ (2549) ศึกษาเปรียบเทียบคุณาประโยคในภาษาไทยกับภาษาจีนในด้านโครงสร้างและวากยสัมพันธ์ ความหมายและหน้าที่การใช้ ตามแนวไวยากรณ์หน้าที่แบบลักษณะ (Functional Typology) พบว่า ภาษาไทยมีกลวิธีในการเชื่อมคุณาประโยค 2 กลวิธี คือ กลวิธีโครงสร้างที่คงสรรพนาม (pronoun retention type) (เช่น ครู[ที่ฉันนับถือท่าน] ดีมาก)

และกลวิธีโครงสร้างช่องว่าง (gap type) (เช่น ครู[ที่ฉันนับถือ_] ดีมาก) นอกจากนี้คุณานุประโยคที่ปรากฏในภาษาไทยยังมีทั้งแบบที่มีคำเชื่อมปรากฏ และแบบที่ไม่มีคำเชื่อมปรากฏ สำหรับแบบที่ไม่มีคำเชื่อมปรากฏนั้น หน่วยนามหลักสามารถทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาในคุณานุประโยคได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่น “ม้าเร็วแข็งแรงดี” ซึ่งโครงสร้างนี้จะก่อให้เกิดความกำกวมในการตีความหมายและก่อให้เกิดความสับสนกับค่านามประสมว่า “ม้าเร็ว” ได้เช่นกัน

ในขณะที่งานของสุพัตรากล่าวถึงการไม่ปรากฏคำเชื่อม งานของนววรรณ พันธุมธา (2537) ก็ได้กล่าวถึงการไม่ปรากฏหน่วยหลักหน้าคุณานุประโยคที่มีคำเชื่อมว่า “ที่” (นววรรณเรียกว่า อนุพากย์ “ที่”) โดยกล่าวว่า อนุพากย์ “ที่” ทั้งแบบที่คิดว่าเป็นส่วนประกอบของนามวลี เช่น น้อยชอบสร้อยคอ ที่นันทให้ และแบบที่คิดว่าเป็นส่วนประกอบของกริยวลี เช่น น้อยเสียใจ ที่นันทไม่ให้เงิน แท้ที่จริงแล้ว ทั้งสองแบบล้วนเป็นส่วนประกอบของนามวลีทั้งสิ้น การที่ไม่ปรากฏหน่วยหลักอยู่ข้างหน้าอนุพากย์ “ที่” ที่ปรากฏหลังกริยา เกิดจากการที่หน่วยหลักถูกละไป ดังนี้

น้อยเสียใจ) เรื่อง (ที่นันทไม่ให้เงิน) → น้อยเสียใจ ที่นันทไม่ให้เงิน

ซึ่งการวิเคราะห์เช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544: 129) ที่อธิบายว่า อนุพากย์ “ที่” (สุพัตราเรียกว่า ประโยคลดฐานะที่นำหน้าด้วย “ที่”) อาจละนามวลีได้ แต่อนุพากย์ “ซึ่ง” ไม่สามารถละนามวลีได้เพราะ “ซึ่ง” จะต้องแทนนามวลี หรือกริยวลี หรือประโยคที่นำหน้า นอกจากนี้แล้ว การวิเคราะห์ให้มีการละหน่วยหลักนี้ก็ทำให้สามารถอธิบายได้ว่า เหตุใดอนุพากย์ “ที่” จึงปรากฏต้นประโยคได้ ส่วนอนุพากย์ “ว่า” และอนุพากย์ “ให้” ไม่สามารถปรากฏต้นประโยคได้ เช่น

1. ก. ที่ เขาตายนะไม่จริงเลย	2. ก. นันทเชื่อ ที่ นันทพูด
ข. *ว่า เขาตายนะไม่จริงเลย	ข. นันทเชื่อ ว่า นันทพูด
ค. *ให้ เขาตายนะไม่จริงเลย	ค. ที่ นันทพูดนันทเชื่อ
	ง. *ว่า นันทพูดนันทเชื่อ

(นววรรณ พันธุมธา 2537 : 13)

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า อนุพากย์ “ที่” เป็นส่วนประกอบของนามวลีที่ถูกลดหน่วยหลักไป เมื่อเป็นนามวลีก็จึงสามารถทำหน้าที่เป็นประธานได้ นอกจากนี้แล้ว นววรรณยังได้เสนอว่า การใช้คำว่า “ที่” นำหน้าอนุพากย์ แสดงว่า เนื้อความในอนุภาคนั้นเป็นสิ่งที่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังรู้อยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี มีประเด็นที่ผลงานทั้งหมดได้กล่าวไว้ตรงกัน คือ การใช้คำว่า “ที่” และ “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมสามัญที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ในบางบริบท “ที่” และ “ซึ่ง” ใช้แทนกันได้ แต่บางบริบทก็ใช้แทนกันไม่ได้ (พรทิพย์ ไชยรัตน์ 2544, สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ 2549) โดยพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544: 129), Sindhvananda (1970: 220 อ้างถึงในพรทิพย์ ไชยรัตน์ 2544 : 129) และสุพัตรา จิรนนทนาภรณ์

(2549: 30) ให้เหตุผลทางความหมายและหน้าที่ไว้สอดคล้องกันว่า “ที่” จะใช้เมื่อต้องการจะเจาะจง และแสดงการจำแนก ส่วน “ซึ่ง” จะใช้เพื่อบอรายละเอียด นอกจากนี้ หากนามวลีข้างหน้าเป็นอนิยมนามสรรพนาม ก็ต้องใช้ “ที่” เสมอ (พริทพิย์ ไชยรัตน์ 2544 : 130) หรือหากนามวลีข้างหน้ามีคำลักษณนามปรากฏอยู่ด้วย ก็ต้องใช้ “ที่” เสมอเช่นกัน (พริทพิย์ ไชยรัตน์ 2544 : 131, สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ 2549 : 30) อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ผู้วิจัยมีความเห็นไม่ตรงกันได้แก่ โครงสร้างคุณานุประโยค “ซึ่ง” ที่ปรากฏตามหลังประโยค ตัวอย่างเช่น “เพราะว่าในระหว่างนั้น พระยาศรีฯ ไปอยู่เสียที่บ้านพระยาพลฯ ซึ่งพระยาพลฯก็คาดไม่ถึง” เมธาวิธูว่าในตัวอย่างดังกล่าวเป็นโครงสร้างคุณานุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายประโยคที่ปรากฏข้างหน้า (เมธาวิธู พงษ์ธาดา 2544: 50) ในขณะที่พริทพิย์ ไชยรัตน์ (2544) ถือว่า “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความหรือประโยคข้างหน้าเข้ากับประโยคที่ตามมาที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันไม่ได้เป็นการขยายความข้อความข้างหน้า (พริทพิย์ ไชยรัตน์ 2544 : 133) ส่วนมธุรส สาขลวิจารณ์ (2530) ได้กล่าวถึงคำเชื่อมคุณานุประโยค “ที่” “ซึ่ง” “อัน” ไว้เพียงสั้นๆว่า ไม่ได้เป็นคำสรรพนามอีกต่อไปเนื่องจากไม่ได้มีลักษณะทางโครงสร้างที่ทำหน้าที่ในการแทนคำอื่นๆในประโยค แต่ผู้วิจัยไม่พบรายละเอียดของผลการวิเคราะห์หรือตัวอย่างประกอบ

สำหรับผลงานที่ศึกษาหัวข้ออื่นๆในระดับอนุพากย์และประโยคนั้น ได้แก่ การศึกษาหน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์ที่เป็นผล (Resultative Construction—RC) (ฤทัยวรรณ เกษกุล และทัศนีย์ เมธาพิสิฐ 2544) ฤทัยวรรณและทัศนีย์ทำการศึกษา RC ในภาษาไทย ซึ่งมีลักษณะของหน่วยสร้างเป็น $[N_1 V_1 N_2 V_2]$ เพื่อยืนยันว่าเหตุการณ์ที่แสดงผลนั้นต้องอิงความหมายเป็นหลัก โดยใช้คำไวยากรณ์ “จน” เป็นตัวทดสอบ และได้นำเสนอว่าประโยค RC ในภาษาไทยที่กริยาตัวแรกเป็นกรรมกริยาแสดงการกระทำนั้นเป็นกระบวนหลักในประโยค RC) ตรงกับกระบวนที่ 2 ในตารางด้านล่าง (ดังนั้น “จน” จึงไม่จำเป็นต้องปรากฏเสมอไป นอกจากนี้ยังนำเสนอ “สภาพของผลที่หลากหลาย” กล่าวคือ แม้ว่าสภาพที่เป็นผลจะเกิดขึ้นจากการกระทำในกริยาตัวแรกก็ตาม ผลนั้นก็ไม่จำเป็นต้องถูกระบุโดยความหมายของกริยาตัวหน้า แต่ขึ้นอยู่กับว่าคำนามตัวที่สองสามารถแสดงรูปแบบของผลที่จะเกิดขึ้นอย่างไรได้บ้าง ผลการศึกษาสรุปได้ดังตารางด้านล่างนี้

RC	ลักษณะ V1 กริยา เหตุ	การปรากฏของ “จน”	ลักษณะ V2 กริยาผล	ตัวอย่างประโยค
กระบวนที่1 (มีจำนวนน้อย)	กริยาการริต	ไม่ปรากฏ	เปลี่ยนสภาพ / สภาพ (แน่นอนตายตัว ถูกกำหนดโดยกริยาเหตุ)	N1 V1 N2 V2 (Modifier) เขาโค่นต้นไม้ล้ม(หมดเลย) (?เขาโค่น ต้นไม้จนล้ม

กระสวยที่2 (มีจำนวนมาก ที่สุด)	กริยากรรม	ปรากฏหรือไม่ก็ ได้	เปลี่ยนสภาพ /สภาพ (หลากหลาย)	N1 V1 N2)จน(V2 เขาจึงตาย เขาจึงจนตาย
กระสวยที่3 (มีไม่จำกัด ขึ้นกับ เหตุการณ์)	กริยากรรม	ต้องปรากฏ	เปลี่ยนสภาพ /สภาพ (หลากหลาย)	N1 V1 จน N2 V2 *เขาร้องไห้หลับ เขาร้องไห้จนหลับ ?เขาไอจนหน้าแดง เขาไอจนหน้าแดง *เขาเดินรองเท้าสึก เขาเดินจนรองเท้าสึก

ส่วนสภาพของผลที่หลากหลายขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางความหมายของคำนามตัวที่สอง (N₂) ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

- A) สุนัขกัดรองเท้าขาด
- B) สุนัขกัดของเล่นแตก
- C) สุนัขกัดลูกนกตาย
- D) *สุนัขกัดรองเท้าตาย
- E) *สุนัขกัดลูกนกแตก

ซึ่งจะเห็นได้ว่า รูปแบบของผล (V₂) จะออกมาเป็นเช่นไร ก็ขึ้นอยู่กับว่าคำนามตัวที่สองจะยอมให้เกิดผลในรูปแบบใดได้บ้าง

Wilawan (1998) นำเสนอลักษณะทางวากยสัมพันธ์และความหมายของโครงสร้างประโยค ความรวม (coordinate structures) ที่เชื่อมด้วยคำเชื่อมว่า “และ” “แล้ว” และ “แต่” ตามมุมมองของ ทฤษฎีศัพท์การก (Lexicase) พบว่า คำเชื่อมทั้งสามคำสามารถเชื่อมหน่วยในระดับประโยคได้ทั้งหมด แต่ในระดับวลี มีเฉพาะ “และ” เท่านั้นที่สามารถใช้เชื่อมได้

Pongpairoj (1994) ศึกษาการ topicalization เพื่อยืนยันว่า การ topicalization ในภาษาไทยเกิด ในโครงสร้างพื้นฐาน (ในกฎโครงสร้างวลี) ไม่ได้เกิดจากกฎปริวรรต (transformation) ตลอดจน ยืนยันว่า ภาษาไทยไม่มีการย้ายที่ไปทางซ้ายมือ (no left-dislocation)

2.8.2 ผลงานเกี่ยวกับหน่วยสร้างและประโยคที่ทำในต่างประเทศ

2.8.2.1 โครงสร้างกรรมวาจก (Passive Construction)

ประโยคกรรมวาจก หมายถึง ประโยคที่ประธานถูกกระทำ ตรงกับ โครงสร้างประโยค Passive ในภาษาอังกฤษ มีการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยจำนวนมาก เช่น Warotamasikkhadit (1963), Chaiyaratana (1961), Lekawattana (1970), Kullavanijaya (1974), Wongbiasaj (1979), Iwasaki and Ingkaphirom (2005)

แม้ว่าโครงสร้างของ ถูก และ โดน จะไม่ตรงกับประโยคกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ นักภาษาศาสตร์ยังคงเรียกชื่อโครงสร้างที่มีกริยา ถูก และ โดน เป็นกรรมวาจกในภาษาไทย โดยต่างเห็นพ้องกันว่าประธานของกริยา ถูก หรือ โดน เป็นผู้ถูกกระทำในเชิงลบ หรือไม่พอใจการกระทำเชิงบวกนั้น (เช่น ถูกชม) (Chaiyaratana 1961, Warotamasikkhadit 1963, Lekawattana 1970, Kullavanijaya 1974, Wongbaisaj 1979, Pingkarawat 1989, Indrambarya 1994) ปัจจุบันจะมีการใช้รูปประโยค ถูก ในความหมายที่เป็นกลางอยู่บ้าง เช่น หัวข้อนี้ถูกยกขึ้นมาในที่ประชุม (Prasithrathsint 1985 อ้างใน Iwasaki and Ingkaphirom 2005:316)

Sudmuk (2003) เห็นว่าโครงสร้างประโยคในภาษาไทยที่ใกล้เคียงกับ Passive Construction ในภาษาอังกฤษ ได้แก่ ประโยค ‘โดย’ ซึ่งตรงกับคำว่า ‘by’ ในประโยคกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ รูปแบบโครงสร้างดังกล่าวนี้เรียกว่า Verb Passive (Prasithrathsint 1985 อ้างใน Iwasaki and Ingkaphirom 2005:316) เช่น หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนักประพันธ์มีชื่อ และเสนอว่าแท้จริงแล้วโครงสร้างประโยค ถูก และ โดน ในภาษาไทยมีโครงสร้างเช่นเดียวกับโครงสร้าง tough construction ในภาษาอังกฤษ

Kullavanijaya (1974) ระบุว่ากรรมในประโยคย่อยจะปรากฏเมื่อกรรมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับประธานของ ถูก เช่น

แดงถูกพ่อเปิดจดหมาย

แดงถูกพ่อเปิดจดหมายแฟนของเขา

(Kullavanijaya 1974)

ในการวิเคราะห์คำว่า ถูก และ โดน นักภาษาศาสตร์มีความเห็นแตกต่างกัน ในขณะที่ Chaiyaratana (1961) เห็นว่า ถูก เป็นกริยาช่วย หรือ passive morpheme นักภาษาศาสตร์อีกจำนวนหนึ่ง (cf. Warotamasikkhadit (1963), Lekawattana (1970), Kullavanijaya (1974), Wongbiasaj (1979) Pingkarawat (1989) Savetamalya (1993), Indrambarya (1994) และ Sudmak (2003) ต่างเห็นว่า ถูก ในประโยคต่อไปนี้เป็นกริยาหลักของประโยค เป็นกริยาที่มีความหมายในตัวเอง ตามด้วยประโยคย่อยที่ไม่มีกรรมปรากฏ นักภาษาศาสตร์มีการวิเคราะห์แตกต่างกันว่า ถูก เป็นสกรรมกริยา หรือ อกรรมกริยา และ ถูก ต้องการประโยคย่อยที่มี finite หรือ non-finite verb ตารางที่ 5 สรุปลักษณะการวิเคราะห์คำว่า ถูก ของนักภาษาศาสตร์

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์คำว่า ถูก ในประโยคกรรมวาจก

ชนิดคำ ถูก	ทฤษฎีไวยากรณ์	โครงสร้างกรรมวาจก	นักภาษาศาสตร์
กริยาช่วย	ไวยากรณ์ปริวรรต	แดง ถูก แม่ ดี	Chaiyaratana (1961:5)
กริยาหลัก	ไวยากรณ์ปริวรรต	แดง ถูก แม่ ดี (แดง)	Warotamasikkhadit (1963:32)
กริยาหลัก อกรรมกริยา	ไวยากรณ์การก	แดง ถูก [แม่ ดี] สุดา ถูก [พ่อ เปิด จดหมาย]	Lekawattana (1970:138)

ชนิดคำ ลูก	ทฤษฎีไวยากรณ์	โครงสร้างกรรมาจก	นักภาษาศาสตร์
กริยาหลัก อกรรมกริยา	ไวยากรณ์ศัพท์การก	แดง ลูก [แม่_ดี_]	Kullavanijaya (1974)
กริยาหลัก อกรรมกริยา	ไวยากรณ์เพิ่มพูน	แดง ลูก [แม่_ดี_]	Wongbiasaj (1979)
กริยาหลัก อกรรมกริยา	ไวยากรณ์เพิ่มพูน	แดง, ลูก [แม่_ดี_]	Pingkarawat (1989)
กริยาหลัก อกรรมกริยา	ไวยากรณ์ศัพท์การก	แดง ลูก [แม่_ดี_]	Savetamalya (1993)
กริยาหลัก อกรรมกริยาตาม ด้วยการก ผู้เกี่ยวข้อง	ไวยากรณ์ศัพท์การก	แดง ลูก แม่ [_ดี_]	Indrambarya (1994)
กริยาหลัก อกรรมกริยา	Lexical Functional Grammar	แดง, ลูก [แม่_ดี_]	Sudmak (2003)

จะเห็นได้ว่า Wongbiasaj (1979), Lekawatana (1970), Kullavanijaya (1974), Pingkarawat (1989) Savetamalya (1993) และ Sudmak (2003) จัดให้ แม่ เป็นประธานของประโยคย่อย ไม่ใช่กรรมของ ลูก และนั่นหมายความว่าประโยคย่อยจะมีกริยาแท้ ซึ่งแตกต่างจาก Indrambarya (1994) ซึ่งเห็นว่า *thuuk* เป็นอกรรมกริยา ตามด้วยคำนาม และกริยาไม่แท้ (non-finite verb) ดี เนื่องจากประโยคที่มีกริยาแท้เท่านั้นจึงมีประธานและมีคำช่วยหน้ากริยาได้ แต่การเติม จะ ที่หน้าคำกริยา ดี ส่งผลให้ประโยคผิดไวยากรณ์ นี้ย่อมแสดงว่า ดี ไม่ใช่กริยาแท้

แดง, ลูก [แม่ *จะ ดี_]

ส่วนคำว่า แม่ ใน แแดงลูกแม่ดี Indrambarya (1994) เห็นว่าเป็นคำนามที่มีการผู้เกี่ยวข้อง ไม่ใช่กรรมของลูก และไม่ใช่ประธานของดี มีการใช้ control rule เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประธานของลูกและกรรมของกริยาในประโยคย่อย

แดง, ลูก แม่ [_ ดี_]

ทั้งนี้ Wongbiasaj (1979), Pingkarawat (1989) และ Sudmak (2003) เห็นว่า คำว่า ลูก เป็นคำกริยา 1 คำ หมายถึง แตะ (to come in contact with) สามารถตามด้วยคำนาม หรือประโยคเมื่อให้ความหมายในเชิงลบได้ ต่างจากนักภาษาศาสตร์แนวไวยากรณ์พึ่งพา ซึ่งเห็นว่า ลูก “แตะ” ซึ่งตามด้วยคำนาม และ ลูก ซึ่งตามด้วยประโยคย่อยเป็นกริยาคนละคำ

นอกจากนี้ Iwasaki and Ingkaphirom (2005) ยังกล่าวถึงโครงสร้าง ‘ได้รับ...’ เช่น เขาได้รับมรดก เป็นประโยค ‘passive’ ประเภทที่ให้ความหมายในเชิงบวกอีกประเภทหนึ่งด้วยถึงแม้ว่าจะมีคุณสมบัติ ได้รับแตกต่างจาก ลูก และ โดนก็ตาม

2.8.2.2 หน่วยสร้างกริยาเรียง (Serial Verbs Construcion)

กริยาเรียงเป็นหัวข้อที่มีผู้นิยมศึกษาจำนวนมากหัวข้อหนึ่ง ผู้วิจัยพบวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกริยาเรียงในภาษาไทย 5 ชิ้นจากทฤษฎีไวยากรณ์ต่างๆ Thepkarnchana (1986) ศึกษากริยาเรียงตั้งแต่สองตัวขึ้นไปในประโยคตามทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูน พบว่ากริยาเรียงทำหน้าที่ได้ 4 แบบ คือ 1) เป็นส่วนเติมเต็ม 2) เป็นส่วนขยายบ่งบอกทิศทางและการณ์ลักษณะ 3) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการก และ 4) แสดงจุดประสงค์และการกระทำที่เกิดพร้อมกัน เช่นเดียวกับ Iwasaki and Ingkaphirom (2005) Wilawan (1993) ศึกษาโครงสร้างที่เรียกกันว่า กริยาเรียง (Serial Verb construction) ในทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การกใน พบว่ากริยาเรียงในภาษาไทยไม่มีความแตกต่างจากส่วนเติมเต็มประเภท non-finite verb แต่อย่างใด และได้จัดหมวดหมู่ตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของกริยาหลักและกริยา non-finite dependent และเมื่อ Sudmuk (2005) ศึกษาวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาเรียงตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ Lexical Functional Grammar พบกริยาเรียง 8 ประเภทซึ่งมีโครงสร้างเป็นลักษณะ subordinate เช่นเดียวกับ Wilawan (1993), Muansuwan (2001,2002) ศึกษากริยาเรียงประเภทที่บ่งบอกทิศทาง (directional) ตามแนวไวยากรณ์ Head-Driven Phrase Structure Grammar

2.8.2.3 ประโยคไร้กริยา

ทุกประโยคจำเป็นต้องมีภาคแสดง ภาษาไทยเป็นภาษาที่ภาคแสดงโดยไม่จำเป็นต้องมีกริยาในประโยคได้ เช่น

วันนี้วันเสาร์

ส่วนที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละประโยคเป็นภาคแสดง นักภาษาศาสตร์เรียกประโยคไร้กริยาเหล่านี้แตกต่างกัน ‘verbless predication’ โดย Haas (1964); ‘equation construction’ โดย Noss (1964); ‘verbless sentence’ โดย Warotamasikkhadit (1969); non-verbal predicate โดย Indrambarya (1994, 2000)

Warotamasikkhadit (1969:75-76) วิเคราะห์ประโยคข้างต้นตามแนวทฤษฎีปริวรรตโดยระบุว่าประโยคดังกล่าวมีกริยา คือ ซ่อนอยู่ในโครงสร้างลึก แต่ คือ จะถูกตัดทิ้งไปตามกระบวนการปริวรรต อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก คือ มีคุณสมบัติต่างจากกริยาทั่วไป กล่าวคือ ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธใดๆ ได้ ในขณะที่ภาคแสดงของประโยคสามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ *ไม่ใช่* ได้ การวิเคราะห์ในรูปแบบดังกล่าวจึงไม่น่าเชื่อถือ

วันนี้คือวันเสาร์

วันนี้*ไม่/*ไม่ใช่/*ไม่ได้คือวันเสาร์

วันนี้ไม่ใช่วันเสาร์

Indrambarya (2000:187) วิเคราะห์ประโยคดังกล่าวตามแนวทฤษฎีศัพทการก ซึ่งมีโครงสร้างผิวเพียงระดับเดียว ซึ่งให้เห็นว่าภาคแสดงของประโยคไวยากรณ์เช่นนี้อาจเป็นคำนามหรือคำบุพบทก็ได้ และพบว่าในภาษาไทย บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงได้มีเพียงคำว่า สำหรับ เท่านั้น (Indrambarya 2000:196) คำนามที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยคได้ ได้แก่ คำนามทั่วไป คำลักษณนาม คำแสดงความเป็นเจ้าของ คำเรียกสี เช่น สีแดง นอกจากนี้ประโยคไวยากรณ์ยังสามารถปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มของกริยาต่างๆ ได้ (Indrambarya 2000 : 198-207)

2.9 สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมภาษาไทยมาตรฐานด้านไวยากรณ์ พบว่ามีจำนวนมากและหลากหลายหัวข้อ ที่เน้นทฤษฎีมีจำนวนหนึ่ง แต่ที่มากที่สุดคือไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน

ผลงานที่อยู่ในรูปของไวยากรณ์อ้างอิงที่อธิบายไวยากรณ์ภาษาไทยอย่างสมบูรณ์มีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่ล้ำสมัย มีช่องโหว่ และความคลุมเครืออยู่มากพอสมควร

ผลงานที่เป็นแบบเรียนมีจำนวนมากพอสมควร แต่ไม่มีอะไรแปลกใหม่ เพราะมีเนื้อหาและโครงสร้างเหมือนกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไวยากรณ์แบบดั้งเดิม

จากการทบทวนวรรณกรรมภาษาไทยมาตรฐานเฉพาะเรื่อง ในส่วนที่ตีพิมพ์ในประเทศไทย พบว่า มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานอยู่อย่างมากมาย ส่วนใหญ่เป็นงานวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการรายงานผลการศึกษา ตลอดจนบทความที่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงสร้างไวยากรณ์ชนิดใดชนิดหนึ่ง และมีการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ระดับคำ วลี อนุพจน์ และประโยค ผลงานเท่าที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานี้ยังมีส่วนน้อย อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจ แทบจะไม่พบตำราไวยากรณ์ภาษาไทยหรืองานวิจัยที่ศึกษาคอบคลุมทั้งภาษา ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า อาจเป็นเพราะงานวิจัยในช่วงหลังๆ ส่วนใหญ่ยังใช้แนวการวิเคราะห์ของตำราไวยากรณ์สมัยเก่ามาเป็นเครื่องมือหรือเป็นกรอบพื้นฐานในการศึกษาอยู่ ตัวอย่างแนวไวยากรณ์ที่นิยมนำมาอ้างอิง เช่น ไวยากรณ์ของพระยาอุปถัมภ์ศิลปสาร วิจิตรนั ภาณุพงศ์ นววรรณ พันธุมเมธา อุดม วโรตมลิขิตดิษฐ์ เป็นต้น พบเพียงงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุฐานเดิยวเท่านั้นที่ศึกษาเรื่องหมวดคำครอบคลุมทั้งภาษา ในเรื่องการสร้างคำนั้น บางงานกล่าวถึงการสร้างคำปนกับเรื่องหมวดคำ บางงานก็แยกศึกษาอย่างชัดเจน และแม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำแล้วก็ตาม แต่เรื่องคำประสมก็ยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความกำกวม และความสับสนในการวิเคราะห์ให้ต่างจากวลี และประโยค) รวมถึงคุณูปประโยคแบบที่ไม่ปรากฏรูปคำเชื่อมด้วย (ส่วนในเรื่องหมวดคำนั้น ผลงานส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเฉพาะหมวดคำใดหมวดคำหนึ่ง จึงยังมองภาพรวมของระบบหมวดคำในภาษาไทยไม่ชัดเจนนัก งานที่ศึกษาหมวดคำหลักส่วนใหญ่ก็มุ่งศึกษาบทบาทของคำกริยาที่มีต่อโครงสร้างกริยาลี หรือโครงสร้างประโยค โดยอาศัยวิธีจัดแบ่งคำกริยาเป็นประเภทย่อยโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ มีทั้งที่ใช้เกณฑ์

ทางความหมายและเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ การศึกษาหมวดคำอื่นๆ เช่น คำลักษณนาม บุรุษสรรพนาม ก็อยู่ในลักษณะศึกษาเพื่อดูความแตกต่างหรือความเปลี่ยนแปลงในการใช้ สำหรับการศึกษาในระดับวลีขึ้นไปนั้น ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะสอดคล้องกับสถานภาพการวิจัยในเรื่องหมวดคำ กล่าวคือ ผลงานส่วนใหญ่เป็นการศึกษารูปแบบของกริยาลี และผู้วิจัยเห็นว่า โครงสร้างกริยารีเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการวิเคราะห์เรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น เรื่องการจัดแบ่งหมวดคำ เรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เรื่องการจัดแบ่งประเภทย่อยให้กับคำกริยา และความสัมพันธ์ระหว่างกริยาลีกับอนุพาคย์ส่วนเดิมเต็ม เป็นต้น

ส่วนวรรณกรรมไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานที่ทำในต่างประเทศที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ด้านคำกริยาและกริยาลี หัวข้อในการทบทวนก็ย่อมมีมากตามไปด้วย การทบทวนวรรณกรรมที่นำมาจึงเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมระบบของภาษามีในช่วงปี 1960 - 1970 เท่านั้น หลังจากนั้นได้มีการรวบรวมและจัดหมวดหมู่คำกริยาและกริยาลีตามแนวทฤษฎีต่างๆ เรื่อยมา ในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ให้ความสำคัญกับการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับคำหรือโครงสร้างเฉพาะที่มีความสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ในประโยค และยังมีแนวโน้มในเชื่อมโยงความสัมพันธ์วัจนปฏิบัติศาสตร์และปัจจัยทางสังคมอีกด้วย ดังนั้นการจัดทำภาพรวมระบบไวยากรณ์ภาษาไทยที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ เช่น วัจนปฏิบัติศาสตร์และปัจจัยทางสังคมเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางภาษาศาสตร์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ **ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก** (lexicase grammar) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงพอสังเขป เพราะในการนำมาใช้จะเน้นหลักการมากกว่าวิธีวิเคราะห์ตามรูปแบบที่ละเอียด

ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก เป็นทฤษฎีที่สแตนลีย์ สตารอสต้า (Starosta 1988) พัฒนาขึ้น และเริ่มเป็นที่รู้จักกันในราว ค.ศ. 1970 ต่อจากนั้นทฤษฎีนี้ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ไวยากรณ์ศัพท์การกเป็น**ไวยากรณ์เพิ่มพูน** (generative) แต่**ไม่มีกฎปริวรรต** เพราะไม่มีการแบ่งโครงสร้างเป็นโครงสร้างหลักและโครงสร้างผิว วัตถุประสงค์ของไวยากรณ์ศัพท์การกเหมือนกับไวยากรณ์เพิ่มพูนอื่นๆ คือมุ่งอธิบายว่าประโยคมีโครงสร้างอย่างไร แบบใดถูกไวยากรณ์ และแบบใดผิดไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม ไวยากรณ์ศัพท์การกมีความต่างจากไวยากรณ์เพิ่มพูนอื่นๆ คือเน้น**คำศัพท์** และความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ของคำศัพท์นั้นกับคำศัพท์อื่นๆ หรือวิเคราะห์ว่าคำในภาษาพึงพาคำอื่นๆอย่างไร จุดนี้เองจึงเป็นที่มาของชื่อที่ปรับเปลี่ยนเป็น **ไวยากรณ์พึงพาศัพท์การก** (Lexicase Dependency Grammar) ไวยากรณ์นี้ถือหลักที่ว่าคำแต่ละคำมีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แฝงอยู่ ซึ่งหมายถึงลักษณะที่คำๆนั้น ปรากฏร่วมกับคำอื่นในฐานะเช่นใดบ้าง เช่น เป็น**ส่วนหลัก** (head) หรือเป็นส่วน**พึงพา** (dependent) เช่น ในวลี "เรื่องนี้" เรื่อง เป็นส่วนหลัก นี่ เป็นส่วนพึงพา และต้องปรากฏ หรือต้องไม่ปรากฏ กับหน่วยใด หรือลักษณะใดบ้าง

ในการวิเคราะห์ ไวยากรณ์ศัพท์การกใช้ **ลักษณะ** (feature) จำนวนมาก เพื่ออธิบายว่าคำๆหนึ่ง มีคุณสมบัติอะไร ในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ลักษณะส่วนใหญ่เป็น**ทวิลักษณ์** (binary features) คือแบ่งเป็น 2 ขั้ว คือบวก และ ลบ เช่น [+trns] หมายถึงกรรมกริยา และ [-trns] หมายถึงอกรรมกริยา ลักษณะสำคัญที่ต้องระบุได้แก่ชนิดของคำ (เช่น เป็น กริยา นาม บุพบท) **รูปการก** (case forms) เช่น เป็น Nominative, Accusative และ **การกสัมพันธ์** (case relations) เช่น เป็น Agent, Patient, Locative

ไวยากรณ์ศัพท์การก ถือว่า**คำกริยาเป็นศูนย์กลาง**ของการวิเคราะห์ และเน้นการกของคำนามในแง่ที่สัมพันธ์กับกริยา หลักการนี้คล้ายกับไวยากรณ์การก แต่ต่างกันตรงที่ไวยากรณ์ศัพท์การกไม่ใช้ความหมายเป็นเกณฑ์ตัดสิน ว่าคำใดเป็นการกใด แต่ยึดหลักตัวบ่งชี้ทางวากยสัมพันธ์ เป็นเกณฑ์

สำคัญอันดับที่หนึ่ง ส่วนความหมายเป็นเกณฑ์รองลงมา ดังนั้น Chicago ในประโยค *Chicago is windy* และ *It is windy in Chicago* ซึ่งไวยากรณ์การกำหนดให้มีการกเดียวกัน คือ การกสถานที่ แต่ไวยากรณ์ศัพท์การถือว่า ในประโยคแรก Chicago เป็นการก ผู้รับ (Patient) ส่วน Chicago ในประโยคหลังเป็นการก สถานที่ (Locus) เพราะลักษณะทางวากยสัมพันธ์ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ตัวอย่างที่ทำให้เห็นชัดเรื่องการวิเคราะห์ที่ต่างจากไวยากรณ์ทฤษฎีอื่น คือการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมจาก ไวยากรณ์ศัพท์การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกรรมจากกับกรรตุจาก โดยใช้หลัก การแปลงคำ (derivation) กล่าวคือกริยากรรม (ในกรรตุจาก) ถูกแปลงเป็นกริยากริยากรรม (ในกรรมจาก) สำหรับภาษาอังกฤษ สตารอสต้า (Starosta 1988: 22) เรียกกริยาที่แปลงมาว่า predicate adjectives ดังตัวอย่างประโยค (1) และ (2) คู่กันดังนี้

(1) Herman loaded the hay on the truck.

AGT $\begin{bmatrix} +V \\ -djct \\ +fint \end{bmatrix}$ PAT LOC

(2) The hay was loaded on the truck by Herman.

PAT $\begin{bmatrix} +V \\ +djct \\ -fint \end{bmatrix}$ LOC MNS

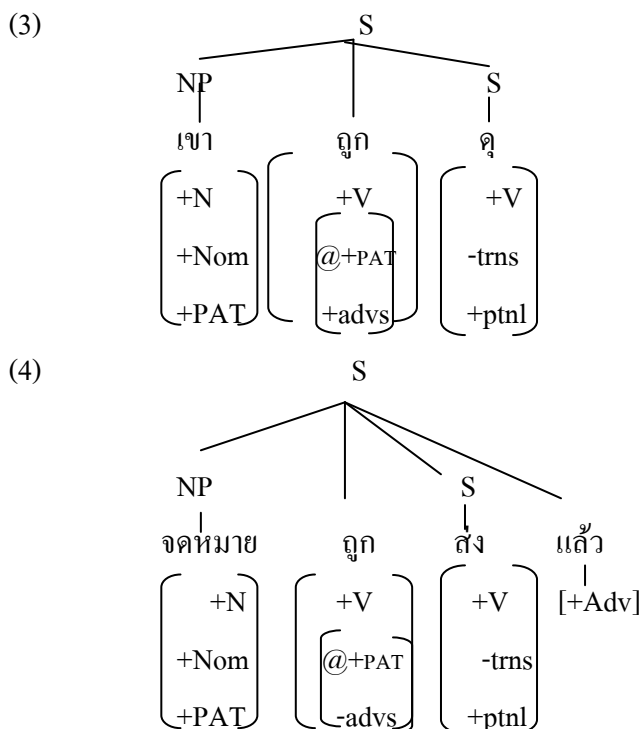
หมายเหตุ	PAT	= Patient case relation (การกผู้รับ)
	AGT	= Agent case relation (การกผู้กระทำ)
	LOC	= Locus case relation (การกสถานที่)
	MNS	= Means case relation (การกวิธี)
	V	= verb (กริยา)
	djct	= adjective (คุณศัพท์)
	fint	= finite (กริยาไม่แท้/กริยาไร้กาล)

สำหรับภาษาไทย ผู้ที่ใช้ไวยากรณ์ศัพท์การวิเคราะห์ประโยคกรรมจากยึดหลักการเดียวกัน คือกริยาในกรรตุจากเป็นกรรมกริยา และกลายเป็นกรรมกริยาเมื่อเป็นกรรมจาก ปรากฏ กุลละวณิช ในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก (Kullavanijaya 1974) กล่าวถึงประโยคกรรมจาก 2 แบบ คือแบบ ถูก และแบบ โดย ที่สามารถใช้ในการจำแนกประเภทย่อยของกรรมกริยาในภาษาไทย ได้ กล่าวคือ กรรมกริยาประเภทสร้างสรรค์ (factitive verb) เช่น สร้าง วาด เขียน แต่ง ตัด ประดิษฐ์ ฯลฯ

สามารถแปลงเป็นกริยากรรมจาก ซึ่งเป็นอกรรมกริยาได้โดยไม่เปลี่ยนรูป ดังนั้น สร้าง ใน สถาปนิกคนนี้สร้างบ้านฉัน กับ สร้าง ใน บ้านฉันสร้างโดยสถาปนิกคนนี้ จึงถือว่าเป็นกริยา 2 คำ คำหนึ่งเป็นสกรรมกริยา ส่วนอีกคำเป็นอกรรมกริยา และทำให้ประโยคเป็นประโยคกรรมจาก

ส่วนประโยคกรรมจากแบบถูกนั้น ปรานี กุลละวณิชย์ กล่าวว่าใช้กับกริยาที่ไม่ใช่กริยา สร้างสรรค์ และต้องเป็นกริยาที่มีความหมายในทางไม่ดี เช่น ดี ทำโทษ³ คำ ฆ่า ฯลฯ และวิเคราะห์ ให้ ถูก เป็น กริยาคำศัพท์ (lexical verb) ซึ่งหมายความว่ามีความหมายของตัวเองเหมือนกริยาทั่วไป

วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยเรื่องแรกที่วิเคราะห์ประโยคกรรมจากที่มีคำว่า ถูก แบบเป็นกลาง และให้ภาพของวิวัฒนาการของประโยคกรรมจากในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้ข้อมูลจริงที่ปรากฏในเอกสาร นอกจากประโยคกรรมจากที่มี โดย หรือ ถูก แล้วยังจัดประโยคแบบอื่นๆ เช่น เขาได้รับเชิญ เป็นที่เข้าใจกันว่า... เป็นประโยคกรรมจากอีกด้วย และวิเคราะห์ให้คำว่า ถูก ได้รับ เป็น เป็นกริยาแท้ในประโยค ตัวอย่างโครงสร้างของประโยค ถูก แบบความหมายไม่ดี แสดงใน (3) ส่วนแบบความหมายเป็นกลาง แสดงใน (4)

³ คำว่า "ทำโทษ" ในที่นี้ถือว่าเป็นคำประสมเพราะมีความหมายเฉพาะ และไม่สามารถแยกทั้ง 2 ส่วนออกจากกัน เช่นไม่สามารถย้ายคำว่า โทษ ไปไว้หน้าประโยค (topicalized) ได้ (เช่น ครูทำโทษนักเรียน → *โทษครูทำนักเรียน) คำว่า ลงโทษ กล่าวโทษ คัดโทษ เอาโทษ ก็ถือเป็นคำประสมเช่นกัน ส่วน รับโทษ ใช้โทษ คิดโทษ และให้โทษ น่าจะถือเป็นวลี ประกอบด้วย คำกริยา ให้ + คำนาม (โทษ) เพราะมีความหมายตรงตามรูปของคำ (ไม่เฉพาะ) และยังสามารถแยกกันได้ (เช่น นื่องรับโทษคิดคุกแทนที่ → โทษคิดคุก นื่องรับแทนที่)

หมายเหตุ	N	= Noun
	Nom	= Nominative case form (ประธานของประโยค)
	PAT	= Patient case relation (การกผู้รับ)
	advs	= adversative ; [+advs] หมายถึงมีความหมายไม่ดี, [-advs] หมายถึงมีความหมายเป็นกลาง
	trns	= transitive; [+trns] หมายถึงสกรรมกริยา, [-trns] หมายถึงอกรรมกริยา
	ptnl	= potential หมายถึงมีความเป็นสกรรมกริยาแฝงอยู่
	เครื่องหมาย @	= ชีบ่งเป็นนัย ใน (3) ชีบ่งเป็นนัยว่ากริยา ถูก ต้องมีประธานเป็น Patient ซึ่งได้รับผลกระทบในทางไม่ดี (+advs) ส่วนใน (4) ชีบ่งเป็นนัยว่ากริยา ถูก ต้องมีประธานเป็น Patient เช่นเดียวกัน แต่ประธานไม่ได้รับผลในทางไม่ดี (-advs)

อนึ่ง จะสังเกตได้ว่า ประโยค (3) และ (4) เป็นประโยคกรรมวาจกทั้งคู่ แต่ต่างกันตรงลักษณะ [advs] เท่านั้น ซึ่งบ่งบอกว่าประโยคหนึ่งมีความหมายในทางไม่ดี และอีกประโยคหนึ่งมีความหมายในทางไม่ดี คือเป็นกลางนั่นเอง

ในงานวิจัยที่ตีพิมพ์ต่อมา เกี่ยวกับประโยคกรรมวาจกในภาษาไทย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2001) พบว่าภาษาไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งในปัจจุบันนี้ กริยากรรมแทบทุกตัวไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม สามารถเติม ถูก และทำให้เป็นกรรมวาจกได้ แนวโน้มนี้แสดงว่าประโยค ถูก ได้กลายเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเป็นกลางในภาษาไทยแล้ว และจากข้อมูลการใช้ภาษาจริง พบว่า คำว่า โดน กำลังจะเข้ามาแทนที่คำว่า ถูก เติม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจกแบบความหมายไม่ดี ส่วนการวิเคราะห์นั้นในผลงานชิ้นล่าสุด อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ จัด ถูก เป็นกริยาช่วย (auxiliary) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) ที่ต้องตามด้วยกริยาไม่แท้หรือกริยาไร้กาล (non-finite verb) เช่นใน เขาถูกตี ตี เป็นกริยาไม่แท้หรือกริยาไร้กาล เปรียบเทียบกับ กริยาที่ตามหลังกริยาช่วยในภาษาอังกฤษ เช่น go ใน He must go เป็นกริยาไร้กาล

จะเห็นได้ว่าในการวิเคราะห์ภาษาตามแนวไวยากรณ์ศัพท์การกนั้น คำศัพท์แต่ละคำมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะคำไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้การปรากฏร่วมของคำในประโยค เช่น คำว่า ถูก ซึ่งได้แสดงให้เห็นแล้ว

โดยสรุป ไวยากรณ์ศัพท์การกเหมาะกับการอธิบายไวยากรณ์ของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีวิกิตติปัจจัย แต่เน้นการเกิดร่วมของคำศัพท์ เนื่องจากมีข้อดีหลายข้อดังนี้

- 1) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยสร้างประเภทต่างๆ ได้ชัดเจน เช่น กรรมวาจก กับกรรมวาจก
- 2) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างลึก เพราะทฤษฎีนี้ถือว่าไม่มีโครงสร้างลึก
- 3) วิเคราะห์ภาษาอย่างที่มีมองเห็น หรืออย่างที่ใช้อยู่จริง จึงเหมาะกับการวิเคราะห์ภาษาย่อยต่างๆ

- 4) หลักการพึ่งพากันของคำ หรือการเกิดร่วมของคำ เป็นหลักการที่สะท้อนธรรมชาติของภาษาได้ดี
- 5) การวิเคราะห์ที่ยึดความสัมพันธ์มากกว่าความหมายทำให้การตีความมีความน่าเชื่อถือและไม่เลื่อนไหล เหมือนการใช้เพียงความหมายเป็นเกณฑ์

3.2 การเก็บข้อมูลภาษาไทยมาตรฐาน

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้กว้างขวางในแวดวงต่างๆ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง ทำให้ได้ภาษาไทยมาตรฐานหลายทำเนียบภาษา⁴ และหลายวจนลีลา⁵ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลภาษาไทยมาตรฐานที่รวบรวมได้ทั้งหมดมีความยาวรวม 2339 หน้า เรียงลำดับจากที่เป็นทางการมากที่สุดไปหาที่เป็นทางการน้อยที่สุด ได้แก่ ดัชนีบทกวีหมาย การเขียนทางวิชาการ จดหมายราชการ บทบรรณาธิการ นวนิยาย ข่าวออนไลน์ เล่าข่าวทางทีวี ทอล์คโชว์ บทสัมภาษณ์ในนิตยสาร และ บทสัมภาษณ์พูดคุย

ความยาวของข้อมูลแต่ละประเภท (ระบุเป็นจำนวนหน้าขนาด เอ 4) และแหล่งที่มาของข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 3.1 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลภาษาไทยมาตรฐาน

ประเภทของข้อมูล	ความยาว	แหล่งข้อมูล
ดัชนีบทกวีหมาย	828 หน้า	เว็บไซต์ของคณะกรรมการกฤษฎีกา แห่งชาติ (www.krisdika.or.th) มี 3 ประเภท คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย, ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ ประมวลกฎหมายอาญา
การเขียนวิชาการ	107 หน้า	เล่มตัวอย่างบทความจากวารสารทาง วิทยาศาสตร์ 5 เล่ม ทางสังคมศาสตร์ 5 เล่ม
จดหมายราชการ	89 หน้า	จดหมาย 51 ฉบับที่ได้รับอนุมัติให้ ใช้ได้จากหน่วยราชการ

⁴ ทำเนียบภาษา ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า register หมายถึงภาษาแบบหนึ่งที่ต่างจากภาษาแบบอื่นของภาษาเดียวกันตามบริบทของการใช้ภาษา

⁵ วจนลีลา ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า speech style หมายถึง วิธภาษาหรือรูปแบบของภาษาที่แปรตามสถานการณ์

ประเภทของข้อมูล	ความยาว	แหล่งข้อมูล
บทบรรณาธิการ	164 หน้า	จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แนวหน้า ไทยโพสต์ มติชน (มค.-พค. 2551)
นวนิยาย	100 หน้า	ลุ่มตัวอย่างนวนิยายที่ตีพิมพ์ปี 2550- 2551 จำนวน 10 เรื่อง
ข่าวออนไลน์	196 หน้า	จากเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์
เล่าข่าวทางทีวี	140 หน้า	จากรายการ “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “ข่าวข้นคนข่าว”
ทอล์คโชว์	120 หน้า	จากรายการ “วีไอพี” “ตาสว่าง” “สุริ วิภา”
บทสัมภาษณ์ใน นิตยสาร	467 หน้า	จากนิตยสาร 3 ประเภท คือ แพรว, GM และ A Day
บทสัมภาษณ์พูดคุย	128 หน้า	ผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน

ข้อมูลทั้งหมดถูกพิมพ์และเก็บในรูปแบบของไฟล์ประเภท Plain text (.txt) ซึ่งใช้อ่านเวลาวิเคราะห์ และนำไปแปลงเป็นข้อมูลบรรจุลงในฐานข้อมูล Thai Concordance Online ของภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากฐานข้อมูลนี้ผู้วิจัยสามารถค้นประโยชน์ตามคำสำคัญได้ เช่น ค้นประโยชน์กรรมวาทจากโดยระบุ คำว่า ถูก ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ได้ ทำให้ได้คำตอบต่อคำถามต่างๆ เช่น ประโยคกรรมวาทจะมีโครงสร้างอย่างไร คำกริยาใดบ้างเป็นกรรมวาท เป็นต้น

อนึ่ง ข้อมูลที่ป้อนเข้าโปรแกรมในคอมพิวเตอร์มีการปรับแก้ไขโดยตัดข้อความบางตอนที่ไม่เหมาะสมออก เช่นข้อความที่ทำให้รู้ว่าผู้พูดเป็นใคร ข้อความที่หยาบคาย ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ และที่นำผลร้ายมาสู่คนอื่นหรือหน่วยงานใดก็ตาม นอกจากนั้นยังมีการทำเครื่องหมายระบุผลัดของผู้พูดด้วยในกรณีเป็นการสนทนา

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 กำหนดหัวข้อในการวิเคราะห์ เช่น ชนิดของคำ การสร้างคำ โครงสร้างประโยค ฯลฯ

3.3.2 ในแต่ละหัวข้อ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นปัญหา เช่น เรื่องชนิดของคำ มีประเด็นปัญหาการกำหนดลักษณะของชนิดของคำแต่ละชนิด และการแบ่งประเภทย่อยของแต่ละชนิดของคำ เป็นต้น ประเด็นปัญหาที่ได้คำตอบในการวิเคราะห์บรรจุอยู่ในหัวข้อต่างๆในแต่ละบทของรายงานเล่มนี้

3.3.3 ผู้วิจัยอ่านข้อความในข้อมูลเพื่อยืนยันสมมติฐานของแต่ละประเด็นปัญหา เช่น เมื่อผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า คำกริยาเป็นคำชนิดเดียวที่ปรากฏกับคำว่า ไม่ ได้ ผู้วิจัยต้องทดสอบด้วยข้อมูลที่เก็บมา และข้อมูลจากความรู้ภาษาไทยมาตรฐานของผู้วิจัยเองด้วย ประเด็นนี้นำไปสู่สมมติฐานอีกข้อที่ตรงข้ามกันว่า ถ้าไม่ใช่คำกริยา ต้องไม่ปรากฏกับ ไม่ ข้อนี้ผู้วิจัยก็ต้องทดสอบกับทุกชนิดของคำที่ละชนิด จนครบ เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ทุกประเด็นปัญหาแล้ว ผู้วิจัยสรุปเป็นกฎไวยากรณ์

3.3.4 สุ่มตัวอย่างข้อความต่อเนื่องจากข้อมูล แล้วมาลองวิเคราะห์ตามกฎไวยากรณ์ที่ได้ข้างต้น เพื่อยืนยันว่ากฎที่ได้ใช้ได้จริงกับข้อมูลทุกประเภท และเพื่อให้ได้ภาพรวมของระบบไวยากรณ์ภาษามาตรฐาน

ตอนที่ 2

ชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐาน

เนื้อหาตอนที่ 2 ของรายงานเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทยมาตรฐานในเรื่องชนิดของคำ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังมีประเด็นปัญหาอยู่เป็นจำนวนมาก อันอาจก่อให้เกิดความสับสน ความผิดพลาดในการวิเคราะห์ส่วนอื่นของไวยากรณ์

ทำไมนักภาษาศาสตร์ต้องแบ่งคำเป็นชนิดหรือหมวดคำ นักภาษาศาสตร์มีความจำเป็นต้องแบ่งคำเป็นหมวด กลุ่ม ประเภท หรือชนิด เพราะคำในภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม มีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน ทำหน้าที่ต่างกัน และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คำทั้งหลายในภาษาจำเป็นต้องจัดเป็นหมวดหมู่ให้เหมาะสม มิฉะนั้นเวลานักภาษาศาสตร์ต้องการจะระบุกฎพื้นฐานทางไวยากรณ์ เช่น ประโยคประกอบด้วย คำประเภทนี้ ตามด้วยคำประเภทนั้น หากเราจัดคำผิดประเภท หรือซ้อนเกินกัน ก็จะทำให้กฎที่เรากำหนดขึ้นนั้นไม่ถูกต้อง หรือไม่ครอบคลุมภาษาจริงๆ ดังนั้น การวิเคราะห์ชนิดของคำเพื่อให้ได้คำตอบที่อธิบายภาษาไทยจริงๆ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ดังจะเห็นในรายงานตอนนี้ การวิเคราะห์ชนิดของคำในงานวิจัยนี้ใช้หลักทางวากยสัมพันธ์ แทนที่จะเป็นความหมายหรือหน้าที่ของคำ หลักการวิเคราะห์โดยเน้นวากยสัมพันธ์เป็นหลักการที่สำคัญของทฤษฎีไวยากรณ์พึงพาศัพทการก ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พบว่าหลักการทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ หลักการปรากฏร่วม และหลักความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในประโยค เป็นหลักการวิเคราะห์ที่มั่นคง เป็นภาวะวิสัย และไม่เลื่อนไหล ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความเชื่อถือได้สูง เพราะไม่ว่าใครจะวิเคราะห์ หากอาศัยหลักเดียวกัน ต้องได้คำตอบเดียวกัน

เนื้อหาของรายงานตอนนี้แบ่งเป็น 10 บท ได้แก่บทที่ 4 ถึงบทที่ 13 แต่ละบทแสดงผลการวิเคราะห์คำแต่ละชนิดอย่างละเอียด และบทสุดท้ายในตอนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับชนิดของคำ

บทที่ 4

หลักการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

4.1 เกณฑ์การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย

การวิเคราะห์ชนิดของคำใช้เกณฑ์และหลักทางทฤษฎีดังนี้

- 1) **ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างโครงสร้างเล็กและโครงสร้างผิว** กล่าวคือในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยยึดโครงสร้างที่เห็นในภาษาที่ใช้จริง ไม่มีการสร้างกฎเพื่ออธิบายว่ารูปภาษาที่เห็นนั้นแท้จริงเป็นอีกอย่างแต่มองไม่เห็นเพราะอยู่ในโครงสร้างเล็ก เช่นในประโยค *ผ้ากองนี้ซักแล้ว* ผู้วิจัยจะไม่ถือว่าประโยคนี้นี้มาจากโครงสร้างเล็กว่า *ผ้ากองนี้* คนใดคนหนึ่งซักแล้ว และมีการละคำว่า *คนใดคนหนึ่ง* จึงทำให้มองไม่เห็นในโครงสร้างผิว แต่จะถือว่าซัก เป็นกริยาของ *ผ้ากองนี้* และเป็นอกรรมกริยา สรุปคืองานวิจัยนี้ถือว่าในภาษามีโครงสร้างระดับเดียว
- 2) **ไม่ใช้ความหมายเป็นเกณฑ์ตัดสินในการจำแนกชนิดของคำ** ทั้งนี้เพราะความหมายเป็นสิ่งที่ค้นได้ และมีความลักลั่นระหว่างผู้พูดหลายคน เนื่องจากผู้พูดหลายคนอาจตีความต่างกันทำให้ได้ความหมายต่างกัน อันจะนำไปสู่การจำแนกชนิดของคำที่ไม่สม่ำเสมอและไม่น่าเชื่อถือ
- 3) **ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนกชนิดของคำ** กล่าวคือใช้ เกณฑ์การปรากฏร่วมและการกระจายของคำ เช่นคำชนิดนี้ต้องปรากฏกับคำชนิดนั้น และไม่ปรากฏกับคำชนิดอื่น เป็นต้น หรือ คำชนิดนี้ต้องปรากฏข้างหน้าคำชนิดนั้น เป็นต้น ในการกล่าวว่าปรากฏหน้าหรือหลังนั้น หมายถึงว่าไม่จำเป็นต้องอยู่ในตำแหน่งติดกัน ทั้งนี้เพราะในการการระบุชนิดของคำโดยพิจารณาการเกิดร่วมกับคำอื่นนั้น เราจะต้องดูคำที่เป็น ส่วนหลัก (head) ของหน่วยสร้าง เช่นถ้าพูดว่า *งานนี้ยาก* คำที่สัมพันธ์กันและเกิดร่วม คือคำว่า *งาน* กับ *ยาก* ซึ่งเป็นคำนาม และกริยาตามลำดับ ทั้งสองคำไม่ได้อยู่ติดกัน แต่เราก็สามารถพูดได้ว่าคำนาม (งาน) ปรากฏหน้าคำกริยา (ยาก) คำว่า *งาน* เป็นส่วนหลักของนามวลี *งานนี้* คำว่า *นี้* ไม่มีความสัมพันธ์กับคำว่า *ยาก* แต่มีความสัมพันธ์กับคำว่า *งาน* โดย *นี้* เป็นส่วนขยายของส่วนหลัก *งาน*

- 4) ถึงแม้การวิเคราะห์จะอาศัยข้อมูลที่เห็น แต่ในบางกรณี อาจต้องอาศัยความรู้ภาษาแม่ (native intuition) ของผู้วิจัยช่วยตัดสินใจในกรณีที่ข้อมูลไม่ชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ เช่นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าคำกริยาทุกคำต้องปรากฏกับคำว่า *ไม่* ได้ แต่ในการพิสูจน์ผู้วิจัยไม่มีข้อมูลคำกริยาครบทุกคำที่ปรากฏกับคำว่า *ไม่* ดังนั้นจึงต้องทดสอบกับความรู้ภาษาแม่ของผู้วิจัยเอง และข้อสรุปก็เป็นข้อสรุปที่เหนือข้อมูล มีศักยภาพ และมีความสมบูรณ์ในระดับอธิบาย (explanatory adequacy)
- 5) เนื่องจากคำกริยาเป็นชนิดของคำที่ใหญ่มาก ผู้วิจัยจึงได้จำแนกประเภทย่อยของคำกริยาอย่างละเอียด การจำแนกดังกล่าวก็ใช้เกณฑ์เดียวกัน คือดูการปรากฏร่วมกับคำอื่น ในที่นี้พิจารณาเฉพาะคำที่ตามหลังกริยาเพราะในภาษาไทย คำขยายและกรรม จะอยู่ข้างหลังคำหลัก เวลานำคำกริยาในภาษาไทยไปใช้ จึงต้องคำนึงถึงคำที่ตามหลังเป็นอย่างมาก (ผลการวิเคราะห์การจำแนกประเภทย่อยของกริยาอยู่ในบทที่ 5)
- 6) คำต่างชนิดกันอาจมีรูปเหมือนกันได้ เช่นคำว่า *จาก* เป็นได้ทั้งกริยา (เช่น *เขาจากกันไปสิบกว่าปีแล้ว*) และบุพบท (เช่น *ข้อสรุปนี้ได้จากการวิเคราะห์*) ในที่นี้จะถือตามหลักในไวยากรณ์ศัพท์การก ว่าในภาษาไทยมีคำ "จาก" 2 คำ
- 7) ในการเรียกชื่อชนิดของคำ ผู้วิจัยใช้ชื่อที่ใช้กันมาแพร่หลายในอดีต ทั้งคำไทยและอังกฤษเพื่อให้เป็นที่คุ้นเคย และจำได้ง่าย อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความของคำแต่ละชนิดไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่ใช้มาในอดีตทุกประการ

4.2 ชนิดของคำในภาษาไทย 8 ชนิด

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยแบ่งคำในภาษาไทยทั้งหมดออกเป็น 8 ชนิด ดังนี้

คำกริยา	(VERB)	ใช้ตัวย่อ V
คำนาม	(NOUN)	ใช้ตัวย่อ N
คำคุณศัพท์	(ADJECTIVE)	ใช้ตัวย่อ AJ
คำบุพบท	(PREPOSITION)	ใช้ตัวย่อ P
คำวิเศษณ์	(ADVERB)	ใช้ตัวย่อ AV
คำสันธาน	(CONJUNCTION)	ใช้ตัวย่อ C
คำปริมาณ	(QUANTIFIER)	ใช้ตัวย่อ Q
คำอนุภาค	(PARTICLE)	ใช้ตัวย่อ PT

4.2.1 คำกริยา (V)

คำกริยา คือคำที่ปรากฏหลังคำว่า "ไม่" ได้ เช่น เดิน ชอบ สวย เข้าใจ พัฒนา เป็นคำกริยา เพราะปรากฏกับคำว่า "ไม่" ได้ กล่าวคือเราสามารถพูดว่า *ไม่เดิน ไม่ชอบ ไม่สวย ไม่เข้าใจ ไม่พัฒนา* ได้ คำชนิดอื่นไม่สามารถปรากฏกับ "ไม่" เช่น **ไม่บ้าน (N)* **ไม่นี้ (AJ)* **ไม่เพื่อ (P)* **ไม่ขยับ (AV)* **ไม่และ (C)* **ไม่หลาย (Q)* **ไม่ไร (PT)*

การใช้คำว่า "ไม่" เป็นเกณฑ์สำคัญในการระบุคำกริยา และแยกคำกริยาให้ต่างจากคำชนิดอื่นนั้น มีผู้ใช้มาแล้ว เช่น Chao (1970) ใช้กับภาษาจีน และ อุดม วโรตมสิกขิตต์ (2538) และจรูญ อินทรทัศน์ (2539) ใช้กับภาษาไทย ผู้วิจัยได้ลองใช้เกณฑ์อื่นๆแล้ว แต่พบว่าเกณฑ์นี้เป็นเกณฑ์ที่ไม่มีข้อยกเว้นและเชื่อถือได้มากที่สุด

เกณฑ์อื่นๆที่มีผู้ใช้ในการกำหนดคำกริยาในภาษาไทย ได้แก่การระบุว่ากริยาสามารถปรากฏกับคำว่า *แล้ว* หรือ *กำลัง* ได้ เช่น *กินแล้ว กำลังกิน* อย่างไรก็ตาม คำว่า *แล้ว* และ *กำลัง* เป็นคำแสดงการณลักษณะในภาษาไทย และมีความหมายเฉพาะซึ่งอาจขัดแย้งกับกริยาบางคำ เป็นเหตุให้ไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งๆที่ถูกไวยากรณ์ เช่น *กำลังสวย* ตรงกันข้าม ความหมาย 'ปฏิเสธ' ของคำว่า *ไม่* ไม่มีความขัดแย้งกับความหมายของคำกริยา

คำกริยาพวกหนึ่งในที่นี้เป็นคำที่นักไวยากรณ์บางท่านเรียกว่า **คุณศัพท์** (adjective) เช่นคำว่า *สวย ดี หนัก ร้อน เย็น เล็ก ใหญ่ ฯลฯ* ในที่นี้จัดให้เป็นกริยาทั้งหมด และจะเรียกคำเช่นนี้ในฐานะที่เป็นประเภทย่อยของกริยาว่า **กริยาคุณศัพท์** (adjectival verb)

นอกจากนั้น เนื่องจากกริยาเป็นชนิดของคำที่สำคัญเพราะเป็นหัวใจของประโยคและมีจำนวนมาก การนำคำกริยามาใช้ต้องคำนึงถึงการปรากฏร่วมกับคำชนิดอื่นเสมอ ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งคำกริยาเป็นประเภทย่อยๆตามรูปแบบการปรากฏร่วมกับคำอื่น รายละเอียดอยู่ในบทที่ 5

เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำกริยาแบบนี้ทั่วไปได้ดังนี้

กริยา: +[ไม่ _]

หมายเหตุ เครื่องหมาย + หมายถึงสามารถปรากฏตามลักษณะที่ระบุได้ ส่วนเครื่องหมาย - หมายถึงต้องไม่มีลักษณะเช่นนั้น เครื่องหมาย [] ใช้ระบุลักษณะของชนิดของคำ และเครื่องหมาย _ ระบุตำแหน่งว่าชนิดของคำนั้นอยู่ตำแหน่งใด คือ หน้า หรือ หลังคำที่ระบุ ในที่นี้ คำกริยาอยู่ในตำแหน่งหลังคำว่า *ไม่* เสมอ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทย่อยของคำกริยาได้ในบทที่ 5

4.2.2 คำนาม (N)

คำนาม คือ คำที่สามารถปรากฏหน้ากริยา หลังกริยา หรือหลังบุพบท และยังสามารถปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ *นี้/นั่น* ได้ แต่คำนามต้องไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนามปรากฏหน้าคำกริยา คำนามนั้นอาจทำหน้าที่ประธานของคำกริยา และเมื่อคำนามปรากฏหลังคำกริยา คำนามนั้นอาจทำหน้าที่กรรมหรือส่วนขยายของคำกริยา เมื่อคำนามนั้นปรากฏหลังคำบุพบท คำนามนั้นจะทำหน้าที่กรรมของบุพบท เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำนามได้ดังนี้

นาม: -[ไม่ __] ,
 {[__ V], +[V __], +[P __] , +[__ AJ] }

หมายเหตุ เครื่องหมาย { } หมายความว่า สิ่งที่อยู่ในเครื่องหมายให้เลือกได้

เกณฑ์การระบุคำนาม

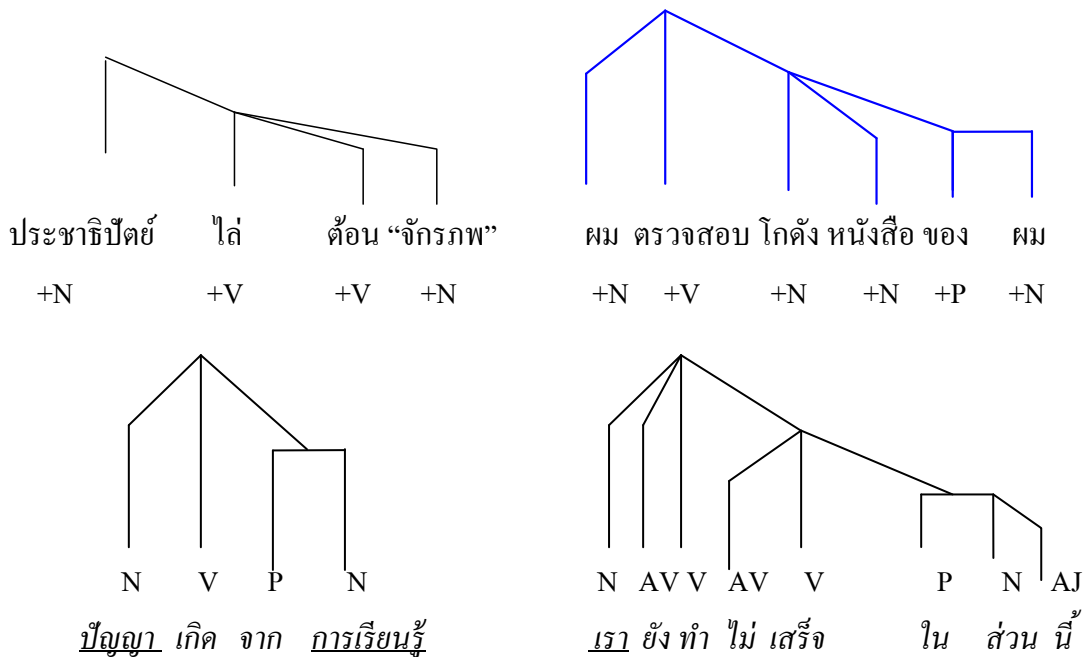
- ก. คำนามไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ ตัวอย่างเช่น
**ไม่รถ *ไม่ตัว *ไม่ความคิด *ไม่เธอ*
- ข. คำนามปรากฏหน้าคำกริยาได้ โดยทำหน้าที่ประธานของคำกริยา ตัวอย่างเช่น
 - (1) เพลงให้ความเพลิดเพลิน (คำนาม เพลง ปรากฏหน้ากริยา ให้ ทำหน้าที่เป็นประธาน)
 - (2) ประชาธิปไตยได้ดื้อน “จักรภพ” (คำนามเป็นประธาน)
- ค. คำนามปรากฏหลังคำกริยาได้ โดยทำหน้าที่เป็นกรรมหรือเป็นส่วนขยายของคำกริยา ตัวอย่างเช่น
 - (3) เราเห็นใบสีเขียวใช้ไหม (คำนามเป็นกรรม)
 - (4) ผมตรวจสอบโกดังหนังสือของผม (คำนามเป็นกรรม)
 - (5) เขาวิ่งสามกิโลเมตร (คำนามเป็นส่วนขยายของคำกริยา)
 - (6) ก็สอนได้ระดับยอดเยี่ยม (คำนามเป็นส่วนขยายของคำกริยา)
- ง. คำนามปรากฏหลังคำบุพบทได้ โดยทำหน้าที่เป็นส่วนจำเป็นที่ขาดไม่ได้ในหน่วยสร้างบุพบทลี ซึ่งเป็นหน่วยสร้างไรศูนย์กลาง (exocentric construction) ตัวอย่างเช่น
 - (7) เราเดินจั่วหัวไปหลบใต้ต้นไม้ (คำนามเป็นส่วนหลักร่วมกับคำบุพบท)

- (8) ฝ่ายเป็นเด็กเรียนปี3 ที่รู้จักบัณฑิต (คำนามเป็นส่วนหลักร่วมกับคำบุพบท)
 (9) หน้าที่ของมันคืออะไร (คำนามเป็นส่วนหลักร่วมกับคำบุพบท)
 (10) ปัญหาเกิดจากการเรียนรู้ (คำนามเป็นส่วนหลักร่วมกับคำบุพบท)

จ. คำนามปรากฏหน้าคำว่า “นี้/นั่น” ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์บอกกำหนดได้ ตัวอย่างเช่น

- (11) งานนี้ก็ไปให้เขาไม่ได้ (คำนามเป็นส่วนหลัก)
 (12) แต่ว่าเรายังทำไม่เสร็จจะคะในส่วนนี้ (คำนามเป็นส่วนหลัก)
 (13) หนังสือเล่มนั้นทำให้นัยตัดสินใจกลับเมืองไทย (คำนามเป็นส่วนหลัก)
 (14) แต่ก็ทำนะไม่รู้งหรืออะไรตอนนั้น (คำนามเป็นส่วนหลัก)

เราสามารถแสดงโครงสร้างของประโยคได้ ดังนี้

ประเด็นที่น่าสังเกตคือ คำนามในที่นี้รวมคำลักษณนาม เช่น ตัว ใบ เส้น หลัง ฯลฯ และคำสรรพนาม เช่น ฉัน เธอ ท่าน เขา คุณ ฯลฯ ไว้ด้วย ทั้งนี้ที่ตำราไวยากรณ์บางเล่มแยกคำดังกล่าวนี้เป็นประเภทต่างหากจากคำนาม ทั้งนี้เพราะคำเหล่านั้นสามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาและบุพบทเหมือนคำนามทั่วไป เช่น ฉันชอบตัวนี้ หลังนี้สวยกว่าหลังนั้น คุณทำงานเสร็จแล้วหรือ เขามอบดอกไม้แก่เธอ และปรากฏกับคำกำหนดได้ด้วย เช่น ตัวนี้ หลังนั้น ท่านทั้งหลาย เป็นต้น รายละเอียดเกี่ยวกับการแยกประเภทย่อยของคำนามแสดงไว้ในบทที่ 6

4.2.3 คำคุณศัพท์ (AJ)

คำคุณศัพท์ คือ คำที่ปรากฏหลังคำนาม และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ เช่น *คนดี ๆ* - **ไม่ดี ๆ*, *ตัวอื่น* - **ไม่อื่น* เป็นต้น นอกจากนี้ คำคุณศัพท์ยังไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ กล่าวคือ ทุกครั้งที่คำคุณศัพท์ปรากฏต้องมีคำนามอยู่ข้างหน้าเสมอ โดยคำคุณศัพท์จะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามดังกล่าว คำคุณศัพท์ในที่นี้ได้รวมเอาคำที่มีผู้เรียกชื่อว่า **ตัวกำหนดไว้ด้วย** เช่น คำว่า *นี้ นั้น อื่น ไค* เป็นต้น ดังตัวอย่าง *บ้านนี้ คนนั้น ชาติอื่น สิ่งใด*

เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำคุณศัพท์ได้ดังนี้

คุณศัพท์: -[ไม่ __] , +[N __]

คำคุณศัพท์บางคำมีรูปตรงกับคำกริยา แต่จะปรากฏในลักษณะของคำซ้ำ (ตัวเขียนแสดงรูปเป็นไม้ยมก “ๆ” ส่วนทางเสียงแสดงออกในลักษณะของการออกเสียงซ้ำ) เช่น “คนดี” กับ “คนดี ๆ” จากตัวอย่างนี้ แม้ว่าคำว่า “ดี” และ “ดี ๆ” จะทำหน้าที่ขยายคำนาม “คน” เหมือนกัน แต่คำว่า “ดี” สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ในนามวลีว่า “คนไม่ดี” ได้ ดังนั้นจึงถือว่าคำว่า “ดี” เป็นคำกริยา ส่วนคำว่า “ดี ๆ” ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ให้กลายเป็นนามวลี **“คนไม่ดี ๆ”* ได้ ดังนั้นจึงถือว่าคำว่า “ดี ๆ” เป็นคำคุณศัพท์

เกณฑ์การระบุคำคุณศัพท์

ก. คำคุณศัพท์ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ ตัวอย่างเช่น

**ไม่เก่ง ๆ *ไม่สนุก ๆ *ไม่นี้ *ไม่นั้น *ไม่ไหน *ไม่อื่น*

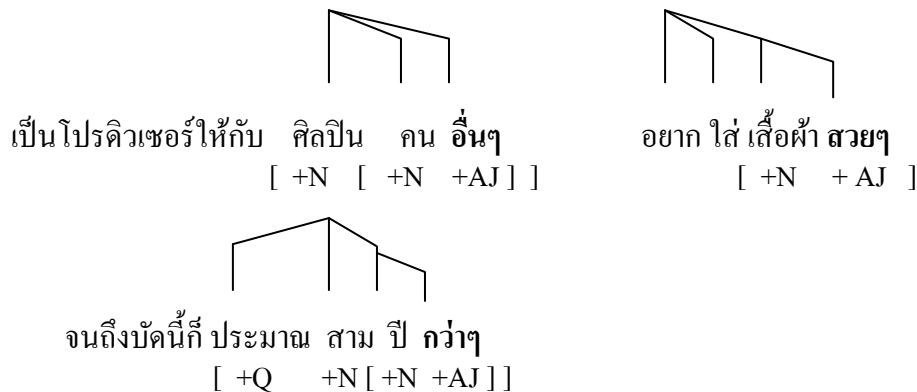
ข. คำคุณศัพท์ปรากฏหลังคำนาม โดยทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนาม ตัวอย่างเช่น

- (15) *เขาไปให้เอ็นจีโอที่ทำงานในภาคใหญ่ ๆ*
- (16) *คนมักจะมองว่าเอ็นจีโอคือภาพเดิม ๆของการเดินประท้วง*
- (17) *เหมือนมีเส้นบาง ๆเชื่อมกันอยู่*
- (18) *การจะสร้างอะไรดี ๆที่มีอิมแพค เราต้องไม่คาดหวัง*
- (19) *อันนั้นก็จะเป็นวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งเลย*
- (20) *คิดว่าจะมาทำงานสาขาอื่น*
- (21) *ความจริงมันมีหลายแบบ หลายโมเดล มีวัตถุใดที่ทำให้คุณมีความสุขบ้าง*
- (22) *ปลายปีนี้ ดันปีหน้า*

ค. คำคุณศัพท์ไม่สามารถปรากฏลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

- (23) *อื่นจะมาร่วมงานใหม่
 (24) *เราไม่เชื่อต่างๆที่ได้ยินหรือ
 (25) *ใครก็คืทั้งนั้น
 (26) *คุณมีแต่สวยๆเต็มตู้เลย

ตัวอย่างโครงสร้างของนามวลีที่มีคำคุณศัพท์ปรากฏอยู่

4.2.4 คำบุพบท (P)

คำบุพบท คือ คำที่ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ แต่จะปรากฏหน้าคำนามหรือคำกริยา ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญเท่าเทียมกับคำนามหรือคำกริยาที่ตามหลังมาในหน่วยสร้างไวยากรณ์ (exocentric construction) เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำบุพบทได้ดังนี้

บุพบท: -[ไม่ ___] , {+[___ N], +[___ V]}

หมายเหตุ ในกรณีที่บุพบทตามหลังด้วยกริยา ดังที่ระบุไว้ด้วยเครื่องหมาย +[___ V] หมายความว่าตามหลังด้วยกริยาตามลำพัง หรือกริยาที่เป็นส่วนหลักซึ่งมีส่วนพึ่งพาอยู่ด้วยก็ได้ ในกรณีหลังเท่ากับบุพบทตามหลังด้วยประโยคได้นั่นเอง อาจเขียนว่า+[___ S] ก็ได้ แต่เป็นการซ้อนเกิน ในที่นี้จึงให้รวมไว้ใน +[___ V]

ตัวอย่างคำบุพบท เช่น กับ แก่ จาก โดย ต่อ ถึง ที่ ใน บน เพื่อ สำหรับ ตั้งแต่ เช่น ก่อน กว่า ในประโยคตัวอย่างต่อไปนี้

- (27) เธอร้องไห้และหมดสติไปกับเก้าอี้

- (28) แม่ทัพเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง
- (29) ชีวิตอิสระต้องถูกรุกรานโดยคนแปลกหน้า
- (30) เขาไม่เคยละอายต่อบาป
- (31) คนส่วนมากไม่ได้ระแวงถึงบทบาทที่โหดร้ายของวัน โรค
- (32) เค่นมารายงานตัวที่ศูนย์คอมพิวเตอร์
- (33) อย่างมากมายในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้
- (34) พระจันทร์เสี้ยวบางแฉกอยู่บนท้องฟ้าทางทิศตะวันตก
- (35) พี่จะเสียสละเพื่อคนอื่น
- (36) ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาหาความรู้
- (37) ประเทศต้องประสบกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจ
- (38) เรารู้จักกันมาตั้งแต่ปี 2500
- (39) พฤติกรรมของเขาสร้างความไม่พอใจให้ทุกฝ่าย
- (40) เราทำงานมากกว่าหน่วยงานอื่น
- (41) เรากระดากที่จะพูด
- (42) ผมดีใจที่ทุกคนมาได้
- (43) เราจะเริ่มดักอาหารเมื่อคุณมาถึง
- (44) เราต้องรีบกลับบ้านก่อนฝนตก

ในตัวอย่างที่ (27)-(40) ข้างต้นคำบุพบท (ขีดเส้นใต้) อยู่หน้าคำนาม (ที่เป็นส่วนหลักของนามวลี) ในตัวอย่างที่ (41)-(44) คำบุพบทอยู่หน้าคำกริยา ซึ่งเป็นส่วนหลักของประโยค ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่บุพบทจะต้องอยู่ติดกับคำกริยาที่ตามมาข้างหลัง คำบุพบท ที่ ¹ ใน (41) และ (42) อยู่หน้าคำกริยา พูด และ มา ใน (43) และ (44) คำบุพบท เมื่อ และ ก่อน อยู่หน้าคำกริยา มาถึง และ ตก โดยมีคำอื่นที่เป็นส่วนพียงพาทองกริยาคั่นอยู่

สิ่งสำคัญที่ต้องกล่าวถึง คือหน่วยสร้างที่มีบุพบท (ที่เรียกว่า *บุพบทวลี* หรือ *prepositional phrase*) จะต้องเป็นหน่วยสร้างไร้นูน (exocentric construction) หมายความว่าทั้งบุพบทและส่วนประกอบอีกส่วน ซึ่งมีนามหรือกริยาเป็นส่วนหลัก จะต้องมียู่อันหนึ่งและทั้งสองส่วนมีความสำคัญเท่าๆกัน หรือเป็นส่วนที่ต้องมียู่อันหนึ่ง

¹ คำว่า "ที่" นำหน้าอนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) หรือ ส่วนเติมเต็มที่เป็นประโยค (sentential complement) จึงมีผู้เรียก คำที่ทำหน้าที่เช่นนี้ว่า ตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) แต่ในด้านโครงสร้าง คำเช่นนี้เป็นชนิดของคำประเภทหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ถือว่าเป็นคำบุพบท

4.2.5 คำวิเศษณ์ (AV)

คำวิเศษณ์ คือ คำที่สามารถปรากฏหน้ากริยาหรือหลังกริยาได้ แต่ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ โดยคำวิเศษณ์จะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำกริยา การที่กล่าวว่าคำวิเศษณ์ปรากฏหน้าหรือหลังกริยานั้นไม่ได้หมายความว่าคำวิเศษณ์จำเป็นต้องปรากฏติดกับคำกริยาเสมอไป บ่อยครั้งคำวิเศษณ์อาจไปปรากฏอยู่ต้นประโยคหรือไปปรากฏอยู่ท้ายประโยคก็ได้ แต่เมื่อเราพิจารณาว่า หากประโยคมีคำกริยาแล้ว คำกริยาจะถือว่าเป็นส่วนหลักหรือหัวใจของประโยค ดังนั้น คำวิเศษณ์ที่ปรากฏอยู่ต้นหรือท้ายประโยคก็ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของกริยาที่เป็นส่วนหลักนั่นเอง คำว่า “ไม่” เองก็จัดเป็นคำวิเศษณ์เช่นกัน เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำวิเศษณ์ได้ดังนี้

วิเศษณ์: -[ไม่ __] , {[__ V], +[V __]}

ข้อสังเกต: คำวิเศษณ์และคำนามมีตำแหน่งการปรากฏคล้ายกันตรงที่สามารถปรากฏหน้าหรือหลังกริยาได้ แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่คำนามสามารถปรากฏหน้าคำว่า “นี้/นั่น” ได้ และสามารถปรากฏหลังคำนามพบได้ แต่คำวิเศษณ์ไม่สามารถปรากฏในบริบทดังกล่าวได้

ตัวอย่างคำวิเศษณ์ เช่น คำว่า จะ ไม่ คง ก็ เพิ่ง ซึ่งปรากฏหน้ากริยา และ คำว่า กัน คือ ซิกๆ เอง อยู่ ซึ่งปรากฏหลังกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (45) กิจกรรมนี้จะเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลง
- (46) เขาไม่ชอบมัน
- (47) ผู้อ่านคงต้องให้ความสนใจ
- (48) ผู้ได้รางวัล ซึ่งก็มีทั้งที่สมหวังและผิดหวัง
- (49) อย่าเพิ่งรีบกลับมานะ
- (50) เราร่วมลงขันกันเปิดบริษัท
- (51) เรากินเลิยอิมคือเลย
- (52) นกร้องให้ซิกๆอยู่คนเดียว
- (53) ปล่อยไว้ เดียวก็ทำเองได้
- (54) ฝ่ายค้าน ข้องเล่นงานรัฐบาลอยู่

4.2.6 คำสันธาน (C)

คำสันธาน คือ คำที่ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ แต่คำสันธานจะปรากฏอยู่ระหว่างคำหรือข้อความที่มีน้ำหนักเท่าเทียมกัน และก่อให้เกิดหน่วยสร้างความรวม (coordinate construction)

เช่นคำว่า และ แต่ หรือ คือ ดังนั้น คำหรือข้อความที่เชื่อมด้วยคำสันธานจะถือว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำสันธานได้ดังนี้

สันธาน: $-[\text{ไม่} _], \{+[N _ N],$
 $+ [V _ V], +[P _ P]\}$

ตัวอย่างของสันธาน เช่น คำว่า คือ แต่ และ ในข้อความดังนี้

- (56) นี่คือ ธรรมชาติ
 (57) เขาชี้แจงว่าเรื่องนี้เกิดจากปัญหา 3 ประการ คือ หนึ่งมีอุปสรรคในการสั่งซื้อ
 (58) ในบริษัทนี้ เจ้านายขยัน แต่ ลูกน้องเกียจคร้าน
 (59) ถ้าคุณตั้งใจเรียน และ ทำการบ้านทุกครั้ง คงจะสอบผ่านแน่ๆ

4.2.7 คำปริมาณ (Q)

คำปริมาณ คือ คำที่ไม่สามารถปรากฏหน้าคำว่า “ไม่” แต่ปรากฏหน้าคำนาม ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนามที่ตามหลัง หน่วยสร้างที่มีคำนามนำหน้าด้วยคำปริมาณ เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ (endocentric construction) ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยาย ดังนั้นถึงแม้คำปริมาณจะมีการเกิดร่วมกับคำนามเหมือนบุพบท คืออยู่หน้าคำนาม แต่อยู่ในหน่วยสร้างคนละประเภท กล่าวคือ บุพบท + นาม เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ส่วน คำปริมาณ + นาม เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์

เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำปริมาณได้ดังนี้

ปริมาณ: $-[\text{ไม่} _], +[_ N]$

ทั้งนี้ คำปริมาณในที่นี้ไม่ได้จัดรวมเอาคำที่เป็นตัวเลข (บอกจำนวน) ไว้ด้วย เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์แล้ว เราถือว่าตัวเลขเป็นคำนาม เพราะตัวเลขสามารถปรากฏตามลำดับในหน่วยสร้างนามวลีได้ เช่น ขอยี่สิบ

คำปริมาณเป็นคำที่เกี่ยวกับการนับ ปริมาณ หรือความมากน้อย ซึ่งอาจเป็นคำที่ชี้บ่งปริมาณมากน้อย หรือปริมาณที่เป็นส่วนหรือทั้งหมด เช่น กึ่ง ครึ่ง ปวง สารพัน ทุก ทั้ง แค่ เพียง ดังตัวอย่าง กึ่งศตวรรษ ครึ่งอัน ปวงชน สารพันปัญหา ทุกที่ ทั้งบ้าน แค่อันนี้ เพียงอันเดียว

4.2.8 คำอนุภาค (PT)

คำอนุภาค คือ คำที่ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ แต่คำอนุภาคจะปรากฏอยู่ต้นหรือท้ายประโยค หรือถ้อยคำ (utterance/ U) โดยไม่สัมพันธ์กับคำอื่นใดในประโยค คำอนุภาคในที่นี้รวมถึงคำที่มีผู้เรียกว่าคำอุทานและคำลงท้ายไว้ด้วย เช่น “เฮ้ย” “ไชโย” “ครับ” “ละ” เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำอนุภาคได้ดังนี้

อนุภาค: -[ไม่ __] , {+[# __ U], +[U __ #]}

ตัวอย่างคำอนุภาคเห็นได้ในตัวอย่างข้อความข้างล่างนี้

- (60) เฮ้ย เป็นไง สบายดีหรือ
- (61) ไชโย ไทยชนะ 3 ต่อ 2
- (62) เร็วเข้าเถอะ เคียวไปโรงเรียนสาย
- (63) น้องชายชอบบ่นว่าเบื่ोजริงเว้ย
- (64) แหม ไม่น่าเชื่อเลยนะ

4.3 สรุป

คำในภาษาไทยมี 8 ชนิดซึ่งแตกต่างกันในการปรากฏร่วมกับคำอื่น ในจำนวน 8 ชนิด มี 1 ชนิดที่ปรากฏในตำแหน่งที่ชัดเจน โดยที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับคำอื่นๆ แต่ทำหน้าที่ทางสัมพันธ์สาร ได้แก่ คำอนุภาค คำอื่นๆนอกนั้นมีบทบาทสำคัญทางวากยสัมพันธ์

เราสามารถระบุคำจำกัดความของคำทั้ง 8 ชนิดอย่างย่อๆได้ โดยใช้เครื่องหมายและตัวอักษรดังนี้

คำกริยา (V):	+ [ไม่ __]
คำนาม (N) :	- [ไม่ __] , {+[__ V], +[V __], +[P __] , +[__ AJ] }
คำคุณศัพท์ (AJ):	- [ไม่ __] , +[N __]
คำปริมาณ (Q) :	- [ไม่ __] , +[__ N]
คำบุพบท (P) :	- [ไม่ __] , {+[__ N], +[__ V]}
คำสันธาน (C):	- [ไม่ __] , {+[N __ N], +[V __ V], +[P __ P], [AJ __ AJ], [AV __ AV], [Q __ Q]}
คำวิเศษณ์ (AV):	- [ไม่ __] , {+[__ V], +[V __]}
คำอนุภาค (PT) :	- [ไม่ __] , {+[# __ U], +[U __ #]}

บทที่ 5

คำกริยาในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คำกริยาเป็นคำที่สำคัญที่สุดในภาษาเพราะเป็นหัวใจของประโยค โดยทั่วไปประโยคต้องมีกริยาเสมอ แต่จะมีหรือไม่มีคำอื่นด้วยก็ได้ คำกริยาแบ่งเป็นประเภทย่อยหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ต่าง ๆ กัน ในที่นี้ผู้วิจัยจำแนกคำกริยาทั้งหมดที่พบในข้อมูลภาษาไทยเป็นประเภทย่อยตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่การปรากฏร่วมของคำกริยากับคำอื่นๆ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากหลายแหล่ง กล่าวคือ ข้อมูลรายการคำกริยาได้มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน รายการคำและประโยคหรือข้อความที่เป็นบริบทของคำกริยาได้มาจากคลังข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการใช้ภาษาไทยมาตรฐานในสถานการณ์ หน้าที่ หรือวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน เช่น การสนทนา การสัมภาษณ์ การพูดในสื่อ การเขียนนวนิยาย การเขียนบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ การเขียนทางวิชาการ และภาษากฎหมาย ฯลฯ

ถึงแม้ว่าคำกริยาสามารถปรากฏกับคำอื่นได้หลายรูปแบบ แต่ในการวิเคราะห์เพื่อจัดประเภทย่อยของคำกริยาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพิจารณาคำที่ตามหลังกริยาเท่านั้น และเป็นอาร์กิวเมนต์ ซึ่งตัดออกไม่ได้ หรือถ้าตัดออกจะทำให้ความหมายไม่สมบูรณ์และประโยคผิดไวยากรณ์ คำที่ตามหลังได้แก่ คำนาม ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม หรือส่วนเติมเต็ม คำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม และบุพบทวลี ซึ่งอาจเป็น บุพบท+นาม หรือ บุพบท+กริยา คำตามหลังที่เป็นส่วนขยายรวม (adjunct) ซึ่งสามารถตัดออกได้ ผู้วิจัยไม่ได้นำมาเป็นเกณฑ์สำคัญในการจำแนกประเภทคำกริยา นอกจากนั้นคำอนุภาคที่ตามหลังกริยาในที่นี้ไม่ได้นับเป็นส่วนที่ตามกริยา แต่ถือว่าเป็นส่วนท้ายของประโยค ดังนั้นกริยาที่ตามด้วยคำอนุภาคจะถือว่าเป็นกริยาเกิดตามลำพัง ผลการวิเคราะห์การปรากฏร่วมของคำกริยากับคำสำคัญที่ตามหลังสามารถใช้เป็นเกณฑ์จำแนกคำกริยาเป็น 10 รูปแบบได้แก่ 1) กริยาลำพัง 2) กริยากรรม 3) กริยาเติมเต็ม 4) กริยาสถานที่ 5) กริยาตามด้วยกริยา 6) กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา 7) กริยาตามด้วยบุพบท ที่+กริยา 8) กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา 9) กริยาตามด้วยบุพบทวลี 10) กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม

5.1 กริยาลำพัง <__#>

คำกริยาลำพัง หมายถึงคำกริยาที่อยู่ลำพังได้โดยไม่มีนามวลีตามหลัง เป็นคำกริยาที่ไม่มีกรรม (object) และไม่ต้องการส่วนเติมเต็ม (complement) ในที่นี้ใช้สัญลักษณ์ <__#> แทนรูปแบบ

คำกริยาลำพัง เครื่องหมาย < > หมายความว่า ข้างในวงเล็บเป็นคำกริยา ส่วน __ หมายถึงแทนคำใดคำหนึ่ง เครื่องหมาย # ที่ตามหลังคือการจบ กล่าวคือไม่มีคำนามที่เป็นกรรมหรืออาร์กิวเมนต์ตามหลัง อย่างไรก็ตามในข้อมูลที่เราวิเคราะห์พบว่าคำกริยาประเภทนี้เวลาใช้จริงๆ มักปรากฏกับส่วนขยายรวม (adjunct) ซึ่งสามารถตัดออกได้โดยไม่ทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ ดังนั้นการทดสอบว่าคำกริยาในข้อมูลคำใดเป็นคำกริยาลำพังหรือไม่ ทำโดยลองนำส่วนขยายรวมออก เหลือแต่คำกริยาลำพัง และถ้าคำกริยานั้นอยู่เดี่ยวๆ ได้ จึงจัดเป็นคำกริยาลำพัง ผลการวิเคราะห์แสดงว่ากริยาลำพังเป็นคำกริยาที่มีจำนวนมากที่สุด ที่น่าสนใจคือส่วนใหญ่ของคำกริยาประเภทนี้ได้แก่คำกริยาประสม เช่น กลัดกลุ้ม แก้มือ คว้าน้ำเหลว ตายใจ แต่งตัว เสียโฉม

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาลำพัง

กลัดกลุ้ม	เขา <u>กลัดกลุ้มที่สุด</u> แต่ก็ยังไม่วายมีอารมณ์ขัน
แก้มือ	วันนี้ไม่มีโชค พรุ่งนี้เราจะกลับมา <u>แก้มือ</u>
คว้าน้ำเหลว	งานนี้ <u>คุณคว้าน้ำเหลว</u> อีกตามเคยใช้ไหม
ตายใจ	ปล่อยให้พวกมัน <u>ตายใจ</u> ไปก่อน แล้วค่อยจัดการมันทีหลัง
แต่งตัว	ไปงานเลี้ยงคืนนี้ ต้อง <u>แต่งตัว</u> ดีๆ นะ
เสียโฉม	ใบหน้าของสุดา <u>เสียโฉม</u> เพราะอุบัติเหตุเมื่อสามปีก่อน

เป็นที่สังเกตได้ว่าคำกริยาลำพัง แท้ที่จริงก็คือ **กริยากรรม** ซึ่งรวมคำที่บางคนเรียกว่า "คำคุณศัพท์" หรือ "คำวิเศษณ์" ไว้ด้วย เช่น ดี สวย มาก ใหญ่ กว้าง ในที่นี้ถือว่าคำเหล่านี้เป็นคำกริยาทั้งสิ้นเพราะปรากฏกับคำว่า ไม่ได้ เนื่องจากคำกริยาพวกนี้มีผู้วิเคราะห์ไว้ต่างกัน ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง ผู้วิจัยจัดคำที่ดูเหมือนเป็นคำคุณศัพท์ (adjective) ให้เป็นกริยา โดยจะเรียกคำกริยาประเภทนี้ว่า **คำกริยาคุณศัพท์** (adjectival verb) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการปรากฏของคำเหล่านี้อย่างละเอียดและพบว่าไม่มีเหตุผลสมควรใดๆ เลยที่ภาษาไทยจะจัดคำพวกนี้ให้เป็นชนิดของคำประเภทหลักเหมือน ADJECTIVE ในภาษาอังกฤษ รายละเอียดของเรื่องนี้ปรากฏในบทความของ Prasithrathsint (2000) เรื่อง Adjectives as Verbs in Thai (ตีพิมพ์ในวารสาร *Linguistic Typology*, Vol. 4: 251-271, 2000)

5.2 กริยากรรม หรือ สกรรมกริยา < __N>

กริยากรรม หรือ สกรรมกริยา คือ คำกริยาที่มีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลัง ในที่นี้ใช้สัญลักษณ์ < __N> การทดสอบว่าคำนามที่ตามหลังเป็นกรรมหรือไม่ คือนำคำนามนั้นมากลับให้เป็นประธานและทำคำกริยาให้เป็นกรรมจากโดยเดิมคำว่า ถูก ไปข้างหน้า เช่น เขาขายบ้านให้คน

รู้จัก ขาย เป็นกริยากรรม เพราะปรากฏกับคำนาม และเราทำเป็นประโยคกรรมจากได้ว่า บ้านถูก (เขา)ขายให้คนรู้จัก

อนึ่งสัญลักษณ์ N ที่ใช้แทนคำนามในที่นี้หมายถึงคำนามที่เป็นส่วนหลักของนามวลี ซึ่งจะมี ส่วนขยายหรือไม่ก็ได้ เช่น นามวลีว่า ครู ครูของฉัน ครูที่สอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญมาก นามวลีทั้ง 3 นามวลีนี้แทนด้วย N เหมือนกัน เพราะมีคำนามหลัก ครู เหมือนกัน ส่วนขยายจะสั้น หรือยาว จะมีหรือไม่ ไม่สำคัญ ที่สำคัญคือนามวลีมีคำนามหลัก (N) เพียงหนึ่งเท่านั้น

ข้อพึงสังเกตอีกประการ คือ คำกริยากรรมซึ่งตามด้วยคำนาม อาจมีส่วนขยายตามหลังอีก หรือไม่ก็ได้ ก็ยังถือว่าเป็นคำกริยารูปแบบ <__N> เหมือนกัน เพราะส่วนขยายนั้นสามารถตัด ออกได้ ในตัวอย่างข้างล่าง ส่วนขยายที่ตามหลัง กริยา + นาม อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ ()

ตัวอย่างประโยคที่มีกริยากรรม

เคารพ	เราต้อง <u>เคารพ</u> ผู้ให้วิชา
แชะ	เขาเอาไม้ <u>แชะ</u> น้ำแข็ง
บันทึก	เธอ <u>บันทึก</u> มาอย่างนี้ มัน <u>บันทึก</u> สุขภาพนะ
เปลี่ยนแปลง	เรา <u>เพียง</u> เปลี่ยนแปลงเวลาออกอากาศ
สนใจ	ถึงจะ <u>แก้ไข</u> ได้ในระดับหนึ่งก็ยัง <u>ไม่</u> สนใจประชาชน
ช่วย	ผม <u>ช่วย</u> คนดี(เท่านั้น)
กราบ	ผั่งขึ้น <u>ไปกราบ</u> พระ(ในห้องพระ)
กระตุ้น	วัคซีนมีความปลอดภัยและ <u>กระตุ้น</u> ร่างกาย(ให้สร้าง ภูมิคุ้มกันในระดับหนึ่ง)
พอใจ	พี่ <u>ไม่</u> พอใจเขา(ตั้งแต่เขาเริ่มลืมนบุญคุณพี่)
กดดัน	ผู้ประท้วง <u>กดดัน</u> รัฐบาล(ให้ยุบสภา)
บรรยาย	เราจะ <u>บรรยาย</u> ความสวยงามของทะเลภาคใต้(ได้อย่างไรถึงจะสวยเท่าของจริง)
บังคับ	เรา <u>ไม่</u> สามารถ <u>ไปบังคับ</u> จิตใจเขา(ได้)
เสนอ	คุณ <u>เสนอ</u> วิธีนี้(ขึ้นมาเพื่อยุติปัญหาระหว่างฉันกับพี่เกื้อเท่านั้นหรือ)
โค้น	ครั้งนี้ไทยจะ <u>โค้น</u> แชมป์(ได้แน่นอน)

เป็นที่สังเกตได้ว่าคำกริยากรรมพวกนี้ ซึ่งตามปกติต้องตามด้วยคำนาม เมื่อนำไปใช้จะ พบว่าบ่อยครั้งผู้พูดใช้ตามลำพังโดยไม่มีกรรมตามหลัง ซึ่งในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ นักภาษาศาสตร์มักอธิบายว่าเป็นการใช้รูปแทนที่เป็นศูนย์ (zero anaphora) สรรพนามไร้รูป (zero pronoun) หรือการละเอาไว้ในฐานที่เข้าใจ นี่หมายความว่าคำกริยากรรม ซึ่งปกติมีกรรม บางครั้ง กรรมอาจเป็นศูนย์หรือไม่ปรากฏก็ได้ ดังนั้น ในการระบุว่าคำกริยาใดเป็นกริยากรรมหรือไม่ ต้องดู สักยภาพว่ากริยานั้นมีกรรมตามหลังได้หรือไม่ ไม่ใช่ดูในการใช้จริงเท่านั้น เพราะจะทำให้สับสนกับ กริยากรรม

นอกจากนั้นยังจะเห็นได้ว่า คำกริยาประเภทกริยากรรมอาจจำแนกให้ย่อยไปอีก เช่น ประเภทที่มีอนุประโยคตามหลังกรรมอีกก็ได้ เช่น คำกริยา กระตุ้น ใน วัคซีนกระตุ้นร่างกาย(ให้สร้างภูมิต้านทาน) กดดัน ใน ผู้ประท้วงกดดันรัฐบาล(ให้ยุบสภา) คำกริยาทั้ง 2 คำมีกรรม ร่างกาย และ รัฐบาล ตามหลัง และยังมีอนุประโยคเดิมเดิม ให้สร้างภูมิคุ้มกัน และ ให้ยุบสภา ตามหลังกรรมอีกด้วย

5.3 กริยาเติมเต็ม <_N(COR)>

กริยาเติมเต็ม คือ คำกริยาที่ตามด้วยคำนามที่ดูเหมือนกรรมแต่ไม่ใช่กรรม เพราะพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ได้ คือ ไม่สามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้ เช่น คำกริยา เหมือน ใน เขาเหมือนพ่อ เราไม่สามารถพูดว่า *เขาถูกเหมือนโดยพ่อ หรือ *เขาถูกพ่อเหมือน ได้

คำนามที่ตามหลังคำกริยาเช่นนี้ ไม่ใช่กรรม แต่เป็น ส่วนเติมเต็ม (complement) ซึ่งมีการกสัมพันธ์ CORRESPONDENT หรือย่อว่า COR สัญลักษณ์ที่ใช้แทนคำกริยาเติมเต็มคือ <_N(COR)>

คำกริยาเติมเต็มเป็นกริยากรรมที่อยู่ลำพังไม่ได้ ต้องมีส่วนเติมเต็ม จึงจะสมบูรณ์

ตัวอย่างคำกริยาเติมเต็ม

ครบ	เขา รับตำแหน่ง หัวหน้าแทนคนเก่า ซึ่ง ครบวาระ
คุ้นเคย	เราไม่ คุ้นเคย หน้าตาผู้เข้าชม
คุ้ม	ซื้อบ้านเก็บไว้เฉยๆแบบนี้ ไม่ คุ้ม ค่าดูแลเลย
จบ	คน โตจบ นิติศาสตร์ จุฬาฯ
ชำนาญ	นักบินคนนี้ ชำนาญ การขับเครื่องบินเพื่อการถ่ายภาพ
เชี่ยวชาญ	เขา เชี่ยวชาญ คืออาชญากรรมสงคราม
ตรง	รายงานสถานะที่ไม่ ตรง ข้อเท็จจริง
ติดขัด	เขา ติดขัด เรื่องเงินค่าลงทะเบียน
ทั่ว	บริษัทต้องสร้างเครือข่ายให้ ทั่ว ภูมิภาค
เป็น ²	ค่ายนี้ เป็น ค่ายเยาวชน

เป็นที่สังเกตว่าคำกริยาบางคำที่พ้องเสียงกับบางคำในตัวอย่าง อาจใช้ลำพังได้ เช่น ทั่ว ตรง เป็น เชี่ยวชาญ ชำนาญ แต่ความหมายจะต่างกับเมื่อเป็นกริยาเติมเต็ม คือมีความหมายนัยทั่วไป

² คำนามตามหลังคำกริยา เป็น ถือว่าเป็นนามภาคแสดง (predicate noun) ดูบทที่ 26 เรื่องประโยคไว้กริยา

มากกว่า ในกรณีใช้คำพังได้ ผู้วิจัยจัดให้เป็นกริยาลำพัง และถือว่าเป็นคนละคำกัน เช่นตัวอย่างข้างล่างนี้

ทั่ว	<_#>	ความเย็นไม่ <u>ทั่ว</u>
ทั่ว	<_N[COR]>	ความเย็นไม่ <u>ทั่ว</u> ห้อง
ตรง	<_#>	คำพูดเขาไม่ค่อย <u>ตรง</u> นัก
ตรง	<_N[COR]>	คำพูดของเขาไม่ค่อย <u>ตรง</u> จุด
เป็น	<_#>	นี่ <u>ปลา</u> เป็นนะ ไม่ใช่ปลาตาย
เป็น	<_N[COR]>	แม่ <u>เป็น</u> ครูตลอดชีวิต
เชี่ยวชาญ	<_#>	เราต้องการแต่คนที่ <u>เชี่ยวชาญ</u>
เชี่ยวชาญ	<_N[COR]>	บริษัทกำลังมองหาคนที่ <u>เชี่ยวชาญ</u> การแปล
ชำนาญ	<_#>	เขาไม่ <u>ชำนาญ</u> เลย ซ่อมเครื่องเสียงฟังหมด
ชำนาญ	<_N[COR]>	หนูไม่ <u>ชำนาญ</u> เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์

5.4 กริยาสถานที่ <_N(LOC)>

กริยาสถานที่ ในที่นี้หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำนามที่ดูเหมือนกรรม แต่ไม่ใช่กรรม (ดู 5.2) และไม่ใช่ส่วนเติมเต็ม (ดู 5.3) คำนามที่ตามหลังบ่งบอกสถานที่ ซึ่งมีการกัมพันธ์ LOCATIVE หรือเรียกย่อว่า LOC รูปแบบของคำกริยาประเภทนี้แสดงด้วยสัญลักษณ์ <_N(LOC)>

ตัวอย่างคำกริยาสถานที่

ไป	เขาป่วยหนัก ต้อง <u>ไป</u> โรงพยาบาล
มา	นี่เป็นครั้งแรกที่เรามา <u>มา</u> ปากน้ำ
อยู่	บางส่วนเริ่มอพยพไป <u>อยู่</u> เมืองอื่นๆ

คำกริยาสถานที่หากปรากฏลำพัง จะมีความหมายต่างออกไป และถือเป็นกริยาลำพัง โดยเฉพาะเมื่อนำไปประกอบกริยาอื่น เช่น

ไป	<_#>	เขาย้ายออก <u>ไป</u> จากคอนโดนี้แล้ว
ไป	<_N[LOC]>	เขาป่วยหนัก ต้อง <u>ไป</u> โรงพยาบาล
มา	<_#>	เดิน <u>มา</u> แล้วจะมองเห็นวิวสวยๆ
มา	<_N[LOC]>	นี่เป็นครั้งแรกที่เรามา <u>มา</u> ปากน้ำ
อยู่	<_#>	หนูอ่านหนังสือ <u>อยู่</u> ไม่ได้ดูทีวี
อยู่	<_N[LOC]>	บางส่วนเริ่มอพยพไป <u>อยู่</u> เมืองอื่นๆ

5.5 กริยาตามด้วยกริยา <__V>

กริยาตามด้วยกริยา หมายถึงคำกริยาที่ต้องตามด้วยคำกริยาเสมอ จึงจะใช้ได้ มี 2 ประเภท คือ 1) คำกริยาช่วย (auxiliary verb) เช่น ต้อง ควร อาจ ซึ่งต้องตามด้วยกริยา ที่ให้ความหมายหลัก เสมอ 2) คำกริยาทั่วไปที่ตามด้วยคำกริยาทั่วไป คำกริยาที่ตามหลังจะมีหนึ่งคำหรือหลายคำก็ได้ กริยาตามด้วยกริยาทำให้เกิดหน่วยสร้างกริยาเรียง (serial verb construction) ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ <__V> แทนกริยาตามด้วยกริยา

ตัวอย่างประโยคที่มีกริยาตามด้วยกริยาประเภทกริยาช่วย

ต้อง	ทุกคน <u>ต้อง</u> ช่วยทำงานนี้
ควร	นักวิชาการ <u>ควร</u> มีความละเอียดถี่ถ้วน
กรุณา	ท่านเลขา <u>กรุณา</u> เกริ่นไว้แล้ว
กลับ	เขา <u>กลับ</u> เป็นคนดีได้อย่างไม่น่าเชื่อ
ดู	ทุกคน <u>ดู</u> มีความสามารถเท่าเทียมกันหมด
ถือ	โดยให้ <u>ถือปฏิบัติ</u> อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
มุ่ง	หลักสูตรในโครงการ <u>มุ่ง</u> เน้นการพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง
ชอบ	คนใจดี <u>ชอบ</u> ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้คนและสัตว์
เคย	ก่อนหน้านี้ <u>ผมเคย</u> สอบชิงทุนเรียนต่ออยู่เป็นประจำ
สามารถ	เขา <u>สามารถ</u> ว่ายน้ำได้อย่างกับปลา

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาตามด้วยกริยาประเภททั่วไป

ออกไป	เธอ <u>ออกไป</u> ชวนผมไปดูละครเวที
อ้วน	เมื่อรู้ว่าตกอยู่ในอันตรายก็ <u>อ้วน</u> ร้องขอชีวิต
อาศัย	ชายป่าแห่งนี้มีครอบครัวของกระต่าย <u>อาศัย</u> อยู่
อาสา	ทั้งอาจารย์ทั้งลูกศิษย์ <u>อาสา</u> ช่วยเหลือเป็นบริกร
เอนเอียง	เธอ <u>เอนเอียง</u> เข้าข้างเขาซะไหม
เอ่ย	คุณป้า <u>มาเอ่ย</u> ชมเมื่อเปิดกล่องของขวัญ
ผ่าน	สองปี <u>ผ่าน</u> ไปอย่างทุกข์ทรมาน
เคล็ด	ป่านี้นั้น <u>เคล็ด</u> ไปตั้งหลักแถวชายแดนแล้ว
กลับ	แม้ <u>กลับ</u> มาจากที่ทำงานแล้ว
เข้า	ผู้จัดการ <u>เดิน</u> เข้ามาในห้องประชุมในชุดสูทสีดำ
ออก	แฟนฉัน <u>ออกไป</u> จากร้านอาหารกับผู้หญิงคนหนึ่ง
ลุก	พอพูดเสร็จประธานก็ <u>ลุก</u> ขึ้นอย่างเร่งรีบ

โน้ม กิ่งมะม่วงโน้มลงมาจากพื้นดิน

เป็นที่สังเกตได้ว่าคำกริยาที่เป็นตัวตามในประเภนี้ มีทั้งคำกริยาทั่วไป และคำกริยาที่บอกทิศทาง เช่น ไป/ มา ขึ้น ลง ซึ่งเรียกว่า กริยารอง (subsidiary verb)

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นที่สำคัญอีกประเด็น คือ คำกริยาตามด้วยกริยาในที่นี้ ไม่รวมคำกริยาทั่วไปที่มีคำกริยาอื่นตามหลังเชิงรวมความ (coordinate) ซึ่งอาจเติมคำว่า และ ระหว่างกลางได้ ดังตัวอย่างข้างล่าง สรุปคือคำกริยาข้างล่างนี้ไม่ใช่กริยาประเภท <__V> แต่จัดประเภทไปตามการปรากฏเดี่ยวของแต่ละคำ

ตัวอย่างคำกริยา + กริยา แบบรวมความ

เกาะกะ	มัน <u>เกาะกะร่มร่ม</u> มากทีเดียว (เกาะกะและร่มร่ม)
ขู่เข็ญ	อย่า <u>ขู่เข็ญคุกคาม</u> ชาวบ้าน (ขู่เข็ญและคุกคาม)
ฟุ้ง	กลิ้งดอกจันทน์กะพ้อ <u>ฟุ้ง</u> ตลบไปทั่วทุกสารทิศ (ฟุ้งและตลบ)
เที่ยว	ไป <u>เที่ยวชม</u> สถานที่ที่น่าสนใจ (เที่ยวและชม)
ช่วยเหลือ	สนใจดีชอบ <u>ช่วยเหลือ</u> เกื้อกูลผู้คนและสัตว์ (ช่วยเหลือและเกื้อกูล)
คัมค้ำ	ผู้อ่าน <u>คัมค้ำ</u> ซาบซึ่งกับนิยายรักเรื่องนี้(คัมค้ำและซาบซึ่ง)

กริยาข้างต้นนี้ไม่ถือว่าเป็นกริยาประเภท <__V>

5.6 กริยาตามด้วยกริยา ใ้ + กริยา <__V(ใ้)V>

คำกริยาประเภทนี้ใช้สัญลักษณ์ <__V(ใ้)V> หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ใ้ และคำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเชิงทำให้เกิด เชิงบังคับ และหากปรากฏตามลำดับแล้วจะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมี คำกริยา ใ้ ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ใ้ กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งมีคำกริยาหลักเป็นตัวแทน เพราะกริยาเป็นส่วนหลักของประโยค ดังนั้นแทนที่จะใช้สัญลักษณ์แทนว่า S (sentence) ก็ไม่จำเป็น จึงใช้ V แทน

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาตามด้วยอนุประโยคเติมเต็ม ใ้

(อนุประโยคเติมเต็มอยู่ในเครื่องหมาย [])

ก่อ	งานรับน้องใหม่ <u>ก่อ</u> [ให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ]
ช่วย	จะ <u>ช่วย</u> [ให้ประเทศไทยมีไฟฟ้า]
ชี้แจง	ทุกคน <u>ได้ชี้แจง</u> [ให้เห็นบาปกรรม]

เชื่อเชิญ	ใจคอจะ <u>ไม่เชื่อเชิญ</u> [ให้นั่งมั่งเชียวละ]
โชว์	เวลาทำงานเครื่องจะ <u>โชว์</u> [ให้เราเห็นไฟสีเหลืองส้ม]
บ่ง	เรื่องมันก็ <u>บ่ง</u> [ให้เห็นชัดอยู่แล้วว่าเธอเป็นคนผิด]
บนบาน	เขา <u>บนบาน</u> [ให้เขาสอบได้]
ต่อ	คำพูดของนักข่าวยัง <u>ต่อ</u> [ให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารจะลาออก]
บังคับ	ครู <u>บังคับ</u> [ให้นักเรียนเข้าเรียนก่อน 7 โมงเช้า]
สั่ง	เจ้านาย <u>สั่ง</u> [ให้ลูกน้องเตรียมต้อนรับแขกชาวต่างประเทศอย่างดี]
ขอเรื่อง	แม่ <u>ขอเรื่อง</u> [ให้เขาลาออกจากงานที่ไม่สุจริต]
มอบหมาย	นายกรัฐมนตรี <u>มอบหมาย</u> [ให้รองนายกที่รับผิดชอบปฏิบัติการกิจแทน]
ยอม	รัฐบาล <u>ยอม</u> [ให้มีการชุมนุมได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน]

5.7 กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา <_P(ว่า)V>

คำกริยาประเภทนี้ใช้สัญลักษณ์ <_P(ว่า)V> หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ว่า กับ คำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการพูด การอธิบาย การอ้างอิง และหากปรากฏตามลำดับแล้วจะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมี คำบุพบท ว่า ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ว่า กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งเป็นเหมือนคำพูดหรืออธิบายหรือคำอ้างอิง ทำให้คำกริยาสมบูรณ์ คำว่า ว่า+คำกริยาและส่วนประกอบอื่นๆ เป็นอนุประโยคเติมเต็ม แต่เวลากล่าวถึง จะใช้กริยาหลักเป็นตัวแทน เพราะคำกริยาเป็นส่วนหลักของประโยค จึงแทนด้วย V

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาตามด้วยอนุประโยคเติมเต็ม ว่า

(อนุประโยคเติมเต็ม ว่า อยู่ในเครื่องหมาย [])

มั่นใจ	แม้จะยังไม่พร้อมร้อยเปอร์เซ็นต์แต่ก็ <u>มั่นใจ</u> [ว่าไม่มีปัญหา]
ย้ำ	เราขอ <u>ย้ำ</u> [ว่า] ประชาชนคนไทยไม่ใช่คนโง่]
ร้อง	หล่อนเอามือปิดหน้าปิดตาแล้ว <u>ร้อง</u> [ว่า] อายจังเลย]
ระบุ	นายกองเคอซูส์ <u>ระบุ</u> [ว่า] ขณะนี้ประเทศที่จะฟื้นตัวได้ ได้แก่ เกาหลีใต้และไทย]
เกรง	รัฐ <u>เกรง</u> [ว่า] จะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องสูญเสียไปเป็นจำนวนมาก]
ระแวง	เขตเองก็เริ่ม <u>ระแวง</u> [ว่า] คนทั้งคู่ยังมีใจกันอยู่]
รับประกัน	ใครจะ <u>รับประกัน</u> [ว่า] ท่านนายกฯ จะไม่เครียด]
รับสารภาพ	นายวิทยารับ <u>สารภาพ</u> [ว่า] ตนตกงานเลยต้องขายยาบ้าเลี้ยงครอบครัว]
เล่า	เจ้าของบ้าน <u>เล่า</u> [ว่า] ลักษณะการตกแต่งที่เห็นอยู่นี้ต้องเป็นฝีมืออันดับหนึ่ง]

สรุป นายชัยรัตน์สรุป/ว่าการประชุมครั้งนี้มีขึ้นเพื่อพิจารณานักกีฬาของทุกสมาคม/
สัญญา เขาสัญญา/ว่าจะแต่งงานกับหนู/

5.8 กริยาตามด้วยบุพบท ที่ +กริยา <__P(ที่)V>

คำกริยาประเภทนี้ใช้สัญลักษณ์ <__P(ที่)V> หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ที่ กับ คำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก หากปรากฏตามลำพังแล้วจะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมี คำบุพบท ที่ ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ที่ กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งเป็นเหมือนส่วนขยายความ ทำให้คำกริยาสมบูรณ์ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาตามด้วยอนุประโยคเติมเต็ม ที่

(อนุประโยคเติมเต็ม ที่ อยู่ในเครื่องหมาย [])

โชคดี	กระจกรถแตก กำแพงทะลุ แต่ยังถือว่าโชคดี/ที่เธอหลบทัน/
ตัดสินใจ	เราตัดสินใจ/ที่จะเข้าข้างคนที่ถูกต้อง/
ยินดี	ฉันก็ยินดี/ที่จะทำตามนั้น/
ยืนยัน	พุดยืนยัน/ที่จะนอนค้างที่คอนโคเพื่อน/
ลังเล	พล.ต.ต.อดิสรจึงไม่ลังเล/ที่จะมอบหมายให้ผมคุมงานอาชญากรรม/
สบายใจ	ฉันไม่สบายใจ/ที่จะแย่งคุณมาจากเธอ/
สามารถ	เขาสามารถ/ที่จะสะกดคนดูให้ตรึงอยู่กับหน้าจอได้ ชั่วขณะ/
ตั้งใจ	ผมตั้งใจ/ที่จะให้โอกาสแก่เยาวชนที่รักดนตรี/
เลือก	ตอนนี้ฉันเลือก/ที่จะทำตามความฝันของตัวเองก่อน/
เสียแรง	เธอเสียแรง/ที่เชื่อใจเขา เพราะในที่สุดเขาก็ทรยศเธอ/
กระดาก	ฉันกระดาก/ที่จะพูดถึงเรื่องนั้นจึงเลย/
กลัว	เราควรฝึกพูดภาษาอังกฤษทุกวัน จะต้องกลัว/ที่จะพูด/
คร้าน	ห่ออันเกิดคร้าน/ที่จะตอบขึ้นมาเฉยๆ/
คิด	ในยามที่ยังไม่เกิดแผ่นดินไหว ย่อมมีเวลาคิด/ที่จะป้องกันและบรรเทาภัย/
ชอบใจ	กรรมการชอบใจ/ที่จะวิจารณ์เรา เพราะเรายอมรับความเห็นทุกประการ/
ตกลง	ฝั่งจึงตกลง/ที่จะรับฉันเข้าไปอยู่ในบ้านด้วย/

อนึ่ง คำกริยาพวกนี้อาจปรากฏเป็นรูปแบบย่อ ได้แก่ <__จะV> ก็ตามด้วยคำว่า จะ กับ คำกริยา มีลักษณะเฉพาะคือ ประธานของคำกริยาพวกนี้ เป็นประธานของกริยาในอนุประโยคด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง ประธานของกริยาในประโยคหลักกับประธานของกริยาในอนุประโยคอ้างถึงสิ่งเดียวกัน (coreferential) ดังนั้น ส่วนที่ตามหลังทั้งหมดเป็นอนุประโยคเดิมเต็มเหมือนกัน แต่ตัวนำส่วนเดิมเต็มเป็นศูนย์ หรือไร้รูป

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยา < __จะV>

พร้อม	พวกเรา <u>พร้อม</u> <u>จะ</u> ปฏิบัติตนเป็นนิสิตที่ดี
พาล	ผมมองหน้าคุณแล้ว <u>พาล</u> <u>จะ</u> ท้องผูก
สนใจ	ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริการไทย <u>สนใจ</u> <u>จะ</u> ลงทุนหรือไม่
หวัง	ข้า <u>หวัง</u> <u>จะ</u> พึ่งแกตอนข้าแก่
ตัดสินใจ	เรา <u>ตัดสินใจ</u> <u>จะ</u> เข้าข้างคนที่ถูกต้อง
ยินดี	ฉันก็ <u>ยินดี</u> <u>จะ</u> ทำตามนั้น
ยืนยัน	ทุก <u>ยืนยัน</u> <u>จะ</u> นอนค้างที่คอนโดเพื่อน
สามารถ	เขา <u>สามารถ</u> <u>จะ</u> สะกดคนดูให้ตรึงอยู่กับหน้าจอได้ชั่วขณะ
ตั้งใจ	ผม <u>ตั้งใจ</u> <u>จะ</u> ให้โอกาสแก่เยาวชนที่รักดนตรี
เลือก	ตอนนี้ <u>เลือก</u> <u>จะ</u> ทำตามความฝันของตัวเองก่อน
กระดาก	ฉัน <u>กระดาก</u> <u>จะ</u> พูดถึงเรื่องนั้นจริงๆ
คิด	ในยามที่ยังไม่เกิดแผ่นดินไหว ย่อมมีเวลา <u>คิด</u> <u>จะ</u> ป้องกันและบรรเทาภัย
ตกลง	ฝั่ง <u>ตกลง</u> <u>จะ</u> รับเงินเข้าไปอยู่ในบ้านด้วย

5.9 กริยาตามด้วยบุพบทวลี < __P N>

คำกริยาประเภทนี้เป็นกริยากรรมที่ต้องมีบุพบทเฉพาะ กับนามวลีตามหลัง N แทนนามวลี ซึ่งประกอบด้วยคำนามคำพ้อง หรือคำนามกับคำขยายซึ่งจะสั้นหรือยาวเพียงใดก็ได้ ส่วนบุพบทที่ตามเป็นบุพบทเฉพาะกริยา คือกริยาเป็นตัวเลือกบุพบท ผู้พูดจะเปลี่ยนเป็นคำอื่นไม่ได้ ที่พบมีบุพบทด้วย โดย ถึง ต่อ จาก ในตัวอย่างข้างล่างจะเห็นว่า กริยา ปกคลุม และ ประกอบ ปรากฏกับบุพบทด้วย กริยา นำแสดง แต่ง ปรากฏกับบุพบท โดย กริยา คำนึง บรรลุ ปรากฏกับบุพบท ถึง กริยา หมิ่นเหม่ ตอบสนอง ปรากฏกับบุพบท ต่อ กริยา แยกต่าง ผละ ปรากฏกับบุพบท จาก

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาตามด้วย บุพบท+นาม

ปกคลุม	< __P(ด้วย)N> ยอดเขา <u>ปกคลุมด้วย</u> หิมะ
ประกอบ	< __P(ด้วย)N> เครื่องดื่มนี้ <u>ประกอบด้วย</u> น้ำส้มกับน้ำตาล

นำแสดง <__P(โดย)N> ละครเรื่องนี้นำแสดงโดยเคนและแอน
 แต่ง <__P(โดย)N> นิยายเรื่องนี้แต่งโดยชวงส์ ฉายะจินดา
 คำนึง <__P(ถึง)N> อย่ามุ่งแต่จะได้โดยไม่คำนึงถึงอะไรทั้งสิ้น
 บรรลุ <__P(ถึง)N> ชั่วเวลาเพียงปีเดียว เขาก็บรรลุถึงสิ่งที่ฝันไว้ตอนเป็นเด็ก
 หมั่นหม่ <__P(ต่อ)N> เรื่องที่คุณทำมันหมั่นหม่ต่อศีลธรรม
 ตอบสนอง <__P(ต่อ)N> โครงการนี้ตอบสนองต่อเจตนาของรัฐบาล
 ท้น <__P(ต่อ)N> หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข้อมูลทางการเงินและข่าวสารที่ท้นต่อเหตุการณ์
 มา <__P(จาก)N> เขามาจากเมืองเล็กๆในยุโรป
 ว่างเว้น <__P(จาก)N> เขาว่างเว้นจากการแสดงมานาน
 พ้น <__P(จาก)N> เขาพ้นจากภาระหน้าที่เนื่องจากเกษียณอายุราชการ

5.10 กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม <__กัน>/<__P(กับ)N>

คำกริยาประเภทนี้ใช้สัญลักษณ์ <__กัน>/<__P(กับ)N> หมายถึงคำกริยาที่ตามด้วยคำว่า กัน ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หรือตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วย กับ+นามวลี คำกริยาประเภทนี้มีความหมายแฝงที่เกี่ยวกับการกระทำซึ่งกันและกัน และมีนัยว่าผู้กระทำการมีมากกว่าหนึ่งคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยา “กัน” หรือ “กับ”

แตกคอ <__กัน> เธอทำให้เพื่อนฝูงแตกคอกันเพราะความหึงหวง
 <__กับ N> เธอยุงให้ฉันแตกคอกับเพื่อนๆ
 แยกแยก <__กัน> คนสองฝ่ายแยกแยกกันอย่างไม่มีวันกลับมาคืนดีกัน
 <__กับ N> กลุ่มรุ่นพี่แยกแยกกับกลุ่มรุ่นน้อง
 แต่งงาน <__กัน> ในที่สุดครูทิมกับครูนพวันแต่งงานกัน
 <__กับ N> ลูกฉันไม่ยอมแต่งงานกับคนที่ฉันหาให้
 ได้การม <__กัน> เขาได้การมกันได้อย่างคุะเค็ดเผ็ดมัน
 <__กับ N> อย่ามาได้การมกับแม่นะ
 สมยอม <__กัน> คู่กรณีสมยอมกัน เรื่องจึงยุติ
 <__กับ N> อย่าไปสมยอมกับคนทุจริต
 สวน <__กัน> เราสองคนเดินสวนกันไปสวนกันมาในงาน แต่ไม่มีโอกาสคุยกัน
 <__กับ N> เมื่อวาน เพ็ญเดินสวนกับอาจารย์หญิง
 เสมอ <__กัน> สองทีมเสมอกัน
 <__กับ N> ผลไม้กองนี้ไม่เสมอกับกองโน้น

- กินเส้น <__กัน> เราไม่กินเส้นกัน ไม่อยากประชุมร่วมกัน
 <__กับ N> ฉันไม่กินเส้นกับเขา
 กินแห่งแกลงใจ<__กัน>เราสองคนไม่ได้กินแห่งแกลงใจกันนะ
 <__กับ N> ฉันกินแห่งแกลงใจกับเขา จน ไม่อยากคบกับเขาอีก
 ข้องแหวะ<__กัน> เราอย่าข้องแหวะกันเลยดีกว่า
 <__กับ N> ฉัน ไม่อยากไปข้องแหวะกับเขาหรอก
 เข้าคู่ <__กัน> หนุ่มสาวนั้นเข้าคู่กันได้ดี
 <__กับ N> คณะกรรมการใช้คำว่า "ชาตูปาภิเษก" เพื่อให้เข้าคู่กับ "รัชดาภิเษก"
 กระทบกระทั้ง <__กัน> นักวิชาการสองคนนั้นกระทบกระทั้งกันหลายครั้งในการประชุมวิชาการ
 <__กับ N> นักการเมืองคนนี้มีเรื่องกระทบกระทั้งกับฝ่ายค้านมาตลอด
 ทะเลาะ <__กัน> แม้จะนับถือศาสนาต่างกัน แต่คนในชุมชนก็ไม่เคยทะเลาะกัน
 <__กับ N> เขาอารมณ์ไม่ดี ทะเลาะกับทุกคน

คำกริยาประเภทนี้ ซึ่งอาจเรียกว่า “คำกริยากับและกัน” มีโครงสร้างที่เห็นชัด กล่าวคือ สามารถเปลี่ยนสลับจากรูปแบบ “กับ” เป็น “กัน” หรือในทางกลับกันได้ เช่น ในที่สุดครูทิมกับครู นพวันต์ก็แต่งงานกัน สามารถเปลี่ยนเป็น ในที่สุดครูทิมก็แต่งงานกับครู นพวันต์ ในทางกลับกัน ฉัน ไม่กินเส้นกับเขา เปลี่ยนเป็น ฉันกับเขาไม่กินเส้นกัน ได้

อนึ่ง มีข้อพึงสังเกตที่สำคัญคือ คำกริยาทุกคำอาจใช้กับคำว่า กัน และ คำว่า กับ ได้ทั้งนั้น เพื่อให้มีส่วนขยายคำกริยาบ่งบอกความหมายว่ามีผู้กระทำอาการมากกว่า 1 คน และมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น คำกริยา เดิน พุด ทำงาน ใน เราเดินกันมาสองชั่วโมงแล้วยังไม่ถึงที่หมายเลย เขาพูดกันว่าจะมี ปฏิบัติ ผมทำงานกับท่านมาห้าปีแล้ว แต่ประเด็นสำคัญคือ คำกริยาเหล่านี้ไม่ใช่ “คำกริยากับและ กัน” <__กัน>/<__P(กับ)N> เพราะการเติม กับ หรือ กัน เป็นการเสริมแบบไม่จำเป็น ตรงข้ามกับ คำกริยา <__กัน>/<__P(กับ)N> ที่ต้องตามด้วย กับ หรือ กัน เสมอจึงจะได้ใจความ

5.11 สรุป

ผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของคำกริยา พบว่าคำกริยาในภาษาไทยสามารถแบ่งตาม รูปแบบใหญ่ๆออกเป็น 10 รูปแบบโดย อาศัยคำที่ตามหลังกริยา เช่น คำนาม คำบุพบท คำวิเศษณ์ (กัน)หรือคำกริยาด้วยกัน กริยา 10 รูปแบบมีดังนี้

- 1) <__#> แม้อย่างมีความสุขเมื่อลูกมาเยี่ยม
- 2) <__N> เขาขายบ้านหลังเก่าไปแล้ว
- 3) <__N(COR)> พ่อแม่และพี่ชายของผมเป็นหมอ

- 4) <__N(LOC)> พ่อจะไปเชียงใหม่สองสัปดาห์
- 5) <__V> หัวหน้าต้องมีความยุติธรรม
- 6) <__V(ให้)V> อาจารย์แนะนำให้นิสิตอ่านบทความในวารสารวิชาการที่มีผู้ตรวจคุณภาพ
- 7) <__P(ว่า)V> อาจารย์ชมว่านิสิตรุ่นนี้เก่งและขยัน
- 8) <__P(ที่)V> แม่พอใจที่ลูกได้ทุนเรียนต่อต่างประเทศ
- 9) <__P N> เครื่องดื่มนี้ประกอบด้วยน้ำส้มกับน้ำตาล
- 10) <__กัน>/<__กับ N> เด็กสองคนทะเลาะกันเป็นประจำ
เด็กคนนี้ทะเลาะกับคนอื่นๆเป็นประจำ

บทที่ 6

คำนามในภาษาไทยมาตรฐาน

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

คำนามจำแนกเป็นประเภทย่อยตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ คำนามสามัญ คำนามชื่อเฉพาะ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำนามแปลง และ คำนามจำนวน ดังนี้

6.1 คำนามสามัญ (Common Noun)

คำนามสามัญ หรือที่ตำราภาษาไทยบางตำราเรียกว่า “สามัญนาม” เป็นคำนามประเภทที่ปรากฏได้ในบริบทที่หลากหลายมากที่สุด เนื่องจากคำนามสามัญสามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างนามวลีทุกรูปแบบ ได้แก่ ปรากฏตามลำพัง ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ ปรากฏเป็นส่วนหลักอยู่ข้างหน้า นามวลีที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนหลักของนามวลีนั้น และมักพบปรากฏเป็นส่วนหลักอยู่ข้างหน้า คำนามชื่อเฉพาะด้วย

ในด้านความหมายนั้น คำนามสามัญเป็นชื่อที่ใช้เรียกสิ่งทั่วไปในลักษณะที่เป็นการระบุประเภทหรือจัดหมวดหมู่ โดยไม่ได้บอกเจาะจงถึงคนใดคนหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

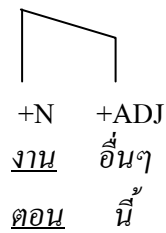
ตัวอย่างของคำนามสามัญ เช่น เงินเดือน เจ้าของ เด็ก เพื่อน ชื่อเล่น วีรบุรุษ สถานี วิทยุทธรมชาติ ภาษา ปริญญาตรี เลข อันดับ สัตว์ วิญญาณ ก้อนเมฆ ดอกไม้ สี พนักงาน พระมหากษัตริย์ รัฐ องค์กร บุคคล สิทธิ เสรีภาพ กฎหมาย ศักดิ์ศรี ฯลฯ

ตัวอย่างคำนามสามัญในโครงสร้างแบบต่างๆในข้อมูล

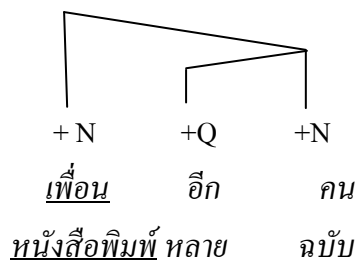
(1) หิมะ <u>สูงเท่าเขา</u> เลยคะ	(ปรากฏตามลำพัง ในหน่วยสร้างนามวลี)
(2) <u>ชอบไปซื้อ</u> ปิ้งกะนั้น	(ปรากฏตามลำพัง ในหน่วยสร้างนามวลี)
(3) <u>ตอนนี้</u> อายุยี่สิบเจ็ดเกือบๆจะยี่สิบแปดแล้ว	(ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ นี้ ในหน่วยสร้างนามวลี)
(4) <u>ก็ลองไปสมัครงาน</u> อื่นๆ	(ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ อื่น ในหน่วยสร้างนามวลี)
(5) <u>ลงหนังสือพิมพ์</u> หลายฉบับเลย	(ปรากฏหน้านามวลี หลายฉบับ ในหน่วยสร้างนามวลี)
(6) <u>เพื่อน</u> อีกคนที่เขานั่งบก.อะ...	(ปรากฏหน้านามวลี อีกคน ในหน่วยสร้างนามวลี)
(7) ถ้า <u>คุณมีพี่น้อง</u> 5 คน เรียนจบหมดแล้ว	(ปรากฏหน้านามวลี 5 คน ในหน่วยสร้างนามวลี)

ลักษณะโครงสร้างของนามวลีที่มีคำนามเป็นส่วนหลักสามารถแสดงได้ดังนี้

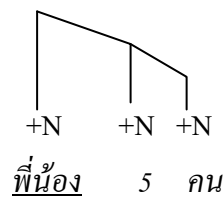
(8)

(9)

(10)

6.2 คำนามชื่อเฉพาะ (Proper Noun)

คำนามชื่อเฉพาะ หรือที่ตำราภาษาไทยบางตำราเรียกว่า “วิสามานยนาม” เป็นคำนามประเภทที่มีปริบทในการปรากฏจำกัดที่สุด ส่วนใหญ่คำนามชื่อเฉพาะจะปรากฏตามคำพ้องในหน่วยสร้างนามวลี และโดยปกติแล้วคำนามชื่อเฉพาะมักไม่พบปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ นี่/นั้น และมักไม่พบปรากฏหลังคำปริมาณ เช่น *เชียงใหม่ นี้ *พี่ม้านั้น *หลายอาร์เอส เป็นต้น เนื่องจากคำนามชื่อเฉพาะมีความหมายเฉพาะเจาะจงในตัวเองอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีส่วนขยายมาบอกกำหนดอย่างไรก็ดี คำนามชื่อเฉพาะอาจปรากฏร่วมกับคุณศัพท์คำอื่นบางคำได้ เช่น หาเป็นชู้เก่าๆมาซัดกัน แต่ก็พบไม่บ่อยนัก

ด้านความหมายนั้นถือว่าเป็นลักษณะเด่นของคำนามชื่อเฉพาะ เนื่องจากคำนามชื่อเฉพาะใช้เป็นชื่อเรียกเจาะจงตัวถึงคนใดคนหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นบุคคล สัตว์ สถานที่ ตราหรือยี่ห้อ ฯลฯ โดยเป็นการกล่าวถึงเป็นรายๆไป ในภาษาอังกฤษนั้นคำนามชื่อเฉพาะก็มีลักษณะการใช้

แตกต่างจากคำนามชนิดอื่นอย่างชัดเจน คือ คำนามชื่อเฉพาะจะเริ่มต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ เช่น *John, Thailand, Microsoft* และไม่ใช้ร่วมกับ article เป็นต้น

ตัวอย่างของคำนามชื่อเฉพาะ เช่น ไทย สิงคโปร์ จีน เซี่ยงไฮ้ กาญจน์ จุฬาฯ คริสต์ พุทธ ประชาธิปไตย จักรพรรดิ อภิสัทธา เวชชาชีวะ วิบูลย์กิจ บริษัท เอ.อาร์.อินฟอร์เมชันแอนด์เทคโนโลยี จำกัด ฯลฯ

ตัวอย่างคำนามชื่อเฉพาะในข้อมูล (ปรากฏคำพ้องในหน่วยสร้างนามวลี)

- (11) พอเรียนมอกรุงเทพจบ
- (12) คุณจะนั่งอยู่ที่ไหน ปักกิ่ง นิวออร์ก คุณก็เปิดไทยแคนได้ดอตคอมได้
- (13) หรือเราเป็นพุทธแค่รอกในโบสถ์
- (14) คุณรู้ไหมว่าคานธีเอาชนะอังกฤษยังไง
- (15) ก็เลยไปสมัครที่จุฬาฯ
- (16) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ ...

นอกจากนี้ มักพบคำนามชื่อเฉพาะไปปรากฏอยู่หลังคำนามสามัญที่บอกประเภท โดยคำนามชื่อเฉพาะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามสามัญ เพื่อระบุชื่อของคำนามสามัญนั้นและทำให้คำนามสามัญมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น ราชอาณาจักรไทย, ชนเผ่าอะบอริจิน, ธนาคารกสิกรไทย, เมืองกาญจน์, จังหวัดชุมพร, โรงเรียนบ้านบางกะปิ ฯลฯ

ตัวอย่างโครงสร้างนามวลีที่มีคำนามชื่อเฉพาะเป็นส่วนขยายของคำนามสามัญ

- (17)
+N _{COMMON}	+N _{PROPER}
จังหวัด	<u>ชุมพร</u>
ราชอาณาจักร	<u>ไทย</u>
ชนเผ่า	<u>อะบอริจิน</u>
ธนาคาร	<u>กสิกรไทย</u>
มอ	<u>กรุงเทพ</u>

6.3 คำสรรพนาม (Pronoun)

คำสรรพนาม เป็นคำนามชนิดที่สามารถปรากฏตามลำพังและปรากฏเป็นส่วนหลักข้างหน้านามวลีที่ประกอบด้วยคำปริมาณและคำลักษณนามได้ แต่ไม่พบในตำแหน่งหลังคำปริมาณและตำแหน่งหน้าคำคุณศัพท์ เช่น

ตำแหน่งหลังคำปริมาณ: *หลายเรา *ทุกเธอ *แต่ละมัน *อีกคุณ

ตำแหน่งหน้าคำคุณศัพท์: *เขาอื่น *เธอไหน *หนูนี้ *มันสวยๆ

การที่คำสรรพนามไม่ปรากฏในบริบทเหล่านี้จะมีเหตุผลคล้ายคลึงกับคำนามชื่อเฉพาะ กล่าวคือ คำสรรพนามมีความหมายอ้างอิงเจาะจงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีส่วนอื่นมาชี้เฉพาะเจาะจงหรือแสดงลักษณะอีก

ในด้านความหมายนั้น คำสรรพนามเป็นคำที่ใช้เรียกแทนคำนาม โดยทั่วไปแล้วการที่จะทำความเข้าใจว่าคำสรรพนามดังกล่าวสื่อความหมายถึงคนใดหรือสิ่งใดจำต้องอาศัยบริบท หรือต้องเป็นสิ่งที่ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจกันอยู่ก่อน

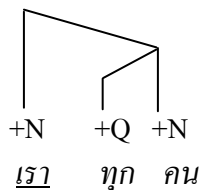
ตัวอย่างของคำสรรพนาม เช่น ฉัน(ฉัน) ข้า กู เรา คุณ เอ็ง แก มึง เธอ เขา(เค้า) ท่าน พระองค์ ท่าน มัน แม่ง กัน นี่ นั่น พวกเรา พวกเขา เป็นต้น

ตัวอย่างคำสรรพนามในโครงสร้างแบบต่างๆในข้อมูล

(18)	<u>เขา</u> ว่าวงการโฆษณาจีนเพิ่งเริ่มต้น	(ปรากฏลำพัง)
(19)	ทำไม <u>TBWA</u> เชี่ยว <u>ไ้</u> ถึงเลือก <u>คุณ</u>	(ปรากฏลำพัง)
(20)	ตอนนี้จอห์นก็อยู่ <u>กะเค้า</u>	(ปรากฏลำพัง)
(21)	<u>เรา</u> ดี <u>ต่อกัน</u>	(ปรากฏลำพัง)
(22)	<u>เรา</u> ทุกคนสมควรจะ <u>ได้รับ</u> โอกาส <u>แก้ตัว</u>	(ปรากฏหน้านามวลี ทุกคน)

ตัวอย่างโครงสร้างของนามวลีที่มีคำสรรพนามเป็นส่วนหลัก

(23)

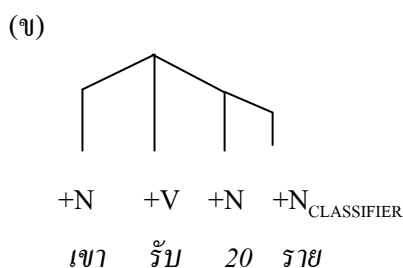
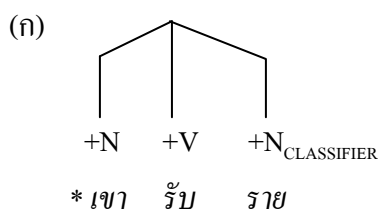
6.4 คำลักษณนาม (Classifier)

คำลักษณนาม เป็นคำนามที่มีลักษณะการปรากฏที่โดดเด่น คือ คำลักษณนามเป็นคำนามชนิดเดียวที่ไม่สามารถปรากฏตามลำพังในหน่วยสร้างนามวลีได้ เมื่อไรก็ตามที่คำลักษณนามปรากฏจะต้องมีส่วนขยายปรากฏร่วมด้วย โดยส่วนขยายอาจเป็นคำคุณศัพท์หรือคำปริมาณ ตัวอย่างเช่น

คำนามสามัญปรากฏลำพัง	คำลักษณนามปรากฏลำพัง	คำลักษณนามปรากฏร่วมกับ ส่วนขยาย
(24) ก. <u>เสื่อน้ำรักดี</u>	ข. * <u>ตัวน้ำรักดี</u>	ค. <u>ตัวนี้</u> น้ำรักดี
(25) ก. <u>อยากได้รถ</u>	ข. * <u>อยากได้คัน</u>	ค. <u>อยากได้คันใหญ่ๆ</u>
(26) ก. <u>บางคนบริจาคสิ่งของ</u>	ข. * <u>บางคนบริจาคชิ้น</u>	ค. <u>บางคนบริจาคหลายชิ้น</u>

หรือมิฉะนั้นคำลักษณนามก็ต้องปรากฏหลังคำนามจำนวน โดยในกรณีเช่นนี้คำลักษณนามจะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามจำนวนที่อยู่ข้างหน้า เช่น 3 คน, 20 ราย, ครึ่งชิ้น เป็นต้น

(27)

อย่างไรก็ดี ภาษาไทยมีคำลักษณนามจำนวนมากที่มีรูปพ้องกับคำนามสามัญหรือคำสรรพนาม จึงทำให้เกิดความลำบากในการระบุว่ คำนามที่พบเป็นคำนามสามัญหรือคำลักษณนาม เช่น คำนามสามัญ คน มีคำลักษณนามประจำคำว่า คน เช่นกัน ดังนั้น จึงควรกำหนดเกณฑ์ในการจำแนก คำนามทั้งสองชนิดนี้ออกจากกัน โดยในที่นี้สามารถใช้กรอบโครงสร้างนามวลีย่อยเพื่อระบุคำลักษณนาม ดังนี้

ก. [N_{COMMON} Q ____]

ข. [N_{COMMON} ____ AJ]

กล่าวคือ คำนามใดที่สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบโครงสร้างนามวลีย่อยทั้งสองกรอบนี้ได้ จัดว่าเป็นคำลักษณนาม ตัวอย่างเช่น

(28) N_{COMMON} Q N_{CLASSIFIER}

(ก) นักฟุตบอล ทุก คน

(ข) *นักฟุตบอล ทุก นักฟุตบอล

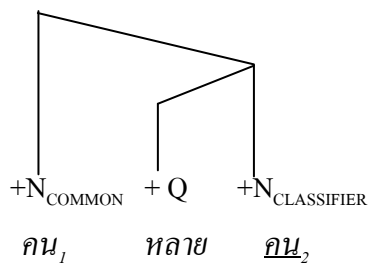
(29) N_{COMMON} N_{CLASSIFIER} AJ

(ก) นักฟุตบอล คน ใหน

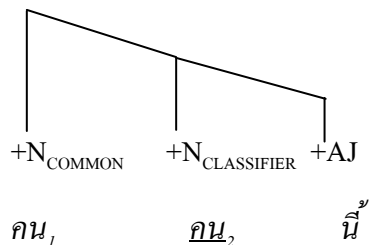
(ข) *นักฟุตบอล นักฟุตบอล ใหน

จากตัวอย่าง (28ข) และ (29ข) จะเห็นได้ว่าคำว่า นักฟุตบอล ไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างของกรอบโครงสร้างนามวลีย่อยทั้งสองกรอบได้ ดังนั้น นักฟุตบอล จึงเป็นคำนามสามัญเท่านั้น สำหรับนามวลี คนหลายคน และ คนคนนี้ ซึ่งมีคำนามสามัญและคำลักษณนามมีรูปคำพ้องกันสามารถอธิบายได้ตามตัวอย่างข้างล่างนี้

(30)

(31)

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์กรอบนามวลีย่อย พบว่า คำว่า คน₁ เป็นคำนามสามัญ ส่วนคำว่า คน₂ เป็นคำลักษณนาม

ตัวอย่างของคำลักษณนาม เช่น คน นาย ราย ตัว ที่ แห่ง คำ อัน อย่าง เรื่อง ฉบับ บาท
ครั้ง เดือน ปี ประเทศ

ตัวอย่างคำลักษณนามในโครงสร้างแบบต่างๆในข้อมูล

- (32) คือเราไปหลายครั้งเราก็มีเพื่อนหลายคน (ปรากฏเป็นส่วนหลักหลังคำปริมาณ หลาย)
- (33) มีมิตรหนึ่งเล่ม (ปรากฏเป็นส่วนขยายของคำนามจำนวน หนึ่ง)
- (34) เวลาตั้งต้นกิจการโฆษณาแต่ละชิ้น (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ก.)
- (35) มีผลงานชิ้นไหนที่ชื่นชอบ (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ข.)
- (36) คนคนนี้เป็นคนยังไง (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ข.)
- (37) เพื่อนคนหนึ่งไม่อ่านงานผม (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ข.)
- (38) ชื่องานของเค้าทุกเล่ม (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ก.)
- (39) ม.เอกชนที่หนึ่งเปิดรับสมัครอาจารย์ (ปรากฏในกรอบนามวลีย่อยแบบ ข.)

6.5 คำนามแปลง (Nominalized Noun)

คำนามแปลง หรือที่ตำราภาษาไทยบางตำราเรียกว่า “อาการนาม” คือ คำนามที่แปลงมาจากคำกริยา โดยการเติมหน่วยคำเติมหน้า (prefix) ว่า การ- หรือ ความ- เข้าไปข้างหน้า ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างคำในภาษาไทยรูปแบบหนึ่ง คำกริยาบางคำอาจเติมได้เฉพาะ การ- เช่น การวิ่ง, การทำงาน, การลงทุน, การเดินทาง ซึ่งคำกริยาเหล่านี้มักเป็นคำกริยาบอกการกระทำ แต่คำกริยาบางคำสามารถเติมได้ทั้ง การ- และ ความ- เช่น ความรัก-การรัก, ความเปลี่ยนแปลง-การเปลี่ยนแปลง, ความง่วง-การง่วง เป็นต้น ซึ่งคำกริยาเหล่านี้มักเป็นคำกริยาบอกสภาพหรือความรู้สึก โดยเมื่อเติม ความ- จะมีความหมายบ่งถึงตัวสภาพหรือตัวความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนเมื่อเติม การ- จะมีความหมายบ่งถึง การทำให้เกิดสภาพหรือความรู้สึกนั้นขึ้น

เมื่อพิจารณาการปรากฏในหน่วยสร้างนามวลี พบว่า ส่วนใหญ่แล้วคำนามแปลงจะปรากฏลำพังในหน่วยสร้างนามวลี อย่างไรก็ดี คำนามแปลงสามารถปรากฏได้ในทุกบริบทของหน่วยสร้างนามวลีเช่นเดียวกับคำนามสามัญ ได้แก่ ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ ปรากฏหลังคำปริมาณ และปรากฏเป็นส่วนหลักข้างหน้านามวลีที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนหลัก แต่ไม่พบบ่อยนัก ดังนั้นลักษณะเด่นที่คำนามแปลงแตกต่างจากคำนามสามัญจึงอยู่ที่รูปคำและลักษณะการสร้างคำ

ตัวอย่างของคำนามแปลง เช่น

การกังวล	การเดินทาง	การลงทุน	การผลิต
การศึกษา	การค้า	การซื้อปิ้ง	การฆ่าตัดตอน

การแก่งแย่งแข่งขัน	การคัดทิ้ง	การฉายแสง	การโต้ตอบ
การขาย	การคิด	การจัดการ	การถ่ายรูปร
การเขียน	การสนับสนุน	การเจริญเติบโต	การทรีท
การค้นคว้า	การจับกุม	การช่วงชิง	การท่องเที่ยว
การควบคุม	การฉันทพล	การช่วยเหลือ	การทำงาน

ความกังวล	ความดี
ความรัก	ความกตัญญู
ความใคร่	ความกระตือรือร้น
ความเป็นอยู่	ความกลัว
ความผิด	ความกล้าหาญ
ความสนใจ	ความเกลียด
ความครีเอทีฟ	ความใกล้ชิด
ความคลุมเครือ	ความขยันหมั่นเพียร
ความคาดหวัง	ความเข้มแข็ง
ความคิด	ความเข้าใจ
ความคุ้มครอง	ความกังวล
ความซ้าซากจำเจ	ความเกรงใจ
ความเคยชิน	
ความเครียด	
ความเคารพ	
ความงอกงาม	
ความงาม	
ความโชคคิ	
ความซัพเฟอร์	
ความเงียบ	
ความจริงใจ	
ความจริง	
ความโง่	
ความฉาบฉวย	
ความชอบ	
ความชอบธรรม	หน้า 85

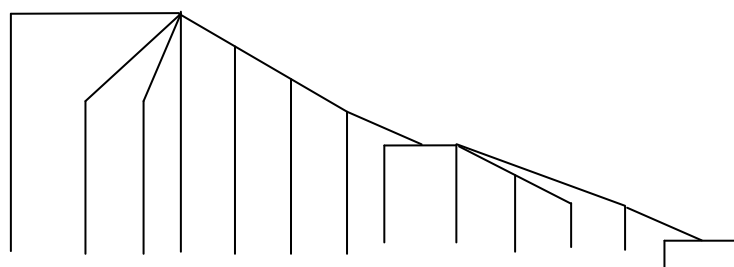
หน้า 86

ตัวอย่างคำนามแปลงในโครงสร้างแบบต่างๆในข้อมูล

- (40) คนส่วนใหญ่ไม่รู้รักความรัก รู้รักแต่ใคร (ปรากฏคำพัง)
 (41) มันเลยเป็นการกังวลไป (ปรากฏคำพัง)
 (42) คนส่วนใหญ่ไม่รู้รักความรัก รู้รักแต่ใคร (ปรากฏหลังคำปริมาณ)
 (43) ทัศนคติอันนี้ไม่ใช่แค่การศึกษา (ปรากฏหลังคำปริมาณ)
 (44) เพราะมันสะท้อนความเป็นอยู่ทั้งหมด (ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ ทั้งหมด)
 (45) ความผิดต่างๆมาจากเด็ก (ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ ต่างๆ)
 (46) การเดินทางครั้งล่าสุดของคุณเป็นอย่างไรบ้าง (ปรากฏหน้านามวลี ครั้งล่าสุด)
 (47) ทำไมอาจารย์จึงมีความสนใจหลากหลายด้านครับ (ปรากฏหน้านามวลี หลากหลายด้าน)

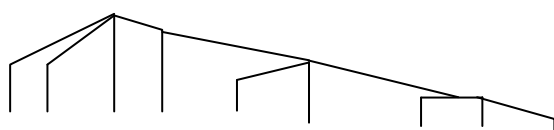
ทั้งนี้ คำนามแปลงในที่นี้ไม่ได้หมายรวมถึงคำที่ขึ้นต้นด้วย การ-/ความ- ที่ไม่ได้แปลงมาจากคำกริยา เช่น การเมือง, การบ้าน, การเกษตร, การประปา เนื่องจากกระบวนการสร้างคำดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำแต่อย่างใด นอกจากนั้น ยังไม่รวมถึงนามวลีที่มีคำว่า การ/ความ/การที่ นำหน้า เช่น การจะไปเที่ยว, การฉีดสีที่ติดตัวเรามาจากโรงเรียน, ความอยากที่จะอยู่ในสายอาชีพดังนี้, ความไม่ประทับใจในตัวแอ๊ดไวดเซอร์, การที่เลื่อมมาเขียน, การที่เราารู้สึกมาตลอด อีกด้วย เนื่องจากนามวลีเหล่านี้ควรวิเคราะห์ให้เป็นโครงสร้างระดับวลีมิใช่ระดับคำ หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำว่า การ/ความ/การที่ นำหน้าสามารถแสดงโครงสร้างได้ดังนี้ (ดูเรื่องโครงสร้างนามวลี ในหัวข้อ 18.1.3 และเรื่องอนุประโยคเติมเต็มกริยา ในหัวข้อ 23.2.2.3)

(48)

+P +N +V +V +N +V +N +P +V +N +N +V +P +N
 เพราะว่า เรา ได้ ทำ การ ฉีด สี ที่ ติด ตัว เรา มา จาก โรงเรียน

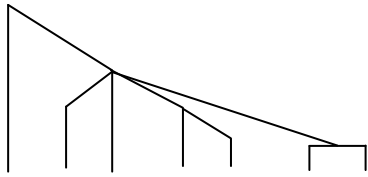
(49)

+AV +AV +V +N +AV +V +P +N +N
 ก็ เลย เกิด ความ ไม่ ประทับใจ ใน ตัว แอ๊ดไวดเซอร์

หน้า 87

(50)

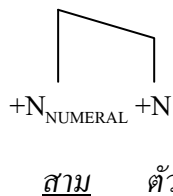
+N +N +V +V +AV +P +N
การที่เรา รู้สึก มา ตลอด ว่า ...

6.6 คำนามจำนวน (Numeral Noun)

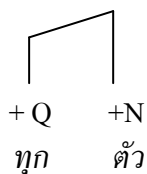
คำนามจำนวน คือคำนามที่ใช้บอกจำนวน ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็นตัวเลขและที่เป็นคำในภาษา เช่น 3, หนึ่งพันห้าร้อยห้าสิบห้า, ครึ่ง เป็นต้น แม้ว่าคำนามจำนวนจะมีความหมายคล้ายคลึงกับคำปริมาณ แต่คำสองประเภทนี้มีลักษณะการปรากฏที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำปริมาณต้องปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นส่วนหลักเท่านั้น โดยไม่สามารถปรากฏตามลำพังเป็นอิสระได้ ส่วนคำนามจำนวนสามารถปรากฏลำพังได้ ตัวอย่างเช่น คำว่า *ทุก* จัดเป็นคำปริมาณ เนื่องจากต้องปรากฏข้างหน้าคำนามที่เป็นส่วนหลัก เช่น *ทุกคน* และไม่สามารถปรากฏตามลำพังว่า **ทุก* ได้ ส่วนคำว่า *หนึ่ง* จัดเป็นคำนามจำนวน เพราะสามารถปรากฏได้ในทั้งสองบริบท เช่น *หนึ่งคน*, *หนึ่ง* เป็นต้น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาโครงสร้างในการปรากฏร่วมกับคำลักษณนามหรือคำนามประเภทอื่นที่ตามมาข้างหลังแล้ว จะพบว่าหน่วยสร้างนามวลีที่เกิดขึ้นจะมีโครงสร้างต่างกัน ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

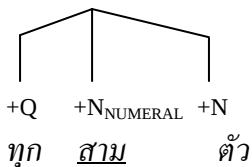
(51)

(52)

(53)

จากตัวอย่างที่ (51) คำนามจำนวน สาม ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในนามวลี โดยมีคำลักษณนาม ตัว ที่ปรากฏอยู่ข้างหลังเป็นส่วนขยาย ส่วนในตัวอย่างที่ (52) คำปริมาณ ทุก ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในนามวลี โดยมีคำลักษณนาม ตัว ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก และเมื่อคำทั้งสามประเภทปรากฏร่วมกันจะเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างดังแสดงใน (53)

ตัวอย่างคำนามจำนวนในโครงสร้างแบบต่างๆในข้อมูล

- (54) ทางภาคใต้มีครูสอนคอมพิวเตอร์อายุ 23 กับนักเรียนอีก 3 (ปรากฏคำฟัง)
 (55) ผมให้ 20,000 อีก 7 บาทคุณไปหาเอาเอง (ปรากฏคำฟัง)
 (56) ถวัลย์ขายได้แปดพัน ผมขายได้หมื่นสอง (ปรากฏคำฟัง)
 (57) ค้นได้เอามาทั้งสองวิชาเลย (ปรากฏหน้าคำลักษณนาม วิชา)
 (58) ผมบอกว่าเอทีเอ็มมีตรงนั้น 3 ตู้ (ปรากฏหน้าคำลักษณนาม ตู้)
 (59) ผมให้ 20,000 อีก 7 บาทคุณไปหาเอาเอง (ปรากฏหน้าคำลักษณนาม บาท)
 (60) มีครูสอนคอมพิวเตอร์อายุ 23 กับนักเรียนอีก 3 (ปรากฏเป็นส่วนหลักหลังคำปริมาณ อีก)
 (61) มันจะประมาณสองชั่วโมงครึ่ง แต่เลาพูดครึ่งชั่วโมง (ปรากฏหน้าคำลักษณนาม ชั่วโมง)
 (62) หายไปประมาณครึ่งนี้ (ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ นี้ และหลังคำปริมาณ ประมาณ)

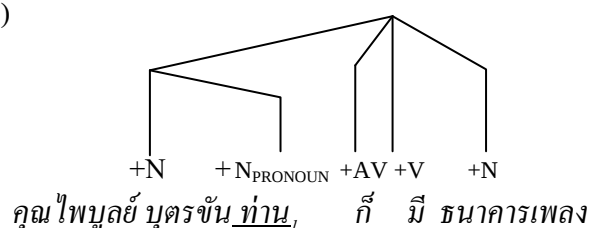
6.7 ปัญหาในการระบุชนิดของคำนามชนิดต่างๆ

เนื่องจากคำนามแต่ละชนิดอาจมีรูปและเสียงพ้อง (homonymous and homophonous) กับคำนามอีกชนิดหนึ่งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำลักษณนามมักมีรูปพ้องกับคำนามชนิดอื่น จึงทำให้เกิดความลำบากในการระบุว่าคำดังกล่าวเป็นคำนามชนิดใด ดังนั้น การระบุชนิดย่อยของคำนามให้ถูกต้องจึงต้องพิจารณาจากลักษณะการปรากฏที่ต่างกัน

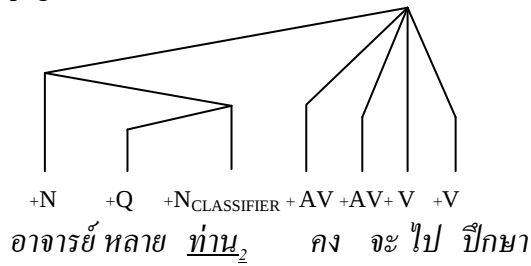
6.7.1 คำลักษณนาม VS คำสรรพนาม

คำลักษณนามอาจมีรูปพ้องกับคำสรรพนามได้ การระบุจำแนกคำลักษณนามออกจากคำสรรพนามอาศัยกรอบโครงสร้างนามวลีย่อย (6.1.4) หากคำนามดังกล่าวปรากฏในกรอบโครงสร้างนามวลีย่อย ให้จัดเป็นคำลักษณนาม ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (63)-(64)

(63)

(64) page 89

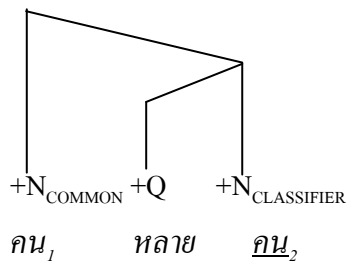

จากตัวอย่างข้างต้น ท่าน₁ ในตัวอย่างที่ (63) เป็นคำสรรพนาม ส่วน ท่าน₂ ในตัวอย่างที่ (64) เป็นคำลักษณนาม

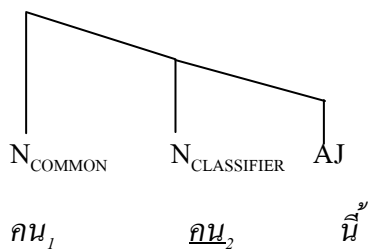
6.7.2 คำลักษณนาม VS คำนามสามัญ

คำลักษณนามอาจมีรูปพ้องกับคำนามสามัญได้ การระบุจำแนกคำลักษณนามออกจากคำนามสามัญอาศัยกรอบโครงสร้างนามวลีย่อย (6.1.4) หากคำนามดังกล่าวปรากฏในกรอบโครงสร้างนามวลีย่อย ให้จัดเป็นคำลักษณนาม ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (65)-(66)

(65)

(66)

จากตัวอย่างข้างต้น คน₁ ในตัวอย่างที่ (65-66) เป็นคำนามสามัญ ส่วน คน₂ ในทั้งสองตัวอย่างเป็นคำลักษณนาม

บทที่ 7

คำคุณศัพท์ในภาษาไทยมาตรฐาน

นัฐฉิ ไชยเจริญ

7.1 คำคุณศัพท์ (Adjective)

คำคุณศัพท์ คือ คำที่ปรากฏหลังคำนาม และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ เช่น คนดี - *ไม่ดี ตัวอื่น - *ไม่อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ คำคุณศัพท์นั้นยังไม่สามารถปรากฏตามลำดับได้ กล่าวคือ ทุกครั้งที่คำคุณศัพท์ปรากฏต้องมีคำนามอยู่ข้างหน้าเสมอ โดยคำคุณศัพท์จะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามดังกล่าว คำคุณศัพท์ในที่นี้ได้รวมเอาคำที่มีผู้เรียกชื่อว่า “ตัวกำหนด” เช่น นี้ นั่น ไหน ไว้ด้วย เราสามารถเขียนลักษณะแสดงการปรากฏของคำคุณศัพท์ได้ดังนี้

คุณศัพท์:	-[ไม่ _] , +[N _]
-----------	-------------------

คำคุณศัพท์บางคำมีรูปตรงกับคำกริยา แต่จะปรากฏในลักษณะของคำซ้ำ (ตัวเขียนแสดงรูปเป็นไม้ยมก (๗) ส่วนทางเสียงแสดงในลักษณะของการออกเสียงซ้ำ) เช่น คนดี กับ คนดี ๆ จากตัวอย่างนี้ แม้ว่าคำว่า ดี และ ดี ๆ จะทำหน้าที่ขยายคำนาม คน เหมือนกัน แต่คำว่า ดี สามารถปรากฏหลังคำว่า ไม่ ในนามวลีว่า คนไม่ดี ได้ ดังนั้นจึงถือว่าคำว่า ดี เป็นคำกริยา ส่วนคำว่า ดี ๆ ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า ไม่ ให้กลายเป็นนามวลี *คนไม่ดี ๆ ได้ ดังนั้นจึงถือว่าคำว่า ดี ๆ เป็นคำคุณศัพท์ (ดูเรื่องคำซ้ำที่เปลี่ยนชนิดของคำในบทที่ 17)

เกณฑ์การระบุคำคุณศัพท์

ก. คำคุณศัพท์ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ ตัวอย่างเช่น

*ไม่เก่ง ๆ *ไม่สนุก ๆ *ไม่นี้ *ไม่นั่น *ไม่ไหน *ไม่อื่น

ข. คำคุณศัพท์ปรากฏหลังคำนาม โดยทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนาม ตัวอย่างเช่น

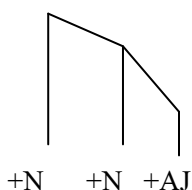
- (1) เขาไปให้เอ็นจิโอที่ทำงานในภาคใหญ่ ๆ
- (2) คนมักจะมองว่าเอ็นจิโอคือภาพเดิม ๆ ของการเดินประท้วง
- (3) เหมือนมีเส้นบาง ๆ เชื่อมกันอยู่
- (4) การจะสร้างอะไรดี ๆ ที่มีอิมแพค เราต้องไม่คาดหวัง
- (5) อันนั้นก็จะเป็นวัฒนธรรมอีกแบบนึงเลย
- (6) คิดว่าจะมาทำงานสาขาอื่น

- (7) ความจริงมันมีหลายแบบ หลายโมเดล มีวัตถุใดที่ทำให้คุณมีความสุขบ้าง
(8) ปลายปีนี้ ต้นปีหน้า

ค. คำคุณศัพท์ไม่สามารถปรากฏลำพังได้ ตัวอย่างเช่น
*อื่น *ต่างๆ *นึ่ง *ใด *สวยๆ *แข็งๆ

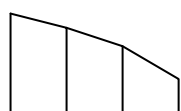
ตัวอย่างโครงสร้างของนามวลีที่มีคำคุณศัพท์ปรากฏอยู่

(9)

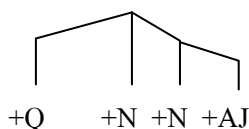
เป็นโปรดิวเซอร์ให้กับ ศิลปิน คน อื่นๆ

(10)

อยาก ใส่ เสื้อผ้า สวยๆ

(11)

จนถึงบัดนี้ก็ ประมาณ สาม ปี กว่าๆ

7.2 ประเภทย่อยของคำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์สามารถจำแนกประเภทย่อยได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ คุณศัพท์บอกคุณลักษณะ (Qualifying Adjective) และคำคุณศัพท์บอกกำหนด (Determining Adjective) ดังนี้

7.2.1 คำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ (Qualifying Adjective)

คำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ เป็นคำคุณศัพท์ที่แปลงมาจากคำกริยา แต่ปรากฏในลักษณะของ คำซ้ำ โดยการซ้ำเสียงหรือเขียนเป็น ไ้ม้มก (ๆ) ตัวอย่างเช่น จากคำกริยา เก่ง กลายเป็นคำคุณศัพท์

เก่งๆ ทั้งนี้คำกริยานั้นสามารถปรากฏเป็นภาคแสดง (predicate) ได้ เช่น เขาเก่งมาก และสามารถบอกปฏิเสธโดยใช้คำว่า ไม่ ได้ เช่น เขาไม่เก่ง ส่วนคำคุณศัพท์ไม่สามารถเป็นภาคแสดงได้และไม่สามารถบอกปฏิเสธโดยใช้คำว่า ไม่ ได้ เช่น *คนไม่เก่งๆ เป็นต้น

ในด้านความหมาย คำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะจะบ่งบอกคุณสมบัติหรือรูปลักษณะ เป็นการเสริมความหมายให้กับคำนามที่เป็นส่วนหลัก

ตัวอย่างคำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ เช่น ดีๆ เลวๆ ใหญ่ๆ เล็กๆ หนักๆ ซ้ำๆ บางๆ ใหม่ๆ จริงๆ ง่ายๆ เต็มๆ ร้อนๆ น่ารักๆ

ตัวอย่างคำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะที่พบในข้อมูล

- (12) ลองดูคณะใหม่ๆ หรือ ศาสตร์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาบนโลกนี้
- (13) ต้องการเห็นว่ามีคนตัวเล็กๆที่เป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงแบบนั้น
- (14) แต่เราคิดว่าก็มีหนังดีๆที่ไม่ได้ไปเหมือนกัน
- (15) การที่ต้องไปยื่นเปิดเพลงต่อหน้าคนเยอะๆ
- (16) เมืองนี้มีนักร้อง นักดนตรี เก่งๆ เยอะมาก
- (17) โดยส่วนตัวเป็นคนขี้นุ้ย ไม่ได้เป็นคนกล้าแสดงออกอยู่
- (18) เอาไปทำอะไรสนุกๆให้เด็กสร้างการเรียนรู้ที่หาไม่ได้จากที่ไหน

7.2.2 คำคุณศัพท์บอกกำหนด (Determining Adjective)

คำคุณศัพท์บอกกำหนด หรือ ตัวกำหนด เป็นคำคุณศัพท์ที่ไม่ได้แปลงมาจากคำกริยา และไม่จำเป็นต้องปรากฏในลักษณะของคำซ้ำ เช่น นี่ นั่น ไหน ไค อื่น เป็นต้น

ในด้านความหมาย คำคุณศัพท์บอกกำหนดจะช่วยชี้เฉพาะคำนามที่เป็นส่วนหลักว่า กล่าวถึงคำนามกลุ่มใด และไม่ได้กล่าวรวมถึงคำนามกลุ่มใด คำคุณศัพท์บอกกำหนดในที่นี้แบ่งเป็น 5 ประเภทย่อย เรียงตามลำดับการปรากฏหลังคำนาม (ดูตารางแสดงลำดับการปรากฏของคำคุณศัพท์) ดังนี้

1. คุณศัพท์บอกเจาะจง เช่น แรก, ต้น, สุดท้าย, ถัดมา, ต่อมา, ก่อน, อื่น, ต่างๆ, หนึ่ง(นิ่ง), เดียว
2. คุณศัพท์บอกรวมกลุ่ม เช่น ทั้งหมด ทั้งหลาย
3. คุณศัพท์บอกชี้เฉพาะ เช่น นี่ นั่น ไหน ไค
4. คุณศัพท์บอกจำกัด เช่น เท่านั้น
5. คุณศัพท์บอกเน้น เช่น เอง นี่เอง

ตัวอย่างคำคุณศัพท์บอกกำหนด เช่น นี้ นั้น ไหน ใด อื่น ต่างๆ แรก ถัดมา ต่อมา ก่อน ทั้งหลาย เป็นต้น

ตัวอย่างคำคุณศัพท์บอกกำหนดที่พบในข้อมูล

- (19) ก็เลยเห็นความชัดเจน ก่อนข้างเยอะในเรื่องนี้
- (20) บลั๊ตพวกนี้ ชื่อเสียงมันถล่มทลาย
- (21) ก๊อบกิ้นนั้น ก่อนข้างดีคะ
- (22) เราต้องรับผิดชอบที่จะทำให้ถึงเป้าหมายนั้นๆ
- (23) มีบทบาทใดบ้างที่ติดมาจากในหนัง
- (24) มันผู้ใด ไร้อึด มันผู้นั้น สิ้นอนาคต
- (25) เราคิดว่าเราจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางไหน
- (26) การใช้ชีวิตของเราไม่ได้ใช้ชีวิตเพื่อสิ่งอื่น
- (27) มนุษย์ยังสัมพันธ์กันด้วยเหตุอื่นๆนอกจากฐานะปะปัง
- (28) การมาอยู่เชียงใหม่ปีกว่าๆนี้ชีวิตภายในเปลี่ยนแปลงไป

สิ่งที่น่าสังเกต คือ มีคำคุณศัพท์บอกกำหนดจำนวนมากที่สามารถปรากฏในรูปของคำซ้ำได้ เช่นเดียวกับคำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ แต่การซ้ำคำของคำคุณศัพท์บอกกำหนดนั้นไม่ได้ทำให้ชนิดของคำเปลี่ยนไป แต่จะช่วยให้แสดงระดับความไม่เจาะจง (indefiniteness) ที่เพิ่มขึ้น เช่น อื่น – อื่นๆ, แรก – แรกๆ, ก่อน – ก่อนๆ (ดูเรื่องคำซ้ำที่เปลี่ยนชนิดของคำในบทที่ 17) ดังนั้น หากพบว่าคำคุณศัพท์ที่เป็นคำซ้ำนั้นแปลงมาจากคำกริยา ก็จัดว่าเป็นคำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ แต่หากไม่ได้แปลงมาจากคำกริยา ก็จัดว่าเป็นคำคุณศัพท์บอกกำหนด เช่น สวยๆ เป็นคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ ส่วน อื่นๆ เป็นคุณศัพท์บอกกำหนด เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว เรายังสามารถจำแนกคำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะและคำคุณศัพท์บอกกำหนดออกจากกัน โดยใช้กรอบวลี [__ กว่านี้] ในการทดสอบได้

[__ กว่านี้]

กล่าวคือ คำคุณศัพท์บอกคุณลักษณะสามารถปรากฏในตำแหน่งช่องว่างหน้า กว่านี้ ในกรอบวลีทดสอบนี้ได้ ส่วนคำคุณศัพท์บอกกำหนดไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวได้ ตัวอย่างเช่น

- (29) (ก) คนสวยๆ (ข) คนสวยๆกว่านี้
- (30) (ก) เล่มหนาๆ (ข) เล่มหนาๆกว่านี้
- (31) (ก) เรื่องไหน (ข) *เรื่องไหนกว่านี้

- (32) (ก) คนอื่น (ข) *คนอื่นกว่านี้
 (33) (ก) คนอื่นๆ (ข) *คนอื่นๆกว่านี้
 (34) (ก) รุ่งก่อนๆ (ข) *รุ่งก่อนๆกว่านี้

จากตัวอย่างที่ (29ข-30ข) แสดงว่า สวยๆ และ หนาๆ เป็นคุณศัพท์บอกคุณลักษณะ ส่วนตัวอย่างที่ (31ข-34ข) แสดงว่า ไหน อื่น/อื่นๆ และ ก่อนๆ เป็นคุณศัพท์บอกกำหนด

ในด้านรูปแบบการปรากฏของคำคุณศัพท์นั้น คำคุณศัพท์มากกว่าหนึ่งคำสามารถปรากฏเรียงต่อเนื่องกันได้ โดยมีลำดับการปรากฏ ดังนี้

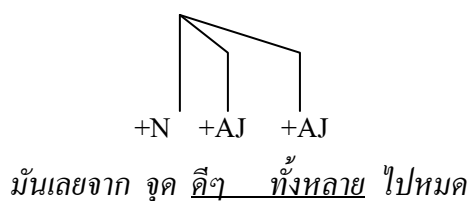
1	2	3	4	5	6	7
ส่วนหลัก	ส่วนขยาย					
คำนาม (ต้องมี)	คำคุณศัพท์					
	คุณศัพท์ บอก คุณลักษณะ (ถ้ามี)	คุณศัพท์บอกกำหนด				
		เจาะจง	รวมกลุ่ม	ชี้เฉพาะ	จำกัด	เน้น

ตัวอย่างการปรากฏร่วมกันของคำคุณศัพท์ในข้อมูล

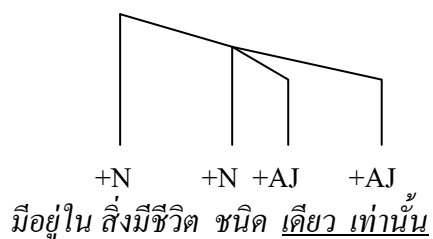
- (35) ให้กับมาเลเชีย อินโดนีเซีย ประเทศเล็กๆ ทั้งหลายเหล่านี้ด้วย
 (36) มันเป็นการตอบโจทย์ที่มันเลยจากจุดดีๆ ทั้งหลายไปหมด
 (37) คนตัวเล็กๆ ที่พยายามทำอะไรดีๆ เท่านั้นถึงจะเปลี่ยนแปลงโลกใบนี้ด้วยกันได้
 (38) การฟื้นฟูเอกลักษณ์ไทยทั้งหลายนั้นผมไม่ได้ว่า
 (39) พฤติกรรมอย่างนี้มีอยู่ในสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวเท่านั้น
 (40) เสียงมันออกมาจากเสียงเดียวกันทั้งหมด
 (41) ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นเนี่ย

ตัวอย่างโครงสร้างของนามวลีที่มีคำคุณศัพท์หลายคำปรากฏร่วมกัน

(42)

(43)

ตารางแสดงลำดับการปรากฏของคำคุณศัพท์ในหน่วยสร้างนามวลี

หน่วยสร้างนามวลี						
ส่วนหลัก	ส่วนขยาย					
ค่านาม	คุณศัพท์ บอก คุณลักษณะ	คุณศัพท์บอกกำหนด				
(ต้องปรากฏ)	(ถ้ามี)	บอก เจาะจง	บอก รวมกลุ่ม	บอก ชี้เฉพาะ	บอก จำกัด	บอก เน้น
คน นักตะ สินค้า ผลไม้ ชุด ตัว สี	สวยๆ ดีๆ เก่งๆ เท่าๆ แข็งๆ เก่าๆ เด่นๆ	<u>บอกลำดับ</u> แรก/แรกๆ ต้น/ต้นๆ ท้าย/ท้ายๆ สุดท้าย/ สุดท้ายๆ หน้า/หน้าๆ หลัง/หลังๆ รอง/รองๆ กลาง/กลางๆ ถัดไป/ถัดๆไป ถัดมา/ถัดๆมา ต่อไป/ต่อไป ต่อมา/ต่อมา ก่อน/ก่อนๆ ล่าสุด	ทั้งหมด ทั้งหลาย ใดๆ	นี้ นั้น ไหน ใด บ้าง	เท่านั้น	เอง นี่เอง นั่นเอง

		<u>บอกไม่ชี้</u> <u>เฉพาะ</u> <u>เอกพจน์</u> หนึ่ง / นึ่ง <u>บอกไม่ชี้</u> <u>เฉพาะ</u> <u>พหูพจน์</u> อื่น/อื่นๆ ต่างๆ ทั่วไป/ทั่วๆไป เดิม/เดิมๆ <u>บอกชี้เฉพาะ</u> <u>เอกพจน์</u> เดียว / เดียวกัน				
ครั้ง		กว่า/กว่าๆ				
30 (เลข)						

หมายเหตุ: คำคุณศัพท์ในชุดบอกเจาะจงส่วนใหญ่สามารถเกิดแบบเดียวหรือเกิดซ้ำ(ๆ)ก็ได้ เมื่อเกิดซ้ำจะแสดงระดับความไม่เฉพาะเจาะจงที่เพิ่มขึ้นด้วย

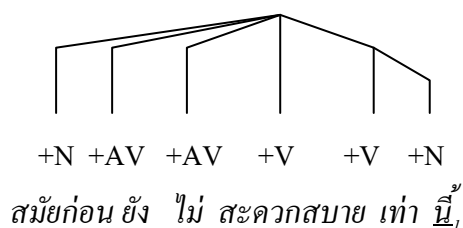
7.3 ปัญหาในการระบุชนิดของคำสำหรับคำคุณศัพท์

เนื่องจากคำคุณศัพท์บางคำมีลักษณะพ้องรูปพ้องเสียง (homonymous and homophonous) กับคำชนิดอื่น เช่น คำนาม คำวิเศษณ์ คำปริมาณ และคำกริยา จึงทำให้เกิดความลำบากในการระบุว่าคำดังกล่าวเป็นคำคุณศัพท์หรือไม่ ดังนั้น การระบุชนิดของคำให้ถูกต้องจึงต้องพิจารณาความแตกต่างในด้านการกระจายของคำและการปรากฏร่วมกับคำชนิดอื่นๆ ตามเกณฑ์การปรากฏของคำแต่ละชนิดดังนี้

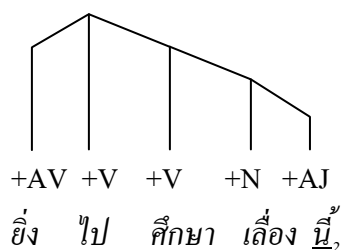
7.3.1 คำคุณศัพท์ VS คำนาม

การระบุจำแนกชนิดของคำระหว่างคำคุณศัพท์และคำนามที่พ้องรูปกัน ให้พิจารณาว่าคำคุณศัพท์ต้องปรากฏหลังคำนามในหน่วยสร้างนามวลีเสมอ ส่วนคำนามสามารถปรากฏตามลำดับในหน่วยสร้างนามวลีได้ ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (44)-(45) และ (46)-(47)

(44)

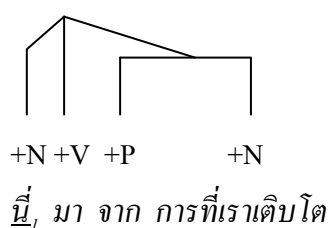

(45)

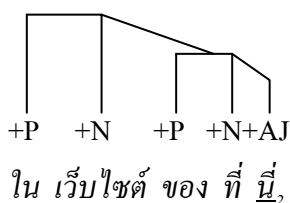

จากตัวอย่างข้างต้น นี้ ใน (44) เป็นคำนามประเภทสรรพนาม เนื่องจากปรากฏตามลำดับในนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มให้กับคำกริยา เท่า ส่วน นี้ ใน (45) เป็นคำคุณศัพท์ประเภทบอกกำหนดเนื่องจากปรากฏเป็นส่วนขยายอยู่หลังคำนาม เลื่อง ในนามวลี เลื่องนี้

(46)

(47)

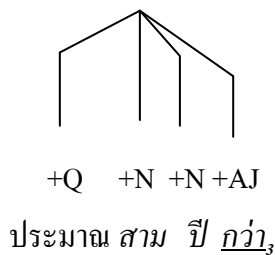

จากตัวอย่างข้างต้น *เท่านั้น*₁ ใน (50) เป็นคำคุณศัพท์ เนื่องจากเป็นส่วนพืงพาของคำนาม *พระเจ้า* ในนามวลี ส่วน *เท่านั้น*₂ ใน (51) เป็นคำวิเศษณ์ เนื่องจากเป็นส่วนพืงพาของคำกริยา *ยิ้ม* ในกริยวลี

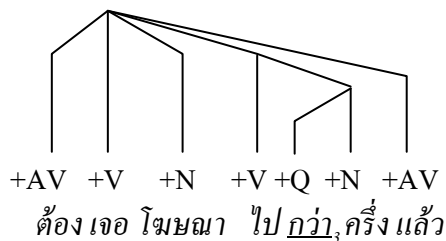
7.3.2 คำคุณศัพท์ VS คำปริมาณ

การระบุจำแนกชนิดของคำระหว่างคำคุณศัพท์และคำปริมาณที่พ้องรูปกัน ให้พิจารณาว่าคำคุณศัพท์ต้องปรากฏหลังคำนามโดยเป็นส่วนพืงพาของคำนาม ส่วนคำปริมาณเป็นส่วนพืงพาของคำนามเช่นกัน แต่ต้องปรากฏหน้าคำนามเสมอ ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (48)-(52)

(48)

(52)

จากตัวอย่างข้างต้น *กว่า*₁ ใน (48) เป็นคำคุณศัพท์ เนื่องจากเป็นส่วนพืงพาที่ปรากฏอยู่หลังคำนามจำนวน สาม ส่วน *กว่า*₂ ใน (50) เป็นคำปริมาณ เนื่องจากเป็นส่วนพืงพาที่ปรากฏอยู่หน้าคำนามจำนวน ครึ่ง

7.3.3 คำคุณศัพท์ VS คำกริยา

คำคุณศัพท์และคำกริยากรรมบางประเภทมีความหมายคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ คำกริยากรรมเมื่อนำมาซ้ำคำแล้ว ยังสามารถเปลี่ยนชนิดมาเป็นคำคุณศัพท์ได้ ดังนั้น การระบุจำแนกชนิดของคำระหว่างคำคุณศัพท์และคำกริยา ให้พิจารณาว่า คำคุณศัพท์ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ ส่วนคำกริยาสามารถทำเป็นปฏิเสธ โดยการเติมคำว่า *ไม่* เข้าไปข้างหน้าได้ ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (53)-(54)

(53) (ก) รถสวยๆ ก็ชอบ

(ข) *รถไม่สวยๆ ก็ชอบ

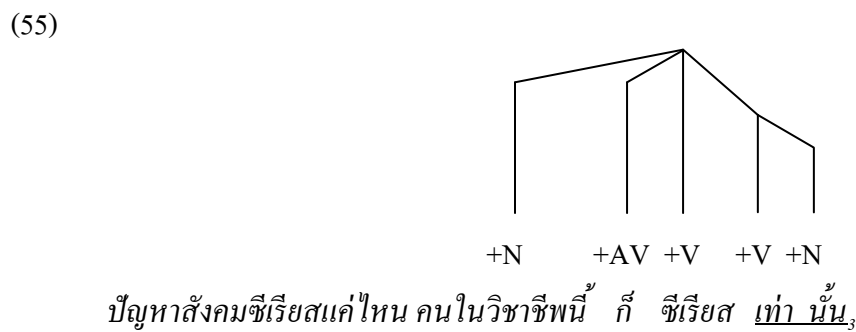
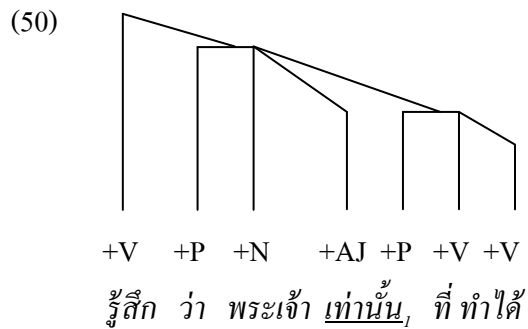
(54) (ก) อึ้งคนนี้ตัวจริงสวย

(ข) อึ้งคนนี้ตัวจริงไม่สวย

จากตัวอย่างข้างต้น *สวยๆ* ใน (53) เป็นคำคุณศัพท์ เนื่องจากไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ ดังแสดงใน (53ข) ส่วน *สวย* ใน (54) เป็นคำกริยาเนื่องจากสามารถทำปฏิเสธได้ ดังแสดงใน (54ข)

7.3.4 คำคุณศัพท์ VS วลี

คำคุณศัพท์ที่เป็นคำประสมอาจมีรูปคำพ้องกับวลีได้ ดังนั้น การระบุจำแนกคำคุณศัพท์ออกจากวลี ให้พิจารณาจากโครงสร้างในแผนภูมิ ดังแสดงเปรียบเทียบในตัวอย่างที่ (50)-(55)

จากตัวอย่างข้างต้น *เท่านั้น*, ใน (50) เป็นคำคุณศัพท์ขยายคำนาม *พระเจ้า* ส่วน *เท่านั้น*, ใน (55) เป็นกริยวลีที่มีส่วนประกอบเป็นคำกริยา *เท่า* และคำนาม *นั้น*

บทที่ 8

คำปริมาณในภาษาไทยมาตรฐาน

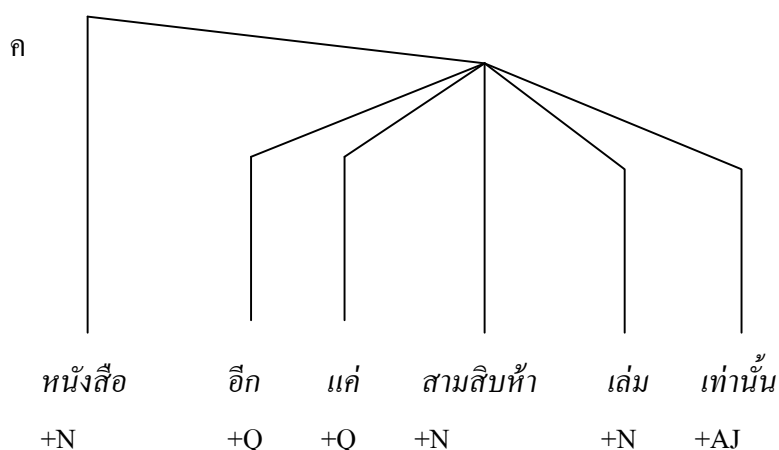
กิตติมา อินทร์ทรัพย์

คำปริมาณ คือ คำที่ปรากฏหน้าคำนามและบ่งบอกความหมายเชิงปริมาณ คำปริมาณจะปรากฏในนามวลีเสมอโดยคำปริมาณอาจปรากฏหลังคำนามหลักของนามวลี แต่ต้องปรากฏหน้าคำนามหลักที่มันขยาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) ก นามวลี [NP หนังสือ [NP อีกแค่ สามสิบ เล่ม เท่านั้น NP] NP]
 ข นามวลี [NP อีกแค่ สามสิบ เล่ม เท่านั้น NP]

หนังสือ เป็นคำนามหลักของนามวลีใน (1ก) มีนามวลีย่อย อีกแค่สามสิบเล่มเท่านั้น (1ข) เป็นส่วนขยาย ในนามวลีย่อย (1ข) นี้ มีคำนามหลัก สามสิบ เป็นคำหลัก มี อีก และ แค่ อยู่ข้างหน้าเพื่อขยายคำนามดังกล่าว และมีคำลักษณนาม เล่ม ขยาย คำนามหลัก สามสิบ

เราสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำปริมาณและคำอื่นๆในนามวลีที่คำปริมาณปรากฏได้ดังแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

แผนภูมิต้นไม้ในข้อ (1ก) แสดงให้เห็นว่าหนังสือ เป็นคำนามหลักจึงอยู่จุดสูงสุด โดยมีนามวลีที่มีคำนาม สามสิบ เป็นคำนามหลักเป็นส่วนขยาย และคำปริมาณ อีก และ แค่ เป็นส่วนขยายหน้าคำนาม สามสิบ ส่วน เล่ม และเท่านั้น เป็นส่วนขยายที่ตามหลังคำนามหลัก

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแรกที่จัดให้คำปริมาณเป็นหนึ่งในชนิดคำของภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เป็นเครื่องกำหนด งานวิจัยในอดีตจัดคำที่บ่งบอกความหมายเชิงปริมาณ เช่น *ประมาณ กว่า ตั้ง เกือบ เลียด บรรดา ทุก* รวมถึงจำนวนเลข เช่น 100 ที่หนึ่ง ที่สอง เป็นประเภทย่อยของเป็นคำชนิดต่างๆ กันอย่างไม่เป็นระบบ นักไวยากรณ์ไทยดั้งเดิม (พระยาอุปกิตศิลปสาร 2538:90) บรรจบ พันธุเมธา (2525) นววรรณ พันธุเมธา (2553) กำชัย ทองหล่อ (2550) เห็นว่าคำเหล่านี้เป็นคำประมาณวิเศษณ์ ศรัญญา เสวตมาลย์ (Savetamalya 1989: 164-165) จัดให้จำนวนเลขและคำที่มีความหมายบ่งบอกปริมาณหน้าคำนามเป็นคำคุณศัพท์ (เช่น *อีก*) หรือคำวิเศษณ์ (เช่น *แค่*) ส่วนภาวดี ดิพังตน (Deephuenton 1992:229) จัดให้คำที่มีความหมายบ่งบอกจำนวนและปริมาณเป็นเหล่านี้เป็นวิเศษณ์ หรือคำปริมาณ ซึ่งไม่ได้ระบุชนิดคำที่ชัดเจน ดังนั้นการจัดให้คำปริมาณเป็นชนิดคำชนิดหนึ่ง และเป็นชนิดคำเดียวที่สามารถปรากฏหน้าคำนามได้ คำใดที่ปรากฏหลังคำนามเป็นคำคุณศัพท์ทั้งสิ้น จึงเป็นการจัดระบบชนิดคำตามโดยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ทำให้เห็นภาพรวมของภาษาไทยได้อย่างชัดเจน

บทนี้จะกล่าวถึงลักษณะคำปริมาณในภาษาไทย คำปริมาณกับคำหลัก การจัดหมวดหมู่คำปริมาณในภาษาไทย การเรียงลำดับคำปริมาณ และคำปริมาณกับคำพ้องเสียง

8.1 ลักษณะคำปริมาณในภาษาไทย

คำปริมาณในภาษาไทยมีลักษณะดังต่อไปนี้ คำปริมาณไม่สามารถปรากฏตามลำพัง คำปริมาณไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ไม่ได้ คำปริมาณปรากฏหน้าคำนามเสมอ คำปริมาณสามารถปรากฏร่วมกันได้

8.1.1 คำปริมาณไม่สามารถปรากฏตามลำพัง

คำปริมาณไม่สามารถปรากฏตามลำพัง และต้องปรากฏหน้าคำนามเสมอ ดังตัวอย่าง (2) และ (3)

- (2) ก *ไปตั้งปี*
ข **ไปตั้ง*
- (3) ก *ไปหลายปี*
ข **ไปหลาย*

เป็นที่สังเกตว่าคำจำนวนซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546:90) เรียกว่าคำสังขยาและนักไวยากรณ์ไทย (นววรรณ พันธุเมธา 2551, กำชัย ทองหล่อ 2553) จัดให้เป็นปริมาณวิเศษณ์ นั้น งานวิจัยนี้ไม่จัดเป็นคำวิเศษณ์บอกริมาณแต่อย่างใด แต่จัดเป็นคำนาม เนื่องจากคำจำนวนสามารถปรากฏตามลำพังในการ

ตอบคำถามได้ต่างจากคำปริมาณโดยทั่วไป ตัวอย่างที่ (4) และ (5) แสดงให้เห็นว่าจำนวน 200 สามารถใช้ในการตอบคำถามและปรากฏตามลำพังโดยไม่ต้องมีคำนามตามมาได้

(4) ก. กี่คน

ข. 200

(5) ก. คาดว่าจะมีคนมา 200 คน

ข. คาดว่าจะมีคนมา 200

นอกจากนี้เมื่อทดสอบโดยการตามด้วยตัวกำหนด และการตามด้วยคำแสดงความเป็นเจ้าของ ทำให้ทราบว่า คำที่บ่งบอกจำนวนและคำว่า ครั้ง เป็นคำนาม เรียกว่า คำนามจำนวน (ดู 6.1.6) เนื่องจากสามารถปรากฏร่วมกับตัวกำหนดได้ใน (6ก) และ (6ข) และสามารถปรากฏข้างหน้าบุพบท ของ ซึ่งแสดงความเป็นเจ้าของได้

(6) ก. ครั้ง ไค/ ไหน/อื่น

ข. 200 ไค/ ไหน/อื่น

ค. ครั้งของแปดคือสี่

8.1.2 คำปริมาณไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ไม่ได้

คำว่า ไม่ ปรากฏร่วมกับคำกริยาเท่านั้น คำปริมาณจึงไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ ไม่ ซึ่งบ่งบอกการปฏิเสธได้ ดังแสดงใน (2ค) (3ค) และ (7)

(2) ค. ไป/ไม่ตั้งปี

(3) ค. *ไป/ไม่หลายปี

(7) *ไป/ไม่กว่าปี

8.1.3 คำปริมาณปรากฏหน้านามเสมอ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีคำหลักอยู่หน้าและตามด้วยส่วนขยาย คำนามอยู่หน้าคำคุณศัพท์ซึ่งรวมถึงตัวกำหนด คำปริมาณจึงเป็นคำชนิดเดียวในภาษาไทยที่ปรากฏหน้าคำหลัก การจัดคำปริมาณเป็นหนึ่งในชนิดคำของไทยจึงเป็นการแสดงลักษณะที่เฉพาะของภาษาไทยได้ชัดเจน คำปริมาณจำเป็นต้องปรากฏหน้าคำนามเสมอ คำปริมาณอาจนำหน้าคำนามสามัญ เช่น

- (8) แต่ละวัน
 (9) ร่วมปี
 (10) เกือบ 4 ชั่วโมง

ในคำปริมาณ แต่ละ และ ร่วม ปรากฏหน้าคำนามสามัญใน (8) และ (9) และคำปริมาณ เกือบ ปรากฏหน้าคำนามจำนวน 4 ใน (10)

8.1.4 คำปริมาณสามารถปรากฏร่วมกันได้

คำปริมาณมากกว่า 1 ตัวสามารถปรากฏร่วมกันในตำแหน่งหน้าคำนามหลักได้ใน (11) และ (12) ในกรณีที่คำปริมาณหลายตัวปรากฏร่วมกัน คำปริมาณทั้งหมดจะนำหน้าและขยายคำนามหลักดังแผนภูมิต้นไม้ใน (13) ผู้วิจัยไม่พบปริมาณวลีในภาษาไทย เนื่องจากคำปริมาณทุกคำทำหน้าที่ขยายคำนามที่ตามมา การวิเคราะห์ดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยเรื่องปริมาณวลี โดยภาวดี ดีพึงตน (Deephuenton 1992:229) ซึ่งจัดให้คำปริมาณปรากฏในปริมาณวลี

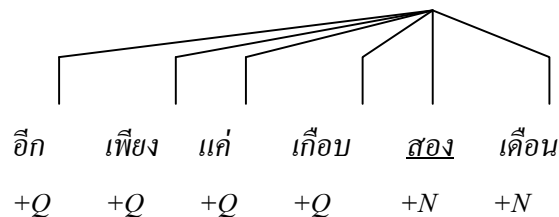
- (11) เกือบ ทุก สาม วัน

+Q +Q +N

- (12) เขียน ร่วม 2000

+Q +Q +N

(13)

จะเห็นได้ว่าใน (13) คำปริมาณทุกคำขยายคำนาม สอง ซึ่งมีคำนามเดือนเป็นส่วนขยาย

8.2 คำปริมาณกับคำนามหลัก

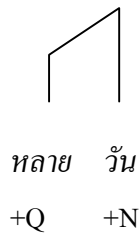
คำปริมาณปรากฏหน้าคำนามหลักในนามวลี คำนามหลักของคำปริมาณอาจเป็นคำนามสามัญใน (14) หรือคำนามจำนวนใน (15) โดยส่วนใหญ่เรามักพบคำนามจำนวนเป็นคำหลัก (ดูคำนามจำนวนที่ 6.1.6)

- (14) ก หลายวัน
- (15) ก คนกว่าครึ่งสนามต้องการมาเชียร์นักฟุตบอลคนนี้
- ข คนกว่าครึ่งต้องการมาเชียร์นักฟุตบอลคนนี้
- ค. * คนกว่าสนามต้องการมาเชียร์นักฟุตบอลคนนี้

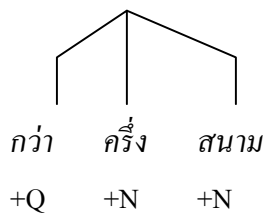
ใน (15) คำปริมาณปรากฏหน้าคำนามสองตัวได้แก่คำนามจำนวน ครึ่ง และคำนามสามัญ สนาม ซึ่งแสดงลักษณะนาม คำนามจำนวนจัดเป็นคำนามหลักเนื่องจากเราไม่สามารถละคำนาม ครึ่ง ได้ในขณะที่ที่ สนาม คำนามที่ตามมาสามารถตัดออกได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

เราสามารถแสดงโครงสร้างของนามวลีที่มีคำนามจำนวนเป็นคำนามหลักได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

- (14) ค

- (15) ง

8.3 การจัดหมวดหมู่คำปริมาณ

คำปริมาณสามารถแบ่งเป็น 5 ประเภทตามตำแหน่งที่ปรากฏ ได้แก่ คำปริมาณจำนวนเดียว คำปริมาณไม่สมบูรณ์ และคำปริมาณคาดคะเน คำปริมาณใกล้เคียงสมบูรณ์ และคำปริมาณเกินจำนวน

8.3.1 คำปริมาณจำนวนเดียว

คำปริมาณจำนวนเดียว เป็นคำปริมาณที่ให้ความหมายของจำนวนหนึ่งเดียว ได้แก่ แต่ละ ต่าง ละ ทุก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (16) แบ่งได้คนละตั้งห้าหมื่น
- (17) ต่างชาติ

(18) จำนวนคนที่มีในแต่ละกระทรวง

8.3.2 คำปริมาณไม่สมบูรณ์

คำปริมาณไม่สมบูรณ์ เป็นคำปริมาณที่ระบุมุมมองหรือความต้องการของผู้พูดต่อจำนวนปรากฏว่ามากหรือน้อยกว่าที่คาดหวัง ได้แก่ อีก เพียง แค่ ทั้ง 3 คำนี้ สามารถปรากฏร่วมกัน และสลับที่กันได้ ในตัวอย่างที่ (19) และสามารถปรากฏหน้าคำปริมาณอื่นๆ ได้เช่นกันในตัวอย่างที่ (20)-(23)

(19) ก อีก เพียง แค่ สิบคน

ข เพียง อีก สิบคน

ค แค่ อีก เพียง สิบคน

(20) ฟัง แค่ ชื่อก็น่าจะสวย

(21) อีก เพียง แค่ ประมาณ กว่า สองร้อย เรื่อง

(22) อีก ตั้ง ประมาณ ห้าร้อย

(23) กองเชียร์ อีก นับ หมื่น

8.3.3 คำปริมาณคาดคะเน

คำปริมาณประมาณการ เป็นคำปริมาณที่ระบุการคาดคะเนจำนวน ได้แก่ ประมาณ สัก (ซัก) ก็ บาง หลาย หลายๆ หลายต่อหลาย ราวๆ ราว สัก

(24) เรื่องสั้นบางเรื่อง

8.3.4 คำปริมาณใกล้สมบูรณ์

คำปริมาณใกล้สมบูรณ์ เป็นคำปริมาณที่ระบุจำนวนที่สูงจนถึงใกล้เต็มจำนวน เช่น เกือบ เหี้ยม เกือบ เกือบๆ ก่อน ร่วม นับ ทั้ง ตั้ง หรือระบุจำนวนที่เกินจำนวนเต็ม เช่น กว่า

(25) ประมาณ ซัก เกือบ ชั่วโมงแล้ว

(26) แล้วก็จะเรียกร้องค่าชดเชย เกือบๆ ห้าล้านบาท

(27) มีดอกไม้ตั้ง 5 ช่อ

8.3.5 คำปริมาณเกินสมบูรณ์

คำปริมาณเกินสมบูรณ์ เป็นคำปริมาณที่ระบุจำนวนที่เกินจำนวนเต็ม เช่น กว่า

(28) เขาทำงานที่นี้มากกว่าสามสิบปีแล้ว

8.4 การเรียงลำดับคำปริมาณ

คำปริมาณสามารถเรียงต่อกันได้เพื่อขยายคำนามที่ตามมาได้ โดยมีการเรียงลำดับการปรากฏดังนี้

จำนวนเดียว < ไม่สมบูรณ์ < คาคะเน < ไกล่สมบูรณ์ < เกินสมบูรณ์

เราสามารถสรุปการเรียงลำดับโครงสร้างการปรากฏของคำปริมาณในนามวลีได้ในตารางต่อไปนี้

นามวลี							
ส่วนขยายนาม					คำหลัก	ส่วนขยายนาม	
คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำนาม	คำนาม	คำ คุณศัพท์
ปริมาณ จำนวน เดียว	ปริมาณ ไม่ สมบูรณ์	คาคะเน	ไกล่ สมบูรณ์	เกิน สมบูรณ์	จำนวน	ลักษณ นาม	
1	2	3	4	5	6	7	8
แต่ละ ต่าง ละ	อีก เพียง แค่	ประมาณ สัก (ซัก) ก็ บาง หลาย หลายๆ หลายต่อ หลาย ราวๆ ราว	เหี้ยม เหยียบ เกือบ เกือบๆ ค่อนข้าง รวม นับ ทั้ง ตั้ง	กว่า			

ตารางต่อไปนี้แสดงการปรากฏร่วมกันอย่างชัดเจนของคำปริมาณ

นามวลี								
ส่วนหลัก	ส่วนขยายนาม							
คำนาม	นามวลี							
	ส่วนขยายนาม					ส่วนหลัก	ส่วนขยายนาม	
	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำ ปริมาณ	คำนาม	คำนาม	คำ คุณศัพท์
	คำ ปริมาณ จำนวน เดียว	คำปริมาณ ไม่สมบูรณ์	คำ ปริมาณ คาดคะเน	คำ ปริมาณ ใกล้เคียง สมบูรณ์	คำปริมาณ เกินสมบูรณ์	จำนวน	ลักษณนาม	
หนังสือ		อีก เพียง แค่	ประมาณ สัก	เกือบ		เก้าสิบ	หน้า	ครึ่ง
		อีก		ตั้ง	กว่า	ห้าร้อย	เล่ม	
ผู้ชม		อีก		เกือบ		สองร้อย	คน	
คน	ละ	อีก	ประมาณ	(ร่วม)	กว่า	สามสิบ	นาที	

8.5 คำปริมาณกับคำพ้องเสียง

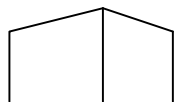
คำปริมาณอาจมีคำพ้องเสียงเป็นคำชนิดอื่น เราสามารถแสดงความแตกต่างโดยใช้แผนภูมิต้นไม้
ดังนี้

กว่า

กว่า₁ เป็นคำปริมาณ แต่ กว่า₂ เป็นคำคุณศัพท์ กว่า₃ เป็นคำบุพบท

ทั้งนี้เราสามารถแยกแยะความหมายที่ต่างกันด้วยโครงสร้างที่แตกต่างกันดังนี้

(31)

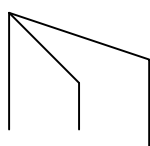

กว่า₁ สามสิบ เมตร

+Q +N +N

“30.1-39 เมตร”

(32)

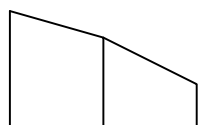

สามสิบ กว่า₂ เมตร

+N +AJ +N

“30.1-39 เมตร”

(33)

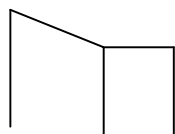

สามสิบ เมตร กว่า₂

+N +N +AJ

“30.1 – 30.99 เมตร”

(34)

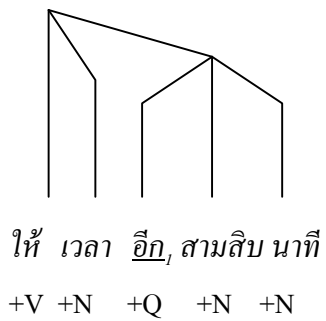
ดี กว่า₃ นี้ เราไม่สามารถใช้ *ดีกว่าใคร/อื่น ได้

+V +P +N

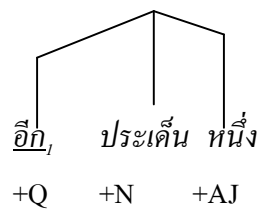
อีกเพียง แค่

อีก₁ เพียง₁ แค่₁ เป็นคำปริมาณ แต่ อีก₂ เพียง₂ แค่₂ เป็นคำวิเศษณ์ขยายคำกริยาหรือคำวิเศษณ์

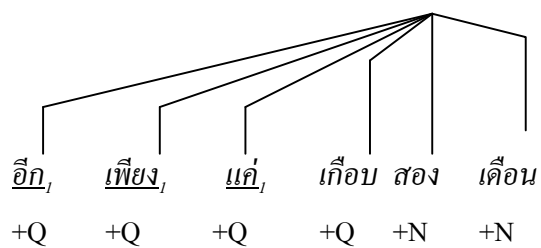
(35)

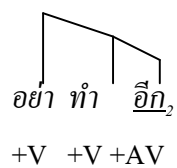
(36)

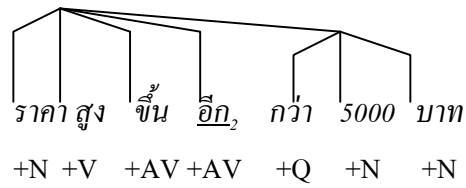
(37)

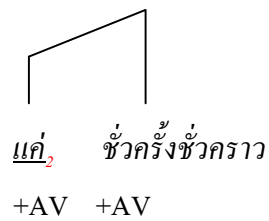
(38)

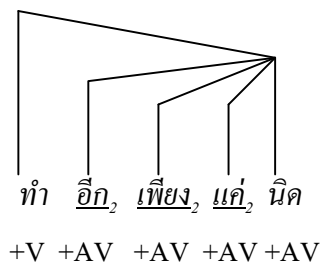
(39)

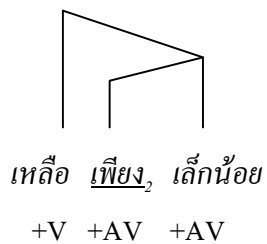
(40)

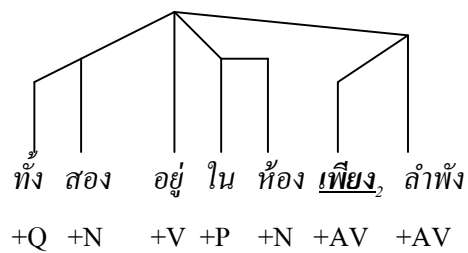
(41)

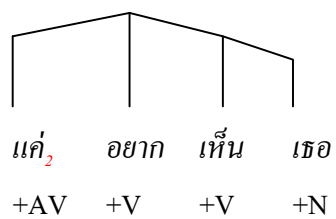
(42)

(43)

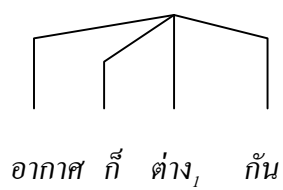
(44)

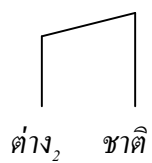
ต่าง

ต่าง₁ เป็นคำกริยา แต่ ต่าง₂ เป็นคำปริมาณ

(45)

(46)

บทที่ 9

คำบุพบทในภาษาไทยมาตรฐาน

กิตติมา อินทร์มรรย

คำบุพบท เป็นคำที่ปรากฏในหน่วยสร้างไวยากรณ์ (exocentric construction) (Starosta 1988) คำบุพบทจำเป็นต้องมีคำหลักร่วมเป็นคำนามหรือคำกริยา คำบุพบทสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามแนวไวยากรณ์ศัพท์การกได้แก่ คำบุพบทที่ตามด้วยคำนาม และ คำบุพบทที่ตามด้วยคำกริยา

9.1 คำบุพบทตามด้วยคำนาม

คำบุพบทที่ตามด้วยคำนามมีจำนวนจำกัดดังต่อไปนี้

จน¹ กระทั่ง¹ จนกระทั่ง เช่น ด้วย¹ โดย¹ กับ² คู่ ยัง ยัน ต่อ ณ จาก² แก่ แต่ ถึง² สำหรับ เพื่อ¹ เพราะ¹ จรด ยกเว้น เฉพาะ เช่น ว่า⁵ เกี่ยวกับ² ริม ภายใต้อันได้ บนเหนือ หน้า หลัง นอก ใน ตั้งแต่ พร้อม ของ ได้แก่

โดยคำบุพบทจะปรากฏหน้าคำนามเสมอ เช่น แต่ครู สำหรับเด็ก ผู้ความเจริญ บนโต๊ะ ส่วนคำบุพบทตามหลังกริยามักพบในโครงสร้างต่อไปนี้

N V (N) ___ N

นั่นคือ คำบุพบทจะอยู่ระหว่างกริยากรรมและหน้าคำนาม ดังตัวอย่าง (1) - (3) หรือ อยู่ระหว่างคำนามทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยากรรมและหน้าคำนาม ดังตัวอย่าง (4) - (7)

(1) บ้านเมืองกำลังกลับคืนสู่ประชาธิปไตย

+V +P +N

(2) ดูนีเซียกับอังกิลา ก็เข้า คู่ รอบ ๘ ทีมสุดท้ายไปทั้งคู่

+V +P +N

(3) วันศุกร์หน้ากลับมาพบกันใหม่กับ รายการ สุริวิภา

+V +P +N

- (4) เป็นความรู้ สำหรับ คนที่เป็นโรคหัวใจ
+V +N +P +N
- (5) เขาจึงมอบภาพนี้ให้ แก่ แจ็คการ์ริน
+V +N +P +N
- (6) ผมได้ทำความดีให้ กับ ประเทศชาติ
+V +N +P +N
- (7) ผู้แทนองค์การประดิษฐ์นานาชาติ ๒๕ องค์กร จาก ๑๘๔ ประเทศทั่วโลกได้มี
มติเป็นเอกฉันท์ทุกเกล้าทุลกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา พระบิดาแห่งการ
+V +N
ประดิษฐ์โลก แต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยเราทุกคน
+P +N

ในประโยคเน้นเรื่อง เรายังพบคำบุพบทในตำแหน่งหน้าประโยคในโครงสร้าง ____ N, N V (N) ใน
ประโยค (8) - (9)

- (8) สำหรับการ แก้ไขปัญหาเนื้อหมูมีราคาแพงนั้น สัปดาห์หน้าจะเชิญโรงฆ่าแหละ
+P +N
และเชิญหมูมาหารือกับนายมีงขวัญ
- (9) สำหรับ หนึ่งร้อยท่านแรกที่โทรเข้ามา ท่านจะได้รับเสื้อสวยๆ ตัวนี้ค่ะ
+P +N

9.1.1 ลักษณะของคำบุพบท

คำบุพบทที่ตามด้วยคำนามในภาษาไทยมีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ก คำบุพบทไม่สามารถตามด้วยตัวกำหนดได้ (Prasithrathsint 2000, Indrambarya 1995, 2009)

เช่น

- (10) *สำหรับ ไค/อื่น
- (11) *แก่ ไค/อื่น

ข คำบุพบทไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคของประโยคเน้นความ (Indrambarya 1995, 2009) เช่น

- (12) *เล็กน้อย แดงกับ

- (13) *เด็กๆนะ ฉันซื้อหนังสือเล่มนี้เพื่อ

ค คำบุพบทไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปริมาณได้ (Indrambarya 2009) เช่น

- (14) *แดงคุยหลายกับ

- (15) *แดงคุยก็กับ

ง คำบุพบทไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์บ่งบอกปฏิเสธ ไม่ ได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2552, Indrambarya 2009) เช่น

- (16) *เลิกไปเที่ยวไม่กับจุ่ม

- (17) *ฉันทำไม่เพื่อเธอ

9.1.2 ชนิดของคำบุพบทที่ตามด้วยคำนามในภาษาไทย

กิตติมา (Indrambarya 1994: 391-392) ได้จัดหมวดหมู่คำบุพบทที่ตามด้วยคำนามในภาษาไทย ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดหมวดหมู่คำบุพบทที่ตามด้วยคำนามในภาษาไทยในงานวิจัยนี้ โดยเราสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ตามรูปการที่ปรากฏร่วมได้ 3 ชนิด ได้แก่ คำบุพบทบ่งบอกสถานที่ คำบุพบทบ่งบอกวิธีการ คำบุพบทบ่งบอกความเกี่ยวข้อง

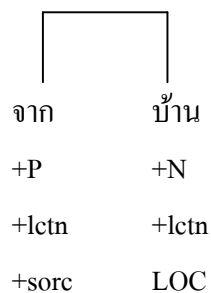
9.1.2.1 คำบุพบทบ่งบอกสถานที่ [+lctn] (locational)

คำบุพบทบ่งบอกสถานที่ ที่ตามด้วยคำนามที่ระบุการกสัมพันธ์เป็นการกสถานที่กำกับ สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้แก่ คำบุพบทระบุจุดเริ่มต้น คำบุพบทระบุเป้าหมาย และคำบุพบทระบุที่ตั้ง

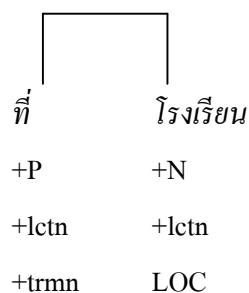
- คำบุพบทระบุจุดเริ่มต้น [+lctn, +sorce](source) ได้แก่ ตั้งแต่ จาก2
- คำระบุเป้าหมาย [+lctn, -sorc] ได้แก่ จรด สู่ ยัง ยัน ต่อ แก่ แด่
- คำบุพบทระบุที่ตั้ง [+lctn, +trmn] (terminus) ได้แก่ ณ ที่ ริม ข้าง ใน ภายใน ใต้ ใต้ บน เหนือ หน้า หลัง นอก ใน

คำนามที่ตามมาจะได้รับการกสัมพันธ์สถานที่ [+LOC] ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

(18)

(19)

ในตัวอย่าง (18) บุพบทระบุจุดเริ่มต้น จาก ตามด้วยคำนามสถานที่ บ้าน ซึ่งมีการกสัมพันธ์เป็นสถานที่ ในขณะที่ (19) คำนามระบุที่ตั้ง ที่ ตามด้วยคำนามสถานที่ โรงเรียน คำนามนี้จะมีรูปการกผู้รับ และการกสัมพันธ์เป็นการกสถานที่

9.1.2.2 คำบุพบทบ่งบอกวิธีการ

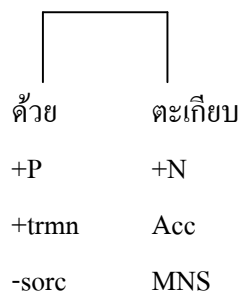
คำบุพบทบ่งบอกวิธีการ ตามด้วยคำนามที่ระบุการกสัมพันธ์เป็นการกวิธีกำกับ (MNS) เราสามารถแบ่งคำบุพบทบ่งบอกวิธีการได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

บุพบทระบุการกล่าวอ้าง [+quot] (quote) ได้แก่ ว่า

บุพบทระบุวิธีการ [-sorc, -goal] ได้แก่ ด้วย[-trmn] โดย [+trmn]

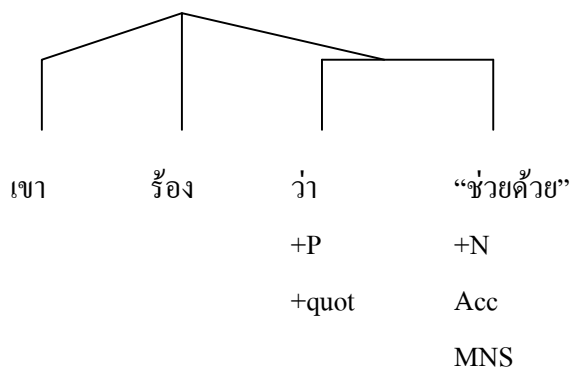
ทั้งนี้คำนามที่ตามมาจะได้รับการกวิธีการ [MNS] ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

(20)

ในตัวอย่าง (20) นุพบพระนุวิธีการ ด้วย ตามด้วยคำนาม ตะเกียบ ซึ่งมีรูปการกเป็นการกผู้รับและการกสัมพันธ์เป็นการกวิธี ในตัวอย่าง (21) นุพบพระนุวิธีการ ว่า ตามด้วยกลุ่มคำ ในเครื่องหมายคำพูดว่า ช่วยด้วย ซึ่งจัดเป็น 1 คำ มีการกวิธีกำกับ

(21)

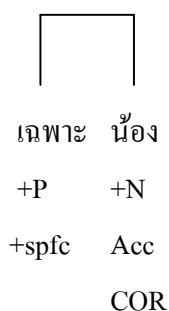
9.1.2.3 คำบุพบทบ่งบอกความเกี่ยวข้อง (+correspondent)

คำบุพบทบ่งบอกความเกี่ยวข้อง ตามด้วยคำนามที่ระบุการกสัมพันธ์เป็นการกผู้เกี่ยวข้องกำกับ สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้แก่ นุพบพระนุผู้เกี่ยวข้อง นุพบพระนุการเจาะจง นุพบพระนุเป้าหมาย และนุพบพระนุเหตุ

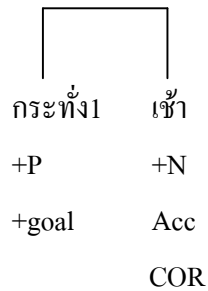
- ก นุพบพระนุการผู้เกี่ยวข้อง [+assn] (association) ได้แก่ พร้อม กับ2 เกี่ยวกับ2 ของ ทั้ง ถึง2
- ข นุพบพระนุการเจาะจง [+spfc] (specific) ได้แก่ ยกเว้น เฉพาะ เช่น ได้แก่
- ค นุพบพระนุเป้าหมาย [+goal] (goal) ได้แก่ จน1 กระทั่ง1 จนกระทั่ง เพื่อ สำหรับ ต่อ
- ง นุพบพระนุเหตุ [+caus] (cause) คำนาม ได้แก่ เพราะ1 เพราะว่า

คำนามที่ตามมาจะได้รับการกสถานที่ [+COR] ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

(22)

(23)

ในตัวอย่าง (23) บุพบทระบุความเกี่ยวข้อง กับ ตามด้วยคำนาม นื่อง ซึ่งมีรูปการกเป็นการกผู้รับและการกสัมพันธ์เป็นการกผู้เกี่ยวข้อง

9.1.3 การกลายเป็นคำไวยากรณ์

คำบุพบทในปัจจุบันอาจเป็นคำกริยาที่ผ่านกระบวนการกลายทางไวยากรณ์มาเป็นคำบุพบท (Diller 2001; Takahashi 2005) หรือ เป็นคำนามที่ผ่านกระบวนการกลายทางไวยากรณ์มาเป็นคำบุพบทในปัจจุบัน (Prasithrathsint 2000, Singhnoi 2000:51) คำกริยาที่ผ่านกระบวนการทางไวยากรณ์เป็นคำบุพบท เช่น ยัง ผู้ (Diller 2001, Takahashi 2005) จาก2 ถึง2 (Indrambarya 2009) ส่วนคำนามที่ผ่านกระบวนการทางไวยากรณ์เป็นคำบุพบท เช่น หน้า หลัง นอก ใน บน ล่าง เหนือ ได้ กลาง ริม ที่ ข้าง ด้าน อย่าง ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2000)

อนึ่งคำบุพบทอาจมีคำพ้องรูปและพ้องเสียงเป็นคำกริยาหรือนามได้ เช่น

จาก

(24) เขาจาก1บ้านมานาน
+V

(25) เขามาจาก2บ้าน
+P

ที่

(26) ขอจองโต๊ะ 3 ที่1ครับ
+N

(27) เชิญที่2เคาน์เตอร์ 3 ครับ
+P

ของ

(28) นี่ ของ ของ ฉัน
 +N +P

9.2 บุพบทที่ตามด้วยกริยา

ภาษาไทยมีคำบุพบทที่ตามด้วยคำกริยา ในทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การกคำกริยาเป็นส่วนหลักของประโยค ดังนั้นบุพบทวลีประเภทนี้จึงมีส่วนหลัก คือ คำบุพบท และ ส่วนหลักร่วม (cohead) คือ คำกริยา ทั้งนี้เราสามารถแบ่งบุพบทที่ตามด้วยกริยาเป็น 2 ประเภท คือ คำบุพบทที่ตามด้วยกริยาแท้ และ คำบุพบทที่ตามด้วยกริยาไม่แท้

9.2.1 คำบุพบทที่ตามด้วยคำกริยาไม่แท้

บุพบทที่ตามด้วยกริยาไม่แท้มีจำนวนจำกัด ได้แก่ เพื่อ โดยที่กล่าว เพื่อ บ่งบอกจุดประสงค์ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของกริยา ดังแสดงในตัวอย่าง (29ก)

(29) ก เขาเซ็นชื่อด้านล่างของรูป เพื่อ แสดงความเป็นเจ้าของภาพ

ตามทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก สแตนลีย์ สตารอสต้าได้กล่าวถึงกริยาที่มีการกระษานว่าเป็นกริยาแท้ กิตติมา (Indrambarya 1994:12) ทดสอบว่ากริยาใดเป็นกริยาแท้โดยการหาประธานของกริยานั้น ในกรณีภาษาไทยซึ่งอาจจะไม่ปรากฏรูปสรรพนามเนื่องจากเป็นที่เข้าใจในปริบทแล้ว เราสามารถทดสอบโดยการเติมคำนามการกระษานหน้ากริยานั้น หากประโยคเป็นที่ยอมรับแสดงว่ากริยานั้นเป็นกริยาแท้ สามารถมีประธานของตัวเองได้ หากประโยคไม่เป็นที่ยอมรับแสดงว่ากริยารองนั้นเป็นกริยาไม่แท้

(29) ข *เขาเซ็นชื่อด้านล่างของรูป เพื่อ เขา แสดงความเป็นเจ้าของภาพ

เมื่อทดสอบด้วยการเติมประธาน เขา ในตัวอย่าง (29ข) ผลปรากฏว่าประโยคไม่เป็นที่ยอมรับ แสดงว่ากริยาแสดง ใน (29) ไม่สามารถมีประธานของตัวเอง จึงเป็นกริยาไม่แท้

อนึ่งงานวิจัยนี้พบการใช้บุพบท โดย ตามด้วย กริยาไม่แท้จำนวนหนึ่ง มาใช้ประกอบเป็นคำวิเศษณ์ประสม เช่น โดยดี โดยทันที โดยประมาณ โดยบังเอิญ โดยตรง โดยตลอด โดยเร็ว โดยด่วน โดยชอบธรรม เช่นเดียวกับ โดยปกติ โดยส่วนตัว โดยอัตโนมัติ โดยปริยาย โดยธรรมชาติ ซึ่ง

ประกอบด้วยบุพบท โดย ตามด้วยคำนามและนำมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ประสมชั้นเดียวกัน ในงานวิจัยนี้จึงไม่จัด โดย ในลักษณะดังกล่าวเป็นคำบุพบทที่ตามด้วย กริยาไม่แท้ แต่จัดเป็นคำวิเศษณ์

ตัวอย่างบุพบทตามด้วยกริยาไม่แท้จากข้อมูล

(30) เขาเดินทางกลับประเทศไทยเพื่อกอบกู้ชื่อเสียง

+P +V

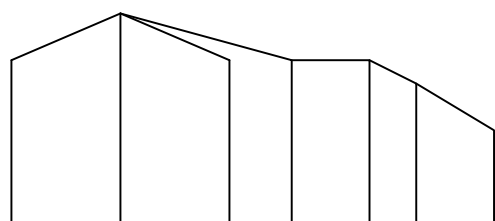
+xtns -fint

(31) แก๊งปาทินี่คือเค้าปาเพื่อจะมาปล้นทรัพย์มาชิงทรัพย์ที่หลัง

(32) ลีอะไร จึงจะเหมาะเพื่อให้ กลมกลืนกัน

เราสามารถใช้แผนภูมิต้นไม้แสดงโครงสร้างประโยคดังนี้

(33)

มหาวิทยาลัย พัฒนา เทคโนโลยี เพื่อ ก้าว สู่ ความเป็นเลิศ

+P +V

+xtns -fint

9.2.2 คำบุพบทที่ตามด้วยคำกริยาแท้

บุพบทที่ตามด้วยกริยาแท้หรืออนุประโยค สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทตามหน้าที่ ได้แก่ บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเดิมเต็ม และบุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนขยาย ดังนี้

1) บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเดิมเต็ม

บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเดิมเต็ม มี 2 คำได้แก่ บุพบท ว่า และ ที่

ก. บุพบท ว่า + (ประธาน) + กริยาแท้

บุพบท ว่า ปรากฏหลังคำกริยาที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการพูด การอธิบาย การอ้างอิง และนำหน้าอนุประโยคเดิมเต็มที่มีกริยาแท้เป็นกริยาหลัก (finite complement clause) โดยให้ความหมายเกี่ยวกับการอธิบาย หรืออ้างอิงคำพูด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

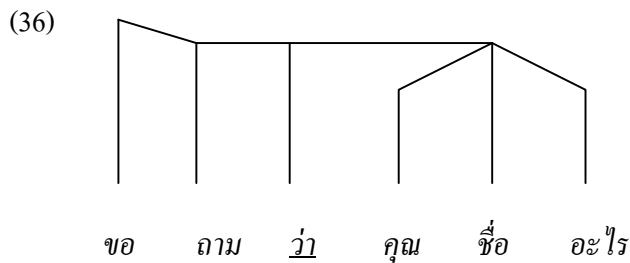
(34) เรา พบ ว่า [เค้า เปิด รับสมัคร ครูอาสาสมัคร]

+V +P Nom +V
+xtns +fint

(35) เค้า ให้ การสนับสนุนมากมาย ว่า [เค้า ต้องการ ให้ลูกมาเรียนหนังสือ]

+V +P Nom +V
+xtns +fint

อนุประโยคเดิมเติมในข้อ (34) และ (35) มีกริยาเป็นกริยาแท้เนื่องจากทั้งกริยา *เปิด* และ *ต้องการ* มีประธานของตัวเอง คือ *เค้า* ทั้งนี้เราสามารถแสดงโครงสร้างของประโยคที่มีบุพบท *ว่า* ตามด้วยอนุประโยคเดิมเติมได้ใน (36)

ข. **บุพบท *ที่* + (ประธาน) + กริยาแท้**

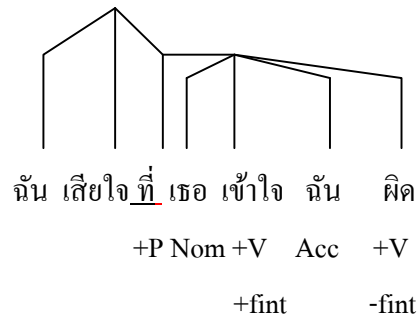
บุพบท *ที่* ปรากฏหลังคำกริยาที่ให้ความหมายเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และนำหน้าอนุประโยคเดิมเติมที่มีกริยาแท้เป็นกริยาหลัก (finite complement clause) โดยให้ความหมายเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกดังตัวอย่าง (37) และ (38)

(37) ก *ดีใจที่เป็นเช่นนั้น*

ข *ดีใจที่มันเป็นเช่นนั้น*

ในตัวอย่างที่ (37ก) กริยา *เป็น* ไม่ปรากฏรูปประธาน แต่เราสามารถเติมประธาน *มัน* หน้า *เป็น* ได้แสดงว่า *เป็น* เป็นกริยาแท้ ทั้งนี้เราสามารถแสดงโครงสร้างของประโยคที่มีบุพบท *ที่* ตามด้วยอนุประโยคเดิมเติมได้ใน (38)

(38)

2) บุพพทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนขยาย

บุพพทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนขยาย หรือวิเศษณานุประโยค เราสามารถแบ่งตามความหมายได้ 5 ชนิด คือ บุพพทบ่งบอกวัตถุประสงค์ บุพพทบ่งบอกวิธีการ บุพพทบ่งบอกความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ บุพพทบ่งบอกความขัดแย้งกัน และบุพพทแสดงเงื่อนไข

บุพพทบ่งบอกวัตถุประสงค์

ก. สำหรับ + (ประธาน) + กริยาแท้

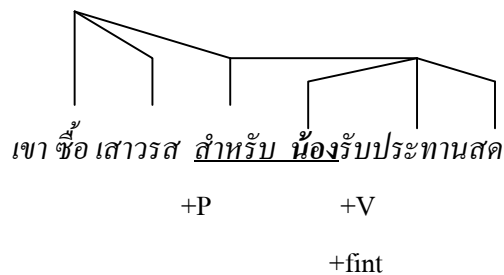
บุพพท สำหรับ ตามด้วยอนุประ โยคเต็มเต็มที่มีกริยาแท้ดังแสดงใน (39) และ (40)

(39) กับข้าวจาน นี้ เก็บ ไว้ สำหรับ เธอ กิน ตอนเย็น

+P Nom +V

+xtns +fint

(40)

ข. เพื่อที่ + (ประธาน) + จะ + กริยาแท้

บุพบท เพื่อ ตามด้วยบุพบท ที่ ตามด้วยอนุประโยคเต็มเต็มที่มีกริยาแท้ดังแสดงใน (31) - (43) ในกรณีประธานไม่ปรากฏรูปใน (41) เราสามารถเติมประธาน เขา ได้เอาใน (41) จึงเป็นกริยาแท้

- (41) ก มีคนเข้ามาประมุขรูปที่ฟิวคเยอะเหมือนกันเพื่อที่จะเอาไปทำบุญ
ข มีคนเข้ามาประมุขรูปที่ฟิวคเยอะเหมือนกันเพื่อ ที่ เขา จะเอาไปทำบุญ

Nom +V

+fint

- (42) มาเปิดบริษัทเทปอีกครั้งเพื่อที่(เขา) จะวางรากฐานให้กับครอบครัวต่อไป
(43) ผู้คดีเพื่อที่ (เขา) จะ กลับไปพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง

บุพบทบ่งบอกวิธีการ

บุพบทบ่งบอกวิธีการ ที่พบ ได้แก่ ได้แก่ โดย ซึ่งอาจปรากฏร่วมกับ ที่ หรือไม่ได้

โดย₃ (ที่) + (ประธาน) + กริยาแท้

- (44) แล้วก็รับรองว่าจะพยายามแก้ไขรอยแผลที่เป็นแผลนูนอย่างดีที่สุดนะคะ โดยเค้าบอกว่า
โรงพยาบาลเนี่ยเค้าจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้
(45) ท่านได้ไปเยี่ยมน้อง ๆ เหล่านี้ โดย (ที่) ท่าน บอก ว่าอาจจะมีการต่าง ๆ ช่วยเหลือ

+P Nom +V

+xtns +fint

- (46) เขา ทำ ไป โดย (ที่) (เขา) ไม่รู้ตัว
(47) เขาทำตามคำสั่ง โดย(ที่) (เขา) ไม่มีข้อโต้แย้ง
(48) คุณหมอเจ้าของไข้ลาออกโดยที่ (เค้า) บอกว่าคุยกับทางโรงพยาบาลแล้ว

บุพบทบ่งบอกความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ ได้แก่

บุพบทบ่งบอกความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่างๆ เช่น พอ ครั้น เมื่อ ถึง แม้ แม้ว่า ถึงแม้ว่า เพราะ เพราะเหตุว่า มิฉะนั้น เนื่องจากว่า เนื่องจาก ถ้า หาก ถ้าหาก ถ้าหากว่า ฉะนั้น จน จนกระทั่ง ดังนั้น (ดูบทที่ 22 วิเศษณ์อนุประโยค)

ในขณะที่นักภาษาไทยในอดีตมักพิจารณาให้คำเหล่านี้เป็นคำสันธาน งานวิจัยนี้เช่นเดียวกับ กิติมา (Indrambarya 1994), อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) พิจารณาให้คำเหล่านี้เป็นคำบุพบทที่ตามด้วยกริยา เนื่องจากคำสันธานเป็นคำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่มีโครงสร้างเดียวกันเช่น นามกับนาม วลีกับวลี และ

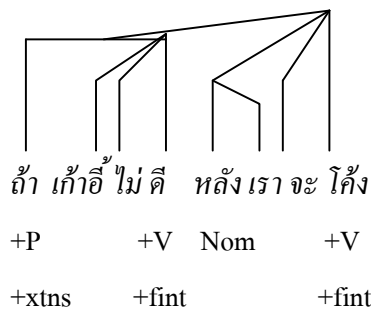
ประโยคกับประโยค แต่คำเหล่านี้ตามด้วยกริยาซึ่งเป็นหัวใจหลักของประโยค ไม่ได้เชื่อมระหว่างโครงสร้างใด เราสามารถแสดงตัวอย่างของบุพบทเหล่านี้ในตัวอย่าง (49) - (52) พร้อมแผนภูมิต้นไม้

(49) หากทีมไทยคว้าชัยชนะได้ก็จะเป็นกำลังใจให้เราเตรียมทีมสู้ศึกในนัดต่อไป

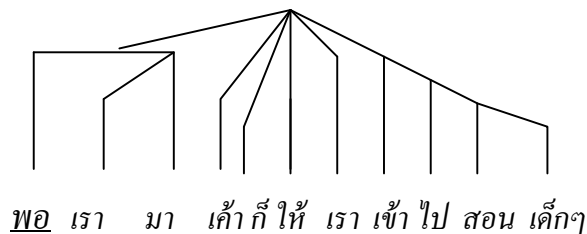

(50) เอกสารสำคัญ ไม่ หาย เพราะ ผม เก็บเอง
+P NOM+V

(51)

(52)

กล่าวโดยสรุป คำบุพบทในภาษาไทยปรากฏในหน่วยสร้างไวยากรณ์โดยมีคำหลักร่วมคือ คำนามหรือคำกริยา จึงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ คำบุพบทที่ตามด้วยคำนาม และบุพบทที่ตามด้วยคำกริยา คำบุพบทที่ตามด้วยคำนามสามารถแบ่งเป็นคำบุพบทบ่งบอกสถานที่ คำบุพบทบ่งบอกวิธีการ คำบุพบทบ่งบอกความเกี่ยวข้อง คำบุพบทที่ตามด้วยกริยา แบ่งเป็นคำบุพบทที่ตามด้วยกริยาไม่แท้ และคำบุพบทที่ตามด้วยกริยาแท้ คำบุพบทที่ตามด้วยกริยาแท้ สามารถแบ่งเป็นคำบุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มและบุพบทที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนขยายหรือวิเศษณานุประโยค

บทที่ 10

คำสันธานในภาษาไทยมาตรฐาน

กิตติมา อินทร์ทรัพย์

คำสันธาน (Conjunction) เป็นคำที่ปรากฏระหว่างคำหรือข้อความที่มีน้ำหนักและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน จึงปรากฏในหน่วยสร้างไวยกรณ์ (Exocentric Construction) ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก (Starosta 1988) คำสันธานมีหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีโครงสร้างเดียวกัน เช่น นามกับนาม กริยากับ กริยา วลีกับวลี และประโยคกับประโยค และเชื่อมข้อความที่มีความสมมูลกัน คำสันธานสามารถปรากฏในประโยคเดี่ยว ประโยคซ้อน หรือประโยครวม (ดูรายละเอียดโครงสร้างประโยคที่บทที่ 19)

คำสันธานในภาษาไทย ได้แก่ *และ* *แต่* *หรือ* *หรือ...ไม่ก็..* *ไม่..ก็* คือ

10.1 เกณฑ์ในการตัดสินคำสันธาน

10.1.1 คำสันธานใช้เชื่อมสิ่งที่มีโครงสร้างเดียวกัน

คำสันธานเป็นคำหลัก ปรากฏร่วมกับคำหลักร่วมซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกัน คำหลักที่ปรากฏร่วมจะต้องเป็นชนิดคำเดียวกัน เช่น คำนามกับคำนาม คำกริยากับคำกริยา หรือมีลักษณะโครงสร้างในระดับเดียวกัน เช่น วลีกับวลี ประโยคกับประโยค ตั้งแต่สองชุดขึ้นไป ทั้งนี้เราสามารถเขียนโครงสร้างข้อความที่ปรากฏร่วมกับคำสันธานตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การกได้ดังนี้

ในระดับคำคำสันธานเชื่อมระหว่างคำ ตัวอย่าง (1) เชื่อมคำนามกับคำนาม และ (2) เชื่อมคำกริยากับคำกริยา โดยมีคำสันธาน *และ* เป็นคำเชื่อม

(1)

 นั้น และ เธอ
 +N +C +N

คำสันธานอาจเชื่อมคำมากกว่าสองคำขึ้นไป ดังตัวอย่าง (2)

(2)

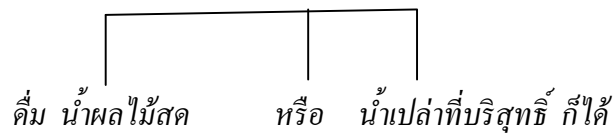

กิน ดื่ม และ เทียว

+V +V +C +V

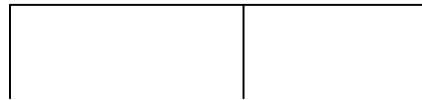
ในระดับวลี คำสันธานสามารถเชื่อมวลีชนิดเดียวกัน เช่น (3) นามวลี โดยมีคำสันธาน หรือ เป็นคำเชื่อม

(3)

ในระดับประโยค คำสันธานสามารถเชื่อมประโยค การอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าในครอบครัวเป็นสิ่ง
ที่ทุกคนปรารถนา กับ ประโยค ผมก็ปรารถนาเช่นนั้น ใน (4)

(4)

การอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าในครอบครัวเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาและผมก็ปรารถนาเช่นนั้น

10.1.2 ข้อความที่เชื่อมด้วยคำสันธานสามารถสลับที่ได้

ข้อความที่เชื่อมด้วยสันธานสามารถสลับที่กันได้ดังตัวอย่าง

(5) ก ไม่นานก็ที่ออกไป

ข ไม่พื้กที่ออกไป

(6) ก ฉันและแม่

ข แม่และฉัน

เช่นเดียวกับอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) งานวิจัยนี้สรุปว่าการเชื่อมข้อความที่เกิดต่อเนื่องด้วย
คำว่า และ แล้วก็ ไม่ใช้คำสันธาน เพราะไม่สามารถย้ายสลับที่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (7) ก ใน พ.ศ. 2481 ทางราชการ ได้ลดฐานะ “แม่แจ่ม” เป็นกิ่งอำเภอ ตั้งชื่อว่า “กิ่งอำเภอ แม่แจ่ม” ขึ้นกับอำเภอจอมทอง จ.เชียงใหม่ และ ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภออีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2499
- ข *แม่แจ่มได้รับการยกฐานะเป็นอำเภออีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2499 และ ในพ.ศ. 2481 ทางราชการ ได้ลดฐานะ “แม่แจ่ม” เป็นกิ่งอำเภอ ตั้งชื่อว่า “กิ่งอำเภอ แม่แจ่ม” ขึ้นกับอำเภอจอมทอง จ.เชียงใหม่

10.1.3 ข้อความที่เชื่อมด้วยคำสันธานมีความสมดุลกัน

นอกเหนือจากความสมดุลทางโครงสร้างแล้ว คำสันธานใช้เชื่อมข้อความที่มีความสมดุลกันด้านเนื้อหาดังตัวอย่าง (8)

- (8) สุดท้ายนี้ะชะ เราขอภาคภูมิใจกับความมุ่งมั่นและก็ความตั้งใจและก็ความเสียสละของทุกคนที่ทำหน้าที่เป็นคุณครูทั่วประเทศไทยเลยนะครับ
- (9) ท่านบอกว่าวันนี้ไม่แน่ใจว่าจะพูดได้จบบริบูรณ์เพราะไม่สบายและพักผ่อนไม่เพียงพอ
- (10) ความคาดหวังสำหรับผมนะครับ เป็นความคาดหวังที่มันมีลักษณะเป็นจินตนาการอันสวยงามแต่ทำไมได้ครับ
- (11) หนังสือ อาจจะไม่ต้องครบทุกคน เพราะคุณครูก็สอนอยู่แล้ว แต่สมุด ดินสอ ยางลบเนี่ยมันจำเป็นต้องมี

ตัวอย่าง (8) เชื่อมคำนามกับคำนาม ตัวอย่าง (9) และ (10) เชื่อมคำกริยากับคำกริยา ส่วนประโยค (11) เชื่อมประโยคกับประโยคโดย (11) เป็นประโยคเน้นเรื่อง ที่มีความสมดุลทั้งด้านโครงสร้างและเนื้อหาข้อความ

ในกรณีที่ข้อความที่เชื่อมด้วย แต่ และ หรือ ขาดความสมดุล คำว่า แต่ และ หรือ เป็น คำวิเศษณ์ ไม่ใช่สันธาน โดยคำเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมสัมพันธสาร (transitional words) การวิเคราะห์เช่นนี้แตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆ ในอดีตซึ่งไม่ได้แบ่งแยกความแตกต่างในลักษณะดังกล่าว ประโยคต่อไปนี้ประกอบด้วยข้อความที่ไม่สมดุลกัน

- (12) [เขาเอาไปเลี้ยง เขาก็เลี้ยงดี] แต่ [เขาไม่ได้อยู่ในห้องแอร์ เราก็สังสาร]
- (13) เราสอนจริยธรรมกับคุณธรรมนะครับ แต่ว่าจะสอนอย่างนี้เด็กก็ลำบาก

ตัวอย่างที่ (12) ประกอบด้วย 2 ประโยค เชื่อมด้วยคำว่า *แต่* โดยประโยคแรกกล่าวถึงการเลี้ยงดูประโยคที่สองกล่าวถึงการที่ไม่ได้อยู่ในห้องแอร์ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูหรือไม่ เป็นข้อความที่ไม่สมมูลกัน ดังนั้นคำว่า *แต่* ใน (12) จึงเป็นคำเชื่อมในระดับสัมพันธ์สาร และจัดเป็นคำวิเศษณ์ เช่นเดียวกับข้อ (13) ในประโยคแรกกล่าวถึงผู้พูดว่าเป็นครูสอนจริยธรรมและคุณธรรม แต่ในประโยคต่อมาเป็นข้อความที่กล่าวว่าหากสอนวิชาดังกล่าวในห้องเรียนจะทำให้เด็กหลับหมด ซึ่งไม่สมมูลกับประโยคแรก แต่ได้ใจความที่สมบูรณ์และเข้าใจได้ในระดับสัมพันธ์สาร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าครูสอนจริยธรรมและคุณธรรมต้องมีวิธีการสอนที่ประยุต์และไม่สามารถสอนโดยตรงในห้องเรียนได้ ลักษณะดังกล่าวทำให้พิจารณาได้ว่า *แต่* เป็นคำเชื่อมระดับสัมพันธ์สาร ไม่ใช่คำเชื่อมในระดับประโยค

อย่างไรก็ดีคำเชื่อมบางคำอาจทำให้เกิดความกำกวมได้ดังตัวอย่าง (14)

(14) *แม่ไปตลาดและซื้อปลา*

โดยทั่วไปคนมักไปซื้อปลาที่ตลาด นั่นคือ ‘ไปตลาดและไปซื้อปลาที่ตลาด’ นั่นเอง จึงเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจากการไปตลาดแล้วจึงไปซื้อปลา การตีความหมายดังกล่าวทำให้เราไม่สามารถสลับที่ข้อความทั้งสองส่วนได้ และ คำว่า *และ* จัดเป็นคำเชื่อมในระดับสัมพันธ์สาร อย่างไรก็ตาม หากประโยค (14) ให้ความหมายว่า ‘แม่ไปทำกิจกรรมสองอย่าง คือ ไปตลาด และไปซื้อปลาที่ใดก็ได้ เช่น ห้างสรรพสินค้า’ คำว่า *และ* สามารถเป็นคำสันธานเชื่อมระหว่างกริยา *ไปตลาด* และ *ซื้อปลา* ได้ โดยเราจะสามารถสลับที่ข้อความทั้งสองส่วนได้เป็น *แม่ไปซื้อปลาและไปตลาด* ได้

10.2 ประเภทของคำสันธาน

เราสามารถแบ่งคำสันธานตามความหมายได้ 4 ประเภท ได้แก่ คำสันธานที่เชื่อมแสดงความคล้ายคลึงกัน คำสันธานที่แสดงความขัดแย้งกัน และ คำสันธานที่แสดงทางเลือก คำสันธานที่แสดงการป้องกันหรืออธิบาย

10.2.1 คำสันธานที่แสดงความคล้ายคลึงกัน

คำสันธานที่แสดงความคล้ายคลึงกัน พบเพียง 2 คำในภาษาไทย ได้แก่ *กับ* และ คำสันธาน *กับ* เชื่อมคำนามหรือนามวลี เท่านั้น เป็นคำสันธานที่เชื่อมความในประโยคเดียว

(15) *พ่อกับแม่ตื่นแต่เช้า*

(16) *คุณต้องเลือกระหว่างเพื่อนกับแฟน*

(17) สุขภาพดีกับอาหารเสริม

(18) สมุนไพรกับสุขภาพ

คำสันธาน และ สามารถเชื่อมคำทั้งในระดับคำ วลี และประโยค ปรากฏได้กับประโยคทุกชนิด ดังตัวอย่าง

ประโยคเดียว

การเชื่อมเป็น นาม – นาม / คุณศัพท์-คุณศัพท์ /วิเศษณ์ - วิเศษณ์ ถ้ามีกริยาตัวเดียว ยังคงนับเป็นประโยคเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชื่อมคำนามหรือนามวลี

คำสันธานสามารถเชื่อมคำนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานซึ่งใช้กริยาร่วมกันใน (19) เชื่อมนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของบุพบทใน (20) และ (21) ใน (22) คำสันธาน และ เชื่อมส่วนเติมเต็มของคำกริยา เป็น

(19) แม่และน้องกำลังเดินมา

(20) ออกอากาศทุกวัน ทางช่อง 3, 5, 7 และ 9

(21) ยุคาลิปดัมมันจะส่งผลต่อปัญหาทั้งกับดินและ น้ำ

(22) เขาก็จะมอบเงินอัดฉีดให้อีก 1 ล้านบาท เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่นักเตะทุกคน

+N +C +N

เชื่อมคำกริยา

คำสันธานสามารถเชื่อมคำกริยาไม่แท้ในประโยคเดียวดังตัวอย่าง (22) และ (23)

(23) รัฐบาลควรให้ความสนใจและใส่ใจปัญหาเหล่านี้

เชื่อมคำคุณศัพท์

คำสันธานสามารถเชื่อมคำคุณศัพท์ได้

(24) อยากได้เสื้อผ้าสวยๆ และ เก๋ๆ

เชื่อมคำวิเศษณ์

คำสันธานสามารถเชื่อมคำวิเศษณ์

(25) เดินเร็วๆ แต่เบาๆ

ประโยครวม

คำสันธานใช้เชื่อมกริยาแท้ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปในประโยครวม เช่น

(26) ดูแผนที่แบบออนไลน์หรือติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์สารสนเทศกรมประมง

(27) นอนหงายไม่ได้ และก้นนอนกว่าไม่ได้

(28) ช่วงชีวิตต่อนี้จะ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองอย่างเด็ดขาดและจะหันไปมุ่งทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม

ประโยคกริยาเรียง

(29) ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าดีใจและขนลุกชูที่เห็นภาพนี้

(30) ทุกคนรู้สึกตกใจและหดหู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(31) รัฐมนตรีต้องทำความเข้าใจและชี้แจงกับผู้เกี่ยวข้อง

ใน (29) คำสันธาน และ เชื่อมกริยา ดีใจ และ ขนลุกชู ซึ่งปรากฏในอนุประโยคเดิมเต็มหลังบุพบทว่า ส่วนประโยค (30) และ (31) คำสันธาน และ เชื่อมกริยาไม่แท้ ตกใจ กับ หดหู่ และ ทำความเข้าใจ กับ ชี้แจง ตามลำดับ

10.2.2 คำสันธานที่แสดงความขัดแย้งกัน

พบคำสันธานที่แสดงความขัดแย้งกัน ได้แก่ แต่ ทว่า แต่ทว่า แต่ว่า ใช้ในการเชื่อมในระดับประโยค จึงพบคำสันธานเหล่านี้ในประโยครวมเป็นส่วนใหญ่

แต่

ประโยคเดียว

คำว่า แต่ สามารถใช้เชื่อมคำชนิดต่างๆ ในประโยคเดียว

(32) อยากใส่เสื้อผ้าดีๆ สวยๆ แต่ถูกๆ

ประโยครวม

คำว่า แต่ สามารถใช้เชื่อมกริยาแท้ในประโยครวม

- (33) ฉันเข้าใจคุณแต่ไม่สามารถทำตามที่คุณขอได้
- (34) คำฟ้องเสียงคือคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน
- (35) รักฉันน้อยๆ แต่รักนานๆ

แต่ว่า

- (36) ลูกโป่งสวยงามแต่ว่าเปราะบาง

ทว่า

- (37) จักรยานยนต์คันอึดฉัน สวย เร็ว แรง ทว่า แพง
- (38) สโลว์ฟู้ด เชื่องช้าทว่าสง่างาม
- (39) เลือกที่จะไม่หวั่นหวาดทว่าอยู่ได้นาน

10.2.3 คำสันธานที่แสดงทางเลือก

งานวิจัยนี้พบคำสันธานที่แสดงทางเลือก 2 คำ ได้แก่ หรือ (หรือ) ไม่...ก็...

หรือ

คำสันธาน หรือ สามารถเชื่อมคำทุกชนิดทั้งในระดับคำ วลี และประโยค ปรากฏได้กับประโยคทุกชนิดดังตัวอย่าง

ประโยคเดียว

คำสันธาน หรือ เชื่อม นามวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (40) ผมยังไม่เชื่อว่าจะเป็นข่าวจริงหรือข่าวลวง
- (41) เรื่องการเมืองท้องถิ่น หรือเรื่องส่วนตัว
- (42) ถ้าเกิน 6 หรือ 6.5 เนีย มีโอกาสเกิด ชันاميได้
- (43) อย่าเอาตัวเองหรือคนที่ท่านรัก คนที่ท่านรู้จักเข้าไปเกี่ยวข้องกับพวกเรื่องนี้เด็ดขาด

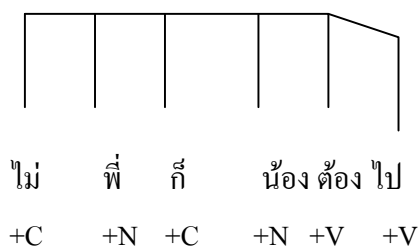
ประโยครวม

ในประโยครวม ผู้วิจัยพบคำสันธาน หรือ ไม่...ก็ หรือไม่ก็... เพื่อแสดงทางเลือก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (44) ฉันอาจจะไปทำงาน(หรือ)ไม่ก็ไปประชุม
- (45) ดูแผนที่แบบออนไลน์หรือติดต่อสอบถามได้ที่นี้

ทั้งนี้เราสามารถใส่แผนภูมิต้นไม้แสดงโครงสร้างของประโยครวมที่เชื่อมด้วยจุดสันธาน ไม่..ก็ ได้ดังนี้

(46)

ประโยคซ้อน

คำสันธานแสดงทางเลือก อาจปรากฏในประโยคซ้อนดังตัวอย่างต่อไปนี้

(47) มันอาจเกิดขึ้น ได้ถ้าคุณเปลี่ยนคอมพิวเตอร์หรือเปลี่ยนมือถือ

10.2.4 คำสันธานที่แสดงการบ่งชี้หรืออธิบาย

คำสันธานที่แสดงการบ่งชี้ อธิบาย ได้แก่ คือ กล่าวคือ

คือ

ถือเป็นคำสันธานภาคแสดง สามารถแสดงด้วย [+prdc] (predicate) ใช้เชื่อมคำนามที่ชี้เฉพาะ (Indrambarya 1994) และปรากฏในประโยคเดียว คำว่า คือ มักเป็นปัญหาในงานวิจัยต่างๆ และมักจัดเป็นกริยา งานวิจัยนี้เห็นว่าคือเป็นคำสันธานที่มีลักษณะพิเศษคือเป็นสันธานภาคแสดง ใช้ในการเชื่อมคำนาม

(48) เขา คือ เด็กชายคนนั้น

+NP + +NP

+prdc +dfnt

(49) ความรัก คือ การให้

(50) กองทุนสัตว์ป่าโลกนี้ คือ WWF

(51) ผู้ต้องหาทั้งสามคน คือ น้ำ ปรา จำ เนีย ขอ แวะ ข้างทางเข้าป้อม

N +C +N +N +N

(52) วาระที่สำคัญคือ การมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ให้กับรองนายกรัฐมนตรีหลายๆท่าน

+N +C +N

อนึ่งเราจำเป็นต้องแยกความแตกต่างระหว่างคำพ้องเสียงที่เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่เชื่อมข้อความในระดับสัมพันธ์สารจากคำสันธานที่ปรากฏในบทนี้ แม้ว่าคำว่า แต่ ใน (52) จะเชื่อมประโยคสอง

ประโยคเข้าด้วยกัน แต่จัดเป็นคำวิเศษณ์ที่เชื่อมข้อความในระดับสัมพันธ์สาร เนื่องจากข้อความในประโยคแรกและประโยคที่สองไม่สมดุลกัน

แต่ว่า

- (53) ทางการแพทย์มี วิธี การรักษา โดย ใช้ไฟช็อตนะ แต่ว่า คุณพ่อคุณแม่ไม่ต้อง ตกใจ
Nom	+V	+N	+P	+V	+C	+V
	+fint					+fint

นอกจากนี้คำที่นักไวยากรณ์ดั้งเดิมมักจัดเป็นคำสันธาน เช่น มิฉะนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อ ถ้า ไม่ จัดเป็นคำสันธานในงานวิจัยชิ้นนี้ คำว่า ถ้า และ เมื่อ ใน (53) และ (54) จัดเป็นคำบุพบทตามด้วยคำกริยา ไม่ใช่คำสันธานเนื่องจากคำทั้งสองไม่ได้เชื่อมโครงสร้างที่เท่ากัน แต่เป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์ที่มีคำหลักร่วมเป็นคำกริยา

- (54) ถ้าคุณเป็นฉัน คุณจะอย่างไร
- (55) เมื่อเธอรู้ว่าฉันรัก ก็อย่าทำให้ฉันหลง
- (56) ก ในการแข่งขันครั้งนี้เธอพ่ายแพ้ยับเยิน อย่างไรก็ตามเธอก็ไม่ย่อท้อ
- ข *อย่างไรก็ตามเธอก็ไม่ย่อท้อ ในการแข่งขันครั้งนี้เธอพ่ายแพ้ยับเยิน

แม้ว่า คำว่า อย่างไรก็ตาม ในข้อ (55) จะอยู่ระหว่างประโยคสองประโยค และดูเหมือนปรากฏในโครงสร้างสองโครงสร้างที่มีความสมดุล แต่คำว่า อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถปรากฏหน้าประโยคใน (55ข) เมื่อนำข้อความที่สองมาไว้ในลำดับแรกได้ เพราะจะทำให้ไม่ได้ความหมาย จึงเห็นได้ชัดว่า อย่างไรก็ตาม เป็นคำวิเศษณ์เชื่อมข้อความระดับสัมพันธ์สาร ไม่ใช่คำสันธาน

ในบทนี้เราได้กล่าวถึงลักษณะของคำสันธานในภาษาไทย และ หรือ แต่ แต่ทว่า คือ ที่มีลักษณะเฉพาะในการเชื่อมคำหรือข้อความที่มีโครงสร้างเหมือนกัน และมีความสมดุลกันทางความหมาย โดยข้อความที่เชื่อมด้วยสันธานจะสามารถสลับที่กันได้โดยอิสระ ไม่ใช่ข้อความต่อเนื่อง การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากการวิเคราะห์ของนักภาษาศาสตร์อื่นๆ ในอดีต คำสันธานสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่ คำสันธานที่ให้ความหมายสอดคล้องกัน คำสันธานที่ให้ความหมายขัดแย้งกัน และคำสันธานที่ให้ทางเลือก

บทที่ 11

คำวิเศษณ์ในภาษาไทยมาตรฐาน

กิตติมา อินทรมพรรย์

คำวิเศษณ์ คือคำที่ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา และทำหน้าที่ขยายคำกริยา หรือประโยค หรือทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์สาร คำวิเศษณ์ไม่สามารถปรากฏร่วมกับ ไม่ ได้ ในภาษาไทยมาตรฐานมีคำวิเศษณ์จำนวนมาก เช่น เขียวขี้ แดงแปด อย่างละเอียด อย่างละมุนละม่อม โดยตรง อย่างไรก็ตาม

11.1 ตำแหน่งที่เกิดของคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์สามารถปรากฏหน้ากริยา หลังกริยา หรือต้นประโยค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

11.1.1 คำวิเศษณ์หน้ากริยา

คำวิเศษณ์สามารถปรากฏในตำแหน่งหน้าคำกริยาได้ เราสามารถแบ่งคำวิเศษณ์หน้าคำกริยาเป็น 2 ประเภทได้แก่ คำวิเศษณ์บ่งบอกการปฏิเสธ และคำวิเศษณ์ช่วยหน้ากริยา ดังนี้

ก คำวิเศษณ์บ่งบอกการปฏิเสธ

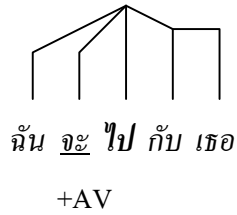
คำวิเศษณ์บ่งบอกการปฏิเสธในภาษาไทย ไม่ และ อย่า ปรากฏหน้ากริยา และทำหน้าที่ขยายกริยาที่ตามมา ดังแสดงใน (1) และ (2)

- (1) ผมไม่รู้ว่าจะอธิบายยังไง
- (2) อย่าให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล

ข คำวิเศษณ์ช่วยหน้ากริยา

กิตติมา อินทรมพรรย์ (Indrambarya 1994, 1996:89) ได้จัดคำวิเศษณ์บ่งบอกการปฏิเสธในภาษาไทย ได้แก่ จะ คง ค่อนข้าง กำลัง ชัก จวน เกือบ ก็ มัก เพิ่ง แทบ ยัง ย่อม คำเหล่านี้ไม่สามารถปรากฏหน้าคำว่า ไม่ ได้

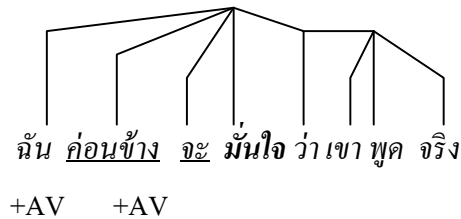
(3)

ทั้งนี้คำวิเศษณ์ จะ สามารถปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ช่วยหน้ากริยาอื่นได้ด้วย ดังแสดงใน (4) และ (5)

(4) ทำไมเธอถึงเพิ่งตื่น

(5)

11.1.2 คำวิเศษณ์หลังกริยา

คำวิเศษณ์สามารถปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยา เช่น บ่อย ด้วย เช่นกัน อย่างดี อย่างระมัดระวัง เหลือเกิน ไร่ กว่า อีก มา ไป

(6) วางไว้ที่นี่

(7) ไปเที่ยวบ่อย

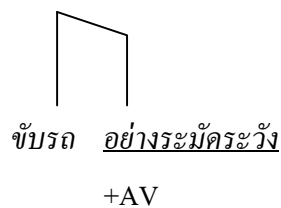
(8) อย่าทำอย่างนี้อีก

(9) ก มากกว่า

(10) ข เอาช่วงข่าวเบาๆ ก่อนดีกว่า

เราสามารถแสดงโครงสร้างของประโยคด้วยแผนภูมิต้นไม้ดังนี้

(11)

คำวิเศษณ์หลังคำกริยาทำหน้าที่ขยายกริยาใน (6) – (11) เป็นที่สังเกตว่าคำว่า *มาก* ใน (9) และ *ดี* (10) จัดเป็นคำกริยา ไม่ใช่คำวิเศษณ์ดังที่งานวิจัยอื่นๆ ได้วิเคราะห์ไว้ ทั้งนี้เพราะ คำเหล่านี้สามารถปรากฏร่วมกันคำวิเศษณ์บ่งบอกการปฏิเสธ ไม่ได้

(9) ข ไม่มากกว่า

(10) ข เอาช่วงข่าวเบาๆ ก่อนไม่ดีกว่าเธอ

ดังนั้นคำว่า *ดี น้อย มาก เกิน* ที่ปรากฏหลังคำกริยา จัดเป็นคำกริยาในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้คำว่า *ไป มา เข้า ออก ขึ้น ลง* ที่ตามหลังกริยายังจัดให้เป็นคำกริยา เนื่องจากสามารถปรากฏร่วมกับ *ไม่* ได้ เช่น

(12) ยกหินไม่ขึ้น

(13) กลืนไม่เข้า คายไม่ออก

(14) กินไม่ลง

อย่างไรก็ดี หากกริยาเหล่านี้ผ่านกระบวนการกลายเป็นไวยากรณ์จนกลายเป็นคำวิเศษณ์ได้ เนื่องจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์และความหมายเปลี่ยนไป เช่น *ไป* หลังกริยา ให้ความหมาย ‘เกิน’ โดย สุปรียา วิลาวรรณ (Wilawan 1993) ได้ทดสอบโดยใช้คำว่า *เสด็จพระราชดำเนิน* แทนที่คำว่า *ไป* ในตำแหน่งที่สงสัย หากไม่สามารถแทนได้ แสดงว่าคำว่า *ไป* ในตำแหน่งดังกล่าวสูญเสียความเป็นกริยา ‘ไป’ แล้ว และได้กลายเป็นคำวิเศษณ์แล้ว

(15) ก พอมไปแล้วนะ

ข *พอมเสด็จพระราชดำเนินแล้วนะ

นอกจากนี้ คำวิเศษณ์หลังกริยาอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกับคำกริยา แต่อาจปรากฏท้ายประโยคได้ เช่น

(16) ผมติดตามข่าวของคุณทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์อย่างสม่ำเสมอ

11.1.3 คำวิเศษณ์หน้าประโยค

คำวิเศษณ์หน้าประโยคทำหน้าที่ขยายคำกริยาหรือทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์สาร เช่น
 อย่งไรก็ดี อย่งไรก็ตาม ถึงอย่งไรก็ตาม ดังนั้น อันที่จริง สุดท้าย ท้ายที่สุด โดยทั่วไป

(17) สุดท้ายคนที่เจ็บช้ำก็คือตัวของคนที่รักไม่เป็นเอง ดังนั้น การรักใครก็อย่าคาดหวังมากนัก

+AV

+AV

(18) โดยทั่วไป ผมจะรับประทานอาหารเช้าก่อนไปทำงาน

ใน (16) สุดท้าย ปรากฏหน้าประโยค ขยายกริยา คือ ส่วน ดังนั้น ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์สาร เชื่อมข้อความที่มาจากหน้าและข้อความที่ตามมา และขยายคำกริยา คาดหวัง ด้วย ในประโยค (18) คำวิเศษณ์โดยทั่วไป ขยายกริยา รับประทาน ซึ่งเป็นกริยาหลักของประโยค

11.2 หน้าที่ของคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ที่ปรากฏในตำแหน่งต่างๆ ทำหน้าที่แตกต่างกัน คำวิเศษณ์มีหน้าที่ขยายคำกริยา และทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์สาร

11.2.1 ทำหน้าที่ขยายคำกริยา

คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายกริยา อาจปรากฏหน้ากริยา ใน (18) หลังกริยา ใน (19) และ (20) หรือต้นประโยค ใน (21) ตัวอย่างคำวิเศษณ์ประเภทนี้ เช่น ได้แก่ นิดหน่อย เล็กน้อย ลำพัง โดยตลอด โดยดี โดยตรง โดยประมาณ โดยบังเอิญ ซ้ำๆ

(19) แปลเพียงแค่เล็กน้อยเท่านั้น

(20) เขาดูพบเบาะแสโดยบังเอิญ

(21) เกี่ยวข้องกับซ้ำๆ เพื่อสุขภาพที่ดี

(22) โดยปกติเด็กจะเริ่มพูดตอนอายุเท่าใด

11.2.2 ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์สาร

คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมในระดับสัมพันธ์สาร เช่น อย่างไรก็ดี อย่างไรก็ตาม ถึงอย่างไรก็ตาม ดังนั้น อันที่จริง แล้ว ก็ โดยมักปรากฏที่ต้นประโยคหรือกลางประโยคเพื่อเชื่อมข้อความ

(23) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตาได้จัดทำทุนสีขาวสำหรับนักท่องเที่ยวเกาะขณะดูปะการัง และใช้สำหรับจอดเรือหางยาว อย่างไรก็ดีตามจุดดำน้ำใหม่ยังไม่มีความพร้อมสำหรับเรือใหญ่

(24) โจรพวกนี้มีวิธีที่ทำให้ทุบกระจกโดยที่สัญญาณไม่ดังได้ครับ ดังนั้นการป้องกันที่ดีคือไม่ควรเก็บของมีค่าไว้ในรถเลยครับ

ในตัวอย่างที่ (23) และ (24) คำว่า *อย่างไรก็ตาม* และ *ดังนั้น* อยู่ต้นประโยคที่สอง โดยทำหน้าที่เชื่อมข้อความในประโยคแรกกับข้อความในประโยคที่สอง ทั้งสองคำจัดเป็นคำวิเศษณ์
คำเชื่อมสัมพันธ์สามารถแสดงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ดังตัวอย่าง (25)

(25) ก *พอกลับถึงบ้าน ผมอาบน้ำแล้วก็เข้านอนเลย*

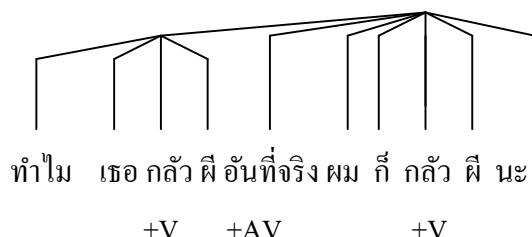
ใน (25) คำวิเศษณ์ *แล้ว* บอกเหตุการณ์ต่อเนื่อง ‘หลังจากอาบน้ำแล้วก็เข้านอนทันที’ เราไม่สามารถสลับที่ โดยนำประโยค *แล้ว*ก็เข้านอนเลย มาไว้ ก่อน *ผมอาบน้ำ* ใน (25) ได้ เพราะจะทำให้ประโยคขาดความสัมพันธ์ต่อเนื่อง แสดงว่า *แล้ว*ก็ ไม่ใช่คำสันธาน แต่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์

(25) ข **พอกลับถึงบ้าน แล้วก็เข้านอนเลย ผมอาบน้ำ*

เราสามารถวางแผนภูมิต้นไม้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ในประโยคได้ดังนี้

(26)

ก

ข **อันที่จริงผมก็กลัวนะ ทำไมเธอกลัว*

เป็นที่สังเกตว่า *อย่างไรก็ดี* *อย่างไรก็ตาม* ถึง *อย่างไรก็ตาม* ดังนั้น อันที่จริง ไม่ใช่คำสันธาน ดังที่พบในงานวิจัยในอดีต แม้ว่าจะดูเหมือนคำเหล่านี้เชื่อมโครงสร้างที่เหมือนกันนั่นคือ ประโยค แต่คำเหล่านี้มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากคำสันธาน นั่นคือ ข้อความที่ตามมาไม่สามารถย้ายไปอยู่หน้าประโยค โดยให้ความหมายเดิมได้ ดังแสดงในข้อ (26ข)

นอกจากนี้ยังมีคำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมสัมพันธ์ที่เป็นคำพ้องเสียงของคำสันธาน เช่น *แต่*ว่า

(27) ก *เป้าหมายแรกคือเราสอนจริยธรรม คุณธรรมครับ แต่ว่าจะสอนอย่างนี้เด็กจะลำบาก*

ข **แต่ว่าจะสอนอย่างนี้เด็กจะลำบาก เป้าหมายแรกคือเราสอนจริยธรรม คุณธรรมครับ*

ตัวอย่าง (27) แสดงให้เห็นว่า แต่ว่า เป็นคำเชื่อมสัมพันธสาร เนื่องจากข้อความที่เชื่อมโดย แต่ว่า ไม่สามารถสลับกันได้ และไม่สมดุลกันทางความหมาย

อนึ่งคำวิเศษณ์และคำอนุภาค เช่น ซะ ครับ มีลักษณะคล้ายคลึงกันตรงที่สามารถตัดออกได้ เนื่องจากไม่ใช่ส่วนที่จำเป็นในประโยคดังตัวอย่าง (27) อย่างไรก็ตามในขณะที่คำวิเศษณ์สามารถปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค ท้ายประโยค หน้ากริยาหรือหลังกริยาได้ แต่คำอนุภาคต้องปรากฏต้นสุดหรือท้ายสุดของประโยคเสมอ และไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับส่วนใดๆ ของประโยค (ดูบทที่ 12)

- (19) ก แผลเพียงแกล่เล็กน้อยเท่านั้น
ข แผลเล็กน้อยเท่านั้น

11.3 การสร้างคำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ที่พบมีทั้งคำเดี่ยว และคำที่สร้างใหม่ ในรูปแบบคำซ้ำ และ คำประสม

ตัวอย่างคำวิเศษณ์ที่เกิดจากการซ้ำคำ

- (27) ชื่อบ้านต้องคิดดีๆ
(28) อย่าทำตัวเป็นเด็กๆ

ตัวอย่างคำวิเศษณ์ที่เกิดจากการประสานคำ

อย่าง- + กริยา

- (29) อย่างรวดเร็ว
(30) อย่างสวยงาม
(31) อย่างหรรษา

ตัวอย่างคำวิเศษณ์ที่เกิดจากการประสมคำ

- (32) เลือกมาสำหรับผมโดยเฉพาะหรือครับ
(33) ต้องไปกอบกู้ชื่อเสียงที่ถูกใส่ร้ายป้ายสีมาโดยตลอด
(34) จะมีการโทรเรียกผู้ปกครองให้มารับตัวกลับบ้านโดยทันที
(35) เทคโนโลยีจากเยอรมันถ่ายทอดโดยตรงจากคนคิดวิธีนี้
(36) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยิ่งบีมมารับหน้าที่ตรงนี้ด้วยแล้ว บีมต้องศึกษามากขึ้น

บทที่ 12

คำอนุภาคในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

12.1 คำอนุภาคคืออะไร

คำอนุภาค (particle) หมายถึงคำที่ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ และปรากฏหน้าสุดหรือท้ายสุดของประโยค หรือถ้อยคำ (utterance) เป็นคำที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับส่วนใดในประโยค แต่มีความสัมพันธ์กับประโยคทั้งประโยค และบ่งบอกความหมายทางทัศนภาวะ(modality) ทางสัมพันธ์สาร (discourse) และวัจนปฏิบัติศาสตร์(pragmatics) คำอนุภาคที่อยู่หน้าประโยคได้แก่คำที่มีผู้เรียกว่า คำอุทาน เช่น *โอ้ เฮ้ย ว้าว* ส่วนที่ปรากฏท้ายประโยคคือคำที่เรียกว่า คำลงท้าย เช่น *เฮ้ย แหม คะ นะ ล่ะ*

ลักษณะเด่นของคำอนุภาค คือ ความเป็นชายขอบ (marginality) เป็นชายขอบในแง่ตำแหน่งและชายขอบในความหมายว่าไม่สำคัญเท่าคำอื่นๆในประโยค

12.2 คำอนุภาคประเภทคำอุทาน

คำอนุภาคประเภทคำอุทาน ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า คำอนุภาคอุทาน ปรากฏหน้าประโยค แต่ไม่สัมพันธ์กับส่วนใดของประโยค มีความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือบอกเจตนาของผู้พูด และทัศนภาวะ อีกนัยหนึ่งคำอนุภาคอุทานบอกความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้พูด ความหมายของคำอนุภาคอุทาน ต้องตีความเอาจากบริบทที่มีคำอนุภาคอุทานปรากฏอยู่ ดังตัวอย่างในตารางที่ 12.1

ตารางที่ 12.1 ตัวอย่างคำอนุภาคอุทานในภาษาไทยมาตรฐาน

คำอนุภาคอุทาน	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
อ๊ะ	มีความหมายเชิงเชื่อเชิญให้คนอื่นพูด	<i>อ๊ะ ตาเธอพูดบ้าง</i>
อ้าว	แสดงความประหลาดใจหรือไม่ได้คาดหวัง.	<i>อ้าว มาแล้วหรือ ไหนบอกจะมาถึงพรุ่งนี้</i> <i>อ้าว ไปไหนคะ (เดินพบกันโดยไม่ได้)</i>

		คาดคิด)
เอ	แสดงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่เป็นอย่างที่คิด	<u>เอ</u> ทำไมยืนเฉยอยู่ได้ เดินตามมาซี
เออ	แสดงความเห็นด้วย หรือยอมรับ	<u>เออ</u> นั่นสินะ <u>เออ</u> ช่วยก็ได้ ไม่ต้องอธิบายอีกแล้วนะ
เอ๊ย	แสดงการแก้ตัวเอง เช่นพุดผิด	<u>เอ๊ย</u> ที่พุดเมื่อกี้ไม่ใช่ นะ เอาใหม่ คี๊วว่า....
อ๊อ	แสดงการรังเกียจ	<u>อ๊อ</u> น่าขยะแขยงจริงๆ
โ	แสดงความเศร้า หรือเห็นอกเห็นใจ	<u>โ</u> ชีวิตเธอทำไมรันทอลอย่างนี้
โ	แสดงความทึ่ง ความชื่นชม	<u>โ</u> หล่อราวเทพบุตรจริงๆ
โ	แสดงความเจ็บ	<u>โ</u> เบาๆหน่อย แผลมันใหญ่ นะ
อ้อ	เข้าใจแล้ว ตาสว่างแล้ว	<u>อ้อ</u> เพิ่งเข้าใจวันนี้เอง
อ๊อ	ตกใจ สะดุ้งด้วยความไม่คาดคิด	<u>อ๊อ</u> ขอโทษ (เดินชนกัน)
ไชโย	แสดงความยินดี หรือดีใจกับชัยชนะ	<u>ไชโย</u> ทีมเราชนะแล้ว
เฮ้	เรียกร้องความสนใจ ด้วยความไม่พอใจ หรือหงุดหงิด	<u>เฮ้</u> หยุดเดี๋ยวนี้นะ อย่าทะเลาะกัน (พุดกับลูกๆที่กำลังสู้กัน)
เฮ้อ	แสดงความโล่งใจ หรือเบื่อหน่าย	<u>เฮ้อ</u> เสร็จซะได้ งานนี้
เฮ้ย	เรียกร้องความสนใจ ให้คนอื่นหันมามอง	<u>เฮ้ย</u> จะรีบไปไหน เดินไม่มองเลยนะ
กรรม, เวรกรรม	เห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นโชคร้าย	<u>เวรกรรม</u> ไม่น่าถูกรถชนเลย
แหม	แสดงการแก้ตัว ให้เหตุผล	<u>แหม</u> ก็เค้าไม่ยอให้ตัวลำบาก ก็เลยนั่งแท็กซี่มาเองไง
แน่, อั่นแน่	แสดงความประหลาดใจที่ได้พบอะไรบางอย่าง	<u>อั่นแน่</u> แอบรักเค้าอยู่ใช่ไหมละ

ตาย, ตายแล้ว, ตายจริง	แสดงความผิดหวังปนตกใจ และไม่ชอบใจ	<u>ตาย</u> ใครมาทำสายรองเท้าเราขาด เนี่ย <u>ตายแล้ว</u> บอกให้ระวัง ยังทำแตกอีก <u>ตายจริง</u> ไม่ได้เอาพาสปอร์ตมา ทำไงดี
โธ	แสดงความเห็นอกเห็นใจ	<u>โธ</u> เขาทำกับเธอยังไงได้ไง น่าสงสารจัง
โถ	แสดงความสงสาร สมเพช	<u>โถ</u> ลูกแมวดูตัวนี้มันกำพรวด แถมยังขำหักอีก
ว้า	แสดงความผิดหวัง ไม่อยากให้เป็นเช่นนั้น	<u>ว้า</u> จะประท้วงกันอีกแล้วหรือ
ว้าย	แสดงความกลัว หรือไม่เห็นด้วยอย่างแรง	<u>ว้าย</u> ขยับซ้ายๆหน่อย เดี่ยวก็ชนหรือ <u>ว้าย</u> จะไปสอนหนังสือ ใส่ขาสั้นอย่างนี้ หรือ
แหะ	แสดงความรังเกียจ ไม่อยากกิน	<u>แหะ</u> จ้างก็ไม่กินหรือ
เย้	แสดงความดีใจ	<u>เย้</u> แม่ให้เราไปทัวร์กับเพื่อนๆแล้ว
อี	แสดงความไม่ชอบอย่างมาก	<u>อี</u> คนนี้นะหรือจะมาเป็นนายก ไม่เอา เด็ดขาด

จะเห็นได้จากตัวอย่างคำอนุภาคอุทานในตารางข้างต้นว่า ความหมายของคำอนุภาคแต่ละคำมิได้ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม และไม่สามารถระบุความหมายจากคำข้างเคียงได้ เหมือนคำนามในนามวลี หรือ คำกริยาในประโยคที่สัมพันธ์กับคำนามหรือคำวิเศษณ์ เพื่อแสดงว่าคำอนุภาคอุทานมิได้มีความหมายที่เชื่อมโยงกับความหมายทางเนื้อหาของประโยค จะเห็นได้ว่า หากเราตัดคำอนุภาคอุทานออก ความหมายของประโยคมิได้เปลี่ยนไปเลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ซึ่งแสดงประโยคคู่กัน ประโยค ก. มีคำอนุภาคอุทาน แต่ประโยค ข. ไม่มี แต่ความหมายของประโยคไม่ต่างกันเลย

- (1) ก. โธ เขาทำกับเธอยังไงได้ไง น่าสงสารจัง
ข. เขาทำกับเธอยังไงได้ไง น่าสงสารจัง
- (2) ก. แหะ ก็เค้าไม่อยากให้ตัวลำบาก ก็เลยนั่งแท็กซี่มาเองไง
ข. ก็เค้าไม่อยากให้ตัวลำบาก ก็เลยนั่งแท็กซี่มาเองไง

- (3) ก. อ้าว มาแล้วหรือ ไหนบอกจะมาถึงพรุ่งนี้
ข. มาแล้วหรือ ไหนบอกจะมาถึงพรุ่งนี้
- (4) ก. อื๊ คนนี้นะหรือจะมาเป็นนายก ไม่เอาเค็ดขาด
ข. คนนี้นะหรือจะมาเป็นนายก ไม่เอาเค็ดขาด
- (5) ก. โห้ เขาทำกับเรายังงี้ได้ไง น่าสงสารจัง
ข. เขาทำกับเรายังงี้ได้ไง น่าสงสารจัง

อนึ่งการที่ผู้พูดภาษาไทยสามารถเข้าใจความหมายของคำอนุภาคอุทานแต่ละคำได้ เป็นเพราะเข้าใจสถานการณ์การพูด ซึ่งอยู่ในบริบทของวัฒนธรรมไทย แม้แต่เห็นหรือได้ยินประโยคตัวอย่างเพียงประโยคเดียว คนไทยก็จะสามารถนึกถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องได้ เพราะเราได้เห็นคำดังกล่าวถูกใช้มาหลายครั้ง จนเราได้บรรจุความหมายของคำนั้นไว้ในสมองแล้ว ความสามารถที่จะตีความความหมายและกฎการใช้คำเหล่านี้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎไวยากรณ์ ซึ่งเป็นกฎทางภาษาล้วนๆ เท่านั้น แต่ต้องอาศัยบริบททางสังคมประกอบด้วย ความรู้ความสามารถเช่นนี้โฮมส์ (Hymes 1972) เรียกว่า **สามัคติยะสื่อสาร** (communicative competence) ซึ่งรวมทั้งความรู้ด้านภาษาที่เรียกว่า **สามัคติยะภาษา** (linguistic competence) และความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับคำอนุภาคมีมากในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ และสัมพันธสารวิเคราะห์ แต่ส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปที่คำอนุภาคลงท้าย เพราะมีลักษณะเด่นกว่า และมีบทบาทด้านมาลา และทัศนภาวะ ซึ่งมีความสำคัญต่อการสื่อสารมากกว่าคำอนุภาคอุทาน

สรุปเกี่ยวกับคำอนุภาคอุทานได้ว่าเป็นคำแสดงอารมณ์และความรู้สึก คำพวกนี้ทำหน้าที่ทางภาษาที่เรียกว่า เพื่อ **แสดงออก** (expressive function) อารมณ์ทุกประเภทแสดงได้ด้วยคำอนุภาคอุทาน เช่น

อารมณ์ความรู้สึก	คำอนุภาคอุทานที่ใช้
ประหลาดใจ ไม่คาดคิด	อ้าว เอ๋ อู๊
ผิดหวัง	ว๊
ยอมรับ	เออ
กลัว	ว้าย
รังเกียจ	อื๊ อี้
เศร้า สงสาร	โ้ โห้ โถ
ทึ่ง	โ้โห โห
เจ็บปวด	โ้ย

เข้าใจ	อ้อ
ดีใจ	เย่ ไชโย
ตกใจ	ต้าย เฮ้ย
ออกอื้อน	แหม

12.3 คำอนุภาค ประเภทคำลงท้าย

คำอนุภาคประเภทคำลงท้าย ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า **คำอนุภาคลงท้าย** เป็นคำที่ปรากฏท้ายวลีหรือท้ายประโยค ซึ่งก็ถือว่าจบถ้อยคำหนึ่ง เช่น คำว่า *นะ เอะ อะ ชี ยะ ค่ะ ครับ ไหม หรือ ฯลฯ* เช่นเดียวกับคำอนุภาคอุทาน ความหมายของคำอนุภาคลงท้ายก็ต้องตีความเอาจากข้อความที่เป็นบริบทของคำดังกล่าว ดังตัวอย่างในตารางที่ 12.2

ตารางที่ 12.2 ตัวอย่างคำอนุภาคลงท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน

คำอนุภาค ลงท้าย	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
คะ	แสดงความสุภาพสำหรับผู้พูดเพศหญิง ใช้ในการถาม	คุณแม่ <u>คะ</u> จะให้หนูขับรถไปส่งหรือเปล่า <u>คะ</u>
ค่ะ	แสดงความสุภาพสำหรับผู้พูดเพศหญิง ใช้ในการบอกเล่า การตอบรับ	คุณแม่บอกว่าจะไปเอง <u>ค่ะ</u> <u>ค่ะ</u> ที่พูดมาถูกต้องแล้ว <u>ค่ะ</u>
ครับ	แสดงความสุภาพสำหรับผู้พูดเพศชาย ใช้ทุกบริบท	วันเสาร์คุณว่างหรือเปล่า <u>ครับ</u> ผมจะชวนไป ดูหนัง <u>ครับ</u> <u>ครับ</u> ไม่เป็นไร <u>ครับ</u> วันหลังก็ได้ <u>ครับ</u>
อะ	แสดงความเป็นกันเอง ใช้ในการถาม ส่วนใหญ่ใช้กับเด็กผู้ชาย หรือผู้หญิงที่ ปลอมเป็นชาย หรือมีจิตใจเป็นชาย	แม่ <u>อะ</u> ผมรักแม่ <u>อะ</u>
ฮะ	ความหมายเหมือน <i>อะ</i> ยกเว้นใช้ในการ ตอบรับ หรือบอกเล่า	ใช่ <u>ฮะ</u> ผมอยากเรียนวิศวะ ผมจะพยายาม สอบเข้าให้ได้ <u>ฮะ</u>
จ๊ะ	แสดงความสนิทสนม ใช้ในการถาม	น้องจะให้คำตอบที่เมื่อไร <u>จ๊ะ</u>

จ๊ะ	แสดงความสนิทสนม ใช้ในการตอบรับหรือบอกเล่า	เร๊วๆนี่แหละ <u>จ๊ะ</u> น้องต้องบอกคุณแม่ก่อน <u>จ๊ะ</u>
วะ	แสดงความเป็นชาย ความไม่อดทน (ไม่สุภาพ)	ทำไมไม่ <u>สู้วะ</u> ปล่อยให้มันชกอยู่ได้
ซิ, ลี, ซี้	แสดงการคะยั้นคะยอและสั่งแบบเสนอแนะ หรือขอร้องแบบเข้าชี้	ไปด้วยกัน <u>สิ</u> จะได้ประหยัดค่าน้ำมัน นี่ถามตั้งสิบครั้งแล้วนะ บอกหน่อย <u>ซิ</u>
ดี	ความหมายเหมือน ซิ, ลี แต่ใช้กับคนที่สนิท	มารับหน่อย <u>ดี</u> อยู่หน้าตึก برمๆ
เพ้ย, เว้ย	แสดงอำนาจ หรือขู่	อย่าขัดฉันนะ <u>เพ้ย</u> อยู่นิ่งๆ ไม่งั้นตายแน่
กระมัง, มั่ง	แสดงการคาดเดา <u>กระมัง</u> ใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ส่วน <u>มั่ง</u> ไม่เป็นทางการ	คงไม่มีปัญหาอะไร <u>มั่ง</u> ไม่งั้นก็โทรมาแล้ว
เออะ, เอะ	แสดงการชักชวน หรือสั่งทางอ้อม <u>เออะ</u> ใช้เมื่อไม่เป็นทางการ	เรามาสามัคคีกัน <u>เออะ</u> ไปกัน <u>เออะ</u> เคียวไม้ทันทูดคอนเสิร์ต
นะ	1) ทำให้ถ้อยคำอ่อนโยนลง 2) แสดงการถามอ้อมๆ 3) แสดงการชักชวนถึงถาม	1) ผลงานยังไม่ค่อยดี <u>นะ</u> 2) ขอติครรไปด้วยคน <u>นะ</u> 3) วันนี้พวกเรานัดทานเลี้ยงกัน ไปด้วยกัน <u>นะ</u>
น่า, นะ	แสดงการชักชวนแบบคะยั้นคะยอ	ไป <u>น่า</u> ไปแล้วรับรองสนุกสุดขีด
ล่ะ	แสดงการสั่งหรือบังคับเล็กน้อย	เดิน <u>ดิๆ</u> ไม่งั้นลื่นหกล้มแน่
แหละ	แสดงการเน้นย้ำ	หนังเรื่องนี้ ฉันไปดูมาแล้ว <u>แหละ</u> สนุกมาก
แฮะ	แสดงความประหลาดใจ	ไม่มีกุญแจแต่เข้าบ้านได้ <u>แฮะ</u> แปลกดี
หน่อย	แสดงการขอร้องแบบอ่อนโยน สุภาพ	หยิบแว่นตาให้แม่ <u>หน่อย</u> อยู่บนโต๊ะ โน่น
ชะ	แสดงการเน้นย้ำ	ผลไม่มีประโยชน์ <u>กินชะ</u>
โหม, มะ	แสดงการถาม	ตกลงจะบอกความจริง <u>โหม</u>
หรือ, เหรอ	แสดงการถามแบบประหลาดใจเพราะผิดพลาด	ตกลงจะบอก <u>หรือ</u> (ไม่ได้คาดว่าเขาจะบอก)

เป็นที่สังเกตได้ว่าคำอนุภาคลงท้ายเป็นคำที่สามารถตัดออกได้ โดยความหมายแก่นของประโยคยังคงอยู่ อย่างไรก็ตาม คำเหล่านี้มีความจำเป็นในการใช้ภาษาในการสนทนา ซึ่งผู้พูดมิได้สื่อเพียงความหมายแก่น แต่ยังสื่อความหมายแฝง หรือเจตนาของตนด้วย ความหมายประการหลังนี้ในภาษาไทยแสดงด้วยคำอนุภาคลงท้าย ซึ่งในภาษาอื่นอาจแสดงด้วยหน่วยคำ หรือทำนองเสียง นอกจากนั้นยังสังเกตได้อีกว่า คำอนุภาคลงท้ายมักมีการแปรทางเสียง เช่น ลี, ซี, ซี้ มีความหมายเหมือนกันแต่อาจใช้ต่างกันตามความถี่ของการเน้น และความเป็นทางการของสถานการณ์ เช่นเดียวกับ ไหม, มะ และ หรือ, เหนอ

ความหมายในแง่สัมพันธสารและวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำอนุภาคลงท้าย สรุปโดยสังเขปได้ว่าคำอนุภาคลงท้ายแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1) คำอนุภาคลงท้ายแสดงวัจนกรรมหรือเจตนาของผู้พูด 2) คำอนุภาคลงท้ายแสดงทัศนคติ หรือมุมมอง ซึ่งบ่งบอกมาลาและทัศนภาวะดังนี้ 3) คำอนุภาคลงท้ายแสดงสถานภาพทางสังคมของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ฟัง คำอนุภาคลงท้ายทั้ง 3 กลุ่มมีดังนี้

กลุ่มที่	คำอนุภาคลงท้ายที่ใช้	บ่งบอก
กลุ่มที่ 1	ไหม หรือ นะ	วัจนกรรมถาม
	ค่ะ ครี๊ยะ ฮะ จ๊ะ	วัจนกรรมตอบรับ
	หน่อย	วัจนกรรมขอร้อง
	ซี ลี ซี้ คี	วัจนกรรมเสนอแนะ คะยั้งกะยอ
	เออะ เอะ	วัจนกรรมชักชวน สั่งทางอ้อม
	นะ นะ น้า	วัจนกรรมออกอ้อน เชื้อเชิญ
	ล่ะ	วัจนกรรมยืนยัน สะใจ
กลุ่มที่ 2	ชะ ลี	ทัศนภาวะบังคับ
	แหละ	ทัศนภาวะแน่ใจ (รู้จริง)
	แฮะ ออก	ทัศนภาวะเป็นไปได้
	หรรอ	ทัศนภาวะแบ่งรับแบ่งสู้ (ไม่รู้จริง)
	กระมัง มั่ง	ทัศนภาวะไม่แน่ใจ (ไม่รู้จริง)
กลุ่มที่ 3	ครี๊ยะ คะ	สถานภาพทางเพศของผู้พูด ซึ่งในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนเป็นบ่งบอกสถานภาพทางเพศของผู้ฟัง เช่นพูดกับผู้หญิงใช้ คะ พูดกับผู้ชายใช้ ครี๊ยะ ไม่ว่าผู้พูดจะเป็นเพศใด

เฟี้ย เว้ย

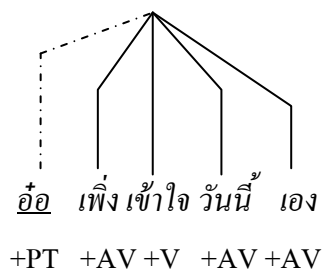
สถานภาพสูงกว่า มีอำนาจกว่า หรือสนิทสนมกับ
ผู้ฟัง

12.4 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของคำอนุภาค

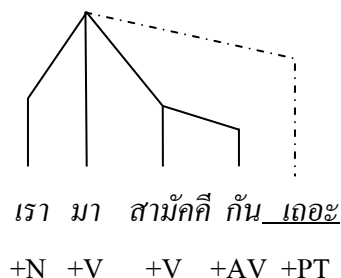
ตามที่กล่าวข้างต้นแล้วว่าคำอนุภาคไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับส่วนต่างๆของประโยค แต่คำอนุภาคปรากฏบ่อยมากในการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาพูด ดังนั้นในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ เราจะเขียนอธิบายลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำอนุภาคอย่างไร

งานวิจัยนี้เสนอโครงสร้างของประโยคที่มีคำอนุภาคปรากฏอยู่ดังนี้

(1)

(2)

ในตัวอย่างที่ (1) คำว่า อ้อ เป็นคำอนุภาคอุทาน ปรากฏข้างหน้าประโยค ในที่นี้ใช้เส้นประเพื่อแสดงให้เห็นว่าหน่วยนี้เป็นหน่วยที่เพิ่มเข้ามา และสัมพันธ์กับทั้งประโยค ซึ่งประกอบด้วยคำกริยา เข้าใจ เป็นส่วนหลัก และส่วนพึ่งพาอื่นๆของคำกริยา ในตัวอย่างที่ (2) คำว่า เอะ ซึ่งปรากฏท้ายประโยคก็เป็นส่วนประกอบที่ไม่ได้พึ่งพาคำกริยา แต่สัมพันธ์กับทั้งประโยค เส้นประนอกจากจะแสดงว่าคำอนุภาคเป็นส่วนพิเศษแล้วยังแสดงนัยความเป็นชายขอบ ก็สามารถละออกได้โดยไม่ทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนไป

บทที่ 13

คำที่บ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์ในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

13.1 ประเภททางไวยากรณ์ที่พบในภาษาไทย

ประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) หมายถึงหน่วยหรือลักษณะสำคัญที่บ่งบอกคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของภาษา เช่น ชนิดของคำ ซึ่งได้แก่ คำนาม คำกริยา คำบุพบท คำวิเศษณ์ ฯลฯ และลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชนิดของคำ เช่น บุรุษ (person) ลिंगค์ (gender) พจน์ (number) การก (case) ความชี้เฉพาะ (definiteness) ความมีชีวิต (animacy) ซึ่งเป็นประเภททางไวยากรณ์ของคำนาม กาล (tense) มาลา (mood) วาก (voice) การณ์ลักษณะ (aspect) ทัศนภาวะ (modality) ฯลฯ ซึ่งเป็นประเภททางไวยากรณ์ของคำกริยา

โดยทั่วไป ประเภททางไวยากรณ์ของภาษาในโลกมีเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ภาษาแต่ละภาษาไม่จำเป็นต้องมีประเภททางไวยากรณ์ครบทั้งหมด และไม่จำเป็นต้องมีประเภททางไวยากรณ์เหมือนหรือเท่ากับภาษาอื่น เรารู้ได้ว่าภาษาใดมีประเภททางไวยากรณ์อะไรบ้างโดยดูที่ตัวบ่งชี้ ในภาษาวัดติปัจจัย เช่นภาษายุโรป ตัวบ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์คือหน่วยคำ เช่น ในภาษาอังกฤษ มีประเภททางไวยากรณ์ กาล และพจน์ เราเห็นได้ชัดเจนว่าอดีตกาลต่างจากปัจจุบันกาล เพราะ อดีตกาลแสดงโดยการเติมหน่วยคำ -ed ที่ท้ายคำกริยา และ พหูพจน์ แสดงโดยการเติมหน่วยคำ -s ที่ท้ายคำนาม

ในภาษาไทย ประเภททางไวยากรณ์เกี่ยวข้องกับคำ ไม่ใช่หน่วยคำ อีกนัยหนึ่ง คำเป็นตัวบ่งชี้ของประเภททางไวยากรณ์ในภาษาไทย ประเภททางไวยากรณ์ที่จะกล่าวในบทนี้ไม่รวมชนิดของคำ 8 ประเภท คือ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำปริมาณ และคำอนุภาค ซึ่งแสดงไว้แล้วในบทที่ 4-9 ประเภททางไวยากรณ์ที่จะกล่าวถึงเกี่ยวข้องกับคำนามและคำกริยา

สำหรับคำนาม ภาษาไทยไม่มีลिंगค์ (gender) ไม่มีตัวบ่งชี้ใดๆที่แยกลिंगค์หนึ่งออกจากอีกลिंगค์หนึ่ง เปรียบเช่นภาษาฝรั่งเศส และเยอรมัน ภาษาไทยไม่มีพจน์ เพราะไม่มีตัวบ่งชี้ที่แยกเอกพจน์กับพหูพจน์ ไม่มีความชี้เฉพาะ (definiteness) เหมือนในภาษาอังกฤษที่แยก a man ให้ต่างจาก the man ไม่มีความนับได้กับนับไม่ได้ เหมือนในภาษาอังกฤษ ที่แยกคำนามเป็นนามนับได้ (countable) เช่น

cat, house, pen กับนามนับไม่ได้ (uncountable) เช่น hair, sugar, water ประเภททางไวยากรณ์ของคำนามที่พบในภาษาไทย ได้แก่ บุรุษ ความมีชีวิต ลักษณะนามนับจำนวน และการก

ส่วนประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยา ในภาษาไทยไม่มีกาล เพราะคำกริยาในภาษาไทยไม่มีตัวบ่งชี้ที่บ่งบอกอดีตกาลอย่างสม่ำเสมอแบบไม่ยกเว้น แต่มี **การณั้ลักษณะ** มาลา ทศนภาวะ และวาก

13.2 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำนามในภาษาไทย

ประเภททางไวยากรณ์เกี่ยวกับคำนามที่พบในภาษาไทย มี 4 ประเภท คือ บุรุษ ความมีชีวิต ลักษณะนามนับจำนวน และการก ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

13.2.1 บุรุษ (person)

บุรุษ เป็นประเภททางไวยากรณ์ที่บ่งบอกว่าคำนามหรือสรรพนามเป็นผู้พูด (บุรุษที่หนึ่ง) ผู้ที่ถูกพูดด้วย (บุรุษที่สอง) หรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง (บุรุษที่สาม) ภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียนแยกบุรุษชัดเจนโดยมีตัวบ่งชี้ที่คำสรรพนามเองและหน่วยคำเติมที่คำกริยาที่ใช้กับบุรุษต่างๆ กล่าวคือ คำกริยา มีการผันให้มีรูปต่างกันตามบุรุษของคำนามหรือสรรพนาม ดังตัวอย่างภาษาสเปนข้างล่างนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นการผันคำกริยา hablar แปลว่า ‘พูด’ ตามบุรุษและพจน์ด้วย

บุรุษที่ 1 เอกพจน์	yo hablo
บุรุษที่ 1 พหูพจน์	nosotros hablamos
บุรุษที่ 2 เอกพจน์	tú hablas (คุ้นเคย, สนิทสนม)
	usted habla (ไม่สนิทสนม, เป็นทางการ)
บุรุษที่ 2 พหูพจน์	vosotros habláis (คุ้นเคย, สนิทสนม)
	ustedes hablan (ไม่สนิทสนม, เป็นทางการ)
บุรุษที่ 3 เอกพจน์	él/ella habla
บุรุษที่ 3 พหูพจน์	ellos/ellas hablan

(ข้อสังเกต บุรุษที่สองแบบเป็นทางการปรากฏกับคำกริยาที่มีรูปเหมือนคำกริยาของบุรุษที่สามทั้งเอกพจน์และพหูพจน์)

ในภาษาไทยไม่มีการบ่งชี้บุรุษที่คำกริยาแบบภาษาสเปน ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยคำเติมท้ายคำกริยา (ที่ขีดเส้นใต้ไว้) เป็นตัวบ่งชี้บุรุษ ส่วนคำสรรพนามในภาษาไทยมีการแบ่งตามบุรุษ ตัวคำสรรพนามเองเป็นตัวบ่งชี้บุรุษให้ตัวเอง เช่น

บุรุษที่หนึ่ง ผม ดิฉัน หนู กู ข้า อ้าว ข้าพเจ้า เรา

บุรุษที่สอง คุณ ท่าน มึง

บุรุษที่สาม มัน เขา

อนึ่งในภาษาไทยมีคำสรรพนามจำนวนหนึ่งที่เป็นได้หลายบุรุษ เช่น

บุรุษที่หนึ่งและสอง ตัวเอง เช่น ตัวเองเบียดตัวเองแล้วนะ (บุรุษที่หนึ่งและสองตามลำดับ)

บุรุษที่หนึ่งและสาม เค้า เช่น เค้าไม่ชอบผู้ชายคนนั้นเลย (บุรุษที่หนึ่ง)

อย่าไปบอกเค้านะ(บุรุษที่สาม)

บุรุษที่สองและสาม เธอ แก เช่น เธอฟังฉันอยู่หรือเปล่า (บุรุษที่สอง)

ช่วยไปบอกเธอหน่อยว่าฉันสนใจเธอ (บุรุษที่สาม)

นี่ฉันกำลังสั่งแกนะ เข้าใจไหม (บุรุษที่สอง)

คุณยายแก้ปวดหลัง หากคนไปนวดแก้หน่อย (บุรุษที่สาม)

จากคุณสมบัติของภาษาไทยที่กล่าวข้างต้น อาจสรุปในแง่แบบลักษณ์ภาษาได้ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประธานกับกริยา

13.2.2 ความมีชีวิต (animacy)

ความมีชีวิต เป็นประเภททางไวยากรณ์ที่แยกคำนามให้ต่างกัน ซึ่งมีผลต่อวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ คำกริยาบางคำปรากฏกับคำนามมีชีวิตเท่านั้น และคำกริยาบางคำก็ปรากฏกับคำนามไม่มีชีวิตเท่านั้น เช่น

(1) แม่รักพวกเราทุกคนเท่ากัน

(2) *โต๊ะรักพวกเราทุกคนเท่ากัน

(3) *การดำเนินการรักพวกเราทุกคน

จะเห็นได้ว่าประโยคที่ (2) และ (3) ผิดไวยากรณ์เพราะคำนามมีชีวิตเท่านั้นสามารถปรากฏกับคำกริยา รัก ได้ ถ้าใช้คำนามไม่มีชีวิต ประโยคก็จะผิดไวยากรณ์

นอกจากนั้น ในประโยคกรรมวาจกที่มีคำกริยาความหมายร้าย คำนามมีชีวิตเท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นประธานได้ ดังจะเห็นได้ว่า (4) เป็นประโยคที่ถูกไวยากรณ์เพราะมี น้อง เป็นประธาน แต่ใน (5) มี เก้าอี้ เป็นประธาน จึงผิดไวยากรณ์

- (4) น้อง โคนตีทุกวัน
- (5) *เก้าอี้ โคนตีทุกวัน

ความมีชีวิตในภาษาไทยมีลักษณะนามเป็นตัวบ่งชี้ สิ่งมีชีวิตแบ่งเป็น มนุษย์ กับ สัตว์ สำหรับมนุษย์มีคำว่า คน เป็นตัวบ่งชี้ ส่วนสัตว์ รวมทั้งสิ่งที่เปรียบเป็นสัตว์ มีคำว่า ตัว เป็นตัวบ่งชี้ ส่วนสิ่งไม่มีชีวิตใช้ลักษณะนามต่างกันไปตามชนิดของสิ่งของ เช่น อัน ใบ แท่ง แผ่น คัน ฯลฯ เช่น เราพูดว่า นักเรียน 5 คน ดาราคนนี้ แมว 5 ตัว ลิงตัวนี้ ของอันนี้ กล่องใบนี้ ดินสอ 3 แท่ง รถ 5 คัน ฯลฯ อันที่จริง ถ้าจะแยกนามมีชีวิตกับไม่มีชีวิตออกจากกันตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน คือ คน และ ตัว คำนามใดปรากฏกับ คน และ ตัว ได้ถือว่าเป็นนามมีชีวิต

13.2.3 ลักษณะนามนับจำนวน (numeral classifier)

ภาษาไทยไม่แบ่งคำนามเป็นนามนับได้ และนามนับไม่ได้ เหมือนภาษาอังกฤษ คำนามในภาษาไทยทุกคำนับได้ เพราะมีลักษณะนามนับจำนวน ซึ่งอันที่จริงก็คือคำนามที่นำมาใช้เพื่อการระบุจำนวน เช่น บ้าน 2 หลัง นักเรียน 5 คน หนังสือ 2 เล่ม น้ำตาล 2 เม็ด/หยด/ช้อน ข้าว 3 เมล็ด/ถุง/ถัง/กระสอบ/ซาม ฯลฯ

คำลักษณะนามในภาษาไทยมาตรฐานเป็นคำที่มีการใช้ตายตัว คำลักษณะนามใดจะใช้คู่กับคำนามใดเป็นหลักที่สังคมกำหนดไว้มาจนเป็นประเพณี การเลือกใช้คำลักษณะนามให้เหมาะกับคำนามคู่ได้ในหนังสือเรื่อง ลักษณะนาม จัดพิมพ์โดยราชบัณฑิตยสถาน (2538) ในหนังสือนี้มีการเรียงคำนามตามตัวอักษรพร้อมระบุคำลักษณะนามที่คู่กันไว้ เช่น กระป๋อง-ตัว เข็ม-เล่ม ดินสอ-แท่ง ถัง-ใบ พิมพ์เขียว-แผ่น ศาลา-หลัง น้ำตาล-หยด สาย-เส้น เม็ด ท่า ขนม-ชิ้น อัน ฯลฯ เป็นที่สังเกตได้ว่ามีคำนามจำนวนมาก โดยเฉพาะคำนามใหม่ๆ ในภาษาไทยที่ปรากฏกับคำลักษณะนามซ้ำ คำนาม เช่น กล่อง-กล่อง คำขวัญ-คำขวัญ ชุมชน-ชุมชน ตอม่อ-ตอม่อ ฟาร์ม-ฟาร์ม ทฤษฎี-ทฤษฎี วงการ-วงการ วิทยาลัย-วิทยาลัย หมายเลข-หมายเลข โฮเต็ล-โฮเต็ล อาณานิคม-อาณานิคม ฯลฯ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นคือคำลักษณนามนับจำนวนเป็นสิ่งยืนยันว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่แบ่งคำนามเป็นนามนับได้กับนามนับไม่ได้ เพราะในโลกทัศน์ของคนไทย ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถนับได้ทั้งสิ้นหากเราต้องการนับ เพราะภาษาไทยมีกลไกและเครื่องมือสำหรับนับ

นอกจากนั้น กลไกการใช้คำนามซ้ำเป็นลักษณนามนับจำนวนในกรณีที่ไม่มีคำลักษณนามที่เหมาะสมให้ใช้ ทำให้ภาษาไทยยังสามารถคงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีที่มีจำนวนนับไว้ได้ คือ **นามหลัก+จำนวน+ลักษณนาม** อย่างไรก็ตาม ในภาษาปัจจุบัน มีแนวโน้มว่ามีบางคนใช้โครงสร้างแบบ **จำนวน+นามหลัก** เช่น สามสาว สามนักร้อง สองโจร ห้านักวิชาการ ฯลฯ แต่ก็เห็นได้ว่า โครงสร้างแบบนี้พบจำกัดอยู่เฉพาะทำเนียบภาษาบางประเภทเท่านั้น เช่น ในภาษาพูดหัวข่าว ภาษาโฆษณา แต่ในทำเนียบภาษาอื่นๆ รวมทั้งภาษาพูดทั่วไป คนไทยยังใช้โครงสร้างแบบ **นามสามตัว บ้านสองหลัง** อยู่

ข้อสังเกตอีกประการที่ต้องกล่าวในที่นี้ด้วย คือแนวโน้มการใช้คำลักษณนาม อัน และ ตัว กับคำนามจำนวนมาก ดังปรากฏในผลการวิจัยของศรณีย์ สรรคนุรักษ์ (2542) ซึ่งแสดงนัยว่ามีการใช้คำลักษณนามทั่วไปมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ยังมิได้กระเทือนถึงโครงสร้างมาตรฐานของภาษาไทย

13.2.4 การก (case)

การก คือ ประเภททางไวยากรณ์ที่บ่งบอกว่าคำนามแต่ละคำในประโยคมีบทบาทอะไรเมื่อสัมพันธ์กับคำกริยาที่ปรากฏร่วม เช่น เป็นประธาน เป็นกรรมตรง เป็นกรรมรอง เป็นเจ้าของ เป็นสถานที่ ในภาษาละตินโดยโรเปียน การกมีหน่วยคำวิภัติปัจจัยเป็นตัวบ่งชี้ เช่นในภาษาละตินคำว่า dominus ที่แปลว่า “เจ้านาย” (lord, master of the house) มีรูปต่างกันไปตามการก เช่น

เอกพจน์	พหูพจน์	การก
dominus	dominī	การกผู้กระทำ, กรรตุการก (nominative case)
dominum	dominōs	การกกรรม, กรรมการก (accusative case)
dominō	dominīs	การกกรรมรอง (dative case)
dominī	dominōrum	การกเจ้าของ (genitive case)
dominō	dominīs	การกแหล่งที่มา (ablative case)
domine	dominī	การกเรียกขาน (vocative case)

ในภาษาไทย ตัวบ่งชี้การกไม่ใช่นำหน่วยคำ แต่ใช้คำ ตำแหน่งของคำ หรือการเรียงคำ เป็นตัวบ่งชี้ เช่นคำนามที่อยู่หน้ากริยา เป็นประธาน คำนามที่อยู่หลังกริยา เป็นกรรม เช่น แม่ดีลูก แม่ เป็นประธานของกริยา ดี ส่วนลูกเป็นกรรมของกริยา ดี การกเจ้าของ มีคำว่า ของ เป็นตัวบ่งชี้ซึ่งปรากฏหน้าผู้เป็นเจ้าของ เช่น หนังสือของอาจารย์ เสื้อของน้อง ผลงานของทนายคดี

คำว่า การก ที่ใช้ข้างต้นมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า รูปการก (case form) ที่ใช้โดย สตาร์อสต้า (Starosta 1988) ในทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์พจนานุกรม (Lexicase Dependency Grammar) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่งานวิจัยนี้ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ รูปการก คือ การกที่มีตัวบ่งชี้ชัดเจนและสม่ำเสมอ อย่างเช่นในภาษาละตินที่แสดงข้างต้น ในไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์พจนานุกรม รูปการกที่ใช้มีเพียง กรรตุการก (nominative case ใช้ลักษณะแทนว่า [+Nom])และกรรมการก (accusative case ใช้ลักษณะแทนว่า [-Nom])

ส่วนคำว่า การก ที่ใช้ในไวยากรณ์การก ของฟิลมอร์ (Fillmore 1968, 1970) มีความหมายต่างออกไป คือหมายถึงบทบาทของคำนามที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำนามกับคำกริยาในประโยค เช่น การกผู้ทำ การกผู้ถูกกระทำ การกสถานที่ การกเครื่องมือ การระบุว่าเป็นคำนามใดเป็นการกใดไม่ได้พิจารณาจากตัวบ่งชี้เหมือนการกในภาษาละติน แต่พิจารณาจากความสัมพันธ์ในระดับลึกระหว่างคำนามกับคำกริยา เช่น คำว่า กรุงเทพฯ ใน กรุงเทพฯเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย กับ ในกรุงเทพฯอากาศร้อน ถือเป็นการกสถานที่ทั้งคู่ โดยไม่สนใจว่าการปรากฏของคำนี้จะอยู่ในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แบบใดก็ตาม

แนวคิดเรื่องการกที่สำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ การกสัมพันธ์ (case relation) ในไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์พจนานุกรม การกสัมพันธ์ อยู่คนละมิติกับ รูปการก หมายถึงบทบาทของคำนามที่สัมพันธ์กับคำกริยาที่ปรากฏร่วมกันตามโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ สตาร์อสต้า เน้นเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการระบุการกสัมพันธ์ของคำนาม ส่วนความหมายนั้นมีความสำคัญเป็นอันดับรอง สตาร์อสต้ากำหนดให้การกสัมพันธ์ เป็นสากลลักษณะ และมีจำนวน 5 การกสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับ ผู้เกี่ยวข้อง สถานที่ และ วิธี

1) การกสัมพันธ์ผู้กระทำ (Agent) ใช้ลักษณะแทนว่า AGT

การกสัมพันธ์นี้ได้แก่คำนามที่ทำหน้าที่ประธานของคำกริยากรรม หรือ คำกริยาต้องการอาร์กิวเมนต์ 2 ตัว เช่น

ผู้ประท้วง	ใน	ผู้ประท้วง [AGT] กดดันรัฐบาล
ไทย	ใน	ครั้งนี้ไทย [AGT]จะโค่นแชมป์ได้แน่นอน

2) การกัมพันธผู้รับ (Patient) ใช้ลักษณะแทนว่า PAT

การกัมพันธนี้ได้แก่คำนามที่ทำหน้าที่กรรมของคำกริยากรรม หรือ ประธานของกริยากรรม เช่น

รัฐบาล ใน ผู้ประท้วงกดดันรัฐบาล [PAT]
 แชมป์ ใน ครั้งนี้ไทยจะโค่นแชมป์[PAT] ได้นั่นเอง
 เขา ใน เขา [PAT] กลัดกลุ้มที่สุด แต่ก็ยังไม่วายมีอารมณ์ขัน
 คุณแม่ ใน คุณแม่ [PAT] แต่งตัวหรูหรา ไปงานแต่งงาน

3) การกัมพันธผู้เกี่ยวข้อง (Correspondent) ใช้ลักษณะแทนว่า COR

การกัมพันธนี้ได้แก่คำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยากรรม เช่น

วาระ ใน หัวหน้าคนเก่าครบวาระ [COR]แล้ว
 หน้าตาผู้เข้าสัมมนา ใน เราไม่คุ้นเคยหน้าตาผู้เข้าสัมมนา [COR]
 นิติศาสตร์ จุฬาฯ ใน คนโตจบนิติศาสตร์ จุฬาฯ [COR]
 การขับเครื่องบิน... ใน นักบินคนนี้ชำนาญการขับเครื่องบินเพื่อการถ่ายภาพ [COR]
 คดีอาชญากรรมสงคราม ใน เขาเชี่ยวชาญคดีอาชญากรรมสงคราม [COR]

จะสังเกตได้ว่าคำนามที่ขีดเส้นใต้ทั้งหมดนี้ดูผิวเผินเหมือนกรรมของคำกริยา แต่ไม่ใช่กรรม เพราะคำกริยาที่ปรากฏรวมไม่ใช่กริยากรรม (ทดสอบแล้วทำเป็นกรรมจากไม่ได้) ดังนั้นคำนามเหล่านี้จึงมีการกัมพันธผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงผู้เกี่ยวข้องกับผู้รับที่เป็นประธานของคำกริยานั่นเอง

4) การกัมพันธสถานที่ (Locus) ใช้ลักษณะแทนว่า LOC

การกัมพันธนี้ได้แก่คำนามที่ทำหน้าที่บ่งบอกสถานที่หรือแหล่ง ซึ่งสัมพันธ์กับคำกริยา ในภาษาไทย ตัวบ่งชี้การกัมพันธสถานที่ได้แก่ คำบุพบทบอกสถานที่ เช่น ใน ที่ บน ข้าง ฯลฯ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ประเทศอื่น ใน ครอบครัวนี้ย้ายไปอยู่ที่ประเทศอื่น [LOC]
 กล่อง ใน แม่หยิบขนมใส่ในกล่อง [LOC] ที่ละชิ้น

5) การกัมพันธวิธี (Means) ใช้ลักษณะแทนว่า MNS

การกัมพันธนี้ได้แก่คำนามที่ทำหน้าที่บ่งบอกเครื่องมือ วัสดุ หรือวิธีการ ในภาษาไทยตัวบ่งชี้การกัมพันธนี้ ได้แก่ คำบุพบท ด้วย และ โดย เช่น

มีคิโด้	ใน	แม่สับหมัด้วยมีคิโด้
ไม้สัก	ใน	นายทุนสร้างบ้านทั้งหลังด้วย <u>ไม้สัก</u>
มือ	ใน	ฝ่าผืนนี้ <u>ทอด้วยมือ</u>
การนั่งสมาธิ	ใน	จิตใจท่านจะสงบได้ <u>โดยการนั่งสมาธิ</u>

อนึ่ง ถ้าวิเคราะห์ตามไวยากรณ์พึงพาศัพท์การก คำว่า กรุงเทพฯ ใน กรุงเทพฯเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นการสัมผัสพันธุ์ผู้รับ ส่วน กรุงเทพฯ ในประโยค ในกรุงเทพฯอากาศร้อน เป็นการสัมผัสพันธุ์สถานที่ เพราะมีคำบุพบท ใน เป็นตัวบ่งชี้

13.3 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยาในภาษาไทย

ในภาษาไทย ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยาที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ การณ์ลักษณะ มาลา ทศนภาวะ และวาก

13.3.1 การณ์ลักษณะ (aspect)

การณ์ลักษณะหมายถึงลักษณะของเหตุการณ์ การกระทำ หรือภาวะที่แสดงโดยคำกริยา เช่น เหตุการณ์นั้นกำลังดำเนินอยู่ หรือเสร็จสิ้นไปแล้ว

การณ์ลักษณะที่พบในภาษาต่างๆ มีตัวอย่าง การณ์ลักษณะต่อเนื่อง (continuous aspect) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ และยังไม่เสร็จสิ้น การณ์ลักษณะนิสัย (habitual aspect) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ หรือเกิดขึ้นซ้ำๆ การณ์ลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่เสร็จสิ้นแล้ว การณ์ลักษณะทั้งหมดนี้ไม่ใช่กาล ไม่ได้ใช้เวลาเป็นเงื่อนไข อย่างไรก็ตาม การณ์ลักษณะมักแสดงนัยเกี่ยวกับเวลา เช่น การณ์ลักษณะนิสัยมักสอดคล้องกับปัจจุบันกาล การณ์ลักษณะสมบูรณ์มักเกี่ยวข้องกับอดีตกาล แต่ไม่ใช่ประเภททางไวยากรณ์เดียวกัน

ในด้านการบ่งชี้การณ์ลักษณะ ภาษาบางภาษาใช้วิธีเปลี่ยนรูปคำกริยาโดยเติมหน่วยคำเพื่อบ่งชี้การณ์ลักษณะ บางภาษาใช้คำเป็นตัวบ่งชี้ เช่นภาษาไทย ซึ่งมีการณ์ลักษณะเด่น 2 การณ์ลักษณะ ได้แก่ การณ์ลักษณะต่อเนื่อง และการณ์ลักษณะสมบูรณ์

การณ์ลักษณะต่อเนื่องในภาษาไทย แสดงโดยคำว่า กำลัง หรือ อยู่ เช่น

- (6) โรคนีกำลังระบาดอย่างหนักในประเทศไทย.
- (7) คุณพ่อทำงานอยู่ อย่าไปรบกวนท่าน

คำว่า *กำลัง* และ *อยู่* แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา *ระบาค* และ *ทำงาน* นั้น เป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่หยุดนิ่ง แต่กำลังดำเนินอยู่ ในบางครั้ง ผู้พูดอาจใช้ทั้งคำว่า *กำลัง* และ *อยู่* ทั้งสองคำ

(8) *แม่ชอบเรียกตอนหนูกำลังอ่านหนังสืออยู่ทุกครั้งเลย*

ส่วนการณัฏกษณะสมบูรณ์ในภาษาไทย บ่งชี้โดยคำว่า *แล้ว* ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(9) *เมื่อกรอกแบบฟอร์มแล้ว กรุณานำใส่กล่องที่จัดไว้ให้*

(10) *หนังเรื่องนี้ ฉันดูแล้ว สนุกดี*

จะเห็นว่าภาษาไทยใช้ คำ (*อยู่ กำลัง และ แล้ว*) เป็นตัวบ่งชี้การณัฏกษณะ ในขณะที่ ภาษาอังกฤษ แสดงโดย คำกริยาช่วย + หน่วยคำในกริยาช่องที่สาม เช่น *has completed, had seen, have finished, has been mentioned.*

13.3.2 มาลา (mood)

มาลา หมายถึงลักษณะทางไวยากรณ์ที่บ่งบอกว่าคำกริยาอยู่ในรูปของเจตคติอย่างไรจาก มุมมองของผู้พูด เช่น บอกเล่า สั่ง ถาม ปฏิเสธ สมมติ เงื่อนไข ไม่แน่ใจ ฯลฯ ภาษาต่างๆมีมาลา ไม่เท่ากัน

มาลาที่พบบ่อยในภาษาต่างๆมีดังนี้ (จาก อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544: 32)

มาลาบอกเล่า	(indicative)
มาลาถาม	(interrogative)
มาลาสั่ง	(imperative)
มาลาสมมติ	(subjunctive)
มาลาเงื่อนไข	(conditional)
มาลาอาจเป็นไปได้	(potential)
มาลาเล่าเรื่อง	(narrative)
มาลารายงาน	(reportive)

นอกจากภาษาต่างก็มีมาลาต่างกันแล้ว ภาษาต่างๆยังต่างกันในเรื่องตัวบ่งชี้มาลาอีกด้วย ภาษายุโรปส่วนใหญ่ใช้หน่วยคำเป็นตัวบ่งชี้มาลา เช่นภาษาอิตาลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน ตัวอย่างข้างล่าง (ตารางที่ 14.1) แสดงมาลาต่างๆในภาษาสเปน ซึ่งมีหน่วยคำเป็นตัวบ่งชี้ (จากอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544: 33)

ตารางที่ 13.1 มาลาในภาษาสเปน

มาลา	คำกริยา	ความหมาย
บอกเล่า (indicative)	<i>(tú) vives</i>	You live.
สมมุติ (subjunctive)	<i>(tú) vivas</i>	(If) you lived.
สั่ง (imperative)	<i>(tú) vive</i>	Live!
สมมุติในอดีต (imperfect subjunctive)	<i>(tú) vivieses</i>	(If) you had lived.
เงื่อนไข (conditional)	<i>(tú) vivirías</i>	You would live.

ภาษาไทยไม่มีการเติมหน่วยคำที่คำกริยาเพื่อบ่งชี้มาลา แต่ใช้คำอนุภาคลงท้าย (final particles) เป็นตัวบ่งชี้มาลา ในภาษาไทยมาลาที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาลาถาม (interrogative mood) และ มาลาสั่ง (imperative mood)

คำอนุภาคลงท้ายที่บ่งชี้มาลาถามได้แก่คำว่า *ไหม* หรือ *และ นะ* ที่เติมท้ายประโยคหรือ ถ้อยคำบอกเล่า โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของประโยคเลย เช่น ใน (11), (12) และ (13)

- (11) *คุณจะไปงานแต่งงานของสุดา (บอกเล่า) → คุณจะไปงานแต่งงานของสุดาไหม (ถาม)*
 (12) *พี่ไม่ชอบเสื้อยืดตัวนี้ (บอกเล่า) → พี่ไม่ชอบเสื้อยืดตัวนี้หรือ (ถาม)*
 (13) *(พี่) ไปดูหนังกับหนู (บอกเล่า) → (พี่) ไปดูหนังกับหนูนะ (ถามแบบอ้อม ถามถึงชักชวน)*

ประโยคข้างต้นเป็นประโยคคำถาม ดังมีข้อพิสูจน์คือ ผู้ฟังจะต้องตอบรับหรือปฏิเสธ

อนึ่ง เราควรแยก “การถาม” ออกจาก “คำถาม” ในภาษาไทย บางครั้งมีการใช้กลวิธีอื่น เช่น ใช้ประโยคบอกเล่าแต่ขึ้นเสียงสูงท้ายประโยค ใช้คำสันธาน *หรือ* ตามด้วยคำปฏิเสธ *ไม่, เปล่า* ซึ่งเป็นประโยคที่มีความหมายว่าให้เลือก เช่นระหว่างเอา หรือไม่เอา รับหรือไม่รับ ชอบหรือไม่ชอบ เช่นใน (14), (15) และ (16) แต่ประโยคเช่นนี้ไม่เป็นมาลาถาม ถึงแม้จะเป็นวัจนกรรมการถาม อีกนัยหนึ่ง ผู้วิจัยกำหนดให้มาลาถามในภาษาไทย ต้องมีตัวบ่งชี้เป็นอนุภาคลงท้าย *ไหม, หรือ, นะ* เท่านั้น การกำหนดเช่นนี้ใช้วากยสัมพันธ์เป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นหลักที่งานวิจัยนี้ใช้ตลอดการวิเคราะห์ ทั้งนี้ไม่รวมเกณฑ์ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์

- (14) *คุณจะไปออกเดินทางวันนี้ (ขึ้นเสียงสูง)*
 (15) *คุณจะไปออกเดินทางวันนี้ หรือ ไม่*

(16) คุณจะออกเดินทางวันนี้ หรือเปล่า

ตัวอย่าง (14) เป็นกลวิธีการถามแบบหนึ่ง แต่ไม่ใช่มาลาถาม ส่วน (15) และ(16) เป็นประโยครวม (coordinate sentence) ทำหน้าที่เป็นคำถาม แต่ไม่ใช่มาลาการถาม

ยังมีคำถามอีกแบบที่ใช้คำว่า *ใช่ไหม* และ *ใช่หรือไม่* เป็นส่วนต่อท้ายประโยค เช่น (15) และ (16) ในที่นี้ถือว่า (17) และ (18) เป็นสัมพันธสาร ประกอบด้วย 2 ประโยค คือประโยคข้างหน้า และประโยคหลัง *ใช่ไหม* หรือ *ใช่หรือไม่* ใน (17) *ใช่ไหม* เป็นมาลาการถาม แต่ใน (15) *ใช่หรือไม่* เป็นประโยครวม ที่ให้เลือก ไม่ใช่มาลาการถาม

(17) เราจะไปทานอาหารญี่ปุ่นกัน *#ใช่ไหม* (*ใช่ไหม* เป็นมาลาการถาม)

(18) เราจะไปทานอาหารญี่ปุ่นกัน *#ใช่หรือไม่* (*ใช่หรือไม่* ไม่ใช่มาลาการถาม)

ส่วนมาลาสั่ง ในภาษาไทยตัวบ่งชี้ได้แก่อนุภาคลงท้าย *ซิ* (หรือ *สิ*, *ซี*), *เถอะ* (หรือ *เหอะ*), *นำ*, *ละ*, *หน่อย*, ประโยคไม่มีประธาน หรือมีสรรพนามบุรุษที่สอง

13.3.3 ทักษณภาวะ (modality)

ทักษะณภาวะ หมายถึง ลักษณะทางไวยากรณ์ที่บ่งบอกทักษะหรือมุมมองของผู้พูด ต่อเหตุการณ์ หรือสภาวะที่แสดงโดยคำกริยา ภาษาต่างกันมีการบ่งชี้ทักษะณภาวะต่างกัน เช่นใช้หน่วยคำที่เติมที่คำกริยาเป็นตัวบ่งชี้ หรืออาจแสดงโดยคำอิสระ เช่น คำกริยาช่วย คำวิเศษณ์ ทักษณภาวะมีความหมายคล้ายกับมาลา ซึ่งบางคนก็รวมไว้ด้วยกัน แต่ในที่นี้ใช้คำว่า มาลา โดยเน้นรูปที่มีตัวบ่งชี้ชัดเจน แต่ทักษะณภาวะเน้นการตีความจากตัวบ่งชี้และบริบทรวมกัน ความแตกต่างระหว่างมาลากับทักษะณภาวะ เทียบได้กับความแตกต่างระหว่างรูปการกกับการกสัมพันธ์ ดังกล่าวแล้วใน 13.2.4

ทักษะณภาวะมีหลายประเภท บายบี้และคณะ (Bybee et al 1994: 177-242) ใช้เกณฑ์หลายอย่างในการแยกประเภททักษะณภาวะเช่น การมองจากประธานของคำกริยาซึ่งเป็นผู้กระทำ การมองจากผู้พูด และความเป็นจริง เขาแบ่งทักษะณภาวะออกเป็น 3 แบบใหญ่ๆ ได้แก่ 1) ทักษณภาวะจำเป็นหรือบังคับ (obligation modality) ซึ่งแสดงว่าผู้กระทำกริยามีความจำเป็น หรือถูกบังคับเพียงใด 2) ทักษณภาวะความสามารถและความเป็นไปได้ (ability and possibility modality) ซึ่งแสดงว่าผู้พูดคิดว่าเหตุการณ์ที่พูดถึงนั้นมีความเป็นไปได้เพียงใด 3) ทักษณภาวะการรู้จริง (epistemic modality) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พูดเชื่อในสิ่งที่ตนพูดเพียงใด หรือผู้พูดรู้ความจริงมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับเรื่องที่พูด

ตัวอย่างทักษะณภาวะจำเป็นหรือบังคับในภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีดังนี้ (คำที่ขีดเส้นใต้ คือ ตัวบ่งชี้ทักษะณภาวะ)

(19) The students must submit the final versions of their theses by the 15th of May.

(20) I have to be at conference before the Princess arrives.

(21) You should call the secretary now.

(22) I need to tell him the truth.

(23) นิสิตต้องส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม

(24) ลูกที่ตีฟิงเลี้ยงดูพ่อแม่จนถึงเวลาที่ท่านจากไป

(25) ผมจำเป็นต้องใช้เงินด่วน ขอยืมสักหนึ่งพันบาทได้ไหมครับ

(26) นักศึกษาควรส่งงานให้ตรงเวลา

(27) คุณน่าจะไปร่วมงานนี้นะ

เป็นที่สังเกตได้ว่าทัศนภาวะจำเป็นหรือบังคับ ใช้คำกริยาช่วยเป็นตัวบ่งชี้ และที่สำคัญคือ ความมากน้อยของความจำเป็นหรือการบังคับขึ้นอยู่กับคำกริยาช่วยแต่ละคำ เช่น ในภาษาไทย คำว่า จำเป็นต้อง แสดงความจำเป็นมากที่สุด ต้อง แสดงการบังคับมากกว่าคำว่า ฟิง ซึ่ง บังคับมากกว่าคำว่า ควร ส่วนคำว่า น่า มีการบังคับน้อยที่สุด

ทัศนภาวะความสามารถและความเป็นไปได้ มีตัวอย่างในภาษาอังกฤษและภาษาไทยดังนี้

(28) I can give you a call by tomorrow morning.

(29) I may join you at the party.

(30) ฉันสามารถช่วยคุณได้ ไว้ใจเถอะ

(31) ฉันอาจช่วยคุณได้ จะลองพยายามดู

(32) ฉันคงช่วยคุณได้ ถ้าฉันมีเวลาพิเศษ

(33) เป็นไปได้ที่เขาจะได้เหรียญทอง

(34) คงเป็นไปได้ที่เขาจะได้เหรียญทอง

จะเห็นได้ว่าในภาษาไทยคำที่บ่งชี้ทัศนภาวะความสามารถและความเป็นไปได้ เป็นคำกริยาช่วย เช่น สามารถ อาจ คำวิเศษณ์ เช่น คง และสำนวน เช่น เป็นไปได้ ส่วนน้ำหนักของความสามารถหรือเป็นไปได้ก็แตกต่างกันไป เช่น สามารถ มีน้ำหนักมากกว่า อาจ อาจ มีน้ำหนักมากกว่า คง เป็นไปได้ มีน้ำหนักมากกว่า คงเป็นไปได้

ทัศนภาวะการรู้จริง มีตัวบ่งชี้ในภาษาอังกฤษและภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(35) It is probably true that he plans to resign from the position.

- (36) He seemed to be upset by your comments.
 (37) หัวหน้าดูเหมือนจะไม่พอใจงานของคุณ
 (38) ผลต้องออกมาอย่างที่เราคาดแน่นอน
 (39) ได้ยินว่าท่าน**คง**จะลาออก / ท่าน**คง**จะลาออกมั้ง
 (40) ว่ากันว่าเขาได้ทุนไปเรียนต่อเมืองนอก

จะเห็นได้ว่าทัศนภาวะการรู้จริงมีตัวบ่งชี้เป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ เช่น seem, probably ในภาษาอังกฤษ ดูเหมือน ต้องแน่นอน ได้ยินว่า ว่ากันว่า คำว่า ต้อง และแน่นอน แสดงว่าผู้พูดมีความมั่นใจในสิ่งที่พูด คือมีความรู้จริง ส่วน ดูเหมือน ได้ยินว่า ว่ากันว่า มั้ง หรือ กระมัง แสดงว่าผู้พูดไม่รู้จักจริง เพียงคาดเดาเอง หรือได้ยินมาอีกทีหนึ่ง

13.3.4 วาจ (voice)

วาจ เป็นประเภททางไวยากรณ์ที่บ่งบอกว่าคำกริยาแสดงการกระทำ หรือถูกกระทำ กล่าวคือ มีประธานเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ กรรตุวาจ และกรรมวาจ

ภาษาต่างๆในโลกมีวิธีบ่งชี้วาจอยู่ 2 วิธีใหญ่ๆ คือ การเติมหน่วยคำที่คำกริยา และการใช้คำอื่นเป็นตัวบ่งชี้ ภาษาที่ใช้วิธีเติมหน่วยคำ เช่น ภาษาละติน คำว่า รัก บุรุษที่สาม กรรตุวาจกว่า amat ‘he loves.’ ถ้าเป็นกรรมวาจกใช้ว่า amatur ‘he is loved.’

ส่วนภาษาไทย งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) พบว่าในปัจจุบัน ภาษาไทยใช้วิธีเติมคำว่า ถูก โดน ได้รับ ไปหน้าคำกริยากรรมเพื่อทำให้เป็นกริยากรรมวาจก ที่สำคัญคือ คำว่า ถูก ซึ่งในอดีตใช้จำกัดอยู่กับคำกริยาที่มีความหมายในทางไม่ดีเท่านั้น แต่ข้อมูลปัจจุบันยืนยันว่า คำกริยากรรมทุกคำทำให้เป็นกรรมวาจกได้โดยใช้คำว่า ถูก ส่วนคำว่า โดน ใช้กับกริยาที่มีความหมายในทางไม่ดี หรือประโยคที่มีความหมายในทางร้ายเท่านั้น และคำว่า ได้รับ พบว่าตรงข้ามกับ โดน คือใช้กับคำกริยาที่มีความหมายในทางดีเท่านั้น ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า คำว่าถูก มีใช้มากที่สุด โดน มีใช้น้อยและจำกัด ส่วน ได้รับ ใช้น้อยที่สุดและจำกัดที่สุด ตัวอย่างประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยมีดังนี้

- (41) ข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติ
 (42) ราษฎรที่น้ำท่วมบ้านถูกย้ายออกจากพื้นที่
 (43) ผมโดนฟ้องเรียกค่าเสียหายไปสามล้าน
 (44) เขาได้รับพระราชทานทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ

(ดูรายละเอียดเรื่องประโยชน์กรรมจากในไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 24)

13.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่าประเภททางไวยากรณ์มีความสัมพันธ์กับคำ ประเภททางไวยากรณ์มีความสำคัญเมื่อนำคำนาม และคำกริยามาใช้ ในภาษาไทย ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับคำนามได้แก่ บุรุษ ความมีชีวิต ลักษณะนามนับจำนวน และการก ส่วนประเภททางไวยากรณ์ที่สัมพันธ์กับคำกริยาได้แก่ การณ์ลักษณะ มาลา ทศนภาวะ และวาจก ประเภททางไวยากรณ์ทั้งหมดนี้มีตัวบ่งชี้เป็นคำบางคำในประโยค

ตอนที่ 3

การสร้างคำ

ตอนที่ 3 ของรายงานเล่มนี้เป็นเรื่องการสร้างคำ (word formation) ซึ่งมีความสำคัญต่อไวยากรณ์ เพราะคำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ของความหมายที่เกี่ยวกับสรรพสิ่ง นอกจากนั้นในทฤษฎีไวยากรณ์ฟังกชันการกที่ใช้ในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ในงานวิจัยนี้ยังเน้นคำเป็นพิเศษ เพราะคำแต่ละคำมิได้มีเพียงความหมายเชิงเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายทางไวยากรณ์แทรกอยู่ด้วย

เนื้อหาของตอนที่ 3 ประกอบด้วย 4 บท (บทที่ 14-17) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นกระบวนการในภาษาไทยที่ทำให้เกิดคำในภาษาในลักษณะต่าง ๆ กัน ตั้งแต่คำเดี่ยว คำประสม คำประสม คำย่อ คำกร่อน และคำซ้ำ ฯลฯ

บทที่ 14 เป็นเสนอระบบการสร้างคำในภาษาไทย การเกิดคำเดี่ยว และการตัดคำให้สั้น บทที่ 15 เป็นเรื่องคำประสม บทที่ 16 เป็นเรื่องคำประสม และบทที่ 17 ว่าด้วยเรื่องคำซ้ำที่ทำให้เกิดคำใหม่ในภาษา

บทที่ 14

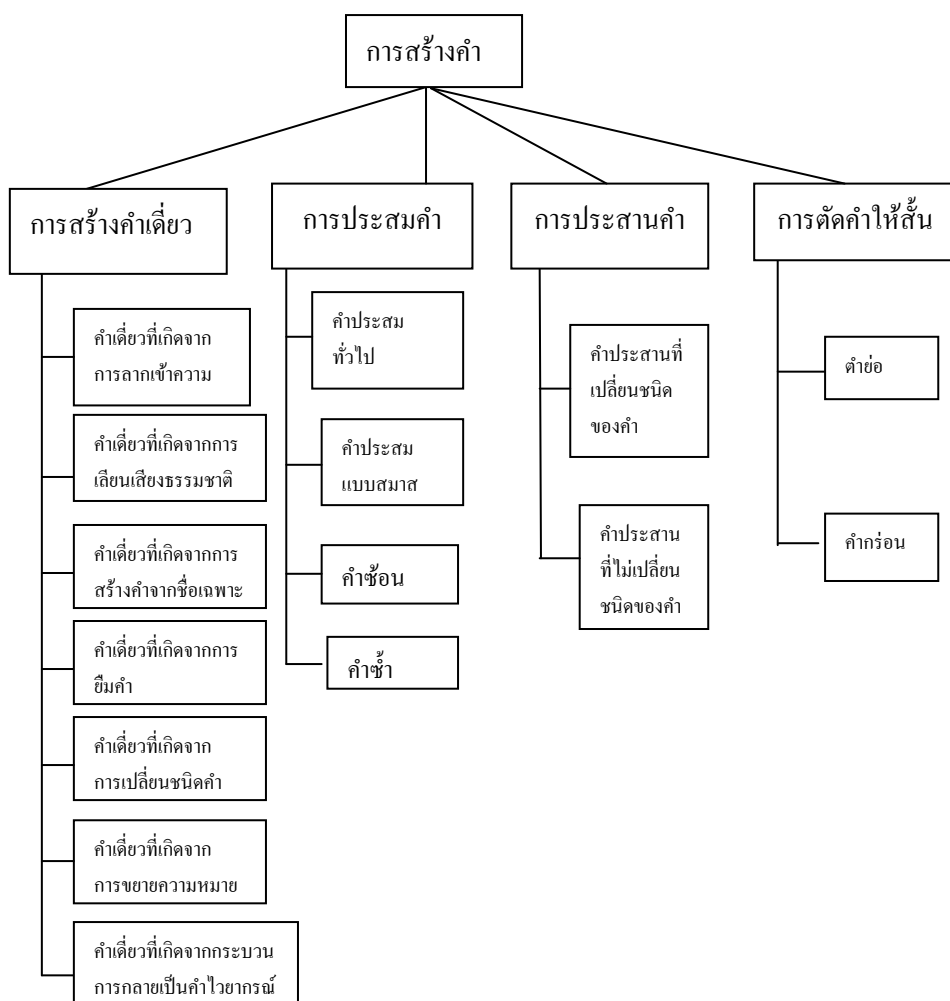
การสร้างคำและคำเดี่ยวในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

กิตติมา อินทร์มพรรย์

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

การสร้างคำ (word formation) หมายถึง การเกิดคำในภาษาขึ้นโดยธรรมชาติหรือจงใจให้เกิดขึ้น ด้วยวิธีต่างๆ และมีโครงสร้างต่างๆ การสร้างคำในภาษาไทยแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การสร้างคำเดี่ยว การประสมคำ การประสานคำ และการตัดคำให้สั้น แต่ละประเภทยังแบ่งเป็นประเภทย่อยอีกหลายประเภท ดังแสดงในแผนภูมิข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 การสร้างคำประเภทต่างๆในภาษาไทย

บทนี้เป็นแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับคำเดี่ยวและการสร้างคำเดี่ยวในภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนหลังเป็นการตัดคำให้สั้น

14.1 คำเดี่ยว

การสร้างคำเดี่ยวเป็นวิธีการสร้างคำที่ง่ายที่สุด เพราะคำส่วนใหญ่เกิดขึ้นเอง และมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งการยืมมาจากภาษาอื่นด้วย คำที่เกิดจากกระบวนการสร้างคำแบบนี้เรียกว่า คำเดี่ยว (simple word)

คำเดี่ยว หมายถึง คำที่มีหน่วยคำเดี่ยว ไม่สามารถแยกส่วนให้ย่อยลงไปได้อีก คำเดี่ยวจะมีที่พยางค์ก็ได้ ตัวอย่างเช่น แบบ บ้าน แม่ ชอบ ข้าว แพน ระวัง ราคา กำลัง กำจัด อายุ สังกัด ชีวิต คนตรี พิเศษ วิชา ดินัน นาฬิกา ไคโนเสาร์

ตัวอย่างประโยคที่มีคำเดี่ยวปรากฏทั้งหมด

“ชีวิต-แบบ-นี้-อาจ-เหงา-บ้าง แต่-ก็-สุข-ดี-ใน-แบบ-ของ-ผม”

“คน-นี้-เป็น-คน-ที่-สอน-ผม-มา-ตลอด-นะ-ครับ”

“ช่วง-นั้น-ก็-วาด-ส่ง-ไป-บ้าง ส่ง-ไป-ตาม อ่า...”

“เมือง-เหล่า-นี้-ไม่-มี-ที่-สำหรับ-กำจัด-ขยะ”

หลักง่าย ๆ ที่ใช้พิจารณาว่าคำใดเป็นคำเดี่ยวคือแยกเป็นส่วนย่อยที่มีความหมายไม่ได้อีก ถ้าเป็นคำพยางค์เดี่ยวก็ชัดเจนว่าแยกไม่ได้ หากเป็นคำหลายพยางค์ ก็ต้องพิจารณาว่าแยกแล้วแต่ละส่วนมีความหมายหรือไม่ เช่น ชีวิต จะแยกเป็น ชี กับ วิต ไม่ได้ นาฬิกา ก็ แยก เป็น นา, พิ, กา ก็จะไม่มีความหมายเลย

คำเดี่ยวเกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ การลากเข้าความ การเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้ชื่อเฉพาะ การยืมคำโดยการทับศัพท์ การเปลี่ยนชนิดคำ การขยายความหมาย และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

14.1.1 คำเดี่ยวที่เกิดจากการลากเข้าความ (folk etymology)

คำเดี่ยวอาจเกิดจาก การลากเข้าความ ซึ่งเป็นการสร้างคำใหม่โดยการนำคำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเสียงหรือหน่วยคำที่รู้จักมาแยกหน่วยคำใหม่ และเทียบคำเพื่อสร้างคำใหม่ ดังตัวอย่างคำว่า จ้อ และคำว่า เชียง ข้างล่างนี้

ฮ้อยจ้อ	>	ไกจ้อ	>	ปลาจ้อ	>	กุ้งจ้อ
กุนเชียง	>	ไก่เชียง	>	ปลาเชียง	>	กุ้งเชียง

14.1.2 คำเดียวที่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia)

การเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นการสร้างคำใหม่โดยการเลียนเสียงต่างๆที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เช่น เสียงสัตว์ร้อง เสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เสียงลม เสียงน้ำไหล ฯลฯ คำว่า (เด็ก)แว้น ก็เกิดจากกระบวนการนี้ หมายถึง เด็กวัยรุ่นชายขี่มอเตอร์ไซด์ บิดเร่งเครื่องให้เสียงดังแว้นๆ

14.1.3 คำเดียวที่เกิดจากการสร้างคำจากชื่อเฉพาะ

การสร้างคำจากชื่อเฉพาะ เป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ โดยใช้ชื่อเฉพาะของคนใดคนหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งแต่เดิมมีความหมายเฉพาะเจาะจง (specific) มาใช้ในความหมายทั่วไป (generic) เพื่อเรียกสิ่งของอื่นๆที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน หรือมีลักษณะหรือทำอาการแบบเดียวกัน โดยส่วนมากเป็นการใช้ชื่อยี่ห้อตราสินค้าเพื่อเรียกผลิตภัณฑ์ในประเภทเดียวกันโดยรวม เช่น มาม่า ใช้หมายถึงบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป, โกเต็กซ์ ใช้หมายถึงผ้าอนามัย, นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อเฉพาะซึ่งเป็นคำนามสื่อความหมายที่เป็นกริยาได้อีกด้วย เช่น ซีร็อกซ์ ใช้หมายถึงการถ่ายเอกสาร, ค่วย ใช้หมายถึงการร่วมเพศทางทวารหนัก เป็นต้น ในชุดข้อมูลพบการใช้ชื่อเฉพาะเรียกทั่วไปน้อยมาก

ตัวอย่างการใช้ชื่อเฉพาะเรียกทั่วไปที่ปรากฏในข้อมูล

“แต่การจัดประชุมมันค่อนข้างฝักซีโรยหน้า สุดท้ายเขาไม่ซีรอกซ์ร่างคำประกาศที่จะให้เราลงมติ”

14.1.4 การสร้างคำจากการยืมคำโดยการทับศัพท์

การยืมคำ คือการรับคำจากภาษาอื่นมาใช้ ถ้ามีการกำหนดไว้ในพจนานุกรม หรือประกาศให้ใช้กันอย่างแพร่หลาย เรียกว่าการบัญญัติศัพท์โดยการทับศัพท์ การทับศัพท์หมายถึงการเขียนคำศัพท์ให้สามารถออกเสียงใกล้เคียงกับคำเดิมในภาษาที่ยืมมา

เป็นที่สังเกตว่าศัพท์บัญญัติที่ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศนับเป็นคำเดี่ยว แต่ที่ภาษาไทยสร้างคำศัพท์โดยนำคำมาประสมหรือประสานกัน เช่น วิทยาการ การพัฒนา ความขัดแย้ง ไม่ถือเป็นคำเดี่ยว

การยืมคำโดยวิธีทับศัพท์ เป็นการรับคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาของตนโดยการเปลี่ยนแปลงเสียงให้ใกล้เคียงกับระบบเสียงของภาษาของตน จากข้อมูลพบภาษาอังกฤษจำนวนมาก ภาษาอังกฤษอื่นๆ ขอยกตัวอย่างภาษาจีน

ตัวอย่างคำยืมภาษาอังกฤษ

คำนาม

โควต้า (quota)

แคปซูล (capsule)

เช็ค (cheque/check)

ซอส (sauce)

ซีรีส์ (series)	ช้อปปิ้ง (shopping)	ซูเปอร์สตาร์ (superstar)	ซอฟต์แวร์ (software)
เซิร์ฟเวอร์ (server)	น็อกเอาต์ (knockout)	ทีมเวิร์ก (teamwork)	บาร์ (bar)
โปรแกรม (program)	แพ็คเกจ (package)	พรีเซ็นเตอร์ (presenter)	ทัวร์ (tour)
เทคโนโลยี (technology)	เฟอร์นิเจอร์ (furniture)	เรตติ้ง (rating)	ออเดอร์ (order)

คำกริยา

โชว์ (show)	ฟีดแบ็ก (feedback)	จูน (tune)	เซฟ (save)
-------------	--------------------	------------	------------

วลี โดยเฉพาะคำอวยพร เช่น

แฮปปี้นิวเยียร์ (Happy New Year)	เมอร์รี่คริสตมาสต์ (Merry Christmas)
----------------------------------	--------------------------------------

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่าคำภาษาอังกฤษที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงความหมายและชนิดคำจากภาษาต้นกำเนิด เช่น

คำยืมในภาษาไทย	ชนิดคำในภาษาไทย	ความหมาย	คำต้นกำเนิด	ความหมายต้นกำเนิด
ป๊อปปูล่า	กริยา	เป็นที่นิยม	popular (Adj.)	เป็นที่นิยม
เบรก	กริยา	หยุด หยุดพัก	brake (N)	เครื่องห้ามล้อ
เมาท์	กริยา	พูด ขบถ	mouth (N.)	ปาก
เซฟ	กริยา	ป้องกันเพื่อให้อันตราย	safe (Adj.)	ปลอดภัย

ตัวอย่างคำยืมภาษาจีน

พบมากในภาษาไทย โดยเฉพาะคำนามประเภทชื่ออาหารและเครื่องดื่ม คำบอกญาติ สิ่งของ เครื่องใช้ เช่น

คำนาม

อาหารและเครื่องดื่ม เช่น เกี๊ยวน้ำ ซาลาเปา ก๋วยเตี๋ยว เก๋กฮวย เกาหลา โจ๊ก จั๊บน้ำ

คำเรียกญาติ เช่น เฮีย ซ้อ เจ๋ อาม่า อากง แป๊ะ หมวย

สิ่งของ เช่น ตะหลิว เกี๊ยะ แป๊ะเฮีย อั่งเปา

อื่นๆ เช่น กุนเชียง

คำกริยา เช่น แฉ ตุ่น เฮง

10.1.5 คำเดี่ยวที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดคำ (conversion)

การสร้างคำใหม่โดยการเปลี่ยนชนิดคำในภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำแต่อย่างใด งานวิจัยนี้พบการเปลี่ยนชนิดคำจากคำนามเป็นคำกริยา คำสรรพนามเปลี่ยนเป็นอกรรมกริยา และ คำอกรรมกริยาเปลี่ยนเป็นสกรรมกริยา

เปลี่ยนคำนามเป็นคำกริยา

พบมากในคำยืมโดยเฉพาะการเปลี่ยนศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีใหม่ๆ เปลี่ยนเป็นกริยา เช่น

คุณ ไปเบรคเค้าทำไม

เปลี่ยนคำสรรพนามเป็นคำอกรรมกริยา

วาทะที่งอกมา

เปลี่ยนคำอกรรมกริยาเป็นคำสรรพนาม

ผู้ตัดสินกีฬาแห่งชาติจะต้องเซฟตัวเองนะคับ

10.1.6 คำเดี่ยวที่เกิดจากการขยายความหมาย (semantic extension)

คำกริยาบางคำมีความหมายกว้างขึ้น สามารถปรากฏร่วมกับคำนามอื่นๆ ได้มากขึ้น เช่น

เปิด (vi)	<u>ฟ้าเปิด</u> (เปิดโอกาส)
ร้อน (vi.)	<u>เรื่องนี้ร้อน</u> นะครับ (มาแรง ต้องการการตัดสินใจเร่งด่วน)
ขำ (vt.)	<u>ผมกลัวโดนขำ</u> (รุมทำร้าย รุมคำ)
งอก (vi.)	<u>วิวาทะที่งอก</u> ออกมานะฮะ (พูด)

10.1.7 คำเดี่ยวที่เกิดจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

งานวิจัยนี้พบว่าคำจำนวนมากผ่านกระบวนการกลายเป็นไวยากรณ์ จากคำนามเป็นคำบุพบท คำกริยากลายเป็นคำบุพบท คำกริยากลายเป็นคำกริยาช่วย คำกริยากลายเป็นคำวิเศษณ์ เช่น นาม กลายเป็น บุพบท

ของ หนังสือใคร

บน หอยดิน

กริยา กลายเป็นบุพบท

ถึง ฉันส่งจดหมายถึงน้องชาย

ดู อย่าเพิ่งเดินไปตู้คนั้น

ต่อ คุณสมบัติของเขาคัดต่อกฎหมาย
 กริยา กลายเป็น กริยาช่วย
 ชอบ เด็กคนนี้ชอบมาสาย
 กริยากลายเป็นวิเศษณ์
 แล้ว เขียนรายงานเสร็จแล้ว
 อยู่ เขาถูกกักบริเวณอยู่
 ต่อ แล้วเป็นยัง ง ต่อ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการสร้างคำเดี่ยว ในหัวข้อถัดไปจะกล่าวถึงการสร้างคำประเภทการตัดคำให้สั้น

10.2 การตัดคำให้สั้น

การตัดคำให้สั้นสามารถแบ่งเป็นสองประเภทได้แก่ คำย่อ และคำกร่อนดังนี้

10.2.1 คำย่อ

คำย่อ เกิดจาก การย่อคำ (abbreviation) การย่อคำ หมายถึงการนำพยัญชนะต้นของคำที่เป็นส่วนประกอบหรือของพยางค์หลักๆภายในคำมาประกอบกันเป็นคำใหม่ และมักปรากฏร่วมกับเครื่องหมายจุด ในการออกเสียงจะออกเสียงไปที่ละตัวอักษร เช่น รฟม. กฟผ. บางคนเรียกว่า อักษรย่อ แต่บางที่ก็รวมเป็นคำ เช่น โดยส่วนมากแล้วคำย่อมักใช้กับชื่อเฉพาะของหน่วยงาน คำนำน้าชื่อหน่วยวัด เป็นต้น

ตัวอย่างของคำย่อที่ปรากฏในข้อมูล

คำย่อที่เป็นชื่อหน่วยงาน

“เป็นคนของ กกท.เอาไป ไม่ได้เป็นการขอบัตรจากบริษัทเบียร์ไฮเนเก้น” (ย่อมาจาก “การกีฬาแห่งประเทศไทย”)

“ผมว่ามีผู้บริหารของ อ.ส.ม.ท. หลายท่านที่ได้แผ้วถางทางมา” (ย่อมาจาก “องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย”)

คำย่อที่เป็นคำนำหน้าชื่อ

“คนอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณไม่โง่หรอก” (ย่อมาจาก “พันตำรวจโท”)

“รศ.ดร.วารกรณ์ สามโกเศศ” (ย่อมาจาก “รองศาสตราจารย์” และ “ดอกเตอร์”)

“อย่างช่วงเช้า เราได้คุณปลื้ม ม.ล.ณัฐกรณ์ เทวกุล มาคุยกับคุณรุ่งนภา ชุมชัยเวทย์” (ย่อมาจาก “หม่อมหลวง”)

คำย่อที่เป็นหน่วยวัด

“ในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เวลา 11.00 น.” (ย่อมาจาก “พุทธศักราช” และ “นาฬิกา”)
 “ปรับขึ้นราคาน้ำมันเบนซินอีก 50 สตางค์ (สต.) และราคาน้ำมันดีเซลอีก 70 สต.ต่อลิตร” (ย่อมาจาก “สตางค์”)

คำย่ออื่นๆ

“พี่สาวแนะนำเธอ ว่าเป็นที่นี้ดีกว่าเลียนแบบมอแถวบ้านคือเป็นเอกชน รู้สึกถ้าจำไม่ผิดจะเป็นม.สยาม” (ย่อมาจาก “มหาวิทยาลัย”)
 “เสนอเรื่องดังกล่าวให้นายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ รมว.พาณิชย์ ให้ความเห็นชอบ...วันที่ 26 มี.ค.” (ย่อมาจาก “รัฐมนตรีว่าการ” และ “มีนาคม”)
 “เป็นต้นว่าใน พ.ร.บ. การศึกษา 2542 มันบอกชัดเจนเลยว่า...” (ย่อมาจาก “พระราชบัญญัติ”)
 “เราก็เลือกเล่นดนตรี ก็เริ่มตั้งแต่ ป.4 ป.5 เล่นมาเรื่อย” (ย่อมาจาก “ประถมศึกษา”)
 “ต้องไปลง ส.ส. เป็น ส.จ. ถึงจะเรียกว่าเป็นการเมือง” (ย่อมาจาก “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” และ “สมาชิกสภาจังหวัด”)

ตัวอย่างคำย่อหรืออักษรย่อในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ภาษาไทย

กกต.	คณะกรรมการเลือกตั้ง	ผอ.	ผู้อำนวยการ
กบข.	กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	พ.ต.ต.	พันตำรวจตรี
		พล.ต.ต.	พลตำรวจตรี
คมช.	คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ	พล.อ.ต.	พลอากาศตรี
क्रम.	คณะรัฐมนตรี	รชช.	คณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
จ.ส.ต.	เจ้าสิบตรี		
ด.ต.	ดาบตำรวจ	ส.ว.	สมาชิกวุฒิสภา
ผบ.ทบ.	ผู้บัญชาการทหารบก	ส.ส.	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภาษาอังกฤษ

อักษรย่อภาษาอังกฤษที่พบในภาษาไทยมีทั้งชื่อหน่วยงาน องค์กร หรืออุปกรณ์

1) ชื่อย่อภาษาอังกฤษของหน่วยงานหรือองค์กรของไทย เช่น

ดีเอสไอ	(DSI)	Department of Special Investigation	กรมสอบสวนคดีพิเศษ
เอไอเอส	(AIS)	Advanced Info Service	แอ็ดวานซ์อินโฟเซอร์วิส
บีทีเอส	(BTS)	Bangkok Mass Transit System	ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ
เอ็มอาร์ที	(MRTA)	Mass Rapid Transit Authority	การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

2) ชื่อย่อของหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศ หรือชื่อสินค้าหรือบริการ ที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย เช่น

อียู (EU)	Europe Union
นาซ่า (NASA)	National Aeronautics and Space Administration
บีบี (BB)	Black berryion
เอฟบี (FB)	Facebook

3) อักษรย่อคำต่างประเทศ (คำยืม) ที่ภาษาไทยนำมาใช้อย่างแพร่หลาย มักเป็นคำแสดงเทคโนโลยีใหม่ๆ และเบ็ดเตล็ด เช่น

จีพีอาร์เอส (GPRS)	General Packet Radio Service
ซีแอล (CL)	Compulsory Lisensing
จีเอสเอ็ม (GSM)	Global System for Mobile communications
เอ็มเอ็มเอส (MMS)	Multimedia Message Service

ส่วนคำย่อที่ออกเสียงในลักษณะเป็นคำ (Acronym) นั้นกลับไม่ค่อยพบในภาษาไทยเท่าไรนัก ซึ่งอาจเนื่องมาจากว่าพยัญชนะที่สามารถอ่านออกเสียงเป็นเสียงสระได้นั้นมีเพียงแค่ตัวเดียวคือ “อ” เท่านั้น ตัวอย่างของคำย่อที่ออกเสียงในลักษณะเป็นคำที่พบในชุดข้อมูลเป็นคำที่ย่อมาจากภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างของคำย่อที่ออกเสียงในลักษณะเป็นคำ

“เพราะถึงวันหนึ่ง โอท็อป ไม่ใช่สินค้าเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของคน” (ย่อมาจาก “OTOP - One Tambon One Product”)

“ขายซิมเบอร์สวยๆ ราคาถูกๆ” “SIM -Subscriber Identity Module”)

14.2.2 คำกร่อน

คำกร่อน เกิดจากการกร่อนคำ หรือการตัดคำ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ที่ทำให้คำสั้นลง โดยตัดพยางค์ของคำออกไปบางพยางค์ การตัดคำสามารถเกิดขึ้นทั้งกับคำภาษาไทยและคำที่มาจากภาษาอังกฤษ และพยางค์ที่ตัดออกไปอาจเป็นพยางค์ส่วนหน้า ส่วนหลัง หรือตรงกลางก็ได้ เช่น คำว่า “กับข้าว” ตัดพยางค์หลังออกเหลือเพียง “กับ”, คำว่า “จิ๊กโก๋” ตัดพยางค์หน้าออกเหลือเพียง “โก๋”, คำว่า “ซีร็อกซ์” ตัดพยางค์หน้าออกเหลือเพียง “ร็อกซ์” หรือตัดพยางค์หลังออกเหลือเพียง “ซี” ก็ได้

ตัวอย่างของคำกร่อนที่ปรากฏในข้อมูล

ตัดส่วนหลังออก เช่น

โทรศัพท์ (กริยา)

>

โทร

<u>ซิกแนล</u> (signal)	>	ซิก
<u>แชนเปียน</u>	>	แชมป์
<u>แอร์โฮสเตส</u>	>	แอร์

ตัวอย่างประโยค

“ที่เหมือนกับที่ทีมวิจัยจุฬา ธรรมศาสตร์ มหิดล” (ตัดมาจาก “จุฬาลงกรณ์”)

“เค้าทำวิจัยภาษา แต่ที่นิคเรียนวิทย์เคมีมา” (ตัดมาจาก “วิทยาศาสตร์”)

“นุ้ยมองว่าเธอถ้าเป็นคณะนิเทศก็คงแบบน่าจะทำว่านี่ มนุษย์อึ้งมันดูแบบ” (ตัดมาจาก “นิเทศศาสตร์”

“มนุษยศาสตร์” และ “อิงลิช”)

“วิทยาศาสตร์ต้องเกี่ยวข้องกับทั้งหมด ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ คณิตศาสตร์” (ตัดมาจาก “ชีววิทยา”)

“เออ...ซิกเว่เก่งจะวิ่งได้ตั้ง 10 กิโล แต่ทำไมผมวิ่งไม่ได้” (ตัดมาจาก “กิโลเมตร”)

ตัดส่วนหน้าออก เช่น

<u>โทรศัพท์มือถือ</u>	>	มือถือ
<u>ดาวน์โหลด</u> (download)	>	โหลด
<u>สตางค์</u>	>	ตังค์
<u>เด็กสก็อย</u> (สแลง)	>	เด็กก๊อย

ตัวอย่างประโยค

“สามารถออนไลน์ได้ทางอินเทอร์เน็ตและมือถือ” (ตัดมาจาก “โทรศัพท์มือถือ”)

“เค้าไม่มีตังค์เลยนุ้ยก็แบบเออ จะให้นุ้ยออกให้เหลอบ้าง” (ตัดมาจาก “สตางค์”)

ตัดทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังออก เช่น

“ออกมาน้ำหนักปะมาณสามโลสิ แม่ก็เลยแบบอ๊ะเห็นอ้วนก็เลยให้ชื่อนุ้ย” (ตัดมาจาก “กิโลกรัม”)

ตัดส่วนตรงกลางออก เช่น

<u>พยายาม</u>	>	พยายาม
<u>มหาวิทยาลัย</u>	>	มหาลัย
<u>โรงพยาบาล</u>	>	โรงบาล

ตัวอย่างประโยค

“เข้าร่วมกิจกรรมอะไรของมหาลัยหรือของคณะบ้างรีเปล่า” (ตัดมาจาก “มหาวิทยาลัย”)

การตัดคำที่มาจากภาษาอังกฤษ เช่น

แล้วเราจะภูมิใจมาก ลูกฉันนะเปิดคอมฯ เปิดเน็ตเองได้ด้วย (ตัดมาจาก “คอมพิวเตอร์” และ “อินเทอร์เน็ต”)

“ซึ่งเค้าจะได้ค่าคอม ปากฎว่า เบี้ยหลักของประกันเนี่ยคือประมาณแปดพัน” (ตัดมาจาก “ค่าคอมมิชชั่น”)

“นุ้ยไม่ได้อยากเป็นแอร์ไรเงี้ยะ คือตอนแรกนุ้ยก็สนใจงานกราวนั้นะ” (ตัดมาจาก “แอร์โฮสเตส” และ “กราวนั้ เซอร์วิส”)

“วันแรกที่เลาเหยียบถึงนั้น เหยียบถึงที่ประเทศอเมริกาเนี่ยะ” (ตัดมาจาก “อเมริกา”)

ในบทนี้เราได้กล่าวถึงคำเดี่ยว และการตัดคำให้สั้น ซึ่งมีลักษณะเฉพาะร่วมกันคือ ไม่สามารถแยกย่อยได้อีกแล้วนั่นเอง โดยได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดคำเดี่ยว 7 ประเภท ได้แก่ คำเดี่ยวที่เกิดจากการลากเข้าความ คำเดี่ยวที่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติ คำเดี่ยวที่เกิดจากการสร้างคำจากชื่อเฉพาะ คำเดี่ยวที่เกิดจากการยืมคำโดยการทับศัพท์ คำเดี่ยวที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดคำ คำเดี่ยวที่เกิดจากการขยายความหมาย คำเดี่ยวที่เกิดจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และในส่วนของ การตัดคำให้สั้น นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ คำย่อ และ คำกร่อน

บทที่ 15

คำประสม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

กิตติมา อินทร์พรพรยัญญ์

วุฒิ ไชยเจริญ

15.1 การสร้างคำกับการประสมคำ

ดังกล่าวแล้วในบทที่ 14 การสร้างคำ (word formation) หมายถึง การเกิดคำในภาษาขึ้นโดยธรรมชาติหรือจงใจให้เกิดขึ้น ด้วยวิธีต่างๆ และมีโครงสร้างต่างๆ การประสมคำ เป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างคำ

การประสมคำ หมายถึง การสร้างคำโดยการนำหน่วยคำไม่อิสระมาประกอบเข้ากับหน่วยคำไม่อิสระอีกหน่วยคำหนึ่ง หรือประกอบเข้ากับหน่วยคำอิสระ หรือคำที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดเป็นคำใหม่ขึ้นมา โดยที่ความหมายของคำประสมได้มาจากการรวมความหมายของส่วนประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษา ความคิด ผู้อุปถัมภ์ นักเขียน ชาวโคลัมเบีย จีโกง น่าเกลียด เป็นต้น

กระบวนการประสมคำแตกต่างจากกระบวนการประสมคำ (ดูบทที่ 16) 2 ประการ ประการแรก การประสมคำ เป็นการนำหน่วยคำที่อิสระไม่น้อยกว่า 2 หน่วยมารวมเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความหมายใหม่ ส่วนการประสมคำเป็นการสร้างคำโดยมีหน่วยคำไม่อิสระอย่างน้อย 1 หน่วยคำเป็นส่วนประกอบ ประการที่สองกระบวนการประสมคำมีลักษณะเด่นตรงที่มีการผลิตภาวะ (productivity) ทางภาษา แต่กระบวนการประสมคำไม่มีลักษณะดังกล่าว จึงไม่สามารถสร้างคำใหม่ๆ ที่ไม่รู้จบแบบคำประสมได้ เนื่องจากรูปแบบการประสมของคำแต่ละคำนั้นเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยหน่วยคำอิสระที่นำมาประสมเข้าด้วยกันมีความสัมพันธ์ทางความหมายหรืออรรถสัมพันธ์แตกต่างกันไป ไม่ได้มีรูปแบบตายตัว เช่น คำประสมว่า รถไฟไฟฟ้า รถม้า หมายถึง “รถที่ใช้พลังงานไฟฟ้าหรือกำลังของม้าในการขับเคลื่อน” แต่คำประสมว่า รถขยะ ไม่ได้หมายถึงรถที่ใช้พลังงานในการขับเคลื่อน แต่มีความหมายว่าเป็นรถที่ใช้สำหรับขนถ่ายขยะ เป็นต้น ดังนั้น จึงไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าว่าคำใดจะสามารถประสมเข้ากับคำใดได้เสมอไป เช่น ภาษาไทยมีคำประสมว่า แม่น้ำ “ลูกน้ำ” แต่ไม่มีคำประสมว่า *พ่อน้ำ *หลานน้ำ หรือ *น้ำน้ำ เป็นต้น แต่ลักษณะเด่นของกระบวนการประสมคำจะอยู่ที่ความหลากหลายของรูปแบบการประสมคำ

15.2 คำประสม

คำประสม คือ คำที่มีหน่วยคำไม่อิสระอย่างน้อย 1 หน่วยคำเป็นส่วนประกอบ โดยเราสามารถคาดเดาได้ว่าหน่วยคำใดรวมกับหน่วยคำใดแล้วมีความหมายอย่างไร ตัวอย่างเช่น เราสามารถสร้างคำนามแปลงจากการรวม หน่วยคำ “การ-” หรือ “ความ-” กับ คำกริยา เช่น การศึกษา ความคิด เราสามารถสร้างคำนามที่ให้ความหมายว่าบุคคลที่ทำกริยานั้นหรือมีความสามารถในการกระทำนั้นจากการรวม หน่วยคำ “ผู้-” หรือ “นัก-” กับ คำกริยา เช่น ผู้อุปถัมภ์ นักเขียน และเราสามารถสร้างคำกริยาใหม่จากการกระทำจากการรวมหน่วยคำ “ชี้-” หรือ “นำ-” กับ คำกริยา เช่น ชี้โก่ง นำเกลียด เป็นต้น

หน่วยคำไม่อิสระที่ปรากฏในคำประสมมีทั้งหน่วยคำเติมหน้า ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าอุปสรรค (prefix) และหน่วยคำเติมท้าย ซึ่งเป็นที่เรียกกันว่าปัจจัย (suffix) หน่วยคำเติมท้ายพบจำนวนน้อยมาก เช่น หน่วยคำเติมท้าย -กร ใช้ประกอบกับคำนาม ทำให้เกิดคำประสม ที่หมายถึง คนที่มีหน้าที่หรือมีอาชีพตามที่คำนามระบุ เช่น เกษตรกร วิศวกร ออกสิกร วิทยากร หน่วยคำเติมท้าย -ภาพ ใช้ประกอบกับคำนาม ทำให้เกิดคำประสมที่มีความหมายเป็นนามธรรม หมายถึง ภาวะ หรือลักษณะของสิ่งที่คำนามนั้นระบุ เช่น สถานภาพ มิตรภาพ สัมพันธภาพ

จากข้อมูลที่ใช้ศึกษา เราพบว่าคำประสมส่วนใหญ่ เกิดจากการนำหน่วยคำเติมหน้ามาประกอบเข้ากับหน่วยคำอิสระ โดยคำประสมจะปรากฏเฉพาะคำนาม คำกริยา คุณศัพท์ และคำวิเศษณ์เท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

15.2.1 คำนามประสม

คำนามประสม หมายถึง คำประสมที่เป็นคำนาม มีหน่วยคำเติมหน้าที่พบบ่อยดังต่อไปนี้

หน่วยคำเติมหน้า การ-

หน่วยคำเติมหน้า การ- ประกอบหน้าคำกริยา เพื่อสร้างคำนามแปลง (nominalized noun) (นัฐวุฒิ 2553) ทท หน่วยคำไม่อิสระ “การ-” มักใช้เติมหน้าคำกริยาบอกการกระทำ เช่น การเรียนรู้ การศึกษา การทำงาน การแปล การส่งออก การเดินทาง

ตัวอย่างของคำประสมที่ปรากฏในข้อมูล

- (1) “ทางเมืองไทยรอพี่กลับไปสอน เพาะงั้นพี่มีเวลาที่ใช้ในการเรียนจำกัด”
- (2) “เนื่องจากการลงทุนทางด้านท่องเที่ยวไม่ได้ใช้งบประมาณและเวลามาก”
- (3) “เป็นการวิพากษ์โดยหยิบยกเอาสถานการณ์ที่มีข้อบกพร่องของแนวนโยบาย”

หน่วยคำเติมหน้า ความ-

หน่วยคำเติมหน้า ความ- ประกอบหน้าคำกริยาเพื่อสร้างคำนามแปลง (nominalized noun) (นัฐวุฒิ 2553) มักใช้เติมหน้าคำกริยาบอกสภาพ อาการ หรือความรู้สึก เช่น ความสามารถ ความรู้ ความถี่ ความหวาน ความร้อน ความสวย ความรู้สึก

- (4) “น่ารักคินะ ความหวานอาจหายไปอยู่กับลูกๆหมดก็ได้”
- (5) “แต่ความรู้สึก ณ ขณะที่เห็นผู้หญิงอุ้มลูกและใช้มือปิดจมูกลูกนี้สุดบรรเจิด”
- (6) “เขาต้องมีโครงสร้างความเชื่อ ความคิดของเขาเองในใจ”

อย่างไรก็ดี คำกริยาบางคำสามารถใช้ทั้ง “การ-” และ “ความ-” เติมหน้าได้ เช่น การเปลี่ยนแปลง- ความเปลี่ยนแปลง ในกรณีดังกล่าว “การ-” มักใช้เพื่อสื่อความถึงกระบวนการ ส่วน “ความ-” มักใช้เพื่อสื่อความถึงตัวสภาพหรือความรู้สึกนั้น

- (7) การเปลี่ยนแปลงองค์กรมักขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมภายนอก
- (8) คนบางคนกลัวความเปลี่ยนแปลงมากถึงมากที่สุด

หน่วยคำเติมหน้า นัก-

หน่วยคำเติมหน้า นัก- ประกอบหน้าคำกริยาหรือคำนาม เพื่อแสดงความหมายว่า บุคคลที่มีความสามารถหรือมีหน้าที่ทำสิ่งดังกล่าว เช่น นักเรียน นักกีฬา นักบริหาร นักออกแบบ นักแสดง เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประสมที่ปรากฏในข้อมูล

นัก- + คำนาม

- (9) “ไม่ต้องพูดเอาใจคนโน้นคนนี้แบบนักการเมือง”
- (10) “เรามีโอกาสได้เห็นนักข่าว อ.ส.ม.ท. รายงานจากกรุงแบกแดด”
- (11) “แต่ยืนยัน หากไม่มีนักกีฬาก็จะไม่ส่งแข่งขันให้สิ้นเปลืองงบประมาณแน่นอน”

นัก- + คำกริยา

- (12) “ช่วงนั้นแกกลับมา มีสภาพเหมือนเป็นนักศึกษา คือสะพายเป้ไปห้องสมุด”
- (13) “อาชีพนักเขียน เป็นอาชีพที่ให้ทั้งความรู้ สาระ และความบันเทิงแก่ผู้อ่าน”

หน่วยคำเติมหน้า ผู้-

หน่วยคำเติมหน้า ผู้- มักประกอบหน้าคำกริยามากกว่าคำนาม เพื่อแสดงความหมายว่า บุคคลที่ทำกริยาหรือมีลักษณะดังกล่าว เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง ผู้ใหญ่ ผู้เยาว์ ผู้ว่าจ้าง ผู้ขาย ผู้ชม ผู้บริหาร ผู้นำ ผู้โดยสาร เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประสมที่ปรากฏในข้อมูล

ผู้- + คำนาม

(13) “ถ้าวันนั้นกูทำ ผู้หญิงคนนี้จะยกมือไหว้กูใหม่”

ผู้- + คำกริยา

(14) “ไปทำแผ่นเอง เอมาส่งให้สถานีเปิด ยังหาผู้จัดการอยู่ ยังไม่มีอะไรเลย”

(15) “ผมคุยผ่านรายการ มีโอกาสได้เจอผู้ชม ชวนกันคิด ชวนกันหาทางออก

(16) “การเปลี่ยนผู้บริหารอาจไม่ได้มีผลอะไรมากแต่กับธุรกิจที่มีผู้อ่านผูกพันกับหนังสือ”

(17) “ในระหว่างหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล”

นอกจากหน่วยคำเดิมหน้า ที่พบทั่วไปในการสร้างคำประสมดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังพบหน่วยคำเดิมหน้าอีกจำนวนหนึ่งที่ทำหน้าที่สมำเสมอ และคาดเดาความหมายได้ ซึ่งถึงแม้จะเป็นหน่วยคำอิสระ แต่ก็ทำให้เกิดคำที่สมำเสมอ ซึ่งน่าจะจัดเป็นคำประสมด้วย งานวิจัยนี้พบเฉพาะคำนามประสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยคำเดิมหน้า คน-

หน่วยคำเดิมหน้า คน- ใช้ประกอบกับคำกริยาแสดงอาการ ทำให้เกิดคำประสม หมายถึง ผู้ที่มีทำกริยานั้นๆเป็นประจำ จนเป็นอาชีพ เช่น คนขับรถ คนกวาดถนน คนเก็บขยะ คนขายตัว คนรับใช้ คนขับแท็กซี่ คนขายของเก่า คนขายของ

อย่างไรก็ดี คำที่มีคำว่า คน นำหน้าคำนาม ถือเป็นคำประสม เช่น คนร้าย คนไข้ คนสวน คนรถ คนครัว คนข่าว คนงาน คนใน คนนอก คนไทย คนลาว คนต่างชาติ คนจีน

หน่วยคำเดิมหน้า ลูก-

หน่วยคำเดิมหน้า ลูก- ใช้ประกอบคำนามที่เป็นคำเรียกพืชที่มีผล ทำให้เกิดคำประสม หมายถึงผลไม้ต่างๆ เช่น ลูกมะพร้าว ลูกพุทรา ลูกเชอร์รี่ ลูกมะเฟือง ลูกชมพู ลูกแอปเปิ้ล ลูกหว้า ลูกองุ่น คำเหล่านี้ในปัจจุบัน อาจนิยมใช้คำที่ไม่มีลูกแทน หรือเดิมคำว่า ผล แทนลูก เช่น มะพร้าว ผลมะพร้าว องุ่น ผลองุ่น ฯลฯ

นอกจากนี้หน่วยคำเดิมหน้า ลูก- ยัง ใช้ประกอบคำนามที่เป็นคำเรียกสัตว์ ทำให้เกิดคำประสม หมายถึงสัตว์ตัวน้อย ที่ยังไม่โต เช่น ลูกเสือ ลูกแมว ลูกช้าง ลูกนก ลูกฮิปโป ฯลฯ

อนึ่ง คำที่มีหน่วยคำ ลูก อยู่ข้างหน้าอื่นๆที่ไม่เหมือนกับ 2 กรณีที่กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะที่มีความหมายเชิงอุปลักษณ์ ถือเป็นคำประสม เช่น ลูกไฟ ลูกแก้ว ลูกศิษย์ ลูกน้อง ลูกโป่ง ลูกโลก ลูกคิด ลูกเสือ(คน) ลูกเกด ลูกช้าง (คำที่คนไหว้เจ้าใช้เรียกตนเอง) ลูกเห็บ ลูกไม้ ลูกจ้าง ลูกกรง ลูกหิน

15.2.2 คำกริยาประธาน

หน่วยคำเติมหน้า จี-

หน่วยคำเติมหน้า จี- มักประกอบหน้าคำกริยามากกว่าคำนาม เพื่อแสดงความหมายว่า มีลักษณะหรือทำกริยาดังกล่าวเป็นประจำจนเป็นนิสัย มักใช้เพื่อสื่อความหมายในด้านลบ เช่น จี๊วค จี๊อาย จี๊ซลาด จี๊เหนียว จี๊โรค เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประธานที่ปรากฏในข้อมูล

จี- + คำกริยา

- (18) “แต่พอมีอำนาจก็กลายเป็นคนจี๊โกง”
 (19) “นักประวัติศาสตร์ฝรั่งที่เคยเข้ามาเมืองไทยสมัยอยุธยา มักมองคนไทยว่าเป็นคนจี๊ซลาด”
 (20) “แม้นิสัยจะเหมือนหญิงในร่างชายคือ ละเอียด พุดเก่งหรือจี๊บนั่นเอง”
 (21) “อย่างตอนนี้ได้ลูกคนเล็กเป็นสายลับให้ เพราะเธออยู่ในวัยจี๊ฟุ้ง”

จี- + คำนาม

- (22) “ถ้าให้เลือกระหว่างอายุยืนแต่จี๊โรคกับอายุสั้นและสุขภาพดี ท่านจะเลือกอะไร”

หน่วยคำเติมหน้า ช่าง-

หน่วยคำเติมหน้า ช่าง- ประกอบหน้าคำกริยา เพื่อแสดงความหมายว่า ทำกริยาดังกล่าวเป็นประจำจนเป็นนิสัย หรือจนเกิดความชำนาญ เช่น ช่างพูด ช่างคุย ช่างคิด ช่างชักช่างถาม ช่างเลือก เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประธานที่ปรากฏในข้อมูล

- (23) “และที่เค้ามีไอดีเยอะๆ คือเค้าเป็นคนที่ช่างคิด เค้าพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา”
 (24) “ผมชอบผู้หญิงรูปร่างดีแบบตัวเล็กๆ กะทัดรัด อ่อนหวานเป็นผู้นำได้ ฉลาด ช่างเอาใจ”
 (25) “และได้อะไรจากโจทย์นี้บ้าง สิ่งที่ได้แน่ๆคือเป็นคนช่างสังเกตขึ้น”

หน่วยคำเติมหน้า นำ-

หน่วยคำเติมหน้า นำ- ประกอบหน้าคำกริยา เพื่อแสดงความหมายว่า มีลักษณะอันชวนให้กระทำกริยาดังกล่าว เช่น น่ารัก น่าขัน น่าคิด เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประธานที่ปรากฏในข้อมูล

- (26) “ถ้าอย่างนั้น สเวลล์ก็น่าจะน่ากลัวกว่าสตอร์มเชิร์จ เพราะสามารถเกิดได้คราวละนานๆ กว่า”
 (27) “หนังเปิดฉากด้วยเด็กผู้หญิงหน้าตาน่ารักเลย”
 (28) “ตอนนั้นผมรู้สึกว่าการวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่น่าสนใจ”

15.2.2 คำคุณศัพท์ประธาน

หน่วยคำเติมหน้า ยอ- ประกอบหน้าคำกริยากรรมบอกสภาพ เพื่อสร้างคำคุณศัพท์ เช่น
ยอแล้ว ยอเก่ง ยอม่้ว เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประธานที่ปรากฏในข้อมูล

- (29) “พวกเขาอภิปรายถึงบริษัทยอแล้วได้แค่ 8 จาก 10 บริษัทเท่านั้น”
(30) “เด็กตาบอดยอเก่งเข้าเรียนวิทยาศาสตร์ได้คนแรก”

15.2.4 คำวิเศษณ์ประธาน

หน่วยคำเติมหน้า อย่าง- ประกอบหน้าคำกริยากรรมบอกสภาพ เพื่อสร้างคำวิเศษณ์ เช่น
อย่างน่ากลัว อย่างมหัศจรรย์ อย่างน้อย อย่างมาก อย่างร้ายแรง เป็นต้น

ตัวอย่างของคำประธานที่ปรากฏในข้อมูล

- (31) “โดยทั่วไป สัตว์ต้องเสนอข่าวอย่างนับไวถึงการแข่งขันสูง ความเร็วยิ่งสำคัญ”
(32) “ถ้าเราได้รู้ก่อน รู้เร็ว และรู้อย่างลึกซึ้งก็จะประสบความสำเร็จ”
(33) “แต่เราอยู่อย่างสงบ และเราไม่ได้ถูกฝึกมาให้บุก”
(34) “ हमीมีความสุข อย่างน้อย ได้รักเขา ทำอะไรให้เขา”

จะเห็นได้ว่ากระบวนการประธานคำเป็นกระบวนการสร้างคำที่มีผลิดภาวะทางภาษา กล่าวคือ เราสามารถใช้การประธานคำเพื่อสร้างคำใหม่ๆ ในรูปแบบเดียวกันได้ไม่จำกัด เช่น สามารถใช้หน่วยคำไม่อิสระ “การ-” และ “ความ-” เติมข้างหน้าคำกริยาที่มีอยู่เดิมหรือคำกริยาที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาไทยเพื่อสร้างคำนามได้อย่างไม่จำกัด หรือเมื่อคนไทยรับเอาคำว่า “เมอร์” จากภาษาอังกฤษมาใช้เป็นกริยาในภาษาไทยแล้ว ก็สามารถใช้หน่วยคำ “จี-” หรือ “ช่วง-” เติมข้างหน้าเพื่อสร้างคำกริยาใหม่ว่า “จีเมอร์” หรือ “ช่วงเมอร์” ขึ้นมาได้

อนึ่ง ในการสร้างคำประธานอาจได้คำที่ลงชนิดของคำเดิมที่เป็นฐานไว้ หรืออาจเปลี่ยนแปลงชนิดของคำได้ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงคำประธานตามลักษณะการลงชนิดของคำ ได้แก่ คำประธานที่เปลี่ยนชนิดของคำ และคำประธานที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ ดังนี้

15.3 คำประธานที่เปลี่ยนชนิดของคำ

คำประธานที่เปลี่ยนชนิดของคำ หมายถึง คำประธานที่มีหน่วยคำเดิมที่มีอิทธิพลทำให้ชนิดของคำเดิมเปลี่ยนแปลงไป งานวิจัยนี้พบว่าคำประธานที่เปลี่ยนชนิดของคำแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

การเปลี่ยนจากเป็นคำนาม การเปลี่ยนเป็นคำกริยา การเปลี่ยนเป็นคำคุณศัพท์ และการเปลี่ยนเป็นคำวิเศษณ์

15.3.1 การเปลี่ยนเป็นคำนาม

หน่วยคำเดิมที่มีผลทำให้ชนิดคำของคำประธานเปลี่ยนจากคำกริยาเป็นคำนามที่พบบ่อย ได้แก่ ผู้- นัก- คน- ที่-

หน่วยคำเดิมหน้า ผู้- + กริยา -> คำนาม ระบุผู้กระทำ เช่น ผู้ชม ผู้ฟัง ผู้กล่าวหา ผู้กอง ผู้กล่าว ผู้กำกับ ผู้จับผู้ ผู้จัดการ ผู้หญิง ผู้ช่วยเหลือ ผู้คุม ผู้ฉิ่ง ผู้ก่อการร้าย ผู้ใช้ผู้รับผิดชอบ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้โชคร้าย ผู้โชคดี ผู้โดยสาร ผู้ตาย ผู้ร้องเรียน ผู้ดำเนินงาน ผู้ดูแล ผู้สอน ผู้ร้องเรียน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ตรวจราชการ ผู้ตี ผู้ต้องหา ผู้คุม ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทำธุรกิจ ผู้แทน ผู้นำ ผู้การ ผู้บริโภคน ผู้บริหาร ผู้บังคับการ ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครอง ผู้บอกภาษา ผู้ประกอบการ ผู้ป่วย ผู้ผลิต ผู้พิการ ผู้พูด ผู้พิพากษา ผู้สมัคร ผู้ร้าย ผู้ลือข่าว ผู้เสียหาย ผู้ใหญ่ ผู้น้อง ผู้ที่ ผู้ออกแบบ ผู้อำนวยการ ผู่อื่น

หน่วยคำเดิมหน้า นัก- + กริยา -> คำนาม ระบุผู้กระทำอาชีพ บุคคลที่มีความสามารถ เช่น นักโทษ นักท่องเที่ยว นักต่อสู้ นักเตะ นักกีฬา นักข่าว นักการเมือง นักการทูต นักร้อง นักแต่งเพลง นักวาดภาพ นักบุกเบิก นักประดิษฐ์ นักยิงปืน นักรัก นักสืบ นักเรียน นักวิจัย นักออกแบบ นักวิชาการ นักศึกษา

หน่วยคำเดิมหน้า คน- + กริยา -> คำนาม ระบุผู้กระทำ เช่น คนขับรถ คนเก็บขยะ คนขายตัว

หน่วยคำเดิมหน้า ที่- + กริยา -> คำนาม ระบุพื้นที่ หรือสถานที่ที่ใช้ประโยชน์ตามที่กิริยาระบุ เช่น ที่แจ้ง ที่ลับ ที่มีด ที่ว่าง ที่พัก ที่อยู่ ที่นอน ที่ฝั่งศพ ที่พักขยะ ที่บูชา ที่ว่างของ ที่แขวง ที่ว่างตู้ ที่แขวนรูป ที่ใส่น้ำมัน ที่บรรจุศพ ที่ขายของ ที่ยืน ที่นั่ง ที่เก็บของ หรืออาจจะระบุอุปกรณ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ตามที่กิริยาระบุ เช่น ที่เขียนหรี ที่เปิดขวด ที่เปิดกระป๋อง ที่ยึดป้าย ที่เป่าลม ที่เติมลม ที่คาดผม ที่โกยขยะ ที่ตักผง ที่โกนหนวด ที่โหลดเพลง ที่ยกรถ ที่ยกน้ำหนัก ที่ยึดจักรยาน ที่ยึดจอ LCD

15.3.2 การเปลี่ยนเป็นกริยา

หน่วยคำเดิมที่มีผลทำให้ชนิดคำของคำประธานเปลี่ยนจากคำกริยากรรมหรือกรรมเป็นกริยาบ่งบอกสภาพที่พบบ่อย ได้แก่ ช่าง- นว- จี-

หน่วยคำเติมหน้า ช่าง- + กริยา -> กริยาบ่งบอกสภาพ ระบุนิสัย แสดงการเปรียบเทียบกับผู้อื่น เช่น
ช่างคิด ช่างทำ ช่างสงสัย ช่างโม้ ช่างแปลก ช่างขัดแย้ง ช่างแตกต่าง

หน่วยคำเติมหน้า น้ำ- + กริยา -> กริยาบ่งบอกสภาพ เช่น น้ำรัก น้ำกิน น้ำกัด น้ำตี น้ำไฟ น้ำกอดน้ำ
หลงไหล น้ำตะ น้ำสงสัย น้ำสงสาร

หน่วยคำเติมหน้า จี๋- + กริยา -> กริยาบ่งบอกสภาพ เช่น จี๋ปด จี๋สงสาร จี๋เกียจ จี๋กลัว จี๋โกง จี๋ฉลาด จี๋
สงสัย จี๋โม้ จี๋อ่อน จี๋ไว จี๋หนาว

นอกจากนี้หน่วยคำเติมหน้า จี๋- ยังปรากฏร่วมกับคำนามได้และทำให้กลายเป็นกริยาบ่งบอก
สภาพเช่นกัน

หน่วยคำเติมหน้า จี๋- + นาม -> กริยาบ่งบอกสภาพ เช่น จี๋เหล้า จี๋โรค

15.3.3 การเปลี่ยนเป็นคำคุณศัพท์

หน่วยคำเติมที่มีผลทำให้ชนิดคำของคำประธานเปลี่ยนจากคำกริยากรรมเป็นกริยาบ่งบอก
สภาพที่พบบ่อย ได้แก่ ยอด-

หน่วยคำเติมหน้า ยอด- + กริยา -> คำคุณศัพท์ระบุคุณสมบัติ เช่น ยอดรัก ยอดดี ยอดเยี่ยม ยอดเลว
ยอดฮิต ยอดนิยม

15.3.4 การเปลี่ยนเป็นคำวิเศษณ์

หน่วยคำเติมที่มีผลทำให้ชนิดคำของคำประธานเปลี่ยนจากคำกริยากรรมเป็นกริยาบ่งบอก
สภาพที่พบบ่อย ได้แก่ อย่าง-

หน่วยคำเติมหน้า อย่าง- + กริยา -> คำวิเศษณ์ ระบุอาการ เช่น อย่างสุดซึ้ง อย่างมหัศจรรย์ อย่างน้อย
อย่างมาก อย่างร้ายแรง

15.4 คำประธานที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ

คำประธานที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ หมายถึง คำประธานที่มีหน่วยคำเติมไม่ส่งผลทำให้ชนิด
ของคำเติมเปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยคำเติมหน้า พระ- + นาม -> นามระบุการเป็นที่เคารพ เทพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธเจ้า พระ
แก้วมรกต พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระราหู พระอังคาร พระศุกร์ พระเสาร์ พระอาจารย์ พระราช
ลัญจกร พระบรมฉายาลักษณ์ พระราชทาน พระจันทร์ พระนคร พระพิณเณศ พระแม่อุมา พระพรหม

พระธาตุ พระคริสต์ พระอภัยมณี พระนเรศวรพระรูป พระครู พระเกศา พระกร พระไทย พระจีน พระลังกา

หน่วยคำเติมหน้า ท่าน- + นาม -> นามระบุการเป็นที่เคารพ เช่น ท่านขุน ท่านท้าวมหาพรหม ท่านเจ้าคุณ ท่านผู้ชม ท่านปู่ ท่านอาจารย์ ท่านพระครู ท่านนายพล ท่านอนุชิต ท่านหลาน

หน่วยคำเติมหน้า คุณ- + นาม -> นามระบุการให้เกียรติ การเรียกผู้ไม่คุ้นเคยอย่างสุภาพ เช่น คุณพิมพ์ คุณหมา

หน่วยคำเติมหน้า หนู- + นาม -> นามแสดงความเอ็นดู เช่น หนูนัท หนูหรั่ง

หน่วยคำเติมหน้า นัง- + นาม -> นามแสดงความสนิทสนม ดูถูก เช่น นังลูกสาว นังโง่ นังเกด นังพิมพ์

หน่วยคำเติมหน้า น้ำ- + นาม -> นามแสดงความสนิทสนม ดูถูก เช่น น้ำส้ม น้ำมะนาว น้ำมะพร้าว น้ำมะตูม น้ำอ้อย น้ำมะขาม

หน่วยคำเติมหน้า ทรง- + กริยา -> กริยาระบุการกระทำ เช่น ทรงขับรถ ทรงซักถาม ทรงทำ ทรงให้ ทรงโยน ทรงกำหนด ทรงเก็บ ทรงเข้ารับการรักษาดัว ทรงจำ ทรงแจก ทรงใช้ ทรงตรงต่อเวลา ทรงทำ ทรงตรวจเช็ค ทรงทราบ ทรงเช็ค ทรงประดิษฐ์ ทรงเป็น ทรงมี ทรงโปรด ทรงรับผิดชอบ ทรงสดับ ทรงเยี่ยมพระสรวล ทรงรบกวน ทรงสอน ทรงรับเป็นผู้อุปถัมป์ ทรงสัมภาษณ์ ทรงสนพระทัย ทรงเห็น ทรงซื้อ ทรงอุปถัมป์ ทรงอดทน ทรงกริ้ว ทรงเสด็จ ทรงละเอียดย ทรงเสร็จสิ้นภารกิจ ทรงห่วงใย ทรงวางรากฐาน ทรงตรวจสอบ

ส่วนคำที่ประกอบด้วย ทรง- และคำนาม เช่น ทรงรถ ทรงม้า ทรงดนตรี จัดเป็นคำประสม

สรุปได้ว่าคำประสมในภาษาไทยปรากฏในคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ และสามารถแบ่งเป็นคำประสมที่เปลี่ยนชนิดคำ และคำประสมที่ไม่เปลี่ยนชนิดคำ

บทที่ 16

คำประสม

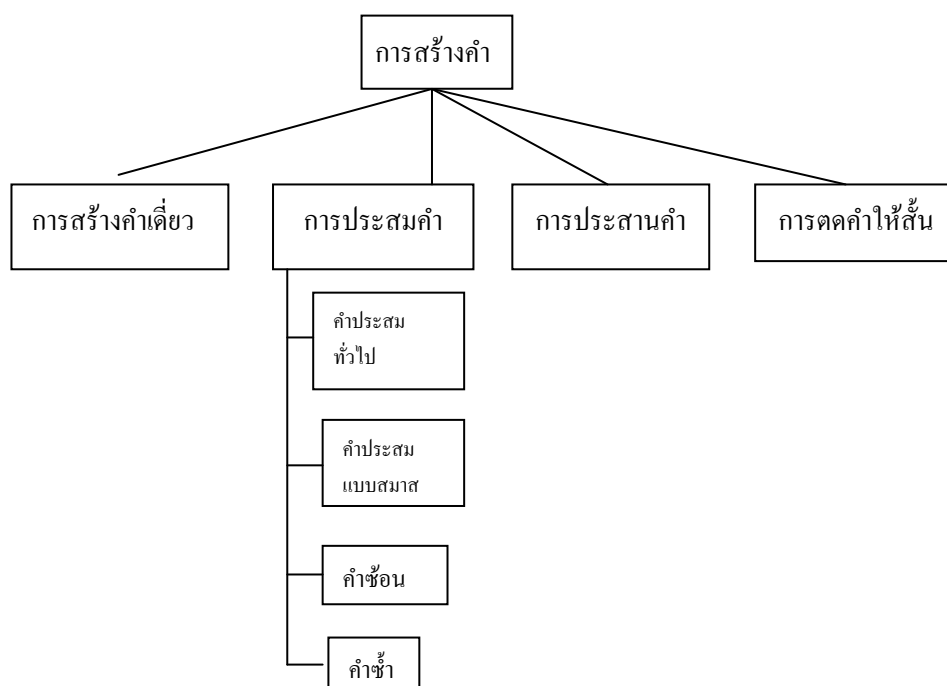
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

กิตติมา อินทร์มพรรย์

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

16.1 การสร้างคำกับคำประสม

ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ 14 การสร้างคำ (word formation) หมายถึง การเกิดคำในภาษาขึ้นโดยธรรมชาติหรือจงใจให้เกิดขึ้น ด้วยวิธีต่างๆ และมีโครงสร้างต่างๆ การสร้างคำในภาษาไทยแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การสร้างคำเดี่ยว การประสมคำ การประสานคำ และการตัดคำให้สั้น การประสมคำเป็นการสร้างคำประเภทหนึ่ง ดังแสดงในภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 การประสมคำในระบบการสร้างคำประเภทต่างๆในภาษาไทย

คำประสม หมายถึง คำที่สร้างขึ้นโดยนำคำหรือหน่วยคำอิสระที่มีอยู่เดิมตั้งแต่ 2 คำหรือ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน แล้วเกิดคำที่มีความหมายใหม่ที่เป็นความหมายเฉพาะตัวของคำ ดังกล่าว แต่ยังมีเค้าความหมายสืบมาจากความหมายของส่วนประกอบทั้งหลาย ทั้งนี้ ส่วน ประกอบ

ของคำประสมจะต้องเป็นหน่วยคำอิสระทั้งหมด ตัวอย่างเช่น แม่น้ำ ทำงาน เรียนหนังสือ เป็นห่วง พิมพ์ดีด สำนักงาน รสนิยม อาสาสมัคร

คำประสมมีลักษณะเฉพาะคือ ไม่สามารถนำคำอื่นมาแทรกระหว่างส่วนประกอบของคำประสมได้และแต่ละส่วนประกอบไม่สามารถมีส่วนขยายของตัวเองได้ เช่น

แม่น้ำ → *แม่ของน้ำ (แทรกกลางไม่ได้)

แม่น้ำ → *แม่ที่ดีน้ำนั้น (มีส่วนขยายไม่ได้)

เป็นที่น่าสังเกตว่าคำประสมกับวลีในภาษาไทยบางครั้งมีความคล้ายกันทางโครงสร้างมากจนไม่สามารถตัดสินได้ว่าเป็นคำประสม หรือวลี เช่น คำว่า เปลี่ยกระโดด ถ้าวิเคราะห์ให้เป็นคำประสม ก็เป็น 1 คำ ไม่ต้องแยกส่วนประกอบทางโครงสร้าง แต่ถ้าวิเคราะห์ให้เป็นนามวลี จะเห็นว่าคำนี้ประกอบด้วย คำนาม เปลี่ย ที่เป็นส่วนหลัก กับ กระโดด ซึ่งเป็นส่วนขยาย ในที่นี้ให้เป็นคุณาปะโยคไว้ด้วบังชี้ อย่างไรก็ตามการจะตัดสินว่า คำว่า เปลี่ยกระโดด เป็นคำประสม หรือนามวลี ควรพิจารณาความหมายด้วย หากเป็นคำประสม คำนี้ต้องมีความหมายเฉพาะ ก็หมายถึง เปลี่ยประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเด่นคือการกระโดด แต่ถ้าเป็นนามวลี ก็หมายถึงเปลี่ยตัวไหนหรือประเภทใดก็ได้ที่กระโดด

คำประสมในภาษาไทยสามารถเกิดจากกระบวนการประสมระหว่างคำชนิดเดียวกัน หรือคำต่างชนิดกันได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งสามารถประสม 2 หน่วยหรือมากกว่านั้นก็ได้เช่นกัน ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

รูปแบบการประสมคำ	ตัวอย่างคำประสม
คำนาม + คำนาม	ดอกไม้ ต้นแบบ ผลงาน ตัวละคร เงินเดือน เด็กนักเรียน ก้อนหิน ลูกเสือ ฝักบัว ช้อนชา กำลังใจ แก้วน้ำ ไฟฟ้า
คำนาม + คำกริยา	เรื่องสั้น มุมมอง รถบรรทุก ใบสมัคร ที่สุด ผงซักฟอก สอบตก เตียงนอน ห้องเรียน แป้งเย็น รายละเอียด ไฟแรง
คำนาม+คำกริยา+คำนาม	อ่างล้างจาน ฟ้าছেดตัว น้ำอัดลม รถประจำทาง แปรงสีฟัน
คำนาม + คำวิเศษณ์	ตัวเอง
คำนาม + คำบุพบท	แบบว่า
คำกริยา + คำกริยา	อดทน แสดงออก ตอบแทน ม้วนนี้ม กลับนอน ตื่นเต้น ยอมรับ
คำกริยา + คำนาม	ตัดสินใจ เข้าใจ กวดวิชา เดินทาง แต่งงาน ออกกำลังกาย วิ่งราว วัยน้ำ ตกงาน สวดมนต์ ออกปาก แหกแนว ขาดทุน ร่วมมือ เข้าเนื้อ รองเท้า พัดลม ย่อหน้า

คำกริยา + คำวิเศษณ์	ตายแล้ว!
คำวิเศษณ์ + คำวิเศษณ์	แล้วก็ ก็คือ
คำวิเศษณ์+คำวิเศษณ์+คำกริยา	อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี
คำวิเศษณ์ + คำปริมาณ	ไม่กี่
คำบุพบท+คำบุพบท	ถ้าหาก ต่อเมื่อ ถึงแม้ เพราะว่า ตลอดจน
คำบุพบท + คำนาม	นอกใจ
คำบุพบท + คำกริยา	จนถึง โดยดี
คำบุพบท + คำวิเศษณ์	ถึงอย่างไร
คำปริมาณ + คำปริมาณ	ทั้งหลาย อีกทั้ง
คำปริมาณ + คำกำหนด (คุณศัพท์)	ทั้งนี้ ทั้งนี้
คำปริมาณ + คำกริยา	ทั้งหมด
คำปริมาณ + คำบุพบท	ประมาณว่า ทั้งที่
คำวิเศษณ์ + คำสันธาน	แล้วแต่
คำสันธาน + คำวิเศษณ์	หรือไม่
คำอนุภาค + คำอนุภาค	โธ่เว้ย!
คำอนุภาค+คำวิเศษณ์	ละก็

นอกจากนั้น คำประสมที่เกิดขึ้นในภาษาไทยยังปรากฏอยู่ในชนิดของคำทุกชนิด ทั้งชนิดที่เป็นคำเนื้อหา (content word) และชนิดที่เป็นคำหน้าที่ (function word) ดังแสดงในตารางด้านล่าง

ชนิดของคำ	ตัวอย่างคำประสม
คำกริยา	เห็นด้วย เห็นแก่ตัว อาน้ำ ทำงาน หายหน้า สมควร ผิดหวัง แต่งงาน เข้าใจ ลาออก จดจำ ดูถูก กันสาด คิดถึง
คำนาม	ต้นไม้ สีเขียว เงินเดือน ใบสมัคร ถึงขยะ ช้อนกลาง พรหมลิขิต เจ้านาย ปรากฏการณ์ หนังสือพิมพ์ น้ำหวาน รดราง แม่หมด พ่อตา ลูกเสือ
คำคุณศัพท์	ต่อไป ทวีไป ล่าสุด เดียวกัน ทั้งหมด เท่านั้น
คำปริมาณ	ไม่กี่ แต่ละ แม้แต่
คำวิเศษณ์	ดังนั้น เพราะฉะนั้น หรือเปล่า ที่สุด
คำบุพบท	เพราะว่า ถึงแม้ว่า ทั้งๆที่ ดังเช่น ตามที่
คำสันธาน	หรือไม่ก็ แล้วก็ คือว่า กล่าวคือ

คำอนุภาค	โธ่เว้ย ตายแล้ว!
----------	------------------

ในการวิเคราะห์คำประสมนั้น มีข้อควรระวังคือ นอกจากจะพิจารณาในด้านโครงสร้างแล้ว ต้องพิจารณาในด้านความหมายประกอบกันไปด้วยว่า ความหมายของคำประสมที่เกิดขึ้นมาใหม่นั้นมีความสัมพันธ์กับความหมายของหน่วยคำอิสระที่นำมาประกอบกันหรือไม่ ตัวอย่างเช่น แม้ว่าคำว่า “กำลัง” อาจจะสามารถแยกส่วนประกอบเป็น “กำ” และ “ลัง” ได้ แต่เนื่องจากความหมายของคำว่า “กำลัง” ไม่ได้สืบเค้าความหมายมาจากคำว่า “กำ” หรือคำว่า “ลัง” เลย ดังนั้นจึงไม่ถือว่า “กำลัง” เป็นคำประสม แต่จัดให้เป็นคำเดียวซึ่งมีเพียงแค่หน่วยคำเดียว

ยิ่งไปกว่านั้น คำประสมและหน่วยสร้างวลีในภาษาไทยยังมีลักษณะโครงสร้างคล้ายคลึงกันอีกด้วย เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์แบบ “ส่วนหลัก-ส่วนขยาย” อีกทั้งในการสร้างวลีก็สามารถนำคำนามหรือคำกริยาไปขยายคำนามหรือคำกริยาอีกคำหนึ่งได้เช่นกัน จึงทำให้เกิดความลำบากในการตัดสินสถานะของกลุ่มคำดังกล่าว ว่าเป็นคำประสมหรือเป็นหน่วยสร้างวลี เช่น รถโรงเรียน เป็นคำประสมที่มีคำนามว่า รถ เป็นส่วนหลักและมีคำนามว่า โรงเรียน เป็นส่วนขยาย ส่วน “ชื่อโรงเรียน” เป็นหน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามว่า ชื่อ เป็นส่วนหลัก และมีคำนามว่า โรงเรียน เป็นส่วนขยาย โดยมีความสัมพันธ์ในลักษณะบ่งบอกความเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ดี คำประสมจะมีความหมายเฉพาะตัวมากกว่า และมีความเหนียวแน่นภายใน (internal cohesion) มากกว่าหน่วยสร้างวลี เช่น รถโรงเรียน ไม่ได้หมายถึงรถคันใดๆของโรงเรียนก็ได้ แต่มีความหมายเฉพาะเจาะจงถึงรถของโรงเรียนที่ใช้สำหรับรับ-ส่งนักเรียน นอกจากนี้ ยังสังเกตเห็นได้อีกว่า สิ่งของบางอย่างแม้รูปลักษณะหรือคุณสมบัติจะเปลี่ยนไป แต่ก็ยังคงใช้คำประสมคำเดิมในการเรียกอยู่ ตัวอย่างเช่น แม้ว่าเข็มขัดบางเส้นจะไม่มีเข็มไว้สำหรับขัดแล้วก็ตาม แต่ก็ยังใช้คำว่า เข็มขัด ในการเรียกอยู่ ดังนั้น ในกรณีเหล่านี้จึงควรพิจารณาให้เป็นคำประสม

ในภาษาไทยมีคำประสมอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถจำแนก เป็นประเภทต่างๆตามความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบภายในของคำประสมได้ เป็น 4 ประเภท คือ คำประสมทั่วไป คำประสมแบบสมาส คำซ้อน และคำซ้ำ ดังมีรายละเอียดข้างล่างนี้

16.2 คำประสมทั่วไป

คำประสมทั่วไป หมายถึงคำประสมที่ไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะ เมื่อพิจารณาความแตกต่างของคำประสมทั่วไปตามความหมาย พบว่า สามารถแยกคำประสมทั่วไปเป็นกลุ่มตามลักษณะเด่นทางความหมายของคำที่มาประสมกันได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ความหมายในแง่การคงเค้าความหมายเดิม ความหมายในแง่คำจำกัดกลุ่ม-ลูกกลุ่ม และความหมายในแง่กลิ่นความ

คำประสมกับการคงเค้าความหมายเดิม

การคงความหมายเดิมเป็นลักษณะสำคัญของคำประสมทั่วไป อย่างไรก็ตามเราสามารถแบ่งคำประสมออกเป็น 2 ประเภท คือ คำประสมที่คงความหมายเดิมไว้มาก และคำประสมที่คงความหมายเดิมไว้น้อย

คำประสมที่คงความหมายเดิมไว้มาก หมายถึงคำประสมที่เราสามารถเดาความหมายได้จากส่วนประกอบ หรืออีกนัยหนึ่ง ความหมายของคำประสม ไม่ไกลจากความหมายของส่วนประกอบ เช่น ข้าวหอม เรือรบ แกงจืด โรงเรียน รถไฟฟ้า เมืองหลวง

คำประสมที่คงความหมายเดิมไว้น้อย คือคำประสมที่มีความหมายห่างไกลจากส่วนประกอบ ส่วนใหญ่เป็นความหมายเชิงอุปลักษณ์ เช่น แม่น้ำ พ่อมด ใจดำ ลูกน้อง

คำประสมกับความหมายในแง่คำจำกัดกลุ่ม-ลูกกลุ่ม

คำประสมประเภทนี้มีส่วนหลักเป็นคำจำกัดกลุ่มวางอยู่ด้านหน้า และมีส่วนขยายเป็นคำลูกกลุ่มวางอยู่ด้านหลัง ส่วนหลักจะบ่งชี้ว่าคำนี้หมายถึงสิ่งใดหรือเรื่องใด ในขณะที่คำลูกกลุ่มที่เป็นส่วนขยายจะระบุประเภทย่อยของส่วนหลัก เช่น บอกชนิด พันธุ์สัตว์/พืช ประโยชน์ใช้สอย รูปพรรณ สันฐาน ลักษณะ ฯลฯ คำประสมประเภทนี้ส่วนใหญ่มักเป็นคำนาม

ตัวอย่าง รถเมล์ รถยนต์ รถไฟ รถประจำทาง รถเอ็นจีวี ปริญาตรี ปริญาโท กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองทัพบก วิทยุ วิทยุเด็ก วิทยุเรียน ผ้าขนหนู ผ้าอ้อม ผักถั่ว เลื่อยตัด กางเกงยีน รองเท้าผ้าใบ ดังการปรากฏในประโยคต่อไปนี้

“แต่ละวันที่มีคลาสเนี่ย ก็ต้องนั่งรถเมล์หรือรถยนต์ส่วนตัวก็ได้ หรือว่ารถไฟก็ได้ไปเรียนที่อิสบอร์น”

“สาเหตุเนื่องจาก บางพื้นที่ ขอยมีขนาดเล็ก รถขยะขนาดใหญ่ไม่สามารถ เข้าได้”

“การปรับเปลี่ยนระบบรถประจำทาง ขสมก.ทั้งระบบเป็นรถเอ็นจีวีจำนวน 6,000 คัน”

“อาจจะตั้งแต่ละดับปริญาตรีก็ได้ ครบก็ไล่เรื่อยมาจนถึงแบบตอนเรียนจบปริญาโท”

“โดยกระทรวงพลังงานจะหารือกับกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ”

“เหนื่อยไหมทำงานกับวิทยุ ถ้าเจอเด็กที่ต้อใจแล้วน้ำไม่เต็มแก้ว ทำงานง่ายมาก”

“มันเป็นความประทับใจในวัยเด็ก เด็กๆ ผมอยากเป็นนักบินอวกาศ”

“เด็กช่วงอายุดังกล่าวยังอยู่ในวัยเรียน สมควรได้รับ โอกาสเพื่อบำบัดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม”

“ผ้าขนหนูต้องลองนำมาซักดูว่าสีตกไหม ซับน้ำดีหรือเปล่า”

“อาบเสร็จ ต้องเปลี่ยนผ้าถุงอีกผืน ก่อนเปลี่ยน ต้องถลกผ้าถุงขึ้นมามีคนน้ำให้แห้ง”

“คล้ายเด็กผู้ชาย หัวๆ ลุๆ ชอบเล่นกีฬา ใส่แต่เสื้อยืด กางเกงยีน รองเท้าผ้าใบ

“เรามีพื้นที่สำหรับให้คุณแม่เปลี่ยนผ้าอ้อม”

ในบางกรณี คำลูกกลุ่มบอกชื่อเฉพาะ เช่น รถเบนซ์ ประเทศอินเดีย มหาวิทยาลัย ธรรมชาติ เป็นต้น คำประเภทนี้ยังสามารถใช้ชื่อเฉพาะเพียงอย่างเดียวโดยไม่จำเป็นต้องมีคำจากกลุ่มนำหน้า ก็เป็นที่เข้าใจได้เช่นกัน เช่น เบนซ์ อินเดีย ธรรมชาติ เป็นต้น คำประสมประเภทนี้เป็นคำนามทั้งหมด

ตัวอย่าง

“ผมมีโอกาสได้พบกับเจ้าของร้านอาหารที่อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร”

“ถ้าวันหนึ่งผมไม่มีโอกาสได้กลับมาสู่ประเทศไทยอีก อย่างน้อยผมก็ได้ตายพร้อมกับดิน...”

“3 ปราการหลังที่โอนสัญชาติมาจากทวีปแอฟริกา แต่ยังมีใจอ่อน”

“หรือลูกซื้อรถเบนซ์ ขับไม่เป็นก็เอามาจอดไว้ดูเล่น”

“เพาะว่าเราเองเราก็จบเอกภาษาอังกฤษไปจากที่มอกรุงเทพเนี่ย”

คำประสมกับการกลืนความ

การกลืนความหมายถึงการที่คำกริยารวมความหมายของคำนามที่เป็นประธานหรือกรรมไว้กลายเป็นคำใหม่เสมือนเป็นคำเดียว ซึ่งเรียกว่าคำกริยากลืนความประธาน หรือกริยากลืนความกรรม (subject-incorporated verb, object-incorporated verb) มีส่วนประกอบส่วนหนึ่งเป็นคำกริยา และส่วนประกอบอีกส่วนหนึ่งเป็นคำนาม เมื่อประสมกันแล้วก่อให้เกิดคำผลลัพธ์เป็นคำกริยากลืนความประธานหรือกริยากลืนความกรรม เช่น ตาบอด หูหนวก ขาหัก หัวล้าน ฯลฯ กริยากลืนความกรรม เช่น อาบน้ำ ทำงาน เดินทาง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า คำกริยาได้กลืนเอาความหมายของคำนามเข้าไว้เป็นคำเดียวกัน โดยแต่เดิมคำนามอาจทำหน้าที่เป็นประธาน หรือกรรมของคำกริยา หรืออาจแสดงความสัมพันธ์ทางการก่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยส่วนใหญ่ส่วนประกอบที่เป็นคำกริยามักปรากฏนำหน้าส่วนประกอบที่เป็นกรรม

ตัวอย่างประโยคที่มีคำประสมที่เป็นกริยากลืนความกรรม

“อย่างผมมักจะพยายามปฏิเสธว่า อย่าถ่ายรูปผม แต่คุณควรถ่ายภาพผม”

“เหนื่อยไหมทำงานกับวัยรุ่น ถ้าเจอดีที่ตึงใจแล้วน้ำไม่เต็มแก้ว ทำงานง่ายมาก”

“ดิฉันก็ติดอยู่อย่างหนึ่งว่าอาจจะทำให้เขาเสียใจ บั่นปลายชีวิต”

“หลังจากป่วยหนักกลับรู้สึกสบาย พึ่งตัวเองได้รู้ว่าถ้าเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นจะวางใจอย่างไร”

เพราะฉะนั้นก็เลยรู้สึกว่ามันปลอดภัยกว่าแล้วคนเค้าก็ดูดี”

“คงคิดว่าผมเป็นคนบ้า เนื้อตัวผมสกปรกเพราะไม่ค่อยได้อาบน้ำ”

“การแข่งขัน “ปิกกิงเกมส์” อาทิ สนามยกน้ำหนัก, ฟันดาบ, วัยน้ำ, เทนนิส”

“ด้วยความอ่อนด้อยอะไรก็แล้วแต่ นะคับก็เลยเบนเข็มมาเรียนภาษาอังกฤษ”

“ให้ดำเนินการนับคะแนนทุกหน่วยเลือกตั้งร่วมกัน”

16.3 คำประสมแบบสมาส

คำประสมประเภทสมาส เป็นคำประสมที่สร้างขึ้นจากกระบวนการสร้างคำในรูปแบบบาลีสันสกฤต ทำให้โครงสร้างภายในคำประสมประเภทนี้ไม่เป็นไปตามโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาไทย กล่าวคือ ส่วนหลักจะปรากฏอยู่หลังส่วนขยาย นอกจากนี้ยังอาจแสดงร่องรอยการเชื่อมต่อโดยการออกเสียงประวัตรสนธิระหว่างส่วนประกอบภายในคำ (คำสมาส) หรือแสดงการสนธิกันระหว่างส่วนประกอบภายในคำ

ตัวอย่าง คำว่า คุณวุฒิ วิทยุ วุฒิกวระ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ชีววิทยา ประวัติศาสตร์”

“โบราณสถาน ราชการ พิพิธภัณฑสถาน รัฐมนตรี รัฐธรรมนูญ รัฐบาล พุทธศาสนา
พระมหากษัตริย์ พุทธมามกะ อัครศาสนูปถัมภก ในประโยคต่อไปนี้

“เรียงใจในสังคมก็ยังมีเรื่องของคุณวุฒิ วิทยุอยู่ นะคะ”

“เด็กอายุ 20 ของเขามีวุฒิกวระสูงกว่าเมืองไทย”

“เพราะแม้จะเรียนปริญญาตรีด้านรัฐศาสตร์ แต่ผมเรียนอย่างอื่นอีกเยอะ ทั้งเศรษฐศาสตร์ ชีววิทยา
ปรัชญา ประวัติศาสตร์”

“โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ”

“รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ”

“รัฐบาลจะอยู่หรือไป พุทธศาสนาจะเป็นศาสนาประจำชาติหรือไม่”

“พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก”

16.4 คำประสมประเภทคำซ้อน (semantic duplet / synonymous compound)

คำประสมประเภทคำซ้อน หมายถึงคำประสมที่ประกอบด้วยคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือทำนองเดียวกันหรือตรงกันข้ามมารวมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ ส่วนประกอบทั้งสองมีความสมดุลกัน ไม่ได้มีส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นส่วนหลักและอีกส่วนเป็นส่วนขยาย แต่ส่วนประกอบภายในทั้งสองส่วน หรือทุกส่วนมีน้ำหนักเท่าเทียมกันทางความหมาย และร่วมกันทำให้เกิดความหมายใหม่ของคำประสมขึ้นมา

ลักษณะของการซ้อนคำนั้นมักจะซ้อนเป็นคู่ๆทำให้เกิดเป็นคำซ้อนชนิดสองคำ สี่คำ และหกคำ คำซ้อนส่วนใหญ่เป็นประเภทสองคำประกอบด้วยคำเดี่ยวสองคำ นอกนั้นมีที่ประกอบด้วยคำสี่

คำหรือสองคำ ซึ่งบางคนเรียกว่า สำนวนสี่พยางค์ และมีบางคำประกอบด้วยคำหกลำรวมกัน และบางครั้งอาจมีการซ้ำคำบางพยางค์ร่วมด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จำนวนคำ ที่เป็น ส่วนประกอบ	ลักษณะ พิเศษ		ตัวอย่าง
2	-	นาม + นาม	เนื้อตัว เหตุผล ร่องรอย บ้านเรือน ลูกหลาน เลื่อสาด เลื่อผ้า ปากคอ หูตา ทรัพย์สิน ชื่อเสียง พื้นฐาน บ้านเมือง ลูกหลาน บุตรหลาน ข้าวของ เท็จจริง ชั้นตอน
		กริยา + กริยา	กักขัง ยึดเยื้อ พาดพิง เลี้ยหาย โยกย้าย เจียบเจียบ ร้องเรียน เกี่ยวข้อง เกี่ยวดอง เลี้ยหาย ขัดแย้ง หนักแน่น ร้องไห้ เรียกร้อง เกี่ยวเนื่อง เผยแพร่ เผยแผ่ เพิ่มเติม รื้อค้น นุ่มนวล ขัดขวาง รั่วไหล ว่ากล่าว จดจำ สวยงาม สั่งสอน ทดแทน ชมเชย เรียกร้อง ร้องเรียน ชิดเชียว โคดเค้น เจ็บป่วย สูญ หาย จู้จี้ เซ้าเซ้า แทรกแซง ตรวจสอบ ยืนยัน ทบทวน เร่วร้อน ยินยอม เต็มรา จัดขึ้น ข่มขืน หลบหนี สอบสวน สืบสวน ชักจูง สนิทสนม กล้าหาญ ฟ้องร้อง ปราบปราม เชื่อฟัง แก่ไข หลักฐาน ดิดตาม ห้วนไหว ขาดแคลน เค็ดร้อน สดชื่น ปิดกั้น เชียวชาญ นอนหลับ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นิดหน่อย เล็กน้อย คัดเลือก คัดสรร คัดเลือก ชุกช่อน ลืมเลือน ปกปิด ทะเลาะวิวาท เข้าเหย่ แบ่งปัน อบอุน ซ่อมแซม ปราบปราม แนะนำ เพาะเลี้ยง ผ่าตัด เลียดสี พลิกแพลง สอดส่อง

จำนวนคำ ที่เป็น ส่วนประกอบ	ลักษณะ พิเศษ		ตัวอย่าง
			เคือคร้อน สูญเสีย ปรับแต่ง คัดค้าน ยอมรับ เอนเอียง เต็มขาด ขัดแย้ง ขัดข้อง ตม้ตุน โปร่งใส คึกคัก ครบถ้วน ชัดเจน ซุบซิบ ประอวด ผิดพลาด แก้วไข คูแกล ปรับปรุ ง โน้มน้าว
		วิเศษณ์ + วิเศษณ์	เล็กน้อย จับพลัน ควบคู่ ถ่วงหน้า
		กริยา + นาม	ป่วยไข้
4	มีสัมผัสคำ เสียงคล้อง จอง	[กริยา + กริยา] + [กริยา + กริยา]	ดูว่ากล่าว กูหนี้ยืมสิน ขวัญหนีดีฝ่อ ตีรันฟันแทง ช่วยเหลือ เกื้อกูล ร่วมทุกข์ร่วมสุข ช่างพูดช่างจา เอา จริงเอาจัง ต้อนรับจับผู้ ดูถูกเหยียดหยาม วิพากวิจารณ์ ดิดสอยห้อยตาม ผิดชอบชั่ว ดี ยากดีมีเงิน แบ่งสรรปันส่วน สืบสาวราวเรื่อง ถ่อมเนื้อถ่อมตัว เกินหน้าเกินตา อดหลับ อดนอน ดูหมิ่นดูแคลน หลบ ๆ ซ่อน ๆ
		[นาม + นาม] + [นาม + นาม]	ฤกษ์งามยามดี หมูเห็ดเปิดไก่ ดัดไต้ไส้พุง เพื่อนพ้องพี่น้อง
		[นาม+ กริยา] + [นาม + กริยา]	ข้าวยากหามากแพง ปากหวานก้นเปรี้ยว หน้าขึ้นอกตรม
		[กริยา+ นาม] + [กริยา + นาม]	หลับหูหลับตา ผิดหูผิดตา เคือคเนื่อร้อน ใจ ร่วมหัวจมท้าย จับต้นชนปลาย
	ใช้คำซ้ำ มี สัมผัสกลาง คำ	กริยา + กริยา กริยา (ซ้ำ) + กริยา	มิดีมีร้าย ผิดหูผิดตา
6	มีสัมผัสคำ เสียงคล้อง	[กริยา + จำนวน + นาม] + [กริยา	ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน

จำนวนคำ ที่เป็น ส่วนประกอบ	ลักษณะ พิเศษ		ตัวอย่าง
	จอง มีการ ใช้คำซ้ำ	+ จำนวน + นาม] [กริยา + นาม + กริยา] + [กริยา + นาม + กริยา]	อดตาหลับจับตานอน

ผลการวิเคราะห์ พบว่าคำซ้อนสองคำมีจำนวนมากที่สุดในข้อมูล สิ่งที่น่าสังเกตคือ คำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนชนิดนี้จะเป็นคำชนิดเดียวกัน ตัวอย่างเช่นเป็นคำกริยาหรือเป็นคำนามเหมือนกัน และเมื่อซ้อนกันแล้วจะเกิดเป็นคำซึ่งมีชนิดของคำคงเดิม เช่น คำกริยา “รับ” ซ้อนกับคำกริยา “รอง” ซึ่งมีความหมายคล้ายกัน ทำให้เกิดเป็นคำซ้อน “รับรอง” ซึ่งเป็นคำกริยาเช่นกัน ตัวอย่างของคำซ้อนชนิดสองคำที่ปรากฏในประโยค

“คนไทยไม่มีพื้นฐานของเรื่องคนตรี ไม่สามารถแยกแยะได้ว่า...”

“นักคนตรีวง Manic Street Preachers ที่เป็น โรคจิตเภทและหายสาบสูญไป”

“โรคจิตเภทหรือ schizophrenia มันไม่ใช่แค่เรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องทางกายภาพของสมอง”

“ขอบอะไรที่สวยๆงามๆ แล้วรู้ว่าสังขารคนมันขัดขืนธรรมชาติไม่ได้”

คำซ้อนสี่คำ มีทั้งแบบที่มีการสัมผัสกันระหว่างส่วนประกอบ 2 ส่วน เช่น ลืมตา-อ้าปาก แบบที่คำแรกและคำหลังของส่วนประกอบแต่ละส่วนซ้อนกันเป็นคู่ เช่น ผิดชอบ-ชั่วดี และแบบที่คำแรกของส่วนประกอบแต่ละส่วนเป็นคำเดียวกัน เช่น เป็นหน้า-เป็นตา คำซ้อนสี่คำพบไม่มากนักในชุดข้อมูล สิ่งที่น่าสังเกตคือ ความหมายของคำซ้อนสี่คำนี้มักเป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบในลักษณะสำนวน (idiomatic)

ตัวอย่างการใช้คำซ้อนสี่คำแบบที่มีการสัมผัส

“ถ้าอยากให้ชวานาลืมตาอ้าปากได้ ข้างเปล่าต้องงานละ 20 บาท”

“ถึงพม่าก็กลับข้างเพราะมัน ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด เจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง ความคิดไม่ตรงกันบ้าง”

“เมื่อเราผ่านสามกระบวนการก็จะเกิดความรัก เมื่อเกิดความรักก็จะช่วยเหลือเกื้อกูล”

“พัฒนาการด้านความคิดสติปัญญาและจริยธรรมยังไม่สมบูรณ์ ขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี”

“นักเรียนไทยในอังกฤษก็เดือดเนื้อร้อนใจถึงผลกระทบที่จะตามมา”

“หลังจากร่วมหัวจมท้ายกับสหกรณ์ love is และบอย โกสิยพงษ์มาได้ 6 เดือนถ้วน”

“เวลาอาคันตุกะเสด็จยังต่างประเทศ พิพิธภัณฑน์จะเป็นหน้าเป็นตาเลยนะ”

“แต่ถ้ารู้ว่ายังมีคนเป็นห่วงอยากช่วยเหลือ หรือพร้อมร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเรา”

“คนที่ทำธุรกิจก็พอเพียงได้ แค่นำมาปรับให้พอดีไม่มากไม่น้อย”

นอกจากคำซ้อนสองคำและสี่คำแล้ว ภาษาไทยยังมีคำซ้อนหกคำและแปดคำอีกด้วย เช่น อดตาหลับขับตานอน หวานเป็นลมขมเป็นยา นอนกลางคืนกินกลางทราย เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ เป็นต้น ซึ่งมีความหมายเป็นเชิงเปรียบในลักษณะสำนวนเช่นเดียวกับคำซ้อนสี่คำ แต่คำซ้อนประเภทเหล่านี้พบว่ามีจำนวนน้อยในภาษาไทยมาตรฐาน

16.5 คำประสมประเภทคำซ้ำ (Reduplicative)

การซ้ำคำเป็นการสร้างคำใหม่โดยการนำคำเดิมมาซ้ำกันอย่างน้อย 2 ครั้ง ซึ่งในการเขียนแสดงโดยใช้ไม้ยมก (๗) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) พบว่าชนิดคำที่ซ้ำได้มี 4 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำปริมาณ และ คำคุณศัพท์ แต่ในที่นี้พบเพิ่มเติมว่าคำวิเศษณ์สามารถซ้ำคำได้ด้วย กระบวนการซ้ำคำทำให้เกิดคำใหม่ ซึ่งมีความหมายใหม่ ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนี้อาจแตกต่างจากความหมายของคำเดิมมาก หรืออาจเป็นเพียงการเปลี่ยนนัยหรือเปลี่ยนน้ำหนักของความหมายจากคำเดิมก็ได้ นอกจากนี้ คำที่เป็นผลลัพธ์จากกระบวนการซ้ำคำอาจเปลี่ยนชนิดของคำไปจากคำตั้งต้นหรือคงชนิดของคำเดิมไว้ก็ได้

ดังนั้น คำซ้ำคำสามารถแบ่งตามการคงชนิดของคำได้เป็น 2 ชนิด คือ การซ้ำที่คงชนิดของคำเดิม และการซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำ

การซ้ำคำที่คงชนิดของคำเดิม

(1) คำนาม

- ก. บอกความเป็นพหูพจน์ เช่น เด็กๆ น้องๆ หนูๆ สาวๆ เพื่อนๆ ลูกๆ พี่ๆ คุณๆ แฟนๆ ในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

ขอบคุณน้องๆ ทั้งสามคน

พวกเรามาพักผ่อนแฟนๆ กัน

ใครๆ ก็ทำวิทยุออนไลน์ได้

เป็นตุ้มๆ เต็มไปหมด

- ข. บอกจำนวนนับที่แยกเป็นส่วนๆ เมื่อซ้ำคำนามประเภทลักษณนามหรือ เช่น

ทำเป็นเรื่องๆ

แตกเป็นเสียงๆ

ทำเป็นอย่างๆ

หันเป็นขึ้นๆ

ก. บอกการประมาณจำนวน เช่น ลิบๆ ร้อยๆ

เมนูมีเป็นลิบๆรายการ

ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นร้อยๆ

(2) คำกริยา

ก. ให้ความหมายการกระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น

นั่งๆ นอนๆ อ่านหนังสือ

ยืนๆ อยู่

นอนๆ อยู่

เราจะบอกให้เค้าเรียนๆ ไป

ลากๆ พื้น

เขาต้องหลบๆซ่อนๆ

คิดๆ ขีดๆ เขียนๆ

ข. ให้ความหมายในการรีบเร่งกระทำให้เสร็จโดยเร็ว เช่น

จ่ายๆ เขาไปเหอะ

(3) คำคุณศัพท์ เพื่อเน้นลำดับที่ หรือปริมาณ เช่น อื่นๆ ใดๆ แรกๆ กว่าๆ

คนอื่นๆ

ลิบกว่าๆ

ฉันมาถึงเป็นคนแรกๆ

ตอนแรกๆ เห็นบอกว่า ก็มีบางชุมชน ที่ให้ความร่วมมือดี

อายุประมาณ 30 ต้นๆ

(4) คำปริมาณ เพื่อเน้นการประมาณ เช่น เกือบๆ ราวๆ ร้อยๆ

เจอกันราวๆ 11 โมงนะ

ดูนี้ราคาเกือบๆ แสน

หลายๆ คน

(5) คำวิเศษณ์ เพื่อเน้นความหมาย

เจอเข้าจังๆ (เผชิญหน้า)

พื้นที่ว่างในฮาร์ดดิสก์ลดลงเรื่อยๆ

ยังๆ ยังไม่ไป

เค้าทำหน้าแหๆ

การซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำ

การซ้ำคำสามารถทำให้ชนิดของคำเปลี่ยนแปลงได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) คำกริยา ที่เกิดจากการซ้ำคำนาม โดยให้ความหมายใหม่ เช่น
เรื่องแค่นี้เด็ก ๆ (ง่าย)
- (2) คำกริยาที่เกิดจากการซ้ำคำคุณศัพท์ โดยการเน้นเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกัน เช่น
ผู้หญิงคนนี้ช่วยสวย
- (3) คำคุณศัพท์ ที่เกิดจากการซ้ำกริยา ให้ความหมายต่างๆ กันตามบริบท ดังนี้
 - ก. คำคุณศัพท์ บอกความไม่ชัดเจน เช่น
ตัวเล็ก ๆ สีดำ ๆ ผ้าขาว ๆ เสื้อแดง ๆ
 - ข. คำคุณศัพท์ ไม่ระบุระยะเวลาชัดเจน เช่น
ตอนบ่าย ๆ เวลาเช้า ๆ
 - ค. คำคุณศัพท์ เน้นความหมายคำกริยาเดิม เช่น
ปลาเป็น ๆ
เรื่องดี ๆ
เสื้อเก่า ๆ
ช่วงหน้าปิดท้ายด้วยเรื่องเบา ๆ
เราจะเชยศึกป็นดัง ๆ
เปิดเพลงสนุก ๆ
- (4) คำคุณศัพท์ ที่เกิดจากการซ้ำคำนาม ให้ความหมายใหม่ เช่น
ของกล้วย ๆ (ง่าย) เรื่องหมู ๆ (ง่าย)
มีคนบอกว่า Lavezzi ฝีมือระดับน้อง ๆ Maladona จริงไหม (ใกล้เคียงหรือเทียบเท่า)
- (5) คำบุพบท ที่เกิดจากการซ้ำคำนาม ให้ความหมายไม่เจาะจง
แถว ๆ บ้าน
- (6) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำกริยาบอกสภาพ ให้ความหมายคำกริยาเดิม เช่น
พูดดี ๆ
คิดมาก ๆ
เดินเร็ว ๆ
ไต่ขึ้นแล้ว ๆ
มาไว ๆ

พูดง่าย ๆ

ดูสรุป

ทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ

นั่งสบาย ๆ นอนเฉย ๆ เดินเฉื่อย ๆ เดินเอื่อย ๆ

ฉลองกันสุด ๆ

(7) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำกริยา ให้ความหมายใหม่

ทำลวก ๆ (หยาบ)

อยู่ ๆ รูปก็หล่นลงมา (ทันใดนั้น)

เปลี่ยนเล็ก ๆ (เล็กน้อย)

(8) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำกริยา ให้ความหมายการกระทำต่อเนื่อง

คืนพราด ๆ

เดินเหยง ๆ

ฝนตกปรอย ๆ

(9) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำกริยา แสดงการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

เหมียว ๆ อุแว้ว ๆ ก๊าก ๆ ก๊าก ๆ แง ๆ เบรียง ๆ บีน ๆ แต้ก ๆ

แว้น ๆ

นักท่องเที่ยวก็ไปกันลึ ๆ

(10) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำนาม ให้ความหมายใหม่

เด็กคนนี้เป็นบ้าน ๆ (ธรรมดา)

(11) คำวิเศษณ์ ที่เกิดจากการซ้ำคำบุพบท ให้ความหมายไม่ชัดเจน ไม่เจาะจง เช่น

นั่งใน ๆ วางริม ๆ วางบน ๆ

แต่พอหลัง ๆ ขึ้นมามันเกิดชักห่าหกลีบราย ผมก็ชักเอะใจขึ้นมาแล้ว

อนึ่ง มีคำประเภทหนึ่งที่อยู่เหมือนเป็นคำซ้ำ แต่ในที่นี้ไม่จัดให้เป็นคำซ้ำ แต่ให้เป็นคำเดี่ยว เพราะเป็นคำที่เกิดมามีรูปซ้ำแต่เดิม ไม่สามารถถอดให้เป็นรูปคำเดี่ยวได้เลย จึงน่าจะถือว่าเป็นคำเดี่ยวที่มีรูปคำซ้ำ เช่น

ซัลล ๆ (สบาย ๆ) *ซัลล

มาแหมม ๆ (มาแหมง) *มาแหมม

สวโยท ๆ (ใช้แทนสวโยโคตร ๆ) *สวโยท

เห็นจะ ๆ (เผชิญหน้า) *เห็นจะ

เป็นที่สังเกตว่าการซ้ำคำอาจซ้ำทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ อันนั้นการซ้ำคำอาจแบ่งประเภทตามความสมบูรณ์ของการซ้ำคำ เป็น 2 ประเภท คือ ได้แก่ การซ้ำสมบูรณ์ และการซ้ำบางส่วน ดังนี้

(ก) การซ้ำสมบูรณ์ (Complete Reduplication)

การซ้ำสมบูรณ์หมายถึงการซ้ำเหมือนคำเดิมทุกประการ ทำให้เกิดคำซ้ำสมบูรณ์ คือ คำซ้ำที่นำคำเดิมมาซ้ำโดยที่ไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดคัดแปลงไป ดังนั้นส่วนที่ซ้ำจึงเหมือนคำเดิมทุกประการ ในการพูดจะเป็นลักษณะการออกเสียงซ้ำ ส่วนในการเขียนจะใช้เครื่องหมายไม้ยมก “ฯ” เดิมท้ายเพื่อแสดงการซ้ำ ตัวอย่างเช่น เพื่อนๆ คีๆ สวยๆ อื่นๆ ต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่างของคำซ้ำสมบูรณ์ที่ปรากฏในประโยค

“คุณครูเล่าก็ ก็ดี เพื่อนๆก็ไม่ได้แบบมากดจี้กดดันหลือว่ามาดุดว่า...”

“เอาประสบการณ์ตรงนั้นมาแชร์ให้เด็กๆฟังได้ มีทั้งขำๆ มีทั้งน่าเศร้าแล้วก็ประสบการณ์ดีก็เล่าให้เด็กฟัง”

“ผมว่าคุณชวนก็เคยพูด ใครๆก็เคยพูดกันมาทั้งนั้นเพราะความเข้าใจผิดว่า...”

“อย่างผมอ่านหนังสือ แก่นพุทธศาสนา มันก็เปลี่ยนผมได้ มันทำให้ผมเข้าใจอะไรๆมากขึ้นเยอะ”

“คนอเมริกาเขาก็มองเมืองไทยเป็นประเทศเล็กๆประเทศหนึ่ง”

“ผมก็มีทั้งเพื่อนแปลกๆ ที่ไม่นึกว่าจะได้เจอ เช่นเพื่อนชาวมองโกลเลีย”

“ตอนนั้นก็พยายามแบบ เออ เล็กๆหาหอพัก หาเพื่อนอยู่ หาเพื่อนแชร์ห้อง”

“แต่พออุปนิสัยก็อย่างที่รู้ๆ กันว่ามันโลกร้อน อ่า โกลบอลวอมมิ่ง อะไรต่างๆ”

“ผู้เป็นส่วนส่วนคนอื่นๆชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้เหล่านั้นหาได้ทั้งหมด”

“เช่นคำว่า “ใช้ได้”หรือ “ใช้เงินได้”หรือคำใดๆอันแสดงผลอย่างเดียวกัน ท่านว่าธนาคารต้องผูกพัน”

คำซ้ำในลักษณะนี้มักมีความหมายต่างไปจากคำเดิม เช่น คำซ้ำว่า “เพื่อนๆ” หรือ “อื่นๆ” บอกความเป็นพหูพจน์ คำซ้ำว่า “ใครๆ” “อะไรๆ” และ “ใดๆ” บอกความไม่เฉพาะเจาะจง คำซ้ำว่า “เล็กๆ” “แปลกๆ” หรือ “เริ่มๆ” ทำให้ความหมายเดิมของกริยาอ่อนลง

นอกจากนี้ คำซ้ำบางคำอาจมีความหมายเปลี่ยนไปจากคำเดิมโดยสิ้นเชิง เช่น เผลๆ อยู่ๆ หนูๆ กลัวยๆ งูๆปลาๆ เป็นต้น ดังตัวอย่างด้านล่าง

ตัวอย่าง

“กรณีอย่างเทมาเล็กยังถือว่าเด็กๆ เป็นเพียงแค่ตัวอย่างหนึ่ง”

“จึงต้องโคดข้ามช่องว่างจากภาษาอังกฤษระดับพื้นฐานของตัวเองไปเรียนเรื่องสันเขกสเปียร์”

“เวลาเขียนหนังสือ ผมก็ต้องเขียนสิ่งที่ผมรู้สึก อยู่ๆให้ผมไปเขียนเรื่องของแม่ค้า หรือคนขับแท็กซี่”

“เพื่อนที่นั่งมาในรถกับเราอยู่ๆก็พูดขึ้นมาว่า “แกว่าชีวิตคนเรา มีคนอื่นกำหนดให้เราไว้รีเปลว่ะ”

“การเดินทางจากเชียงใหม่ไปเกาะสมุย จะว่าไปเป็นการพาตัวเองไปหาความทุกข์ดี ๆ นี่เอง”

(๗) การซ้ำบางส่วน (Partial Reduplication)

การซ้ำบางส่วน หมายถึงการซ้ำโดยมีบางส่วนต่างออกไปจากคำเดิม มักเป็นเสียงวรรณยุกต์หรือเสียงสระ ทำให้เกิด คำซ้ำบางส่วน คือ คำซ้ำที่ส่วนที่ซ้ำมีการแปลงไปจากคำดั้งเดิม คำซ้ำประเภทนี้ไม่สามารถใช้ไวยากรณ์แสดงการซ้ำได้เนื่องจากส่วนประกอบทั้งสองส่วนของคำซ้ำมีลักษณะการออกเสียงต่างกัน ตัวอย่างเช่น ส่วนที่ซ้ำปรากฏข้างหน้าคำดั้งเดิมและแปลงระดับเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงตรี เช่น เก้งเก้ง ซ้อบซ้อบ เด็กเด็ก ส่วนที่ซ้ำปรากฏข้างหลังคำดั้งเดิมและเปลี่ยนเสียงสระ เช่น คีเคอ อุ้งเอิง กินกิน เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าคำซ้ำบางส่วนมีใช้น้อยกว่าคำซ้ำสมบูรณ์มาก คำซ้ำบางส่วนมักปรากฏในภาษาพูดที่เป็นกันเองเป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างของคำซ้ำบางส่วนที่ปรากฏในประโยค

“คุณน้องเขาลี เขาช่วยพ่อทำงาน เก้งเก้ง”

“เค้าเก่งคอมพิวเตอร์ ทำพวกเว็บเว็บ ขึ้นอะไรก็ได้... ของเรานี้ยะ ก็ เก้งซ้อบปั้ง เราก็จะไปหาสินค้า”

“ไม่ใช่ว่าดีแบบปะเดียวปะตัวใช้วันเดียวแล้วแบบหน้าผืนขึ้นลีปาวไลเงี้ยะ”

คำซ้ำในลักษณะนี้จะมีนัยหรือน้ำหนักของความหมายต่างไปจากคำเดิม เช่น คำซ้ำว่า “เก้งเก้ง” เน้นความหมายของคำกริยาเดิม, คำซ้ำว่า “เว็บเว็บ” มีความหมายว่าจำพวกนั้นหรือทำนองนั้น ซึ่งแสดงความไม่เฉพาะเจาะจงทางความหมาย

อนึ่ง มีข้อควรระวังในการวิเคราะห์คำซ้ำคือ ในการใช้ภาษาสามารถมีกล่าวคำเดิมซ้ำๆ ต่อเนื่องกันไป กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการใช้ซ้ำ (repetition) ซึ่งเป็นเรื่องระดับวากยสัมพันธ์ ไม่ใช่กระบวนการสร้างคำในระดับคำ

ตัวอย่างของการใช้ซ้ำที่ปรากฏในข้อมูล

“คนส่วนใหญ่ไม่รู้จักความรัก รู้จักแต่ความใคร่ มีแต่อยากรๆ เลยทำให้ลืมว่าความรักเป็นยังไง”

“แล้วคุณก็ไปทำร้ายเขา ฆ่าเขาบ้าง จับเขาขึ้นรถบรรทุกมมๆ กันที่ตากใบ”

“ไม่ได้สู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเลย นู้ยก็แบบพยายามสู้ สู้ สู้ เพื่อนก็แบบ”

บทที่ 17

การซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำในภาษาไทย¹

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

17.1 การซ้ำคำ

การซ้ำคำ เป็นกระบวนการที่คำหรือหน่วยคำถูกซ้ำ ทำให้เกิดคำใหม่เรียกว่า “คำซ้ำ” (reduplicative) ตามคำจำกัดความที่แอบบี้ (Abbi 1992: 12) ให้ไว้ การซ้ำคำหมายถึง “การซ้ำทั้งคำหรือบางส่วนของคำ ซึ่งทำให้ความหมายของคำมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ดังนั้นการซ้ำคำจึงมี 2 ชนิด คือ ซ้ำทั้งหมด หรือซ้ำบางส่วน” ตัวอย่างการซ้ำคำทั้งหมด เช่น ในภาษาเขมร คำว่า *srəy* ‘ผู้หญิง’ แปลงเป็น *srəy-srəy* ‘ผู้หญิงหลายคน’ การซ้ำคำบางส่วนมีตัวอย่างในภาษามุนดา (Munda) เช่น คำว่า *dal* ‘ดี’ แปลงเป็น *da-dal* ‘ดีอย่างแรง’

ผลงานในอดีตเกี่ยวกับคำซ้ำแสดงให้เห็นว่าคำซ้ำมักต่างจากคำเดิมในบางแง่ ในแง่ชนิดของคำ คำซ้ำมักมีชนิดของคำที่ต่างจากคำเดิม เช่นคำเดิมเป็นคำกริยา เมื่อซ้ำแล้วเปลี่ยนเป็นคำนาม ดังตัวอย่างในภาษาสรานัน (Sranan) คำว่า *nai* ‘เย็บผ้า’ แปลงเป็น *nai-nai* ‘เข็มเย็บผ้า’ *ivi* ‘กระดุก’ แปลงเป็น *ivi-ivi* ‘พอม’ ในแง่ประเภททางไวยากรณ์ คำซ้ำก็อาจเปลี่ยนไป เช่นเดิมเป็นเอกพจน์ เมื่อซ้ำแล้วกลายเป็นพหูพจน์ ดังตัวอย่างคำในภาษาเขมรว่า *kmeeg* ‘เด็ก’ ซ้ำเป็น *kmeeg-kmeeg* ‘เด็กหลายคน, เด็กทั่วไป’ ภาษาพังงาสินัน (Pangasinan) คำว่า *amigo* ‘เพื่อน’ ซ้ำเป็น *amimigo* หมายถึง ‘เพื่อนหลายคน, เพื่อนทั้งหลาย’ ในแง่ความหมาย คำซ้ำอาจมีความหมายเข้มข้นมากขึ้น หรือมีการเน้นมากขึ้น เช่นในภาษานูกูโอโร (Nukuoro) คำว่า *gada* ‘ยืม’ ซ้ำแล้วเป็น *gada-gada* แปลว่า ‘หว่าเราะ’ ในภาษาไทยคำซ้ำที่มีเสียงวรรณยุกต์สูงกลายเป็นคำเน้นซึ่งแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกมากขึ้น เช่น คี-คี ย้าว-ยาว เร็ว-เร็ว เป็นต้น

นอกจากนี้ การสำรวจผลงานในอดีตที่เกี่ยวกับการซ้ำคำยังแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์นี้พบมากในภาษาในเอเชียใต้ ภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ ภาษาออสเตรเลีย (เช่นในงานของ Abbi 1992,

¹ เนื้อหาของบทนี้เคยนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติเรื่อง “ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่” จัดโดยโครงการวิจัย ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย (ทุนเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง วันที่ 14-15 มีนาคม 2552 ณ ห้องเชียงแสน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

Fabricius 1998) การศึกษาการซ้ำคำในแง่แบบลักษณ์ภาษา พบว่ามีทั้งการศึกษาภาษาเดียวหรือหลายภาษาเพื่อพรรณนาเกี่ยวกับรูป หน้าที่ และการแจกแจงของคำซ้ำ ดังจะเห็นได้ในงานของbauer (Bauer 1988) และบทความหลายเรื่องในหนังสือที่เฮิร์ช (Hurch 2005) เป็นบรรณาธิการ เช่นบทความของรูบิโน (rubino 2005) กิล (Gil 2005) เอลซาค้า (El Zarka 2005) และชิบาสากิ (Shibasaki 2005) สรุปประเด็นเกี่ยวกับการซ้ำคำที่พบในงานวิจัยภาษาต่างๆ มีดังนี้

- 1) ในภาษาส่วนใหญ่ การซ้ำคำเป็นกระบวนการสร้างคำที่มีผลิตภาพ (productive process) คือเป็นการสร้างคำใหม่อย่างสม่ำเสมอ
- 2) คำซ้ำมีโครงสร้าง คือมีส่วนประกอบ การเรียงส่วนประกอบ และการออกเสียงหนักเบาตามระบบคำและระบบเสียงในแต่ละภาษา
- 3) การซ้ำคำทำให้เกิดความหมายใหม่ หรือลักษณะทางไวยากรณ์ใหม่
- 4) การซ้ำคำ (reduplication) กับการพูดซ้ำ (repetition) ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

ถึงแม้จะมีผู้หยิบยกประเด็นต่างๆเกี่ยวกับการซ้ำคำมาศึกษาในอดีต แต่ปัญหายังมีอยู่หลายประการ เช่น งานวิจัยเรื่องการซ้ำคำส่วนใหญ่มักเน้นด้านการออกเสียง ทางด้านไวยากรณ์มีน้อยมากสำหรับภาษาไทยมีงานวิจัยเรื่องการซ้ำคำน้อยมาก ส่วนที่ลงลึกด้านไวยากรณ์ถือว่ายังไม่มีเลย และที่วิเคราะห์มาส่วนมากอาศัยการสังเกตเท่านั้น มิได้พิจารณาการใช้คำซ้ำที่เกิดขึ้นจริงๆในภาษา นอกจากนั้น ยังไม่มีงานที่กล่าวถึงบทบาทของการซ้ำคำในระบบไวยากรณ์ และไม่มีเรื่องใดที่ศึกษาบทบาทที่เป็นพลวัตของการซ้ำคำในไวยากรณ์ ที่สำคัญคือ ไม่พบงานใดที่วิเคราะห์รูปแบบของการซ้ำคำที่ใช้กันอย่างสม่ำเสมอในแง่ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนชนิดของคำ

ดังนั้น บทนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์การซ้ำคำในภาษาไทยในแง่ที่ทำให้เกิดคำใหม่ที่เป็นคำคนละชนิดกับคำเดิม และระบุว่าคำชนิดใดซ้ำได้ และเมื่อซ้ำแล้วแปลงเป็นคำชนิดใด ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งมีความยาวประมาณสามล้านคำ² ผู้วิจัยหวังว่าข้อสรุปที่ได้จากบทนี้จะประโยชน์ในแง่ที่สร้างมุมมองใหม่ของไวยากรณ์ไทย โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับการจำแนกหมวดคำ

² คลังข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นคลังข้อมูลของภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอีกส่วนเป็นคลังข้อมูลของโครงการวิจัย ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมนิยามย่อย ซึ่งผู้วิจัยเป็นหัวหน้าโครงการ

17.2 การซ้ำคำ กับ การพูดซ้ำ

คำถามสำคัญที่ต้องตอบให้ชัดเจนก่อนวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ คือ การซ้ำทุกกรณีในภาษาไทยเป็นการซ้ำคำ (reduplication) ใช่หรือไม่? จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบคำตอบว่า ไม่ใช่ เพราะมีการซ้ำที่เป็นเพียงการพูดซ้ำเพื่อการเน้น หรือเหตุผลด้านการสื่อสาร ซึ่งเรียกว่า “การพูดซ้ำ” (repetition) การพูดซ้ำต่างจากการซ้ำคำ ด้วยเหตุผลดังนี้

- 1) การพูดซ้ำไม่ทำให้เกิดคำใหม่ และไม่มีการเปลี่ยนความหมาย หรือลักษณะทางไวยากรณ์ของคำ แต่การซ้ำคำทำให้เกิดคำใหม่ และอาจเปลี่ยนความหมาย หรือชนิดของคำ
- 2) การพูดซ้ำเป็นกระบวนการเน้นความ แต่ไม่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์
- 3) การพูดซ้ำเป็นการซ้ำหน่วยในระดับใดก็ได้ แต่การซ้ำคำอยู่ในระดับคำ

ตัวอย่างการพูดซ้ำ (เขียนซ้ำด้วยรูปเหมือนกัน)³

ยินดีด้วยอย่างมาก มาก มาก มาก มาก

พอเราเห็นหน้านักร้องขวัญใจของเรา เราก็อกรี๊ด กรีด กรีด กรีด

ก๊อ ก๊อ ก๊อ มาแล้วค่ะ

งานชิ้นนี้ดีที่สุด ดีที่สุด จริงๆนะ

บอกให้ออกไป ออกไป ออกไป เคี้ยวได้เลย

ตัวอย่างการซ้ำคำ (แสดงด้วยไม้ยมก)

ชอบเธอจริงๆนะ

คนส่วนใหญ่สนใจเรื่องร้อนๆในวงการบันเทิง

บ้านเราอยู่แถวๆคอนเมือง

จะซื้อบ้าน ต้องคิดดีๆ

น้องๆหนูๆทั้งหลาย พี่จะอ่านนิทานสนุกๆให้ฟังนะ

หน้าร้อนต้องระวังอย่ากินอาหารสุกๆดิบๆ

³ ในที่นี้ผู้วิจัยใช้วิธีเขียนคำซ้ำลงไป เพื่อแสดงการพูดซ้ำ ซึ่งต่างจากการซ้ำคำ ดังนั้นการใช้ไม้ยมกจะสงวนไว้ใช้เขียนคำซ้ำเท่านั้น อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่า ในการเขียนทั่วไปของคนไทยในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดซ้ำหรือการซ้ำคำ ก็ใช้ไม้ยมกทั้งสิ้น อีกประการที่สำคัญคือ การใช้ไม้ยมกแสดงการซ้ำคำ น่าจะพิมพ์หรือเขียนติดกับหน่วยที่ซ้ำโดยไม่เว้นวรรค เพื่อให้เห็นว่าคำซ้ำเป็น 1 คำ

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า จริงๆ ร้อนๆ แฉๆ ดีๆ สนุกๆ สุขๆ (ซ้ำและประสม) น้อยๆ หนูๆ (ซ้ำและประสม) เป็นคำซ้ำ คำซ้ำถือเป็นคำ 1 คำ ซึ่งมีคุณสมบัติของคำทุกประการ ดังนี้ 1) แทรกคำอื่นตรงกลางไม่ได้โดยไม่เปลี่ยนความหมาย เช่น จะซื้อบ้าน ต้องคิดดีๆ →

* จะซื้อบ้าน ต้องคิดดีและดี

2) โยกย้ายส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ เช่น ชอบเธอจริงๆนะ → * จริงๆชอบเธอจริงๆนะ

3) ออกเสียงโดยไม่มีการหยุดตรงกลางคำ เช่น คนส่วนใหญ่สนใจเรื่องร้อนๆ ในวงการ บันเทิง → * คนส่วนใหญ่สนใจเรื่องร้อน # ร้อน ในวงการ บันเทิง

ในทางตรงข้าม การพูดซ้ำไม่มีคุณสมบัติของความเป็นคำ ซึ่งมีข้อพิสูจน์ดังนี้

1) เราสามารถเติมคำตรงกลางได้โดยไม่เปลี่ยนความหมาย เช่น พอเราเห็นหน้านักเรียนขวัญใจของเรา เราก็อึด อึด อึด อึด → พอเราเห็นหน้านักเรียนขวัญใจของเรา เราก็อึด และอึด และอึด และอึด

2) สามารถโยกย้ายบางส่วนแยกจากกันได้ เช่น งานชิ้นนี้ดีที่สุด ดีที่สุด จริงๆนะ → ดีที่สุด งาน ชิ้นนี้ดีที่สุด จริงๆนะ

3) ในการออกเสียงเราสามารถหยุดตรงกลางได้ เช่น บอกให้ออกไป ออกไป ออกไป เคียวนี่เลย → บอกให้ออกไป # ออกไป # ออกไป เคียวนี่เลย

ดังนั้นการซ้ำคำควรแยกให้ต่างจากการพูดซ้ำ ซึ่งปรากฏการณ์ทั้งสองต่างก็น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง แต่บทนี้มุ่งวิเคราะห์เฉพาะการซ้ำคำเท่านั้น

17.3 ชนิดของคำที่ซ้ำคำได้

งานวิจัยนี้จำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ออกเป็น 8 ชนิด ตามผลการวิเคราะห์ที่เสนอในบทความเรื่อง “หลักสำคัญในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย” ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ชนิดของคำทั้ง 8 ชนิด ได้แก่ คำกริยา คำนาม คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำปริมาณ คำสันธาน คำอนุภาค ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเพียงลักษณะสำคัญที่เด่นที่สุดของชนิดของคำแต่ละชนิดเพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณาการซ้ำคำต่อไป

คำกริยาปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ คุณสมบัตินี้คำชนิดอื่นไม่มี เช่น ไม่ดี ไม่สวย

คำนามปรากฏหน้าคำว่า นี้ หรือคำว่า อื่น ได้ เช่น คนนี้ เรื่องนี้ คนอื่น เรื่องอื่น

คำคุณศัพท์ปรากฏหลังคำนาม และไม่เกิดกับ ไม่ เช่น คำว่า นั่น นี้ ดีๆ สิ้นๆ ต่างๆ อื่น ตัวอย่าง เรื่องนั้นฉันลืมไปแล้ว วารสารนี้มีแต่บทความดีๆ ขับรถบนถนนลื่นๆ ต้องระวัง

คำวิเศษณ์ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา และไม่เกิดกับ ไม่ เช่น จะไป ไม่ดี คงสำเร็จ เดินช้าๆ ชอบจริงๆ เจียวปี้ เย็นเจี๊ยบ

คำบุพบทปรากฏหน้าคำนาม หรือ หน้าคำกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction)⁴ เช่น แค่ผู้มีพระคุณ สำหรับทุกคน ผู้การพัฒนประเทศ บนพื้นฐานของความเข้าใจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว เพราะติตราชการอื่น

คำปริมาณปรากฏหน้าคำนามในหน่วยสร้างเข้าศูนย์ (endocentric construction)⁵ เช่น คำว่า บาง แต่ละ หลาย กึ่ง ครึ่ง ปวง สารพัน

คำสันธานปรากฏระหว่างคำสองคำที่มีความเท่าเทียมกันในด้านโครงสร้าง ทำให้เกิด หน่วยสร้าง ความรวม (coordinate construction) เช่น คำว่า และ กับ แต่ หรือ คือ

คำอนุภาคปรากฏในตำแหน่งหน้าสุด หรือ หลังสุดของประโยค หรือ ถ้อยความ (utterance) โดยไม่สัมพันธ์กับคำใดคำหนึ่งในประโยค เช่น คะ ครับ สิ นะ เออะ

ผลการวิเคราะห์ พบว่าคำที่ซ้ำคำได้ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำปริมาณ ส่วนคำที่ซ้ำคำไม่ได้ ได้แก่ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอนุภาค

ตัวอย่างคำที่ซ้ำคำได้

คำนาม เพื่อนๆ น้องๆ บ้านๆ เนื้อๆ
คำกริยา สูงๆ ไกลๆ นั่งๆ นอนๆ จริงๆ
คำคุณศัพท์ อื่นๆ นั้นๆ ไฉๆ
คำปริมาณ ครึ่งๆ หลายๆ ทุกๆ

ตัวอย่างคำที่ซ้ำคำไม่ได้

คำวิเศษณ์ *เหลือเกินๆ *จะๆ *คงๆ

⁴ หน่วยสร้างไร้ศูนย์ หมายถึง หน่วยภาษาที่ส่วนประกอบมีความสำคัญเท่ากัน ไม่มีส่วนใดเป็นส่วนหลัก และอีกส่วนเป็นส่วนพึ่งพา เช่น หน่วยสร้างบุพบทวลี เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย คำบุพบท กับนามวลี และหน่วยสร้างทั้งคู่ ต้องปรากฏด้วยกันเสมอ ไม่สามารถคัดส่วนใดออกได้

⁵ หน่วยสร้างเข้าศูนย์ หมายถึง หน่วยภาษาที่ส่วนประกอบหนึ่งเป็นส่วนหลักที่ต้องปรากฏเสมอ และอีกส่วนประกอบหนึ่งเป็นส่วนพึ่งพา ที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้ เช่น นามวลี ซึ่งมีคำนามเป็นส่วนหลัก และส่วนอื่นเป็นส่วนพึ่งพา ตัวอย่าง บ้านใหญ่ บ้านของฉัน บ้านที่เราอาศัยอยู่อย่างมีความสุข เป็นนามวลีที่มีคำนาม บ้าน เป็นส่วนหลัก ที่เหลือเป็นส่วนพึ่งพา

คำบุพบท *เพื่อๆ *สำหรับๆ

คำสันธาน *และๆ *แต่ๆ

คำอนุภาค *คะๆ *เถอะๆ

ในบรรดาคำที่ซ้ำคำได้ พบว่ามีทั้งที่ซ้ำแล้วเปลี่ยนชนิดของคำ คือเปลี่ยนเป็นคำชนิดอื่น และที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ จะขอกล่าวถึงการซ้ำคำที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำก่อน แล้วตามด้วยการซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำ

17.4 การซ้ำคำที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำ

ผลการวิเคราะห์ พบว่าในจำนวนคำที่ซ้ำได้ บางครั้งซ้ำแล้วไม่เปลี่ยนชนิดของคำ และบางครั้งก็เปลี่ยน การซ้ำคำที่ไม่เปลี่ยนชนิดของคำมีดังนี้

คำนามซ้ำแล้วยังเป็นคำนาม (นามๆ → นาม)

ตัวอย่าง

เด็กๆทั้ง 5 คนพร้อมหรือยัง

จากนมเป็นที่รักของแฟนๆ

คำพูดของเขาทำให้เพื่อนๆงำ

เพื่อคุณๆที่น่ารัก

อะไรๆ ฉันก็ทำได้ทั้งนั้น

เป็นที่สังเกตได้ว่าการซ้ำคำนามดังแสดงในตัวอย่างถึงไม่ไม่ทำให้ชนิดของคำเปลี่ยนแต่ก็ทำให้ความหมายเปลี่ยนไปเป็นจำนวนมากขึ้น พบมากในคำนามที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในภาษาพูด คำศัพท์เฉพาะที่ซับซ้อน ไม่พบว่ามีกรซ้ำ เช่น *เศรษฐกิจๆ *วิทยาการๆ *ใช้หัวใจใหญ่ๆ นอกจากนั้น ยังพบอีกด้วยว่า อาการนามที่นำหน้าด้วยหน่วยคำ การ- และ ความ- ซ้ำคำไม่ได้เลย เช่น *ความรักๆ *ความดีๆ *การกินๆ *การเปลี่ยนๆ

คำคุณศัพท์ซ้ำแล้วยังเป็นคำคุณศัพท์ (คุณศัพท์ๆ → คุณศัพท์)

ตัวอย่าง

หนังสือประเภทอื่นมีไหม

ถ้าไม่เอาใจใส่ งานนั้นๆก็จะด้อยคุณภาพ

การกระทำใดๆที่มีเจตนาไม่ดี

คำปริมาณซ้ำแล้วยังเป็นคำปริมาณ (ปริมาณๆ → ปริมาณ)

ตัวอย่าง

คุณควรปรึกษาอีกหลายคน

ทุกๆโครงการที่ส่งเข้ามาจะได้รับการพิจารณา

คำกริยาซ้ำแล้วยังเป็นคำกริยา (กริยาๆ + เสียงวรรณยุกต์สูง → กริยา)

คำกริยาที่ซ้ำคำและยังเป็นคำกริยา เป็นคำซ้ำที่มีการปรับเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นเสียงสูงพิเศษ เช่น ก็นกน ดีดี⁶ การซ้ำเช่นนี้ทำให้ความหมายแฝงของคำเปลี่ยนไปด้วย คือทำให้มีการเน้นความหมายทำนองว่ามากมาย การซ้ำแบบนี้เกิดกับคำกริยาทุกคำ และยังเกิดกับคำนามได้ด้วย ดังจะกล่าวต่อไป

17.5 การซ้ำคำที่เปลี่ยนชนิดของคำ

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำที่ซ้ำแล้วเปลี่ยนชนิดของคำ ได้แก่ คำนาม และคำกริยา คำนามซ้ำแล้วอาจกลายเป็นคำกริยา (มีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์) คำบุพบท คำวิเศษณ์ และคำคุณศัพท์ ส่วนคำกริยาซ้ำแล้วอาจกลายเป็น คำวิเศษณ์ และคำคุณศัพท์

การซ้ำคำนามที่เปลี่ยนชนิดของคำ

คำนามซ้ำแล้วกลายเป็นคำกริยา (นามๆ + เสียงวรรณยุกต์สูง → กริยา)

ตัวอย่าง

คุณป้าของเธอนี้รู้ครุ่นะ ทั้งการแต่งตัวและการพูดเลย

สุนัขตัวนี้แมวแมว ทำตัวเหมือนแมวหลายอย่าง

คำนามซ้ำแล้วกลายเป็นคำบุพบท (นามๆ → บุพบท)

ตัวอย่าง

บ้านเราอยู่แถวๆดอนเมือง

คอยยืนข้างๆผมนะ

คำนามซ้ำแล้วกลายเป็นคำวิเศษณ์ (นามๆ → วิเศษณ์)

ตัวอย่าง

⁶ รายละเอียดการวิเคราะห์เรื่องการซ้ำคำที่มีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เช่นนี้ ดูได้ในบทความโดย Prasithrathsint (2006)

ทำตัวเด็ก ๆ ไปได้

เขาอยู่ไปวัน ๆ ไม่มีความหวังอะไรแล้ว

คำนามซ้ำแล้วกลายเป็นคำคุณศัพท์ (นาม ๆ → คุณศัพท์)

ตัวอย่าง

ผมเป็นคนบ้าน ๆ ไม่อยากคบกับชายไฮโซนั่นหรอก

ความคิดเด็ก ๆแบบนั้น ไปสนใจทำไม

ตอนคืน ๆ ตอนปลาย ๆ ตอนท้าย ๆ

ผลงานน้อง ๆเหล่านี้ จะได้รับการพิจารณาไหม

คุณแม่ไม่ชอบดาราหน้าฝรั่ง ๆ

เหตุผลหลัก ๆที่เขาให้ ทำให้ทุกคนคิดว่าเขาไม่ผิด

เป็นที่สังเกตได้ว่า คำนามที่ซ้ำแล้วกลายเป็นคำชนิดอื่นมีความหมายใหม่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งมักเป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น คำว่า น้อง ๆ หมายถึง ไม่สำคัญ หรือมีความสำคัญเป็นรอง เด็ก ๆ หมายถึง ไม่ซับซ้อน ไม่ยิ่งใหญ่ บ้าน ๆ หมายถึง มีลักษณะแบบชาวบ้าน ธรรมดาๆ ไม่หรูหรา วัน ๆ หมายถึง เรื่อยเปื่อย ไม่มีแก่นสาร ไร้จุดหมาย เป็นต้น

การซ้ำคำกริยาที่เปลี่ยนชนิดของคำ

คำกริยาซ้ำแล้วกลายเป็นคำวิเศษณ์ (กริยา ๆ → วิเศษณ์)

ตัวอย่าง

นกฝูงนี้มักบินไปหากินไกล ๆ

เขาดีกับเรามาก ๆ

ฉันได้ยินเสียงดังสนั่นติด ๆกัน

จะซื้อบ้าน ต้องคิดดี ๆ

เขาได้รับรางวัลไปสบาย ๆ

สองกลุ่มนี้แตกต่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ

คำกริยาซ้ำแล้วกลายเป็นคำคุณศัพท์ (กริยา ๆ → คุณศัพท์)

ตัวอย่าง

หน้าร้อนต้องระวัง อย่ากินอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ

ที่จะอ่านนิทานสนุก ๆให้ฟังนะ

อย่ามองข้ามเรื่องเล็กๆ
ตอนเช้าเปิดวิทยุฟังข่าวสดๆร้อนๆ
ใช้คำง่ายๆเถอะ ชาวบ้านจะได้เข้าใจ
ฉันไม่ชอบซื้อของแพงๆ

17.6 การซ้ำคำที่ทำให้เกิดสำนวน

นอกจากการซ้ำคำที่กล่าวมาแล้ว ยังพบว่าการซ้ำคำที่ซับซ้อน คือประกอบด้วยคำหลากหลายชนิด และใช้เป็นสำนวน ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

นานๆที
จริงๆแล้ว
เร็วๆนี้
รู้ๆกันอยู่
ทั่วๆไป
ทั้งๆที่

17.7 สรุป

บทนี้ได้เสนอผลการวิเคราะห์การซ้ำคำในภาษาไทย โดยมุ่งประเด็นหลักไปที่การเปลี่ยนชนิดของคำ พบว่า คำที่ซ้ำได้มี 4 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำปริมาณ ส่วนที่ซ้ำแล้วเปลี่ยนชนิดของคำมีเพียงคำนาม และคำกริยาเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าคำซ้ำมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์และการเปลี่ยนความหมายด้วย

ผลการวิจัยที่เสนอในบทนี้มีได้ให้ข้อสรุปที่สมบูรณ์เกี่ยวกับการซ้ำคำในภาษาไทย ยังมีปัญหาที่ต้องศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไปหลายข้อ เช่น คำซ้ำที่เปลี่ยนเสียงสระเป็นการซ้ำคำหรือไม่ เช่น กินกิน ไปไป เปีย รุ้งรุระ อหังอาหาร ทำไมบางคำซ้ำได้ บางคำซ้ำไม่ได้ ความหมายของคำซ้ำที่เปลี่ยนไปจากเดิมมีลักษณะอย่างไร คำซ้ำที่เป็นสำนวนมีโครงสร้างอย่างไร คำซ้ำในภาษาย่อยและภาษาถิ่นมีที่แตกต่างออกไปจากในภาษาไทยมาตรฐานที่วิเคราะห์ในที่นี้หรือไม่อย่างไร และการใช้คำซ้ำสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างไร จึงน่าจะมีการศึกษาให้ละเอียดในประเด็นดังกล่าวต่อไป

ตอนที่ 4

โครงสร้างประโยค

ตอนที่ 4 ของรายงานฉบับนี้เป็นหัวใจของไวยากรณ์ เพราะมีเนื้อหาเกี่ยวกับหน่วยที่สำคัญที่สุดในวากยสัมพันธ์ภาษาไทย คือเรื่องประโยคในภาษาไทยมาตรฐาน เนื้อหาแบ่งเป็น 10 บท คือบทที่ 18-27 บทที่ 18 และ 19 เป็นเรื่องโครงสร้างทั่วไป คือโครงสร้างนามวลี และโครงสร้างประโยค ซึ่งเป็นพื้นฐานของบทอื่นๆต่อไป บทที่ 20, 21 และ 22 ว่าด้วยเรื่องประโยคประเภทหลักในไวยากรณ์ภาษาไทย ได้แก่ ประโยคกริยาเรียง (serial verb sentence) ประโยครวม (coordinate sentence) และประโยคซ้อน (complex sentence) บทที่ 23-26 มีเนื้อหาเกี่ยวกับประโยคและอนุประโยคที่มีลักษณะเฉพาะทางโครงสร้าง เช่น ประโยคกรรมจาก คุณานุประโยค อนุประโยคเติมเต็ม ประโยคเน้นเรื่อง ประโยคไว้กริยา ประโยคไว้ประธาน ส่วนบทสุดท้าย คือ บทที่ 27 เป็นเรื่องสัมพันธ์สาร คือหน่วยที่เกิดจากนำประโยคตั้งแต่ 2 ประโยคมาเรียงกันเป็นข้อความต่อเนื่อง

บทที่ 18

โครงสร้างนามวลี

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

18.1 นามวลี

นามวลี เป็นหน่วยสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของประโยค นามวลี หมายถึง หน่วยสร้างระดับวลีที่มีส่วนหลักเป็นคำนาม และอาจมีส่วนประกอบอื่นทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ทั้งนี้ เมื่อส่วนประกอบเหล่านี้ปรากฏร่วมกันแล้วจะก่อให้เกิดเป็นหน่วยสร้างขึ้นมา หน่วยสร้างที่เกิดขึ้นมานี้จะทำหน้าที่ได้แก่ เช่นเดียวกับคำนามคำหนึ่ง เช่น ทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมของประโยค เป็นต้น คำนามที่เป็นส่วนหลักของนามวลีอาจเป็น คำนามสามัญ คำนามชื่อเฉพาะ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำนามแปลง หรือ คำนามจำนวน(ตัวเลข) ได้ทั้งสิ้น แม้ว่าอาจมีความแตกต่างกันบ้างในรูปแบบโครงสร้างที่สามารถปรากฏได้ก็ตาม นามวลีในภาษาไทยมีโครงสร้างรูปแบบต่างๆ ดังนี้

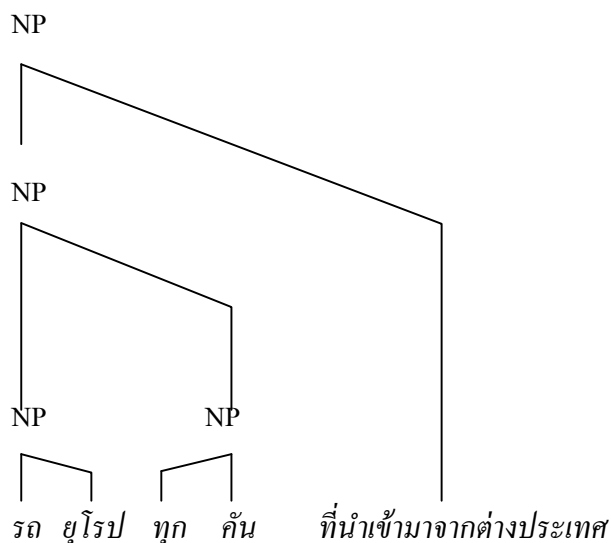
1. คำนาม (ปรากฏลำพัง)
2. คำนาม + คำนาม
3. คำนาม + คำกริยา
4. คำนาม + คำคุณศัพท์
5. คำปริมาณ + คำนาม
6. คำนาม + บุพบทวลี
7. คำนาม + คุณานุประโยค
8. คำนาม + อนุประโยคเดิมเต็ม
9. คำนาม + (คำสันธาน +) คำนาม

นอกจากนี้แล้ว ภาษาไทยยังมีโครงสร้างนามวลีที่มีลักษณะโดดเด่น ซึ่งควรกล่าวถึงในที่นี้ด้วยได้แก่

10. คำนาม + คำปริมาณ/คำนามจำนวน(ตัวเลข) + คำลักษณนาม
 11. คำนาม + คำลักษณนาม + ส่วนขยาย
- (หมายเหตุ: ตัวอักษรหนาแสดงส่วนหลักของนามวลี)

ข้อพึงสังเกตคือ หน่วยสร้างนามวลีสามารถก่อตัวขึ้นเป็นชั้นๆ ได้ในลักษณะของการวนเกิดซ้ำ (recursive construction) กล่าวคือ นามวลีที่เกิดขึ้นสามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหลักหรือเป็นส่วนขยายเพื่อสร้างนามวลีใหม่ที่ใหญ่ขึ้นกว่าเดิมได้โดยไม่รู้จบ ตัวอย่างเช่น นามวลีว่า รถยนต์ทุกคันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ มีลำดับชั้นในการสร้างนามวลีดังแสดงในตัวอย่างที่ (1)

(1)

โดยมีลำดับในการสร้างนามวลีดังนี้

1. รถ + ยุโรป ก่อให้เกิดนามวลี รถยนต์ยุโรป
2. ทุก + คัน ก่อให้เกิดนามวลี ทุกคัน
3. รถยนต์ยุโรป + ทุกคัน ก่อให้เกิดนามวลี รถยนต์ยุโรปทุกคัน
4. รถยนต์ยุโรปทุกคัน + ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ก่อให้เกิดนามวลี รถยนต์ยุโรปทุกคันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

(หมายเหตุ: คำที่ขีดเส้นใต้แสดงส่วนหลักของนามวลีในแต่ละลำดับ)

18.1.1 คำนาม (ปรากฏคำพัง)

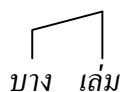
เมื่อพิจารณานามวลีในฐานะที่เป็นส่วนประกอบของประโยคแล้ว นามวลีอาจสร้างขึ้นมาจากคำนามคำเดียวใดๆก็ได้ คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏตามคำพังในนามวลีได้ ดังตัวอย่าง

- (2) รู้จักปัจจุบันใหม่ (คำนามสามัญ ทำหน้าที่เป็นกรรม)

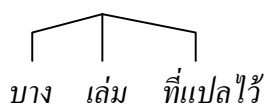
- (3) พอกาฝาก ขึ้น ไป อยู่บน กิ่ง มัน ก็ ดู น้ำ เลี้ยว จาก กิ่ง (คำนามสามัญทำหน้าที่เป็นประธาน กรรม และกรรมของบุพบท)
- (4) นุ้ย อยาก เห็น การ สร้าง สรรค์ กิจ กรรม ใหม่ ๆ ใน มหา วิท ยา ลัย (คำนามชื่อเฉพาะ ทำหน้าที่เป็นประธาน)
- (5) เรา ไม่ หวัง จะ เก็บ ทุ กร าย ละ เอียด ใน ชี วิต ของ เขา (คำสรรพนาม ทำหน้าที่เป็นประธาน และกรรมของบุพบท)
- (6) การ ศึกษา มี ช่อง ว่าง ไหม (คำนามแปลง ทำหน้าที่เป็นประธาน)
- (7) เรา จะ ชนะ แ กรม มี ไ ศ ์ ไ หม จะ ขาย ไ ศ ์ ถึง อ ัน ไ หม (คำนามจำนวน ทำหน้าที่เป็นกรรม)
- (8) สี่ ห วี เขา ค ิด ยี่ สิบ ผ ม ซื้อ ที่ อ ื่น ห วี ละ สาม สิ บ (คำนามจำนวน)
- (9) ผ ม พ ย า ย า ม ไม่ ค ิด ว ่า ไป เท ีย ว แล้ว ต ้อง เข ียน อ อก มา เป็น เล่ม นะ (คำลักษณนาม)
- (10) เล า ก็ เข ียน แบบ บ เ น ท อ ย เข ียน ตั้ง น าน แล้ว ย ัง ไม่ จบ เล่ม (คำลักษณนาม)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลักษณนามมักไม่ค่อยปรากฏตามลำพังเท่าใดนัก ส่วนใหญ่จะปรากฏร่วมกับส่วนขยาย หรือปรากฏร่วมกับคำนามจำนวนโดยเป็นส่วนขยายของคำนามจำนวนนั้น เช่น

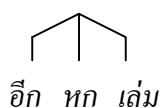
(11)

บาง เล่ม

(12)

บาง เล่ม ที่แปลไว้

(13)

อีก หก เล่ม

(หมายเหตุ: คำที่ขีดเส้นใต้คือคำลักษณนาม)

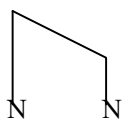
18.1.2 คำนาม + คำนาม

สำหรับนามวลีรูปแบบนี้ คำนามที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีส่วนขยายเป็นคำนามอีกคำหนึ่งปรากฏตามหลัง เท่าที่พบในข้อมูล คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของ

โครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้แต่ส่วนใหญ่มักเป็นคำนามสามัญ หรือคำนามจำนวนซึ่งมีคำลักษณนามแสดงหน่วยนับหรือหน่วยวัดเป็นส่วนขยาย ดังตัวอย่าง

- (14) เพราะผมเคยที่สุดในกลุ่มเพื่อน ต่ำกว่ามาตรฐานครอบครัว (คำนามสามัญ+คำนามสามัญ)
- (15) คนที่เรียนด้วยเป็นลูกผู้พิพากษาลูกทนายทั้งนั้น (คำนามสามัญ+คำนามสามัญ)
- (16) ไม่เคยสอนปรัชญาศาสนาเป็นเวลานานๆ (คำนามสามัญ+คำนามสามัญ)
- (17) เมืองไทยยังไม่มีความเข้มแข็งในระดับชุมชนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเลย
(คำนามสามัญ+คำนามสามัญ)
- (18) เข้าใจเด็กสมัยนี้ที่ติดมือถือเลย (คำนามสามัญ+คำนามสามัญ)
- (19) หลักการทางฟิสิกส์ที่นักวิทยาศาสตร์ระดับโลกเขามอง เขาไม่ได้มองลงมาถึงปัจจัยของภูมิภาค
(คำนามสามัญ 3 คำปรากฏต่อเนื่องกัน)
- (20) เขายังเป็นทายาทเจ้าของธุรกิจระดับยักษ์ของประเทศ (คำนามสามัญ 5 คำปรากฏต่อเนื่องกัน)
- (21) ที่ผมร่วงใหญ่ผิวขาว (คำนามสามัญ+คำสรรพนาม ทำหน้าที่แสดงเจ้าของ)
- (22) ตอนผมเรียนวรรณคดีอังกฤษ (คำนามสามัญ+คำนามเฉพาะ)
- (23) เจ้าฟ้าชายชาร์ลส์ รัชทายาทลำดับที่ 1 แห่งราชวงศ์วินด์เซอร์ และพระชายาคามิลลา ดัชเชสแห่งคอร์นวอลล์ ทรงต้อนรับ... (คำนามชื่อเฉพาะ+คำนามสามัญ)
- (24) แต่เราคนไทยอาจจะต้องยอมรับว่าต้องเป็นแบบนั้น (คำสรรพนาม+คำนามสามัญ)
- (25) ผมจึงมีบุญได้พบกับคุณทั้งสอง (คำสรรพนาม+คำนามจำนวน)
- (26) พอเที่ยงออกมาก็มีนั่งจับตัวรพีรดิมาถึง 3 คันรถ (คำลักษณนาม+คำนามสามัญ)
- (27) ความคิดเรื่องการเดินเท้าจากเชียงใหม่ไปสมุยเริ่มต้นขึ้นมาจากไหนครับ (คำนามแปลง+คำนามสามัญ)
- (28) เราจะมีระบบการศึกษาระดับปริญญาที่มีคุณภาพ (คำนามแปลง+คำนามสามัญ)
- (29) สรุปว่าได้เล่นยาวนานเป็นร้อยตอน (คำนามจำนวน+คำลักษณนาม)
- (30) สองคนหนุ่มที่มีตำแหน่งศาสตราจารย์ (คำนามจำนวน+คำนามสามัญ)

นามวลีที่ประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยายที่เป็นคำนาม (N+N) มีโครงสร้างดังนี้

วรรณคดี อังกฤษ

ร้อย ตอน

เรา คนไทย

ที่ ผม

ฉัน รถ

กลุ่ม เพื่อน

ลูก ผู้พิพากษา

ความคิด เรื่อง

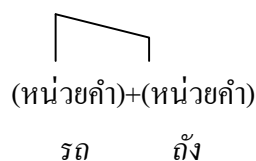
ทนายทนาย เจ้าของธุรกิจ

นามวลีที่มีโครงสร้างรูปแบบนี้จำนวนมากมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์แบบแสดงเจ้าของ เช่น *พ่อผม* จะมีความหมายเหมือนกับ *พ่อของผม*

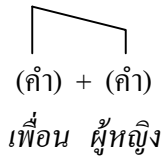
นามวลีที่มีโครงสร้างรูปแบบนี้บางส่วนมีส่วนหลักและส่วนขยายอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน เช่น ในตัวอย่างนามวลี *เจ้าฟ้าชายชาร์ลส์ รัชทายาทลำดับที่ 1 แห่งราชวงศ์วินด์เซอร์* นั้น ส่วนหลักว่า *เจ้าฟ้าชายชาร์ลส์* และส่วนขยายว่า *รัชทายาทลำดับที่ 1 แห่งราชวงศ์วินด์เซอร์* มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน หรือในตัวอย่างนามวลี *เราคนไทย* นั้น ส่วนหลักว่า *เรา* และส่วนขยายว่า *คนไทย* อ้างถึงสิ่งเดียวกัน คำนามที่ตามมาข้างหลังและอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันกับคำนามที่อยู่ข้างหน้าเรียกว่า *หน่วยอ้างอิงสิ่งเดียวกัน* หรือ *สมานาธิกรณ์* (apposition)

ประเด็นที่ต้องระวังคือ นามวลีรูปแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำประสม คือ มีความสัมพันธ์แบบส่วนหลัก-ส่วนขยาย แต่มีข้อแตกต่างกันในประเด็นของระดับของการวิเคราะห์ ฟังตระหนักว่า นามวลีเป็นโครงสร้างในระดับวากยสัมพันธ์ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำ (syntactic level) ส่วนการประสมคำเป็นกระบวนการในระดับหน่วยคำซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยคำกับหน่วยคำ (morphological level) ดังนี้

(31) คำประสม

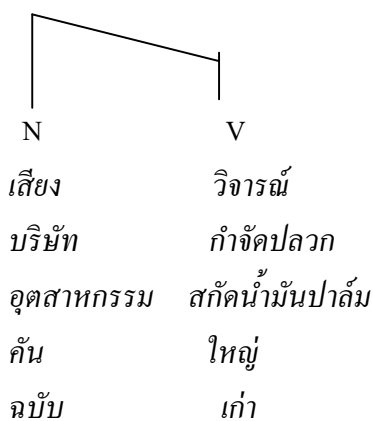
(32) นามวลี

18.1.3 คำนาม + คำกริยา

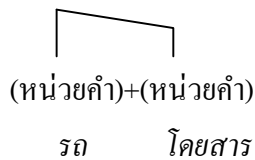
นามวลีรูปแบบนี้มีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีคำกริยาปรากฏตามหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย เท่าที่พบในข้อมูล มีเฉพาะคำนามสามัญ คำลักษณนาม และคำนามแปลงเท่านั้นที่ปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ ดังตัวอย่าง

- (33) น้ำเสียที่ปล่อยจากอุตสาหกรรมสกักค่น้ำมันปาล์มเหมาะต่อการบำบัดน้ำเสียแบบไร้อากาศ (คำนามสามัญ)
- (34) ผมเคยติดต่อบริษัทกำจัดปลวกไปฉีดป้องกันปลวก (คำนามสามัญ)
- (35) ส่วนหนึ่งเป็นความสนุกส่วนตัว แต่เป้าหมายสูงสุดอยู่ตรงไหน (คำนามสามัญ)
- (36) เสียงวิจารณ์ต่างๆที่เข้ามาเราก็น้อมรับฟังในทุกๆด้าน (คำนามสามัญ)
- (37) อย่างน้อยที่สุดรัฐธรรมนูญฉบับเก่าก็ยังพยายามเข้าใจการเมืองไทย (คำลักษณนาม)
- (38) คราวนี้ไอรักกันใหญ่ก็อาจจะหมายถึงคนที่มีพื้นที่ในสังคม (คำลักษณนาม)
- (39) อย่างเช่น แอดของธนาคารไทยพาณิชย์ อันกคลิฟต์ (คำลักษณนาม)
- (40) กลไกการทำงานและการประชุมสำคัญ แบ่งออกเป็น ... (คำนามแปลง)

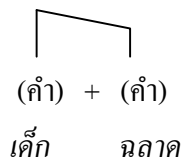

นามวลีที่มีโครงสร้างแบบ คำนาม+คำกริยา ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการประสมคำ เช่นเดียวกับนามวลีที่มีโครงสร้างแบบ คำนาม+คำนาม ดังนั้น พึงตระหนักถึงข้อแตกต่างในเรื่องระดับของการวิเคราะห์ด้วยเสมอ ดังนี้

(41) คำประสม

(42) นามวลี

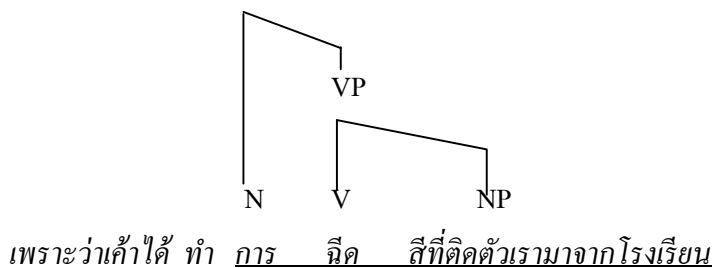

นอกจากนั้น นามวลีที่มีโครงสร้างแบบ คำนาม+คำกริยา ยังครอบคลุมถึงนามวลีที่สร้างขึ้นมาจากกระบวนการแปลงเป็นนามวลีอีกด้วย

กระบวนการแปลงเป็นนามวลี (nominalization) คือ การสร้างนามวลีขึ้นมาจากกริยาลิ โดยเติม คำนาม การ/ความ เข้าไปข้างหน้า คำนาม การ/ความ นี้จะทำหน้าที่เป็นส่วนหลักให้กับกริยาลิ และก่อให้เกิดนามวลีแปลง (nominalized noun phrases) ขึ้นมา ดังตัวอย่าง

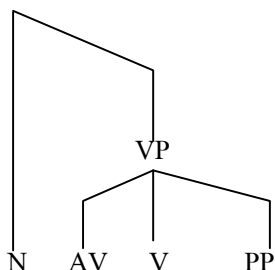
(43)

Nominalized NP

(44)

Nominalized NP

ก็เลย เกิด ความ ไม่ ประทับใจ ในตัวแอ๊ดไวเซอร์

(ดูเปรียบเทียบกับ คำนามแปลง ซึ่งเป็นกระบวนการแปลงเป็นคำนามในระดับหน่วยคำ ในหัวข้อ 6.1.5 และ อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งเป็นกระบวนการแปลงเป็นหน่วยนามในระดับอนุประโยค โดยมีคำนำหน้าส่วนเติมเต็ม ที่, ที่ว่า, การที่ หรือ ความที่ ปรากฏหน้าอนุประโยคในบทที่ 23)

18.1.4 คำนาม + คำคุณศัพท์

นามวลีรูปแบบนี้มีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีคำคุณศัพท์ปรากฏตามหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย โครงสร้างรูปแบบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างบังคับสำหรับคำคุณศัพท์ เนื่องจากเกณฑ์การจำแนกชนิดของคำระบุไว้ว่า คำคุณศัพท์ต้องปรากฏตามหลังคำนามเท่านั้น ดังนั้นหน้าที่หลักของคำคุณศัพท์คือเป็นส่วนขยายของคำนามเพื่อสร้างนามวลีขึ้นมา เท่าที่พบในข้อมูล คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ ดังตัวอย่าง

- (45) ตอนแรกฉันนิสัยขี้ขลาด ของเขานิดหน่อย (คำนามสามัญ)
- (46) เด็กที่เรียนมหาวิทยาลัยรัฐใหญ่ๆ ส่วนมากพ่อแม่มีฐานะ (คำนามสามัญ)
- (47) เหมือนคนคิดยาเสพติดที่พอกลับมาสู่สภาพแวดล้อมเดิมก็ติดยาอีก (คำนามสามัญ)
- (48) ครั้งหนึ่งไปสมัครงานในเครื่องโฟรซีชั่นส์ หรือโรงแรมริเจนท์เดิม (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (49) คุณจะพบว่าไม่มีศาสตราจารย์สก็อตอัน ฟิสิกส์เฉยๆนะไม่มีแล้ว (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (50) แต่พวกเราทั้งหลายคือกาฝากที่อยู่บนพฤษภา (คำสรรพนาม)
- (51) ทั้งๆที่คุณเองก็ไม่กล้าจะเถียงพ่อด้วยซ้ำ (คำสรรพนาม)
- (52) ไอ้หนุ่มฝรั่งเศสคนนี้ไปคู แล้วก็เขียนหนังสือออกมา 2 เล่มใหญ่ๆ (คำลักษณนาม)
- (53) ส่วนผู้ต้องหารายอื่น ขณะนี้อยู่ระหว่างการติดตามตัวมาดำเนินคดี (คำลักษณนาม)
- (54) การทดลองแปลกๆในวัยเด็กให้บทเรียนอะไรกับชีวิต (คำนามแปลง)

- (55) 60% ที่เหลือเป็นรายได้จากอัตราดอกเบี้ยและการลงทุนอื่นๆ (คำนามแปลง)
 (56) หน้าต่างที่จะเปิดไปสู่โลกกว้างหรือความรู้ต่างๆจะเปิดกว้างขึ้น (คำนามแปลง)
 (57) เราจำเป็นต้องยอมรับความไม่สมบูรณ์นั้น (คำนามแปลง)
 (58) หนังสือเล่มนี้ 10 กว่าบาทแล้ว ก็หักไป ก็เหลือ 30 กว่าๆ (คำนามจำนวน)
 (59) ก็นับจนถึงบัดนี้ก็ประมาณสามปีกว่าๆ (คำนามจำนวน)
 (60) พอถึงสิบห้าวันแรกก็จะหายไปประมาณครึ่งนี้ (คำนามจำนวน)

N	AJ
ฟิสิกส์	เฉยๆ
สิบห้าวัน	แรก
สามปี	กว่าๆ
ครึ่ง	นี้
ความรู้	ต่างๆ
ราย	อื่น

18.1.5 คำปริมาณ + คำนาม

นามวลีรูปแบบนี้มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากนามวลีรูปแบบอื่นๆ คือ ส่วนขยายปรากฏหน้า ส่วนหลัก โดยมีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหลัง และมีคำปริมาณทำหน้าที่เป็นส่วนขยายปรากฏอยู่ข้างหน้า โครงสร้างรูปแบบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างบังคับสำหรับคำปริมาณ เนื่องจากเกณฑ์การจำแนกชนิดของคำระบุไว้ว่า คำปริมาณต้องปรากฏข้างหน้าคำนามเท่านั้น ดังนั้นหน้าที่หลักของคำปริมาณคือเป็นส่วนขยายของคำนามเพื่อสร้างนามวลีขึ้นมา คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นคำนามสามัญ คำลักษณนาม และคำนามจำนวน ดังตัวอย่าง

- (61) คุณคิดว่า นักเขียนจำเป็นต้องเข้าใจทุกอารมณ์ของมนุษย์ไหม (คำนามสามัญ)
 (62) ทุกวันนี้อาทิตย์จครายการเสร็จก็จะขับรถออกไปนอกเมือง (คำนามสามัญ)
 (63) แต่ถ้าเปลี่ยนไปอีกสิ่งแวดล้อมหนึ่งเราอาจทำได้ไม่ดีก็ได้ (คำนามสามัญ)
 (64) แค่ภาษาอังกฤษเราก็สู้มาเลเซียไม่ได้แล้ว (คำนามชื่อเฉพาะ)
 (65) ความรักมีแค่เธอกับฉัน ชั่วนครจะมีแค่เราสอง (คำสรรพนาม)

- (66) วรพจน์ พันพจน์นี้หลายเล่ม เข้ามักจะมี...อ่า...มมมมมที่ละเมียดละไม (คำลักษณนาม)
- (67) คือทุกครั้งที่นุ้ยทะเลาะกะเค้าเค้าก็มาอ้อนุ้ยทุกครั้งที่อะ (คำลักษณนาม)
- (68) วิธีการก็คือใช้เครื่องหยั่งน้ำแบบหลายความถี่ (คำนามแปลง)
- (69) แต่ถ้ามองอีกความคาดหวังนี้น่ากลัว เพราะเมื่อคนคาดหวังกับเรามาก เราจะทำเหมือนเดิมไม่ได้แล้ว (คำนามแปลง)
- (70) ตั้งแต่ 1-50%ในทุกๆการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (คำนามแปลง)
- (71) ที่เล็กเดือนนี้เงินเดือนคนงานยังไม่พอเลย ขอสัก 3,000 นะ (คำนามจำนวน)

Q	N
อีก	ความคาดหวัง
ทุกๆ	การใช้จ่าย
หลาย	เล่ม
แค่	ภาษาอังกฤษ
อีก	สิ่งแวดล้อม
ทุกๆ	วันอาทิตย์
ทุก	อารมณ์

18.1.6 คำนาม + บุพบทวลี

นามวลีรูปแบบนี้มีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีบุพบทวลีปรากฏตามหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย บุพบทวลีได้แก่หน่วยสร้างที่มีคำบุพบทตามด้วยนามวลีหรือกริยาวลี คำนามทุกชนิดปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นคำนามสามัญ คำนามแปลง และคำนามจำนวน ดังตัวอย่าง

- (72) ปัจจุบันคือมหัศจรรย์ของชีวิต (คำนามสามัญ)
- (73) แม้กระทั่งเรื่องสั้นก็ยังเป็นส่วนตัวมาก ไม่ค่อยมีประเด็นทางสังคม (คำนามสามัญ)
- (74) จบเกมลิเวอร์พูลจากอังกฤษชนะสเตอัว บูคาเรสต์จากโรมาเนีย (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (75) มาลองดู MV ของวง 7 days ของอาร์เอส ที่มีข่าวว่าก่อปี่วง Girls Generation (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (76) พวกเราในSUSUชอบฟังเพลงแนวไหนใครร้อง (คำสรรพนาม)

- (77) เราควรกลัวอะไรของทักษิณ ทักษิณมีข้อดีหลายอย่างนะ (คำสรรพนาม)
 (78) ก็เล่มบนโต๊ะไ้ (คำลักษณนาม)จากอิวาซากิ
 (79) แทนที่จะใช้เวลาในการนอนจากการเห็นดเห็น้อยจากการเดินทาง (คำนามแปลง)
 (80) หมกมุ่นอยู่กับตัวเอง อยู่กับความเค้นคั่งของตัวเอง (คำนามแปลง)
 (81) คุณหมอบอกว่าเป็นหนึ่งในร้อยในพันที่มีสิทธิ์เป็นแบบนี้ (คำนามจำนวน)
 (82) ผมกลัวพูดว่าเราเป็นหนึ่งในเอเยนซีที่มีคนออกน้อยมาก (คำนามจำนวน)

N		P		N
มหัศจรรย์	ของ	ชีวิต		
ความเค้นคั่ง	ของ	ตัวเอง		
พวกเรา	ใน	SUSU		
เล่ม	บน	โต๊ะ		
ประเด็น	ทาง	สังคม		
วง 7 days	ของ	อาร์เอส		
ลิเวอร์พูล	จาก	อังกฤษ		
หนึ่ง	ใน	เอเยนซี		

18.1.7 คำนาม + คุณานุประโยค

นามวลีรูปแบบนี้มีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีคุณานุประโยค (relative clause) ปรากฏตามหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย คุณานุประโยคหมายถึงประโยคลดรูปที่ทำหน้าที่ขยายคำนามที่ปรากฏอยู่ข้างหน้า โดยมีคำนำหน้าคุณานุประโยค (relativizers)¹ ที่ ซึ่ง อัน ปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีเงื่อนไขคือคำนามที่เป็นส่วนหลักต้องมีตัวอ้างอิงตรงกับคำใดคำหนึ่งหรือตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในคุณานุประโยคด้วย เช่น เป็นประธาน เป็นกรรม หรือเป็นส่วนขยายในคุณานุประโยค (เช่น ส่วนขยายบอกเวลา ส่วนขยายบอกสถานที่ ฯลฯ) คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ ดังตัวอย่าง

- (83) แต่อย่าไปปร้อว่าประเทศไทยไม่ต้องการฝ่ายบริหารที่เข้มแข็งพอ (คำนามสามัญ)

¹ คำราไวยากรณ์หรือ งานวิจัยบางฉบับเรียกว่า ประพันธสรรพนาม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า relative pronouns

- (84) อาชีพที่คิดไว้มีหลายอย่าง (คำนามสามัญ)
- (85) อย่างข้าวที่ปิ่นจีนมาว่าพ่อให้เงินผมซื้อซื้อหั้นวันที่หั้นตมทหาศาล (คำนามสามัญ)
- (86) สิ่งที่ญาติต้องการคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับคนอื่นเป็นที่รัก (คำนามสามัญ)
- (87) เราผ่านช่วงเวลาที่มีสนุกมกๆของชีวิตมาแล้ว (คำนามสามัญ)
- (88) ซึ่งเจ้าของเดิมคือบริษัทราชดำริที่พ่อผมเป็นประธานอยู่ (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (89) สกว.ให้ไปทำวิจัยเรื่องภาษาทิเบต เริ่มจากที่ยูนนานซึ่งอยู่สุดชายแดนทิเบตตะวันออก (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (90) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผมที่อยากอ่านหนังสือของมูราคามิเพราะคนเขาอ่านกันเยอะ (คำสรรพนาม)
- (91) เราซึ่งเป็นเด็กได้เห็นภาพก็เกิดเป็นความประทับใจ (คำสรรพนาม)
- (92) การเดินทางของผมในอินเดียเป็นการเดินทางที่ใช้กำลังของเราเป็นข้อกำหนด (คำนามแปลง)
- (93) มันเป็นความฝันที่คิดตัวผมมาตั้งแต่ก่อนเรียนจบแล้ว (คำนามแปลง)
- (94) เราเปลี่ยนแปลงไอดีหรือความคิดซึ่งเรายึดถือเกี่ยวกับโลกรอบตัวเราต่างๆอยู่เสมอ (คำนามแปลง)
- (95) แล้วก็อิม และบางเล่มที่แปลไว้ เนื่องจากนั่งส้อมันเข้ามาเยอะมาก (คำลักษณนาม)
- (96) แล้วก็แถมซัมเมอร์ไปอีกหนึ่งตัว ...แต่เป็นตัวยุที่ชอบมาก (คำลักษณนาม)
- (97) จะเห็นเลยว่ามีตัวที่ทำพลาดๆเอาไว้ คือเราไม่รู้ ใครมานั่งก็จะถามว่านั่งสบายมั๊ย (คำลักษณนาม)
- (98) พระเณรสอดตกเสียแปดสิบเปอร์เซ็นต์ และยังมีเป็นแสนที่ไม่เข้าสอบ (คำนามจำนวน)
- (99) คุณหมอบอกว่าเป็นหนึ่งในร้อยในพันที่มีสิทธิ์เป็นแบบนี้ (คำนามจำนวน)

N	P	V (Relative Clause)
เรา	ซึ่ง	เป็นเด็ก
ฝ่ายบริหาร	ที่	เข้มแข็งพอ
บริษัทราชดำริ	ที่	พ่อผมเป็นประธานอยู่
ผม	ที่	อยากอ่านหนังสือของมูราคามิเพราะคนเขาอ่านกันเยอะ
ตัว	ที่	ทำพลาดๆ เอาไว้
การเดินทาง	ที่	ใช้กำลังของเราเป็นข้อกำหนด
ความคิด	ซึ่ง	เรายึดถือเกี่ยวกับโลกรอบตัวเราต่างๆ

เล่ม	ที่	แปลไว้
ความฝัน	ที่	ติดตัวผมมาตั้งแต่ก่อนเรียนจบแล้ว

คุณานุประโยคที่เป็นส่วนขยายของนามวลีรูปแบบนี้อาจปรากฏได้โดยไม่มีคำนำหน้าคุณานุประโยค (relativizers) ที่/ซึ่ง/อัน ปรากฏอยู่ข้างหน้า ซึ่งเรียกว่า คุณานุประโยคไร้คำเชื่อม (ดูเรื่องคุณานุประโยคไร้คำเชื่อม ในหัวข้อ 23.1.3) ทำให้มีโครงสร้างเหมือนกับนามวลีแบบ คำนาม+คำกริยา (18.1.3) ดังตัวอย่าง

(100) ยังไม่สามารถจะยับยั้งตัวเองจากแรงงานไร้ฝีมือมาสู่แรงงานที่มีฝีมือมากขึ้นได้

(แรงงานไร้ฝีมือ=แรงงานที่ไร้ฝีมือ, แรงงานมีฝีมือ=แรงงานที่มีฝีมือ)

(101) กฎหมายมันไม่เอื้อกับคนทำงานคือคนทำหนังไทย

(คนทำงาน=คนที่ทำงาน, คนทำหนังไทย=คนที่ทำหนังไทย)

18.1.8 คำนาม + อนุประโยคเติมเต็ม

นามวลีรูปแบบนี้มีคำนามเป็นส่วนหลักปรากฏอยู่ข้างหน้า และมีอนุประโยคเติมเต็ม (noun complement clause) ปรากฏตามหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย คำนามที่เป็นส่วนหลักของนามวลีรูปแบบนี้ มักเป็นคำนามที่แฝงเนื้อหาไว้ ดังนั้นจึงต้องการส่วนเสริมถึงจะสามารถเข้าใจความได้อย่างสมบูรณ์ เช่น คำ, เรื่อง, ประเด็น, ข่าว, ข่าวลือ, ความคิด, ความรู้สึก, ความเชื่อ, ความหวัง, การคิด, การยอมรับ เป็นต้น ส่วนอนุประโยคเติมเต็ม หมายถึง ประโยคลดรูปที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม โดยมีคำนำหน้าส่วนเติมเต็ม (complementizers) ว่า, ที่, ที่ว่า ปรากฏอยู่ข้างหน้า (คำว่า ซึ่ง ใช้นำหน้าอนุประโยคเติมเต็มไม่ได้) นอกจากนี้ อนุประโยคเติมเต็มยังต้องแตกต่างจากคุณานุประโยคในแง่ที่ว่า คำนามที่เป็นส่วนหลักนั้นต้องไม่มีตัวอ้างอิงตรงกับคำใดหรือตำแหน่งใดในอนุประโยคเติมเต็มดังกล่าว เท่าที่พบในข้อมูล มีเฉพาะ คำนามสามัญและคำนามแปลงที่เป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ ดังตัวอย่าง

(102) ความคิดที่อยากเป็นหมอไม่ใช่ว่ามีอุดมการณ์สูงส่งอะไรหรอก

(103) เป็นโปรเจกต์ความฝันที่เริ่มมาจากความฝันของแต่ละคนที่อยากทำดนตรีสไตล์นี้

(104) ผมเชื่อในคำของท่านพุทธทาสและอาจารย์เสกสรรค์ (ประเสริฐกุล) ที่ว่า สิ่งของต่างามันบอกเราจริงๆ มันพูดกับเราอยู่

(105) บอกว่ารู้ซึ่งแล้วถึงคิดที่ว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ

(106) แต่ถ้าก็จะไม่ได้มีผลอะไรโดยตรงในแง่ที่ว่า สิ่งตลอดเวลา

(107) แต่ก็ได้ข้อสรุปที่ว่า หนึ่ง, หนังสือเรื่องนี้มันเล่าเรื่องทั้งหมดไม่ได้

(108) ต้องมีการกันคะแนนลดน้อยที่สุดไม่ใช่เรื่องที่ว่าเขาจะไม่ทำ ทำอยู่แล้ว

- (109) กับคำถามที่ว่าถ้ารัฐบาลใหม่มาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจะเป็นอย่างไร
- (110) คำพูดที่ว่าไม่เชื่ออย่าลบหลู่ผมว่านี่ไม่ใช่คำพูดของศาสนาพุทธ
- (111) ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นคิกับชั่ว เพราะไอ้หลักความคิดที่ว่าคนเรามันมีคิกับชั่วมันลึกมาก
- (112) ผมพยายามหาความหมายว่าตัวผมที่ไม่ได้อยู่ในร่างกายผม แต่ไปปรากฏอยู่ในสิ่งต่างๆ นั้นไปปรากฏอย่างไร
- (113) ข่าวคราวว่านักเขียนช่วงเดินทางคนนี้จะไปทำเวิร์กช็อปผลิตนิยายสารพิเศษ...

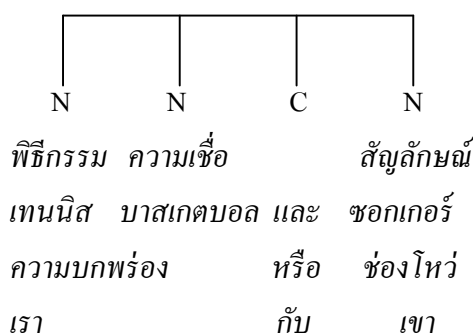
N	P	V (Complement Clause)	
ความคิด	ที่	อยากเป็นหมอ	
คำพูด	ที่ว่า	ไม่เชื่ออย่าลบหลู่	
คำถาม	ที่ว่า	ถ้ารัฐบาลใหม่มาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจะเป็นอย่างไร	
ข้อสรุป	ที่ว่า	หนึ่ง, หนังสือเล่มนี้มันเล่าเรื่องทั้งหมดไม่ได้	
เรื่อง	ที่ว่า	เขาจะไม่ทำ ทำอยู่แล้ว	
แง่	ที่ว่า	ส่งตลอดเวลา	
ข่าวคราว	ว่า	นักเขียนช่วงเดินทางคนนี้จะไปทำเวิร์กช็อปผลิตนิยายสารพิเศษ...	

18.1.9 คำนาม + (สันธาน +) คำนาม

นามวลีรูปแบบนี้เกิดในหน่วยสร้างรวม (coordinate construction) โดยอาจมีคำสันธานทำหน้าที่เชื่อมระหว่างคำนาม 2 คำหรือมากกว่านั้นเข้าด้วยกันหรือไม่ก็ได้ คำนามทั้งหมดที่ปรากฏในหน่วยสร้างรวมจะถือว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักร่วมกัน และสามารถสลับตำแหน่งกันได้ โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเมืองและเศรษฐกิจ มีความหมายเหมือนกับ เศรษฐกิจและการเมือง ส่วนคำสันธานที่มักพบในนามวลีรูปแบบนี้ ได้แก่ กับ และ หรือ (หรือ) ไม่ก็ ทั้งนี้ คำนามที่นำมาเชื่อมกันจะเป็นคำนามชนิดเดียวกันหรือไม่ก็ได้ ดังตัวอย่าง

- (114) พิธีกรรม ความเชื่อ สัญลักษณ์ต่างๆที่อยู่กับเมืองมา 700 ปีเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจ
(นามวลีในหน่วยสร้างรวม ไม่มีคำสันธานเชื่อม)
- (115) เลิกเรียนก็เล่นกีฬา ทั้งเทนนิส บาสเกตบอล และชกเกอร์เสร็จแล้วกลับบ้าน (นามวลีในหน่วยสร้างรวม มีคำสันธาน และ เชื่อมเฉพาะคำนามคำสุดท้าย)

- (116) ความลึกซึ่งของการตีความและประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาที่เอามาใช้ในการทำงาน (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน และ)
- (117) รัฐธรรมนูญฉบับนี้พยายามไปแก้ไขความบกพร่องหรือช่องโหว่ของรัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่ทำให้เกิดระบอบทักษิณ (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน หรือ)
- (118) เพราะเรากับเขาในอดีตทำธุรกิจค่อนข้างใกล้เคียงกันมากกว่า 20 ปี (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน กับ)
- (119) มันก็คิดเหมือนกันว่ามันมีแอปที่อุปสักรตัว ไม่ก็มีมือถือหรือไอพ็อดที่ต่อเข้าอินเทอร์เน็ตได้ (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน ไม่ก็ และ หรือ)
- (120) คือลามันแพงแบบแต่ละชิ้นบางทีก็แบบเหยียบๆพันหลั๊อไม่ก็พัน ไปแล้วอะไยยังเงี้ยะ (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน หรือ ไม่ก็)
- (121) ผู้กำกับหนังใหญ่หลายคน เติบโตมาจากหนังสั้น อย่างพวกเราแล้วก็ผู้กำกับ แฟนฉัน (นามวลีในหน่วยสร้างรวม เชื่อมด้วยคำสันธาน แล้วก็)

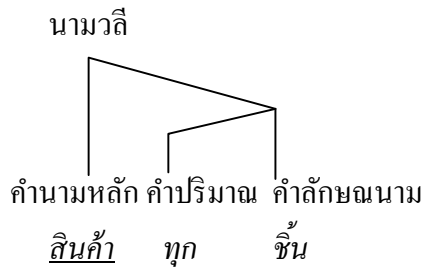
18.2 โครงสร้างนามวลีที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทย

การสร้างนามวลีในภาษาไทยมีลักษณะเด่นประการหนึ่ง คือ คำลักษณนาม (หรือนามวลีที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนหลัก) มักนำมาใช้เป็นส่วนขยายให้กับคำนามอีกคำหนึ่งเพื่อสร้างนามวลีที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งมีรูปแบบโครงสร้าง ดังนี้

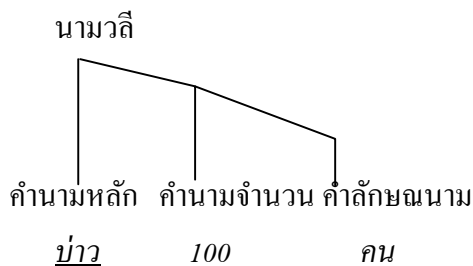
18.2.1 คำนาม + คำปริมาณ/คำนามจำนวน(ตัวเลข) + คำลักษณนาม

โครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้จะใช้เพื่อระบุจำนวนหรือปริมาณของคำนามที่เป็นส่วนหลัก โดยใช้คำปริมาณ หรือคำนามจำนวน(ตัวเลข) ร่วมกับลักษณนามเป็นส่วนขยายให้กับคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า ทั้งนี้ คำปริมาณและคำนามจำนวน(ตัวเลข) จะทำให้เกิดโครงสร้างที่แตกต่างกัน ดังนี้

(122)

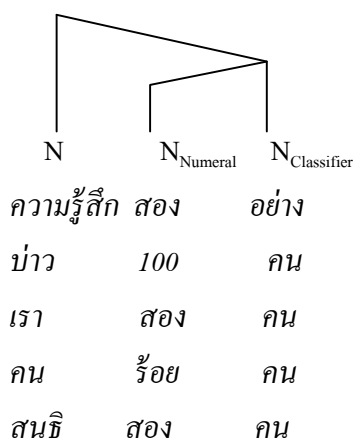
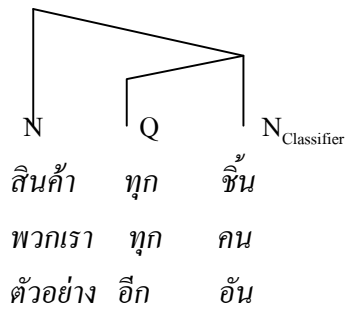

(123)

กล่าวคือ ในโครงสร้างที่มีคำปริมาณนั้น คำปริมาณจะทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำลักษณนาม แล้วทั้งหมดจึงไปขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า ดังปรากฏในตัวอย่าง สินค้าทุกชิ้น แต่สำหรับโครงสร้างที่มีคำนามจำนวนนั้น คำนามจำนวนจะทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของคำลักษณนาม แล้วทั้งหมดจึงไปขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า ดังปรากฏในตัวอย่าง บ่าว 100 คน เท่าที่พบในข้อมูล คำนามสามัญ คำนามชื่อเฉพาะ คำสรรพนาม และคำนามแปลงสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ดังตัวอย่าง

- (124) เพราะในงานโฆษณา สินค้าทุกชิ้นมีจุดขาย (คำนามสามัญ)
- (125) ตัวอย่างอีกอัน สมัยรัชกาลที่ 6 ท่านส่งคนไปช่วยฝรั่งรบ (คำนามสามัญ)
- (126) คุณดูแลบ่าว 100 คนทั่วถึงหรือ (คำนามสามัญ)
- (127) ถ้ากระแสน้ำหายไป แต่คนร้อยคนก็จะยังนั่งทำกันอยู่เหมือนเดิม (คำนามสามัญ)
- (128) เมื่อสนธิสองคนมาพบกันชาติก็บัลลัย์สึกรับ (คำนามชื่อเฉพาะ)
- (129) ตอนนั้นพวกเราทุกคนนอนอยู่ที่สมิทธิเวชและคุณพ่ออยู่ไอซียู (คำสรรพนาม)
- (130) เราสองคนไว้ใจกัน (คำสรรพนาม)
- (131) แม้การเปลี่ยนแปลงทุกครั้งย่อมมีการสูญเสียบ้างเป็นธรรมดา (คำนามแปลง)
- (132) เป็นความรู้สึกสองอย่างในใจ คือคิดถึงและผูกพัน (คำนามแปลง)

18.2.2 คำนาม + คำลักษณนาม + ส่วนขยาย

โครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้จะใช้เพื่อขยายความ เสริมรายละเอียดเพิ่มเติม หรือเน้นชี้เฉพาะให้กับคำนามที่เป็นส่วนหลัก โดยใช้คำลักษณนามและส่วนขยายรูปแบบต่างๆ มาทำหน้าที่ขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า เท่าที่พบในข้อมูล คำนามทุกชนิดสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของโครงสร้างนามวลีรูปแบบนี้ได้ยกเว้นคำลักษณนาม ดังตัวอย่าง

- (133) แต่อเมริกาเขาเริ่มมามากกว่า 200 ปีแล้ว ถ้านับตามหนังสือเล่มนี้ก็คือ 170 ปี (คำนามสามัญ)
- (134) ซึ่งคนอื่นอาจไม่เป็นไรเลยถ้าได้รับไวรัสตัวนี้ (คำนามสามัญ)
- (135) จักรยานก็เป็นรถคันที่เล็กที่สุดบนถนนที่โคนเบียด (คำนามสามัญ)
- (136) คุณนายสุเทพเป็นตัวอย่าง จำต้องลาออกจากเป็นรัฐมนตรีมาแล้วในคดี สปก.ฉาว ก็เพราะฝีมือของนายเนวินคนนี้แหละ (คำนามชี้เฉพาะ)
- (137) ผมไปลองขับรถ Camry รุ่นใหม่ของโตโยต้าคันที่มีระบบ GPS มาราวสองสามอาทิตย์แล้ว (คำนามชี้เฉพาะ)

- (138) เขาคคนเดียวอาจสามารถดูแลลูกค้าได้ 5 รายอย่างไม่มีปัญหา (คำสรรพนาม)
- (139) เธอคนนี้เป็นคุณแม่อุทิศสามที่ทั้งสวยและมากความสามารถ (คำสรรพนาม)
- (140) แค่เธอคนที่ฉันให้ความสำคัญน้อยไป (คำสรรพนาม)
- (141) สมาร์ท การวานจะเป็นการเดินทางครั้งยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง (คำนามแปลง)
- (142) ก็อาจจะมีหนังไทยหนึ่งเรื่องในสามเรื่องนั้น (คำนามจำนวน)
- (143) แล้วจากสามสิบสี่สิบคนที่ไปสัมภาษณ์ก็เอาแค่แปดคน (คำนามจำนวน)

N	N _{Classifier}	Modifier
เธอ	คน	นี้
หนังสือ	เล่ม	นี้
ไวรัส	ตัว	นี้
นายเนวิน	คน	นี้
เขา	คน	เดียว
เธอ	คน	ที่ฉันให้ความสำคัญน้อยไป
การเดินทาง	ครั้ง	ยิ่งใหญ่
สาม	เรื่อง	นั้น
สามสิบสี่สิบ	คน	ที่ไปสัมภาษณ์

บทที่ 19

โครงสร้างประโยค

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ประโยค (sentence) หมายถึงหน่วยในภาษาที่ประกอบด้วยประธาน (subject) กับภาคแสดง (predicate) ภาคแสดง หมายถึง ส่วนของประโยคที่บ่งบอกว่าประธานเป็นอย่างไร หรือทำอะไร โดยทั่วไป ประโยคในทุกภาษามีประธาน แต่ในบางภาษาประธานอาจละได้ หรือไม่ปรากฏให้เห็น ส่วนภาคแสดงนั้นต้องมีเสมอ ภาคแสดงประกอบด้วยคำกริยากับส่วนอื่นๆ ส่วนอื่นๆดังกล่าวนี้มีหรือไม่มีก็ได้ เราอาจเขียนสูตรง่ายๆของโครงสร้างประโยคดังนี้ (เครื่องหมายวงเล็บหมายถึงมีหรือไม่มีก็ได้)

ประโยค → (ประธาน) + ภาคแสดง

ภาคแสดง → กริยา + (ส่วนอื่นๆ)

จากสูตรข้างต้นสรุปได้สั้นๆ คือทุกประโยคต้องมีภาคแสดงแต่ประธานอาจมีหรือไม่มีก็ได้ และภาคแสดงต้องมีคำกริยาแต่ส่วนอื่นๆ จะมีหรือไม่มีก็ได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าถือตามแนวการวิเคราะห์ของสตารอสต้า (Starosta 1988) หากประโยคเป็นประโยคไร้กริยา ส่วนอื่นในประโยคนั้นอาจทำหน้าที่เป็นภาคแสดงแทนคำกริยา เช่นในประโยคข้างล่างนี้ นามวลีที่ไม่ใช่ประธาน เป็นภาคแสดง (ดูที่ขีดเส้นใต้)

(1) วันนี้วันเสาร์

(2) Fire!

(3) Attention! (ภาษาฝรั่งเศส หมายถึง “โปรดฟังทางนี้”)

เมื่อพิจารณาคำอธิบายว่าประโยคคืออะไรในหนังสือหรือตำราไวยากรณ์ต่างๆ (เช่น Matthews 1981: 26, Halliday 1980:3-5, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และคณะ 2544: 45-47) สามารถสรุปลักษณะสำคัญที่ประโยคต้องมีดังนี้

1. เป็นหน่วยทางไวยากรณ์ ที่ใหญ่กว่าคำ หรือวลี แต่เล็กกว่า สัมพันธสาร
2. มีส่วนประกอบ (constituent) เป็นวลี วลีมีส่วนหลักเป็นคำ
3. ต้องมีภาคแสดงเสมอ ส่วนใหญ่เป็นคำกริยา
4. เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนก็ได้

5. เป็นหน่วยที่แสดงความคิดอย่างสมบูรณ์ 1 ความคิด ประโยคอาจสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้ ประโยคไม่สมบูรณ์คือประโยคที่มีการละบางส่วนไป เช่น *ไม่หรรษา ต้องชิ ไปนะ ครับ*
6. ประโยคเป็นหน่วยที่มีประพจน์ (proposition) ประพจน์หมายถึงคำกล่าวที่สามารถพิสูจน์ว่าเป็นความจริงหรือไม่ได้

ประโยคแบ่งประเภทได้หลายแบบ เช่น แบ่งตามวัตถุประสงค์ออกเป็นประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง ฯลฯ แบ่งตามความซับซ้อนของโครงสร้างเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประโยคเดี่ยว และประโยคซับซ้อน .ในรายงานนี้ จะเน้นการแบ่งประเภทประโยคตามความซับซ้อนของโครงสร้าง

19.1 ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย (simple sentence)

ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย (simple sentence) เป็นประโยคที่มีกริยาตัวเดียว (univerbal sentence) เช่น *แม่ไปตลาด น้องล้างหน้า ครูเมตตานักเรียน นักเรียนทำการบ้าน ไปเถาะนะ เดี่ยวมา รอฉันด้วย หิวข้าวจัง ฯลฯ*

อนึ่ง มโนทัศน์ ประโยคเดี่ยวหรือประโยคเรียบง่ายในที่นี้ไม่เหมือนกับ “ประโยคความเดียว” ที่ใช้กันในบางตำรา ซึ่งหมายถึงประโยคที่มีกริยาแท้ 1 ตัว และจะมีกริยาไม่แท้ก็ตัวก็ได้ เช่น *He looked at me smiling. Running toward the pool, he fell down on the ground.* .ในภาษาไทย ประโยคที่มีกริยาเรียงกันหลายตัวไม่นับเป็นประโยคเดี่ยวในที่นี้ เช่น *เขาวิ่งออกไปดูข้างนอก ครูกล่าวตักเตือนนักเรียนทุกคน เขาก็มองหยิบสิ่งนั้นขึ้นมาพิจารณา*

จะสังเกตได้ว่าในภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆที่แยกความแตกต่างระหว่างกริยาแท้ (finite verb) กับกริยาไม่แท้ (non-finite verb) คำกริยาหลักมีความเด่น เพราะเป็นกริยาแท้ ซึ่งมีตัวบ่งชี้คือการผันรูปเพื่อแสดงวิภัติปัจจัย และความสัมพันธ์กับคำกริยา ส่วนกริยาไม่แท้มีรูปเป็น present participle หรือ past participle ในงานวิจัยนี้ไม่ถือว่าประโยคเช่นนี้เป็นประโยคเดี่ยวหรือประโยคเรียบง่าย แต่จัดให้เป็นประเภทหนึ่งของประโยคซับซ้อน

19.2 ประโยคซับซ้อน (complicated sentence)

ประโยคซับซ้อนหมายถึงประโยคที่มีกริยาหลายตัว (multiverbal sentence) ไม่ว่าจะเป็นกริยาแท้หรือไม่แท้ก็ตาม คำว่า “ประโยคซับซ้อน” ในที่นี้ไม่เหมือนกับคำว่า “ประโยคซ้อน” ที่ใช้กันหลายที่

ประโยคซับซ้อนมีกริยามากกว่าหนึ่ง เช่น ขออนุญาตถามว่าตอนนี้คุณทำงานอะไร. เขาดีใจที่ถูกชายสอบเข้าคณะแพทย์ได้

ประโยคซับซ้อนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ประโยคกริยาเรียง (serial-verb sentence) ประโยคซ้อน (complex sentence) และประโยครวม (coordinate sentence)

ประโยคกริยาเรียง หมายถึงประโยคที่มีกริยาหลายตัวปรากฏอยู่ด้วยกันโดยไม่มีคำเชื่อม และมีความหมายรวมกันเป็นหนึ่งเหตุการณ์ เช่น เขาวิ่งขึ้นไปหาเธอบนสะพาน

ประโยคซ้อน หมายถึงประโยคที่ประกอบด้วย मुख्यประโยค และอนุประโยค เชื่อมเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคต่างๆ เช่น ที่ เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ใน นักเรียนที่ขยันมักประสบผลสำเร็จในการเรียน เพราะ เป็นตัวบ่งชี้วิเศษคุณานุประโยค ใน เขาไม่มาเพราะติดงานอื่น

ประโยครวม หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคเดี่ยวที่มีความคล้ายกันในด้านโครงสร้าง มีความหมายทำนองเดียวกัน และมีคำเชื่อมคำใดคำหนึ่งใน 3 คำนี้ แต่ และ หรือ เช่น น้องเรียนเก่งแต่พี่เรียนไม่เก่ง เขาเป็นคนร่าเริงและมองโลกในแง่ดี คุณจะเอาคอมพิวเตอร์เครื่องนี้ไปซ่อมหรือจะไปซื้อเครื่องใหม่

19.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับประโยคซับซ้อน

ปัญหาที่พบในภาษาไทยคือประโยคที่มีกริยาหลายตัวมีหลายประเภท และนอกจากนั้นยังซ้อนเหลื่อมกับสัมพันธ์สาร (discourse)¹ ด้วย เนื่องจากสัมพันธ์สารมีกริยาหลายตัว เพราะประกอบด้วยหลายประโยค ปัญหาของผู้วิเคราะห์ไวยากรณ์ภาษาไทย คือจะแยกความแตกต่างระหว่าง ประโยคกริยาเรียง (serial-verb sentence) ประโยคซ้อน (complex sentence) ประโยครวม (coordinate sentence) และสัมพันธ์สาร (discourse) ออกจากกันได้อย่างไร เพราะทุกหน่วยที่กล่าวมามีกริยามากกว่าหนึ่งทั้งสิ้น

โปรดพิจารณา ข้อความ ซึ่งมีความคลุมเครือ ข้างล่างนี้ ปัญหาที่ต้องตอบคือ แต่ละข้อความ เป็น 1 ประโยค หรือ หลายประโยคต่อกันเป็นสัมพันธ์สาร และ ถ้าเป็นสัมพันธ์สาร สัมพันธ์สารนั้นประกอบด้วยประโยคจำนวนเท่าใด ถ้าเป็นประโยคซับซ้อน เป็นประโยคซับซ้อนประเภทใด คือ ประโยคซ้อน ประโยครวม หรือ ประโยคกริยาเรียง

- (4) คลังขงเรื่องส่งให้รัฐพิจารณา
- (5) รายงานปัญหาเหล่านี้เป็นข้อมูลที่รัฐบาลควรให้ความสนใจและใส่ใจให้มากกว่ารับทราบ หรือสั่งให้ระบบหรือกระบวนการทำงานปกติดำเนินไปตามหน้าที่ เช่น ให้ตำรวจไปกวาดค้นเพื่อส่งรายงานการจับกุมเข้ามาพอเป็นพิธี

¹ สัมพันธ์สาร หมายถึงข้อความที่ประกอบด้วยประโยคมากกว่าหนึ่งขึ้นไป ซึ่งมีความเกี่ยวพันและต่อเนื่องกัน บางคนเรียกหน่วยเช่นนี้ว่า ข้อความต่อเนื่อง และ ปริณิเทศ

- (6) วันต่อมาแสนหวานตื่นขึ้นมาแล้วก็ขอตัวกลับบ้านก่อนแต่เช้า
- (7) มาร่วมกันสร้างความสุขเต็มรอยยิ้มให้ถนนราชประสงค์
- (8) นิสิตเข้าแถวเตรียมรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ
- (9) แม้ใช้มีดบางๆ หั่นเนื้อเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ
- (10) นักการเมืองบางคนทำตัวไม่ดี
- (11) ถ้าอยากมีสุขภาพดีก็ควรพยายามเลือกบริโภคอาหารผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์
- (12) คาวรุ่งเห็นว่าแสนหวานห่วงกังวลแก่ล้งทำของตกพื้น โครมครามพร้อมกับร้องให้คนช่วย
- (13) งานทุกชิ้นต้องรีบส่งคั้งนั้นสมพงษ์ต้องขยันเป็นสองเท่า
- (14) รองเท้าสุขภาพหมายถึงรองเท้าที่สวมใส่สบายเวลาที่ต้องเดินนานกระชับรูปเท้า และช่วยแก้ปัญหารูปเท้าได้
- (15) ประชาชนที่อยากเห็นบ้านเมืองกินสู่ความสุขสงบอยู่กันอย่างปรองดองอาจพึงพอใจต่อความพยายามของรัฐบาลในการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระต่างๆ โดยเฉพาะการปฏิรูปประเทศการปฏิรูปสื่อตามแผนการปรองดองที่กำหนดคั้ง

ประโยคเหล่านี้มีความคลุมเครือ ซึ่งแสดงในแบบจำลองต่อไปนี้

แบบจำลองความคลุมเครือ	
(ก)	เป็นประโยคกริยาเรียง หรือ สัมพันธสาร?
(ข)	เป็นประโยคกริยาเรียง หรือ ประโยครวม?
(ค)	เป็นประโยคกริยาเรียง หรือ ประโยคซ้อน?
(ง)	เป็นประโยคซ้อน หรือ สัมพันธสาร?
(จ)	เป็นประโยครวม หรือ สัมพันธสาร?

ความคลุมเครือดังกล่าวมาจากสาเหตุ 3 ประการดังนี้

- 1) การมีคำกริยามากกว่าหนึ่งคำทำให้ประโยคมีความหมายไม่ชัดเจนเท่าประโยคที่มีกริยาเพียงหนึ่งคำ ดังตัวอย่าง (4) เทียบกับ (16)
- (4) คลังขงเรื่องส่งให้รัฐพิจารณา คลุมเครือ
- (16) คลังขงเรื่อง (กริยาตัวเดียว) ไม่คลุมเครือ
- 2) ไม่มีตัวบ่งชี้ว่าคำกริยาใดเป็นกริยาแท้ คำกริยาใดเป็นกริยาไม่แท้
- (4) คลังขงเรื่องส่งให้รัฐพิจารณา คลุมเครือ

(17) คลังขงเรื่อง # คลังส่ง(เรื่อง)ให้รัฐ # รัฐพิจารณา# ไม่คลุมเครือ

จะเห็นได้ว่าหากเราแตกประโยค (4) ให้เป็นประโยคอิสระที่มีกริยาแท้ๆของตนเอง ความคลุมเครือก็หายไป ดังเห็นได้ใน (17)

3) คำเชื่อมคลุมเครือ

(18) รัฐบาลควรให้ความสนใจและใส่ใจปัญหาเหล่านี้

ไม่คลุมเครือ (เพราะคำว่า และ ในที่นี้มีความหมายชัดเจน คือเชื่อมประโยคที่มีความหมายทำนองเดียวกัน ทำให้ตัดสินใจได้อย่างไม่คลุมเครือว่า ข้อ (18) เป็นประโยครวม)

(19) รัฐบาลควรให้ความสนใจปัญหาเหล่านี้และความใส่ใจก็จำเป็น

คลุมเครือ (ไม่ชัดเจน เป็นประโยครวม หรือ สัมพันธสาร)

(6) วันต่อมาแสนหวานตื่นขึ้นมาแล้วก็ซื้อตัวกลับบ้านก่อนแต่เช้า

ไม่คลุมเครือ (เพราะคำว่า แล้ว บอกข้อความต่อเนื่อง ทำให้ตัดสินใจได้ว่า (6) เป็นสัมพันธสาร)

(20) วันต่อมาแสนหวานตื่นขึ้นมาแล้วก็ซื้อตัวกลับบ้านก่อนแต่เช้า

คลุมเครือ (กรณีเดียวกับ (19) ข้างบน)

19.2.2 การแยกประโยคซับซ้อนประเภทต่างๆและการแยกออกจากสัมพันธสาร

ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้หลักเกณฑ์ที่สามารถใช้แยกประโยคซับซ้อนประเภทต่างๆออกจากกัน และยังสามารถแยกประโยคซับซ้อนแต่ละประเภทออกจากสัมพันธสารได้ด้วย ดังจะกล่าวเรียงลำดับตามแบบจำลองความคลุมเครือที่แสดงไว้ข้างต้น

(ก) การแยกประโยคกริยาเรียงกับสัมพันธสาร

หลักข้อที่ 1 กริยาในกริยาเรียงแยกออกไม่ได้ กริยาในสัมพันธสารแยกได้

(7) มาร่วมกันสร้างความสุขเต็มรอยยิ้มให้นบนราชประสงค์ →

(21) มาร่วมกันสร้างความสุข # เต็มรอยยิ้มให้นบนราชประสงค์

(8) นิสิตเข้าแถวเตรียมรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ →

(22) นิสิตเข้าแถว # เตรียมรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ

ประโยค (7) และ (8) คลุมเครือ เพราะดูเหมือนประโยคกริยาเรียงและดูเหมือนสัมพันธสารด้วย แต่เราแยกกริยา *เติม* และ *เตรียม* ออกมาจากส่วนแรกได้ (เว้นวรรคได้) ดังนั้น (7) และ (8) เป็นสัมพันธสารตามหลักข้อที่ 1

(ข) การแยกประโยคกริยาเรียงกับประโยครวม

หลักข้อที่ 2 ในประโยคกริยาเรียงไม่สามารถเติมคำเชื่อม และ แต่ประโยครวมเติม และ ได้ (โดยคงความหมายเดิม)

(23) มาร่วมกันสร้างความสุข และ เติมรอยยิ้มให้ถนนราชประสงค์

(24) นิสิตเข้าแถวและเตรียมรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ

ในประโยค (7) และ (8) เติม และ ได้ ดังแสดงใน (23) และ (24) ตามลำดับ ดังนั้น (7) และ (8) เป็นประโยครวมได้

สรุป ณ ที่นี้ ประโยค (7) และ (8) เป็นสัมพันธสาร หรือประโยครวมไม่ใช่ประโยคกริยาเรียง ในทางตรงข้าม ประโยค (9) เป็นประโยคกริยาเรียงเพราะเติม และ ไม่ได้ดังแสดงใน (25) เครื่องหมายดอกจันหมายถึงผิดไวยากรณ์

(9) แม่ใช้มีดบางๆหั่นเนื้อเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ

(25) *แม่ใช้มีดบางๆและหั่นเนื้อและเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ

นอกจากหลักข้อที่ 1, และ 2 แล้ว ยังมีหลักข้อที่ 3 ที่ใช้ระบุว่าเป็นประโยคกริยาเรียงได้

หลักข้อที่ 3 กริยาเรียงย้ายคำปฏิเสธไม่ได้ ถ้าย้ายความหมายจะเปลี่ยน

(10) นักการเมืองบางคนทำตัวไม่ดี

(11) นักการเมืองบางคนๆไม่ทำตัวดี (ความหมายเปลี่ยน)

จะเห็นได้ว่า ย้าย ไม่ แล้วความหมายเปลี่ยน ดังนั้น (10) เป็นประโยคกริยาเรียง

ค. การแยกประโยคกริยาเรียงออกจากประโยคซ้อน

หลักข้อที่ 4 กริยาเรียงไม่มีตัวเชื่อม แต่ประโยคซ้อนต้องมีคำเชื่อมซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ (เช่น *เพื่อ* *ถ้า* *เพราะ* *ก่อน* *หลังจาก* *เมื่อ*)

(4) คลังขงเรื่องส่งให้รัฐพิจารณา

(30) คลังขงเรื่องเพื่อส่งให้รัฐพิจารณา

ประโยคที่ (4) และ (30) มีความหมายเหมือนกัน แต่ (30) มีตัวบ่งชี้คือ เพื่อ ดังนั้น (30) เป็นประโยคเงื่อนไข (4) ไม่มีตัวบ่งชี้ ดังนั้น (4) เป็นประโยคกริยาเรียง

(ง) การแยกประโยคเงื่อนไขกับสัมพันธสาร

หลักข้อที่ 4 ประโยคเงื่อนไขต้องมีคำเชื่อมซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ สัมพันธสารไม่มี

(11) ถ้าอยากมีความสุขที่ดี ก็ควรพยายามเลือกบริโภคอาหารผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

(31) อยากมีความสุขที่ดี ก็ควรพยายามเลือกบริโภคอาหารผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

ประโยค (11) มีคำว่า ถ้า เป็นคำเชื่อมซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ประโยคเงื่อนไข แต่ (31) ไม่มีตัวบ่งชี้ (คำว่า ก็ ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ประโยคเงื่อนไข) ดังนั้น (31) เป็นสัมพันธสาร แต่ (11) เป็นประโยคเงื่อนไข

หลักข้อที่ 5 คำเชื่อมบางคำมีความคลุมเครือว่าเป็นตัวบ่งชี้ประโยคเงื่อนไขหรือเป็นเพียงคำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมสัมพันธสาร(transitional word) ต้องทดสอบ คือ ถ้าเป็นคำวิเศษณ์ ต้องตัดออกได้โดยไม่ทำให้เนื้อความเปลี่ยนไป และย้ายที่ในประโยคได้ เช่น ดังนั้น จึง เลย อย่างไรก็ตาม ฯลฯ ถ้าทดสอบแล้วเป็นคำวิเศษณ์ จะถือว่าข้อความที่สงสัยเป็นสัมพันธสาร

(12) คาวรุ่งเห็นว่าแสนหวานหวนกัง เลย แกล้งทำของตกพื้นโครมครามพร้อมกับร้องให้คนช่วย

(13) งานทุกชิ้นต้องรีบส่ง ดังนั้น สมพงษ์ต้องขยันเป็นสองเท่า

(32) คาวรุ่งเห็นว่าแสนหวานหวนกัง แกล้ง ทำของตกพื้นโครมครามพร้อมกับร้องให้คนช่วย

(33) งานทุกชิ้นต้องรีบส่ง สมพงษ์ ต้องขยันเป็นสองเท่า

(34) * เลย แกล้งทำของตกพื้นโครมคราม พร้อมกับร้องให้คนช่วย คาวรุ่งเห็นว่าแสนหวานหวนกัง

(35) * ดังนั้น สมพงษ์ต้องขยันเป็นสองเท่า งานทุกชิ้นต้องรีบส่ง

ประโยค (12) และ (13) เป็นข้อที่น่าสงสัยว่าเป็นประโยคเงื่อนไข หรือสัมพันธสาร จากการทดสอบตามหลักข้อที่ 5 แล้ว พบว่า ตัดคำเชื่อมออกได้ คือคำว่า เลย และ ดังนั้น ดังแสดงในข้อ (32) และ (33) และนอกจากนั้น คำเชื่อมพร้อมข้อความที่ตามมา ไม่สามารถย้ายที่ได้ คือย้ายไปไว้ข้างหน้าแล้วผิดไวยากรณ์ดังแสดงใน (34) และ (35) ดังนั้น จึงตัดสินใจได้ว่า (12), (13) เป็นสัมพันธสาร ไม่ใช่ประโยคเงื่อนไข

(จ) การแยกประโยครวมกับสัมพันธสารในกรณีมีคำเชื่อมคลุมเครือ แต่, และ, หรือ

หลักข้อที่ 6 ถ้าเป็นประโยครวม โครงสร้างหรือความหมายของสองประโยคที่ถูกเชื่อมต้องมีสมมูลกัน คือมีโครงสร้างและความหมายทำนองเดียวกัน มิฉะนั้นจะเป็นสัมพันธสาร

- (36) แม่ดูทีวีแต่ลูกทำการบ้าน
 (37) เด็กดีต้องขยันและซื่อสัตย์
 (38) คุณจะรับประทานเคี้ยวนี้หรือเก็บใส่ตู้เย็นไว้ก่อน
 (39) แม่ดูทีวี แต่ไม่ชอบละครน้ำเน่าเลย
 (40) เด็กดีต้องขยันและหากพ่อแม่สนับสนุนเต็มที่ ก็จะประสบความสำเร็จ
 (41) คุณจะรับประทานเคี้ยวนี้ หรือ คุณไม่ชอบอาหารที่ฉ่ำซื้อมา

จากการพิจารณาตามหลักข้อที่ 6 จะเห็นว่าประโยค (36), (37), (38) มีคำเชื่อม แต่, และ, หรือ และข้อความที่ถูกเชื่อมมีความสมมูลกัน ในทางตรงข้าม (39), (40), (41) มีคำเชื่อม แต่, และ, หรือ เช่นกัน แต่ข้อความที่ถูกเชื่อมไม่มีความสมมูลกัน ดังนั้นตัดสินได้ว่า (36), (37), (38) เป็นประโยครวม แต่ (39), (40), (41) เป็นสัมพันธสาร คำว่า แต่ และ หรือ ไม่ได้เชื่อมข้อความที่สมมูลกัน และสามารถตัดออกได้

อนึ่ง ข้อเสนอในการระบุว่าข้อความที่วิเคราะห์เป็นอะไรที่เสนอในบทนี้มีความสำคัญในการวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์และสัมพันธสารเป็นอย่างมาก เพราะมีงานวิจัยจำนวนมากที่วิเคราะห์หัวข้อเฉพาะที่หลากหลายแต่มีการผิดพลาดในการแยกหน่วยที่วิเคราะห์ว่าเป็นประโยคอะไร หรือเป็นสัมพันธสารหรือไม่ ข้อผิดพลาดดังกล่าวอาจทำให้การสร้างกฎเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่างๆมีข้อบกพร่อง

บทที่ 20

ประโยคกริยาเรียง

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

20.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาไทย

กริยาเรียง หมายถึง คำกริยาดั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใดๆ แต่อาจมีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม อยู่ระหว่างคำกริยาทั้งสองได้ เช่น เดินไป และ บีบแก้วแตก ใน น้องเดินไปโรงเรียน เขาบีบแก้วแตกด้วยความแค้น ประโยคหรือหน่วยสร้างที่มีกริยาเรียง เรียกว่า **ประโยคกริยาเรียง** (serial-verb sentence) หรือ **หน่วยสร้างกริยาเรียง** (serial-verb construction)

เนื่องจากกริยาเรียงเป็นเรื่องที่มีข้อขัดแย้ง และมีหลายความคิดเกี่ยวกับกริยาเรียง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นปัญหาที่ต้องหาคำตอบดังนี้

- (1) ถ้อยคำที่มีคำกริยาเรียงกัน โดยกริยาคำที่สองเป็นต้นไปไม่มีประธาน ถือเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้งหมดหรือไม่
- (2) หน่วยสร้างกริยาเรียงเป็นประโยคเดี่ยวหรือประโยคซับซ้อน
- (3) หน่วยสร้างกริยาเรียงมีโครงสร้างลักษณะอย่างไร หรือไม่มีโครงสร้างลักษณะ
- (4) หน่วยสร้างกริยาเรียงมีโครงสร้างเช่นไร
- (5) มีเกณฑ์ใดที่จะระบุว่ากริยาใดเป็นตัวแรกเสมอและตัวใดเป็นตัวหลังเสมอในกริยาเรียง
- (6) ในหน่วยสร้างกริยาเรียง กริยาตัวแรกเป็นกริยาหลักและกริยาตัวหลังเป็นกริยาเสริมเสมอใช่หรือไม่
- (7) กริยาเรียงต่างจากกริยาประสมอย่างไร
- (8) มีเกณฑ์ใดที่จะตัดสินได้ว่าคำที่ตามหลังกริยาคำที่หนึ่งเป็นคำกริยา คำวิเศษณ์ หรือคำบุพบท เช่นคำที่ขีดเส้นใต้ใน ผ่านไป คิดไปคิดมา รวยขึ้น วิ่งจากโรงเรียน ทำงานใกล้บ้าน

20.2 ผลงานในอดีตเกี่ยวกับกริยาเรียง (serial verbs)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาต่างๆมีเป็นจำนวนมาก กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกริยาเรียงไว้อย่างละเอียดทุกแง่มุม รวมทั้งผลงานที่

เกี่ยวกับกริยาเรียงเฉพาะในภาษาไทยด้วย ซึ่งกึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ในที่นี้ผู้วิจัยขอสรุปเพียงประเด็นสำคัญที่ได้จากรายงานของ กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ (2549: 74-94) ดังนี้

- (1) จุดเริ่มของการวิจัยเกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาไทย คือ การศึกษาโครงสร้างของหน่วยแก่นของกริยาคำ และการศึกษาความสัมพันธ์ของคำกริยา 2 คำที่เรียงต่อกัน
- (2) กริยาเรียงมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป กล่าวคือ นอกจากคำว่า **กริยาเรียง** หรือ **serial verbs** แล้ว ยังมีผู้เรียกอย่างอื่นด้วย เช่น **verbs-in-series, conjunct verbs, verb complexes**
- (3) งานวิจัยบางเรื่องโต้แย้งว่า ที่เรียกกันว่า กริยาเรียงนั้น อันที่จริงเป็น โครงสร้างที่มีอยู่ทั่วไป ได้แก่ โครงสร้างกริยา+อนุประโยคเต็มเต็ม หรือโครงสร้างกริยา+วิเศษณ์
- (4) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากริยาคำที่สองในกริยาเรียงมักทำหน้าที่แสดงการณลักษณะ การทิศทาง ทิศทาง ทิศนภาวะ และวาทก
- (5) มีผลงานที่ทำให้เหตุผลว่ากริยาเรียงเป็นประโยคเดี่ยว หรือเอกประโยค เนื่องจากมีความตรงแน่น (compactness) และเอกภาพ (unity)
- (6) ความตรงแน่นและเอกภาพของกริยาเรียงเกิดจากคุณสมบัติ 4 ประการคือ 1) กริยาเรียงมีประธานร่วมกัน 2) กริยาเรียงอ้างถึงเวลาเดียวกัน 3) กริยาเรียงมีการณลักษณะเดียวกัน 4) ไม่อนุญาตให้คำปฏิเสธแทรกตรงกลาง
- (7) คำกริยาในกริยาเรียงที่บ่งบอกทิศทาง ได้แก่ ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก
- (8) มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าคำปฏิเสธสามารถอยู่หน้ากริยาคำแรกหรือหน้ากริยาคำที่สอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการวางไว้ที่ใดจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากกว่ากัน

20.3 คุณสมบัติของหน่วยสร้างกริยาเรียง

เนื่องจากหน่วยสร้างกริยาเรียงอาจเหมือนหรือพ้องกับหน่วยสร้างอื่นที่มีรูปเหมือนกัน (ดู 20.3) อีกนัยหนึ่ง การที่คำกริยา 2 คำอยู่เรียงกันอาจไม่ใช่กริยาเรียงเสมอไป ดังนั้นเราต้องพิจารณาลักษณะเด่นของกริยาเรียงเพื่อจะได้เปรียบเทียบกับหน่วยสร้างอื่นได้ กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ (2549: 102) สรุปคุณสมบัติของหน่วยสร้างกริยาเรียงทั่วไปในทุกภาษาไว้ดังนี้

- (1) ไม่มีคำเชื่อมใดๆปรากฏระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้าง
- (2) คำกริยาทุกคำในหน่วยสร้างมีกาล การณลักษณะ มาลา และขั้วบอกเล่า-ปฏิเสธ (polarity) ร่วมกัน
- (3) คำกริยาในหน่วยสร้างมีอาร์กิวเมนต์อย่างน้อยหนึ่งอาร์กิวเมนต์ร่วมกัน
- (4) หน่วยสร้างกริยาเรียงมีทำนองเสียง (intonation) แบบเดียวกับประโยคความเดียว (simplex sentence) และไม่มีช่วงหยุดระหว่างคำกริยา

(5) หน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียวแต่เป็นเหตุการณ์แบบซับซ้อน

20.4 หน่วยสร้างที่เหมือนกริยาเรียงแต่ไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาเรียง

ดังกล่าวข้างต้น หน่วยสร้างที่มีคำกริยาเรียงกันสองคำขึ้นไปอาจไม่ใช่กริยาเรียงก็ได้ จากการพิจารณาประโยคต่างๆที่ได้จากข้อมูล ผู้วิจัยสามารถตัดสินได้ว่าประโยคแบบใดเป็นกริยาเรียง โดยอาศัยคุณสมบัติของกริยาเรียงที่กำหนดไว้ข้างต้น

20.4.1 กริยาเรียงต่อกันที่ไม่ใช่กริยาเรียงแต่เป็นคำประสม

กริยาในประโยคทั้งหมดข้างล่างนี้ไม่ใช่กริยาเรียง แต่เป็นคำประสม เนื่องจากเป็นคำเดียวที่แยกให้ย่อยลงในระดับคำไม่ได้ ถือเป็นคำกริยาประสม 1 คำ ไม่ใช่กริยาเรียงซึ่งประกอบด้วยกริยา 2 คำ เหตุผลที่ใช้เป็นเหตุผลเดียวกันกับที่ใช้พิจารณาคำประสมทั่วไป (ดูบทที่ 12)

ตัวอย่างกริยาประสม

แม่น้ำนี้กว้างใหญ่ไพศาล

ฉันไม่เกียจจนอะไรเลย

สองสิ่งนี้เกี่ยวพันกัน

เขาเป็นคนเจียมขี้น

รถคันนี้ขับเคลื่อนง่าย

ช่วยบอกว่างานขาดตกบกพร่องอย่างไร

เขาผูกผูกผูกนั่งด้วยความร้อนใจ

คนเราต้องมีการปลั่งผลอกันบ้าง

เชื้อไวรัสโรคแพร่กระจายได้เร็ว

เขาเป็นคนมีหน้ามีตาในสังคม

กิจกรรมนี้เสริมสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหาร

จะกวาดล้างเชื้อโรคให้หมด

ได้ก่อตั้งสถานีสิตจัน

ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับเหตุผลที่รัฐบาลชี้แจง

มีเรื่องอะไรชวนข้องหมองใจก็บอกได้นะ

20.4.2 กริยาเรียงต่อกันที่ไม่ใช่กริยาเรียงแต่เป็นหน่วยสร้างความรวม (coordinate construction)

ในภาษาไทย หน่วยสร้างความรวม (coordinate construction) มักมีคำสันธาน และ เป็นตัวเชื่อมข้อความที่มีโครงสร้างสมมูลกัน แต่บางครั้งก็ไม่มีคำว่า และ อย่างไรก็ตาม เราตัดสินได้ว่า

เป็นหน่วยสร้างความรวมเพราะข้อความทั้งสองมีความสมดุล และเราสามารถเติม และ ระหว่างกริยาทั้งสองได้

ตัวอย่างหน่วยสร้างความรวม (ในที่นี้แสดงโดยการเว้นวรรคระหว่างคำกริยาทั้งสอง)

เรื่องนี้อาจขยายความต่อไปได้ว่าเป็นลัทธิใหม่ อาจเรียกว่าลัทธิยอมแพ้ (อาจขยายความ และ อาจเรียก)

คนโน้นคนนี้จุกจิก กวนใจ (จุกจิก และ กวนใจ)

ในการการตัดสินใจ ผู้พิพากษาต้อง เที่ยงตรง แน่วแน่ (เที่ยงตรง และ แน่วแน่)

ความสามัคคีทำให้บ้านเมืองเป็นปึกแผ่น มั่นคง (เป็นปึกแผ่น และ มั่นคง)

ต้นไม้ใบหญ้าแห่งเดียว อับเฉา (แห่งเดียว และ อับเฉา)

เด่นหันไปตะโกน กวักมือเรียกพรรคพวก (ตะโกน และ กวักมือ)

ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา (กำกับ และ ดูแล)

พ่อแอบซุก ถอนผักเหล่านี้มามากมาย (ซุก และ ถอน)

ทางแก้ก็ต้องกระจายรายได้ ขจัดความยากจน (กระจายรายได้ และ ขจัดความยากจน)

มีนิติตั้งแถว ห้อมล้อม เปล่งเสียงไชโย (ตั้งแถว และ ห้อมล้อม และ เปล่งเสียง)

20.4.3 กริยาริยต่อกันที่ไม่ใช่กริยาริยแต่เป็นสัมพันธ์สาร (discourse)

ในภาษาไทย เป็นเรื่องปรกติที่จะขึ้นประโยคใหม่ด้วยคำกริยา ทำให้เกิดกริยาคำหลังเรียงต่อจากกริยาคำหน้าและดูเหมือนกริยาริย แต่หากใช้เกณฑ์ต่างๆที่กล่าวข้างต้นตัดสิน จะพบว่าไม่ใช่กริยาริย แต่เป็น สัมพันธสาร

สัมพันธสารหมายถึงหน่วยทางไวยากรณ์ที่ใหญ่กว่าประโยค ประกอบด้วยประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน (ดูรายละเอียดในบทที่ 27) ตัวอย่างข้างล่างนี้แสดงสัมพันธสารที่อาจมีคนเข้าใจผิดว่าเป็นหน่วยสร้างกริยาริย

ตัวอย่างสัมพันธสาร (เครื่องหมาย # แสดงการจบประโยค)

ต้นไม้ใบหญ้าแห่งเดียวอับเฉา # ขาดความสดชื่น #

ไม่ทำสิ่งที่น่าอาย # ให้แข่งขันสร้างความดี #

หวานเย็นนี้แข็งเกินไป # ไม่อร่อยเลย #

ไม่ค่อยสบายใจเลย # คิดถึงบ้าน #

เขาแว้งกว้างเหมือนหลงทางกลางป่า # ยืนมองฟ้าไร้ดาว #

พนักงานวางแฟ้มเอกสารบนโต๊ะ # โค้งคำนับ # แล้วเดินออกไป #

อย่าใจเสาะ # รีบไปเถอะ #

ฉันรู้สึกหวนไหว # ไม่อยากทำอะไร #

ฝ่ายค้านคอยตรวจสอบและเปิดโปงความล้มเหลวของรัฐบาล # รอจังหวะจนกว่าจะมีการ
เลือกตั้งใหม่

นักการเมืองทำทุกอย่างเพื่อหาเงินเข้าพรรค # ทำให้พรรคการเมืองกลายเป็นโรงเรียนฝึก
อบรมโจรการเมือง#

เรื่องนี้อาจขยายความต่อไปได้ว่าเป็นลัทธิใหม่ อาจเรียกว่าลัทธิยอมแพ้ # สะท้อนบุคลิกภาพ
ของหัวหน้าพรรค #

คนโน้นคนนี้จุกจิก กวนใจ # น่าเบื่อมาก #

(คุณหลักการแยกสัมพันธสารออกจากประโยคกริยาเรียง ประโยคความรวม และประโยคความซ้อนใน
บทที่ 19)

20.4.4 กริยาที่ต่อกันเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียง

หลังจากให้ดูตัวอย่างประโยคที่ดูเหมือนกริยาเรียงแต่ไม่ใช่ กริยาเรียงมาแล้ว ต่อไปนี้เป็น
ตัวอย่างประโยคกริยาเรียง ซึ่งมีคุณสมบัติ 8 ข้อที่แสดงไว้ใน 20.2

ตัวอย่างหน่วยสร้างกริยาเรียง (ในที่นี้ใช้เครื่องหมาย – แสดงกริยาที่เรียงกัน)

ช่างแต่งหน้ากล่าว-สมทบ-ขึ้น-มาบ้าง

คนบดกล่าว-สรุป

เขก้าว-พลาด-ไปเพราะอ่อนต่อโลก

สามีชอบกิน-เค็ม

เรื่องนี้อาจขยายความ-ต่อ-ไป-ได้

เสียงของเขาก็ก้อง-สนั่นป่า

ฝ่ายค้านคอย-ตรวจสอบรัฐบาล

เก็บ-สะสมน้ำ-ไว้-ใช้ในฤดูแล้ง

หล่อนยังคงนั่ง-เก็บดอกไม้นานาพันธุ์

พ่อแอบ-ซุกซ่อนผักเหล่านี้-มา-มากมาย

สิ่งเหล่านี้อาจ-เกิดขึ้นในอนาคต

ชื่อเสียงเขาจรจาย-ไป-ไกล

คนฉลาดเท่านั้นที่จะเข้าใจ-ลึกซึ้ง-ได้

กระทรวงมหาดไทยจะต้อง-เข้า-ไป-ดำเนินการ

ดวงตาของคุณดู-คม-ใหญ่-ขึ้น

ฉันไม่มีเงิน-จับจ่าย-ซื้อของ
 เค้นเริ่ม-ถูกคิด-ขึ้น-มาบ้าง
 คุณจะใช้รถอะไร-แข่งในสนาม
 นักธุรกิจใหญ่พูดพร้อมทรุดตัว-ลง-นั่ง
 ที่ประชุมพิจารณา-อนุมัติงบประมาณประจำปี
 ฉันรู้สึก-หัว-ไหม
 ผู้วิจัยไม่สามารถ-อธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม-ได้
 ชาวลาวพวนอพยพ-เข้า-มาในประเทศไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

จะเห็นได้ว่า คำกริยาหลายคำที่อยู่ต่อเนื่องกันในตัวอย่างข้างต้นมีความเกาะเกี่ยวกันแทบแยกไม่ออก และที่สำคัญทำให้เกิดเหตุการณ์เดียวกัน ไม่ได้แยกกันเหมือนในสัมพันธสารในหัวข้อก่อนหน้านี้

20.5 การแบ่งประเภทของกริยาเรียงตามความหมาย

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ (2549: 107-143) ใช้เกณฑ์ทางความหมาย จำแนกกริยาเรียงออกเป็นประเภทต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยนำมาประยุกต์กับข้อมูลภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบัน ดังนี้

20.5.1 กริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์

กริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ คือ กริยาเรียงประเภทคำกริยาที่สองแสดงวัตถุประสงค์ของกริยาคำแรกหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้มีความหมายในเชิงแสดงความจริงใจ (volition) ของประธาน เป็นที่สังเกตได้ว่าคำกริยาคำที่สองบอกให้รู้ว่าคำกริยาคำที่หนึ่งกระทำไปเพื่ออะไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นักร้องคนนี้ยกมือ-ไหว้ทุกคนที่เขาพบ
 ลูกใช้เงิน-ซื้อของไม่จำเป็นทั้งนั้นเลย
 เด็กนักเรียนดื่มไข่-กินทุกวัน เพราะทำอาหารอื่นไม่เป็น
 คุณแม่เปิดบ้าน-รับแขกที่เพิ่งมาจากเมืองนอก
 พ่อขับรถ-ตามหาลูกที่หนีออกจากบ้าน
 โจรใช้กุญแจเปิดประตูห้องในคอน โค

จะเห็นได้ว่า ในตัวอย่างข้างต้นคำกริยาคำที่สองบอกว่าคำกริยาคำที่หนึ่งมีวัตถุประสงค์อะไร เราทดสอบได้โดยลองเติมคำว่า เพื่อ เข้าไประหว่างกลางได้ เช่น ยกมือเพื่อไหว้ ใช้เงินเพื่อซื้อ ดื่มไข่

เพื่อกิน เปิดบ้านเพื่อรับ ขั้วรถเพื่อตามหา ใช้กุญแจเพื่อเปิด สรุปคือหากเดิมคำว่า เพื่อ ได้ก็สามารถจัดกริยาเรียงเป็นประเภทวัตถุประสงค์ได้

20.5.2 กริยาเรียงแสดงผล

กริยาเรียงแสดงผล คือ กริยาเรียงประเภทคำกริยาที่สองเป็นผลของกริยาคำแรก กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549: 112) เรียกเหตุการณ์ที่เกิดจากกริยาเรียงประเภทนี้ว่า **เหตุการณ์ก่อผล** ประกอบด้วยคำกริยาคำแรกเป็นซึ่งแสดงเหตุ และคำกริยาคำที่สองแสดงผล คำกริยาที่แสดงเหตุส่วนใหญ่เป็นกรรมกริยาที่แสดงการกระทำ มีคำกริยาเป็นส่วนน้อยที่แสดงกระบวนการ คำกริยาคำที่สองที่แสดงผลส่วนใหญ่เป็นคำกริยาแสดงกระบวนการและสภาพ คำกริยาแสดงสภาพในภาษาไทย เช่น สวย ร้อน ผอม ตาย ป่วย แห้ง มีความกำกวมทางความหมายในแง่ที่เราอาจตีความคำกริยาดังกล่าวเป็นคำกริยาแสดงกระบวนการซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นพลวัต (dynamic) หรือเป็นคำกริยาแสดงสภาพหรือคุณสมบัติซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คงที่ (static) กระบวนการหรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยาคำที่สองซึ่งเป็นผล อาจเป็นส่วนหนึ่งของความหมายของคำกริยาคำที่หนึ่งในหน่วยสร้างหรือไม่ก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำกริยาคำที่หนึ่งที่เกิดในหน่วยสร้างกริยาเรียง อาจแสดงนัยทางความหมายที่เป็นผลในความหมายของคำกริยานั้นเอง เช่นคำกริยา ฆ่า ตัด ชัก ริด เหลา ล้าง คำกริยา ฆ่า แสดงนัยทางความหมายว่าผู้รับการกระทำ ตาย คำว่า ตัด แสดงนัยทางความหมายว่าสิ่งที่รับการกระทำขาดออกจากกัน คำว่า ชัก และ ล้าง แสดงนัยทางความหมายว่าสิ่งที่รับการกระทำสะอาด คำว่า ริด แสดงนัยทางความหมายว่าสิ่งที่รับการกระทำเรียบ คำว่า เหลา แสดงนัยทางความหมายว่าสิ่งที่รับการกระทำแหลม ในกรณีนี้ คำกริยาคำที่สองซึ่งแสดงผลในหน่วยสร้างกริยาเรียงจะทำหน้าที่ยืนยันว่าเหตุการณ์ผลเกิดขึ้นจริงหรือเหตุการณ์ผลไม่ได้เกิดขึ้นในกรณีปฏิเสธ ในอีกด้านหนึ่ง คำกริยาคำที่หนึ่งอาจไม่มีนัยทางความหมายเลยว่าจะมีเหตุการณ์ผลใดๆเกิดขึ้น เช่น คำกริยา โยน ทำ (อาหาร) เขียน (นวนิยาย)

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงผล

เขาติดคุกเพราะฆ่าคน-ตาย (ผลคือ คนตาย)

แม่บ้านของฉันฉูบ้าน-สะอาด (ผลคือ บ้านสะอาด)

อันธพาลเอาก้อนหินปากระจกรด-แตก (ผลคือ กระจกรดแตก)

นักร้องคนนี้ร้องเพลงลูกทุ่ง-เพราะ (ผลคือ เพลงลูกทุ่งที่เขาร้องเพราะ)

จะเห็นว่าสิ่งที่ได้รับผลในกริยาเรียงข้างต้น คือ กรรม ของกริยาคำแรกซึ่งเป็นประธานของกริยาคำที่สอง ในกรณีกริยาคำแรกเป็นกริยากรรม ผลจะเกิดกับประธานของกริยาคำแรก เช่นในประโยคข้างล่างนี้

แจกันใบสวยของฉันตก-แตกไปแล้ว (ผลคือแจกันแตก)

เด็กกำลังโตกิน-ไม่อิ่มสักที (ผลคือเด็กไม่อิ่ม)

คุณป้าหกล้ม-ขาหัก (ผลคือคุณป้าขาหัก)

20.5.3 กริยาเรียงแสดงอาการกับกริยา

กริยาเรียงแสดงอาการกับกริยา คือ กริยาเรียงที่คำกริยาคำแรกแสดงท่าทางของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำที่สอง เช่น สองคนนั้นเดิน-คุยกัน คำว่า เดิน แสดงท่าทางของสองคนนั้นว่าทำท่าทางเดินขณะคุยกัน

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงอาการกับกริยา

เพื่อนนอน-อ่านหนังสืออยู่บนโซฟา

เขาจึงตัดสินใจวิ่ง-หนีไปตายเอาดาบหน้า

ทิพย์แอบ-หยิบเงินที่แม่ใส่ไว้ในลิ้นชักไป

ไฉ่ปี้คว้าย่น้ำ-ข้ามคลองไปหาสาว

ทิพย์เขย่งเท้า-หยิบกล่องบนหลังตู้

จะเห็นได้ว่าคำกริยาคำที่หนึ่งให้ภาพชัดเจนว่าประธานทำท่าอย่างไร ขณะทำกริยาที่เป็นเหตุการณ์

20.5.4 กริยาเรียงแสดงลักษณะ

กริยาเรียงแสดงลักษณะ คือ กริยาเรียงที่กริยาคำที่สองบอกลักษณะเชิงคุณภาพหรือปริมาณของกริยาคำที่หนึ่ง เช่น พี่เดิน-เร็ว เร็ว บอกให้รู้ว่าอาการเดินนั้นเป็นอย่างไร

ตัวอย่างกริยาเรียงบอกลักษณะ

ทำไมพี่มา-ช้าจัง

เลขานุการประเด็น-เก่ง

คุณป้าป่วย-หนักมาสามเดือนแล้ว

เธอตัวเล็กแต่กิน-จุ

วิทยาการบรรยาย-ชัดเจน

อย่าพูด-ดัง (น้องหลับอยู่)

ฉันใช้เงิน-น้อย แต่ได้ของ-มาก

จะสังเกตได้ว่า คำกริยาคำที่สอง มาก น้อย ดัง ช้า เก่ง หนัก จู ชัดเจน เป็นคำที่บางคนกำหนดให้เป็นคำวิเศษณ์ แต่ในที่นี้ให้เป็นคำกริยา ซึ่งมักทำหน้าที่ขยายกริยาที่อยู่ข้างหน้า อย่างไรก็ตามคำกริยาพวกนี้ปรากฏตามลำพังก็ได้ เช่น เสียงดัง เงินเขามาก แต่หมดไปเร็ว น้องเก่งกว่าที่ กริยาเรียงประเภทนี้อาจมีกริยาคำที่สองบอกลักษณะเกี่ยวกับเหตุการณ์ แต่ไม่ได้เป็นกริยาสภาพ เช่น

เขาทำวิทยานิพนธ์-เสร็จ วินาทีสุดท้าย
พอพูดจบ อาจารย์ก็เดินออกจากห้อง

20.5.5 กริยาเรียงแสดงความรู้สึก

กริยาเรียงแสดงความรู้สึก คือ กริยาเรียงที่คำกริยาคำที่หนึ่ง (เช่น ชอบ ต้องการ) แสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือทัศนคติที่มีต่อการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาคำที่สอง

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงความรู้สึก

น้องชอบ-เล่น สกี
เราอยาก-บอกความจริงแต่ไม่กล้า
พวกเราต้องการ-ส่งเสริมนักวิจัยที่เก่งและนิสัยดี
ฉันไม่กล้า-เดินเข้าไปในบ้านหลังนั้นคนเดียว

20.5.6 กริยาเรียงแสดงการรับรู้

กริยาเรียงแสดงการรับรู้ คือ กริยาเรียงที่กริยาคำที่หนึ่งเป็นกริยารับรู้ทางประสาทสัมผัส เช่น เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ตามด้วยกริยาคำที่สองที่เป็นการกระทำที่ถูกรับรู้

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงการรับรู้

นักข่าวเห็นดาราหญิงคนดัง-เดินขอปิ้งที่พารากอนกับแฟนใหม่
เราได้ยินคนในภาค-บอกว่าเขาจะลาออก
เธอได้กลิ่นอาหาร-ไหม้ไหม
ลองจับดูสิ รู้สึกผิว-นุ่มมาก
ฉันฟังเขา-แก้ตัวหลายครั้งแล้ว
แม่มองลูก-เติบโตอย่างภูมิใจ

เป็นที่สังเกตว่าคำกริยาคำที่หนึ่งเป็นกริยารับรู้ที่ต้องการกรรม ดังนั้นคำนามที่ตามมาจึงเป็นกรรมของกริยาคำที่หนึ่ง แต่คำนามที่เป็นกรรมนี้กลับเป็นประธานของกริยาคำที่สองด้วย เช่น

ประโยค แม่มองลูก-เติบโตอย่างภูมิใจ หมายความว่า แม่มองลูก ลูกกำลังเติบโต การมองดูการเติบโตนี้เป็นความภูมิใจของแม่

20.5.7 กริยาเรียงแสดงปฏิบัติการ

กริยาเรียงแสดงปฏิบัติการ ได้แก่ กริยาเรียงที่คำกริยาคำที่หนึ่งมีอำนาจในเชิงปฏิบัติต่อกริยาคำที่สอง คำกริยาที่มีอำนาจ มีตัวอย่างเช่น เริ่ม หยุด พัก เลื่อน ลืม ตั้งต้น ริเริ่ม

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงปฏิบัติการ

นักเรียนใหม่เริ่ม-คุ้นเคยกับเพื่อนๆในห้องแล้ว
คุณป้าหยุด-ขายของเพราะป่วย
รัฐบาลออกมาตรการช่วยให้เกษตรกรพัก-ชำระหนี้
บริษัทต้องเลื่อน-ให้บริการธุรกิจบัตรเครดิตออกไป
จะพัฒนาองค์กร ต้อง ไม่ลืม-มองภาพรวมของระบบ
เราตั้งต้น-ทำงานวันที่เป็นมงคล
พรรคการเมืองนี้เป็นผู้ริเริ่ม-แก้ไขรัฐธรรมนูญ

20.5.8 กริยาเรียงแสดงความเทียบเท่า

กริยาเรียงแสดงความเทียบเท่า คือ กริยาเรียงที่กริยาคำที่สองเป็นกริยาที่มีความหมายบ่งบอกความสัมพันธ์ในเชิงเท่าเทียมกันและเปรียบเทียบ เช่น เป็น เหมือน เท่า คล้าย

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงความเทียบเท่า

หนังสือสองเล่มนี้ดี-เท่ากัน (ความดีของหนังสือเท่ากัน)
ลูกสาวสวย-เหมือนคุณแม่ (ความสวยของคุณแม่กับลูกสาวเหมือนกัน)
ชีวิตของเธอทุกข์ทรมาน-คล้ายชีวิตคนในคุก (ชีวิตของเธอกับชีวิตคนในคุกทุกข์ทรมานคล้ายกัน)
แม่แบ่งมรดก-เป็น 3 ส่วนเพื่อให้ลูก 3 คน (มรดก กับสามส่วน เป็นสิ่งเท่ากัน)

20.5.9 กริยาเรียงแสดงทิศทาง

กริยาเรียงแสดงทิศทาง คือ กริยาเรียงที่คำกริยาคำที่สองบ่งบอกทิศทางของการเคลื่อนที่ที่แสดงโดยคำกริยาคำที่หนึ่ง กริยาคำที่สองซึ่งบอกทิศทาง มีตัวอย่างเช่น ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก กลับ

ตัวอย่างกริยาเรียงแสดงทิศทาง

อาสาสมัครเข้า-ไปช่วยผู้ประสบภัยน้ำท่วม

เด็กๆวิ่ง-ออก-มาจากหลังบ้าน

ตอนนี้เงินทุนจากต่างประเทศกำลังทยอย-ไหล-กลับ-เข้า-มา

อนึ่งกริยาคำที่สองที่บอกทิศทางนั้นอาจมีความหมายในเชิงอุปลักษณ์ก็ได้ คือไม่ใช่ทิศทางเชิงรูปธรรม แต่เป็นทางนามธรรม เช่น

พรรคการเมืองในปัจจุบันมีรูปแบบที่ซับซ้อน-ขึ้น

เวลาที่ล่วงเลย-มาช่วยเยียวยาความรู้สึกได้

ผู้ใดมีภาระหน้าที่อันใดก็เร่งกระทำให้สำเร็จลุล่วง-ไป

20.6 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

หน่วยสร้างกริยาเรียงดูซับซ้อนและหลากหลายเมื่อวิเคราะห์ทางด้านความหมาย แต่ทางด้านวากยสัมพันธ์ หน่วยสร้างกริยาเรียงมีความซับซ้อนน้อยกว่า

ทฤษฎีทางวากยสัมพันธ์มีผลต่อการวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยสร้างกริยาเรียง ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตแปรรูปแรกๆ ซึ่งมีหลักกว่าประโยคที่ใช้จริงเป็นเพียงโครงสร้างผิว (surface structure) ซึ่งได้มาจากประโยคแก่น (kernel sentence) ในโครงสร้างลึกโดยกฎแปรรูป ดังนั้นประโยคที่มีคำกริยาเรียงจะถือว่ามาจากประโยคหลายประโยค และกลายเป็นประโยคเดียวด้วยกฎแปรรูป เช่น น้องวิ่งขึ้นไปหยิบของในห้องชั้นบน ก็มีการวิเคราะห์ว่ามาจากประโยคหลายประโยคได้แก่

น้องวิ่ง

น้องขึ้น

น้องไป

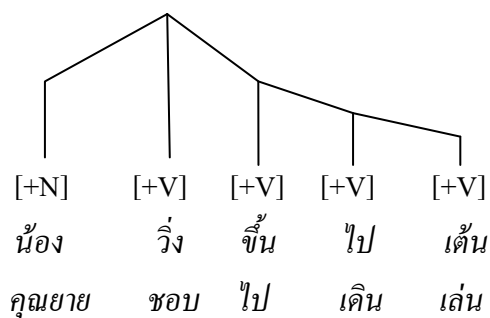
น้องหยิบของ

ของอยู่ในห้องชั้นบน

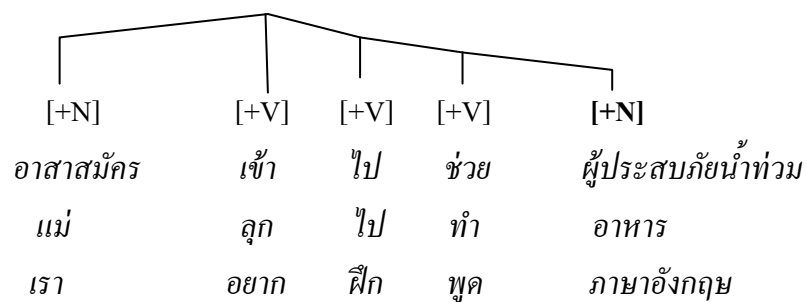
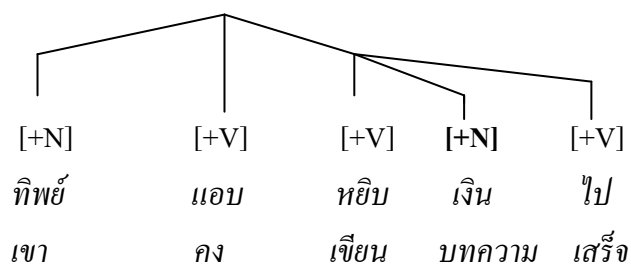
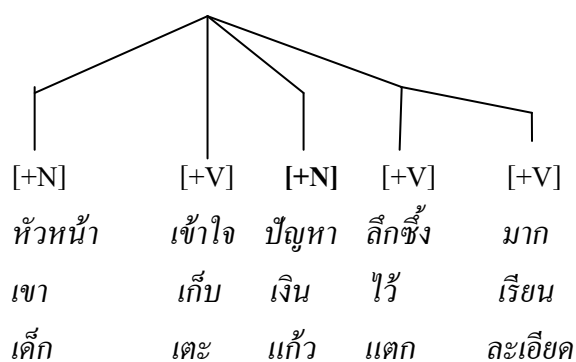
งานวิจัยนี้ใช้หลักการของทฤษฎีไวยากรณ์พึงพาศัพทการก ซึ่งไม่ถือว่าโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิว ดังนั้นการวิเคราะห์โครงสร้างจะพิจารณาแต่โครงสร้างของประโยคที่ใช้จริงๆ เท่านั้น

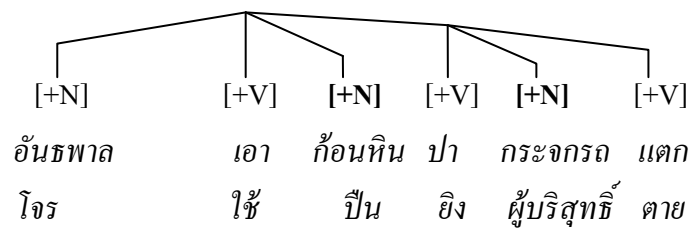
ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางโครงสร้างอยู่ที่ว่าคำกริยาในกริยาเรียงเป็นกริยากรรม หรือกริยาสกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาที่เรียกว่า การกสัมพันธ์ โครงสร้างของกริยาเรียงมีดังนี้

โครงสร้างแบบที่ 1 กริยากรรมเรียงกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป

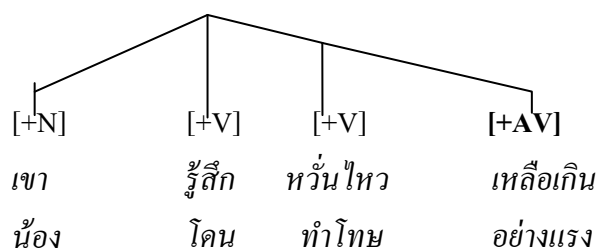

โครงสร้างแบบที่ 2 กริยาเรียงที่กริยาบางคำเป็นกรรมกริยา (อาจเป็นคำกริยาที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม หรือหลาย คำ ที่มีกรรม [+N] ตามหลัง ซึ่งทำให้โครงสร้างแปรไป แต่ยังเป็นชนิดเดียวกัน)

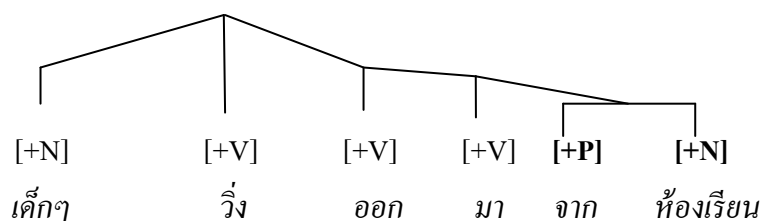

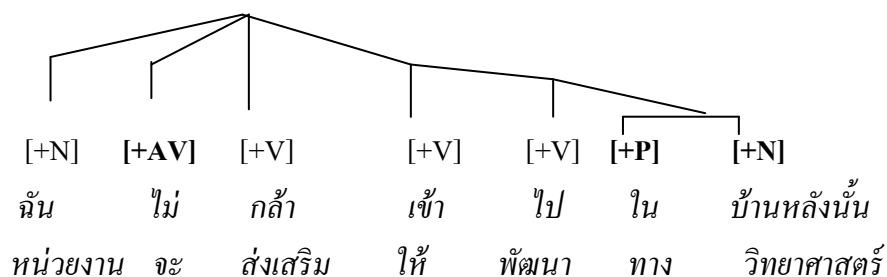
โครงสร้างแบบที่ 3 กริยาเรียงมีส่วนขยายที่เป็นวิเศษณ์

โครงสร้างแบบที่ 4 กริยาเรียงมีส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี

โครงสร้างแบบที่ 5 กริยาเรียงมีคำปฏิเสธหรือวิเศษณ์อื่นข้างหน้า

20.7 สรุปคำตอบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกริยาเรียงในภาษาไทย

จากการศึกษาผลงานในอดีต และวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน สรุปคำตอบของประเด็นปัญหาที่ระบุไว้ใน ตอนต้นได้ ดังนี้

- 1) ถ้อยคำที่มีกริยาเรียงกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงเสมอไป (ดู 20.3)

- 2) ต่อคำถามที่ว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงเป็นประโยคเดียวหรือประโยคซับซ้อน คำตอบน่าจะเป็นว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงเป็นประโยคเดียว หรือประโยคสามัญที่ซับซ้อน แต่ไม่ใช่ประโยคแบบซับซ้อน ซึ่งได้แก่ อเนกรรดประโยค หรือ สังกรประโยค
- 3) เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงมีโครงสร้างลึกหรือไม่ ผู้วิจัยพบว่าการวิเคราะห์ที่ไม่ถือว่ามีความลึกมีปัญหามากและข้อขัดแย้งน้อยกว่า
- 4) ในด้านโครงสร้าง หน่วยสร้างกริยาเรียงมีโครงสร้างหลัก 5 แบบ ดังเสนอใน 20.5
- 5) สำหรับประเด็นที่ว่ามีเกณฑ์หรือไม่ที่จะระบุว่ากริยาตัวใดปรากฏเป็นตัวแรก และตัวใดเป็นตัวหลัง จากข้อมูลพบว่ากริยารอง เช่น *ไป มา ขึ้น ลง* มักปรากฏตามหลังกริยาอื่นเสมอ และกริยาที่ถือว่าเป็นกริยาช่วย หรือกริยานำ บอกมโน (mood) ต้องปรากฏหน้ากริยาตัวอื่น เช่น *ควร ต้อง พึง น่า เป็นต้น* แต่สำหรับกริยาส่วนมาก ยังไม่พบเกณฑ์ที่ตายตัว
- 6) เกี่ยวกับประเด็นที่ว่ากริยาตัวแรกเป็นกริยาหลักและตัวหลังเป็นกริยาเสริมเสมอใช่หรือไม่ คำตอบ คือไม่เสมอไป โดยเฉพาะในกรณีกริยาตัวแรกเป็นกริยาช่วย (หมายถึงกริยาที่ต้องมีกริยาอื่นตามหลังเสมอ) เช่น *ต้อง พึง ควร เคย น่า โดน* กริยาตัวหลังน่าจะถือเป็นกริยาความหมายหลัก อย่างไรก็ตาม ในด้านโครงสร้าง งานวิจัยนี้กำหนดให้คำกริยาคำแรกในกริยาเรียง เป็นกริยาหลักของประโยคเสมอ
- 7) กริยาเรียงต่างจากกริยาประสม ตรงที่กริยาประสมถือเป็นคำ 1 คำ ประเภทคำประสม มีคุณสมบัติเช่นคำประสมหรือคำซ้อนอื่นๆ ในภาษาไทย คือมีความหมายเฉพาะตัว และไม่สามารถแยกจากกันได้ หรือเติมคำแทรกลงไปโดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน
- 8) เกณฑ์ที่จะแยกกริยาเรียงออกจากกริยา+วิเศษณ์ เป็นเรื่องที่ยากมาก ในงานวิจัยนี้ถือว่าคำที่สามารถทำหน้าที่เป็นกริยาได้โดยลำพัง เป็นคำกริยา หรือหากจะเรียกว่า กริยาวิเศษณ์ ก็ถือเป็นชนิดย่อยของคำกริยา ดังนั้น คำว่า *มาก ใน เข่งมาก* ก็ถือเป็นคำกริยา ประเภทกริยาวิเศษณ์ ส่วนกริยาเรียง ต่างจาก กริยา+บุพบท อย่างไรนั้น ผู้วิจัยถือว่า ต้องทดสอบด้วยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์ เช่น *เขาเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ ในที่นี้จาก* เป็นบุพบท เพราะความหมายจากคำว่ากริยา *จาก มาก* และยังไม่สามารถแยกออกจากรากวลีที่ตามหลังได้ ซึ่งเป็นลักษณะของบุพบทวลี

บทที่ 21

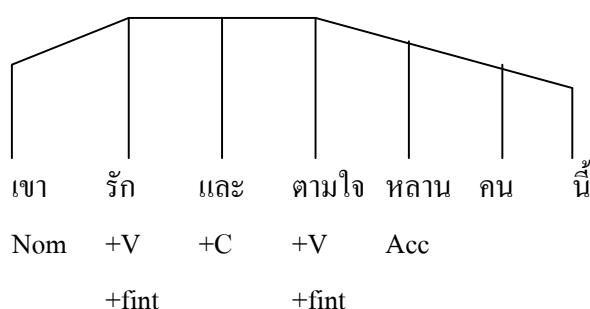
ประโยครวม

กิตติมา อินทรมพรรย์

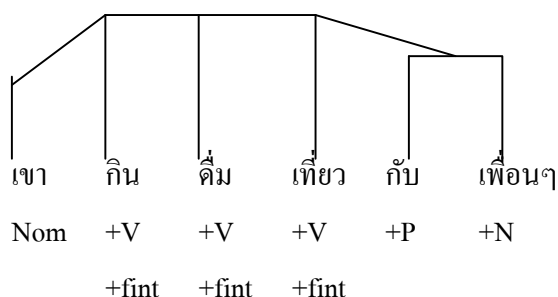
ประโยครวม หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคเดียวหลายประโยคที่มีความคล้ายกันในด้านโครงสร้าง และมีความหมายสมมูลกัน นั่นคือ ประโยครวมเป็นประโยคที่มีกริยาแท้มากกว่า 1 ตัวในประโยค และปรากฏในหน่วยสร้างไว้ศูนย์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนหลักร่วม

ประโยครวมมักปรากฏร่วมกับคำสันธานซึ่งเป็นส่วนหลัก ได้แก่ *และ* หรือ *แต่* หรือ *ไม่ก็* คือ เช่น *เขารักและตามใจหลานคนนี้* ใน (1) อย่างไรก็ตามประโยครวมอาจไม่ปรากฏคำสันธานก็ได้ เช่น *เขากิน ดื่ม เทียว กับเพื่อนๆ* ใน (2) โดยเราสามารถแสดงแผนภูมิต้นไม้ได้ใน (1) และ (2)

- (1) *เขา/รัก/และ/ตามใจ/หลานคนนี้*มาก

- (2) *เขา/กิน/ดื่ม/เที่ยว/กับเพื่อนๆ*

ในงานวิจัยนี้ประโยครวมจัดเป็นประเภทหนึ่งของประโยคซับซ้อน (ดูบทที่ 19) ซึ่งหมายถึงประโยคที่มีกริยามากกว่า 1 ตัว ประโยครวมมีลักษณะเฉพาะคือต้องประกอบด้วยกริยาแท้มากกว่า 1 ตัว เช่น

- (3) ก ฉันรัก และหลงแมวตัวนี้
 (4) ก น้องร้องเพลงหรือเต้นรำกับเพื่อนๆ

ใน (3) ก. กริยา รัก และ กริยา หลง มีประธานร่วมกันได้แก่ ฉัน ประโยคนี้จึงเป็นประโยครวมซึ่งมีกริยา 2 ตัวเชื่อมด้วยคำสันธาน และ เช่นเดียวกันในประโยค (4) ก. กริยา ร้องเพลง และกริยา เต้นรำ มีประธานร่วมกันได้แก่ น้อง ประโยคนี้จึงเป็นประโยคความรวมซึ่งมีกริยา 2 ตัวเชื่อมด้วยคำสันธาน หรือ

ในภาษาไทย กิตติมา อินทรมพรรษ์ (Indrambarya 1994: 22 , Indrambarya 2546) ให้นิยามกริยาแท้ว่าเป็นกริยาที่มองหาการกประธานดังแสดงในกฎนี้

$$\text{IRR-2 } [+fint] \quad \rightarrow \quad \left(\begin{array}{c} ? \left(\begin{array}{c} +N \\ +Nom \end{array} \right) \\ ?([+Nom]) \\ @ > ? \left(\begin{array}{c} +N \\ +Nom \end{array} \right) \\ ? \left(\begin{array}{c} +Nom \\ +actr \end{array} \right) \end{array} \right)$$

ที่มา (Indrambarya 1994 : 22)

จากกฎข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำกริยาแท้ ([+fint] (finite)) ในภาษาไทยมองหาคำนามการกประธานซึ่งอยู่ตามหลังกริยาแท่นั้น โดยวงเล็บที่ ?([+N, +Nom]) แสดงให้เห็นว่าการการกประธานอาจไม่ปรากฏรูปได้ ดังนั้นในภาษาไทย กริยาแท้จะมีคำนามที่มีการกประธานอยู่ทางซ้ายมือ ในตัวอย่าง (3) และ (4) คำกริยา รัก และ ร้องเพลง เป็นกริยาแท้เพราะมีประธานของตนเอง กรณีที่กริยาไม่ปรากฏร่วมกับกับคำนามทางซ้ายมือ เราจำเป็นต้องหาว่ากริยานั้นสามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกประธานได้หรือไม่ กิตติมา (Indrambarya 2546) ใช้การตั้งคำถาม ‘ใคร’ เพื่อค้นหว่าใครเป็นผู้กระทำกริยานั้น และเติมคำนามการกประธานให้แก่กริยาที่สงสัย หากกริยานั้นไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนามที่มาข้างหน้า กริยานั้นจะไม่ใช่กริยาแท้เพราะไม่ต้องการประธาน หากกริยานั้นสามารถปรากฏร่วมกับคำนามที่มาข้างหน้าได้ แสดงว่ากริยานั้นเป็นกริยาแท้

- (5) ก เล็ก : กำลังร้องเพลงอยู่
 ข แดง : ใคร
 เล็ก : น้องไ้

ก นื่องกำลังร้องเพลงอยู่

กริยา ร้องเพลง ในประโยค (5ก) ไม่ได้ปรากฏร่วมกับคำนามใดทางซ้ายมือ เมื่อแดงถามคำถามที่ขึ้นต้นด้วย ‘ใคร’ ใน (5ข) ทำให้ได้รับคำตอบจากเด็กใน (5ค) และเมื่อนำคำนาม นื่อง มาวางในตำแหน่งการกประธานใน (5ง) ทำให้ทราบว่า ร้องเพลง เป็นกริยาแท้ ที่มีประธานเป็นของตัวเอง ในทำนองเดียวกันเมื่อเราเติมคำนามการกประธานให้กับ กริยา หลง และ เดินร่ำ ในข้อ (3ข) และ (4ข) เราพบว่ากริยาทั้งสอง เป็นกริยาแท้

(3) ข ฉันรัก และฉันหลงแมวตัวนี้

(4) ข นื่องร้องเพลงหรือนื่องเดินร่ำกับเพื่อนๆ

แต่เมื่อพิจารณาประโยค (6) และ (7)

(6) ก นื่องชอบร้องเพลงและเดินร่ำกับเพื่อนๆ

กริยาแท้ กริยาไม่แท้ กริยาไม่แท้

ข *นื่องชอบนื่องร้องเพลงและนื่อง เดินร่ำกับเพื่อนๆ

จะเห็นว่ากริยา ชอบ ใน (6ก) มีประธานคือ นื่อง จึงจัดเป็นกริยาแท้ แต่ กริยา ร้องเพลง และ เดินร่ำ กลับไม่มีประธานของตนเอง เราจึงต้องทดสอบว่ากริยาเหล่านี้เป็นกริยาแท้หรือไม่ ประโยค (6ข) แสดงให้เห็นว่าเราไม่สามารถเติมประธาน นื่อง หน้ากริยา ร้องเพลงหรือ หน้ากริยา เดินร่ำ ได้ ดังนั้น กริยา ร้องเพลง และกริยา เดินร่ำ ใน (6ข) จึงเป็นกริยาไม่แท้เชื่อมต่อกันด้วยคำสันธาน และ ในประโยคซ้อนไม่ใช่ประโยครวม (ดูรายละเอียดชนิดประโยคใน 19)

21.1 ลักษณะเฉพาะของประโยครวม

ประโยครวมปรากฏในหน่วยสร้างไวยากรณ์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนหลักร่วม ประโยครวมมีลักษณะเฉพาะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ส่วนหลักร่วมทุกส่วนเป็นโครงสร้างเดียวกัน 2) ส่วนหลักร่วมแต่ละส่วนสามารถสลับที่กันได้ และ 3) ส่วนหลักร่วมทุกส่วนมีความสมมูลกันทางความหมาย

21.1.1 ส่วนหลักร่วมเป็นโครงสร้างเดียวกัน

ประโยครวมมีส่วนหลักร่วมเป็นโครงสร้างระดับเดียวกัน ได้แก่ ส่วนหลักร่วมเป็นกริยา หรือ ส่วนหลักร่วมเป็นประโยค

ส่วนหลักร่วมเป็นกริยา

ส่วนหลักร่วมของประโยครวมอาจเป็นกริยาได้ โดยประโยครวมจะมีกริยาแท้มากกว่า 1 ตัวเป็นส่วนหลัก และกริยาเหล่านี้ปรากฏในประโยคที่ใช้คำนามการกประธานร่วมกัน ทั้งนี้เราสามารถใส่คำนามการกประธานทางซ้ายมือของกริยาได้ ทำให้เป็นโครงสร้างระดับประโยคโดยความหมายไม่เปลี่ยนไป ดังแสดงใน (8) - (10)

- (8) ก ฉันคิดใจและชนลูกชู้ที่เห็นภาพนี้
 ข ฉันคิดใจและฉันชนลูกชู้ที่เห็นภาพนี้
- (9) ก เธอจะเดินหรือขับรถไปหน้าหมู่บ้าน
 ข เธอจะเดินหรือเธอจะขับรถไปหน้าหมู่บ้าน
- (10) ก ฉันคิดอย่างหนึ่งแต่พูดอีกอย่างหนึ่ง
 ข ฉันคิดอย่างหนึ่งแต่ฉันพูดอีกอย่างหนึ่ง

ส่วนหลักร่วมเป็นประโยค

ส่วนหลักร่วมของประโยครวมอาจเป็นประโยค ส่วนหลักร่วมแต่ละส่วนจะประกอบด้วยประธานและกริยาของตัวเอง ดังแสดงใน (11ก) - (13ก) โดยคำนามการกประธานอาจเป็นตัวเดียวกันก็ได้ ดัง (8ข) - (10ข)

- (11) ก ฉันวางแผนและน้องปฏิบัติ
- (12) ก ชาวบ้านต้องการขายที่ดินนี้หรือคุณต้องการซื้อที่ดินนี้กันแน่
- (13) ก พี่คนโตชอบเล่นกีฬาแต่น้องคนเล็กชอบเล่นดนตรี

21.1.2 ส่วนหลักร่วมแต่ละส่วนสามารถสลับที่กันได้

ส่วนหลักร่วมแต่ละส่วนในประโยครวมสามารถสลับที่กันได้โดยไม่เปลี่ยนความหมาย ดังตัวอย่าง (11ข) - (13ข) และ (16)

- (11) ข น้องปฏิบัติและฉันวางแผน
- (12) ข คุณต้องการซื้อที่ดินนี้หรือชาวบ้านต้องการขายที่ดินนี้กันแน่
- (13) ข น้องคนเล็กชอบเล่นดนตรีแต่พี่คนโตชอบเล่นกีฬา
- (16) ก นอนหงายไม่ได้ และก้นนอนกว่าไม่ได้

ข นอนกว่าไม่ได้และก็นอนหงายไม่ได้

21.1.3 ส่วนหลักร่วมทุกส่วนมีความสมดุล

ส่วนหลักร่วมทุกส่วนในประโยครวมต้องมีความสมดุลทางความความหมาย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 19)

- (17) ผลสุก [มีรสเปรี้ยว] และ [มีกลิ่นหอมมากกว่าพันธุ์สีเหลือง]
- (18) ทุกคน [มุ่งมั่น] และ [ตั้งใจ] ฝึกซ้อมกันอย่างเต็มที่
- (19) ทางการแพทย์มีวิธีการรักษาโดยใช้ไฟช็อตนะแต่ว่าคุณพ่อคุณแม่ไม่ต้องตกใจ
- (20) เขาเอาไปเลี้ยง เขาก็เลี้ยงดี แต่เขาไม่ได้อยู่ในห้องแอร์ เราก็สงสาร

ในประโยค (17) – (18) ส่วนหลักร่วมทั้งสองส่วนเป็นกริยาที่มีความสมดุลกันทางความหมาย จึงเป็นประโยครวม แต่ในประโยค (19) – (20) ส่วนหลักร่วมสองส่วนไม่มีความสมดุลทางความหมาย ดังนั้นจึงไม่ใช่ประโยครวม แต่เป็นประโยคเดียวที่มีการเชื่อมความต่อกันด้วยคำวิเศษณ์ แต่ และ แต่ว่า ในระดับสัมพันธ์สาร

21.2 ชนิดของประโยครวม

ประโยครวมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประโยครวมที่ปรากฏร่วมกับคำสันธาน และ ประโยครวมไร้คำสันธาน

21.2.1 ประโยครวมที่ปรากฏร่วมกับคำสันธาน

ประโยครวมส่วนใหญ่ในภาษาไทยปรากฏร่วมกับคำสันธาน แบ่งชนิดของประโยครวมตามลักษณะของคำสันธานเป็น 4 ชนิด ตามลักษณะคำสันธาน คือ ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความคล้อยตามกัน ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความขัดแย้งกัน ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความทางเลือก และส่วนหลักร่วมข้อความบ่งชี้ โดยส่วนหลักร่วมทุกส่วนสามารถสลับที่กันได้

ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความคล้อยตามกัน

ส่วนหลักร่วมที่เป็นข้อความคล้อยตามกัน มักเชื่อมด้วยคำสันธาน และ

- (21) ก รัฐบาลจะขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพชลประทานโดยฟนฟูและขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ

- ข รัฐบาลจะเพิ่มประสิทธิภาพชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติและขยายพื้นที่ชลประทาน
- (22) ก เพื่อช่วยกันหาเงินเลี้ยงครอบครัว แม่รับจ้างซักผ้าและลูกรับจ้างล้างจาน
- ข เพื่อช่วยกันหาเงินเลี้ยงครอบครัว ลูกรับจ้างล้างจานและแม่รับจ้างซักผ้า

ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความขัดแย้งกัน

ส่วนหลักร่วมที่เป็นข้อความขัดแย้งกัน มักเชื่อมด้วยคำสันธาน แต่

- (23) ก ธีระพูดกับฉันอย่างหนึ่งแต่น้องของเขากลับพูดอีกอย่างหนึ่ง
- ข น้องของเขากลับพูดอย่างหนึ่งแต่ธีระพูดกับฉันอย่างหนึ่ง
- (24) ก คุณพ่ออยากรับประทานอาหารญี่ปุ่นแต่คุณแม่อยากรับประทานอาหารอิตาเลียน
- ข คุณแม่อยากรับประทานอาหารอิตาเลียนแต่คุณพ่ออยากรับประทานอาหารญี่ปุ่น

ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความทางเลือก

ส่วนหลักร่วมที่เป็นข้อความทางเลือก มักเชื่อมด้วยคำสันธาน หรือ

- (25) ก ก้านันผู้ใหญ่ว่านบ้านป้องกันหรือจัดทำแนวป้องกันไฟลุกลามเข้าป่า
- ข ก้านันผู้ใหญ่ว่านจัดทำแนวป้องกันหรือป้องกันไฟลุกลามเข้าป่า

ส่วนหลักร่วมเป็นข้อความบ่งชี้

ส่วนหลักร่วมที่เป็นข้อความบ่งชี้ เชื่อมด้วยคำสันธาน คือ

- (26) ก สาเหตุในเบื้องต้นตั้งไว้ 2 ประเด็น คือ เรื่องการเมืองท้องถิ่น หรือ เรื่องส่วนตัว
- ข เรื่องการเมืองท้องถิ่น หรือ เรื่องส่วนตัว คือ สาเหตุในเบื้องต้นตั้งไว้ 2 ประเด็น

21.2.2 ประโยครวมไว้คำสันธาน

ประโยคความรวมไว้คำสันธาน ประกอบด้วย ส่วนหลักร่วมไม่น้อยกว่าสองส่วน โดยไม่ปรากฏคำสันธานในส่วนหลัก ดังตัวอย่าง (27) และ (28)

- (27) ก บางคน [มีกติกกระตูด] [มีผู้กระจ่าย]
- (28) ก [นั่งก็เจ็บ] [นอนก็ปวด]
- (29) ก เรา [กินวิตามิน] [กินอาหารเสริม] [กินยา] มากี่เปล่า

เนื่องจากประโยครวมไว้คำสันธาน ไม่มีคำสันธานปรากฏ จึงอาจทำให้สับสนระหว่าง ประโยครวม และ กริยาเรียง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ได้ชี้ให้เห็นว่าหากกริยาเหล่านี้ปรากฏในประโยครวมจะต้องสามารถเติมคำสันธาน และ ได้โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยน และส่วนหลักร่วมสามารถสลับที่กันได้ตัวอย่าง อิศระ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่บทที่ 19) ประโยค (27) และ (28) เป็นประโยครวมเพราะสามารถเติม และ ได้ใน (27ข) และ (28ข) (29ข) และสามารถสลับที่ส่วนหลักร่วม ดังแสดงใน (27ค) และ (28ค) (29ค)

- (27) ข บางคน [มีก๊ิกกระรูด] และ [มีผู้กระเจาย]
 ค บางคน [มีผู้กระเจาย] [มีก๊ิกกระรูด]
 (28) ข [นั่งก็เจ็บ] และ [นอนก็ปวด]
 ค [นอนก็ปวด] [นั่งก็เจ็บ]
 (29) ข เรา [กินวิตามิน] [กินอาหารเสริม] และ [กินยา] มากี่เปล่า
 ค เรา [กินอาหารเสริม] [กินยา] [กินวิตามิน] มากี่เปล่า

แต่เมื่อเราทดสอบกับประโยคที่มีกริยาเรียงใน (30) และ สัมพันธสารใน (31) จะได้ผลแตกต่างกัน

- (30) ก ผมอยากพักผ่อนสองสามชั่วโมง
 ข *ผมอยากและพักผ่อนสองสามชั่วโมง
 ค *ผมพักผ่อนสองสามชั่วโมงและอยาก
 (31) ก เขาหยิบโทรศัพท์ กดไป 191 ทันที
 ข เขาหยิบโทรศัพท์ และกดไป 191 ทันที
 ค *เขากดไป 191 ทันที และ หยิบโทรศัพท์

จะเห็นได้ว่ากริยาเรียงใน (30) ไม่สามารถเติม และ และไม่สามารถสลับที่ข้อความได้ และหากส่วนที่ปรากฏเป็นสัมพันธสารจะปรากฏข้อความที่ต่อเนื่อง ดัง (31) ซึ่งแม้จะสามารถเติม และ ได้ คำว่า และ ในประโยค (31) จัดเป็นคำวิเศษณ์เชื่อมความระดับสัมพันธสาร นอกจากนี้ (31ค) ยังแสดงให้เห็นว่าข้อความในสัมพันธสารไม่สามารถสลับที่กันได้เลย

ในบทนี้ได้กล่าวถึงประโยครวมในภาษาไทย ซึ่งประกอบส่วนหลักและส่วนหลักร่วม โดยส่วนหลักร่วมจะเป็นกริยาแท้หรือประโยคเดียวไม่น้อยกว่าสองส่วน ประโยครวมแบ่งเป็นสองชนิดคือ ประโยครวมที่ปรากฏร่วมกับคำสันธาน และประโยครวมไว้สันธาน

บทที่ 22

ประโยคซ้อน

กิตติมา อินทรมพรรย์

ประโยคซ้อน (Complex Sentence) หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วย मुख्यประโยค และอนุประโยค เชื่อมเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคต่างๆ เช่น ที่ เป็นตัวบ่งชี้คุณา ประโยค ว่า เป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มกริยา ทั้งนี้ประโยคซ้อนจัดเป็นประเภทหนึ่งของประโยคซับซ้อน (ดูรายละเอียดในบทที่ 19) ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

- (1) ก หนังสือที่ฉันยืมเธอไปวางอยู่ที่นี้แล้ว
ข หนังสือวางอยู่ที่นี้แล้ว
ค ที่เธอยืมฉันไป

ประโยค (1ก) เป็นประโยคคุณาประโยคที่มี ที่ เป็นตัวบ่งชี้ ส่วน (1ก) ประกอบด้วยประโยคหลักหรือ मुख्यประโยค (1ข) และมีอนุประโยค (1ค) มาขยายประธาน

22.1 ลักษณะเฉพาะของประโยคซ้อน

ประโยคซ้อนมีลักษณะที่แตกต่างจากประโยคกริยาเรียง และประโยครวม คือ การปรากฏตัวบ่งชี้ประโยคซ้อน และการย้ายที่ของตัวบ่งชี้ประโยคซ้อนพร้อมอนุประโยคที่ตามมา

22.1.1 การปรากฏตัวบ่งชี้ประโยคซ้อน

ประโยคซ้อนปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ประโยคซ้อน ประโยคซ้อนแต่ละประเภทจะมีตัวบ่งชี้แตกต่างกัน ดังนี้

ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม ที่ ว่า ที่ว่า

- (2) การที่เราจะรักใครสักคนเราไม่จำเป็นต้องหาเหตุผลว่าทำไม
(3) เขาถูกบีบให้ลาออกด้วยข้อกล่าวหาว่าทุจริตในหน้าที่
(4) ข้ออ้างที่ว่าเขาไม่สบายฟังไม่ขึ้น

ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มกริยา ที่

- (5) ฉันดีใจที่เธอมาทันเวลา
- (6) ฉันเสียใจที่เธอมาช้าไป

ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มกริยา ว่า

- (7) อยากทราบว่าว่าท่านประธานจะกลับมาวันไหน
- (8) ไม่มีใครคิดว่าเขาจะทำเช่นนั้น

ตัวบ่งชี้คุณาอนุประโยค ที่ ซึ่ง อัน

- (9) อันนี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐมาก
- (10) ไวรัสตับอักเสบเป็นโรคที่บ้านเราพบไม่มากนัก
- (11) ความผิดปกติของกลไกการผลิตเลือดในร่างกายซึ่งอาจจะเกิดได้จากการได้รับสารกัมมันตภาพรังสี หรือสารเคมีบางอย่างจนทำให้กลไกการสร้างเลือดในร่างกายผิดปกติ
- (12) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีอะไรบ้าง

ตัวบ่งชี้วิเศษนาอนุประโยค

- (13) ก อาการเหล่านี้จะหายไปเมื่อเธอมีอายุมากขึ้น
- (14) ก แม้จะพ่ายแพ้ในปีนี้ เธอยังมุ่งมั่นฝึกซ้อมต่อไป
- (15) ก ถ้านักเรียนคนไหนสอบได้ที่ 1 โรงเรียนจะให้ทุนเรียนภาษาฟรี 1 ปี

22.1.2 การย้ายที่ของตัวบ่งชี้ประโยคซ้อนพร้อมอนุประโยคที่ตามมา

ในประโยคซ้อนประเภทวิเศษนาอนุประโยค ตัวบ่งชี้วิเศษนาอนุประโยคพร้อมอนุประโยคที่ตามมา สามารถย้ายที่ได้ เช่น ตัวอย่าง (16ข) (17ข) และ (18ข)

ตัวบ่งชี้วิเศษนาอนุประโยค

- (16) ข เมื่อเธอมีอายุมากขึ้น อาการเหล่านี้จะหายไป
- (17) ข เธอยังมุ่งมั่นฝึกซ้อมต่อไป แม้จะพ่ายแพ้ในปีนี้
- (18) ข โรงเรียนจะให้ทุนเรียนภาษาฟรี 1 ปี ถ้านักเรียนคนไหนสอบได้ที่ 1

ความสามารถในการย้ายที่อนุประโยคพร้อมตัวบ่งชี้ที่มีเฉพาะวิเศษณานุประโยคเท่านั้น คำเชื่อมประเภทอื่นๆ ไม่สามารถย้ายที่ได้

- (19) ก ล้างจานแล้ว ไปล้างรถ
 ข *ล้างรถแล้ว ไปล้างจาน
- (20) ก ระหว่างคอยลูกเรียนพิเศษ ฉันนั่งวงเล่ยผลอยหลับไป
 ข *ระหว่างคอยลูกเรียนพิเศษ เล่ยผลอยหลับไป ฉันนั่งวง

ประโยค (19ข) (20ข) แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อม แล้ว และ เลข ไม่ใช่ตัวบ่งชี้วิเศษณานุประโยค เนื่องจากไม่สามารถย้ายที่ได้ แต่คำวิเศษณ์ซึ่งเชื่อมข้อความต่อเนื่องในระดับสัมพันธ์สาร

22.2 ประเภทของประโยคซ้อน

ประโยคซ้อนสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะของอนุประโยคที่ปรากฏร่วม ได้แก่ อนุประโยคเติมเต็ม คุณานุประโยค และวิเศษณานุประโยค

22.2.1 อนุประโยคเติมเต็ม (Complement Clause / Sentential Complement)

อนุประโยคเติมเต็ม หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่มีลักษณะเป็นประโยค แบ่งเป็นประเภทย่อยตามลักษณะของส่วนเติมเต็ม ได้แก่ อนุประโยคเติมเต็มนาม และอนุประโยคเติมเต็มกริยา (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ บทที่ 23)

ก อนุประโยคเติมเต็มนาม (Noun Complement)

อนุประโยคเติมเต็มนาม (Noun Complement) หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่นำหน้าด้วยคำนาม เช่น เรื่อง ข่าวนั้น ที่ ซึ่งตามด้วยประโยคหรือกริยาแท้

- (21) ฉันได้ยื่นข่าวลือว่า ฟิงก็ย้ายค่ายสังกัดแล้ว
- (22) ฉันอยากรู้เรื่องที่ว่า ใครเป็นคนรับผิดชอบฉบับนั้น
- (23) การที่จะบำเพ็ญกรณีสรรสร้างสมบุญกุศล เพื่อให้หลุดพ้นจากบ่วงกรรมและความบาปทั้งปวงนั้น ควรทำอย่างไร

ข อนุประโยคเติมเต็มกริยา (Verb Complement)

อนุประโยคเติมเต็มกริยา (Verb Complement) หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่เป็นกริยาหรือประโยค มักนำหน้าด้วยตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ หรือ ว่า

(24) เขาตัดสินใจว่าเขาจะไปเรียนต่อที่อังกฤษ

(25) ฉันดีใจที่เธอได้รับรางวัล

(26) ฉันตัดสินใจที่จะไปอังกฤษ

22.2.2 คุณาอนุประโยค (Relative Clause)

คุณาอนุประโยค (Relative Clause) หมายถึง อนุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ ที่ ซึ่ง อัน นำหน้า โดยอนุประโยคนี้ทำหน้าที่ขยายนามวลี (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ บทที่ 23)

(27) บุรุษไปรษณีย์ที่มาส่งจดหมายเมื่อวานมาแล้ว

ประโยค (27) ประกอบด้วยประโยคย่อย 2 ประโยค ประโยค ก. เป็นประโยคหลัก โดยมีประโยค ข. มาขยายประธาน ดังนี้

ก บุรุษไปรษณีย์มาแล้ว

ข บุรุษไปรษณีย์มาส่งจดหมายเมื่อวาน

(28) เศรษฐีคนหนึ่งซึ่งมีภรรยา 4 คน อยากทดสอบว่าภรรยาคนไหนรักเขาจริง

ประโยค (28) ประกอบด้วยประโยคย่อย 2 ประโยค ประโยค ก. เป็นประโยคหลัก โดยมีประโยค ข. มาขยายประธาน ดังนี้

ก เศรษฐีคนหนึ่งอยากทดสอบว่าภรรยาคนไหนรักเขาจริง

ข เศรษฐีคนหนึ่งมีภรรยา 4 คน

(29) ฉันชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการ

ประโยค (29) ประกอบด้วยประโยคย่อย 2 ประโยค ประโยค ก. เป็นประโยคหลัก โดยมีประโยค ข. มาขยายกรรม ดังนี้

ก ฉันชอบทุกโครงการ

ข โครงการเนื่องมาจากพระราชดำริ

22.2.3 วิเศษณานุประโยค (Adverbial Clause)

วิเศษณานุประโยค (adverbial clause) หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์ กล่าวคือ ทำหน้าที่ขยายกริยาในประโยคหลัก ประกอบด้วยบุพบท เช่น เมื่อ ถ้า แม้ว่า ตามด้วยประโยค

วิเศษณานุประโยคพร้อมด้วยตัวบ่งชี้สามารถปรากฏที่ต้นประโยคหรือกลางประโยคก็ได้ ดังแสดงใน (30ก - ข) ทั้งนี้ตัวบ่งชี้วิเศษณานุประโยคไม่สามารถตัดออกได้ ดังแสดงใน (30ค)

- (30) ก เมื่อลูกป่วย แม่คอยดูแลตลอดคืน
 ข แม่คอยดูแลตลอดคืนเมื่อลูกป่วย
 ค *แม่คอยดูแลตลอดคืน ลูกป่วย

เราสามารถแบ่งวิเศษณานุประโยคเป็นประเภทย่อยตามความหมาย คือ วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเหตุ วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย วิเศษณานุประโยคบ่งบอกผล วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเงื่อนไข และ วิเศษณานุประโยคบ่งบอกความขัดแย้ง

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเวลา เช่น เมื่อ พอ ครั้น ก่อน หลัง

- (31) เมื่อมีการชุมนุมเช่นนี้เกิดขึ้น ก็ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์
 (32) ปรับแสงก็เปลี่ยนเสียง ครั้นสิ้นเสียงก็อับเสียง
 (33) กรุณาปิดไฟก่อนออกจากห้อง

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเหตุ

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเหตุ นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเหตุ เช่น เพราะ เนื่องจาก

- (34) เขามาสายเพราะรถติด
 (35) ระบบเน็ตเวิร์กล่มเนื่องจากเกิดปัญหาการคำนวณวันผิดพลาด

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเป้าหมาย เพื่อ

- (36) เธอต้องทำงานเพื่อจะได้ช่วยค่าเล่าเรียนลูก

วิเศษณานุประโยคบอกผล

วิเศษณานุประโยคบอกผล นำหน้าด้วยบุพบทบอกเป้าหมาย จน จนกระทั่ง

- (37) ฉันจะรักเธอจนฉันสิ้นลมหายใจ
(38) เธอต้องรอจนกระทั่งการดาวน์โหลดสิ้นสุด

วิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข

วิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข นำหน้าด้วยบุพบทระบุเงื่อนไข ถ้า หาก

- (39) ถ้าคุณแน่ อย่าแพ้เด็กประถม
(40) หากไม่มีการเลือกตั้ง สังคมไทยก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย

วิเศษณานุประโยคบอกความขัดแย้ง

วิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข นำหน้าด้วยบุพบทระบุความขัดแย้ง เช่น แม้ แม้ว่า

- (41) แม้จะลำบากสักเพียงไร ฉันก็จะยืนหยัดเพื่อเธอ
(42) เธอควรให้โอกาสเขา แม้ว่าเธอจะไม่ต้องการเห็นหน้าเขาก็ตาม

บทนี้ได้กล่าวถึงภาพรวมของประโยคซ้อนในภาษาไทย ประโยคซ้อนสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ อนุประโยคเติมเต็ม คุณานุประโยค และ วิเศษณานุประโยค ในบทที่ 23 เราจะกล่าวถึงอนุประโยคเติมเต็มและคุณานุประโยค โดยละเอียด

บทที่ 23

คุณานุประโยค และ อนุประโยคเติมเต็ม

กิตติมา อินทรมพรรย์

คุณานุประโยค และอนุประโยคเติมเต็ม ต่างเป็นประเภทหนึ่งของประโยคซ้อนในภาษาไทย ประโยคซ้อนทั้งสองประเภทนี้แตกต่างกันในด้านการปรากฏร่วมกับคำหลัก ในขณะที่อนุประโยคเติมเต็มเป็นส่วนจำเป็นสำหรับคำหลัก ไม่สามารถตัดออกได้เลย ส่วนคุณานุประโยคเป็นส่วนขยายและไม่ใช้สิ่งจำเป็นสำหรับคำหลัก จึงสามารถตัดออกได้

23.1 คุณานุประโยค

มีนักภาษาศาสตร์ภาษาไทยจำนวนหนึ่งได้ศึกษาคุณานุประโยคอย่างลึกซึ้ง แต่มีขอบเขตการศึกษาต่างๆ กัน ในขณะที่งานของทุกท่านครอบคลุมการโครงสร้างคุณานุประโยคที่ขยายนาม บางท่านได้รวมส่วนเติมเต็มนามที่เรียกว่า Noun Complement (Sornhiran 1978, เมธาวี 2524) ด้วย นอกจากนี้ นักภาษาศาสตร์บางยังได้รวมคุณานุประโยคแบบที่ขยายความทั้งหมด ที่เรียกกันว่า Sentential Relative Clause (Eckniyom 1974, Sornhiran 1978) ดังตัวอย่างประโยค (3) อยู่ในการศึกษาคุณานุประโยคด้วย

ในงานวิจัยนี้ คุณานุประโยค (Relative clause) หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนามวลีที่มาข้างหน้า มักปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้หรือประธานสรรพนาม ที่ ซึ่ง อัน และมีค่านามที่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับค่านามที่ถูกขยาย หายไป หรือถูกแทนที่ด้วยสรรพนาม เช่น

- (1) ก อย่าลืมเอาเสื้อผ้า [ที่เธอต้องการซัก ___] ใส่ในตะกร้า
 ข อย่าลืมเอาเสื้อผ้า [ที่เธอต้องการซัก มัน] ใส่ในตะกร้า
- (2) คืนบนเขาพังทลายลง [ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 20 ศพ]

ด้วยคำจำกัดความที่ว่าคุณานุประโยคต้องเป็นประโยคที่ทำหน้าที่ขยายค่านาม ตัวอย่างข้อ(2) ซึ่งประโยคหลักถูกขยาย จึงไม่จัดอยู่ในคุณานุประโยคที่จะกล่าวถึงในที่นี้ และเนื่องจากคุณานุประโยคจะต้องมีค่านามที่หายไปหรือแทนที่ด้วยสรรพนาม คุณานุประโยคในที่นี้จึงไม่รวมส่วนเติมเต็มนาม

ทั้งนี้ปราณี กุลละวณิชย์ (2549:38) ได้ให้คำจำกัดความคุณานุประโยคไว้โดยละเอียดดังนี้

คุณานุประโยค คือ ประโยคที่ฝังตัว (embedded sentence) อยู่ในประโยคใหญ่ ประโยคที่ฝังตัวนี้จะทำหน้าที่ขยายคำนามที่อยู่ข้างหน้ามัน ในทางโครงสร้าง คุณานุประโยคหรือประโยคที่ฝังตัวนี้จะมีอาร์กิวเมนต์หรือคำนามตัวหนึ่งหายไป และคำนามที่หายไปนี้จะมีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามที่มันขยาย ในบางกรณี อาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในคุณานุประโยคอาจถูกแทนด้วยบุรุษสรรพนาม

ตัวอย่าง

- (1) *อย่าลืมเอาเสื้อผ้าที่เธอต้องการซักใส่ในตะกร้า*

ประโยคนี้ประกอบด้วย 2 อนุประโยค ข้อ ค. เป็นประโยคหลัก และ ง. เป็นอนุประโยค

ค. อย่าลืมเอาเสื้อผ้าใส่ในตะกร้า

ง. เธอต้องการซักเสื้อผ้า

ประโยค (1) จึงมีโครงสร้างความซ้อนดังนี้

[อย่าลืมเอาเสื้อผ้า_i [S ที่เธอต้องการซัก_i ___] ใส่ในตะกร้า]

ที่เธอต้องการซัก เป็นคุณานุประโยค ขยายคำนาม *เสื้อผ้า* โดยมีตัวบ่งชี้ *ที่* เป็นคำเชื่อม เราจะพบว่าคุณานุประโยคนี้จะมีคำนามส่วนใดส่วนหนึ่งหายไป เช่น ประธานหรือกรรมซึ่งอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกับคำนามหลักหรือบางครั้งอาจใช้สรรพนาม มัน แทน

[อย่าลืมเอาเสื้อผ้า_i [S ที่เธอต้องการซักมัน_i] ใส่ในตะกร้า]

เราสามารถสรุปลักษณะของคุณานุประโยคในภาษาไทยได้ดังนี้

- 1) เป็นประโยคที่ฝังตัวอยู่ในประโยคหลักทำให้เกิดประโยคซับซ้อน
- 2) เป็นอนุประโยคที่ตามหลังคำนามหลักที่มันขยาย [นาม + [ที่ / ซึ่ง / อัน + ประโยค] ตามแบบลักษณะภาษา คุณานุประโยคในภาษาไทยจึงจัดเป็นคุณานุประโยคที่ตามหลังคำนามหลัก (post-nominal relative clause สอดคล้องกับโครงสร้างนามวลีในภาษาไทย ที่มีส่วนขยายตามหลังคำหลัก
- 3) เป็นประโยคที่เชื่อมด้วยคำเชื่อม *ที่* *ซึ่ง* *อัน*
- 4) อาจเป็นประโยคที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ คำนาม (argument) ที่ทำหน้าที่ประธานหรือกรรมของคุณานุประโยคอาจไม่ปรากฏ

- 5) คำนาม (argument) ที่มีการอ้างอิงตัวเดียวกับคำนามหลักที่ถูกขยายอาจถูกแทนที่ด้วยบุรุษสรรพนาม (Resumptive pronoun)

ตัวอย่างที่ (3ก) และ (4ก) แสดงให้เห็นว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคที่ไม่สมบูรณ์ ประธานและกรรมของกริยาในคุณานุประโยคที่มีการอ้างอิงตัวเดียวกับคำนามหลักไม่ปรากฏ แต่สามารถแทนด้วยสรรพนามใน (3ข) และ (4ข)

- (3) ก เก้าอี้_i [ที่ _____i มีพนักพิงสูง]
 ข เก้าอี้ [ที่มันมีพนักพิงสูง]
 (4) ก เสื้อผ้า_i [ที่เธอต้องการซัก _____i]
 ข เสื้อผ้า [ที่เธอต้องการซักมัน]

23.1.1 ประเภทของคุณานุประโยคในภาษาไทย

คุณานุประโยคสามารถแบ่งเป็นสองประเภทคือ คุณานุประโยคแบบเจาะจง และคุณานุประโยคแบบไม่เจาะจง

ก คุณานุประโยคเจาะจง (Restrictive Relative Clause)

คุณานุประโยคเจาะจง (Restrictive Relative Clause) หมายถึง อนุประโยคเจาะจงคำนามที่มันขยาย โดยมีพันธะสรรพนาม ที่ นำหน้า ในภาษาไทยคุณานุประโยคที่พบมักเป็นคุณานุประโยคแบบเจาะจง โดยมีคำเชื่อม ที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (5) ฉันชอบแม่ไก่ตัวที่มีคอและขายาวกว่าใคร
 (6) สัตว์เล็กสัตว์น้อยที่หลงเหลือก็กระจัดกระจายสูญหายไป

ในข้อ (5) ผู้พูดเจาะจงเลือกแม่ไก่ที่มีคอและขายาวกว่าใคร ไม่ใช่แม่ไก่ทุกตัว และ ในข้อ (6) ไม่ใช่สัตว์ทั้งหมดหลงเหลืออยู่ แต่เจาะจงว่าสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่หลงเหลืออยู่

ปราณี (2549 : 50) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า คำเชื่อม ที่ และ ซึ่ง สามารถใช้แทนที่กันได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนหากคำนามหลักเป็นสิ่งเดียวที่รับรู้กันโดยทั่วไป ไม่ว่าใช้คำเชื่อมใดก็จะไม่ทำให้ความชัดเจนเจาะจงเปลี่ยนแปลง เช่น

- (7) อาจารย์กาญจนา [ที่/ซึ่ง ใครๆ ก็รู้จัก] เป็นครูที่เก่งคนหนึ่ง

(ตัวอย่างที่ 54 จาก ปรานี 2549 : 50)

ข คุณานุประโยคไม่เจาะจง (Non - Restrictive Relative Clause)

คุณานุประโยคไม่เจาะจง (Non - Restrictive Relative Clause) หมายถึง อนุประโยคที่เสริมคำนามที่มันขยาย อาจมีมีประพันธสรพนาม ซึ่ง อัน นำหน้า (Ekniyom 1971) หรือไม่มีคำเชื่อมใดๆ ก็ได้ ดังตัวอย่างที่ (9) (ปรานี 2549) ทั้งนี้เราสามารถแยกคุณานุประโยคประเภทนี้จากประเภทแรกด้วยการหยุด (pause) หรือ ใช้ทำนองเสียง (intonation) (Suktrakul 1975 อ้างถึงใน อมรา 2549 : 35) เนื่องจากภาษาไทยไม่นิยมการใช้เครื่องหมายวรรคตอน , ในการแยกระหว่างคำนามหลักและส่วนขยาย

(8) *ไม่ได้มีข้อกำหนดไว้ว่ากิจธุระ [อันจำเป็น] คืออะไรบ้าง*

(9) *เสื้อ [เขาซื้อ _ มาจากภูเก็ต] สวยดี* (ตัวอย่างที่ 50ข จาก ปรานี 2549 : 47)

23.1.2 การสร้างคุณานุประโยคในภาษาไทย

การสร้างคุณานุประโยคในภาษาไทยทำได้ 2 วิธีหลัก ได้แก่ การปล่อยให้คำนามที่มีคำอ้างอิงเหมือนคำนามหลักที่ถูกขยายหายไป (Gap Strategy) และ การใช้บุรุษสรรพนามที่อ้างอิงกับคำนามหลักที่ถูกขยาย การใช้ (Pronoun Retention)

ก คุณานุประโยคแบบมีคำนามหายไป (Gap Strategy)

ในคุณานุประโยคแบบมีคำนามหายไป (Gap Strategy) คำนามที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกับคำนามหลักที่ถูกขยายอาจไม่ปรากฏรูป คือ หายไปนั่นเอง คำนามที่หายไปนี้สามารถปรากฏในตำแหน่งต่างๆ ในคุณานุประโยค เอ็ดเวิร์ด คีนาน และ เบอรัลด์ คอมรี (Keenan and Comrie 1977) ได้กล่าวถึง ความเป็นไปได้ที่คำนามลักษณะดังกล่าวจะสามารถปรากฏในคุณานุประโยคในภาษาต่างๆ ดังนี้

ประธาน (Subject) > กรรมตรง (Direct Object) > กรรมรอง (Indirect Object) > กรรมของบุพบท (Oblique) > ความเป็นเจ้าของ (Possessor/ Genitive) และ กรรมของการเปรียบเทียบขึ้นกว่า (Object of Comparison)

ในภาษาไทยนั้นทั้นัน เยาวพัฒน์ (Yaowapat 2005:124) ได้ศึกษาการสร้างคุณานุประโยคในภาษาไทย และพบว่าคำนามที่หายไปของคุณานุประโยคโดยอ้างอิงกับคำนามหลักในภาษาไทยนั้นสามารถปรากฏในตำแหน่งต่างๆ ตาม Accessible Hierarchy ของ Comrie (1977) คือ ประธาน กรรมตรง กรรมรอง และความเป็นเจ้าของ ปรานี (2549:40) ยังพบว่านอกจากประธานและกรรมแล้วภาษาไทยยัง

สามารถใช้คุณานุประโยคกับคำนามบ่งบอกสถานที่ เวลา เครื่องมือ ยังสามารถปรากฏในคุณานุประโยคได้ โดยเสนอให้ใช้การกและอรรถลักษณะของกริยาในคุณานุประโยคในการกำหนดคำนามที่หายไปและหน้าที่ในอนุประโยคดังกล่าว รวมถึงการใช้ข้อมูลทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการตีความอีกด้วย

ภาษาไทยใช้กลวิธีนี้ในการสร้างคุณานุประโยคเป็นหลัก จึงพบทั่วไปทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน จากข้อมูลในอดีตดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงจัดแบ่งหน้าที่ของคำนามที่หายไปของคุณานุประโยคตามรูปการกในไวยากรณ์ศัพท์การก ได้ดังนี้

การกประธาน (Nominative หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Subjects ในคุณานุประโยค

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(10) ก สถานที่ท่องเที่ยว_i [ที่ ___i น่าสนใจกว่านี้] ยังมีอีกมาก

(11) ก เด็ก_i [ที่ ___i เก่งที่สุดในห้อง] อยู่ไหน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(12) ก ช่วยแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว_i [ที่ ___i น่าสนใจ] หน่อย

(13) ก ช่วงนี้นับเป็นช่วงชีวิต_i [ที่ ___i ดีมาก]

(14) ก ฉันอยากจะพบเด็ก_i [ที่ ___i เก่งที่สุดในห้อง]

การกกรรม (Accusative หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากรรมตรง Direct Objects ในคุณานุประโยค

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(15) ก ผ้าปูโต๊ะ_i [ที่เธอใช้ ___i อยู่] ขาดแล้ว

(16) ก ตัวอักษร_i [ที่ฉันเห็น ___i] ใหญ่กว่านี้มาก

(17) ก สุนัข_i [ที่ฉันเห็น ___i] ใหญ่กว่านี้มาก

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(18) ก เลือกหนังสือ_i [ที่เธอชอบ ___i ที่สุด]

(19) ก ใส่ตัวอักษร_i [ที่เธอเห็น ___i] ในช่องนี้

(20) ก อย่าวางสุนัข_i [ที่คุณอุ้ม ___i] บนเตียง

การกผู้เกี่ยวข้อง (Correspondent

ก บ่งบอกผู้ที่เกี่ยวข้อง (กรรมรอง (Indirect Objects ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(21) ก เด็ก_i [ที่เธอให้ขนม ___i] กำลังยื่น โบกมือด้วยความดีใจ

(22) ก เด็ก_i [ที่เธอสอนเลข ___i] มายืนคอยอยู่หน้าบ้าน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(23) ก แม่รู้สึกเอ็นดูเด็ก_i [ที่เธอให้ขนม ___i]

(24) ก ฉันมาส่งเด็ก_i [ที่เธอสอนเลข ___i]

ข บ่งบอกความเป็นเจ้าของ (Possessor / Genitive ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(25) ก คุณเมธี_i [ที่ลูกสาว ___i เป็นเพื่อนสนิทของพินิด] แวะมาอยู่ซ่อมรถข้างบ้าน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(26) ก วันนี้หนูเจอคุณเมธี_i [ที่ลูกสาว ___i เป็นเพื่อนสนิทของพินิด]

ค บ่งบอกเวลา (Time ในคุณานุประโยค) ใช้ขยายกริยา

หน้าที่ของคำนามหลัก : ส่วนขยายของกริยาในประโยค

(27) ก ฉันไปบ้านเพื่อนวัน_i [ที่เธอแวะมา ___i]

การกสถานที่ (Locative ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(28) ก บ้าน_i [ที่เธอไป ___i เมื่อวาน] เป็นบ้านของท่านเจ้าพระยา

(29) ก ร้านอาหาร_i [ที่เราไปทานข้าว ___i เมื่อวาน] เคยเป็นบ้านของท่านเจ้าพระยา

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(30) ก ฉันคิดถึงบ้าน_i [ที่เธอไป ___i เมื่อวาน]

(31) ก ฉันชอบร้านอาหาร_i [ที่เราไปทานข้าว ___i เมื่อวาน]

การกวิธี (Means หรือ การกเครื่องมือในไวยากรณ์การก)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(32) ก ปากกา_i [ที่เธอเขียน ___i] สวยมาก

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(33) ก ฉันชอบปากกา_i [ที่เธอเขียน ___i] มาก

จะเห็นได้ว่าในภาษาไทย คำนามส่วนที่หายไปอ้างอิงถึงคำนามหลักที่ถูกขยายทุกคำ และปรากฏสามารถปรากฏในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมรอง และการแสดงความเป็นเจ้าของ หรือส่วนขยายอื่นๆ

ข คุณานุกรโยคแบบเติมบุรุษสรรพนาม (Pronoun Retention Strategy)

นอกเหนือจากการเว้นช่องว่างให้คำนามที่หายไปอ้างอิงกับคำนามหลักแล้ว คุณานุกรโยคในภาษาไทยยังใช้กลวิธีในการแทนที่ด้วยบุรุษสรรพนามอีกด้วย การเติมบุรุษสรรพนามแทนที่คำนามที่หายไปของคุณานุกรโยคพบมากในภาษาต่างๆ ในโลก เราเรียกปรากฏการณ์นี้ในภาษาอังกฤษว่า Pronoun Retention โดยเรียกคำนามที่แทนที่คำนามที่หายไปในตำแหน่งต่างๆ ในคุณานุกรโยคว่า Resumptive Pronoun

ในภาษาไทยบุรุษสรรพนามสามารถปรากฏในตำแหน่งคำนามที่หายไปของคุณานุกรโยคได้ โดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับคำนามตำแหน่งต่างๆ ในคุณานุกรโยค ดังจะกล่าวโดยละเอียดดังนี้

นัทธชนัน เยาวพัฒน์ (Yaowapat 2005 : 129 , ปรำณี 2549:41) พบว่าการใช้บุรุษสรรพนามในคุณานุกรโยคในภาษาเขียนปรากฏน้อยมาถึน้อยที่สุด และเมื่อศึกษาจากข้อมูลในชีวิตประจำวันและภาษาพูด นัทธชนัน เยาวพัฒน์ (Yaowapat 2005 : 129 – 130) ได้ทดสอบการใช้บุรุษสรรพนาม *เขา* และ *มัน* ในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมรอง และการแสดงความเป็นเจ้าของในคุณานุกรโยค และพบว่าภาษาไทยไม่มีข้อจำกัดในการใช้บุรุษสรรพนามในตำแหน่งดังกล่าว อย่างไรก็ตาม (2549:42) พบการใช้บุรุษสรรพนามเมื่อทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมในคุณานุกรโยคในกรณีที่คำนามหลักทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค แต่จะไม่สามารถใช้บุรุษสรรพนามได้เมื่อคำนามที่หายไปปรากฏในตำแหน่งส่วนขยายของอนุประโยคที่ระบุสถานที่และเวลา

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดสอบการใช้บุรุษสรรพนามในประโยค (10ข) – (33ข) ซึ่งเป็นภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันกับผู้ใช้ภาษาไทยกลุ่มหนึ่ง ผลปรากฏว่า

1. คนส่วนมากยังนิยมและรู้สึกรู้ว่าใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติเมื่อใช้คุณานุกรโยคที่มีช่องว่างหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำนามที่หายไปอ้างอิงกับคำนามหลัก และเลือกที่จะใช้ gap strategy มากกว่าการใช้สรรพนามแทนที่
2. การแทนที่ช่องว่างดังกล่าวด้วยบุรุษสรรพนามพบมากในการเอ่ยอ้างถึงสิ่งไม่มีชีวิต และสามารถใช้บุรุษสรรพนาม *มัน* แทน สิ่งมีชีวิตเช่นคน สามารถแทนด้วยบุรุษสรรพนาม *เขา* หรือ *มัน* ได้ตามสถานการณ์

3. คนส่วนมากรู้สึกที่สามารถใช้บุรุษสรรพนามแทนที่คำนามที่หายไปได้ง่าย เมื่อคำนามหลักทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค และบุรุษสรรพนามเป็นประธาน หรือกรรมตรงของคุณาประโยค อย่างไรก็ตามความถี่และการยอมรับการใช้รูปแบบดังกล่าวยังคงต่ำกว่าการใช้รูปแบบคุณาประโยคที่มีคำนามที่หายไป
4. คนไทยรู้สึกยอมรับการใช้บุรุษสรรพนามแทนที่คำนามที่หายไปได้ง่าย และพึงดูราบรื่นเมื่อสรรพนามปรากฏในตำแหน่งกรรมรองและคำนามแสดงความเป็นเจ้าของ เมื่อคำนามหลักทำหน้าที่ประธานของประโยค
5. คนไทยไม่ยอมรับการใช้บุรุษสรรพนามแทนที่คำนามที่หายไปเมื่อคำนามที่หายไปประนุกรกสถานที่ การกวิธี หรือการขยายความอื่นๆ

ลักษณะการปรากฏของบุรุษสรรพนาม (Resumptive Pronoun) มัน/เขา สามารถแสดงได้ตามตัวอย่างดังนี้

การกประธาน (Nominative หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Subjects ในคุณาประโยค

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

- (10) ข สถานที่ท่องเที่ยว, [ที่ มัน, น่าสนใจกว่านี้] ยังมีอีกมาก
- (11) ข เด็ก, [ที่ *เขา / ? มัน, เก่งที่สุดในห้อง] อยู่ไหน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

- (12) ข ช่วยแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว, [ที่ มัน, น่าสนใจ] หน่อย
- (13) ข ช่วงนี้นับเป็นช่วงชีวิต, [ที่ มัน, ดีมาก]
- (14) ข ฉันอยากจะพบเด็ก, [ที่ *เขา / ? มัน, เก่งที่สุดในห้อง]

การกกรรม (Accusative หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากรรมตรง Direct Objects ในคุณาประโยค

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

- (15) ข ผ้าปูโต๊ะ, [ที่เธอใช้*มัน, อยู่] ขาดแล้ว
- (16) ข ตัวอักษร, [ที่ฉันเห็น*มัน,] ใหญ่กว่านี้มาก
- (17) ข สุนัข, [ที่ฉันเห็น *เขา / *มัน,] ใหญ่กว่านี้มาก

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

- (18) ข เลือกรางวัล, [ที่เธอชอบ ?มัน, ที่สุด]

- (19) ข ไล่ตัวอักษร_i [ที่เธอเห็น *มัน_i] ในช่องนี้
- (20) ข อย่างางสนัซ_i [ที่คุณอุ้ม *เขา / *มัน_i] บนเตียง

การกผู้เกี่ยวข้อง (Correspondent)

ก. บ่งบอกผู้ที่เกี่ยวข้อง (กรรมรอง (Indirect Objects ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

- (21) ข เด็ก_i [ที่เธอให้ขนม เขา_i] กำลังยืน โบกมือด้วยความดีใจ
- (22) ข เด็ก_i [ที่เธอสอนเลข เขา_i] มายืนคอยอยู่หน้าบ้าน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรมของกริยาในประโยค

- (23) ข แม่รู้สึกเอ็นดูเด็ก_i [ที่เธอให้ขนม *เขา_i]
- (24) ข ฉันมาส่งเด็ก_i [ที่เธอสอนเลข *เขา_i]

ข. บ่งบอกความเป็นเจ้าของ (Possessor / Genitive ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

- (25) ข คุณเมธี_i [ที่ลูกสาว เขา_i เป็นเพื่อนสนิทของพินิด] แวะมาอยู่ซ่อมรถข้างบ้าน

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

- (26) ข วันนี้หนูเจอคุณเมธี_i [ที่ลูกสาว เขา_i เป็นเพื่อนสนิทของพินิด]

ค. บ่งบอกเวลา (Time ในคุณานุประโยค) ใช้ขยายกริยา

- (27) ข ฉันไปบ้านเพื่อนวัน_i [ที่เธอแวะมา *มัน_i]

การกสถานที่ (Locative ในคุณานุประโยค)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

- (28) ข บ้าน_i [ที่เธอไป *มัน_i เมื่อวาน] เป็นบ้านของท่านเจ้าพระยา
- (29) ข ร้านอาหาร_i [ที่เราไปทานข้าว *มัน_i เมื่อวาน] เคยเป็นบ้านของท่านเจ้าพระยา

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

- (30) ข ฉันคิดถึงบ้าน_i [ที่เธอไป *มัน_i เมื่อวาน]
- (31) ข ฉันชอบร้านอาหาร_i [ที่เราไปทานข้าว *มัน_i เมื่อวาน]

การกวิธี (Means หรือ การกเครื่องมือในไวยากรณ์การก)

หน้าที่ของคำนามหลัก : ประธานของประโยค

(32) ข ปากกา_i [ที่เธอเขียน *มัน_i] สีสวยมาก

หน้าที่ของคำนามหลัก : กรรม ของกริยาในประโยค

(33) ข ฉันชอบปากกา_i [ที่เธอเขียน*มัน_i] มาก

ทั้งนี้ปราณี กุลละวณิช (2549: 43) ระบุว่ากลวิธีการเติมบุรุษสรรพนามนี้จะใช้ได้กับคณานุประโยคเจาะจงเท่านั้น ไม่สามารถใช้ร่วมกับคณานุประโยคไม่เจาะจงในข้อ (34) ได้

(34) ข นักเรียน_i ในห้องนี้ [ซึ่ง ___i ตั้งใจเรียนมาก] คงจะสอบได้ยกชั้น

ข *นักเรียน_i ในห้องนี้ [ซึ่งเขา_i ตั้งใจเรียนมาก] คงจะสอบได้ยกชั้น

(ตัวอย่างที่ 41 จาก ปราณี กุลละวณิช 2549 : 44)

23.1.3 ตัวบ่งชี้ในคณานุประโยค

คณานุประโยคในภาษาไทยมีตัวบ่งชี้คณานุประโยค 3 ตัว ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน แต่ยังมีบางกรณีที่คณานุประโยคสามารถปรากฏได้โดยไม่มีคำเชื่อมเหล่านี้หน้าหน้า

คณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ ที่

ตัวบ่งชี้ ที่ เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงคณานุประโยคเจาะจง พบบ่อยที่สุดในภาษาไทย ใช้ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน

(35) ผมอยากได้ปกเอกสาร [ที่ __ ถอดออกได้]

(36) หนังสือ [ที่เธอยืม __ ฉันไป] อยู่ที่ไหน

คณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ ซึ่ง

คำเชื่อม ซึ่ง เป็นคำเชื่อมในคณานุประโยค เมื่อใช้ในภาษาที่ค่อนข้างเป็นทางการ นักภาษาศาสตร์หลายท่าน (Ekniyom 1971, ปราณี กุลละวณิช (2549) เห็นว่า ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้คณานุประโยคไม่เจาะจง ดังเช่น (37) และ (38) อย่างไรก็ตามเรายังพบคณานุประโยคที่เจาะจงคำนามหลัก ใน (40) - (41)

(37) เราควรหาทางแก้ไขปัญหาความยากจนแก่เกษตรกร [ซึ่ง __ เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ]

(38) เว็บบอร์ด [ซึ่ง __ น่าจะเป็นระบบที่คุ้นเคยกันที่สุด] คงหนีไม่พ้นเว็บบอร์ดของพันทิป

- (39) ข้าวในกระเบื้องเคลือบ [ซึ่ง __ เป็นของแซงก์กง] นุ่มหอมหวานกว่าของฮันซังกง
- (40) บทความนี้เขียนขึ้นโดย จอร์จ คอลลิน [ซึ่ง __ เป็นคาราตลกที่โด่งดัง]
- (41) ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในข้อคิดเห็นต่องานสถาปนิก '49 [ซึ่ง __ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-7 พฤษภาคม 2549]
- (42) เศรษฐีผู้หนึ่ง ซึ่งมีภรรยาถึง 4 คน สงสัยว่าภรรยาคนไหนรักเขามากที่สุด

คุณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ อัน

คำเชื่อมที่ เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงคุณานุประโยคไม่เจาะจง ใช้เชื่อมคำนามซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต พบในภาษาเป็นทางการ เช่น ภาษาธรรมะ และภาษากฎหมาย ดังเช่นตัวอย่าง (42)

- (42) พิพิธภัณฑน์ได้สะสมสิ่ง [อัน __ ทรงคุณค่าทางจิตใจ ทางบุคคล ทางความก้าวหน้า ตลอดจนทางประวัติศาสตร์]

นัทธชนัน (2005) พบว่าในขณะที่คำเชื่อม ที่ และ ซึ่ง ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเลือกใช้นุสรพนามแทนในการสร้างคุณานุประโยค คำเชื่อม อัน ไม่สามารถปรากฏร่วมกับกลวิธีการสร้างคุณานุประโยคแบบเติมบุรุษสรรพนาม ดังแสดงใน (43)

- (43) ก. การทำงานให้สำเร็จลุล่วงต้องอาศัยความเข้าใจ [อัน __ ดีต่อกัน]
- ข. การทำงานให้สำเร็จลุล่วงต้องอาศัยความเข้าใจ [อัน *มัน ดีต่อกัน]

คุณานุประโยคไร้คำเชื่อม (headless relative clause)

นอกจากการใช้ตัวบ่งชี้ในการเชื่อมคุณานุประโยคเข้ากับประโยคหลักแล้ว บางครั้งเราจะพบว่าคุณานุประโยคสามารถปรากฏได้โดยไม่มีคำเชื่อมใดๆ นำหน้าเลย ปรากฏ (2549 : 48) พบว่า คุณานุประโยคในภาษาไทยสามารถละคำเชื่อมได้ ก็ต่อเมื่อเป็นคุณานุประโยคไม่เจาะจง ดังตัวอย่างที่ (9) และ (45)

คุณานุประโยคเจาะจง

- (44) เสื้อ [ที่เขาซื้อ __ มาจากภูเก็ต] สวยดี
- หมายถึงเสื้อตัวใดตัวหนึ่งที่ซื้อมาจากภูเก็ต

คุณานุประโยคไม่เจาะจง

- (9) เสื้อ [เขาซื้อ __ มาจากภูเก็ต] สวยดี (ตัวอย่างที่ 50x จาก ปรากฏกุลละวณิช 2549 : 47)

หมายถึงเสื้อใดก็ได้ที่ซื้อมาจากภูเก็ต

คุณานุประโยคเจาะจง

(45) ก. คน [ที่ __พูดภาษาอังกฤษเก่ง] มักจะเป็นคนหัวดี

หมายถึงการเจาะจงคนที่พูดภาษาอังกฤษเก่ง

คุณานุประโยคไม่เจาะจง

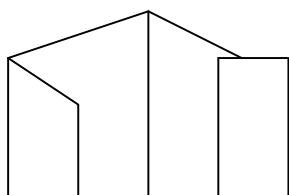
(45) ข. คน [__พูดภาษาอังกฤษเก่ง] มักจะเป็นคนหัวดี (ตัวอย่างที่ 51 ข จาก ปรานี 2549 : 48)

หมายถึงการพูดโดยทั่วไปถึงคนพูดภาษาอังกฤษเก่ง

คุณานุประโยคไม่เจาะจงนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีัญญา เสวตมาลย์ (Savetamalaya 1989) ที่กล่าวถึงการปรากฏของโครงสร้างคุณานุประโยคไว้คำเชื่อม ใน (46)

(46) ผู้หญิง[_ผอม] เสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็ง

ประโยค (46) หมายถึงผู้หญิงทั่วไปที่ผอม ไม่เจาะจงว่าเป็นคนไหน แผนภูมิต้นไม้ไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าคุณานุประโยคไว้คำเชื่อมที่ขยายคำนามการกประธาน ผู้หญิง นี้ประกอบด้วยกริยา ผอม

ผู้หญิง ผอม เสี่ยง ต่อ การเป็นโรคมะเร็ง

+N +V +V +P +N

23.2 อนุประโยคเติมเต็ม (Complement Clause / Sentential Complement)

อนุประโยคเติมเต็ม หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่มีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ มีกริยาแท้ในอนุประโยคนั้น แบ่งเป็นประเภทย่อยตามลักษณะการปรากฏ ได้เป็น 2 ประเภท คือ อนุประโยคเติมเต็มนาม (Noun Complement) อนุประโยคเติมเต็มกริยา (Verb Complement)

23.2.1 อนุประโยคเติมเต็มนาม (Noun Complement)

อนุประโยคเติมเต็มนาม (Noun Complement) หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยประโยคหรือกริยาที่นำหน้าด้วยคำนาม เช่น เรื่อง ข้าว ที่ ในโครงสร้าง [นาม + [ที่ / ว่า / ที่ว่า + ประโยค]] โดยเราสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของอนุประโยคเติมเต็มนามได้ดังนี้

- 1) เป็นประโยคที่ฝังตัวอยู่ในประโยคหลักทำให้เกิดประโยคซับซ้อน
- 2) เป็นอนุประโยคที่ตามหลังคำนามหลัก [N [ที่ / ว่า / ที่ว่า + S]] สอดคล้องกับโครงสร้างนามวลีในภาษาไทย ที่มีส่วนขยายตามหลังคำหลัก
- 3) เป็นอนุประโยคที่นำหน้าด้วยตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ว่า ที่ว่า
- 4) เป็นอนุประโยคที่มีความสมบูรณ์ ไม่มีคำนามใดหายไป

อนุประโยคเติมเต็มนามอาจทำหน้าที่เป็นประธาน ส่วนเติมเต็มของกริยา หรือส่วนเติมเต็มของบุพบทดังนี้

ประธานในประโยค

(47) การที่เราจะรักใครสักคน ไม่จำเป็นต้องหาเหตุผลว่าทำไมจึงรักเขาได้

(48) ประเด็นที่ว่า เด็กเป็นผู้ที่ต้องได้รับการสวัสดิการสังคม มี ข้อพิจารณาอยู่ 4 ประการ
กรรมหรือส่วนเติมเต็มของกริยาในประโยค

(48) เราคงต้องยอมรับความจริงที่ว่า ตำแหน่งเลขานุการยังคงเป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน

(50) หลายคนไม่เข้าใจประเด็นที่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของคนเพียงสองคน

กรรมหรือส่วนเติมเต็มของบุพบทในประโยค

(51) ก. ฉันไม่เห็นด้วยกับการที่เธอจะลาออก

เราจะสังเกตได้ว่านอกเหนือจากคำนาม เช่น ประเด็น ความจริง ที่สามารถเป็นคำนามหลักของส่วนเติมเต็มนามแล้วคำว่า การ ก็จัดเป็นคำนามหลักได้ด้วยเช่นเดียวกันดังแสดงใน (47) และ (51)

23.2.1.1 คำนามหลักของอนุประโยคเติมเต็มนาม

คำนามหลักอาจเป็นคำทั่วไปเช่น ความจริง ความคิด ปัญหา สิ่ง หรือนามธรรมหรือคำที่มีลักษณะเป็นกลาง เช่น เรื่อง การ

(52) คำกล่าวที่ว่า ความสำเร็จที่แท้จริงของการเกิดเป็นคนคือการเลี้ยงดูให้ได้ดี จริงแท้แน่นอน

(53) การที่เขาคิดต่าง ใ้ว่าเขาไม่ดี

(54) เรื่อง ที่เธอจะลาออก ไม่ได้รับการอนุมัติ

23.2.1.2 ตัวนำส่วนเติมเต็มนาม

ในภาษาไทยพบตัวนำส่วนเติมเต็มนาม 3 คำ ได้แก่ ที่ ว่า และ ที่ ว่า ดังนี้

ตัวนำส่วนเติมเต็มนาม ที่

(55) ฉันไม่เห็นด้วยกับการ ที่โลกหมุนรอบตัวเองและรอบดวงอาทิตย์ จะทำให้เกิดสิ่งใด

ตัวนำส่วนเติมเต็มนาม ว่า

(56) จำเลยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเอง

ตัวนำส่วนเติมเต็มนาม ที่ว่า

(57) เป็นความจริงที่ว่าไม่ควรใช้รัฐประหารแก้คอรัปชั่น

สรุปได้ว่า อนุประโยคเติมเต็มนาม คืออนุประโยคที่ขยายคำนามที่มาข้างหน้า อนุประโยคเติมเต็มนามแตกต่างจากอนุประโยคตรงที่ไม่มีช่องว่างหรือคำนามใดหายไป และไม่มีคำนามใดในอนุประโยคอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกับคำนามหลัก อย่างไรก็ตามหากเราพบว่าตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ว่า หรือ ที่ ว่า ที่ไม่ได้ตามหลังคำนาม แต่ตามหลังกริยาหรือบุพบท ส่วนเติมเต็มเหล่านั้นจะไม่นับเป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม แต่เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยา ดังที่จะกล่าวต่อไปในหัวข้อ 23.2.2

23.2.2 อนุประโยคเติมเต็มกริยา (Verb Complement)

อนุประโยคเติมเต็มกริยา (Verb Complement) หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่ประกอบด้วยประโยคหรือกริยาแท้ นำหน้าด้วยกริยาหรือบุพบท ในโครงสร้าง [กริยา/บุพบท + ที่ / ว่า / ที่ว่า + ประโยค] มักนำด้วยตัวนำส่วนเติมเต็ม (Complementizer) เช่น ที่ ว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(58) พ่อแม่ทำงานหนักเพื่อ ที่ลูกจะได้สบาย

(59) ฉันดีใจที่เธอได้รับรางวัล

(60) ผมเกรงว่านาฬิกาเรือนนี้จะเป็นของปลอม

(61) ผมหวังว่าจะมีโอกาสได้รับใช้ท่านอีกนะครับ

โดยเราสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของอนุประโยคเติมเต็มกริยาได้ดังนี้

- 1) เป็นประโยคที่ฝังตัวอยู่ในประโยคหลักทำให้เกิดประโยคซับซ้อน
- 2) เป็นประโยคที่อาจนำหน้าด้วยตัวนำส่วนเติม ที่ ว่า
- 3) ต้องไม่ตามหลังคำนามใดๆ
- 4) เป็นอนุประโยคที่มีความสมบูรณ์ ไม่มีส่วนใดที่จำเป็นต้องอ้างอิงกับส่วนอื่นในประโยค
หายไป ประธานหรือกรรมของประโยคอาจไม่ปรากฏแต่สามารถอ้างอิงหรือเป็นที่เข้าใจตาม
สถานการณ์โดยอาศัยข้อมูลทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

อนุประโยคเติมเต็มกริยาอาจทำหน้าที่เป็นประธาน หรือส่วนเติมเต็มของกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประธานในประโยค

- (62) ที่คุ้นพูดมาพิศหมดเลย

ส่วนเติมเต็มของกริยาในประโยค

- (63) เขาพยายามเข้าใจที่เธอตัดสินใจอย่างนี้
(64) จริงหรือที่ว่าปาไม้เป็นแหล่งต้นไม้ลำธาร

23.2.2.1 เกณฑ์การทดสอบกริยาแท้

อนุประโยคเติมเต็มกริยา เป็นประโยคที่มีความสมบูรณ์ ประกอบด้วย ประธาน กริยา และส่วนเติมเต็ม อย่างไรก็ดี เนื่องจากในภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่กำลังคำนามในตำแหน่งประธานหรือกรรมอาจไม่ปรากฏรูปสืบเนื่องจากสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้ด้วยวิธีการทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และสัมพันธสาร เป็นที่รู้จักกันว่าลักษณะภาษาเช่นนี้เรียกว่า pro-drop language ดังนั้นในระดับวากยสัมพันธ์นี้ เมื่อประธานในประโยคไม่ปรากฏรูป เราจึงจำเป็นต้องทดสอบและยืนยันว่ากริยาในส่วนเติมเต็มกริยานี้เป็นกริยาแท้โดยใช้เกณฑ์ 1) การปรากฏร่วมกับประธาน และ 2) การปรากฏร่วมกับกริยาช่วย ดังต่อไปนี้

การปรากฏร่วมกับประธาน

กริยาแท้ คือ กริยาที่มีประธานเป็นของตัวเอง (Indrambarya 1994; Indrambarya 2005)

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการเรียงลำดับประโยคเป็น ประธาน กริยา และส่วนเติมเต็ม ดังนั้นโดยทั่วไปประธานจะอยู่หน้ากริยา เราจึงสามารถทดสอบโดยการเติมประธานหน้ากริยาที่เราสงสัยได้

อนุประโยคเติมเต็มกริยาที่ปรากฏร่วมกับ ว่า

- (65) ก. เขา บอกฉัน [ว่า __ ไม่อยากไปโรงเรียน]

ข. เขา บอกฉัน [ว่าเขา ไม่อยากไปโรงเรียน]
จะเห็นได้ว่าอนุประโยคเต็มเต็มที่ปรากฏร่วมกับบุพบท ว่า เป็นกริยาแท้

อนุประโยคเต็มเต็มกริยาที่ปรากฏร่วมกับ ที่

(66) ก. เขา ดีใจ [ที่ __ สอบได้ 1]

ข. เขา ดีใจ [ที่น้อง สอบได้ 1]

อนุประโยคเต็มเต็มที่ปรากฏร่วมกับบุพบท ที่ และกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึกในข้อ (66) จัดเป็นกริยาแท้ อย่างไรก็ตาม การทดสอบด้วยการเติมประธานหน้ากริยาแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกกริยาแท้ได้ชัดเจนแน่นอน แต่ในบางสถานการณ์การยอมรับเติมประธานหน้ากริยาในประโยคที่ฝังอยู่ในประโยคอื่นอาจไม่ง่ายนัก ลองพิจารณา (67) – (69)

(67) ก. เขา ตัดสินใจ [ที่ __ จะกลับบ้าน]

ข. *เขา ตัดสินใจ [ที่เขา จะกลับบ้าน]

(68) ก. สมคิดอยาก [ที่ __ จะกินน้ำพริกปลาหุ]

ข. *สมคิดอยาก [ที่เขาจะกินน้ำพริกปลาหุ]

(69) ก. สมคิดหวัง [ที่ __ จะกินน้ำพริกปลาหุ]

ข. *สมคิดหวัง [ที่เขาจะกินน้ำพริกปลาหุ]

การเติมประธานใน (67ข) - (69ข) เมื่อกริยาหลักเป็นกริยาแสดงความตั้งใจและปรารถนาทำให้ประโยคเป็นที่ยอมรับได้น้อย จำเป็นต้องใช้เกณฑ์อื่นประกอบการพิจารณาต่อไป

นอกจากนี้บางครั้งการเติมนามหรือสรรพนามหน้ากริยาที่ปรากฏในประโยคซับซ้อน ก็ยังไม่อาจชี้ขาดได้ว่าคำนั้นเป็นประธานของกริยาที่ตามมาหรือเป็นกรรมของกริยาในประโยคที่สูงกว่า ดังตัวอย่าง (70)

(70) ก. เขาสั่งน้องให้ __ กินข้าว

ข. เขาสั่งน้องให้ น้อง กินข้าว

ค. เขาสั่งน้องให้ [น้องกินข้าว]

ง. เขาสั่งน้องให้น้อง [__ กินข้าว]

เมื่อเติมคำนาม *น้อง* ใน (70ข) ทำให้เกิดคำถามว่า คำนาม *น้อง* ควรจะเป็นประธานของอนุประโยคในข้อ (70ค) (Prasithrathsinth 2009: 149) หรือคำว่า *น้อง* เป็น กรรมของ กริยา *ให้* ซึ่งเป็นกริยาอยู่สูงกว่า ดังแสดงในข้อ (69ง) (Indrambarya 1997)

อมรา (Prasithrathsinth 2009: 149) เห็นว่า *ให้* ใน (70ค) เป็นบุพบท และเป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม อนุประโยคเติมเต็มกริยา [*น้องกินข้าว*]] ดังข้อ (70ค) ต่างจากกติมา (Indrambarya 1997) ซึ่งได้วิเคราะห์ *ให้* ในประโยค (70ค) เป็นกรรมกริยาตามด้วยกรรม *น้อง* และใช้กฎเชื่อมโยงความในทฤษฎีสัพทการก 2 ชุด ได้แก่ Patient to Actor Control Rule (P2a) และ Patient to Patient Control rule (P2P) ในการอ้างอิง คำนามที่หายไป ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างดังกล่าว ดังจะกล่าวโดยคร่าวดังนี้

เนื่องจาก *ให้* ใน (70ค) สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ *ไม่* ในภาษาไทย ดังตัวอย่าง (71) งานวิจัยนี้จึงเห็นว่า *ให้* เป็นกริยา และเป็นกรรมกริยาเช่นเดียวกับประโยค (72) (Indrambarya 1997) เนื่องจาก *น้อง* สามารถปรากฏในประโยคกรรมวาจกได้ใน (72ข) ทั้งนี้

(71) เขา_iสั่งน้อง_iไม่ให้_iน้อง_i[___iกินข้าว]

(72) ก เขา_iให้_iน้อง_i[___iกินข้าว]

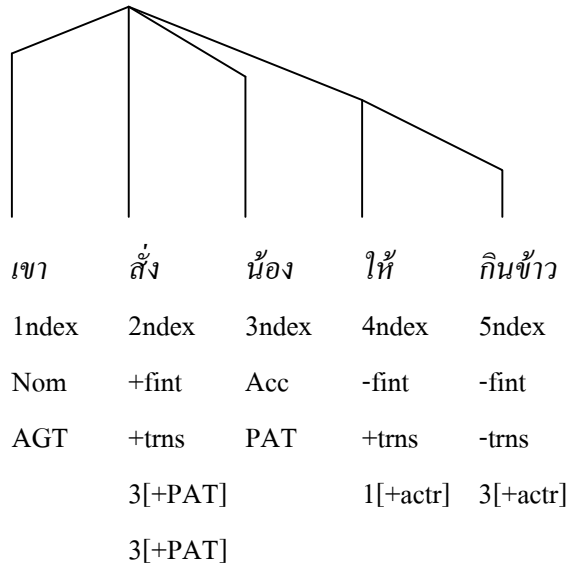
ข น้อง_iถูก_iให้_i[___iกินข้าว]

ดังนั้นในประโยค (70ค) *ให้* จึงเป็นกรรมกริยาที่ไม่ปรากฏกรรม และสามารถแสดงลักษณะโครงสร้างเป็น (70จ)

(70) จ เขา_iสั่งน้อง_i[ให้_i___i[___iกินข้าว]]

ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์สัพทการก เราสามารถวิเคราะห์และแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประโยค (70ค) และ (70ข) เป็นประโยคเดียวกันโดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันโดยใช้กฎเชื่อมโยงความ (Control Rules) ดังแผนภูมิต้นไม้ (73) ดังนี้

(73)

กิตติมา (Indrambarya 1994, 1997) จัดให้กริยา *สั่ง* เป็นกริยา (manipulative verb) และใช้กฎเชื่อมโยงความ P2P ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้รับ (Patient) ของกริยาไม่แท้ที่ฝังอยู่ในประโยคได้ โดยกฎ P2P ดังนี้

CR-2 Patient-to-Patient Control Rule (P2P)

$$\begin{array}{c}
 \text{a.} \quad \left(\begin{array}{c} -\text{fint} \\ ?[+\text{PAT}] \end{array} \right) \rightarrow [m[+\text{PAT}]] \setminus \left(\begin{array}{c} +\text{cntn} \\ m[+\text{PAT}] \end{array} \right) \\
 \text{nndex} \qquad \qquad \qquad n[-\text{fint}]
 \end{array}$$

b. The actor of the non-finite verb is interpreted as the closest available noun-headed dependent of a regent verb to the left of the embedded verb.

(Indrambarya, 1994: 390)

กฎเชื่อมโยงความ P2P กล่าวไว้ว่ากริยาไม่แท้ (non-finite) ซึ่งมี index หมายเลข n สามารถหา ลักษณะผู้รับ (Patient) ซึ่งมี index หมายเลข m ได้จากลักษณะผู้รับ (Patient) ของกริยาหลักหรือกริยาที่สูงกว่าที่มีลักษณะ [+cntn] (continuant) ส่วนลักษณะผู้กระทำ จะหาได้จากคำนามหลักที่วางอยู่และใกล้ที่สุดทางซ้ายมือของกริยาไม่แท้นั้น และเป็นคำนามหลักที่เป็นส่วนพึ่งพาของกริยาหลักหรือกริยาที่สูงกว่านั้น

ดังนั้นในประโยค (73) สกรรมกริยา *ให้* ซึ่งเป็นกริยาไม่แท้ในประโยคสามารถหา ลักษณะผู้รับ (Patient) ได้จากคำนาม *น้อง* ซึ่งมี index หมายเลข 3 และได้รับลักษณะผู้รับ (Patient) 3[+PAT] จาก

กริยาหลัก *สั่ง* ทำให้เราทราบว่า *น้อง* ก็จะเป็นลักษณะผู้รับของกริยา *ให้* เช่นกัน และคำนามที่จะได้รับลักษณะผู้กระทำคือ *เขา 1[+actr]* ซึ่งเป็นคำนามหลักทางซ้ายมือที่ใกล้ที่สุด ที่เป็นส่วนพึงพาของกริยา *สั่ง* นั่นเอง และเราสามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกริยา *กินข้าว* กับ กริยา *ให้* ซึ่งเป็นกริยาที่อยู่สูง โดยใช้กฎเชื่อมโยงความ P2a ดังนี้

CR-1 Patient-to-Patient Control Rule (P2P)

$$\left(\begin{array}{c} ?[+actr] \\ -fint \\ nindex \end{array} \right) \rightarrow [m[+actr]] \quad \backslash \quad \left(\begin{array}{c} m[+PAT] \\ n[-fint] \end{array} \right)$$

Where ‘\’ environment refers to the lexical matrix of one of the word’s regent.

(Indrambarya, 1994: 390)

กฎเชื่อมโยงความ แบบ Patient-to-actor Control Rule (P2a Chaining Rule) อธิบายว่ากริยาไม่แท้ (non-finite) ซึ่งมี index หมายเลข n จะตามหาลักษณะผู้กระทำ (actor) ซึ่งมี index หมายเลข m ได้จากลักษณะผู้รับ (Patient) ของกริยาหลักหรือกริยาที่สูงกว่า

ดังนั้นในประโยค (73) เราสามารถหาลักษณะผู้กระทำกริยา *กินข้าว* ได้จากการมองหาลักษณะผู้รับ (Patient) จากกริยา *ให้* ซึ่งเป็นกริยาที่อยู่สูงกว่า และลักษณะผู้รับของกรรมกริยา *ให้* คือ 3[+PAT] ดังนั้นคำนาม *น้อง* ซึ่งมี index หมายเลข 3 จึงเป็นผู้กระทำกริยา *กินข้าว* ใน (73)

จากการวิเคราะห์ประโยค (70) - (73) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า *ให้* เป็นกรรมกริยา ที่ตามด้วยกริยาไม่แท้ *กินข้าว* ในการวิจัยนี้จึงไม่จัดว่า *ให้* เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มอนุประโยคกริยา

การปรากฏร่วมกับกริยาช่วย (Auxiliary Verb)

การปรากฏร่วมกับกริยาช่วย เป็นอีกเกณฑ์หนึ่งที่สามารถบ่งชี้กริยาแท้ได้ กิตติมา (Indrambarya 1994, 1996:94) ชี้ให้เห็นว่ากริยาช่วย หรือ Auxiliary Verb เช่น *เคย ค่อย ต้อง อาจ ค่อย ควร น่า มัว* เมื่อตามหลังประธานจะทำหน้าที่เป็นกริยาแท้ซึ่งต้องตามด้วยกริยาไม่แท้ ดังนั้นกริยาใดๆ เมื่อปรากฏร่วมกับประธานจะเป็นกริยาแท้ แต่การปรากฏหลังกริยาช่วยจะทำให้กริยาเหล่านั้นกลายเป็นกริยาไม่แท้ได้ เช่น

(74) ก. งานนี้เสร็จ^๑ภายในเวลา 12.00 น.

ข. งานนี้^๒ต้องเสร็จภายในเวลา 12.00 น.

(75) ก. ฉันก็^๓อย่างนี้เหมือนกัน

ข. คันเคยคิอย่างนี้เหมือนกัน

ดังนั้นกริยาช่วยจึงสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการทดสอบกริยาที่เคยเป็นกริยาแท้ในประโยคได้อีกวิธีหนึ่ง กล่าวคือ คำกริยาที่สามารถปรากฏหลังกริยาช่วยได้จะเป็นกริยาแท้ ทั้งนี้ไม่รวมคำวิเศษณ์ที่เป็นคำช่วยหน้ากริยา เช่น จะ เพิ่ง แทบ ดัง อย่างไรก็ดี การใช้การปรากฏร่วมกับกริยาช่วยเหล่านี้ยังต้องอาศัยการปรากฏร่วมทางความหมายด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (66) ก. เขาดีใจ [ที่ สอบได้ที่ 1]
 ข. เขา ดีใจ [ที่น้อง สอบได้ที่ 1]
 ค. เขาดีใจ [ที่ น้อง เคย สอบได้ที่ 1]

จะเห็นได้ว่าใน (66) ตัวนำส่วนเดิมเต็ม ที่ ปรากฏร่วมกับกริยาบอกอารมณ์ ดีใจ และ อนุประโยคเดิมเต็ม กริยา เราพบว่าคำว่า สอบ สามารถปรากฏร่วมกับทั้งประธานและกริยาช่วยใน (66ค) แสดงให้เห็นว่าเป็น สอบ ใน (66ก) เป็นกริยาแท้ อย่างไรก็ดีเรายังพบปัญหาในข้อ (67) – (69) เมื่อ ที่ ปรากฏร่วมกับกริยา แสดงความตั้งใจ

- (67) ก. *เขา ตัดสินใจ [ที่อาจ/ควร จะกลับบ้าน]
 (68) ก. *สมคิดอยาก [ที่จะต้อง/ควรกินน้ำพริกปลาทุ]
 (69) ก. *สมคิดหวัง [ที่น่าจะกินน้ำพริกปลาทุ]

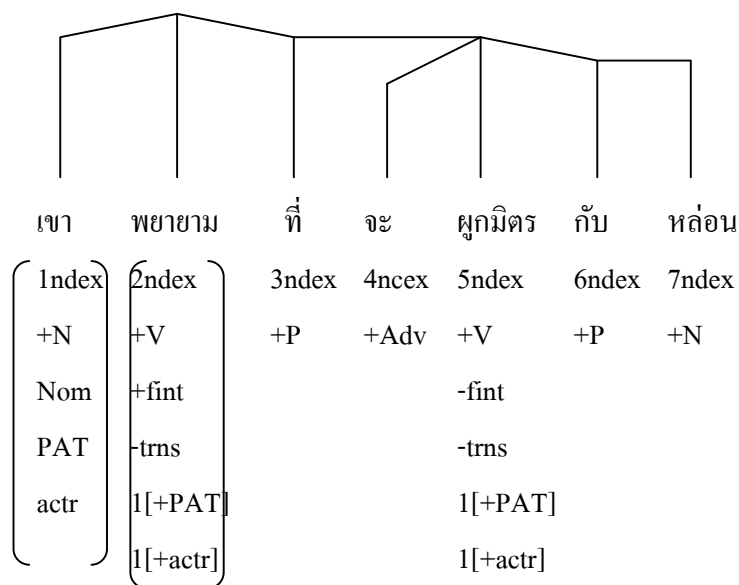
กริยา ตัดสินใจ อยาก หวัง เมื่อตามด้วยส่วนเดิมเต็ม ที่ ไม่สามารถปรากฏร่วมกับประธานหรือกริยาช่วยได้เลย งานวิจัยนี้จึงสรุปว่า ส่วนเดิมเต็มที่น่าด้วยบุพบท ที่ ในประโยคดังกล่าวข้างต้นเป็นกริยาไม่แท้

กริยาที่บ่งบอกความตั้งใจเหล่านี้มีลักษณะที่แตกต่างจากกริยาบอกสภาวะทางอารมณ์หรือกริยาที่บอกความเป็นได้เนื่องจากไม่สามารถปรากฏร่วมกับประธานใดๆ ได้ดังตัวอย่าง (76ค) - (76จ)

- (76) ก เขาพยายาม [จะผูกมิตรกับหล่อน]
 ข เขาพยายาม [ที่จะผูกมิตรกับหล่อน]
 ค *เขาพยายาม[เขาจะผูกมิตรกับหล่อน]
 ง เขาพยายาม[ที่เขาจะผูกมิตรกับหล่อน]
 จ เขาพยายาม[ที่น้องเขาจะผูกมิตรกับหล่อน]

จึงสรุปได้ว่ากริยาที่บ่งบอกความตั้งใจจะตามด้วยกริยาไม่แท้ และตามทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก เราสามารถหาผู้กระทำกริยาของ *ผูกมิตร* ใน (76ก) ซึ่งเป็นกริยาไม่แท้ได้โดยใช้กฎเชื่อมโยงความ P2a ดังแผนภูมิดัง (77)

(77)

ใน (77) กริยา *ผูกมิตร* สามารถหาผู้กระทำกริยา (actr) 1[+actr] ได้จากลักษณะผู้รับ (Patient) ของกริยา *พยายาม* ได้แก่ 1[+PAT] ดังนั้นคำนาม *เขา* จึงเป็นผู้กระทำกริยา *ผูกมิตร* นั่นเอง

23.2.2.2 ประเภทของตัวนำส่วนเติมเต็ม

กริยาบางตัวสามารถปรากฏร่วมกับตัวนำส่วนเติมเต็มได้มากกว่า 1 ตัว โดยให้ความหมายที่แตกต่างกัน ตัวนำส่วนเติมเต็มจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางความหมายของประโยคดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

(78) ก.. เขาตัดสินใจ[ว่า/___ จะไปเรียนต่อที่อังกฤษ]

ข.. เขาตัดสินใจ [ว่าเขาจะไปเรียนต่อที่อังกฤษ]

(79) ก. เขาดีใจ[ที่___ได้รางวัล]

ข. เขาดีใจ [ที่น้องได้รางวัล]

ประโยค (78) ให้ความหมายในเชิงให้ข้อมูล (Indrambarya 1994, Prasithrathsint 2009) ในขณะที่ (79) บ่งบอกสถานการณ์และการกระทำ (Indrambarya 1994, Prasithrathsint 2009) โดยมีตัวอย่าง (78ข)

และ (79ข) แสดงให้เห็นว่าประธานในอนุประโยคอาจไม่ปรากฏเนื่องจากสามารถสื่อให้เป็นที่เข้าใจกันได้ตามบริบท

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่

ตัวนำส่วนเติมเต็มที่ จะตามด้วยกริยาแท้ หรือประธานและตามด้วยกริยาแท้ โดยมีกริยาหลักเป็นกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึก

(80) เขาคงโกรธ [ที่เธอลืมนัด]

(81) เรื่องนี้ยาก [ที่จะเยียวยา]

(82) สมกิดอยาก [ที่จะกินน้ำพริก]

นอกจากนี้อนุประโยคเติมเต็มนามที่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ยังสามารถทำหน้าที่ประธานของประโยคได้ ดังตัวอย่าง (83)

(83) [ที่ฉันเขียนมา] ก็เพื่อจะขอโทษเธอ

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า จะตามด้วยกริยาแท้ หรือประธานและตามด้วยกริยาแท้ อมรา (Prasithrathsinth 2009 : 151) อธิบายเพิ่มเติมว่า ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า เป็นตัวกำหนดอัญพจน์ (Quote) ดังนั้นคำหรือประโยคที่ตามหลัง ว่า ก็จะเป็นการบอกเล่าสิ่งที่อ้างถึง

(84) เธอตระหนักดีว่าภูมิปัญญาเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ

(85) ผู้โดยสารรถเมล์ตะโกนว่า “ป้ายหน้าด้วย”

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้

ถึงแม้ว่า ให้ จะเป็นคำกริยาดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่ก็ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม ทำให้ส่วนที่ตามมาเป็นอนุประโยคเติมเต็ม เช่น

(86) ครูสั่ง/ให้นักเรียนส่งการบ้านวันจันทร์

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ไร้รูป

อนุประโยคเติมเต็มอาจปรากฏร่วมกับกริยาหลักได้โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ได้ โดยจะปรากฏกับกริยาที่บ่งชี้การสื่อสารใน (87) หรือกริยาที่บอกอัญพจน์ใน (88)

(87) เขาบอกเขาจะไม่อยู่ 3 วัน

(88) แม่บ้านร้อง “ช่วยด้วย”

23.2.2.3 ประเภทของกริยาหลัก

อมรา (Prasithrathsinth 2009 : 149 - 151) จัดหมวดหมู่ของประเภทของกริยาที่ปรากฏร่วมกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ไว้ 3 ประเภทได้แก่ กริยาชี้้นำ (directive) กริยาบ่งชี้การสื่อสาร (Communicative) และกริยาบ่งชี้อารมณ์ความรู้สึก (Emotive)

กริยา ชี้นำ (directive)

กริยาที่ปรากฏกับ ให้ ที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มได้ เป็นกริยาชี้้นำ เช่น สั่ง บอก ชักนำ ฯลฯ

กริยาบ่งชี้การสื่อสาร (Communicative)

กริยาบ่งชี้การสื่อสาร **Communicative** เป็นกริยาที่ให้ความหมายในการสื่อสาร ให้ข้อมูล ให้ความเห็น ซึ่งจะปรากฏร่วมกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า โดยอมรา (Prasithrathsinth 2009 : 151) เห็นว่าตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า เป็นตัวกำหนดอัญพจน์ จึงแบ่งกริยาคลุ่มนี้ออกเป็น 6 ประเภทย่อย ได้แก่

1. กริยาบ่งบอกคำพูด เช่น พูด ถาม อธิบาย
2. กริยาบ่งบอกความคิดและปริชาน เช่น คิด รู้
3. กริยาบ่งบอกความรู้สึก เช่น กลัว มั่นใจ
4. กริยาบ่งบอกการเห็น เช่น ดู จับตา
5. กริยาบ่งบอกการได้ยิน เช่น ได้ยิน
6. กริยาบ่งบอกการกระทำ เช่น เสแสร้ง

(89) สรุป/ว่า เธอบ้า ฉันบ้า แต่ไม่รู้ว่ใครบ้ากว่าใคร]

(90) ใครค้นพบ/ว่า จักรวาลไม่มีที่สิ้นสุด]

กริยาบ่งชี้อารมณ์ (Emotive Verbs)

กริยาบ่งชี้อารมณ์ (Emotive Verbs) เป็นกริยาบ่งบอกอารมณ์และกิจกรรม ซึ่งจะปรากฏร่วมกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ อมรา (Prasithrathsinth 2009 : 151) ให้ข้อสังเกตว่ากริยาที่มีคำว่าใจในภาษาไทยซึ่งต้องตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มกริยา จะจัดอยู่ในกลุ่มนี้ทั้งหมด และได้แบ่งกริยาคลุ่มนี้ออกเป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ 1). กริยาบ่งบอกความรู้สึก เช่น ดีใจ เสียใจ ประหลาดใจ 2) กริยาบ่งบอกความตั้งใจ

เช่น ตั้งใจ หวัง 3) กริยาบ่งบอกสภาวะทางจิตใจ เช่น จริงใจ ใจเย็น 4) กริยาบ่งบอกความเป็นไปได้ในสภาวะทางใจ เช่น เป็นไปได้ สะดวก แต่จากการวิเคราะห์ในที่นี้พบว่ากริยาบ่งบอกความตั้งใจไม่ได้ปรากฏร่วมกับกริยาแท้ จึงไม่นับเป็นส่วนเติมเต็มกริยาในงานวิจัยนี้ ดังนั้นกริยาในกลุ่มนี้จึงเหลือ 3 กลุ่ม คือ กริยาบ่งบอกความรู้สึก กริยาบ่งบอกสภาวะทางจิตใจ และกริยาบ่งบอกความเป็นไปได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(91) คุณเคยกลัว [ที่จะต้องอยู่คนเดียว]มั๊ย

(92) อย่าลืม[ที่จะหัวเราะวันละนิด]

สรุปข้อสังเกตในการแยกชนิดของอนุประโยคเติมเต็ม

ในบทนี้เราได้กล่าวถึงอนุประโยคเติมเต็ม 3 ชนิด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน ในกรณีที่มีตัวนำส่วนเติมเต็มเหมือนกันอาจทำให้เข้าใจสับสนได้ จึงขอสรุปด้วยตัวอย่าง (93) ดังนี้

(93) ก	ผมเข้าใจ <u>[ที่เขาสื่อสารกับวิญญาณได้]</u>	อนุประโยคเติมเต็มกริยา
ข	ผมเข้าใจถึง <u>[ที่เขาเห็น]</u>	คุณาอนุประโยค
ค	ผมเชื่อเรื่อง <u>[ที่เขาสื่อสารกับวิญญาณได้]</u>	อนุประโยคเติมเต็มนาม

ทั้ง 3 ข้อ ปรากฏร่วมกับคำว่า ที่ ซึ่งตามด้วยประโยค แต่ ที่ ในข้อ (ก) ตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มกริยา ที่ ในข้อ (ข) ที่ ตามด้วยคุณาอนุประโยค โดยกรรมที่หายไปของกริยา เห็น อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกับคำนามหลักที่ถูกขยาย คือ คำว่า สิ่ง และ ในข้อ (ค) ที่ ตามหลังคำนามหลัก เรื่อง และตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มนาม โดยไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดในอนุประโยคหายไปหรือต้องการการอ้างอิงกับคำนาม เรื่อง แต่อย่างใด

ในบทนี้เราได้กล่าวถึงลักษณะของคุณาอนุประโยคและลักษณะของอนุประโยคเติมเต็ม คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ 1) เป็นประโยคที่ฝังตัวอยู่ในประโยคหลัก 2) มีตัวบ่งชี้คุณาอนุประโยคหรือตัวนำส่วนเติมเต็ม ตามด้วยประโยค แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันคือ 1) คุณาอนุประโยคเป็นอนุประโยคขยายคำนามหลักที่มันขยาย ส่วนอนุประโยคเติมเต็มทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำนาม กริยา หรือบุพบทที่มาข้างหน้า 2) คุณาอนุประโยคอาจเป็นประโยคไม่สมบูรณ์เนื่องจากคำนามที่ทำหน้าที่ประธานหรือกรรมของคุณาอนุประโยคอาจไม่ปรากฏ ในขณะที่อนุประโยคเติมเต็มเป็นประโยคสมบูรณ์ ไม่มีส่วนใดขาดหายไป

เราสามารถแบ่งเป็นคุณาประโยคออกเป็น 2 ประเภทคือ คุณาประ โยคเจาะจงและคุณา ประโยคไม่เจาะจง และเราสามารถสร้างคุณาประ โยคในภาษาไทยได้ทั้งแบบที่มีคำนามหมายไป และ แบบที่เติมบุรุษสรรพนาม โดยใช้ตัวบ่งชี้คุณาประ โยค คือ ที่ ซึ่ง อัน นอกจากนี้ยังพบคุณาประ โยคไว้ ตัวบ่งชี้อีกด้วย

ส่วนเติมเต็มในภาษาไทย คือ อนุประ โยคที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือส่วนเติมเต็มของกริยา เรา สามารถแบ่งส่วนเติมเต็มเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ส่วนเติมเต็มนาม และส่วนเติมเต็มกริยา ส่วนเติมเต็มนาม จะนำหน้าด้วยคำนาม โดยมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ที่ ว่า และ ที่ว่า ส่วนเติมเต็มกริยาจะ มีตัวนำส่วนเติม เต็ม ให้ ที่ และ ว่า

มีข้อที่ต้องเน้นคือ คำว่า ตัวนำส่วนเติมเต็ม เป็นคำที่ใช้ในการอธิบายหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำ แต่ไม่ใช่ชนิดของคำ ตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทย มาจากคำกริยา เช่น ให้ และ ว่า ที่มาจากคำนาม คือ ที่ อย่งไรก็ตาม ในด้านวากยสัมพันธ์ คำว่า ให้ ยังเป็นคำกริยาอยู่ ส่วน คำว่า ที่ และ ว่า ได้ผ่าน กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จนกลายเป็นคำบุพบทแล้ว ซึ่งมีข้อยืนยันจากการทดสอบทาง วากยสัมพันธ์

บทที่ 24

ประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

24.1 ลักษณะทั่วไปของกรรมวาจก

กรรมวาจก เป็นวาจก (voice) ชนิดหนึ่ง วาจกเป็นประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) ที่เกี่ยวกับคำกริยา กริยากรรมวาจก (passive voice) คือกริยาที่มีประธานเป็นผู้ถูกกระทำ ตรงข้ามกับกริยากรรมวาจก (active voice) ซึ่งเป็นกริยาที่มีประธานเป็นผู้กระทำ

ในภาษาส่วนใหญ่ในโลก กริยากรรมวาจกเป็นกริยาอุปปรกติ คือไม่มีการเติมหน่วยคำใดๆ ส่วนกริยากรรมวาจกเป็นกริยาที่มีหน่วยคำเป็นตัวบ่งชี้ (marker) เช่น ในภาษาฮิบรู *paʔ* แปลว่า ‘เปิด’ *gə paʔ* แปลว่า ‘ถูกเปิด’ *gə-* เป็นหน่วยคำเติมเพื่อทำให้คำกริยากรรมวาจกกลายเป็นกรรมวาจก นักภาษาศาสตร์มักจะบอกว่าคำกริยาใดเป็นกรรมวาจกหรือไม่โดยดูตัวบ่งชี้ที่เป็นหน่วยคำเติม ความจริงข้อนี้นำไปสู่การใช้หน่วยคำเติมที่ปรากฏในคำกริยาเป็นเกณฑ์ในการระบุว่าภาษาใดมีกรรมวาจกหรือไม่ด้วย ภาษาที่ไม่มีการผันรูปคำกริยาโดยการเติมหน่วยคำมักถูกจัดประเภทให้เป็นภาษาที่ไม่มีวาจก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผลงานวิจัยจำนวนมากด้านแบบลักษณ์ภาษา (linguistic typology) ได้เปิดเผยให้เห็นภาษาจำนวนมากที่ใช้กลวิธีอื่นที่ไม่ใช่หน่วยคำในการบ่งชี้กรรมวาจก นักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงให้คำจำกัดความกรรมวาจกในแง่ประโยค หรือหน่วยสร้าง โดยมีได้เน้นว่ากริยาจะมีตัวบ่งชี้หรือไม่ก็ตาม โดยกำหนดให้หน่วยสร้างกรรมวาจกหมายถึง หน่วยสร้างที่มีประธานเป็นผู้ถูกกระทำ และกริยาของหน่วยสร้างกรรมวาจกเป็นกริยาที่สัมพันธ์กับกริยากริยากรรมในหน่วยสร้างกรรมวาจก

แอนนา ซีเวียร์สกา (Siewierska 1984: 2) สรุปลักษณะทั่วไปของหน่วยสร้างกรรมวาจกโดยโยงให้เห็นความสัมพันธ์กับหน่วยสร้างกรรมวาจก และเน้นคำกริยา ดังนี้

- 1) ประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นกรรมตรงในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน
- 2) ประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นส่วนขยายที่เป็นผู้กระทำ (Agentive adjunct) หรือถูกตัดทิ้งในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน
- 3) กริยาในประโยคกรรมวาจกมีตัวบ่งชี้

เป็นที่สังเกตได้ว่าลักษณะของหน่วยสร้างกรรมวาทที่ซึ่งวิเคราะห์ตามรูปไวยากรณ์มีความกว้างครอบคลุม และสามารถใช้ได้กับทุกภาษาในโลก แต่เมื่อนำมาใช้กับภาษาไทยอาจต้องปรับคุณสมบัติให้ชัดเจนเป็นดังนี้

- 1) คำกริยาของประโยคกรรมวาทแปลงมาจากกริยากรรม และประธานของประโยคกรรมวาทเป็นกรรมตรงในประโยคกรรมวาทที่คู่กัน
- 2) ประธานของประโยคกรรมวาทเป็นส่วนขยายที่เป็นผู้กระทำ (Agentive adjunct) หรือถูกตัดทิ้งในประโยคกรรมวาทที่คู่กัน
- 3) กริยาในประโยคกรรมวาทมีตัวบ่งชี้ ซึ่งอาจเป็นหน่วยคำเดิมที่คำกริยา หรืออาจเป็นคำอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับคำกริยาในประโยค

24.2 กรรมวาทในทฤษฎีไวยากรณ์ต่างๆ

ในงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) มีการทบทวนและประเมินการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวาทตามทฤษฎีไวยากรณ์ต่างๆ อย่างละเอียด ในที่นี้จะขอนำประเด็นสำคัญมาสรุปพอเป็นสังเขป เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้อ่านรายงานการวิจัยนี้

24.2.1 กรรมวาทในไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar)

ไวยากรณ์ดั้งเดิมอธิบายหน่วยสร้างกรรมวาทในหมวดคำกริยา โดยให้กฎเกณฑ์การปรับรูปกริยาให้ถูกต้องเมื่อนำไปใช้ในประโยค เช่น มีการให้กฎเรื่องการปรับรูปกริยาตามกาล (tense) มาลา (mood) และวาท (voice) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าไวยากรณ์ดั้งเดิมจัดกรรมวาทให้เป็นเรื่องของกริยา โดยมักแสดงการผันกริยากรรมวาทในรูปแบบต่างๆ กันตามกาล มาลา และวาท การอธิบายกฎการเปลี่ยนกรรมวาทเป็นกรรมวาท จะเน้นว่าเป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างประธานและกรรมกับกริยากรรม โดยไม่เน้นความหมายของประโยค กล่าวคือ เมื่อกริยาเป็นกรรมวาท คำนามที่เคยเป็นกรรมของกริยากรรมวาทจะกลายเป็นประธาน สังเกตได้จากตัวบ่งชี้ของการที่แสดงรูปประธาน

24.2.2 กรรมวาทในไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar)

ไวยากรณ์โครงสร้างให้ความสำคัญแก่หน่วยสร้างในแง่โครงสร้างที่เป็นภาพรวม เช่น หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ (endocentric construction) และหน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction) ดำรงไวยากรณ์โครงสร้างเน้นมโนทัศน์พื้นฐานที่เกี่ยวกับโครงสร้าง เช่น เรื่องชนิดของคำ และความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ ในโครงสร้างระดับต่างๆ กัน ไวยากรณ์นี้จึงไม่เน้นหน่วยสร้างที่มีลักษณะเฉพาะทางวาทสัมพันธ์

หรืออรรถศาสตร์ ไม่มีการกล่าวถึงหน่วยสร้างกรรมวาทโดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาดำรงไวยากรณ์โครงสร้างของ Fries (1952), Francis (1958), และวิจิตร ภาณุพงศ์ (2520/2532) จะไม่พบหัวข้อที่เกี่ยวกับกรรมวาท

24.2.3 กรรมวาทในไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน (Generative Transformational Grammar)

ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนกำเนิดในปี ค.ศ. 1957 เมื่อโนม ชอมสกี (Noam Chomsky) ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง *Syntactic Structures* (Chomsky 1957) และแนวคิดของทฤษฎีนี้ได้พัฒนาจนเป็นมาตรฐานจากหนังสือของชอมสกีที่มีอิทธิพลมากเรื่อง *Aspects of the Theory of Syntax* (Chomsky 1965)

ทฤษฎีนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะตีแผ่สมบัติภาษา (linguistic competence) หรือความรู้ระบบไวยากรณ์ของภาษาแม่ที่อยู่ในสมองของเจ้าของภาษาออกมาในรูปของกฎที่แจ่มชัด (explicit) และครอบคลุมทั้งภาษา ซึ่งสามารถพิสูจน์ว่าผิดหรือถูกได้ (falsifiable)

แนวทางการวิเคราะห์ภาษาตามทฤษฎีนี้คือการสรุปลักษณะโครงสร้างของประโยคพื้นฐานในภาษาออกมาในรูปของกฎโครงสร้างวลี (Phrase Structure Rule หรือ PS Rule) ซึ่งสามารถผลิตหรือใช้อธิบายโครงสร้าง (generate) ประโยคพื้นฐานในภาษาได้ไม่รู้จักจบ ส่วนโครงสร้างของประโยคซับซ้อนหรือประโยคที่สัมพันธ์กับประโยคพื้นฐาน ไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนถือว่าปริวรรต (transform) มาจากโครงสร้างพื้นฐาน หรือโครงสร้างแก่นทั้งสิ้น หลักการสำคัญทั้งสองประการดังกล่าวนี้เอง เป็นที่มาของชื่อทฤษฎีไวยากรณ์นี้ คือ Generative Transformational Grammar

เหตุผลข้อหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์กลุ่มปริวรรตเพิ่มพูนใช้เป็นข้ออ้างว่าไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนเป็นทฤษฎีไวยากรณ์ที่ดีกว่าทฤษฎีไวยากรณ์อื่นๆ โดยเฉพาะไวยากรณ์โครงสร้าง คือสามารถวางนัยทั่วไป (generalize) หรือทำให้เห็นภาพรวมของภาษาได้ และในการอ้างดังกล่าวนักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้มักยกประโยคกรรมวาทเป็นตัวอย่างเสมอ

ประโยคกรรมวาทมีลักษณะที่สัมพันธ์กับประโยคกรรตุวาท เช่นตัวอย่างดังนี้

(1ก) John frightened the horse.

(1ข) The horse was frightened by John.

ไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนถือว่าประโยค (1ก) มีความสัมพันธ์กับ (1ข) และไม่ว่าจะสร้างประโยคกรรมวาทอะไรก็ตามก็จะสามารถสร้างประโยคกรรตุวาทที่คู่กันได้เสมอ แสดงว่ามีกฎรวมที่ทำให้เราสามารถแปลงประโยคประเภทหนึ่งเป็นอีกประเภทได้ ไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนถือว่าประโยคกรรตุวาทเป็นโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงสร้างลึก (deep structure) ที่สร้างโดยกฎโครงสร้างวลี และ

ประโยคกรรมวาจกเป็นผลของการแปลงประโยคกรรตุวาจกเป็นกรรมวาจกโดยใช้กฎปริวรรตชื่อว่า กฎกรรมวาจก (Passive Transformational Rule) ประโยคกรรมวาจกที่ได้จากกฎปริวรรตจึงเป็นโครงสร้างผิว (surface structure)

หากพิจารณาประโยค (1ก) และ (1ข) กฎปริวรรต Passive จะแปลงโครงสร้างในแผนภูมิจาก โครงสร้าง (1ก) เป็นโครงสร้าง (1ข) ดังแสดงข้างล่างนี้

กฎ Passive (Optional)

SD (Structural Description): NP - Aux - V - NP

1 2 3 4

SC (Structural Change): 4 2 be en 3 by 1

John frightened the horse. → The horse was frightened by John.

กระบวนการที่แสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้างที่ต่างกันด้วยกฏนี้ทั่วไปเช่นนี้เองที่กลายเป็นจุดแข็งของการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน

ในภาษาไทยมีผู้วิเคราะห์ประโยคกรรมวาจกตามแนวทฤษฎีนี้ ที่มีผู้อ้างอิงมากได้แก่ อุดม วโรตมสิกขจิตต์ (Warotamasikkhadit 1963: 32-33) ซึ่งวิเคราะห์ประโยคกรรมวาจก เช่น เด็กถูกหมากัด และ เขาโดนพ่อ ดู ว่าแต่ละประโยคแปลงมาจากประโยค 2 ประโยคในโครงสร้างลึก กล่าวคือ เด็กถูกหมากัด มาจาก "เด็กถูก" กับ "หมากัดเด็ก" และ เด็กถูกหมากัด มาจาก "เขาโดน" กับ "พ่อ ดูเขา" ดังแสดงการเขียนกฏดังนี้

Passive

$$\left. \begin{array}{l} \text{Nom1} + \text{X} + \text{Vcp} + \text{COMP} + \text{Y} \\ \text{Nom2} + \text{X} + \text{Vtll} + \text{Nom3} + \text{Y} \end{array} \right\} \longrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{Nom1} + \text{X} + \text{Vop} (\text{Nom2}) \text{Vtll} + \text{Y} \\ \text{Where Nom1} = \text{Nom3} \end{array} \right.$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{เด็ก} + \text{ถูก} + \text{COMP} \\ \text{หมา} + \text{กัด} + \text{เด็ก} \end{array} \right\} \longrightarrow \text{เด็ก} + \text{ถูก} (\text{หมา}) \text{กัด}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{เขา} + \text{โดน} + \text{COMP} \\ \text{พ่อ} + \text{ดู} + \text{เขา} \end{array} \right\} \longrightarrow \text{เขา} + \text{โดน} (\text{พ่อ}) \text{ดู}$$

หมายเหตุ Nom = nominal

COMP = รูปสมมติ (dummy element) ที่บ่งบอกว่าประโยคยังไม่สมบูรณ์ ต้อง
รวมกับประโยคอีกประโยค จึงจะได้ประโยคสมบูรณ์

Vcp = โคน, ถูก

Vtll = กริยากรรมที่มีความหมายไม่ดี เช่น กัด, ตี, ยิง, ฆ่า

อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่า การวิเคราะห์กรรมจากในภาษาไทยของอุดม วโรตม์สถิตยัตติใช้หน่วย
สร้างประโยคเต็มเต็ม ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์กรรมจากในภาษาอังกฤษ

24.2.4 กรรมจากในไวยากรณ์กำกับและผูกมัด (Government and Binding Theory)

ราวต้นทศวรรษ 1980 ซอมสกีเริ่มแนวคิดใหม่ในการวิเคราะห์ภาษา ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต
เพิ่มพูนได้มีการขยายคำอธิบายหลายประเด็น และมีผู้เรียกชื่อทฤษฎีไวยากรณ์ที่ปรับปรุงใหม่ของซอมสกี
ว่า **ทฤษฎีมาตรฐานแบบขยาย** (Extended Standard Theory) มีการนำแนวคิดเรื่อง **ร่องรอย** (trace) มาใช้
เป็นเงื่อนไขในการวิเคราะห์ ว่าการโยกย้ายตำแหน่งหน่วยใดหน่วยหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งอื่นจะยังคง
ร่องรอย ไว้ คือตำแหน่งเดิม รวมทั้งข้อมูลหมวดคำของตำแหน่งเดิมนั้น ร่องรอยนี้ใช้ตัวอักษร *t* พร้อม
ดัชนีตัวเลขกำกับไว้ ในทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูนต่อมาเรียกร่องรอยว่า **ประเภทคำไร้รูป** (empty category)
ใช้ตัวย่อว่า *e* ดังที่อธิบายในอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2544: 244-245)

นอกจากนั้น ทฤษฎีนี้ได้พัฒนาไปในแนวที่คัดทอนกฎปริวรรตลงอย่างมาก จนเหลือเพียงกฎเดียว
คือ **กฎย้ายอัลฟา** (move α) ซึ่งเป็นกฎบังคับย้ายหน่วยบางหน่วยที่ทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ เมื่อย้าย
หน่วยนั้นแล้วประโยคจะถูกไวยากรณ์

ท้ายสุด ทฤษฎีนี้ได้พัฒนามาถึงจุดที่ซับซ้อนมาก และมีแนวคิดต่างๆเพิ่มขึ้นซึ่งต้องอาศัยการ
ตีความในเชิงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างและความหมายอย่างมาก ทฤษฎีดังกล่าวเป็นที่รู้จักในนาม
ทฤษฎีกำกับและผูกมัด หรือ ที่บางคนเรียก **ทฤษฎีปละและพันธะ** (Government and Binding Theory)

ในการวิเคราะห์ประโยคกรรมจากตามทฤษฎีนี้ ความคิดที่ว่าประโยคกรรมจากได้มาจาก
ประโยคกรรตุจากที่ผ่านกฎปริวรรต ได้ถูกยกเลิกไป สรุปแนวคิดกว้างๆของทฤษฎีนี้คือ ประโยคกรรตุ
จาก และประโยคกรรมจากต่างก็มาจากโครงสร้างลึกทั้งคู่ แต่เป็นโครงสร้างลึกที่ต่างกัน ตามตัวอย่าง
ข้างล่าง ประโยค (2ก) เป็นโครงสร้างลึกของประโยคกรรตุจาก *John frightened the horse.* ส่วน
ประโยค (2ข) เป็นโครงสร้างลึกของประโยคกรรมจาก *The horse was frightened by John.*

(2ก) กรรตุวาจก

$$\left[\begin{array}{c} \text{INFL} \\ \text{John } [+tense] \end{array} \right] \text{ frighten the horse}$$

(2ข) กรรมวาจก

$$\left[\begin{array}{c} \text{INFL BE} \\ [+tense] \end{array} \right] \text{ frighten-en the horse } \left[\begin{array}{c} \text{by John} \\ \text{PP} \end{array} \right]$$

หมายเหตุ INFL = Inflection

เป็นที่สังเกตได้ว่าแม้ทั้งสองประโยคจะมาจากโครงสร้างต่างกัน แต่ทฤษฎีนี้ก็ยังถือว่าทั้งสองประโยคมีความสัมพันธ์กันทั้งด้านความหมายและโครงสร้าง กล่าวคือ ใน (2ก) กริยา frighten อยู่กับ the horse จึงกำหนดกรรมกรก (Objective case) ให้ the horse ไม่มีอะไรต้องย้ายเพราะทุกอย่างถูกไวยากรณ์แล้ว แต่ใน (2ข) BE และ -en เป็นตัวบ่งชี้ว่ากริยา frighten กลายเป็นกริยาสภาพ เหมือนคุณศัพท์ จึงไม่สามารถกำหนดกรกให้ the horse ได้ แต่คำนามต้องมีการกเสมอ ดังนั้นการที่จะทำให้ the horse มีการกได้ก็ต้องย้ายไปอยู่ในตำแหน่งที่ว่างอยู่ ซึ่งก็คือตำแหน่งประธานของประโยค และเมื่อมาอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว ก็จะถูกกำกับโดย INFL และได้รับการกประธาน (Nominative case) เมื่อย้ายแล้วประโยคที่ได้ก็จะถูกไวยากรณ์ คือ The horse was frightened by John.

24.2.5 กรรมวาจกไวยากรณ์การก (case grammar)

ไวยากรณ์การกเริ่มเป็นที่รู้จักในปี ค.ศ. 1968 เมื่อชาร์ลส์ ฟิลมอร์ ตีพิมพ์บทความขนาดยาวเรื่อง The case for case (Fillmore 1968) ในบทความนี้ฟิลมอร์เสนอทฤษฎีไวยากรณ์แนวหนึ่งที่เปลี่ยนมโนทัศน์เรื่องการกที่เชื่อกันมาแต่ดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง

ในไวยากรณ์ดั้งเดิม การก หมายถึง ระบบที่บ่งความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา โดยการใช้หน่วยคำเติม (affix) เป็นหลัก ซึ่งจะบ่งว่าคำนามใดเป็น ประธาน (nominative), กรรมตรง (accusative), กรรมรอง (dative), เรียกขาน (vocative), เจ้าของ (genitive), หรือ สถานที่ (locative) เป็นต้น

ฟิลมอร์ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนอย่างเด่นชัด เรื่องโครงสร้างลึกกับโครงสร้างผิว และการใช้กฎปริวรรตเพื่อเปลี่ยนประโยคในโครงสร้างลึกเป็นประโยคในโครงสร้างผิว หากแต่ไวยากรณ์ของฟิลมอร์เน้นความหมายมากกว่ารูปทางหน่วยคำและวากยสัมพันธ์ ในการตีความว่าคำนามมีการกใด

ในการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวาจก ไวยากรณ์การกถือหลักการเช่นเดียวกับไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน กล่าวคือถือว่าประโยคกรรมวาจกแปลงมาจากประโยคกรรตุวาจกในโครงสร้างลึกโดยกฎ

ปริวรรต แต่การกำหนดโครงสร้างของประโยคกรรตุจากในโครงสร้างอีกต่างจากไวยากรณ์ปริวรรต
 เพิ่มพูน ฟิล์มอร์ใช้คำกริยาเป็นหลัก กล่าวคือโครงสร้างอีกจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่าคำกริยาที่เกี่ยวข้อง
 ต้องปรากฏกับการกใด เช่นตัวอย่างคำกริยา hit หมายถึง ‘ตี’ ต้องปรากฏกับคำนามที่เป็นการก
 ผู้ถูกกระทำ (O) และการกผู้กระทำ (A) ฟิล์มอร์เสนอให้เขียนลักษณะย่อๆของกริยาประเภทนี้ว่า
 [__A+O] หรือ [__ ผู้กระทำ+ผู้ถูกกระทำ] การระบุในรูปย่อเช่นนี้เรียกว่า กรอบการก (case frame)

ถึงแม้จะสามารถแสดงให้เห็นโครงสร้างของประโยคกรรตุจากได้ชัดเจน แต่ไวยากรณ์การก
 ไม่ได้ยึดโครงสร้างเป็นเกณฑ์ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางโครงสร้าง ประโยค 3 ประโยคข้างล่างนี้
 เป็นหน่วยสร้างกรรตุจากทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามโครงสร้าง แต่ นามวลีที่ตามหลัง by มีการกต่างกัน
 เพราะใช้เกณฑ์ทางความหมาย

(3) **The book** was bought by **the student**.

[+OBJ] [+AGT]

(4) **The book** was seen by **the student**.

[+OBJ] [+DAT]

(5) **The glass** was broken by **the broom**.

[+OBJ] [+INS]

การวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรตุจากในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์การก ไม่มีผลงานที่กล่าวถึง
 เรื่องนี้อย่างเฉพาะเจาะจง

24.2.6 กรรตุจากในไวยากรณ์ศัพท์การก (lexicase grammar)

ไวยากรณ์ศัพท์การก ซึ่งสแตนลีย์ สตารอสต้า (Starosta 1988) เป็นผู้พัฒนาขึ้น เริ่มเป็นที่รู้จักกัน
 ในราว ค.ศ. 1970 และถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ไวยากรณ์ศัพท์การกเป็นไวยากรณ์เพิ่มพูน (generative) แต่ไม่มีกฎปริวรรต เพราะไม่มีการแบ่ง
 โครงสร้างเป็นโครงสร้างหลักและโครงสร้างผิว วัตถุประสงค์ของไวยากรณ์ศัพท์การกก็เหมือนกับ
 ไวยากรณ์เพิ่มพูนอื่นๆ คือมุ่งอธิบายว่าประโยคมีโครงสร้างอย่างไร แบบใดถูกไวยากรณ์ และแบบใดผิด
 ไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม ไวยากรณ์ศัพท์การกมีความต่างจากไวยากรณ์เพิ่มพูนอื่นๆ คือนั้นคำศัพท์ และ
 ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ของคำศัพท์นั้นกับคำศัพท์อื่นๆ หรือวิเคราะห์ว่าคำในภาษาพึงพาคำอื่นๆ
 อย่างไร จุดนี้เองจึงเป็นที่มาของชื่อที่ปรับเปลี่ยนเป็น ไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency
 Grammar) ไวยากรณ์นี้ถือหลักที่ว่าคำแต่ละคำมีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แฝงอยู่ ซึ่งหมายถึง

ลักษณะที่คำๆ นั้นปรากฏร่วมกับคำอื่นในฐานะเช่นไรบ้าง เช่นเป็น ส่วนหลัก (head) หรือเป็นส่วนพึ่งพา (dependent) เช่น ในวลี "เรื่องนี้" เรื่อง เป็นส่วนหลัก นี่ เป็นส่วนพึ่งพา และต้องปรากฏ หรือต้องไม่ปรากฏ กับหน่วยใด หรือลักษณะใดบ้าง

ในการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมจาก ไวยากรณ์ศัพท์การกแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกรรมจากกับกรรตุจาก โดยใช้หลักการแปลงคำ (derivation) กล่าวคือกริยากรรม (ในกรรตุจาก) ถูกแปลงเป็นกริยากริยากรรม (ในกรรมจาก) สำหรับภาษาอังกฤษ สตารอสต้า (Starosta 1982: 22) เรียกกริยาที่แปลงมาว่า predicate adjectives เช่น was broken, was improved.

สำหรับภาษาไทย ผู้ที่ใช้ไวยากรณ์ศัพท์การกวิเคราะห์ประโยคกรรมจากยึดหลักการเดียวกัน คือ กริยาในกรรตุจากเป็นกริยากรรม และกลายเป็นอกรรมกริยาเมื่อเป็นกรรมจาก ปรากฏ กุลละวณิช ในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก (Kullavanijaya 1974) กล่าวถึงประโยคกรรมจาก 2 แบบ คือแบบถูก และแบบโดย ที่สามารถใช้ในการจำแนกประเภทย่อยของกริยากรรมในภาษาไทยได้ กล่าวคือกริยากรรมประเภทส่งผลสร้างสรรค์ (Factitive verb) เช่น สร้าง วาด เขียน แต่ง ตัด ประดิษฐ์ ฯลฯ สามารถแปลงเป็นกริยากรรมจาก ซึ่งเป็นอกรรมกริยาได้โดยไม่เปลี่ยนรูป ดังนั้น สร้าง ใน สถาปนิกคนนี้สร้างบ้านฉัน กับ สร้าง ใน บ้านฉันสร้างโดยสถาปนิกคนนี้ จึงถือว่าเป็นกริยา 2 คำ สร้าง คำที่หนึ่งเป็นกริยากรรม ส่วนสร้างคำที่สองเป็นกริยากรรม และทำให้ประโยคเป็นประโยคกรรมจาก

ส่วนประโยคกรรมจากแบบ ถูก นั้น ปรากฏ กุลละวณิช กล่าวว่ากรรมจากแบบ ถูก ใช้กับกริยาที่ไม่ใช่กริยาส่งผลสร้างสรรค์ และต้องเป็นกริยาที่มีความหมายในทางไม่ดี เช่น ดี ทำโทษ' คำ ว่า ฯลฯ และวิเคราะห์ให้ ถูก เป็น กริยาคำศัพท์ (lexical verb) ซึ่งหมายความว่ามีความหมายของตัวเองเหมือนกริยาทั่วไป

วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) ใช้หลักของไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก วิเคราะห์ประโยคกรรมจากในภาษาไทยมาตรฐาน งานนี้ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยเรื่องแรก ที่วิเคราะห์ประโยคกรรมจากที่มีคำว่า ถูก แบบเป็นกลาง และให้ภาพของวิวัฒนาการของประโยคกรรมจากในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้ข้อมูลจริงที่ปรากฏในเอกสาร นอกจากประโยคกรรมจากที่มี โดย หรือ ถูก แล้วยังจัดประโยคแบบอื่นๆ เช่น เขาได้รับเชิญ เป็นที่เข้าใจกันว่า... เป็นประโยคกรรมจากอีกด้วย และวิเคราะห์ให้คำว่า ถูก ได้รับ เป็น เป็นกริยาแท้ในประโยค ตัวอย่าง

¹ คำว่า "ทำโทษ" ในที่นี้ถือว่าเป็นคำประสมเพราะมีความหมายเฉพาะ และไม่สามารถแยกทั้ง 2 ส่วนออกจากกัน เช่นไม่สามารถย้าย คำว่า โทษ ไปไว้หน้าประโยค (topicalized) ได้ (เช่น ครูทำโทษนักเรียน → *โทษครูทำนักเรียน) คำว่า ลงโทษ กล่าวโทษ คัดโทษ เอาโทษ ก็ถือเป็นคำประสมเช่นกัน ส่วน รับโทษ ใช้โทษ คิดโทษ และให้โทษ น่าจะถือเป็นวลี ประกอบด้วย คำกริยา ให้ + คำนาม (โทษ) เพราะมีความหมายตรงตามรูปของคำ (ไม่เฉพาะ) และยังสามารถแยกกันได้ (เช่น น้องรับโทษคิดคุกแทนที่ → โทษคิดคุก น้องรับแทนที่)

ในงานวิจัยที่ตีพิมพ์ต่อมาเกี่ยวกับประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยภายใต้กรอบของไวยากรณ์ พึงพาศัพทการก อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2001) ได้พยายามติดตามพัฒนาการของกรรมวาจก ถูก ในภาษาไทย พบว่าภาษาไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากจุดที่วิเคราะห์ไว้ในปีพ.ศ. 2524 จนกระทั่งถึงปีที่ทำวิจัยครั้งนี้ คือ พ.ศ. 2544 (ช่วงเวลา 20 ปี) ในแง่ที่กริยากรรมแทบทุกคำไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามมีแนวโน้มที่จะสามารถเติมคำว่า ถูก และทำให้เป็นกรรมวาจกได้ (แต่เดิมพบว่าส่วนใหญ่ ถูก ปรากฏกับกริยาที่มีความหมายในทางเลวร้าย) แนวโน้มนี้แสดงว่าประโยค ถูก กำลังกลายเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเป็นกลางในภาษาไทย และจากข้อมูลการใช้ภาษาจริง พบว่า คำว่า โดน กำลังจะเข้ามาแทนที่คำว่า ถูก เดิม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจกแบบความหมายไม่ดี และจัด ถูก เป็นกริยาช่วย (auxiliary) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) ที่ต้องตามด้วยกริยาไม่แท้หรือกริยาไร้กาล (non-finite verb) เช่นใน เขาถูกตี ตี เป็นกริยาไม่แท้หรือกริยาไร้กาล เปรียบเท่ากับ กริยาที่ตามหลังกริยาช่วย ในภาษาอังกฤษ เช่น go ใน He must go เป็นกริยาไร้กาล

ในผลงานต่อมา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2003, 2006) เสนอว่า คำว่า ถูก น่าจะวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยคำเติมหน้าคำกริยากรรม เพื่อเปลี่ยนให้เป็นกริยากรรมกรรมวาจก แต่แนวคิดนี้อาจเสนอเร็วเกินไป เพราะคงต้องมีหลักฐานสนับสนุนมากกว่าที่เป็นอยู่ จึงจะเป็นที่ยอมรับเหมือนกับ การ- และ ความ- ที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นหน่วยคำเติมหน้าคำกริยาเพื่อทำให้เป็นคำนาม

ผลงานล่าสุดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) ให้รายละเอียดทุกแง่มุมเกี่ยวกับกรรมวาจกทั่วไป และวิเคราะห์กรรมวาจกในภาษาไทยอย่างละเอียด โดยใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลขนาดใหญ่ พบว่า คำว่า ถูก สามารถปรากฏกับคำกริยากรรมทุกคำได้รวมทั้งคำกริยาที่มีความหมายในทางดีและในอดีตไม่ปรากฏกับคำว่า ถูก เช่น เชิญ แต่งตั้ง สร้าง ฯลฯ แสดงว่าภาษาไทยมีประโยคกรรมวาจกที่เป็นกลางอย่างแน่นอนแล้ว นอกจากนั้น ยังพบด้วยว่า คำว่า โดน และ ได้รับ ก็เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจก แต่ โดน ใช้กับคำกริยา หรือใช้กับประโยคที่มีความหมายในทางร้าย เช่น ดำหนิ ลงโทษ ดำ ทำร้าย ฯลฯ ส่วน ได้รับ ใช้น้อยมาก กับคำกริยาที่มีความหมายในทางดีเท่านั้น เช่น พระราชทาน เลือกลง แต่งตั้ง

24.2.7 กรรมวาจกในไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ (Systemic-functional Grammar)

ไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ ริเริ่มโดยไมเคิล ฮัลลiday (Halliday 1985/1994) เมื่อใช้คำว่า "ไวยากรณ์" ฮัลลiday มักเรียกว่า ไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar) แต่ถ้าพูดถึง "ทฤษฎี" ฮัลลiday เรียกว่า ทฤษฎีระบบ (Systemic Theory)

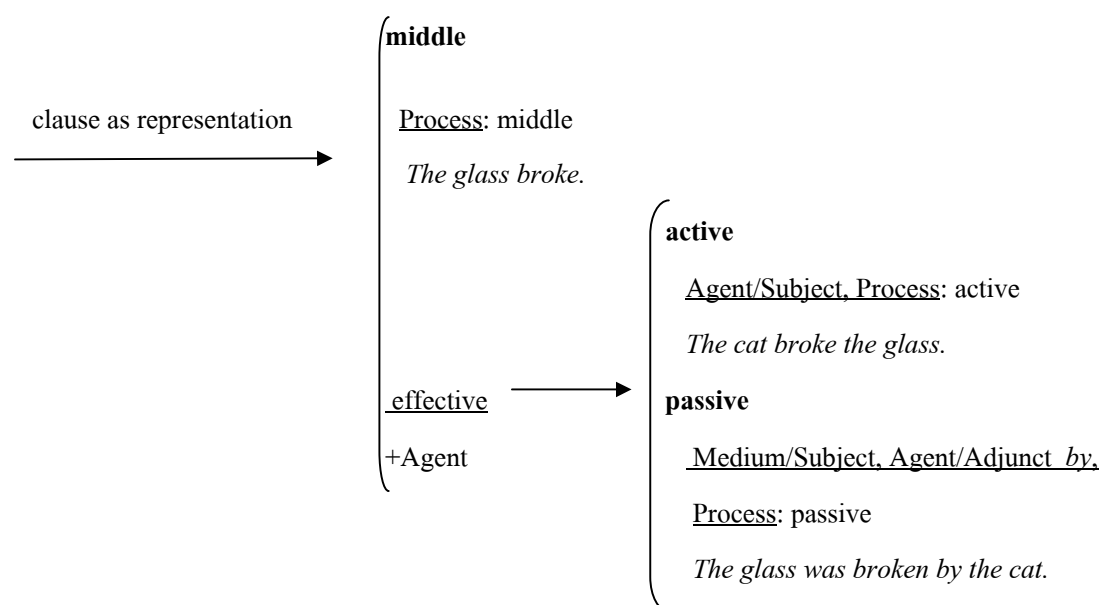
แนวคิดหลักของไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ คือเน้นหน้าที่ (function) มากกว่าเน้นรูป (form) โดยถือว่าภาษามีหน้าที่ใน 3 ระดับ คือ 1) ระดับข้อความ (textual) กล่าวคือทุกข้อความที่พูดหรือเขียนล้วนมี

หน้าที่สนองความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น 2) ระดับระบบ (system) หรือองค์ประกอบทางความหมายของภาษา (components of meaning) ในแง่ที่ภาษามีองค์ประกอบสำคัญด้านการแสดงความคิด และด้านบุคคลสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของภาษา 3) ระดับหน่วยต่างๆในโครงสร้างของภาษา ในแง่ที่ทุกหน่วยเช่นประโยค วลี คำ ล้วนมีหน้าที่หรือบทบาททั้งสิ้น เช่นเป็นประธาน เป็นผู้ทำ เป็นส่วนขยาย ฯลฯ

ในแง่แนวการวิเคราะห์ ทฤษฎีนี้เน้นความหมายในฐานะตัวเลือก (meaning as choice) และถือว่าภาษาทั้งภาษาเป็น เครือข่ายตัวเลือกที่สัมพันธ์กัน (networks of interlocking options) เมื่อเลือกความหมายที่ต้องการสื่อสารแล้ว ผู้พูดจะเลือกโครงสร้างที่แสดงความหมายนั้น ถ้าไม่เลือกโครงสร้างนี้ ก็เลือกโครงสร้างนั้น ฯลฯ เช่นในการพูด หรือเขียน ผู้ใช้ภาษาอาจเลือกที่จะสื่อความหมายเป็นประโยคกรรตุวาก หรือกรรมวากก็ได้

เกี่ยวกับกรรมวาก ฮัลลiday แบ่งวากออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ วากกลาง กรรตุวาก และกรรมวาก ดังแผนภูมิระบบการเลือก ดังนี้

ระบบวากในไวยากรณ์ระบบ-หน้าที่ (ดัดแปลงจาก Halliday 1994: 169)

แผนภูมิข้างต้นหมายความว่าประโยค ซึ่งเป็นตัวแทนของความคิด (representation) มีตัวเลือกตามวาก 2 แบบ ได้แก่ วากกลาง (middle voice) และวากก่อก่อผล (effective voice) สำหรับวากกลาง กระบวนการ (process) ซึ่งหมายถึงกริยา เป็นแบบกลาง (middle) ส่วนวากก่อก่อผล เป็นวากที่มีผู้ทำแน่นอน มีตัวเลือก 2 แบบ ได้แก่กรรตุวาก (active voice) และกรรมวาก (passive voice) ต่างกันตรงที่

กรรมวาจกมี ผู้ทำ (Agent) เป็น Subject และกระบวนการหรือกริยา เป็นกรรมวาจก ส่วนกรรมวาจก มี ผู้รับ (Medium) เป็น Subject, Agent เป็น Adjunct ใช้กับ by และกระบวนการหรือกริยาเป็นกรรมวาจก

ประโยคจากกลาง เป็นประโยคที่ผู้ทำไม่ปรากฏชัดเจน อาจตีความว่ามีผู้ทำหรือไม่ก็ได้ ส่วนประโยคกรรมวาจก และกรรมวาจกมีผู้ทำแน่นอน ถึงแม้จะละได้ในประโยคกรรมวาจกบางประโยค เหตุผลของการเลือกประโยคกรรมวาจก มี 2 ประการ (Halliday 1994: 169) คือ 1) เพราะผู้พูดต้องการทำให้ผู้รับหรือผู้ถูกกระทำ เป็นประธานของประโยค และทำให้เป็นหัวเรื่องของประโยค 2) ทำให้ Agent กลายเป็นหน่วยไม่สำคัญคือย้ายไปไว้หลังประโยค หรือกำจัด Agent ไปเลย ฮัลลiday กล่าวว่า ประโยคกรรมวาจกที่ไม่มี Agent ใช้น้อยกว่าที่มี Agent

มโนทัศน์เรื่องกรรมวาจกของฮัลลiday มีได้จำกัดอยู่เพียงประโยคที่มีประธานเป็นผู้ถูกกระทำเท่านั้น แต่กรรมวาจกของฮัลลiday ครอบคลุมประโยคที่มีประธานที่มีบทบาทอย่างอื่นด้วย ได้แก่ ผู้รับผลประโยชน์ พิลัย (range) และสถานที่ ดังตัวอย่าง (6-8) ต่อไปนี้

กรรมวาจกผู้รับผลประโยชน์ แบบก่อผล ประธานมีบทบาทเป็น “ผู้รับผลประโยชน์” ผู้ทำหน้าด้วย by
(Beneficiary-passive: effective, Beneficiary/Subject, Agent: by)

ตัวอย่าง

(6) *My aunt was given this teapot by the duke.*

กรรมวาจกที่มีประธานเป็น "พิสัย" (range) ผู้รับหน้าด้วย by

(Range-passive; Range/Subject; Medium: by)

ตัวอย่าง

(7) *Songs were sung by the teenagers.*

กรรมวาจกที่มีประธานเป็น "สถานที่" (Location) ผู้รับหน้าด้วย by

(Location-passive; Location/Subject; Medium: by)

ตัวอย่าง

(8) *This bed has not been slept in by anyone.*

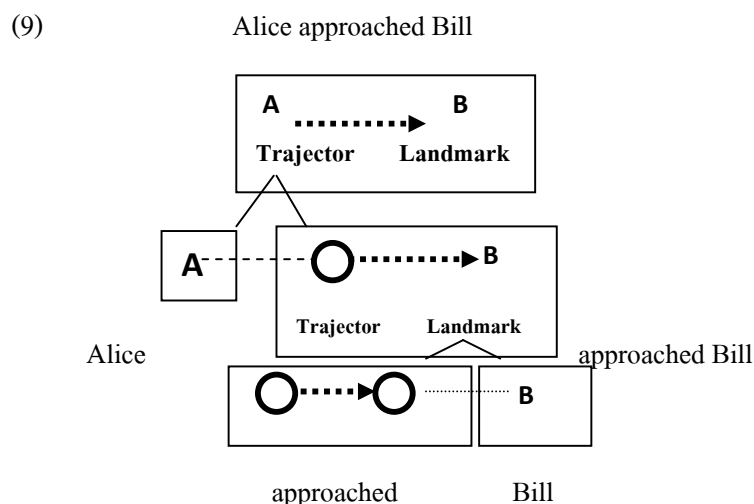
24.2.8 กรรมาวจกในไวยากรณ์ปริชาน (Cognitive Grammar)

ไวยากรณ์ปริชาน เป็นทฤษฎีไวยากรณ์ที่เสนอโดย โรนัลด์ แลงแอกเคอร์ (Ronald Langacker 1991, 2000) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่ออธิบายโครงสร้างของภาษาอย่างสมบูรณ์และชัดเจน 2) เพื่อแสดงให้เห็นภาษาด้านจิตวิทยา และชีววิทยาด้วย 3) เพื่อพรรณนาภาษาในเชิงหน้าที่--ภาษากำเนิด จากวาทกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

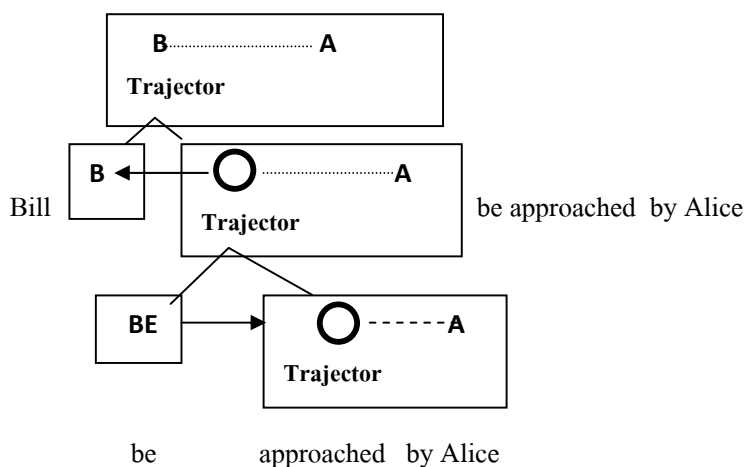
ไวยากรณ์ปริชาน ถือหลักการที่ว่าภาษาถูกกำหนดรูปแบบโดยหน้าที่เชิงปฏิสัมพันธ์ (interactive function) และหน้าที่ดังกล่าวนี้มีพื้นฐานมาจากมโนทัศน์ในระบบปริชาน ภาษาจึงสัมพันธ์กับระบบและความสามารถด้านปริชาน เช่น การรับรู้ การจำ การจำแนกประเภท และไม่สามารถแยกออกจากระบบปริชานได้ ดังนั้น การวิเคราะห์ภาษาจึงต้องสะท้อนให้เห็นระบบปริชานของเจ้าของภาษาด้วย ไวยากรณ์ของภาษาจึงเป็นระบบสัญลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์ที่ผู้พูดต้องการแสดงออก

แนวการวิเคราะห์ของไวยากรณ์นี้คือวิเคราะห์หน่วยภาษา ในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความหมาย (semantic) ด้านเสียง (phonological) และด้านสัญลักษณ์ (symbolic) วิธีแสดงผลการวิเคราะห์ทฤษฎีนี้ใช้รูปแบบภูมิจำนวนมาก

ในการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมาวจก ทฤษฎีนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกรรมาวจก (Alice approached Bill) กับกรรมาวจก (Bill was approached by Alice) ในทำนองที่มีโครงสร้างและส่วนประกอบของโครงสร้างต่างกันดัง (9) และ(10) ต่อไปนี้

(10) Bill was approached by Alice

(ดัดแปลงจาก Langacker 2001: 15, 1999:70-71)

หมายเหตุ

A = Alice

B = Bill

Trajector = หน่วยแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์อันดับแรก (เช่น ประธาน)

Landmark = หน่วยแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์อันดับรอง (เช่น กรรม)

จากแผนภูมิข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำนามที่เป็น Landmark ในประโยคกรรมวาจก กลายเป็น Trajector ในประโยคกรรมวาจก และสิ่งสำคัญที่เพิ่มขึ้นคือ verb to be ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับ ประธาน หรือ trajector ของประโยค แผนภูมิแสดงโครงสร้างจากใหญ่ไปเล็ก และในแต่ละชั้นจะเห็นการแบ่ง ส่วนประกอบ (constituent) ของประโยคชัดเจน

24.2.9 กรรมวาจกในไวยากรณ์แบบลักษณะภาษา (linguistic typology)

การศึกษาภาษาตามแนวแบบลักษณะภาษา เน้นหน้าที่ของภาษามากกว่ารูป (form) ไม่มีแนวทาง หรือวิธีการวิเคราะห์โดยเฉพาะ เช่นในรูปของแผนภูมิ หรือกฎต่างๆ อย่างเช่นไวยากรณ์เพิ่มพูน หรือ ทฤษฎีอื่นๆที่ได้กล่าวมาข้างต้น

แบบลักษณะภาษาหมายถึงรูปแบบของภาษาที่สรุปได้จากการวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาต่างๆ ในโลก ทำให้สามารถจำแนกภาษาออกเป็นประเภทต่างๆได้

นักแบบลักษณะภาษาไม่ยึดถือทฤษฎีหรือกรอบการวิเคราะห์แบบใดแบบหนึ่ง แต่พิจารณา ลักษณะของภาษาโดยเน้น **สากลลักษณะ**ของภาษา มโนทัศน์ที่ใช้ในการพรรณนาโครงสร้างของภาษา เช่น

ประเภททางไวยากรณ์ต่างๆ อาทิ พจน์ ลิงค์ การก กาล มาลา วาจก ฯลฯ ก็ใช้ตามที่มีผู้ใช้กันมาเป็นประเพณี โดยมีได้มีการโต้แย้งหรือให้เหตุผลว่าอันใดดีอันใดไม่ดี แนวการพิจารณาหรือตีความเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาเป็นไปในทำนองเน้นหน้าที่ (functional) มากกว่าเน้นรูป (formal)

เกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจก แทลมี กิวอน (Givon 1979: 187) ให้คำจำกัดความกระบวนการกรรมวาจก (passivization) ในเชิงหน้าที่ ("Since I am primarily concerned here with functional explanations, I will consider passivization as a functional rule defined somewhat loosely...") ไว้ว่า "Passivization is the process by which a non-agent is promoted into the role of main topic of the sentence. And to the extent that the language possesses coding properties which identify **main topics as subjects** and distinguishes them from topics, then this promotion may also involve subjectivalization."

เอ็ดเวอร์ด คีแนน (Keenan 1990) ในบทความเรื่อง "Passive in the world's languages" ถือว่ากระบวนการกรรมวาจกเกิดจากกระบวนการทำให้หน่วยบางหน่วยเป็นภูมิหน้า หรือจุดดึงความสนใจ และบางหน่วยเป็นภูมิหลัง หรือส่วนประกอบที่ไม่สำคัญ (foregrounding and backgrounding operation)

หน่วยสร้างกรรมวาจก เป็นหน่วยสร้างที่มีลักษณะคล้ายกับหน่วยสร้างที่ย้ายกรรมให้เป็นเรื่อง (topicalization) เช่น (11) และหน่วยสร้างย้ายหน่วยไว้ทางซ้าย (left-dislocations) เช่น (12)

(11) Beans I like.

(12) As for the President, congressmen don't respect him anymore.

ถึงแม้โครงสร้างใน (11) และ (12) จะมีหน้าที่คล้ายกับหน่วยสร้างกรรมวาจก แต่หน่วยสร้างกรรมวาจกมีความชัดเจนในแง่วากยสัมพันธ์มากกว่า กล่าวคือประโยคกรรมวาจกสามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้อย่างเสรี แต่ไม่สามารถทำให้เป็นอย่าง (11) และ (12) ได้เสมอไป เพราะโครงสร้าง topicalization และ left-dislocation มีแนวโน้มที่จะจำกัดอยู่เฉพาะประโยคหลัก (main clause) เท่านั้น

จากการศึกษาหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาต่างๆ จำนวนมาก คีแนนแบ่งหน่วยสร้างกรรมวาจกเป็น 2 แบบ คือแบบพื้นฐาน และ แบบไม่พื้นฐาน (แบบซับซ้อน)

กรรมวาจกแบบพื้นฐานคือแบบที่ปรากฏในภาษาต่างๆ ในโลกจำนวนมาก มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ไม่มีผู้ทำ (Agent) ปรากฏ 2) กริยา เป็น กริยากรรม 3) กริยาเป็นกริยาที่แสดงการกระทำ มีประธานเป็น ผู้ทำ และกรรมเป็นผู้รับ (Patient) เช่น *English is spoken around the world.* ส่วนกรรมวาจกแบบอื่นๆ ที่มีคุณสมบัติต่างจากนี้ถือว่าเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกแบบไม่พื้นฐาน

24.3 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจก

ในรายงานการวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) มีการตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกไว้ตอนต้นหลายข้อ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับภาษาไทย ผู้วิจัยจึงขอนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาลงไว้ในที่นี้ด้วย และเพื่อจะให้เห็นประเด็นสำคัญดังกล่าวอย่างชัดเจน จึงนำคำตอบที่ได้จาก อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) มาลงไว้ด้วยกันในที่นี้ด้วย ดังแสดงในตารางที่ 24.1

ตารางที่ 24.1 สรุปคำตอบของประเด็นปัญหาเรื่องหน่วยสร้างกรรมวาจก

ประเด็นปัญหา	คำตอบ
กรรมวาจกเป็นเรื่องของประโยคหรือกริยา (clause vs. verb)	กรรมวาจกเป็นเรื่องของประโยคหรือกริยาก็ได้ ขึ้นอยู่กับแบบลักษณ์ของภาษา แต่ผู้วิจัยพบแนวโน้มว่ากรรมวาจกที่เป็นลักษณะของประโยคจะวิวัฒนาการเป็นลักษณะของกริยาดังมีหลักฐานการเปลี่ยนแปลงของคำว่า ถูก ในภาษาไทย จากคำกริยามาเป็นหน่วยคำบ่งชี้กรรมวาจก
ประโยคกรรมวาจกมีโครงสร้างลึกเป็นประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน หรือ มีโครงสร้างลึกเป็นประโยคอย่างอื่น หรือไม่มีโครงสร้างลึกเลย	แนวคิดเรื่องโครงสร้างลึกเป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์สมมติขึ้น จากผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย ผู้วิจัยยังไม่พบเหตุผลเพียงพอที่ต้องระบุว่าหน่วยสร้างทั้งสองแบบมาจากโครงสร้างลึกเดียวกัน หรือมีโครงสร้างลึก
ประโยคกรรมวาจกเป็นประโยคที่เกี่ยวข้องหรือแปลงมาจากประโยคกรรมวาจกใช้หรือไม่	ผู้วิจัยพบว่าประโยคกรรมวาจกมีความสัมพันธ์กับประโยคกรรมวาจก โดยเฉพาะคำกริยาที่เปลี่ยนไปจากกริยาแท้เป็นกริยาไร้กาล
ประโยคที่มีโครงสร้างหรือความหมายคล้ายกับหน่วยสร้างกรรมวาจกแต่ไม่มีคุณสมบัติเหมือนกรรมวาจกทุกประการ ควรจัดเป็นกรรมวาจกหรือไม่	ผู้วิจัยไม่จัดประโยคที่ดูเหมือนกรรมวาจกแต่มีคุณสมบัติไม่ครบทุกประการให้เป็นหน่วยสร้างกรรมวาจก และเรียกหน่วยสร้างเช่นนั้นว่ากรรมวาจกเทียม เช่น เขาถูกออกจากราชการ ไม่เป็นประโยคกรรมวาจก เพราะคำกริยา ออก ไม่ได้มาจากกริยากรรม
หน่วยสร้างกรรมวาจกจำเป็นต้องมีตัว	ตามหลักสากลลักษณะ หน่วยสร้างกรรมวาจกเป็นหน่วยสร้าง

บ่งชี้เสมอไปหรือไม่	ที่ไม่ธรรมดา หน่วยสร้างพิเศษ และปรากฏไม่บ่อยเท่าหน่วยสร้างธรรมดา จึงน่าจะเป็นหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ชัดเจน
ตัวบ่งชี้กรรมวาจกในภาษาไทย เช่นคำว่า ถูก ถือว่าเป็นกริยาสามัญ หรือกริยาช่วย หรือหน่วยคำเติม	ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ถูก ที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจกมี 2 ตัว คือที่เป็นหน่วยคำเติม และที่เป็นกริยาช่วย
คำว่า ถูก ในภาษาไทยมีความหมายทั้งดีและไม่ดี จะถือว่าเป็นคำเดียวหรือ 2 คำ	ผู้วิจัยใช้ข้อมูลภาษาไทยมากกว่าสองล้านคำ พบว่า ถูก ที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจกมีความหมายครอบคลุมทั้งดี ร้าย หรือเป็นกลาง และปรากฏกับกริยากรรมทุกคำ ดังนั้น จึงถือว่า ถูก มีความหมายเป็นกลางไม่แยกว่า ดีหนึ่ง คำ ร้ายหนึ่งคำ แต่จะแยก ถูก ตามการปรากฏในวากยสัมพันธ์เป็น 2 ตัวคือเป็นหน่วยคำเติม กับเป็นคำกริยาช่วย
โครงสร้างของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยเป็นเช่นไร	มีโครงสร้างประโยคสามัญ ประพันธ์กับกริยากรรมวาจก เช่น น่องถูกดี และโครงสร้างกริยาเรียงประโยคซ้อนประโยค เช่น น่องโดนแม่ตี เขาโดนเพื่อนขโมยเงิน

24.4 ประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย

การแบ่งประเภทกรรมวาจกทำได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ ในที่นี้ ผู้วิจัยแบ่งประเภทตามงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) ซึ่งใช้เกณฑ์แบบลักษณะภาษาที่แบ่งประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกตามสากลลักษณะ ซึ่งพบในภาษาทั่วโลก ประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกที่เป็นสากลลักษณะมีดังนี้

1. กรรมวาจกพื้นฐาน กับกรรมวาจกไม่พื้นฐาน (basic vs. non-basic passive)
2. กรรมวาจกแบบประกอบรูป กับแบบเติมคำ (synthetic vs. periphrastic passive)
3. กรรมวาจกแบบร้าย กับแบบไม่ร้าย หรือแบบเป็นกลาง (adversative vs. non-adversative /neutral passive)
4. กรรมวาจกมีประธานเป็นตัวตน กับ กรรมวาจกไร้ประธานเป็นตัวตน (personal passive vs. impersonal passive)

5. กรรมาจกแบบธรรมดากับแบบสะท้อน (plain passive vs. reflexive passive)
6. กรรมาจกแบบประธานเป็นผู้รับกับแบบประธานไม่ใช่ผู้รับ (passives with patient subjects vs. passives with non-patient subjects)
7. กรรมาจกแบบประโยคกับกรรมาจกแบบคำศัพท์ (passive sentence vs. lexical passive)
8. กรรมาจกตรงกับกรรมาจกอ้อม (direct passive vs. indirect passive)
9. กรรมาจกแท้กับกรรมาจกเทียม (true passive vs. pseudo-passive)
10. หน่วยสร้างกรรมาจกกับหน่วยสร้างผู้ก่อเหตุ (passive vs. ergative)

ในจำนวนเกณฑ์สากลที่ใช้จำแนกหน่วยสร้างกรรมาจก ดังแสดงข้างต้น มี 5 เกณฑ์เท่านั้นที่ใช้กับภาษาไทยได้ ได้แก่ เกณฑ์ข้อ 1, 2, 3, 8, 9 ที่เหลือไม่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยเลย ดังนั้นจากเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ ทำให้ได้หน่วยสร้างกรรมาจก 10 ประเภท ในที่นี้ เพื่อความเรียบง่าย จะแบ่งประเภทของกรรมาจกในภาษาไทยตามเกณฑ์แต่ละเกณฑ์ที่ใช้ได้ ซึ่งต่างจากการรวมหลายเกณฑ์เข้าด้วยกันอย่างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549)

หน่วยสร้างกรรมาจกในภาษาไทย 10 ประเภทมีดังนี้

24.4.1 หน่วยสร้างกรรมาจกพื้นฐาน (basic)

หน่วยสร้างกรรมาจกพื้นฐานหมายถึงหน่วยสร้างกรรมาจกที่ไม่มีผู้กระทำปรากฏ เช่น

- (13) นักเรียนถูกตี

24.4.2 หน่วยสร้างกรรมาจกไม่พื้นฐาน (non-basic passive)

หน่วยสร้างกรรมาจกไม่พื้นฐาน คือหน่วยสร้างกรรมาจกที่มีผู้กระทำปรากฏ ดังตัวอย่างข้างล่าง

(ผู้กระทำคือข้อความที่ขีดเส้นใต้)

- (14) นักเรียนถูกครูตี
 (15) เด็กโดนโจรใจบาปทำร้าย
 (16) การทุจริตของเขาถูกเปิดเผยโดยสื่อมวลชน
 (17) อาคารหลังนี้ถูกสร้างโดยสถาปนิกชาวไทย
 (18) เขาถูกสังหารโดยมาตรการโรคจิต

24.4.3 หน่วยสร้างกรรมวาทจากแบบประกอบรูป (synthetic)

หน่วยสร้าง กรรมวาทจากแบบประกอบรูป หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาทที่มีหน่วยคำเดิมที่คำกริยา เช่น

(19) เงินถูกแบ่งออกเป็นสี่ส่วน

ในที่นี้วิเคราะห์ให้คำว่า ถูก เป็นหน่วยคำที่บ่งชี้กรรมวาท โดยเดิมที่หน้าคำกริยากรรม เหตุผลที่วิเคราะห์ให้ ถูก เป็นหน่วยคำเดิม เพราะ ถูก ได้พัฒนามาเป็นเวลายาวนานในภาษาไทยจาก คำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ² มาเป็นหน่วยที่ไม่มีความหมายเฉพาะ และใช้เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาททั่วไป ถูก ที่เป็นหน่วยคำเดิมปรากฏติดกับกริยาเสมอ มีอะไรคั่นระหว่างกลางไม่ได้เลย เช่นคำว่า ไม่ คำว่า จะ ดังนั้น *ทุเรียนถูกไม่กิน *น้องถูกจะทำโทษ เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์

24.4.4 หน่วยสร้างกรรมวาทจากแบบเติมคำ (periphrastic passive)

หน่วยสร้างกรรมวาทจากแบบเติมคำในประโยค หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาทที่ไม่มีการเติม หน่วยคำที่กริยา แต่ใช้ตัวบ่งชี้เป็นคำในประโยค เช่น

(20) น้องถูกแม่ดู

(21) น้องโดนครูทำโทษ

(20), (21) เป็นหน่วยสร้างกรรมวาทจากแบบเติมคำในประโยค คำว่า ถูก และ โดน ในที่นี้เป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาท ตามด้วยคำนาม แม่ และ ครู ที่มีบทบาทเป็นผู้กระทำ และกริยากรรม ดู และ ทำโทษ ตามลำดับ

อนึ่ง คำว่า ถูก ที่ตามด้วยคำนามในที่นี้ ไม่ใช่ ถูก ใน 24.4.3 ถือว่าเป็นคนละคำกัน

24.4.5 หน่วยสร้างกรรมวาทแบบร้าย (adversative)

หน่วยสร้างกรรมวาทแบบร้ายหมายถึง หน่วยสร้างกรรมวาทที่มีความหมายในเชิงไม่ดี กล่าวคือ ประธานของประโยคได้รับผลทางไม่ดีจากกริยา เช่น

(22) น้องถูกทำโทษ

² ดูเรื่องวิวัฒนาการของคำว่า ถูก ในระยะเวลา 700 ปี ในบทความเรื่อง Development of the *thuuk* passive marker in Thai (Prasithrathsint 2006)

- (23) เด็กโดนหมากัด
(24) แมวโดนรถทับตาย

ในภาษาไทยมาตรฐาน ความหมายในทางร้ายแสดงโดยคำกริยาที่มีความหมายในทางลบ เช่น ตี คำ ทำโทษ กัด นอกจากนั้น ยังแสดงด้วยคำว่า โดน อีกด้วย ในอดีต คำว่า ถูก ก็เป็นตัวบ่งชี้กรรมจากแบบร้าย แต่ปัจจุบัน ถูก มีความหมายเป็นกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อ ถูก ปรากฏกับกริยาความหมายไม่ดี ประโยคนั้นก็就会有ความหมายแบบร้าย

24.4.6 หน่วยสร้างกรรมจากแบบเป็นกลาง (non-adversative /neutral passive)

หน่วยสร้างกรรมจากแบบเป็นกลางหมายถึงหน่วยสร้างกรรมจากที่ตัวบ่งชี้ใช้กับกริยาทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าต้องมีความหมายในทางร้ายหรือดี ตัวบ่งชี้ ถูก ถือว่าเป็นกลางในภาษาไทยปัจจุบัน เช่น

- (25) บ้านหลังนี้ถูกสร้างเป็นหลังแรกในซอยนี้
(26) หลังคาบ้านถูกลมพัดเปิดเปิง
(27) สมชายถูกแม่บ้านขอร้องให้พาไปซื้อของ
(28) ความจริงถูกความรักบดบังไว้

24.4.7 หน่วยสร้างกรรมจากตรง (direct passive)

หน่วยสร้างกรรมจากแบบตรง หมายถึงหน่วยสร้างกรรมจากที่ประธานเป็นผู้รับการกระทำโดยตรง เช่น

- (26) น้องโดนเพื่อนทำร้าย

ประโยคนี้นี้เป็นกรรมจากแบบตรง มี น้อง เป็นประธานซึ่งรับผลกระทบของการทำร้ายโดยตรง

24.4.8 หน่วยสร้างกรรมจากอ้อม (indirect passive)

หน่วยสร้างกรรมจากแบบอ้อม หมายถึงหน่วยสร้างกรรมจากที่ประธานไม่เป็นผู้รับการกระทำโดยตรง เช่น น้องโดนเพื่อนขโมยเงิน เป็นกรรมจากแบบอ้อม มี น้อง เป็นประธาน แต่สิ่งที่โดนขโมยคือ เงิน น้องจึงได้รับผลกระทบทางอ้อมเท่านั้น ตัวอย่างอื่น ๆ มีดังนี้

- (27) เขาถูกค้นบ้าน
(28) สมชายโดนโกงที่ดิน

- (29) นื่องถูกเพื่อนขโมยเงิน
- (30) เขาถูกตำรวจค้นบ้าน
- (31) สมชายโดนญาติโก่งที่ดิน

24.4.9 หน่วยสร้างกรรมวาจกแท้ (true passive)

หน่วยสร้างกรรมวาจกแท้ หมายถึงหน่วยสร้างที่มีคุณสมบัติครบตามที่ระบุใน 24.1 คือ

- 1) คำกริยาของประโยคกรรมวาจกแปลงมาจากกริยากรรม และประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นกรรมตรงในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน
- 2) ประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นส่วนขยายที่เป็นผู้กระทำ (Agentive adjunct) หรือถูกตัดทิ้งในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน
- 3) กริยาในประโยคกรรมวาจกมีตัวบ่งชี้ ซึ่งอาจเป็นหน่วยคำเติมที่คำกริยา หรืออาจเป็นคำอื่นๆ ที่สัมผัสกับคำกริยาในประโยค

ดังนั้น ประโยคตัวอย่างใน 24.4.1-24.4.8 ข้างต้น เป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกแท้ทั้งสิ้น

24.4.10 หน่วยสร้างกรรมวาจกเทียม (pseudo-passive)

หน่วยสร้างกรรมวาจกเทียมหมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ดูผิวเผินคล้ายกรรมวาจก แต่ไม่ใช่ เพราะขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งของกรรมวาจก เช่น นื่องโดนไปโรงเรียน เป็นกรรมวาจกเทียม เพราะขาดคุณสมบัติข้อ 1 คือ กริยา ไป ไม่ได้มาจากกริยากรรม หนังสือนี้ขายดีมาก เป็นกรรมวาจกเทียม ถึงแม้จะมีคุณสมบัติข้อ 1 แล 2 แต่ก็ขาดคุณสมบัติข้อ 3 คือ ไม่มีตัวบ่งชี้

24.5 ตัวบ่งชี้กรรมวาจกในภาษาไทย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในภาษาไทยปัจจุบันมีตัวบ่งชี้กรรมวาจก 3 รูป คือ ถูก โดน และ ได้รับ

24.5.1 ตัวบ่งชี้ ถูก

ผู้วิจัยพบว่า ถูก เกิดกับกริยากรรมทุกแบบไม่ว่าจะมีความในทางดี ไม่ดี หรือ กลางๆก็ตาม ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ถูกกล่าวถึง

ถูกกระทบ

ถูกกระทำ

ถูกกลบเกลื่อน

ถูกกระทบกระเทือน

ถูกสิ้น	ถูกดี	ถูกเป่า	ถูกเรียก
ถูกกัน	ถูกถลุง	ถูกฝึก	ถูกล้าง
ถูกกำหนด	ถูกถาม	ถูกพราด	ถูกวิธี
ถูกเกณฑ์	ถูกทอดทิ้ง	ถูกเพิกเฉย	ถูกสกัดกั้น
ถูกกล่าวขวัญ	ถูกทาบตาม	ถูกมีดบาด	ถูกสังหาร
ถูกข่มเหง	ถูกทำลาย	ถูกยกฟ้อง	ถูกสั่นคลอน
ถูกข่ม	ถูกทุบ	ถูกยกย่อง	ถูกใส่ร้าย
ถูกขัดใจ	ถูกนำ	ถูกยกเลิก	ถูกสร้าง
ถูกเขียน	ถูกนำไป	ถูกยอมรับ	ถูกหมั่นไส้
ถูกคัดเลือก	ถูกนำมา	ถูกยึด	ถูกหยิบยก
ถูกควักตัว	ถูกพลิกฟื้น	ถูกยุบ	ถูกหลอก
ถูกเคลือบ	ถูกเนรเทศ	ถูกมอง	ถูกหลอมละลาย
ถูกจับกุม	ถูกบังคับ	ถูกแยก	ถูกหันเห
ถูกเจาะยาง	ถูกบังคับ	ถูกระงับ	ถูกห้าม
ถูกโจมตี	ถูกวิจารณ์	ถูกรังแก	ถูกเหนียวรั้ง
ถูกจำกัด	ถูกบันทึก	ถูกรุกราน	ถูกออกแบบ
ถูกเจือปน	ถูกปลดปล่อย	ถูกรุมทำร้าย	ถูกอัด
ถูกเชิดชู	ถูกปลุก	ถูกเรียงลำดับ	ถูกสั่ง
ถูกดำเนินคดี	ถูกปลูกสร้าง	ถูกลดทอน	ฯลฯ
ถูกตัดมือตัดเท้า	ถูกปิด	ถูกลอยแพ	
ถูกตามใจ	ถูกเปลี่ยน	ถูกล่อลวง	
ถูกจุด	ถูกเปลี่ยนมือ	ถูกลักลอบ	

24.5.2 ตัวบ่งชี้ โคน

สำหรับกริยาที่เกิดขึ้นกับ โคน มีแต่ที่มีความหมายในทางร้ายทั้งสิ้น ดังนี้

โคนลงโทษ	โคนเอาเปรียบ	โคนหลอก	โคนค้อนควัก
โคนทำโทษ	โคนวิจารณ์	โคนปลด	โคนเบี้ยว
โคนเกลียด	โคนทิ้ง	โคนด่า	โคนเล่นงาน

โดนต๋อย	โดนเบน	โดนย้าย	โดนกิน
โดนลับ	โดนจับ	โดนคุ	โดนคั้ง
โดนบั้งคับ	โดนคองสัญญา	โดนกระแทก	โดนฟัน
โดนสลัด	โดนจูบ	โดนข่ม	โดนปลวกกิน
โดนกัน	โดนทรมาน	โดนปราบ	โดนทักท้วง
โดนหวง	โดนล้างสมอง	โดนทำลาย	โดนว่ากล่าว
โดนขีดให้เดิน	โดนครอบงำ	โดนไล่	โดนไล่เตะ
โดนโจมตี	โดนตัดหมด	โดนยุ่มย่าม	โดนรังควาน
โดนสะกิด	โดนทำลาย	โดนปล่อยเกาะ	โดนจับไปขัง
โดนคุ	โดนตี	โดนแพ้นหัว	โดนก่อนขอค
โดนบั้ง	โดนตีหัว	โดนค่า	โดนปล้น
โดนทิ้ง	โดนเข้มงวด	โดนรุมเล่นงาน	โดนว่า
โดนหลอก	โดนถม	โดนเผา	โดนตบ
โดนลงโทษ	โดนชัด	โดนนินทา	โดนกระที่บ
โดนย้าย	โดนกดขี่ขูดรีด	โดนชก	โดนอัดกระแทก
โดนกระทำ	โดนแต่ง	โดนยิง	โดนตัดสินลงโทษ
โดนหวด	โดนบีบ	โดนโกรธ	โดนบอกเลิก
โดนบริภาษ	โดนสะกดจิต	โดนกล่าวหา	
โดนปรับ	โดนไล่	โดนต่อต้าน	
โดนลงดี	โดนยิง	โดนวิพากษ์วิจารณ์	
โดนย้าย	โดนจับ	โดนบั้งคับ	
โดนปลด	โดนขว้างปา	โดนกด	
โดนตำหนิ	โดนบั่นคอ	โดนฟ้อง	
โดนต่อว่า	โดนลากไปข้อม	โดนเตะ	
โดนไล่ออก	โดนไล่ที่	โดนกระแทกล้ม	
โดนรุมซ้อม	โดนเบียด	โดนขโมยไวโอลิน	
โดนสิง	โดนทรมาน	โดนตักน้ำทิ้ง	
โดนเบียด	โดนฉก	โดนมีดปาด	
โดนฟ้อง	โดนบาด	โดนไวรัสเล่นงาน	

24.5.3 ตัวบ่งชี้ ได้รับ

งานวิจัยนี้พบ ตัวบ่งชี้ ได้รับ ซึ่งมีความหมายในทางดี มีใช้น้อยมากเมื่อเทียบกับ ถูก และ โคน กริยาที่พบในข้อมูลมี มอบหมาย เลือกลง แต่งตั้ง แจ้ง คัดเลือก และ พระราชทาน ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- (32) คณะอนุกรรมการได้รับมอบหมาย จากนายกรัฐมนตรี ให้ศึกษาเกี่ยวกับ โครงการโรงไฟฟ้า
- (33) นายสนธิได้รับเลือกให้เป็นประธานวุฒิสภา โดยสมาชิกในห้องประชุมได้ปรบมือ แสดงความยินดี
- (34) เมื่อเวลา 03.50 น. วันที่ 2 ส.ค. สน.คันนายาว ได้รับแจ้งว่า เกิดเหตุระเบิดขึ้นที่เต็นท์ขายรถ
- (35) มีการคาดหมายว่าผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งดังกล่าวคือคนใกล้ชิดกับประธาน
- (36) นายทง โขติสรยุทธ์ ได้รับคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้เป็นผู้ดำเนินงานศูนย์หนังสือ
- (37) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญชัยสมรภูมิได้กระทำการจนได้รับความชมเชยจากทางราชการ

อนึ่ง ถึงแม้ในข้อมูลจะพบกริยาเพียง 6 คำดังกล่าวที่ปรากฏกับ ได้รับ แต่คำกริยาอื่นๆที่มีความหมายในทางดี หรือกริยาที่แสดงเหตุการณ์ที่ผู้พูดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีก็น่าจะใช้กับ ได้รับ ได้ เช่น บัญชา เชิญ เลี้ยง เยียวยา ฯลฯ ประโยคเช่น เขาได้รับบัญชาให้ลักพาตัวคู่แข่งทางธุรกิจ จะถือว่ามีความหมายในทางดี เพราะคำว่า ได้รับ ทำให้ตีความได้ว่ากริยาที่เขาถูกสั่งให้กระทำการดังกล่าว ถือเป็นสิ่งที่ดี กล่าวคือเขาอาจได้รับเลือกเพราะมีความสามารถเป็นพิเศษ หรือการทำงานเช่นนั้นเป็นเกียรติสำหรับเขามาก เพราะเจ้านายได้เลือกเขาอย่างเฉพาะเจาะจง ถึงแม้งานที่สั่งให้ทำจะฟังดูไม่ดีก็ตาม

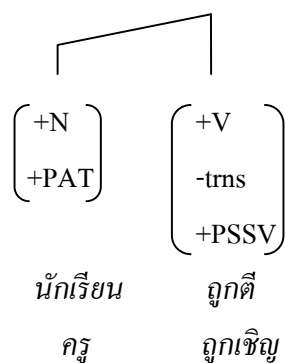
อนึ่ง มีคำอื่นที่อาจพัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้กรรมวาก เช่นคำว่า เจอ ใน ชายคนนั้นไม่น่าไว้ใจ ระวังเจอ โกงนะ งานวิจัยนี้ยังไม่จัดให้เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาก เพราะยังมีใช้น้อยเกินไป

24.6 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกรรมวาก

ผู้วิจัยได้นำแนวการวิเคราะห์ของไวยากรณ์พึงพาศัพท์การกมาวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวากทั้งหมดพบว่ากรรมวากในภาษาไทยมีโครงสร้าง รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้

24.6.1 โครงสร้างรูปแบบที่ 1 โครงสร้างกรรมวาก ถูก แบบเรียบง่าย

โครงสร้างนี้ประกอบด้วยประธานกับคำกริยากรรมวากซึ่งมี ถูก เป็นตัวบ่งชี้

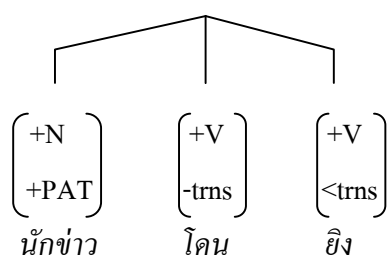

หมายเหตุ + N = Head noun
 +V = Verb
 -trns = intransitive verb
 +PSSV = Passive
 +PAT = Patient หมายถึงการกผู้รับ หรือผู้ถูกระทำ

จะเห็นว่าโครงสร้างเรียบง่ายนี้เป็นโครงสร้างของหน่วยสร้างกรรมจากทุกแบบยกเว้นแบบไม่พื้นฐาน แบบอ้อม และแบบเทียม

24.6.2 โครงสร้างรูปแบบที่ 2 โครงสร้างกรรมจาก โคน+กริยา

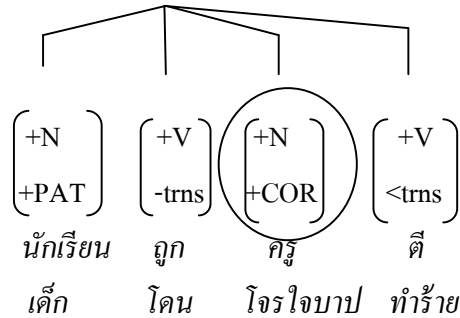
โครงสร้างรูปแบบที่ 2 นี้ ประกอบด้วยประธาน กับกริยา โคน ตามด้วยคำกริยาที่มาจากกริยากรรม เช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 2 ใช้กับกรรมจากทุกแบบยกเว้น แบบไม่พื้นฐาน แบบอ้อม และแบบเทียม

หมายเหตุ <trns หมายถึงคำกริยากรรมที่มาจากกริยากรรม

24.6.3 โครงสร้างแบบที่ 3 โครงสร้างกรรมวาจกมีผู้กระทำหน้ากริยา

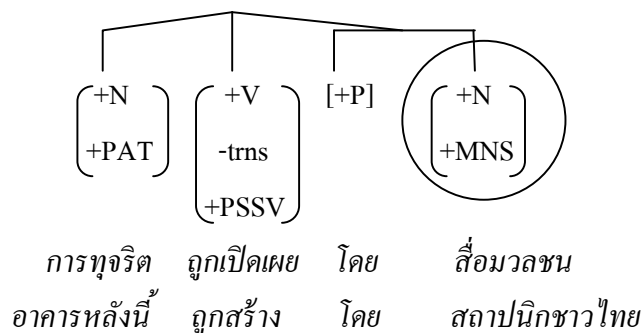
โครงสร้างแบบนี้มีจุดเด่น คือมีนามวลีระหว่างคำว่า ถูก หรือ โดน กับคำกริยาที่แปลงมาจากกริยากรรม

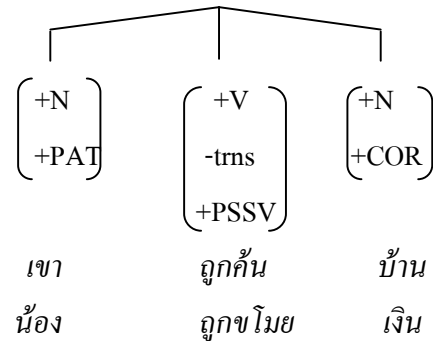
โครงสร้างกรรมวาจกรูปแบบนี้ เป็นโครงสร้างของกรรมวาจกแบบไม่พื้นฐานคือมีผู้กระทำปรากฏในประโยค ในที่นี้คือหน่วยที่อยู่ในเส้นวงรี [+COR] ย่อมาจาก Correspondent ซึ่งเป็นการกัมพันธ์ที่เป็นส่วนเติมเต็ม และมีความสัมพันธ์กับประธานที่เป็นผู้รับ

24.6.4 โครงสร้างแบบที่ 4 โครงสร้างกรรมวาจกมีผู้กระทำหลังกริยา

โครงสร้างรูปแบบนี้เป็นรูปแบบของกรรมวาจกไม่พื้นฐานอีกแบบหนึ่ง มีผู้กระทำปรากฏหลังกริยานำด้วยคำว่า โดย และมีการกัมพันธ์ [+MNS] ย่อมาจาก Means หมายถึงวิธีการ ซึ่งในแผนภูมิเป็นหน่วยในวงกลม

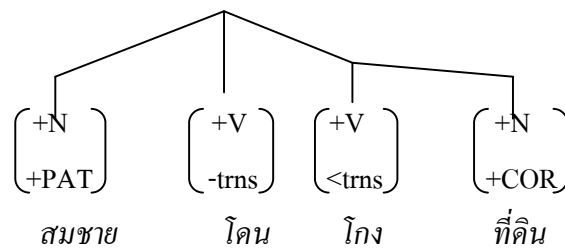

24.6.5 โครงสร้างแบบที่ 5 โครงสร้างกรรมจาก ถูก แบบอ้อมไม่มีผู้กระทำ

โครงสร้างแบบที่ 5 มีจุดเด่นคือ มีนามวลีปรากฏ 2 นามวลี ที่เป็นประธาน และที่เกี่ยวข้องกับคำกริยา แต่ไม่ใช่กรรม โครงสร้างแบบนี้เป็นกรรมจากแบบอ้อม คือประธานได้รับผลกระทบทางอ้อม

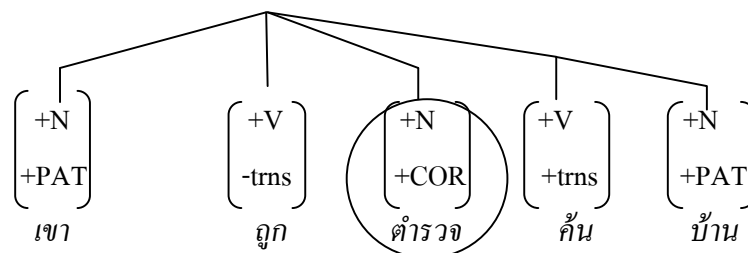
24.6.6 โครงสร้างแบบที่ 6 โครงสร้างกรรมจาก โดน แบบอ้อมไม่มีผู้กระทำ

โครงสร้างรูปแบบที่ 6 คล้ายกับรูปแบบ 24.6.5 แต่ต่างกันที่คำกริยา โดน

24.6.7 โครงสร้างแบบที่ 7 โครงสร้างกรรมจากอ้อมมีผู้กระทำ

โครงสร้างรูปแบบที่ 7 เป็นโครงสร้างของกรรมจากอ้อมอีกแบบหนึ่ง คือมีผู้กระทำปรากฏด้วย ทำให้ประโยคนี้มีนามวลีถึง 3 นามวลี นามวลีแรกเป็นประธาน มีการกสัมพันธ์ ผู้รับ นามวลีที่ 2 ที่อยู่ในวงกลมเป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา และนามวลีที่ 3 เป็นกรรมของคำกริยากรรม ที่ต้องสังเกตคือ กริยา คั่น และโก่ง ที่ตามหลัง ถูก หรือ โดน ไม่ใช่กริยากรรมแต่ยังเป็นกริยากรรมอยู่ จึงมีกรรมตามหลังได้

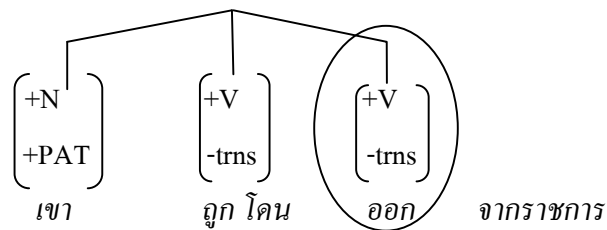

สมชาย	โดน	ญาติ	โกง	ที่ดิน
พลอย	โดน	นักแสดงหน้าใหม่	ขโมย	จีน

24.6.8 โครงสร้างแบบที่ 8 โครงสร้างกรรมวาจกเทียม

กรรมวาจกเทียมแบบที่ 1

โครงสร้างแบบนี้แสดงหน่วยสร้างกรรมวาจกเทียม ซึ่งมีจุดเด่นที่คำกริยาที่ตามหลัง ถูก หรือ โดน เป็นคำกริยากรรม ที่ไม่ได้แปลงมาจากกริยากรรม ดังที่อยู่ในวงรี คำว่า ออก เป็นกริยากรรมปกติ ข้อนี้ทำให้ประโยคดูเหมือนกรรมวาจก แต่ไม่ใช่กรรมวาจก

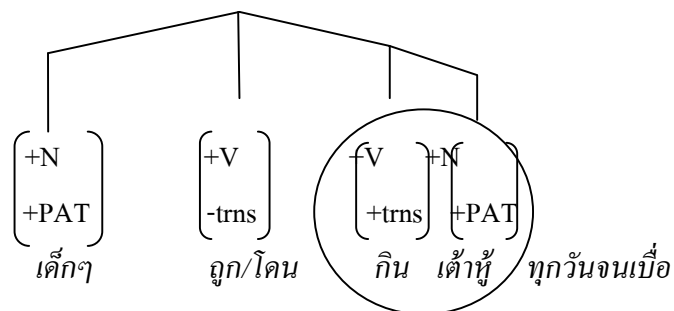

เป็นที่สังเกตได้ว่า ประโยคที่มีโครงสร้างแบบนี้มีความหมายเป็นนัยในทางลบ กล่าวคือประธานของประโยคมีความไม่เต็มใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น ตัวอย่างอื่นๆ เช่น เขาถูกขึ้นไปพูดแทนประธาน อาจารย์ใหม่ถูกเป็นเลขาต่างๆที่เขาไม่เต็มใจ ฉันโดนไปงานแต่งงานอีกแล้ว เดือนนี้ห้าครั้งแล้ว

กรรมวาจกเทียมแบบที่ 2

โครงสร้างแบบนี้เหมือนแบบแรก แต่ว่างานที่คำกริยาที่ตามหลัง ถูก หรือ โดน เป็นกริยากรรมที่มีกรรมอยู่ด้วย เช่นคำว่า กิน ในตัวอย่าง มี เค้าหู้ เป็นกรรม

จะเห็นว่า คำกริยาที่ตามหลังคำว่า ถูก หรือ โดน ถึงแม้จะเป็น ผู้รับ (Patient) แต่ประธานไม่ได้เป็นผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้แสดงอาการเอง (actor) ต่างจากในประโยคกรรมวาจกแท้ ซึ่งประธานไม่ใช่ผู้แสดง แต่เป็นผู้รับผลของการกระทำ

อนึ่งหากเปลี่ยนประโยคเป็น เขาถูกให้ออกจากราชการ และ เด็กๆถูกให้กินเต้าหู้... ประโยคนี้ก็จะมีการสร้างเป็นกรรมวาจกแท้ที่มีโครงสร้างแบบที่ 2 เพราะคำว่า ให้ เป็นกริยากรรมที่ทำให้เป็นกรรมวาจกได้ คือ ให้ → ถูกให้

24.7 สรุปผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยเป็นหน่วยสร้างที่มีตัวบ่งชี้ คือ ถูก (หน่วยคำเติมหน้า) ถูก (คำกริยา) โดน (คำกริยา) และ ได้รับ (คำกริยา) คำกริยาต้องเป็นกริยากรรมที่แปลงมาจากกริยากรรม และประธานต้องเป็นผู้รับหรือผู้ถูกกระทำ

ในด้านแบบลักษณ์ภาษา หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยแบ่งได้เป็น 10 แบบ ตามเกณฑ์สากล ดังนี้ ได้แก่

- 1) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบพื้นฐาน เช่น ข้อมูลถูกลบ
- 2) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบไม่พื้นฐาน เช่น ข้อมูลถูกลบโดยเจ้าของเว็บ
- 3) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบตรง เช่น นักเรียนถูกทำโทษ นักเรียนถูกครูทำโทษ
- 4) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบอ้อม เช่น นักเรียนถูก (เพื่อนในชั้น) ขโมยเงิน
- 5) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบประกอบรูป หรือเติมหน่วยคำ เช่น ข้อมูลถูกลบ
- 6) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเติมคำ เช่น น้องโดนแม่ดู
- 7) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบร้าย เช่น น้องโดนดู หมาโดนรถทับ
- 8) หน่วยสร้างกรรมวาจกเป็นกลาง เช่น เมืองนี้ถูกสำรวจเมื่อปีที่แล้ว เอกสารถูกเตรียมไว้แล้ว
- 9) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบแท้ เช่น ประโยคทั้งหมดข้างต้น
- 10) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเทียม (คำกริยาที่ตามหลังถูกเป็นกริยากรรม) เช่น เขาถูกไปงานเลี้ยงที่ไม่อยากไป เขาถูกขึ้นไปพูด เขาถูกนั่งดูการแสดงที่น่าเบื่ออยู่สามชั่วโมง

ในด้านโครงสร้าง หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน 8 แบบ ต่างกันที่ตัวบ่งชี้ว่าเป็น หน่วยคำ หรือ คำ คำกริยาว่าเป็นกริยากรรมหรือกริยาที่แปลงมาจากกริยากรรม การมีผู้กระทำหรือไม่ และจำนวนนามวลีที่ปรากฏในประโยค

บทที่ 25

ประโยคเน้นเรื่อง

นัฐวุฒิ ไชยเจริญ

25.1 เรื่อง

เรื่อง (topic) เป็นหน่วยทางข้อความ หมายถึง สิ่งที่ประโยคพูดถึง เรื่องจะเกิดคู่กันกับเนื้อความ (comment) ซึ่งหมายถึง เนื้อหาในประโยคที่พูดถึงเกี่ยวกับเรื่องนั่นเอง การจำแนกหน่วยในประโยคออกเป็นเรื่องกับเนื้อความ จัดเป็นการวิเคราะห์ประโยคในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ไม่ใช่การวิเคราะห์ประโยคในแง่โครงสร้างหรือหน้าที่ ดังแสดงในตัวอย่างที่ (1)-(3)

- (1) *I like bean.* (Keenan & Dryer 2007: 325)
- (2) *Bean I like.* (Keenan & Dryer 2007: 325)
- (3) *Last night, I saw three movies in town.* (Foley 2007: 409)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าหน่วยที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละประโยคทำหน้าที่แตกต่างกัน ได้แก่ *I* ใน (1) เป็นประธาน *Bean* ใน (2) เป็นกรรม ส่วน *Last night* ใน (3) เป็น oblique (ไม่ได้เป็นทั้งประธานและกรรม) แต่ในแง่ของความสัมพันธ์ในการสื่อสารนั้น หน่วยที่ขีดเส้นใต้ในทุกประโยคล้วนเป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึงทั้งสิ้น ดังนั้น จึงจัดได้ว่าหน่วยที่ขีดเส้นใต้เป็นเรื่องของประโยค ส่วนหน่วยที่ไม่ได้ขีดเส้นใต้ถือว่าเป็นเนื้อความของเรื่องที่พูดถึง

ในบางกรณี การระบุเรื่องของประโยคไม่สามารถทำได้หากวิเคราะห์ประโยคดังกล่าวตามลำพัง แต่จำเป็นต้องนำประโยคดังกล่าวไปวิเคราะห์ในบริบททางสัมพันธสาร (discourse context) จึงจะทราบว่าประโยคดังกล่าวกำลังพูดถึงสิ่งใด เนื่องจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ เช่น การเรียงลำดับคำ การแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ เป็นต้น ไม่สามารถบ่งบอกได้เสมอไปว่าหน่วยใดเป็นเรื่องของประโยค ดังแสดงในตัวอย่างที่ (4) และ (5)

- (4) *The children went to school.* (Lambrecht 1994: 120)

ในตัวอย่างที่ (4) เราไม่สามารถทราบได้อย่างแน่ชัดว่า *the children* เป็นเรื่องของประโยคจริงหรือไม่ การที่จะสามารถระบุว่า *the children* เป็นเรื่องของประโยคจำเป็นต้องทราบเสียก่อนว่า ข้อความในประโยคดังกล่าวกำลังพูดถึง *the children* อยู่ กล่าวคือ ต้องทราบว่า *the children* กำลังเป็นจุดสนใจในการสื่อสาร (“a matter of standing current interest or concern” (Strawson 1964: 97)) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องนำบริบทมาร่วมพิจารณาด้วย ดังนี้

- (5) (ก) (*What did the children do next?*) *The children went to SCHOOL.*
 (ข) (*Who went to school?*) *The CHILDREN went to school.*
 (ค) (*What happened?*) *The CHILDREN went to SCHOOL.*

(Lambrecht 1994: 121)

เมื่อนำปริบทมาร่วมพิจารณาแล้ว พบว่า *the children* ในคำตอบ (5ก) เท่านั้นที่เป็นเรื่องของประโยค เนื่องจากปริบทที่เป็นคำถามที่นำมาก่อนหน้าได้ถามเกี่ยวกับ *the children* ดังนั้นประโยคคำตอบว่า *the children went to school* จึงถือเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับ *the children* ให้ผู้ฟังรับทราบ ส่วนในคำตอบ (5ข) เรื่องของประโยคคือ *went to school* อนุท ลอมเบรคชท์ (Lambrecht, 1994) เรียกโครงสร้างของข้อความในคำตอบ (5ก) นี้ว่าเป็นโครงสร้างแบบเรื่อง-เนื้อความ (topic-comment) กล่าวคือ ประโยคเริ่มด้วยเรื่อง และตามด้วยเนื้อความ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าปริบททางสัมพันธสารมีบทบาทสำคัญต่อการตีความว่าประโยคหนึ่งๆพูดถึงสิ่งใดหรือเรื่องอะไร ดังนั้น ลอมเบรคชท์ (Lambrecht 1994: 127) จึงสรุปคานิยามของเรื่องให้รัดกุมขึ้นว่า “A referent is interpreted as the topic of a proposition if IN A GIVEN DISCOURSE the proposition is construed as being ABOUT this referent...Topic is a PRAGMATICALLY CONSTRUED SENTENCE RELATION.”

นอกจากเรื่องกับเนื้อความแล้ว อนุท ประติธีรัฐสินธุ์ และคณะ (2544: 58) กล่าวว่า ในมิติทางข้อความนั้น หน่วยในประโยคยังสามารถจำแนกเป็น ใจความหลักกับใจความรอง (theme-rheme) ข้อความเก่ากับข้อความใหม่ (given-new information) และจุดสำคัญข้างท้าย (end-focus) ได้อีกด้วย

เราสามารถสรุปลักษณะของเรื่องโดยทั่วไป ได้ดังนี้

- 1) เรื่องต้องเป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง
- 2) เรื่องมักปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค
- 3) สำหรับประโยคปกติ ประธานของประโยคมักตรงกับเรื่อง (“subjects are unmarked topic” (Lambrecht 1994: 132))
- 4) โครงสร้างแบบเรื่อง-เนื้อความจัดเป็นโครงสร้างปกติ (“topic-comment articulation is the unmarked pragmatic sentence articulation” (Lambrecht 1994: 132))
- 5) เรื่องมักสัมพันธ์กับข้อความเก่า (given information) หรือภาวะที่เกิดขึ้นก่อน (presupposition)
- 6) เรื่องเป็นสิ่งที่ชี้เฉพาะ (definite)
- 7) เรื่องไม่ออกเสียงเน้น (unaccent)
- 8) ในขณะที่ประธานจะต้องสอดคล้องกับกริยา แต่เรื่องไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับกริยา

25.2 เรื่องกับแบบลักษณ์ภาษา

ชาร์ลส์ ลี และซานดรา ทัมป์สัน (Li and Thompson, 1976) นำมโนทัศน์เรื่องมาใช้ในการศึกษาเชิงแบบลักษณ์ภาษา และจำแนกภาษาตามโครงสร้างประโยคพื้นฐานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ภาษาเน้นประธาน (Subject-prominent languages) เช่น ภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียน, ภาษาเน้นเรื่อง (Topic-prominent languages) เช่น ภาษาจีน ภาษาลิสอู (Lisu) ภาษาลาหู่ (Lahu) ภาษาที่เน้นทั้งประธานและเรื่อง (Subject-prominent and Topic-prominent languages) เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาที่ไม่เน้นทั้งประธานและเรื่อง (Neither Subject-prominent nor Topic-prominent languages) เช่น ภาษาฟิลิปปินส์ ภาษาเน้นเรื่องได้แก่ภาษาที่มีโครงสร้างประโยคพื้นฐานเป็นแบบเรื่อง-เนื้อความ และมีการบ่งชี้เรื่อง เช่น การเรียงลำดับคำในประโยค หรือการใช้ตัวบ่งชี้ เช่น คำว่า wa ในภาษาญี่ปุ่น สำหรับในภาษาเหล่านี้ เรื่องมีความสำคัญต่อประโยคมากกว่าประธาน

ชาร์ลส์ ลี และซานดรา ทัมป์สัน (Li and Thompson, 1976: 466-471) กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของภาษาเน้นเรื่องไว้ ดังนี้

- 1) มีกลวิธีในการบ่งชี้เรื่อง แต่อาจไม่มีการบ่งชี้ประธาน เช่น ตำแหน่งการปรากฏของเรื่อง, ตัวบ่งชี้เรื่อง
- 2) ลดความสำคัญของโครงสร้างกรรมวาจก
- 3) ไม่มีการใช้ประธานว่าง (dummy subject) เนื่องจากประโยคไม่จำเป็นต้องมีประธานก็ได้
- 4) มีการใช้โครงสร้างประธานคู่ (double subject) ซึ่งทำให้ประโยคมีทั้งเรื่องและประธานปรากฏคู่กัน
- 5) หน่วยที่ละไปในประโยคจะอ้างอิงถึงเรื่อง ไม่ใช่อ้างอิงถึงประธาน (Controlling co-reference)
- 6) มักเป็นภาษาที่เรียงลำดับกริยาไว้ท้ายประโยค เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษา Lisu
- 7) หน่วยใดในประโยคก็สามารถเป็นเรื่องได้
- 8) โครงสร้างแบบ เรื่อง-เนื้อความ เป็นโครงสร้างประโยคปกติ

25.3 ประโยคเน้นเรื่องในภาษาไทย

โดยปกติแล้ว ประโยคในภาษาไทยจะเรียงลำดับคำแบบ ประธาน-กริยา-กรรม ดังนั้น หน่วยที่อยู่ต้นประโยคจะทำหน้าที่เป็นทั้งประธานและเป็นทั้งเรื่องไปด้วย ซึ่งนววรรณ พันธุเมธา (นววรรณ, 2549: 258) ให้คำอธิบายว่า “เหตุที่ในประโยคส่วนมาก เรื่องหลักเป็นทั้งประธานและเรื่องแก่ก็

¹นววรรณ ใช้คำว่า “เรื่องหลัก” เพื่อหมายความถึง topic ซึ่งตรงกับคำว่า “เรื่อง” ในงานวิจัยนี้

เพราะผู้พูดมักใช้สิ่งที่ผู้ฟังรู้เรื่องแล้วเป็นเรื่องหลัก ต่อจากนั้นก็กล่าวถึงสิ่งนั้นว่าทำอาการอย่างไร มีสภาพอย่างไร หรือประสบเหตุการณ์อย่างไร” ถึงกระนั้นก็ตาม ในการใช้ภาษาจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาพูด จะพบว่าลำดับคำของประโยคไม่ได้เรียงแบบ ประธาน-กริยา-กรรมเสมอไป เนื่องจากในการสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟังนั้น ผู้พูดมักจะพูดถึงสิ่งที่เป็นเรื่องเสียก่อน แล้วจึงกล่าวตามด้วยเนื้อความที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ประโยคที่มีการเรียงลำดับคำไม่เป็นไปตามรูปแบบประธาน-กริยา-กรรม นี้ถือว่าเป็นโครงสร้างไม่ปกติ (marked construction) อันเกิดจากกระบวนการเน้นเรื่อง

ประโยคเน้นเรื่อง (topicalized sentence) คือ ประโยคที่เกิดจากกระบวนการที่ทำให้หน่วยที่เป็นเรื่องของประโยค (สิ่งที่ประโยคพูดถึง) เป็นจุดสนใจ โดยทำการย้ายหน่วยดังกล่าวไปไว้ที่ตำแหน่งข้างหน้าหรือทางซ้ายสุดของประโยค และมักกำกับด้วยตัวบ่งชี้เรื่อง เช่น *นะ, นี่, นี้, นั่น, เนี่ย/เนี้ย* (รูปแปรของ *นี่นะ/นี่นะ*) ทั้งนี้ หน่วยที่ย้ายไปเป็นเรื่องของประโยคอาจเป็นอาร์กิวเมนต์ ได้แก่ ประธานหรือกรรม หรือไม่เป็นอาร์กิวเมนต์ของประโยคก็ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้การเรียงลำดับคำในประโยคเปลี่ยนแปลงไปจากประโยคปกติ แต่หากว่าเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับประธานตรงกันแล้ว ลำดับคำตามปกติของประโยคก็จะไม่เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาข้อมูล พบว่าประโยคเน้นเรื่องในภาษาไทย มี 2 ประเภทหลักๆ ได้แก่ ประโยคเน้นเรื่องแบบที่ใช้กลวิธีช่องว่าง และประโยคเน้นเรื่องแบบที่มีโครงสร้างประธานสองตัว

25.3.1 ประโยคเน้นเรื่องแบบที่ใช้กลวิธีช่องว่าง (Gap Strategy)

ประโยคเน้นเรื่องประเภทที่ใช้กลวิธีช่องว่าง มีลักษณะคือ เมื่อหน่วยใดหน่วยหนึ่งในประโยคถูกย้ายไปไว้ในตำแหน่งข้างหน้าเพื่อเป็นจุดสนใจและทำหน้าที่เป็นเรื่องของประโยคแล้ว จะปล่อยให้ตำแหน่งเดิมของหน่วยดังกล่าวในประโยคว่างเอาไว้ ประโยคเน้นเรื่องประเภทนี้มีทั้งแบบที่ประธานของประโยคย้ายไปเป็นเรื่อง (subject topic) กรรมของประโยคย้ายไปเป็นเรื่อง (object topic) และหน่วยที่ไม่ได้เป็นทั้งประธานหรือกรรมของประโยคย้ายไปเป็นเรื่อง (oblique topic) การจะทดสอบว่าหน่วยที่ถูกย้ายไปเป็นเรื่องทำหน้าที่อะไรในประโยคสามารถทำได้โดยการเติมคำสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่อ้างถึงหน่วยดังกล่าวลงไปในประโยค ดังแสดงในตัวอย่างข้างล่าง

25.3.1.1 หน่วยที่เป็นประธานของประโยคถูกย้ายไปต้นประโยค (Subject Topic)

ในประโยคเน้นเรื่องแบบที่หน่วยที่เป็นประธานของประโยคถูกย้ายไปต้นประโยคเพื่อทำหน้าที่เป็นเรื่องนี้ ประธานที่ถูกย้ายไปจะถูกกำกับด้วยตัวบ่งชี้เรื่อง และตำแหน่งหลังตัวบ่งชี้เรื่องซึ่งเป็นตำแหน่งเดิมของหน่วยดังกล่าวจะกลายเป็นช่องว่าง ซึ่งการทดสอบว่าหน่วยที่ถูกย้ายไปทำหน้าที่

เป็นประธานของประโยคสามารถทำได้โดยเติมสรรพนามที่อ้างถึงหน่วยดังกล่าวลงไปในช่วงว่าง จะพบว่าคำสรรพนามดังกล่าวทำหน้าที่เป็นประธานของคำกริยาในประโยค ตัวอย่างของประโยคเน้นเรื่องประเภทนี้ดังแสดง

- (6) คุณวินนี่เป็นนักเขียนที่มีวินัยมากๆ
- (7) คนที่เขียนหนังสืออย่างเดียวเนี่ย จะต้องมีวินัยมากๆ
- (8) เพื่อนคนนี้นี่เนี่ย เป็นผู้หญิงแล้วก็ไม่กินเหล้าไม่สูบบุหรี่
- (9) มันนะเป็นคนแบบแถมมากอะ
- (10) เวลาอาคันตุกะเสด็จยังต่างประเทศ พิพิธภัณฑน์เป็นหน้าเป็นตาเลยนะ ต้องไปชมพิพิธภัณฑน์
- (11) ลูกคนที่เรียนบริหารงานยุติธรรม ซึ่งเค้าลือว่าเป็นยามเนี่ย จะเป็นแบบ คุณดี ขาว สะอาด สะอาด อะไหย่งเงี้ยอะคะ

25.3.1.2 หน่วยที่เป็นกรรมของประโยคถูกย้ายไปต้นประโยค (Object Topic)

ในประโยคเน้นเรื่องแบบที่หน่วยที่เป็นกรรมของประโยคถูกย้ายไปต้นประโยคเพื่อทำหน้าที่เป็นเรื่องนี้ กรรมที่ถูกย้ายไปอาจจะมีตัวบ่งชี้เรื่องกำกับอยู่หรือไม่ก็ได้ และตำแหน่งเดิมของกรรมซึ่งปกติอยู่หลังคำกริยาจะกลายเป็นช่วงว่าง การทดสอบว่าหน่วยที่ถูกย้ายไปทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคสามารถทำได้โดยเติมสรรพนามที่อ้างถึงหน่วยดังกล่าวลงไปในช่วงว่าง จะพบว่าคำสรรพนามดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกรรมของคำกริยาในประโยค ตัวอย่างของประโยคเน้นเรื่องประเภทนี้ดังแสดง

- (12) ข่าวบนเทกซัสก็ชอบดู พิธีกรสวยดี
- (13) หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเป็นยังไง
- (14) การวิจารณ์คดีแบบมีเหตุผลผมรับได้ แต่ไม่ใช่มาด่ากัน
- (15) สร้างแบรนด์ก็เหมือนกัน แบรนด์ไม่สามารถสร้างได้ภายในสองสามวัน
- (16) ภาษาฝรั่งเศสเรียนก็ไม่เคยเรียนมาก่อน แต่ก็เรียนได้ที่หนึ่ง
- (17) ที่ปักเนี่ย เราออกไปจากอินเทอร์เน็ตนะคะ
- (18) งานพิพิธภัณฑน์ ต้องทำด้วยใจ มีของอย่างเดียวไม่พอหรอก
- (19) ส่วนไอ้เรื่องไอทีนี่ เอาพอแค่ให้ใช้ได้อยู่ได้ก็พอแล้ว
- (20) เพื่อนคนนี้นี่เนี่ย รู้จักกันที่มอแล้วก็เป็นเพื่อนสนิทคนนึง
- (21) แล้วก็ลูกเค้าเนี่ย เค้าเลี้ยงแบบ แบบ ไม่เหมือนคนอื่น

- (22) อาหารกลางวันอะไรเจี่ยไม่ได้สนใจ
 (23) แม่ก็บอกว่า “ไอ้ที่เก็บของพ่อนะ เขาเรียกว่าคนบ้า...”
 (24) ไอ้เรื่องที่พ่อนะคนอยากฟังหรือเปล่าไม่รู้ แต่จะพูด

25.3.1.3 หน่วยที่ไม่ได้เป็นประธานหรือกรรมของประโยคถูกย้ายไปต้นประโยค (Oblique Topic)

ในประโยคเน้นเรื่องแบบที่หน่วยที่ไม่ได้เป็นทั้งประธานหรือกรรมของประโยค (oblique) ถูกย้ายไปต้นประโยคเพื่อทำหน้าที่เป็นเรื่องนี้ หน่วยที่ถูกย้ายไปอาจจะมีความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องก็ได้ และตำแหน่งเดิมของหน่วยดังกล่าวจะกลายเป็นช่องว่าง การทดสอบว่าหน่วยที่ถูกย้ายไปไม่ได้เป็นประธานหรือกรรมของประโยคนั้น สามารถสังเกตได้จากการที่ประโยคที่ตามมาอาจมีทั้งประธานและกรรมปรากฏอยู่ครบ หรืออาจทดสอบโดยเติมคำสรรพนามที่อ้างถึงหน่วยดังกล่าวลงไป ในช่องว่าง จะพบว่าคำสรรพนามดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมของคำกริยาในประโยคแต่อย่างใด ตัวอย่างของประโยคเน้นเรื่องประเภทนี้ดังแสดง

- (25) ช่วงลับน้องเนี่ยเค้าจะลับน้องแทบจะทุกเย็น
 (26) งานเกี่ยวกับการเชิญคนภายนอกเนี่ยเข้ามาพูด ก็ยังเคยเป็นพิธีกรกับเค้าเลย
 (27) คือที่บ้านเค้าเนี่ยเค้าจะเอากะดามมาดัดไว้ที่ข้างฝา
 (28) โห 50 บาทของแกเนี่ยซื้อจับปิ้งยังไม่ได้เลย
 (29) ไปเจอเพื่อนเนี่ย ตั้งแต่เค้าโหมงเช้าก็เดินจนถึงบ่ายสองก็เดินจนหิวอะค่ะ

25.3.2 ประโยคเน้นเรื่องประเภทโครงสร้างประธานสองตัว

ประโยคเน้นเรื่องประเภทโครงสร้างประธานสองตัวจะมีค่านามปรากฏอยู่ในตำแหน่งต้นประโยคสองคำ ประธานตัวแรกจะเป็นตัวหลักที่มีความเด่นชัดมากกว่า ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประธานสองตัวอ้างถึงสิ่งเดียวกัน และประธานสองตัวอ้างถึงคนละสิ่งกัน

25.3.2.1 ประธานสองตัวอ้างถึงสิ่งเดียวกัน

สำหรับประโยคเน้นเรื่องประเภทที่ประธานทั้งสองตัวอ้างถึงสิ่งเดียวกันนั้น ประธานตัวแรก ที่ปรากฏข้างหน้าสุดจะเป็นค่านาม ส่วนประธานตัวที่สองจะเป็นคำสรรพนามที่อ้างถึงสิ่งเดียวกับประธานตัวแรก การที่ประโยคมีประธานซ้อนกันสองตัวเกิดจากกระบวนการเน้นเรื่อง กล่าวคือ ค่านามที่เป็นประธานของประโยคถูกย้ายมาอยู่ในตำแหน่งข้างหน้าสุดเพื่อเป็นจุดสนใจและทำหน้าที่เป็นเรื่องของประโยค ซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องก็ได้ และมีการใช้คำสรรพนามเงา

(shadow pronoun) มาแทนที่ในตำแหน่งเดิมเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค สรรพนามเงาที่พบจะเป็นสรรพนามบุรุษที่สาม เช่น เขา, เค้า (รูปแปรของ เขา), มัน ดังตัวอย่าง

- (30) จอห์น เคป ไป เขา ล้า มาก
 - (31) เราก็คงคิดว่า น้ำฝน มัน สะท้อน สภาพ สังคม นะ
 - (32) หนัง ที่ ดู มัน ก็ หลากหลาย แล้ว ก็ เปลี่ยน แปลง
 - (33) ตัว หนัง มัน อาจจะ ไม่มี อะไร คือ ว่า ถ้า ดู แล้ว ลึกๆ มัน ก็ ให้ แง่ คิด ได้
 - (34) ลักษณะ งาน การ เป็น อาจารย์ มัน อาจจะ ทำให้ เรา เหนื่อย แต่ ว่า ถ้า เรา เป็น คน คั่น คว่า เนีย...
 - (35) แต่ การ คิด งาน ที่ มัน แต่ หัว ใจ คน มัน ยาก กว่า มาก
 - (36) หมอก ก็ เลย ทัก ว่า ชื่อ กับ นาม สกุล เนีย มัน ไม่ ถูก กัน
 - (37) ไอ้ ก๊าว ที่ เขา อยาก ได้ นี้ มัน เป็น กริยา แต่ 9 วัด นะ เป็น จำนวน
 - (38) บรรณาธิกร เนีย เค้า ก็ เป็น คน ที่ นิตยสาร แพรว มา ก่อน
 - (39) ปาก กว่า ลูก ศิษย์ เนีย คือ เอ๋ ที่ สอน ไป นพมาศ เนีย เค้า ก็ ไป ทำ ขาย ปะ กัน ของ ไทย ปะ กัน ชีวิต
 - (40) เลา ก็ จะ สู้ สู้ กว่า เฮีย ตลก ดี แบบ แบบ คน คาด ผ้า สี ส้ม เนีย มัน ก็ ดู แบบ ขำๆ
 - (41) แต่ ว่า บลิซ ทอม ริน ทร์ เนีย เค้า ก็ เลย ไป เต็ม ไป เหมิ ดจ กับ อีก บลิซ ทหนึ่ง ที่ ชื่อ เคเอ็ม ไทย แลนด์
- แทน

ประโยคนั้นเรื่องประเภทที่มีประธานสองตัวอ้างถึงสิ่งเดียวกันของภาษาไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างที่เรียกว่า หน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย (Left Dislocation) (ดูเรื่องหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้ายในหัวข้อ 25.5.2)

25.3.2.2 ประธานสองตัวอ้างถึงคนละสิ่งกัน

สำหรับประโยคนั้นเรื่องประเภทที่มีประธานสองตัวอ้างถึงคนละสิ่งกันนั้น ประธานตัวแรกปรากฏข้างหน้าสุดเป็นคำนามที่เป็นเรื่อง ส่วนประธานตัวที่สองจะเป็นคำนามที่อ้างถึงคนละสิ่งกับประธานตัวแรก แต่มักมีความสัมพันธ์ในเชิงเป็นส่วนหนึ่ง (genitive or partitive relation) ของประธานตัวแรก โครงสร้างประธานสองตัวที่อ้างถึงคนละสิ่งกันนั้นเรียกว่า โครงสร้างประธานคู่ (double subject) ซึ่งเป็นโครงสร้างที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาเน้นเรื่อง หรือ โซอิจิ อิวาซากิและปรียา อิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Inkaphirom, 2005) เรียกว่า โครงสร้างแบบเรื่อง-เนื้อความอนุประโยค (topic with a clausal comment) ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

$$[[\text{NP}]_{\text{TOPIC}} [\text{NP}_{\text{SUBJECT}} - \text{V/A}_{\text{PREDICATE}}]_{\text{COMMENT}}]$$

กล่าวคือ คำนามตัวแรกเป็นเรื่องของประโยค ส่วนที่ตามมาเป็นเนื้อความที่พูดถึงเรื่องดังกล่าว และประกอบด้วยประธานและภาคแสดง คำนามตัวที่สองจะทำหน้าที่ประธานของประโยค อุดม วโรตม์ สิกขจิตต์ (Warotamasikkhadit, Udom. 1997) อธิบายว่าประโยคที่มีโครงสร้างแบบนี้เกิดจากกระบวนการเน้นเรื่อง โดยยกตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ประโยค (42) แปลงมาจากประโยค (43) โดยทำการย้ายส่วนที่เป็นเรื่อง คือ ผู้หญิงคนนี้ ไปไว้ข้างหน้าประโยค

(42) ผู้หญิงคนนี้สาวสวย

(43) สาวผู้หญิงคนนี้สวย

ตัวอย่างที่พบในข้อมูล เช่น

(44) ลูกเค้าหน้าตาเป็นยังไฉนน่ารักไหม อะไรหยิ่งเงี้ย

(45) อาจารย์กรุณาอายุน้อยกว่าผม

(46) เขาอายุห่างจากแพท 8 ปี แต่เข้าใจกันดีจนรู้สึกแปลกใจ

(47) ประเทศไทยถนนหนทางมันไม่ค่อยสะดวกเท่าไร

(48) คนตรีเนี่ยพื้นฐานมันสำคัญ

(49) การเป็นอาจารย์เนี่ยเงินเดือนไม่ได้อะไรมากมาย

(50) ประเทศเราพื้นฐานเศรษฐกิจมันอยู่กับการเกษตร

25.4 ตัวบ่งชี้เรื่อง (Topic Marker)

ประโยคเน้นเรื่องในภาษาไทยนั้นมีสิ่งที่บ่งชี้หน่วยที่เป็นเรื่องอยู่ 2 อย่าง คือ ตำแหน่งต้นประโยคและตัวบ่งชี้เรื่อง กล่าวคือ ในภาษาไทยนั้น เมื่อต้องการดึงหน่วยใดให้เป็นจุดสนใจของประโยค ก็จะทำการย้ายหน่วยดังกล่าวไปไว้ในตำแหน่งต้นประโยคเพื่อไปทำหน้าที่เป็นเรื่อง และมักกำกับไว้ด้วยตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) ตัวบ่งชี้เรื่องที่พบในภาษาไทย ได้แก่ นะ, อะ (รูปแปรของ นะ), นี่, นี้, นั่น, เนี่ย/เนี้ย (รูปแปรของ นี่นะ/นี้นะ) ซึ่งงานวิจัยนี้จัดให้ตัวบ่งชี้เรื่องทั้งหมดเป็นคำอนุภาค (particle) เนื่องจากไม่ได้มีความสัมพันธ์กับหมวดคำใดหมวดคำหนึ่งในทางวากยสัมพันธ์ ดังตัวอย่าง

(51) งานพิพิธภัณฑน์ะ ต้องทำด้วยใจ มีของอย่างเดียวไม่พอหรอก

(52) นุ้ยอะเลิกกะแฟนคนแรกก็เพาะเล่นเกมส์

(53) ไอ้เรื่องไอทีนี่ เาพอแค่ให้ใช้ได้อยู่ได้ก็พอแล้ว

(54) เพื่อนคนนี้เนี่ย เป็นผู้หญิงแล้วก็ไม่กินเหล้าไม่สูบบุหรี่

สิ่งที่น่าสังเกตคือ คำว่า *นี่/นั่น* สามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้เรื่องอื่นๆ ได้ด้วย ดังแสดงในตัวอย่างข้างล่าง ดังนั้น คำว่า *นี่/นั่น* ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างล่างนี้ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง แต่เป็นคำคุณศัพท์ที่เป็นส่วนขยายของคำนามที่อยู่ข้างหน้า

(55) *พี่คน^{นี้}นี้*เหมือนกับว่านางานมา *เค้าทำงานอยู่ที่กรมการปกครอง*

(56) *คืออาจารย์คน^{นี้}นี้* จา จา คืออย่างนี้ ดงที่ว่า...

คำว่า *นี่/นั่น* ที่ เป็นคำคุณศัพท์มีความแตกต่างจากคำว่า *นี่/นั่น* ที่ เป็นคำอนุภาคและทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง คือ คำว่า *นี่/นั่น* ที่ เป็นคำคุณศัพท์ใช้เพื่อเพิ่มความเฉพาะเจาะจงให้กับคำนาม ดังนั้นคำนามดังกล่าวจึงเป็นคำนามที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง (definite) เท่านั้น ส่วนคำว่า *นี่/นั่น* ที่ เป็นคำอนุภาคใช้เพื่อบ่งชี้เรื่อง ดังนั้นคำนามที่เป็นเรื่องอาจมีความหมายที่เฉพาะหรือทั่วไป (generic) ก็ได้ ตัวอย่างเช่น ในประโยคที่ว่า *คน^{นี้}นี้เป็นคนไม่ดี* คำว่า *นี้* จัดเป็นคำคุณศัพท์ขยายคำนาม ทำให้คำนามมีความหมายเจาะจงถึงเฉพาะคน^{นี้}ที่กำลังกล่าวถึง และไม่รวมคนอื่นๆ ส่วนในประโยคที่ว่า *ความรัก^{นี้}เป็นสิ่งงดงาม* คำว่า *นี้* จัดเป็นคำอนุภาคบ่งชี้เรื่อง และคำนาม *ความรัก* ก็หมายความว่าความรักทั่วไป ไม่ได้เฉพาะเจาะจงถึงความรักครั้งใดครั้งหนึ่ง

25.5 หน่วยสร้างเน้นเรื่องกับหน่วยสร้างแบบอื่นที่คล้ายคลึงกัน

หน่วยสร้างเน้นเรื่องมีลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างแบบอื่นๆ ได้แก่ หน่วยสร้างกรรมวาจก (Passive Construction) (ดูเรื่องหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยมาตรฐานบทที่ 21) และหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย (Left Dislocation) เนื่องจากหน่วยสร้างดังกล่าวเกิดจากกระบวนการที่ทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน

25.5.1 หน่วยสร้างเน้นเรื่องกับหน่วยสร้างกรรมวาจก

เอ็ดเวิร์ด คีแนน และแมทธิวส์ ดรายเออร์ (Keenan and Dryer, 2007) กล่าวถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกว่ามีความคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างเน้นเรื่องและหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย เนื่องจากทั้ง 3 หน่วยสร้างเกิดจากกระบวนการที่ทำให้หน่วยบางหน่วยในประโยคกลายเป็นจุดสนใจหรือเป็นภูมิหน้า (foregrounding construction) เช่นเดียวกัน ดังแสดงใน (57-59)

(57) *John was slapped (by Mary).* (หน่วยสร้างกรรมวาจก)

(58) *Beans I like.* (หน่วยสร้างเน้นเรื่อง)

- (59) *As for the president, congressmen don't respect him any more.* (หน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย)

แต่คิแนนและดราเยอร์ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างเน้นเรื่องและหน่วยสร้างกรรมวากกว่า หน่วยสร้างเน้นเรื่องดึงดูดสนใจได้เด่นชัดกว่าหน่วยสร้างกรรมวาก แต่มีข้อจำกัดในการปรากฏมากกว่า คือ กระบวนการเน้นเรื่องมักจะเกิดในประโยคหลัก (main clause) เท่านั้น ไม่สามารถเกิดในหน่วยสร้างการแปลงเป็นนามวลีหรือคุณาประโยคได้ ส่วนกระบวนการกรรมวากมีอิสระในการปรากฏในหน่วยสร้างระดับต่าง ๆ มากกว่า ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการเน้นเรื่องเป็นกระบวนการที่เกิดในระดับประโยค (the level of sentence syntax) ส่วนกระบวนการกรรมวากเป็นกระบวนการที่เกิดในระดับกริยาวลี (the level of verb-phrase syntax)

วิลเลียม โฟลีย์ (Foley, 2007) กล่าวว่า หน่วยสร้างเน้นเรื่องมีความแตกต่างในเชิงโครงสร้างจากหน่วยสร้างกรรมวากตรงที่ หน่วยสร้างเน้นเรื่องไม่มีการบ่งชี้ที่คำกริยา และนามวลีถูกย้ายออกไปอยู่ภายนอกโครงสร้างของประโยค (clause) ดังนั้นจึงจัดให้หน่วยสร้างเน้นเรื่องเป็นเรื่องภายนอกประโยค (clause-external) ซึ่งใช้เพื่อแสดงความไม่ต่อเนื่องของสิ่งที่เป็นเรื่อง และจัดให้หน่วยสร้างกรรมวากเป็นเรื่องภายในประโยค (clause-internal) ซึ่งใช้เพื่อแสดงความต่อเนื่องของสิ่งที่เป็นเรื่อง

25.5.2 หน่วยสร้างเน้นเรื่องกับหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย

หน่วยสร้างเน้นเรื่องมีความคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้ายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทั้งสองหน่วยสร้างเกิดจากกระบวนการย้ายหน่วยในประโยคบางหน่วยไปไว้ที่ต้นประโยคเพื่อทำหน้าที่เป็นเรื่องเช่นเดียวกัน แต่ความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างทั้งสองแบบนี้โดยตรงที่หน่วยสร้างคลาดไปทางซ้ายจะต้องมีคำสรรพนามมาวางแทนที่ในตำแหน่งเดิมของหน่วยที่ถูกย้ายไป ดังแสดงใน (61) ส่วนหน่วยสร้างเน้นเรื่องจะปล่อยตำแหน่งดังกล่าวไว้ว่างเอาไว้ ดังแสดงใน (60)

- (60) (ก) *That movie I wouldn't see if you gave me a free ticket.*
(ข) *That dish, I haven't tried.*
(ค) *For Egbert, I would do anything.*

(Foley, 2007: 443)

- (61) (ก) *Turtles, they make the greatest pets.*
(ข) *Thai cooking, I find it irresistible.*

(ค) Mary, I went to university with her.

(Foley, 2007: 443)

สำหรับในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาเน้นประธาน ประโยคทุกประโยคต้องมีประธานปรากฏอยู่เสมอ ดังนั้น หากต้องการย้ายประธานไปเป็นเรื่องก็จำเป็นต้องใช้หน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย คือต้องมีคำสรรพนามมาแทนที่ในตำแหน่งประธานดังกล่าว มิฉะนั้นจะถือว่าประโยคผิดไวยากรณ์ ดังแสดงใน (62)

(62) *Turtles, make the greatest pets.

แต่สำหรับภาษาไทย เมื่อทำการย้ายประธานไปเป็นเรื่องที่ต้นประโยคแล้ว จะใส่คำสรรพนามแทนที่ในตำแหน่งประธานหรือไม่ใส่ก็ได้ เพราะประโยคในภาษาไทยไม่จำเป็นต้องมีประธานปรากฏอยู่เสมอไป ดังแสดงใน (63) ดังนั้น ในภาษาไทย จึงไม่มีความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างเน้นเรื่องและหน่วยสร้างคลาดไปทางซ้าย และอาจถือได้ว่าทั้งสองหน่วยสร้างเป็นหน่วยสร้างเดียวกัน คือ หน่วยสร้างเน้นเรื่อง

(63) (ก) คุณวิณเณย์ เป็นนักเขียนที่มีวินัยมากๆ

(ข) คุณวิณเณย์ เค้าเป็นนักเขียนที่มีวินัยมากๆ

บทที่ 26

ประโยคไร้ประธาน ประโยคไร้กริยา

กิตติมา อินทรมพรรย์

ทั้งประโยคไร้ประธาน และ ประโยคไร้กริยาต่างเป็นประโยคที่แลดูโดยผิวเผินจะเห็นว่ามีบางส่วนของประโยคขาดหายไป ทำให้ดูเหมือนความไม่สมบูรณ์ แต่ประโยคทั้งสองชนิดมีความสมบูรณ์ในตัวเอง สมควรจะกล่าวโดยละเอียดในบทนี้

26.1 ประโยคไร้ประธาน (subjectless sentence)

ประโยคไร้ประธาน หมายถึง ประโยคที่ไม่มีประธาน ในภาษาไทยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประธานอสุญรูป (Null Subjects) และกริยาไร้ประธาน (Impersonal Verbs)

26.1.1 ประธานอสุญรูป (Null Subjects)

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่สามารถละสรรพนามในตำแหน่งประธานและกรรมได้เมื่อเป็นที่เข้าใจกันตามปริบท ดังที่รู้จักกันดีว่าเป็นภาษา pro-drop ดังนั้นประธานของประโยคในภาษาไทยจึงอาจไม่ปรากฏเมื่อผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกันตามปริบท

- (1) ผมเป็นคนชอบทานขนมเปี๊ยะ, วันหนึ่ง _____, จึงคิดว่า _____, น่าจะเปิดร้านขาย _____, จึงเริ่มจากการศึกษาวิธีการทำ _____, ถามผู้รู้ แล้ว _____, ปรับสูตรให้อร่อยตามแบบของเรา
- (2) คุณเพชรทำให้สัมภาษณ์ว่า “ก่อนหน้านี้เราก็แอบประทับใจและชื่นชอบฝีมือการแสดงของคุณมิตรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว กระทั่ง _____, ได้รับการติดต่อว่า _____, จะได้เล่นหนังคู่กับคุณมิตร, _____, ก็ตื่นเต้น _____, คิดไปต่างๆ นานา ว่าเขาเป็นซูเปอร์สตาร์ คนรักทั้งประเทศ เราเป็นแค่ดาวรุ่ง แต่พอ _____, เจอ _____, ก็ผิดหวัง เพราะว่า _____, ไม่มีฟอร์มเลย มีแต่ช่วยเราด้วยซ้ำ”

จะเห็นได้ว่าผู้อ่านหรือผู้ที่สนทนาด้วยสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าผู้พูดกำลังพูดถึงตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่จำเป็นต้องใช้สรรพนามแทนประธานทุกครั้ง ผู้ร่วมสนทนาหรือผู้อ่านสามารถตีความจากปริบทได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้กิตติมา (Indrambarya 2005, กิตติมา 2551) พบว่ามีการใช้ประธานไร้รูป

อ้างอิงในภาษาเขียนทั้งภายในประโยคหรือข้ามประโยค โดยประธานไว้รูปอาจปรากฏก่อนหรือหลังคำอ้างอิง โดยในการศึกษาภาษาในข่าว พบว่ามีการอ้างถึงประธานบุรุษที่ 3 สูงสุด และภาษาข่าวที่มีการใช้ประธานไว้รูปจำนวนมากได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวอาชญากรรม และข่าวกีฬา

26.1.2 กริยาไร้ประธาน (Impersonal Verbs)

กริยาไร้ประธาน เป็นที่รู้จักกันว่าเป็น subjectless sentence หรือทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก เรียกว่า impersonal verbs นั่นเอง กริยาไร้ประธาน หรือหน่วยสร้างไร้ประธานนี้ หมายถึง กริยาที่ไม่ต้องการการปรากฏร่วมกับประธานบุรุษต่างๆ เช่น

- (3) ก. เป็นไปได้ที่เขาจะมาสาย
- (4) ก. ยากที่จะอธิบายให้ใครเข้าใจ

กริยาไร้ประธานในภาษาไทยมีจำนวนมาก เช่น เกิด มี เป็นไปได้ กริยาเหล่านี้อาจมีคำพ้องรูปและเสียงที่ต้องการประธาน เราจึงจำเป็นต้องแยกกริยาไร้ประธานจากกริยาที่ต้องการประธานทั่วไป กริยาไร้ประธานมีลักษณะเฉพาะตัวดังนี้

- 1) เป็นกริยาที่ไม่ปรากฏร่วมกับประธานบุรุษต่างๆ
- 2) เป็นกริยาที่อาจปรากฏร่วมกับประธาน มัน ที่ไม่มีความหมายในตัวเอง เท่านั้น (เหมือนกับ dummy 'it' ในภาษาอังกฤษ) เช่น

- (3) ข. มันเป็นไปได้ที่เขาจะมาสาย
- (4) ข. มันยากที่จะอธิบายให้ใครเข้าใจ

26.1.2.1 เกณฑ์พิจารณากริยาไร้ประธาน

กริยาไร้ประธานและกริยาที่มีประธานบุรุษต่างๆ อาจมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกันจนทำให้เกิดความสับสน เราจึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการพิจารณาว่าคำใดเป็นกริยาไร้ประธาน ได้แก่ การย้ายที่คำนามการเติมสรรพนามประธานบุรุษต่างๆ

การย้ายที่คำนาม (Postposing Topicalization / Dislocation)

กิตติมา (Indrambarya 1996 : 506 – 509) ใช้การย้ายที่คำนามไปหลังกริยา (postposing topicalization / dislocation) เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการแยกกริยาที่ต้องการประธานออกจากกริยาที่ไม่ต้องการ

ประธาน โดยเราสามารถย้ายสิ่งที่ต้องการเน้นไปท้ายประโยคหลังคำอนุภาคได้ดังตัวอย่างในข้อ (5ข) – (8ข) แต่กริยาที่ต้องการประธานจะไม่สามารถย้ายประธานไปท้ายประโยคก่อนคำอนุภาคได้ในข้อ (5ค) ส่วนกริยาที่ไม่ต้องการประธานจะสามารถย้ายคำนามที่ปรากฏหน้ากริยาไปท้ายประโยคก่อนคำอนุภาคได้ดังตัวอย่างในข้อ (6ค) – (8ค)

- (5) ก. น้องหิวหรือยัง
 ข. หิวหรือยัง น้องนะ
 ค. *หิวน้องหรือยัง
- (6) ก. ได้โต๊ะนี้มีกล่องมัย
 ข. มีกล่องมัย ได้โต๊ะนี้นะ
 ค. มีกล่องได้โต๊ะมัย
- (7) ก. ที่ภาคเหนือน้ำท่วมหรือ
 ข. น้ำท่วมหรือ ที่ภาคเหนือนะ
 ค. น้ำท่วมที่ภาคเหนือหรือ
- (8) ก. ในพื้นที่จังหวัดเลยเกิดไฟป่าหรือ
 ข. เกิดไฟป่าหรือ ในพื้นที่จังหวัดเลยนะ
 ค. เกิดไฟป่าในพื้นที่จังหวัดเลยหรือ

จะเห็นได้ว่ากริยา หิว ในข้อ (5ก) เป็นกริยาที่ต้องการประธาน เราไม่สามารถย้ายประธานไปอยู่หลังคำกริยาและก่อนคำอนุภาคได้ ในขณะที่กริยา มี ในข้อ (6) น้ำท่วม ในข้อ (7) และ เกิด ในข้อ (8) เป็นกริยาที่ไม่ต้องการประธานหรือกริยาไร้ประธาน กริยาเหล่านี้ยอมให้คำนามที่อยู่ข้างหน้าย้ายไปอยู่ข้างหลังได้อย่างอิสระ

การเติมสรรพนามประธานบุรุษต่างๆ (Personal Pronouns)

กริยาที่ต้องการประธานจะสามารถปรากฏร่วมกับประธานบุรุษต่างๆ ได้ ในขณะที่กริยาที่ไม่ต้องการประธานไม่สามารถปรากฏร่วมกับสรรพนามใดได้นอกจาก มัน ซึ่งไม่มีความหมายในตัวเอง (เหมือน dummy ‘it’ ในภาษาอังกฤษ) และในบางกรณีจะไม่สามารถปรากฏร่วมกับสรรพนามใดได้เลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (9) ก. ดีใจที่เธอมาวันนี้
 ข. ฉัน / เขา / มัน ดีใจที่เธอมาวันนี้

- (10) ก. เสียหายที่เธอไปร่วมงานเลี้ยงไม่ได้
 ข. ฉัน / เขา / มัน เสียหายที่เธอไปร่วมงานเลี้ยงไม่ได้
- (11) ก. นำเสียหายที่เธอไปร่วมงานเลี้ยงไม่ได้
 ข. *ฉัน / *เขา / *มัน นำเสียหายที่เธอไปร่วมงานเลี้ยงไม่ได้
 ค. มันนำเสียหายที่เธอไปร่วมงานเลี้ยงไม่ได้
- (12) ก. ที่นี่มีเกมมากมาย
 ข. ที่นี่ฉัน / เขา / มัน มีเกมมากมาย
- (13) ก. มีเศรษฐีคนหนึ่งซึ่งมีลูกชาย 3 คน
 ข. *ฉัน / *เขา / *มัน มีเศรษฐีคนหนึ่งซึ่งมีลูกชาย 3 คน
 ค. ? มันมีเศรษฐีคนหนึ่งซึ่งมีลูกชาย 3 คน

จากตัวอย่าง (9) – (13) จะเห็นได้ว่ากริยา *ดีใจ เสียหาย และ มี* ในประโยค (9) (10) และ (12) ตามลำดับเป็นกริยาที่ต้องการประธาน เพราะสามารถปรากฏร่วมกับสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง และ สามได้ใน (9ข) (10ข) และ (12ข) ในทางกลับกัน *นำเสียหาย* (11) และ *มี* ใน (13) เป็นกริยาที่ไม่ต้องการประธาน เพราะไม่สามารถปรากฏร่วมกับสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง และ สามได้ใน (11ข) และ (13ข) ได้ โดยกริยา *นำเสียหาย* เป็นกริยาไร้ประธานจึงสามารถปรากฏร่วมกับ สรรพนาม *มัน* ที่ไม่ได้มีความหมายในตัวเองได้ ใน (11ค) ในขณะที่กริยา *มี* เป็นกริยาไร้ประธาน และไม่สามารถปรากฏร่วมกับสรรพนาม *มัน* ใน (13ค)

อนึ่งเราอาจสามารถเติมสรรพนาม *มัน* ที่ไม่มีความหมายในตนเอง ไม่ใช่สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ

26.1.2.2 ประเภทของกริยาไร้ประธาน

กริยาไร้ประธานสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทตามลักษณะของส่วนเติมเต็มที่ปรากฏร่วม ได้แก่ กริยากรรมไร้ประธาน และกริยากรรมที่ตามด้วยส่วนเติมเต็มกริยา

กริยากรรมไร้ประธาน

ในภาษาไทยพบกริยากรรมไร้ประธานในประโยคความเดียว เช่น *เกิด มี ปรากฏ*

- (14) ก. *เกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง*
 ข. *มันเกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง*
 ค. **การจ้างงานถูกเกิดอย่างต่อเนื่อง*

- (15) ก. เกิดแผ่นดินไหวที่ญี่ปุ่น
 ข. มันเกิดแผ่นดินไหวที่ญี่ปุ่น
 ค. *แผ่นดินไหวถูกเกิดที่ญี่ปุ่น
- (16) ก. ในบ้านนี้มีผีด้วยเหรอ
 ข. ในบ้านนี้มันมีผีด้วยเหรอ
 ค. *ในบ้านนี้มีผีถูกมีด้วยเหรอ

กริยาไร้ประธานเหล่านี้สามารถปรากฏร่วมกับสรรพนาม มัน ที่ไม่มีความหมายได้ใน (14ค) (15ค) และ (16ค) และจัดเป็นกริยากรรมเนื่องจากไม่สามารถปรากฏในรูปกรรมวาจกได้ใน (14ข) (15ข) และ (16ข)

กริยากรรมไร้ประธานที่ตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มกริยา

พบกริยากรรมไร้ประธานที่ตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มกริยา เช่น เป็นไปได้ โชคดี เป็นเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (17) ก. นานเท่าไรแล้วที่เราไม่ได้ยินเสียงของนางเอกเจ้าของฉายา นัยน์ดาหยาดน้ำผึ้งตลอดกาล
 ข. มันนานเท่าไรแล้วที่เราไม่ได้ยินเสียงของนางเอกเจ้าของฉายา นัยน์ดาหยาดน้ำผึ้งตลอดกาล
- (18) ก. เป็นเวลานานนับเดือนแล้วที่ละคร วนิดา สร้างความประทับใจให้กับคนดูทุกวันจันทร์และอังคาร
 ข. มันเป็นเวลานานนับเดือนแล้วที่ละคร วนิดา สร้างความประทับใจให้กับคนดูทุกวันจันทร์และอังคาร
- (19) ก. ดูเหมือนว่าเราจะยังไม่ได้พูดถึงประเด็นหลักวันนี้เลย
 ข. ?มันดูเหมือนว่าเราจะยังไม่ได้พูดถึงประเด็นหลักวันนี้เลย
- (20) ก. ดีที่เธอมาทัน
 ข. ?มันดีที่เธอมาทัน

กริยาไร้ประธานเหล่านี้ไม่มีกรรมตามมาจึงเป็นกริยากรรม และจากตัวอย่าง (18) – (20) จะเห็นได้ว่าสรรพนาม มัน สามารถปรากฏร่วมกับกริยาไร้ประธาน นาน และ เป็นเวลา ได้ใน (17ข) - (18ข) แต่การใส่สรรพนาม มันหน้ากริยาไร้ประธาน ดูเหมือน และ ดี ฟังดูแปร่งและไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับดังแสดงใน (19ข) - (20ข)

26.2 ประโยคไร้กริยา (verbless sentence)

ประโยคทุกประโยคจำเป็นต้องมีภาคแสดง ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ภาคแสดงอาจไม่มีกริยาปรากฏอยู่เลย เช่น

(21) วันนี้วันเสาร์

(22) รักนี้เพื่อเธอ

ส่วนที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละประโยคเป็นภาคแสดง นักภาษาศาสตร์เรียกประโยคไร้กริยาเหล่านี้แตกต่างกัน ‘verbless predication’ (Haas (1964); ‘equation construction’ (Noss 1964); ‘verbless sentence’ (Warotamasikkhadit 1969); ‘non-verbal predicate’ (Indrambarya (1994, 2000) และประโยคไร้กริยา (อมรา (อยู่ระหว่างตีพิมพ์)

ดังนั้นประโยคไร้กริยาจึงหมายถึง ประโยคที่ไม่มีกริยาเป็นส่วนหลักในภาคแสดง ประโยคไร้กริยาเหล่านี้ เป็นประโยคที่มีภาคประธานแสดงการเจาะจงและชี้เฉพาะ ด้วยการใช้คำว่า นี้ นั่น ดังเช่น ตัวอย่าง (21) และ (22) ข้างต้น คำชนิดต่างๆ ที่สามารถใช้เป็นภาคแสดง (predicate) ได้แก่ คำนาม บุพบท คำวิเศษณ์ คำสันธาน และคำอนุภาค

คำนาม

คำนามจำนวนมากในภาษาไทยสามารถทำหน้าที่เป็นภาคแสดงในประโยคได้ จากการวิเคราะห์พบว่าคำนามที่ทำหน้าที่ภาคแสดงอาจเป็นคำนามทั่วไป คำลักษณะนาม คำแสดงความเป็นเจ้าของ คำเรียกชื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำนามทั่วไป

คำนามทั่วไปที่นำมาใช้เป็นภาคแสดง อาจเป็นคำนามตัวเดียวกับประธานของประโยคดังเช่น ประโยค (23) หรืออาจเป็นคำใดก็ได้ที่มีสิ่งอ้างอิงเดียวกับคำนามที่เป็นประธานของประโยค ดังตัวอย่าง (24) - (25)

(23) บ้านนี้บ้านฉัน

(24) ผู้ชายคนนี้พ่อฉัน

(25) พวกเราชาวเชียงใหม่

คำลักษณะนาม

ลักษณะนามสามารถปรากฏเป็นภาคแสดง (predicate) ของประโยคได้ เช่น

(26) บ้านนี้หลังใหญ่

(27) ปากกาฉันด้ามไหน

คำแสดงความเป็นเจ้าของ

คำว่า ของ เป็นคำแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยและสามารถทำหน้าที่ภาคแสดงได้ด้วย

(28) ตุ๊กตาตัวนี้ของฉัน

คำเรียกชื่อ

คำเรียกชื่อที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า สี เป็นคำนามแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยและสามารถทำหน้าที่ภาคแสดงได้ด้วย

(29) รถคนนี่สีแดง

(30) รั้วบ้านฉันสีขาว

คำบุพบท

ในภาษาไทยพบคำบุพบทภาคแสดง 2 คำ ได้แก่ สำหรับ และ เพื่อ

(31) ดอกไม้ทั้งหมดนี้สำหรับคุณคนเดียว

(32) รักนี้เพื่อเธอ

คำวิเศษณ์

ในภาษาไทยพบคำวิเศษณ์ที่เกิดจากการซ้ำคำกริยาสามารถทำหน้าที่เป็นภาคแสดงในประโยคได้

(33) อาการของเขายังคงทรงๆ อยู่

(34) ช่วงนี้เบื่อบ่อยๆ เหลือเกิน

คำสันธาน

พบคำสันธานที่เป็นภาคแสดง 1 คำ ได้แก่ คือ ซึ่งเชื่อมสิ่งที่สมมูลกัน และเป็นประเภทเดียวกัน

(35) ลูกคือดวงใจของพ่อแม่

คำอนุภาค

พบคำอนุภาคเป็นภาคแสดง และเป็นคำเดียวของประโยค ในการตอบคำถาม หรือแสดงการรับรู้

(36) ค่ะ

(37) เออ

ในบทนี้เราได้กล่าวถึงประโยคไวยากรณ์ และ ประโยคไวยากรณ์ในภาษาไทย ประโยคไวยากรณ์ หมายถึงประโยคที่ไม่มีประธานปรากฏ มีทั้งประธานอสังขรูปซึ่งประธานไม่ปรากฏเนื่องจากความเข้าใจตรงกันโดยอาศัยข้อมูลทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และกริยาไวยากรณ์ซึ่งเป็นกริยาที่ไม่ต้องการการปรากฏร่วมกับคำนามใด สรรพนามเดียวที่สามารถปรากฏร่วมกับกริยาเหล่านี้คือ สรรพนามบุรุษที่ 3 มัน ซึ่งไม่มีความหมาย

ประโยคไวยากรณ์ในภาษาไทย หมายถึง ประโยคที่มีภาคแสดงเป็นคำชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่คำกริยา ได้แก่ คำนาม คำบุพบท คำสันธาน คำวิเศษณ์ และ คำอนุภาค

บทที่ 27

สัมพันธสารในภาษาไทยมาตรฐาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

27.1 คำว่า “สัมพันธสาร”

คำว่า **สัมพันธสาร** ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า discourse หรือ text นอกจากคำว่า “สัมพันธสาร” แล้ว ยังมีคำอื่นที่นักวิชาการใช้ในความหมายใกล้เคียงอีก เช่น *ปริเฉท* *ตัวบท* และ *วาทกรรม* คำว่า *ปริเฉท* และ *ตัวบท* มักใช้ในความหมายด้านภาษา หมายถึง ข้อความต่อเนื่องในภาษา ส่วนคำว่า *วาทกรรม* เป็นคำที่ใช้ในสังคมศาสตร์ เช่น ในสังคมวิทยา และนิเทศศาสตร์ หมายถึง การใช้ภาษาที่แสดงความสัมพันธ์ทางสังคมหรือจุดประสงค์ทางสังคม เช่น วาทกรรมการเมือง (political discourse) วาทกรรมศาสนา (religious discourse) ส่วนคำว่า **สัมพันธสาร** ซึ่งใช้ในที่นี้เป็นคำที่มีความหมายกลางๆ คือหมายถึง หน่วยภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค ประกอบด้วยประโยคตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กัน

ประเด็นสำคัญ คือ **สัมพันธสารเป็นภาษาระดับข้อความ** จะเป็นข้อความชนิดใดก็ตาม เช่น เรียงความ จดหมาย บทความ บทสนทนา เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บันทึกการเดินทาง หนังสือ ตำรา คัมภีร์ ฯลฯ สัมพันธสารประกอบด้วยประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป เป็นหน่วยในการสื่อสาร และหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์สังคม

คุณสมบัติสำคัญของสัมพันธสารได้แก่ความเกี่ยวพันระหว่างประโยคหนึ่งกับอีกประโยคหนึ่ง ซึ่งทำให้ข้อความที่ประกอบด้วยประโยคต่างๆ เหล่านั้นไม่ใช่เป็นเพียงการนำประโยคมาเรียงต่อกันให้ข้อความยาวขึ้นๆ เท่านั้น แต่เนื้อหาของประโยคเหล่านั้นต้องมีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน อันจะทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการสื่อสารได้ ความเกี่ยวพันและต่อเนื่องของประโยคต่างๆ ในสัมพันธสารเรียกว่า **การเชื่อมโยงความ (cohesion)**

การเชื่อมโยงความจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สุดของสัมพันธสาร หากไม่มี **การเชื่อมโยงความ** ข้อความต่อเนื่องก็ไม่ใช่สัมพันธสาร และทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงความเกิดขึ้นได้ด้วยกลวิธีต่างๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เจ้าของภาษาจะรู้และใช้กลวิธีดังกล่าวอย่างไม่รู้ตัว ในบทนี้จะกล่าวถึงกลวิธี 4 กลวิธีที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงความในสัมพันธสาร ได้แก่ **การอ้างถึง (reference)** **การละ (ellipsis)** **การใช้ตัวเชื่อมสัมพันธสาร (discourse connector)** และ **การเชื่อมโยงด้วยคำศัพท์ (lexical cohesion)**

27.2 การอ้างถึง

การอ้างถึง หมายถึง การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำหรือวลีเพื่ออ้างถึงคำหรือวลีที่มาข้างหน้า ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ (ในที่นี้ผู้วิจัยใช้เครื่องหมายหัพภาคหรือเครื่องหมายจุด (full stop) เพื่อบ่งบอกการจบประโยคในแต่ละตัวอย่างสัมพันธ์สารที่ยกมาเป็นตัวอย่าง)

- (1) ฉันได้ข่าวว่าคุณพ่อเธอเข้าโรงพยาบาล . ท่านเป็นอะไรหรือ .
- (2) แข่งกับนิคเป็นเพื่อนสนิทของฉัน . สองคนนั้นไม่เคยทิ้งฉันเลยเวลาฉันเดือดร้อน.
- (3) คำรวจพยายามให้ผู้ต้องหาสารภาพ . อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องหายังไม่ปรินปากพูดอะไร.

กลวิธีการอ้างถึงที่ใช้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความในสัมพันธ์สารภาษาไทยมี ๘ ประเภท คือ การซ้ำนามวลีเดิม การใช้บุรุษสรรพนาม การใช้สรรพนามชี้เฉพาะ การใช้คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ การใช้คำที่เกี่ยวกับจำนวน การใช้ตัวบ่งบอก การใช้คำแทนที่ และการใช้คำเปรียบเทียบเล็กน้อย

27.2.1 การอ้างถึงโดยซ้ำนามวลีเดิม

การอ้างถึงข้อความที่มาข้างหน้าอาจทำได้โดยการซ้ำรูปนามวลีเดิม ซึ่งเป็นกลวิธีที่พบมากในภาษาไทยโดยเฉพาะภาษากฎหมาย เพราะทำให้ข้อความชัดเจนไม่มีข้อสงสัย ดังตัวอย่าง (4)-(6) ต่อไปนี้ (นามวลีที่ซ้ำคือข้อความที่ขีดเส้นใต้)

- (4) ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องทำงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และวินัย . ถ้าผู้ต้องโทษกักขังประสงค์จะทำงานอย่างอื่นก็ให้อนุญาตให้เลือกทำได้ .
- (5) ถ้าศาลเห็นว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไป . ทั้งนี้ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด .
- (6) นายจ้างจ่ายค่าน้ำมันรถให้แก่ลูกจ้างเป็นรายเดือนทุกเดือนๆละ 3000 บาท . เงินค่าน้ำมันรถดังกล่าวมิใช่เป็นเงินที่นายจ้างตกลงจ่ายเป็นค่าตอบแทนในการทำงานให้แก่ลูกจ้างตามสัญญาจ้าง . (มีนามวลีซ้ำ 2 นามวลี คือ นายจ้าง และ ลูกจ้าง)

27.2.2 การอ้างถึงโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม

คำบุรุษสรรพนาม หมายถึง คำสรรพนามที่ใช้อ้างถึงคน สัตว์ หรือสิ่งของที่เป็นผู้พูดเอง (บุรุษที่หนึ่ง) เช่น *ฉัน ผม ฯลฯ* ผู้ที่เราพูดด้วย (บุรุษที่สอง) เช่น *คุณ แก ฯลฯ* และผู้ที่เราพูดถึง (บุรุษที่สาม) เช่น *เขา ฯลฯ*

คำบุรุษสรรพนามเมื่อใช้ตามหลังและอยู่ติดกับคำนามจะแสดงความสัมพันธ์แบบ “ความเป็นเจ้าของ” กับคำนามข้างหน้า เช่น *ฉัน คุณ ท่าน ใน บ้านฉัน หนังสือคุณ สมบัติท่าน* บางครั้งอาจมีคำบุพบท ของ อยู่ระหว่างคำนามกับคำบุรุษสรรพนาม เช่น *บ้านของฉัน หนังสือของคุณ สมบัติของท่าน ฯลฯ*

การใช้คำสรรพนามทำให้สัมพันธ์สารมีการเชื่อมโยงความแบบอ้างถึง ดังตัวอย่าง (7)-(10) ต่อไปนี้ (คำนามและสรรพนามที่อ้างถึง เป็นข้อความที่ขีดเส้นใต้)

- (7) ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง . นอกจากนั้น ผู้ต้องโทษกักขังยังมีสิทธิใช้เสื้อผ้าของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่งชั่วโมง และรับและส่งจดหมายได้ .

(คำสรรพนาม ตัวเอง อ้างถึงนามวลี ผู้ต้องโทษกักขัง)

- (8) ชายชราพยายามรักษาชีวิตให้ยาวนาน . ภาพที่เห็นเป็นภาพที่น่าเกลียดที่สุดเท่าที่เขาเคยเห็นมา .

(คำสรรพนาม เขา อ้างถึงนามวลี ชายชรา)

- (9) เมื่อเห็นเขาเงิบไป หญิงสาวจึงไม่พูดต่อ . หล่อนก็รู้ว่าเขาคงจะเริ่มเครียด .

(คำสรรพนาม หล่อน อ้างถึงนามวลี หญิงสาว)

- (10) มีจระเข้ต่างชนิดกันหนึ่งที่ปราดเปรียวอามากๆ . ลิ่นเป็นปลาไหลเลย . การเคลื่อนไหวของเขามักจะก้าวล้ำหน้าเราไปก้าวหนึ่ง .

(คำสรรพนาม เขา อ้างถึงนามวลี จระเข้ต่างชนิดกันหนึ่ง)

27.2.3 การอ้างถึงโดยใช้สรรพนามชี้เฉพาะ

การอ้างถึงเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความในสัมพันธ์สารอาจทำโดยใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะ *นี้ นั้น นั่น นี่ นั้น โน่น นู่น* สรรพนามชี้เฉพาะใช้อ้างถึงนามวลี กริยาวลี หรือประโยคที่มาข้างหน้า ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

- (11) นี่เป็นปีสุดท้ายที่เราจะเรียนด้วยกัน . นับจากนี้เราก็คงไม่ได้เจอกันบ่อยนัก .
(คำสรรพนาม นี้ อ้างถึง ปีสุดท้ายที่เราจะเรียนด้วยกัน)
- (12) ฉันไปงานแต่งงานเขาปี 2546 . ตั้งแต่นั้น ยังไม่ได้พบเขาอีกเลย .
(คำสรรพนาม นั้น อ้างถึง ปี 2546)
- (13) อีกประมาณ 2-3 ชั่วโมงเราก็คงจะไปถึงยอดเขา . มองเห็นลิบๆตรงโน้นไง .
(คำสรรพนาม โน้น อ้างถึง ยอดเขา)
- (14) นี่เป็นบ้านของฉัน . ฉันจะอยู่นี้ . ไม่ไปไหนทั้งนั้น .
(คำสรรพนาม นี้ อ้างถึง บ้านของฉัน)
- (15) รัฐบาลอนุมัติการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ . นั้น คงจะทำให้ชีวิตคนใช้แรงงานดีขึ้น .
(คำสรรพนาม นั้น อ้างถึง การขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ)

27.2.4 การอ้างถึงโดยใช้คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ

คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ ได้แก่คำว่า นี้ นั้น โน้น นั่น นี่ นั่น โน้น นู่น ซึ่งปรากฏตามหลังและอยู่ติดกับคำนามหรือคำลักษณนาม คำเหล่านี้ใช้อย่างถึงสิ่งที่เฉพาะเจาะจง อาจเป็นสิ่งที่กล่าวมาแล้วหรือกำลังจะกล่าวต่อไปก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (16) ประชาชนได้ประโยชน์จากโครงการรักษาโรคฟรี . โครงการนี้เป็นผลงานของรัฐบาลชุดนี้ .
(โครงการนี้ อ้างถึง โครงการรักษาโรคฟรี)
- (17) ในบางกรณี อาจมีผู้ขัดขวางการลงคะแนนเสียง . ให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่ลงคะแนนเสียงนั้น .
(ผู้นั้น อ้างถึง ผู้ขัดขวางการลงคะแนนเสียง)
- (18) ฉันหมายถึงต้นไม้ที่อยู่ไกลที่สุด . ต้นนั้นไง . มีดอกสีเหลือง .
(ต้นนั้น อ้างถึง ต้นไม้ที่อยู่ไกลที่สุด)
- (19) ช่วยดูหน่อยวันนี้ฉันแต่งตัวดีหรือยัง . ใส่เสื้อตัวใหม่ด้วยนะ . เราว่าเสื้อนั้นมันไม่เหมาะกับเธอเลย .
(เสื้อนั้น อ้างถึง เสื้อตัวใหม่)
- (20) ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักรหรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร . ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลใน

- (26) ขณะนี้เริ่มเกิดภาวะอดอยากจากวิกฤติอาหารที่ราคาแพง . จากสัญญาณเตือนวิกฤติอาหารของโลกข้างต้น ประเทศไทยในฐานะประเทศเกษตรกรรมที่เป็นแหล่งผลิตอาหารใหญ่ประเทศหนึ่งน่าจะแปรวิกฤติเป็นโอกาส .
(ข้างต้น อ้างถึง ภาวะอดอยากจากวิกฤติอาหาร)
- (27) คำบางคำใช้กับผู้ชายเท่านั้น . คำบางคำใช้กับผู้หญิงโดยเฉพาะ . ต่อไปนี่ คือคำที่สามารถใช้ได้กับทั้งผู้ชายและผู้หญิง .
(ต่อไปนี่ อ้างถึง คำที่สามารถใช้ได้กับทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่จะกล่าวถึงต่อไป)

27.2.7 การอ้างถึงโดยใช้คำแทนที่

คำแทนที่ หมายถึง คำที่ใช้แทนคำหรือข้อความอื่น เช่น แทนนามวลี กริยาวลี หรือประโยคที่มาข้างหน้า คำแทนที่มักเป็นคำนามหรือคำกริยาซึ่งมีความหมายเปรียบเทียบ เกี่ยวกับเรื่อง หรือขยายความของคำหรือข้อความที่แทน เช่น เรื่อง สิ่ง ทำ ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (28) การทำแท้งเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศ . การแก้ปัญหาเรื่องนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่าย .
(คำว่า เรื่อง อ้างถึง การทำแท้ง)
- (29) ภาพพวกเขาทำงานภาคสนามน่าชมเชยมาก . ถือเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ทีเดียว.
(คำว่า สิ่ง อ้างถึง ภาพพวกเขาทำงานภาคสนาม)
- (30) นโยบายของปัตตานีที่จะสร้างพันธมิตรกับสงขลาก็เปลี่ยนแปลงไป . ปัตตานีเริ่มเห็นว่าหัวเมืองนี้เริ่มเอนเอียงเข้าไปยอมรับอำนาจของอยุธยา .
(หัวเมือง อ้างถึง สงขลา)
- (30) ประเทศไทยต้องกำจัดการซื้อเสียงให้หมดไป . ถ้าทำได้ประเทศจะเจริญขึ้นแน่นอน .
(คำว่า ทำ อ้างถึง กำจัดการซื้อเสียง)

27.2.8 การอ้างถึงโดยใช้คำเปรียบบอกความมากน้อย

การอ้างถึงอาจทำได้โดยการใช้คำเปรียบบอกความมากน้อยของลักษณะหรือปริมาณ เช่นคำว่า กว่า ที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (31) ฉันมีรายได้ประมาณสี่หมื่นบาทต่อเดือน . น้องเพิ่งทำงานกลับมีรายได้สูงกว่า .
(กว่า อ้างถึง สี่หมื่นบาท)

- (32) กลไกที่ทำให้สตรีได้รับการพัฒนามีหลายประการ . ที่มากที่สุดคือกลไกทางการเมือง .
(ที่สุด อ้างถึง พัฒนา)

27.3 การเชื่อมโยงความด้วยการละ (ellipsis)

การเชื่อมโยงความในสัมพันธสารอาจทำได้โดย การละ (ellipsis) คือ การละไว้ในฐานที่เข้าใจ หรือการตัดข้อความที่ผู้พูดกับผู้ฟังรู้ที่อยู่แล้วออก ทำให้เกิดช่องว่างที่มีความเชื่อมโยงกับข้อความที่มาข้างหน้า ข้อความที่ละอาจเป็นนามวลี กริยาวลี หรืออนุประโยคก็ได้ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้
เครื่องหมาย Ø หมายถึงศูนย์ คือนามวลีถูกละไป)

- (33) วิชานี้เป็นวิชาสำคัญและมีประโยชน์ . อย่างไรก็ตาม มีนิสิตสนใจเรียน Ø น้อย .
(ส่วนที่ละไว้อ้างถึงนามวลี วิชานี้)
- (34) วายุภักไม่พอใจที่เห็นภานูย์มหวานให้ทิชากร. Ø จึงหาเรื่องไล่ให้ทุกคนกลับไปให้หมด.
(ส่วนที่ละไว้อ้างถึงนามวลี วายุภัก ซึ่งเป็นชื่อคน)
- (35) ศิวีว่ายน้ำอยู่ในสระ. Ø เห็นวิฑิตเดินผ่านมาแถวนั้น. Ø ก็เกล้งทำเป็นตะคริว. Ø ร้องลั่น.
วิฑิตหันมาเห็น Ø. ก็รีบพุ่งลงช่วยศิวี.
(ส่วนที่ละไว้ทั้งหมดอ้างถึงนามวลี ศิวี ซึ่งเป็นชื่อคน)

27.4 การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมสัมพันธสาร

คำเชื่อมสัมพันธสาร คือ คำวิเศษณ์ที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยคเพื่อให้ข้อความมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ภาษาอังกฤษเรียกว่า transitional words การใช้คำเชื่อมสัมพันธสารเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงความ คำเชื่อมสัมพันธสารทำหน้าที่ต่างๆ ที่สำคัญมี 13 ประเภท ได้แก่ เชื่อมคำอธิบาย ตัวอย่าง ความเน้นเฉพาะ ความสรุป ความขัดแย้ง ความคล้อยตาม ความเพิ่ม ลำดับเวลา ความเป็นเหตุเป็นผล ความเสริม เรื่องใหม่ ความชี้แจง และความที่เป็นเงื่อนไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

27.4.1 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมคำอธิบาย

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมคำอธิบาย ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่ขยายความหรืออธิบายข้อความที่มาข้างหน้าเพื่อทำให้กระจ่างชัดขึ้น เช่นคำว่า กล่าวคือ นั่นคือ อีกนัยหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง นั้นหมายความว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมคำอธิบายจะพิมพ์ตัวเน้น

- (36) ในที่สุดชาวโลกก็ผ่านปี ๒๐๐๐ มาได้โดยไม่เกิดเหตุเภทภัยดังวิตก. กล่าวคือ ไม่มีกรณีเครื่องบินตก เงินในบัญชีไม่หาย และน้ำไหลไฟสว่างเป็นปกติ ฯลฯ .

- (37) คนเราเห็นตะวันดับได้ 99 เปอร์เซนต์. นั่นคือ เราไม่อาจเห็น ตะวันดับเต็มดวงได้.
- (38) คุณภาพและความสวยงามของตัวพิมพ์กลายเป็นสิ่งที่ผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถกำหนดได้ด้วยตนเอง. หรืออีกนัยหนึ่ง นักออกแบบทั้งมืออาชีพและสมัครเล่นสามารถควบคุมกระบวนการผลิตตัวพิมพ์ทั้งกระบวนการได้โดยลำพัง.

27.4.2 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมตัวอย่าง

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมตัวอย่าง ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นตัวอย่างหรืออุทาหรณ์ของข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า เช่น ยกตัวอย่างเช่น ตัวอย่างเช่น อาทิ ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คำเชื่อมสัมพันธสารคือข้อความที่ขีดเส้นใต้

- (39) เราควรจะพบกันครึ่งทาง. ตัวอย่างเช่น ถ้าจะแก้ไขให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ก็จะต้องมีบทเฉพาะกาล ที่ระบุว่าไม่ใช่บังคับในทันที แต่จะใช้บังคับกับ ส.ว.ชุดต่อไป.
- (40) แต่ชาวบ้านซึ่งคือตัวแทนของสังคม กลับทำร้ายและรังแกเธอในรูปแบบต่างๆ. อาทิ หมอตำแยหรือ "ยายเอิบ" ขโมยแหวนที่เธอรักตอนทำคลอด.
- (41) มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันแต่แตกต่างกันในเรื่องของความสามารถคนละด้านกัน. ยกตัวอย่างเช่น บางคนเป็นนักดนตรีที่เก่งกาจมาก แต่บางคนเป็นนักกีฬาที่ยอดเยี่ยม.

27.4.3 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเน้นเฉพาะ

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเน้นเฉพาะ หมายถึง คำเชื่อมสัมพันธสารที่เชื่อมข้อความเพื่อเจาะเน้นเฉพาะส่วนที่สำคัญของข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า โดยเฉพาะ เฉพาะอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (42) เมื่อวันหยุดยาวได้ไปเที่ยวมา. สนุกมาก. โดยเฉพาะเวลาไปอินเดีย กับ เนปาล ตอนเดินทางมันสนุกมากนะ. ได้เห็นอะไรที่ไม่เคยเห็นมาก่อนมากมาย.
- (43) ความร่วมมือกันทำให้เกิดศูนย์กลางการผลิตบุคลากรทางด้านธรรมชาติบำบัด. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้สารอาหาร พืชและสมุนไพร.
- (44) หน่วยงานต่างๆต้องปลูกจิตสำนึกและผนึกกำลังรวมตัวกันเพื่อปกป้องเกียรติยศศักดิ์ศรีของข้าราชการ. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาคมข้าราชการพลเรือนจะต้องแสดงความเข้มแข็งให้เห็นว่าข้าราชการไม่ใช่ทาสหรือเครื่องมือที่ฝ่ายการเมืองจะกดขี่ข่มเหงย่ำยีได้.

27.4.4 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความสรุป

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความสรุป ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นข้อสรุปของข้อความทั้งหมดที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า โดยสรุป กล่าวโดยสรุป เป็นต้นว่า ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (45) ระหว่างที่คุยกันนั้น คุณย่ามีคำสอนมากมาย. โดยสรุป คุณย่าสอนให้ฉันเป็นคนดี มีเมตตา รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่อยากได้ของคนอื่น ไม่ละโมภโลภมาก. ข้อสำคัญคือ ให้รักประเทศไทย.
- (46) บริษัทฯมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน 25.50 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ 3.86 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายอื่นๆ 0.69 ล้านบาท. โดยสรุป บริษัทฯ มีรายได้ธุรกิจหลักทรัพย์สินหลังหักหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญรวม 95.72 ล้านบาท ลดลง 1.80 ล้านบาท.
- (47) เนื้อหาที่สอนในโรงเรียน รวมทั้ง ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มักเป็นเรื่องของชนชั้นกลางและชนชั้นสูง กล่าวโดยสรุป การศึกษาในระบบเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนน้อยของประเทศ โดยละเลยปัญหาของคนส่วนใหญ่ หรือปัญหาของคนจน.
- (48) คู่ของลิซา เรย์มอนด์ และ เรนเน สดับบส์ อาศัยฝีมือและชั้นเชิงที่เหนือกว่าคู่สถานการณ์ไว้ได้หมด. จึงคว้าชัยชนะไปในที่สุด 6-1 เกม. เป็นอันว่า แทมมี ปิดฉากออสเตรเลียนโอเพ่น ด้วยการตกรอบ 3 ทั้งในประเภทเดี่ยวและคู่.
- (49) คอสทัฟุดไว้ชัดเจนว่าจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพูดอีกครั้ง. แต่เห็นด้วยที่จะเป็นการพูดคุยตามลำพังกับผมทั้งนี้เพื่อรักษาหน้าของทุกฝ่าย. เป็นอันว่า จะไม่มีการยกปัญหานี้ขึ้นสู่โต๊ะเจรจาต่อรอง. เราจะหารือกันอีกแต่ทั้ง 2 ฝ่าย. จะไม่ทำอะไรเพื่อขยายปัญหาให้บานปลายออกไป.

27.4.5 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความขัดแย้ง

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความขัดแย้ง ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่แย้งกับข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า แต่ แต่ทว่า อย่างไรก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี กระนั้นก็ตาม ในทางกลับกัน ในทางตรงข้าม ในทางตรงข้าม ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (50) หนังสือเล่มนี้เข้าใจได้ว่าคนต้องการคลายเครียด. แต่หนังสือเล่มนี้ลึกลับคิดว่าคนดูเขาต้องการอะไร.
- (51) เขาเป็นชายร่างใหญ่ ใบหน้าซีดเซียว แก้มตอบเหมือนซากศพ. ตลอดตัวร่างของเขาดูหดหู่. แต่ทว่า เมื่อรอยหยักเหี่ยวบนใบหน้าเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม ฉันก็มองเห็นอะไรสักอย่างในตัวเขาที่มีเสน่ห์ ชวนให้เหลียวมอง.

- (52) การแก้กฎหมายฉบับนี้เป็นที่ถกเถียงกันตลอดในหมู่นักวิชาการ. อย่างไรก็ตาม กระทรวงพาณิชย์ก็แก้ไขเรียบร้อยแล้ว.
- (53) พวกคนดังเหล่านี้ต่างก็มุ่งมั่นตั้งใจที่จะถ่ายทอดเรื่องราวมุมมองความของตัวเองออกมาอย่างจริงจังแล้วจริงใจมากกว่าจะคำนึงผลประโยชน์ทางธุรกิจอย่างที่หลายคนเข้าใจกัน. แต่อย่างไรก็ตาม งานเขียนของเขาเหล่านั้นส่วนใหญ่แล้วก็คงเป็นไปได้เพียงงานบันเทิงที่เรื่องราวส่วนตัวมากกว่างานวรรณกรรมอย่างที่นักเขียนมืออาชีพทั้งหลายเขียน.
- (54) สงกรานต์ปีนี้มีคำทำนายที่ทำให้หลายฝ่ายไม่สบายใจ คือ การพยากรณ์ว่าจะเกิดเหตุร้าย. แต่อย่างไรก็ดี ประชาชนคนไทยก็ไม่ควรเครียดและสมควรช่วยกันป้องกันไม่ให้เหตุร้ายเกิดขึ้น.
- (55) การสร้างหนังสือนี้ใช้เทคนิคการสร้างที่รัดหน้ามากกว่าครั้งไหนๆ. แต่กระนั้นก็ตาม จุดอ่อนที่สุดของหนังสือเป็นบทบาทยนตร์ที่ยังทำได้ไม่ค่อยจะน่าติดตามเท่าที่ควร โดยเฉพาะช่วงท้ายๆ ที่ไม่น่าประทับใจ.
- (56) การที่นักการเมืองน้อมนำพระบรมราโชวาทมาปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้บ้านเมืองสงบร่มเย็น. ในทางตรงกันข้าม หากพรรคการเมืองและนักการเมืองยังไม่ละเลิกพฤติกรรมแบบเดิมๆ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็แน่นอนว่าวงจรอุบาทว์ซ้ำซากจะหวนกลับมาอีกในอนาคต.
- (57) จากรายงานการศึกษาพบว่ามารดาที่ให้นมบุตรในภาคกลางมักรับประทานปลาทุกชนิด และไม่ถึงว่าเป็นอาหารแสดง. ในทางตรงข้าม มารดาที่ให้นมบุตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่รับประทานปลาบางชนิด ได้แก่ ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลาไม่มีเกล็ด.
- (58) ในสังคมส่วนใหญ่ ผู้หญิงที่มีสามีหลายคนมักถูกประณาม. ในทางกลับกัน ถ้าผู้ชายอยากมีภรรยาหลายคนก็สามารถทำได้ตามอำเภอใจ.

27.4.6 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความคล้ายตาม

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความคล้ายตาม ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นไปในทำนองเดียวกันหรือเข้ากับข้อความที่อยู่ข้างหน้า เช่นคำว่า ในทำนองเดียวกัน โดยนัยเดียวกันนั้น ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (59) ธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปทีละเล็กละน้อย. ในทำนองเดียวกัน วัฒนธรรมของมนุษย์ในทุกๆ วัฒนธรรม ก็มีการพยายามปรับตัวของมันเองอยู่เรื่อยๆ.

- (60) สงครามและความขัดแย้งในคาบสมุทรบอลข่าน ในอินเดีย ในปาเกีสถาน และในตะวันออกกลางล้วนเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา. โดยนัยเดียวกันนั้น กลุ่มขัดแย้งในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งมีบินลาเดนและบุซเป็นตัวแทน ก็ล้วนอ้างอิงศาสนาหรือพระเจ้าในการทำสงคราม.

27.4.7 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเพิ่ม

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเพิ่ม ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เดิมข้อมูลให้กับข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า นอกจากนี้ นอกจากนั้น อีกทั้ง ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (61) รัฐบาลชุดนี้เป็นหงส์ไม่ไขว่ถูกเป็ดจี๋หรืออย่างที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์กัน. นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีวัย 73 ปีผู้นี้ ยังประกาศอย่างหนักแน่นว่าจะเจริญรอยตามแบบอย่างอันดีงามของอดีตนายกรัฐมนตรี.
- (62) รัฐบาลน่าจะใช้ออกาสที่โลกขาดแคลนอาหารส่งออกข้าวที่มีอยู่ในสต็อก. นอกจากนั้น ควรขายให้ประเทศที่ขาดแคลน. เป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ. ดีกว่าจะเก็บไว้.
- (63) บริษัทญี่ปุ่นมีธุรกิจที่แข็งแกร่งในตลาดโทรคมนาคม ซึ่งมีมูลค่ามหาศาล. อีกทั้ง การขยายธุรกิจในต่างประเทศของบริษัทญี่ปุ่นยังถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้เพิ่มขึ้น.
- (64) หนังสือพิมพ์บางกอกเรียลไทม์เผยแพร่ความรู้ทางการแพทย์สมัยใหม่ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนภูมิ-ดาราศาสตร์ ซึ่งมีส่วนในการสั่นคลอนรากฐาน ความรู้และคติความเชื่อเดิมของสังคมไทย. ยิ่งไปกว่านั้น บางกอกเรียลไทม์ยังได้นำเอาวิธีการรายงานข่าวและการเขียนบทความแบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นของใหม่ในสมัยนั้นเข้ามาด้วย.

27.4.8 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความตามลำดับเวลา

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความตามลำดับเวลา ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่แสดงลำดับเวลาก่อนหลัง เช่นคำว่า แล้ว หลังจากนั้น ก่อนหน้านั้น ในที่สุด สุดท้าย ฯลฯ หรือเชื่อมข้อความซึ่งแสดงเหตุการณ์ที่เกิดในเวลาไล่เลี่ยกันหรือเวลาเดียวกัน เช่นคำว่า ขณะเดียวกัน เวลานั้น ขณะนั้น ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (65) เจ้าหนุ่มตัวใหญ่นั้นเดินขึ้นจากสระย้อนกลับไปสปริงบอร์ด. แล้ว เขาก็ดิ่งลงมาในสระน้ำ.

- (66) น้องโทรไปแจ้ง 191 ว่าขโมยขึ้นบ้าน. หลังจากนั้น ทุกคนก็ไม่ทำอะไร. ได้แต่นั่งรอให้ตำรวจมา.
- (67) วันนี้ทุกคนมาประชุมพร้อมเพรียงกันได้. ก่อนหน้านี้ นัดกันก็ครั้งก็ไม่เคยว่างตรงกันเลย.
- (68) เขาทำงานหนักจนไม่มีเวลามาพบเพื่อนบ่อยเหมือนแต่ก่อน. ในที่สุด เขาก็บอกเลิกคบกับเพื่อน.
- (69) น้ำเสียงที่พูดนั้นขาดหายเป็นช่วงๆ และแผ่วเบาราวกับว่ากำลังจะหมดลมหายใจอยู่เรื่อยๆ. รอยยิ้มปรากฏาบบนใบหน้าชบชิตขาวนั้น. ขณะเดียวกัน ลมหายใจสุดท้ายก็หลุดลอยออกจากร่างแบบบางบนเตียงคนไข้ไป.

27.4.9 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุหรือผลของข้อความที่มาข้างหน้า เช่นคำว่า ดังนั้น เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุนี้ ด้วยเหตุฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ฯลฯ ใช้เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (70) ข้าราชการ"นั้นหมายถึงข้าในพระราชที่คอยทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินเพื่อบริการบำบัดทุกข์บำรุงสุขและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนต่างพระเนตรพระกรรณ. ดังนั้น ข้าราชการจึงต้องรักษาเกียรติยศศักดิ์ศรีแห่งความเป็นข้าในพระองค์อย่างหนักแน่นมั่นคงโดยไม่ยอมตกเป็นทาสหรือเครื่องมือของใคร.
- (71) เขาถูกอบรมมาให้เชื่อตรงทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น. เขาปฏิบัติตนเช่นนั้นจนเป็นปกตินิสัย. เพราะฉะนั้น จะไม่มีสิ่งใดสามารถเปลี่ยนเขาให้เป็นอื่นได้เลย.
- (72) การพัฒนาประเทศ การสร้างเสถียรภาพความมั่นคงของรัฐ จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ด้วยความร่วมมือสนับสนุนจากประชากรทุกกลุ่มของประเทศ. ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายหลักของนโยบายในการปกครองชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศของรัฐบาลทุกสมัยก็คือเพื่อความเป็นปึกแผ่นภายในประเทศ.
- (73) ถ้อยคำของผู้ประพันธ์จะต้องเป็นเหมือนกระจกเงาส่องให้เห็นภาพที่ตนวาด ด้วยเหตุฉะนั้น ภาษาในวรรณคดีจึงต้องแสดงภาพแห่งความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อ่านเห็น.

27.4.10 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเสริม

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเสริม ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นข้อมูลเสริมของข้อความที่มาข้างหน้า เช่น ทั้งนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (74) มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถที่จะเข้าใจและรู้เรื่องดีก่อนที่จะพูดได้. ทั้งนี้ เด็กก่อนเข้าเรียนในบางสถานการณจะสามารถเข้าใจความคิดและปฏิกิริยาของคนอื่นได้.

27.4.11 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมเรื่องใหม่

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมเรื่องใหม่ ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นเรื่องที่เปลี่ยนไป หรือต่างจากเรื่องเดิม ส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์กับเรื่องเดิมอยู่บ้างในบางแง่ ในภาษาเขียนใช้คำว่า อนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (75) นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้นำเรื่องนั้นเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองฯโดยเร็ว โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอความเห็นในที่ประชุม. อนึ่ง คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ควรพิจารณาปัญหาต่างๆ ในเชิงรุกให้มากยิ่งขึ้น.

27.4.12 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความชี้แจง

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความชี้แจง ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่เป็นการชี้แจงข้อเท็จจริงให้กับข้อความที่มาข้างหน้า ข้อความที่ชี้แจงข้อเท็จจริงอาจมีความหมายในเชิงขัดแย้งหรือคล้อยตามข้อความที่มาข้างหน้าก็ได้ เช่นคำว่า อันที่จริง จริงๆแล้ว ฯลฯ ดังคำที่พิมพ์ตัวเน้นในตัวอย่างต่อไปนี้

- (76) ในทางปฏิบัติประชาชนควรให้ความสำคัญแก่สถานติบัญญัติภายในรัฐมากขึ้น. อันที่จริง การให้ความสำคัญแก่บทบาทของสถานติบัญญัติของแต่ละรัฐนี้เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ไม่ยาก.
- (77) มีหลายคนถามคำถามว่าหน่วยงานที่ดูแลทางด้านข่าวน่าจะมีการปรับปรุงหรือไม่. จริงๆแล้ว การข่าวของเรายังคืออยู่แต่ถูกใช้น้อยไปหน่อย.

27.4.13 คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความที่เป็นเงื่อนไข

คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความที่เป็นเงื่อนไข ทำหน้าที่เชื่อมข้อความที่มีความหมายแสดงเงื่อนไข เช่นคำว่า มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น ไม่อย่างนั้น ไม่งั้น ฯลฯ

- (78) น้องชายถูกตามใจมากจนกลายเป็นเด็กก้าวร้าว ขาดสัมมาคารวะ ไร้น้ำใจ. สมคิดจึงตั้งใจจะตัดสินใจของน้องชาย. มิฉะนั้น หากโตขึ้นจะก่อการล้างผลาญโดยไม่ยั้งคิด.

- (79) ผู้สัมภาษณ์ต้องรู้จักการจัดระเบียบของข้อความ. ควรเริ่มจากคำถามเบาๆก่อน. แล้วจึงเจาะประเด็นสำคัญของเรื่อง. ไม่เช่นนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จะรู้สึกเครียดเกินไป.
- (80) ความเข้าใจในศาสนาต้องถูกนำมาเข้ามাজัดความเห็นแก่ตัว. ไม่เช่นนั้น โลกอาจจะพบกับความพินาศ.
- (81) นี่คือนะที่จับไว้ทัน. ไม่งั้น โน้ตบุ๊กเธอคงตกแตกไปแล้ว.

27.5 การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์

การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ (lexical cohesion) ทำได้ด้วยการใช้คำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน อาจเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายสัมพันธ์กันในแง่ต่างๆ ดังนี้

- 1) มีความหมายเหมือนกัน โดยใช้คำเดียวกันซ้ำ เช่น วิจัย กับ วิจัย หรือใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น วิจัย กับ ศึกษา
- 2) มีความหมายขัดแย้งกัน โดยใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี กับ เลว
- 3) คำหนึ่งเป็นส่วนย่อย ประเภทย่อย ชนิดย่อย หรือลักษณะย่อยของอีกคำหนึ่ง เช่น โต๊ะ เป็นประเภทหนึ่งของ เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะกินข้าว เป็นชนิดย่อยของ โต๊ะ สีเหลืองมะนาว เป็นลักษณะย่อยของ สีเหลือง
- 4) คำหนึ่งอธิบายลักษณะหรืออาการของอีกคำหนึ่ง เช่น บิน เป็นอาการของ นก
- 5) เป็นคำที่ใช้ในทำเนียบภาษาเดียวกัน หรือในวงการเดียวกัน เช่น ใช้คำราชาศัพท์เหมือนกัน ใช้คำในสาขาวิชาเฉพาะเดียวกัน ใช้คำในแวดวงอาชีพเดียวกัน เป็นต้น

การใช้คำศัพท์เชื่อมโยงความมีตัวอย่างดังนี้

- (82) โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาแหล่งน้ำ
แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้ให้ความสำคัญทั้งแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมและ
แหล่งน้ำใหม่เพื่อให้มีพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้
ยังให้ความสำคัญแก่การป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าลำคลองสายต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณ
พื้นที่ใกล้แม่น้ำปากพนังและพื้นที่ลุ่มต่ำกว่าชายทะเล

ดังจะเห็นได้ในสัมพันธสารที่ยกมาเป็นตัวอย่างใน (82) คำที่ขีดเส้นใต้ล้วนเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับ “สายน้ำ” หรือ “บริเวณที่มีน้ำ” ได้แก่ ลุ่มน้ำ แหล่งน้ำ ชลประทาน น้ำเค็ม ลำคลอง แม่น้ำ ลุ่มชายทะเล และสาย (ลักษณะนามของน้ำที่ไหล) การปรากฏของคำเหล่านี้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันในสัมพันธสาร ส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อความได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนั้น คำว่า โครงการ และ ความสำคัญ ที่ปรากฏซ้ำ ก็เป็นกลวิธีการเชื่อมโยงความโดยใช้คำศัพท์เช่นเดียวกัน ทำให้เข้าใจได้ทันทีว่าผู้เขียนพูดถึงโครงการ และเน้นความสำคัญด้วย

- (83) พืชสมุนไพรเป็นสิ่งที่อยู่คู่คนไทยมานับพันปี แต่เมื่อการแพทย์แผนปัจจุบันเริ่มเข้ามามีบทบาทในบ้านเรา สรรพคุณและคุณค่าของสมุนไพรอันเป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าภูมิปัญญาโบราณก็เริ่มถูกบดบังไปเรื่อยๆ และถูกทอดทิ้งไปในที่สุด ความจริงคนส่วนใหญ่รู้ว่า สมุนไพรไทยเป็นสิ่งที่มียุคค่าใช้ประโยชน์ได้จริง และใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่เป็นเพราะเราใช้วิธีรักษาโรคแผนใหม่มานานมากจนวิชาแพทย์แผนโบราณที่มีสมุนไพรเป็นยาหลักถูกกลืนจนต่อไม่ติด

ในตัวอย่างข้างต้นมีคำศัพท์ที่เชื่อมโยงกันอยู่หลายชุด ชุดแรกเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสมุนไพร ได้แก่คำว่า สมุนไพร ซึ่งปรากฏซ้ำกัน 4 ครั้ง และคำอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้แก่ การแพทย์ วิชาแพทย์ ยา รักษาโรค

คำศัพท์ชุดที่สองคือ ที่เกี่ยวกับเก่าและใหม่ ซึ่งผู้เขียนเปรียบเทียบสมุนไพร ซึ่งเป็นของเก่ากับการแพทย์ปัจจุบันซึ่งเป็นของใหม่ คำศัพท์ที่ใช้ได้แก่ ปัจจุบัน ใหม่ โบราณ มานับพันปี

คำศัพท์ชุดที่สาม ได้แก่คำที่เน้นคุณค่าของสมุนไพร ได้แก่ สรรพคุณ คุณค่า ประโยชน์ ใช้ได้ กว้างขวาง ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการเน้นว่าสมุนไพรเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์

คำศัพท์อีกชุดที่พบเชื่อมโยงให้เห็นความคิดว่าสมุนไพรไม่ได้รับความสนใจ ได้แก่คำว่า ถูกบดบัง ถูกทอดทิ้ง ถูกกลืน คำเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านจับประเด็นได้ว่าสมุนไพร แม้จะเป็นสิ่งมีคุณค่า แต่ก็ถูกมองข้ามไป

27.6 สรุป

จะเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงความซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของสัมพันธสารเกิดขึ้นได้ด้วยกลวิธีหลายอย่าง ซึ่งแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ 4 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึง การละ การใช้คำเชื่อม และการใช้คำศัพท์ ซึ่งแสดงให้เห็นแต่ละประเภทโดยละเอียดข้างต้นแล้ว ประเด็นสำคัญที่ต้องกล่าวในที่นี้คือ เมื่อนำไปใช้จริง กลวิธีทั้งหมดจะใช้ร่วมกัน ไม่ได้แยกกันอย่างที่นำเสนอในที่นี้

นอกจากนั้น หากผู้อ่านต้องการศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธสารชนิดต่างๆ เช่น สัมพันธสารเรื่องเล่า (narrative discourse) สัมพันธสารพรรณนา (descriptive discourse) สัมพันธสารกระบวนการ (procedural discourse) สัมพันธสารเชิญชวน (persuasive discourse) ฯลฯ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาคูณสมบัติอื่นๆที่ทำให้สัมพันธสารเหล่านั้นแตกต่างกันด้วย เช่น ศึกษาโครงสร้าง ตัวบ่งชี้ และกลวิธีอื่นๆที่ใช้ในการเชื่อมโยงความของสัมพันธสารดังกล่าว จึงจะเห็นลักษณะที่แท้จริงของสัมพันธสารแต่ละชนิดได้

อนึ่ง การศึกษาสัมพันธสารอย่างละเอียดลึกซึ้งได้กลายเป็นสาขาวิชาหนึ่งในภาษาศาสตร์ เรียกว่า สัมพันธสาร หรือ สัมพันธสารวิเคราะห์ (discourse analysis) และเมื่อนำไปใช้ใน สังคมศาสตร์ เช่นเกี่ยวกับการเมือง มีชื่อเรียกว่า วาทกรรมวิเคราะห์ นอกจากนี้ ความรู้ด้านสัมพันธสารยังเกี่ยวข้องอย่างมากกับการศึกษาด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา .2515. *คู่มือครู แบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถม กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.*
- กระทรวงศึกษาธิการ.2538. *แบบเรียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ .*
- กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ (2480) *สยามไวยากรณ์ ฉบับลัทธิแบบเรียนภาษาไทย . กรุงเทพฯ: กระทรวงธรรมการ.*
- กำชัย ทองหล่อ. 2550, 2525. *หลักภาษาไทย . กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.*
- กิตติมา อินทรมพรรย์. ระหว่างตีพิมพ์. **ประธานไวยากรณ์ภาษาไทย.** ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และ สรวณีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ). *รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย เรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา .2549. หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย. ใน *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย (บทที่ 3).* อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัสดาว อินทรทัศน์. 2539. กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุสิตบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- จันทร์ จงศิริโชค. 2530. วิวัฒนาการของคำลักษณนามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ .*วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- จารุณี กองพลพรม และคนอื่นๆ .2546. *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. 2538. การศึกษามโนทัศน์ของคำว่าเข้า. *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ทัศนาลัย บุรพาชีพ .2540 .การศึกษาคำบอกการณ์ลักษณะ :เพ็ง ชัก จวน และ เกือบ ในภาษาไทย .
รายงาน ผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ .กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นววรรณ พันธุมธา.2525 *ไวยากรณ์ไทย.*กรุงเทพฯมหานคร:รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- นววรรณ พันธุมธา .2537 .ข้อสังเกตเกี่ยวกับอนุภาค “ที่” .*วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช.*14-11 ,(2)7
- นววรรณ พันธุมธา .2546 .คำ วลี ประโยค .*วารสารวรรณวิทัศน์.*197-191 ,3

- นววรรณ พันธุมธา. 2549. *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทริยา ลำเจียกเทศ. 2539. *คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช ในภาษาไทยล้านนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2546. การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2513. *คำกริยากรรมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กาญจนวรรณ, Mathew J. Eynon. 2546. *เรียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
- บรรจบ พันธุมธา. 2552. *ลักษณะภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประภัศร เจริญสุข .2533 .กริยาที่มีคุณสมบัติในการควบคุมประธานของอนุประโยคในภาษาไทย . วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราณี กุลละวณิชย์ . 2549. อนุประโยคขยายนาม : คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม. ใน *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย*. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปรมจิต ชนะวงศ์. 2529. *หลักภาษาไทย*. นครศรีธรรมราช : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ (ม.ป.ท. : ม.ป.พ.)*แบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา* .
- พรทิพย์ ไชยรัตน์ .2544 .การใช้คำ "ซึ่ง" ในปัจจุบัน .*วารสารวรรณวิทัศน์*.144-126 ,(1)1
- พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ .2545 .ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำกริยากับโครงสร้างประโยคในภาษาไทย—รายงานการวิจัย .เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระณรงค์ภรณ์ พุ่มอริญ. 2549. ข้อบกพร่องบางประการของกรอบประโยคทดสอบหมวดคำภาษาไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ* 10(19), 64-72.
- พัชนี โชติกลเสถียร .2515 .โครงสร้างของนามวลีในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนพงษ์ งามเกษม .2549 .ความหมายของคำซ้อน .*วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร* 1 (1) 4-13.
- เพ็ญแข วงษ์ศิริ .2525 .คำกริยากรรมในภาษาไทย: การศึกษาและการจำแนกตามแนวไวยากรณ์การก . วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์.2531 .คำซ้อนในภาษาไทยตอนที่ 1: ลักษณะพิเศษของคำซ้อน .วารสารภาษาและวรรณคดีไทย.(3)5
- มธุรส สาขลวิจารณ์. 2530. การศึกษาประเภทและหน้าที่ของคำเชื่อมในสังกรประโยคในภาษาไทย โดยเริ่ม จากคำว่า ที่. ในพุทธศาสตร์กับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพที่แท้จริงของชีวิต รวมบทความและบทความย่อยงานวิจัยสาขาศึกษาศาสตร์ การประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 25 กุมภาพันธ์ .2530 กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มีชัย เอี่ยมจินดา.2534 .วิวัฒนาการของระบบคำบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัย-สมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต .สาขาวิชาภาษาไทย .ภาควิชาภาษาไทย .บัณฑิตวิทยาลัย .มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา. 2544. การศึกษาคูณานุประโยคในวรรณกรรมประเภทสารคดีสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยาใจ ชูวิชา. 2536. ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ .2516 .คำซ้อนในภาษาไทย .วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี ธีนวารชร. 2534.. การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย .วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์ดุฎิบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัยวรรณ เกษกุล และทัศนีย์ เมธาพิสิฐ. 2544. ประโยค RC ในภาษาไทย (Resultative Construction in Thai). วารสารภาษาและวัฒนธรรม 20 (1), 56-66..
- วิจินต์ ภาณุพงศ์.2520, 2532. โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. 2530. คำประสม: ลักษณะทางความหมาย. ภาษาและภาษาศาสตร์.5
- วิชญ์ กอปรสิริพัฒน์. 2539. การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวขอมสกี. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ศรวณีย์ สรรคบุรานุรักษ์ .2546 .การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันของผู้พูดต่างวัย. สรุปจากวิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตเรื่อง "การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันของผู้พูดต่างวัย "(2542) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .วารสารวรรณวิทัศน์.238-215 ,3
- สมชาย ลำควน. 2526. ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์และคนอื่นๆ. 2545. แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นในบริบทไทยศึกษาสำหรับชาวต่างชาติ. เชียงใหม่: โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านการเรียนการสอนภาษาไทยบนฐานของไทยคดีศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

- สร้อยญา เสวตมลัย.2525 .การวิเคราะห์โครงสร้างของปริมาณวลีในภาษาไทย .วิทยานิพนธ์อักษร
ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดารังกูพันธุ์. 2535. กริยาวรรณ ไป และ มา ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2531. *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- สุนันท์ อัญชลินกุล.2546 .ระบบคำภาษาไทย .กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุปราณี ชีระวัฒนสุข.2541 .วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต .สาขาวิชาภาษาไทย .ภาควิชาภาษาไทย .บัณฑิตวิทยาลัย .
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ .2549 .การเปรียบเทียบคุณาปุระโยคภาษาไทยและภาษาโซ่ง .วารสาร
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร .38-21 ,(1)4
- สุรีย์ พันเจริญ .2509 .คำกริยากรรมในภาษาไทย .วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชา
มัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนีย์ วิลาวรรณ. 2521. *แบบเรียนภาษาไทย ท101-ท102 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)*.
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. .2549. *ภาษาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ .2543 .ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์โดยอาศัย
ฐานข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันสองล้านคำ .รายงานวิจัยเสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย (สกว.).
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และ สร้อยญา เสวตมลัย. 2544, .2546. *ทฤษฎี
ไวยากรณ์* . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, บรรณาธิการ. 2549. *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และ สรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ).
กำลังพิมพ์. *รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับ
ครอบคลุมภาษาย่อย เรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน
ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยสังคมของไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม วโรตม์สิกขดิตต์.2539. *ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2538, 2548. *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วิจิวิภาค วากยสัมพันธ์ จันทรลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

Apiwongngam , Aradee . 1995. A semantic and structural contrastive study of Thai and Japanese verbs of motion. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ* 18,1.

Arya, Gosa. 1976. *Thai Grammar*. Bangkok: Khrusapha Press.

Bandhunmedha, Navavan. 1976. Noun Phrase Deletion in Thai. Ph.D dissertation, University of Washington.

Chaiyaratana, Chalao 1961. A Comparative Study of English and Thai Syntax . Ann Arbor : University Microfilms International.

Chirawate, Boonjeera. 2002. Syntax and semantic properties of aspect markers in Thai. Ph.D. Dissertation. Michigan State University.

Chomsky, Noam. 1957. *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.

Chomsky, Noam. 1965. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: M.I.T. Press.

Cummings, Joe. 1999. *Thai Phrasebook* .Hawthorn, Vic., Australia ::bLonely Planet Publications.

Deepadung, Sujaritlak. 1997. “Extension in the Usage of the Thai classifier /tua/” in Arthur S. Abramson (ed.), *Southeast Asian linguistic studies in honour of Vichin Panupong*. Chulalongkorn University Press, 49-55.

Deephuenton, Phawadee. 1992. A Study of Quantifiers in Thai. *Kasas Working Papers in Linguistics*

Diller, Anthony. 2001. Grammaticalization and Tai Syntactic Change. In M.R. Kalaya, Tingsabadh and Arthur S. Abramson (eds.) *Essays in Tai Linguistics*, 139-175. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Ekniyom, Peansiri. 1971. Relative Clauses in Thai. M.A. Thesis, University of Washington, Seattle, U.S.A.

Ekniyom, Peansiri. 1979. An internal reconstruction of auxiliaries in Thai, in *University of Hawaii Working Papers in Linguistics*, Vol. 11, pp. 55–65.

Fillmore, Charles. 1968. The Case for Case. *Universals in Linguistic Theory*, 1-88, edited by E Bach and R. T. Harms. London: Holt, Rinehart and Winston.

Foley, William A. 2007. “A Typology of information packaging in the clause”. In Timothy Shopen (ed.) *Language Typology and Syntactic Description, Vol. 1: Clause Structure*, Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

- Francis, W. Nelson. 1958. *The Structure of American English*. New York: The Ronald Press Company.
- Fries, Charles Carpenter. 1952. *American English Grammar*. London: Longman.
- Givon, Talmy. 1979. *On Understanding Grammar*. New York: Academic Press.
- Gregory, Michelle L. and L.A. Michaelis. Topicalization and Left-Dislocation: A Functional Opposition Revisited. *Journal of Pragmatics* 33:1665-1706
- Grima, John Anthony. 1985. Categories of Zero Nominal Reference and Clausal Structure in Thai Ann Arbor, Mich.: University Microfilms International.
- Haas, Mary R. 1951. *Outline of the Thai Grammar*. University of California/Department of Oriental Languages.
- Haas, Mary. 1964. *Thai-English student's dictionary*. Stanford: Stanford University Press.
- Halliday, M.A.K. 1985/1994. *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Higbie, James & Thinsan, Snea. 2002. *Thai Reference Grammar: The Structure of Spoken Thai*. Bangkok: Orchid Press.
- Hymes, Dell. 1972. On communicative competence. In J. B. Pride and J. Holmes (eds.), *Sociolinguistics: Selected Reading*. Harmondsworth: Penguin.
- Indrambarya, Kitama. 1994. Subcaegorization of Verbs in Thai: A Lexicase Dependency Approach. Ph.D dissertation, University of Hawaii.
- Indrambarya, Kitama. 1995. Are there Prepositions in Thai? *Papers from the Third Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistic Society* 1993, at the University of Hawaii. Arizona State University Press. Ed. By Mark Alves. pp. 101 – 118.
- Indrambarya, Kitama. 1996. The Status of ‘Auxiliary Verbs’ in Thai. In *the Proceedings of Southeast Asian Linguistic Society IV (SEALS IV)*, Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Indrambarya, Kitama. 1996. On Impersonal Verbs in Thai. In *the Proceedings of the Fourth International Symposium on Language and Linguistics*. Vol. I, Bangkok: Mahidol University Press. p.505-521.
- Indrambarya, Kitama. 1997. On the Status of the Word ‘Hay’ in Thai. In *Pacific Linguistics A-90: Papers in Asian Linguistics* No.16, ed. by M. Clark. Australian National University Press.
- Indrambarya, Kitama. 2000. On Non-verbal Predicates in Thai. In *Grammatical Analysis: Morphology, Syntax, and Semantics: Studies in Honor of Stanley Starosta*. University of Hawaii Press
- Indrambarya, Kitama. 2005. Finding Subjects in Thai. *Humanities Journal*. Kasetsart University.

- Iwasaki, Shoichi and Preeya Ingkaphirom. 2005. *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keenan, Edward. 1990. Passive in the World's Languages. Chapter 5 in *Language Typology and Syntactic Description, Clause Structure*, edited by Timothy Shopen. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keenan, Edward L. and Matthew S. Dryer. 2007. "Passive in the World's Languages". In Timothy Shopen (ed.) *Language Typology and Syntactic Description, Vol. 1: Clause Structure*, Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koenig, Jean-Pierre and Muansuwan, Nuttanart. 2005. The Syntax of Aspect in Thai. *Natural Language & Linguistic Theory* 23: 335–380
- Kookiattikoon, Supath . 2001. The Syntax of Classifiers in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Kansas.
- Kullavanijaya, Pranee.1968. A Study of Preverbs in Thai. University of Hawaii M.A. Thesis.
- Kullavanijaya, Pranee. 1974. Transitive Verbs in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Hawaii.
- Kullavanijaya, Pranee. 1997. "Verb Intensifying Devices in Bangkok Thai" in Arthur S. Abramson (ed.), *Southeast Asian Linguistic Studies in honour of Vichin Panupong*. Chulalongkorn University Press.
- Kuno, Susumu and Preeya Wongkhomthong. 1980. Two copulative verbs in Thai. In *Havard Studies in Syntax and Semantics*, Vol. III, Ed. By Kuno, Susumu. Pp.243-315.
- Kuno, Susumu and Preeya Wongkhomthong. 1981. Characterizational and Identificational Sentences in Thai. *Studies in Language* 5.1, 65-109.
- Kuo, William. 1982. *Teaching grammar of Thai = phasa Thai rian sanuk chang*. Berkeley, Calif. : Center for South and Southeast Asia Studies, University of California.
- Lambrecht, Knud. 1994. *Information Structure and Sentence Form: Topic, Focus, and the Mental Representations of DiscourseReferents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Langacker, Ronald W. 1991. *Concepts, Image and Symbol. The Cognitive Base of Grammar*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, Ronald W. 2000. *Grammar and Conceptualization*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.

- Lekawatana, Pongsri . 1970. Verb Phrases in Thai: A Study in Deep-case Relations. Ph.D dissertation. University of Michigan.
- Li, Charles and Sandra A. Thompson. 1976. Subject and Topic: a new typology of language. In Li (ed) *Subject and Topic*. London /New York: Academic Press pp.457-489.
- Matthew, P.H. 1981.*Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meepoe, Tanawan Amy 1996. Imperfective Markers in Thai. *Proceedings of the Sixth Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS VII)*. the Sixth Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS VII)
- Muansuwan, Nuttanart. 2001. Directional Serial Verb Constructions in Thai University at Buffalo, the State University of New York. *Proceedings of the 7th International HPSG Conference*, UC Berkley (20 – 23 July 2000) Eds. By Dan Flickinger and Andreas Khatols. [ONLINE] Available at URL: <http://csli-publications.stanford.edu/HPSG/1/hpsg00muansuwan.pdf>
- Muansuwan, Nuttanart. 2002. Verb Complexes in Thai. Ph.D. Dissertation. State University of New York at Buffalo.
- Noochoochai, Ponlasit 1978 .Temporal Aspect in Thai and English : A Contrastive Analysis. Ph.D dissertation. New York University.
- Noss, Richard B. 1964. *Thai Reference Grammar* . Department of State/Foreign Service Institute.
- Panupong, Vichin. 1970. *Inter-sentence Relations in Modern Conversational Thai*. Bangkok: The Siam Society.
- Pingkarawat, Namtip. 1989. Empty Noun Phrases and the Theory of Control, with Special Referent to Thai. Ph.D dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Pongpairoj, Wachira. 1994. Topicalization in Thai. *ภาษาและภาษาศาสตร์*.70-51 ,(2)12
- Prasithrathsint, Amara. 1985. Change in the Passive Constructions in Written Thai during the Bangkok Period. Ph.D dissertation, University of Hawaii.
- Prasithrathsint, Amara. 2000. Adjectives as Verbs in Thai. In *Linguistic Typology* 4, 251-271.
- Prasithrathsint, Amara. 2001. The Establishment of the Neutral Passive and the Persistence of the Adversative Passive in Thai. *MANUSYA, Journal of Humanities*, Vol. 4, No. 2: 77-88.
- Prasithrathsint, Amara. 2003, 2006. A Typological Approach to the Passive in Thai. *MANUSYA: Journal of Humanities*, Special Issue No. 6: Thai from Linguistics Perspectives: 1-17.
- Prasithrathsint, Amara. 2006. Development of the /thuuk/ passive marker in Thai. *Passivization and Typology: Form and Function*. Proceedings of the Workshop on Passive at the 20th Scandinavian Conference of Linguistics, University of Helsinki (Jan. 2004), edited by

- Werner Abraham and Larisa Leisio [Typological Studies in Language]. Amsterdam: John Benjamins.
- Prasithrathsint, Amara. 2007. The Role of Complementizers in Verb Classification in Thai. Paper presented at the *17th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS XVII)*, August 31-September 2, 2007, University of Maryland, College Park, Maryland, U.S.A..
- Prasithrathsint, Amara. 2009. Complementizers and Verb Classification in Thai. *Journal of the Southeast Asian Linguistics Society* 2:145-160.
- Prasithrathsint, Amara. 2010. Grammaticalization of Nouns into Prepositions in Thai. *ภาษาและภาษาศาสตร์* 28 ,(2)68-83.
- Rangkupan, Suda. 1997. An Investigation of *ha^y* Complex Constructions in Thai. [ONLINE] http://linguistics.buffalo.edu/people/students/ma_theses/rangkupan/RANGKMA.PDF
- Rangkupan, Suda. 2004. The Scope of Preverbal Operators in Thai. *ภาษาและภาษาศาสตร์* 23 (1), .28-13
- Savetamalya, Saranya. 1987. A Reanalysis of Auxiliaries in Thai. University of Hawaii Working Papers in Linguistics. 19.1.1-44.
- Savetamalya, Saranya. 1989. Thai nouns and noun phrases: A lexicase analysis. University of Hawai'i Ph.D. Dissertation.
- Savetamalya, Saranya. 1993. A Categorization of 'thuuk' in Thai: Lexicase Analysis. Ms. Paper presented in the fifth international conference on Thai Studies, Center of Southeast Asian Studies, School of Oriental and African Studies, University of London. July 1993.
- Savetamalya, Saranya. 2000. Incorporated Verbs in Thai. *มนุษยศาสตร์สาร* 1 (2), 1-20.
- Sindhvananda, Kanchana. 1970. The Verb in Modern Thai. Unpublished Ph.D. dissertation. Georgetown University.
- Singnoi, Unchalee. 2000. Nominal Constructions in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Oregon.
- Smyth, David. 2002. *Thai: Essential Grammar*. London: Routledge.
- Sookgasem, Prapa. 1990. Morphology, Syntax, and Semantic of Auxiliaries in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Arizona
- Sornhiran, Pasinee. 1978. A Transformational Study of Relative Clauses in Thai. Ph.D dissertation, University of Texas.
- Sriphen, Salee. 1982. The Thai verb phrase. Ph.D dissertation, University of Michigan.

- Starosta, Stanley. 1988. *The case for Lexicase. An outline of Lexicase grammatical theory*. London & New York: Pinter Publishers.
- Starosta, Stanley. 1994, 2001. The identification of word classes in Thai. *Essays in Thai Linguistics*, edited by M.R. Kalaya Tingsabadh and Arthur Abramson. Bangkok: Chulalongkorn University Publishers.
- Stein, Mark Jeffrey. 1981. Quantification in Thai. Ph.D. Dissertation University of Massachusetts Amherst.
- Stine, Philip. 1968. The Instrumental Case in Thai : A Study of Syntax and semantics in a Generative Model. Ph.D dissertation, University of Michigan.
- Strawson, P. 1964. Identifying reference and truth values. *Theoria* 30. 96-118. Reprinted in D. Steinberg & L. Jakobovits (eds.). 1971. *Semantics*. Cambridge University Press. อ้างถึงใน Lambrecht, Knud. 1994. Information Structure and Sentence Form: Topic, focus, and the mental representations of discourse referents. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sudmuk, Cholthicha. 2003. The *thuuk* Construction in Thai. *Proceedings of the LFG03 Conference* University at Albany, State University of New York Miriam Butt and Tracy Holloway King (Editors) CSLI Publications <http://csli-publications.atanford.edu/>
- Sudmuk, Cholthicha. 2005. The Syntax and Semantics of Serial Verb Constructions in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Texas, Austin.
- Suktrakul, Suthinee. 1975. A Contrastive analysis of relative clauses in Thai-English . Ph.D dissertation, Rutgers University.
- Takahashi, Kiyoko. 2005. Allative Preposition in Thai. In Sidwell, Paul (ed.) *Papers from the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society* 2005, 111-120.
- Takahashi, Kiyoko and Shinzato, Rumiko. 2003. On Thai Copulas, *khUU1* and *pen1*: A Cognitive Approach. *Proccedings of the 2nd Seoul International Conference on Discourse and Cognitive Linguistics: Discourse and Cognitive Perspectives on Human Language* (2003), 131-145.
- Thepkarnchana, Kingkarn. 1986. Serial Verbs constructions in Thai. Univerisity of Michigan Ph.D. dissertation.
- Timyam, Napsri. 2005. The Interaction of Linguistic, Pragmatic, and Social Factors: The Case of Datives and Ditransitives in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Hawaii.
- Van Valin, Robert D., JR. and Randy J. LaPolla. 1997. *Syntax: structure, meaning and function*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Vijchulata, Boosakorn. 1978. The Surface Syntactic Structure of the Simple Clause in Thai : A Stratificational Model with [deep] Case Hypothesis. Ph.D dissertation ,University of Florida.
- Visonyanggoon, Saisunee. 2000. Parallelism between Noun Phrases and Clauses in Thai. Ph.D. Dissertation Michigan State University.
- Warotamasikkhadit, Udom. 1963/ 1972. *Thai Syntax: An Outline*. The Hague: Mouton.
- Warotamasikkhadit, Udom 1969. Verbless Sentences in Thai. *Linguistics An International Review*. 47: 74-79.
- Warotamasikkhadit, Udom 1976. Peculiarities of the Thai Substantive Verb ‘pen’. In *Tai Linguistics in Honor of Fang Kuai Li*, Eds. By Thomas Gething, Jimmy Harris and Pranee Kullavanijaya, Chulalongkorn University Press.
- Warotamasikkhadit, Udom. 1992. There are no prepositions in Thai. In The International Symposium on Language and Linguistics. Eds. by C. Bamroongraks, W.Khanitthana, L.Permcharoen, S.Anivan, N.Bishop, G.Dl, Srinarawat, Sl Chenvidyakarn, P. Thongsawang, M. Peterson, J. Hinds, Y. Hoonchamlong, & N. Ronakian (Eds.), Thammasart University Press. 70 – 76.
- Warotamasikkhadit, Udom. 1994. Is hay really a Benefactive-causative in Thai? Papers from the 2nd Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistic Society 1992. Eds. By Karen L. Adams and Thomas John Hudak. Arizona State University Press.
- Warotamasikkhadit, Udom. 1997. Fronting and backing topicalization in Thai. In *Mon-Khmer Studies* 27: 303-306.
- Wilawan, Supriya. 1994. Categorical Reanalysis: Deverbal Adverbs. *ภาษาและภาษาศาสตร์*.71
- Wilawan, Supriya. 1998. Some Notes on Coordinate Structures in Thai. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*.80-71 ,(1)17
- Wilawan, Supriya. 1990. Sentential complements in Thai. *University of Hawai'i Working Paper in Linguistics*, 22.1.97-136.
- Wilawan, Supriya. 1993. A Reanalysis of so-called Serial Verb Constructions in Thai, Khmer, Mandarin Chinese and Yoruba. Ph.D. Dissertation. University of Hawaii.
- Wongbaisaj, Soranee. 1979. On the Passive in Thai, *Studies in the Linguistic Sciences*. 9.1, 207-21
- Wongbiasaj , Soranee. 1980. On Movement Transformations in Thai. Ph.D dissertation,University of Illinois at Urbana-Champaign.

- Yaowapat, Natchanan. 2005. Pronoun Retention in Khmer and Thai Relative Clauses. in *SEALS XV Papers from the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society 2003*, ed. P. Sidwell, pp. 121-132. Pacific Linguistics, Research School of Pacific and Asian Studies, The Australian National University
- Iwasaki, Shoichi and Ingkaphirom, Preeya. 2005. *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge University Press.
- Noss, Richard. 1964. *Thai Reference Grammar*. Washington D.D. Foreign Service Institute.
- Savetamalaya, Saranya. 1989. Thai nouns and noun phrases: A lexicase analysis. University of Hawai'i Ph.D. Dissertation.
- Sornhiran, Pasinee. 1978. A Transformational Study of Relative Clauses in thai. Ph.D. Dissertation, University of Texas at Austin.
- Sookasem, Prapa. 1992. A Verb-Subject construction in Thai: An Analysis of an existential verb *mii* in Thai. In Sudaporn Luksaneeyanawin (ed.) *Pan-Asiatic Linguistics. Proceeding of the Third International Symposium on Language and Linguistics*. Volume 1. Bangkok : Chulalongkorn University Press. Pp. 282 - 295.
- Sornhiran, Pasinee. 1978. A Transformational Study of Relative Clauses in thai. Ph.D. Dissertation, University of Texas at Austin.
- Warotamasikkkhadit, Udom. 1969. Verbless Sentences in Thai. *Linguistics An International Review*. 47: 74-79.